1813

Digitized by Google

NAZIONALE
VITT. EMANUELE
8
39 H
25
ROMA

Digitized by Google

B 11 a. 59-80

Digitized by Google

Digitized by Google

DVX SPIRITVALIS,

IN QVO AGITVR

De Oratione, Meditatione, & Contemplatione:
De Viſitationibus Diuinis, Gratijsque extraordinarijs:
De Mortificatione, Heroicisque actionibus, ſiue operibus, quæ illas omnes comitantur.

AVCTORE

R. P. LVDOVICO DE PONTE VALLIS-OLETANO, *Societatis* IESV.

INTERPRETE

R. P. MELCHIORE TREVINNIO eiuſdem Societatis IESV Presbytero.

Summaria Tractatuum ponuntur in proxima pagina.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Ioannem Kinckium, ſub Monocerote.
ANNO M. DC. XIII.
Permiſſu Super. cum Gratia & Priuil. Sacræ Caſ. Maieſt.

Digitized by Google

CONTENTA TOTIVS OPERIS

Tractatus Primus, de Familiaritate cum DEO in Oratione, & eiuſdem DEI in eadem viſitationibus per ſuas inſpirationes.

Tractatus Secundus, de Sacra Lectione, & Meditatione, quibus obtinetur cognitio ſui ipſius, Chriſti D. N. eiusq; Sanctorum, ac DEI ex rebus creatis: ac de feruentibus affectibus, qui hæc omnia comitantur.

Tractatus Tertius, de perfecta Contẽplatione, & Vnitione cum DEO.

Tractatus Quartus, de Mortificatione, & operibus heroicis, quæ ſunt fructus vitæ Contemplatiuæ, aut ad eandẽ diſponunt.

Ipſi Tractatus in certa capita diuiduntur, in quibus aliquæ Diuinorum Myſteriorum Meditationes inſeruntur, ipſaq; Orationis praxis cum variarum virtutum exercitatione.

ADMODVM

REVERENDO IN CHRISTO PATRI P. CLAVdio *Aquauiua Societatis IESV Præpoſito Generali.*

QVONIAM Patris Ludouici de Ponte ſacras Meditationes iuſſu tuo, Admodum Reuerende Pater, elapſo anno à me latinè redditas, multorum teri manibus nō ſine fructu intelligo, animum adieci eiuſdē Auctoris DVCEM SPIRITVALEM latinitati donare: tum, quia admodum R.P.T. id placuit, tum, quia liber reuera eſt religioſiſſimus, ſpiritualibusque conſiderationibus, documentis, & ad perfectionem cohortationibus refertiſſimus: vt non minorem ex eo Lector; quàm ex Meditationibus vtilitatem relaturus videatur. Nihil æque frequenter, fateor, ſuis in commentarijs Sancti Pa-

tres inculcant atq; illud quòd à Magiſtro didicerunt: *Eſtote perfecti ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* nihil tamen vereor, ne cuipiam hoc volumen ſuperuacaneo labore, aut cõſcriptũ ab Auctore, aut à me trãslatum poſſit exiſtimari. Duæ enim ferè ſunt hodie de vitæ ſpiritualis perfectione opiniones, ac ſententiæ, duo genera claſſeſve hominum, alij diuiniore lumine colluſtrati, & ardore ſuccenſi, inflãmatiq; , eam, quã ſuo exemplo Patres, Sanctioris vitæ ſemitam præmonſtrarunt, ſibi omni ſtudio, conſtantiaque terendam arbitrantur: Atque vt, quò tendunt, eò aliquando pertingant, nulli parcunt labori. Alij vitijs excæcati, & naturæ corruptioris põdere depreſſi aiunt, perfectionem, & exactiorem illã vitæ ſanctimoniam, horum nec morũ eſſe, nec temporum; & præclarè ſecum agi autumãt, ſi diuinis quoquo modo præceptis obtemperent. Sed quemadmodum priores illi ex huius libri lectione confirmabuntur, ſtabilien-

Matt. 5. 48.

lienturque, vt feliciùs faciliusq́, poſthac in via perfectionis progredi valeant: ita poſteriores, quãto verſentur in errore, manifeſtè intelligent: &, quod optamus, mutata mente, videbunt DEI *nec manum eſſe abbreuiatam*, nec imminutam eſſe charitatẽ: vt hodie ad perfectionem vocare, vocatosq́ue virtute & gratiâ provehere, aut nolit, aut nequeat. DEVS opt: Max. Admodum R. P. Tuam diutiſſimè nobis conſeruet incolumem: cui ſi laborem hunc meum, quem imperauit, non improbari intellexero; vel hoc nomine Deo me valde obſtrictum confitebor. Iſai. 59.1.

Admodum Reuerendæ Patern. Tuæ minimus in Chriſto ſeruus,

MELCHIOR TREVINNIVS.

PRIVILEGIVM CAESAREVM.

CVM Sacræ Cæſareæ Maieſtatis decreto, omnibus, & ſingulis Typographis, & Bibliopolis, ac alijs quamcunq; librariam negotiatione exercentibus, ſeriò firmiterq; inhibeatur, ne quiſquā vllos libros à noſtris Patribus hactenus editos, vel in poſterum edendos intra Sacri Romani Imperij regnorum, & dominiorum ſuæ Cæſ. Maieſtatis hæreditariorum fines ſimili vel alio characteris genere, aut forma, ſiue in toto ſiue in parte recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos adducere, vendere & diſtrahere, clam ſeu palam, citrà iudicium ac teſtimonium ſupradictorum Patrum audeat, vel præſumat: concedo ego Henricus Scherenus Societatis IESV per Rheni prouinciam Prouincialis, Ioanni Kinckio Bibliopolæ Colonienſi facultatem excudendi Ducem ſpiritualem R. P. Ludouici de Ponte, Valliſ-Oletani è Societate IESV Theologi, Per R. P. Melchiorem Treuinnium, eiuſdē Societatis, ex Hiſpanico in Latinum translatas. In quorum fidem hoc ei teſtimonium propria manu ſubſcriptum dare voluimus. E Collegio noſtro Colonienſi. Anno 1613. 19. Martij.

HENRICVS SCHERENVS.

FACVLTAS R. P. PROVINcialis Prouinciæ Caſtellæ.

EGO Chriſtophorus de los Cobos, Societatis Ieſu Præpoſitus Prouincialis, ex commiſſione R. P. Claudij Aquauiuæ Præpoſiti Generalis, concedo, vt Dux ſpiritualis R. P. LVD. de PONTE, Eiuſdem Societatis, qui fuerit à viris grauibus & doctis Societatis noſtræ examinatus, & probatus, excudatur. In cuius rei teſtimonium has ſignari, & ſigillo officij mei ordinarij muniri curaui. Vallis-Oleti 14. Septemb. Anno 1608.

CHRISTOPHORVS DE
LOS COBOS.

APROVACION.

POR mandado de los Sennores del Conſeio he viſto y leydo todo eſte libro, que ſe intitula Guia eſpiritual, compueſto por el Padre Luys de la Puente de la Compania de Ieſus: y aunque con ſigo trae la cenſura en ſer deſta ſagrada religion, en particular el autor cumple con ſu titulo, pues en todo el diſcurſo del libro enciende tantas lues para guiar al hombre, y enſannarle oracion, meditacion, y las demas virtudes que nos traen a la perfecta vnion con Dios que por ninguna parte puedes errar el camino que aqui ſe le propone, por ſer doctrina Ca-

tholica, ſana y ſolida de los Sanctos, y muy cõforme a ellos Por donde iuzgo ſer digno de que todos le gozemos, y que ſe de la licencia que pide. Fecha en eſte Conuento de la S S. Trinidad de Madrid à 27. Nouiembr. Anno 1608.

El Padre præſentado Fr. Iuan. Baptiſta.

R. P. PETRVS RIBADENEIra in Catalogo Scriptorum Societatis Ieſu.

LVDOVICVS Pontanus, natione Hiſpanus, patriâ Pincianus, ab ipſis incunabulis factus, atque educatus videtur ad pietatem. Societatem noſtram expetiuit annum agens XX atque admiſſus eſt anno ſalutis M.D. LXXV. cùm iam & philoſophicis diſciplinis eſſet inſtructus, & duos annos in ſacra Theologia vtiliter poſuiſſet. Deinde proſecutus eſt ſtudia literarum, in quibus longo poſt ſe interuallo condiſcipulos omnes reliquit, propter ardorem animi, ingenium, atq; acre iudicium: Itaque Ariſtotelis curſum (vt vocant) docendo confecit, & ſacram etiam Theologiam profeſſus eſt acutè, grauiter, eruditè. Sed cùm non minùs vitæ integritate, ac religione quàm ingenio, atque doctrina excellat, Magiſtri Nouitiorum, atque Rectoris partes Ludouico ſæpè mandatæ ſunt, eaſque peregregiè obiuit. ſed tenui, vel potiùs nulla valetudine, qua ſem-

per

per conflictabatur, coactus eſt interrumpere & gubernandi, & docendi curſum, & animum ad ea ſcribenda transferre, quæ longo vſu, aſsidua meditatione, perpetua ſui mortificatione didicit, & non tam ex aliorum libris hauſit, quàm in ſe ipſe expertus eſt. Scripſit materna lingua pias, doctas, perutiles *Myſteriorum fidei Meditationes*, quas duobus Tomis complexus eſt.

Scripſit præterea inſigne volumen, cui titilus eſt Hiſpanicè *Guia eſpiritual*, latinè DVX SPIRITVALIS;

Quos ex Hibericis Latinos fecit R.P. Melchior Treuinnius, Societatis noſtræ.

Tres item tomos de perfectione ſpiritali Hiſpanicè, qui Deo fauente latinè propediem ſequentur.

Digitized by

AVCTOR PIO LECTORI.

HIC Liber, Chriſtiane Lector, eſt compendiaria quædam ſcientia rerum omnium, quæ ad vitam ſpiritualem pertinent; & ad vtramque eius partem: vitam ſcilicet ACTIVAM, & CONTEMPLATIVAM, in quarum Actionibus perfectio noſtra conſiſtit. Eſt etiam DVX quidam SPIRITVALIS, nõ tam eorum peccatorum, qui malum peccati ſtatũ deſerere, & per opera pænitẽtiæ ſeipſos iuſtificare contendunt; quàm eorum, qui omnem diligentiam adhibuerunt, vt veram iuſtitiam conſequerentur: in qua perſeuerare, ac proficere contendentes, feruenter pergunt per tres illas vias, quas PVRGATIVAM, ILLVMINATIVAM, & VNITIVAM appellant, donec ad ſingularum earum ſupremum culmen perueniant. Et quoniam Intellectus dux eſt Voluntatis, quæ ex ſeipſa eſt potentia cæca; ideo Spiritus ſcientia, quæ perficit Intellectum, Fidei lumine doniſque Spiritus Sancti illuſtratum, dux eſt certiſsimus omnium affectuum, actionumq́ue à voluntate virtutum habitibus exornata, promanantium. Huius itaque ſcientiæ ſummam, ſiue Epitomen quandam cõtinet hic liber, vt ſpiritualis perfectionis obtinendæ cupidi, in omnibus dirigantur, quæ ad eam obtinendam præſtare oportet, ab ipſis vitæ Actiuæ & Contemplatiuæ rudimentis &

tyrocynio, vſque ad perfectorum in vtraque ſtatum. Quare ſi TYRO ſis in vtraque, modum & rationem hic inuenies vacandi ſcientiæ COGNITIONIS tui ipſius: in libro ſcilicet conſcientiæ tuæ, miſerias tuas meditando: iudicium examenque tuarum actionum inſtituendo, quo ab omni malo, & imperfecto, quod in eis eſt, purgeris. Inuenies etiam quicquid pertinet ad b MORTIFICATIONEM tui ipſius, rationemque aduerſus carnis inſultus pugnandi, & aduerſus proprium iudicium, voluntatem, ſuperbiam, inanem gloriam, aceliam ſiue pigritiam, & alia his ſimilia vitia, quæ præcipuæ ſunt recidiuæ radices, maximique puritatis, quam obtinere deſideras, hoſtes. Quod ſi in PROFICIENTIVM iam ſis claſse, inuenies hic quoque partem illam eius ſciētiæ, quæ te in eo ſtatu conſtitutū concernit; incumbendo nimirū ac meditando in viuo libro c VITAE Chriſti Domini ac Saluatoris noſtri, Sanctorumque eius, ad clariſsimas ipſorum virtutes imitandas: multaque documenta ad felicem in eiſdem progreſſum, præcipuè in magis heroicis; quales ſunt d Charitas, Spes, Obediētia, Puritas intentionis, Cordis cuſtodia, & ſimiles aliæ: e varioſque modos ORANDI, agendique cum Deo, qui omnibus vſui eſſe poſsint. Quod ſi ad ſtatum PERFECTORVM iam perueneris, inuenies & hic perfectiſsimum, quod eſt in ſcientia Myſtica, quæ attollit mentē ad f CONTEMPLATIONEM, & VNITIONEM cum Deo: fructuſque operum heroicorū, quæ ab ea proue-

a Tract. 2. c. 4. & ſequentibus.
b Tract. 4. à c. 3.
c Tract. 2. à cap. 9.
d Tract. 4. toto.
e Tract. 1. à c. 12.
f Tract. 3. toto.

prouenıunt, tā ad perfectionē propriam, quàm ad eandem in proximis procurandam. Et quoniam cognitio ſui ipſius, propriæque mortifica tionis ſtudium etiā pertinet ad PERFECTOS licèt modo quodam excellentiori, & ipſa quoque meditatio imitatioque Chriſti Domini Noſtri, eiuſque virtutum, & continuatus in eiſdem progreſſus, ſimul inuenies ſupremam, quæ in his omnibus eſt, perfectionem: quæ inſtar ſit Ducis, ſiue, cùm eam pro teipſo contendis aſſequi; ſiue, cùm alios diriges, qui de eadem obtinenda ſeriò agunt. Quamobrem hic liber, vt qui perſonarum adeò diuerſorum ſtatuum, & in via virtutis adeò inæqualiū Dux eſſe debet, materias complectetur etiam varias, & inæquales: dum extollet interdum eas ad altiorē perfectionem, quàm ſoleant aſſequi Tyrones iuxta ſuum ſtatum & gradum, licet non altiorem, quàm poſsint, & verò meritò debeant deſiderare, & ad eam aſpirare: niſi cùm perfectio ad id, quod rariſsimum eſt, & extraordinarium altius aſſurgit, quod ſolet Deus ex priuilegio ſingulari ſuis Electis concedere. Omnibus tamē expediet, omnia ēt talia legere, vt ea ſtatim amplectantur, quæ ſtatui, & conditioni ſuæ ſunt proportionata; contendant verò ad ea, quæ illam excellunt, admirantes rariora illa; & venerantes, quæ non intelligunt, qui non deerunt, qui intelligant, & eis fruantur, dantes verò operam, vt tales ſint, qui non cenſeātur indigni, quibus tales fauores communicentur: ſiquidem manus Domini non eſt ab-

breuiata; ſed potens ijs, qui nunc ſunt, eaſdem gratias, donaque conferre, quæ prædeceſſoribus contulit: Nec vlla eſt anima, quæ ſit inca pax boni, gratiæque, quā Deus alteri confert, modò illa ſe ad eam recipiendam diſponat per ea media, quę diuinus Spiritus ſuggerit, ſicut in huius libri decurſu indicabitur. Cuius quidem libri diſpoſitio, ac diſtributio potuiſſet eſſe, quam hic inſinuabimus, vt ſcilicet primùm ageretur de ijs, quæ ad Tyrones in vtraque vita Actiua & Contemplatiua ſpectarent: Deinde verò gradus fieret ad ea, quæ ſunt propria Proficientium; ac demùm ad ea, quæ Perfectorū: ſed, ne, quæ ad ſingulas virtutes ſpectarent, ſepararentur, decreui eam methodum tenere, quam in ſubiecta mox Introductione indicabo.

INTRODVCTIO,

IN QVA OSTENDITVR EXCELLENTIA SCIENTIAE SPIRITVALIS, QVAE PER ORATIONEM & reliqua vitæ CONTEMPLATIVAE opera, de quibus in hoc libro agitur, obtinetur.

Lib. de orat. Deum in principio.

DVplici nomine ait S. Chryſoſtomus, plurimùm teneri nos omnes, laudibus euehere ac ſuſpicere Sanctos Patres, qui nos præceſſerunt: tum, quòd exemplo ſuo nos orare docuerint; tanti facientes orationem, vt ſalutis ac perfectionis ſuæ ſpē in ea collocarint: tum quòd doctrinam directionemque à Deo ipſo, circa excellentem hanc virtutem, acceptam, intercidere paſsi non ſint: ſed ſcriptam reliquerint, vt eorum poſteris vſui, & vtilitati eſſet, more parentum, qui ſuas diuitias theſauroſque filijs ſuis relinquere cōſueuerūt. Et, ne ſoli propriæ experientiæ fiderent, confirmarunt, quæ ſcripta reliquerunt inſignibus teſtimonijs ſacrarum litterarum, in quibus huiuſmodi theſauri ſunt abſconditi: Nam ingreſsi illi huius immenſi maris altitudinem, in quo veritatum, virtutūque cœleſtium gemmæ inueniuntur, in lucem eas produxerunt, quò & ſeipſos, & cæteros ditarent, atque exornarent. Ex altiſsimo verò hu-

ius ma-

ius maris, ſcientiam quoque ſpiritus hauſerunt' quæ viam docet perfectæ ſanctitatis, & occultiorem, magiſque familiarem cum Deo, & occultis eius myſterijs tractationem: propter quã cauſam appellatur Scientia myſtica, ſecretaque ſiue occulta, quæ ſenſim comparatur actionibus vitæ cõtemplatiuæ, quam S. Bernardus appellauit *Lectionem* ſacrorum & piorum librorum: *Meditationem* diuinorum myſteriorum; *Orationem*, qua diuina dona à Deo petuntur; & iucundã magnitudinũ eius *Contemplationẽ*, in qua altiſsimæ huius ſcientiæ perfectio cõſiſtit. cui⁹ ſcientiæ excellentiarũ breuẽ hic ſummam ponam, vt omnes ad eam procurandam alliciamur. Omni enim dubio procul, reliquas ſcientias omnes, arteſque huius mundi incomparabiliter excedit: quia omnibus illis excelſior eſt, nobilior, ſanctior, vtilior, delectabilior, durabilior, ac finis denique vltimus, in quo huius vitæ beatitudo, ad quam omnes illæ diriguntur, conſiſtit.

Initio Scala clauſtraliũ.

Scientiæ myſticæ excellentiæ.

1. ALTIOR eſt, quia proprium eius obiectum eſt ipſe Deus: & quidquid hæc ſcientia pertractat, verſatur circa altiſsima eius Diuinitatis & humanitatis myſteria: quòd ſi etiam de noſtris miſerijs agit, id facit, vt nos ab eis eruat, extollens materiam hanc ad altiſsimum finem æternæ noſtræ beatitudinis. Ideoque diuina ſapientia iubet, vt ipſam audiamus: a *quoniam de rebus* inquit, *magnis locutura ſum* imo de maximis, quæ vel in terra, vel in cælo eſſe poſſunt.

a Prou. 8. 6.

Eſt

2\. Eſt etiam omnium ſcientiarum NOBILISSIMA, quia eius origo & principium, à quo ſuam ducit nobilitatem, eſt Spiritus S. qui præcipuus eſt eius Magiſter, vnà cum infuſæ ſapientiæ dono: qui non eam docet, niſi eos, qui nobilitatem habent filiorum Dei, aut quibus ſimul cum eâdem doctrinâ nobilitatem communicat, vt ita impleatur, quod ſcriptum eſt in Prophetis, quod b *vniuerſi filij* Eccleſiæ *docti eſſent à Domino*, ſiue c *docibiles* Dei.

3\. Ex quo fit, vt eminenter appellari poſſit hæc ſcientia SANCTA: quia eam addiſcentes, ſanctos facit, heroicisq; virtutib. exornans, (vt Sapiens ait) d *amicos Dei conſtituit*, arctâ valde & perfectâ amicitiâ: ideoque illam appellat e *ſcientiam Sanctorum*: quia reliquæ ſcientiæ ſunt communes etiã peccatoribus: qui eſſe poſſunt ſicut Cherubini propter ſcientiæ plenitudinẽ, qualis fuit Lucifer: ſed hæc ſcientia conſtituit Seraphinos, non ſolum eos illuſtrando, ſed inflammando etiam igne charitatis, quæ (teſte Hugone de S. Victore) eò penetrat, quò ſcientia nõ pertingit, eò ꝙ plus diligat, quàm intelligat, magiſq; feruentibus, affectib. quàm ſubtilibus ratiocinationibus innitatur.

4\. Hinc etiam prouenit, vt eadẽ ſit ſummẽ VTILIS, eò, quod ſit mater f *omnium bonorum quæ cum illa pariter veniunt*, cum innumeris diuitijs, valoris & pretij æſtimabilis, & quamuis præcipui eius theſauri ſint ſpirituales, quamobrem ſapiens g *infinitum eius theſaurum hominibus* appellat; ex commodis tamen, quæ ſpiritus ac-

b Iſai. 54. 13. c Io. 6. 2. 45. d Sapien. 7. 27. e Sap. 10. 10. in cap. 7. Angel. Hierarchiæ. f Sap. 7. 11. g Sapi. 7. 14

Digitized by Google

cipit alia etiam plurima valde honorifica, corporiq́ue ſalutaria deriuantur: Quia ingenti lætitia, quiete, & ſolatio gaudet. quare qui illā poſsidet, pluris multò eā facit, ac h *diligit, ſuper ipſam ſalutem & ſpeciem*, ſiue corporis pulchritudinē: *præponit illam regnis, & ſedibus: & diuitias nihil eſſe duxit in comparatione illius; non illi comparat lapidem pretioſum: omne aurum tanquam arenam exiguam, & argentum tanquam lutum reputat.* h Sap. 7. 10.

Huc accedit quod eadē ſcientia DVLCISSIMA ſit, & præ omnibus alijs ſcientijs maximè oblectet. i *Non enim habet amaritudinem conuerſatio illius, nec tædium conuictus illius, ſed lætitiam, & gaudium.* Nam contemplatio (teſte S. Gregorio) eſt ipſamet dulcedo, adeò amabilis, vt animā ſupra ſeipſam eleuet, eiq́ue ſecreta reuelet cæleſtia, ac delicias charitatis præbeat deguſtandas. Et teſte Diuo Thoma, Contemplationis voluptas tantum excedit omnes reliquas humanas voluptates, quantum ipſe ſpiritus carnem excedit; & gaudium, quod oritur ex amore Creatoris, excedit omne illud, quod vilis Creaturæ amor efficere poteſt. 5. i Sap. 8. 16. Homil. 14. in Exech. 22. q. 180. a 7.

Huc accedit alia Contemplationis excellētia, quòd ſit valde *diuturna*, diuq́ue duret. k *pars* enim, *quam elegit Maria, & optima eſt, & non auferetur ab ea*; Et (vt ait S. Greg) Contemplatio, quæ in hac vita inchoatur, in altera perficitur: quia l *charitas*, (teſte Apoſtolo), *nunquam excidit*: & quæ in hoc exilio & pere- 6. k Luc. 10. 42. Vbi ſupra D. Thom. ſupra a. 8. l 1. Cor. 13. 8.

grinatione Deum diligebat, obſcura eum fide contemplando: multò ampliùs diliget in cælo, eundē claro lumine intuendo. confirmat verò
7. hæc omnia, quod beatitudo, quæ in hac vita tāquam pignus æternæ illius, quam in ipſa gloriæ ſperamus, obtineri poteſt, conſiſtat in exercitatione ſanctæ huius, ac delectabilis Scientiæ & Sapientiæ altiſsimæ: quia cum amore contem-
8. plamur ipſummet Deum, in quo omnis noſtra quies ſolatiumque conſiſtit.

Ac deniq́ue cùm tanta ſit ſapientiæ huius celſitudo, eſt adeò infinita magni noſtri Dei liberalitas, vt omnibus iuſtis dona habituſq́ue communicet à quibus nobiliſsimæ eius actiones exercitationesq́ue proueniunt, quas omni hominum generi in omnibus ſtatibus, & officijs largitur, ne vllus à tam excelſo bono ſe iudicet excluſum, modò illud deſideret, magnoque affectu à Deo petat: ſunt enim deſiderium & oratio potiſsimum medium ad illud obtinen-
Sap. 7. 7. dum, vt ſapiens ipſe faſſus eſt dicens: *optaui, & datus eſt mihi ſenſus intelligentiæ, & inuocaui* Deum, *& venit in me ſpiritus ſapientiæ*, O felix deſiderium, quo ad tantum bonum recipiendum diſponimur! O beata oratio, quæ talem Spiritum obtinet? Quis adeo in agendo remiſſus erit, vt tantas Diuinæ huius ſcientiæ excellentias audiens, non eius amore accendatur? non clamet? non ſpirans gemat, vt illam obtineat? magno Spiritus feruore dicens: O ſapientia æterna, quæ abſque vlla inuidia te creaturis tuis communicas, tuoſque filios, & dile-

ctos amicos, tui participes facis, veni ad Spiritum meũ, tuoq́, illum reple: quò ita te cognoſcat ametque, vt ex vtroque vnus fiat. O Pater ſupreme, n *mitte* diuinam hanc ſapientiam *de cælis Sanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ vt mecum ſit, & mecum laboret: vt ſciam, quid acceptum ſit apud te: ſcit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè,* vt mihi expedit. o *Si difficile æſtimamus, quæ in terra ſunt: & quæ in proſpectu ſunt, inuenimus cum labore: quæ in cælis ſunt* abſcondita, *quis inueſtigabit? ſenſum autem tuum quis ſcit, ni ſi tu dederis, ſapientiam, & miſeris Spiritum Sanctum tuũ de altiſsimis?* eũ ergo mitte, qui ea nobis reuelet, vt quod tibi placitũ eſt, ſẽper faciamus, procurantes ita implere, quidquid nobis præcipis, vt ẽt obtineamus, quod ꝓmittis. Amẽ n Sap. 9.10. o verſ. 16.

Partitio huius libri.

QVoniam verò Spiritus S. qui huius ſcientiæ Magiſter eſt, non excludit noſtram diligentiam & hominum inſtructionem, ac directionem, præcipuè Sanctorum, quos ipſe eam docuit, quò alios illi doceant, hanc inq̃ ob cauſã ex ijs, quæ in ſuis libris ſcripta reliquerũt, à Diuino hoc Magiſtro inſtructi, qui vſq; in hunc diem non ceſſat hoc officio erga paruulos fũgi, excepi ego hunc librũ, q̃ ſit quaſi Dux ſpiritualis omnib. illis, qui hanc ſcientiã addiſcere, & in vitæ cõtemplatiuæ actionib. ꝓficere cupiunt. quẽ librũ partimur in 4. partes, in quarum

PRIMA agetur de familiari animæ cum Deo tractatione per ipſam Orationem, Deique cum anima per Diuinas ſuas inſpirationes. In qua parte colligemus quidquid excellentiſsimum, & defæcatiſsimum eſt ipſius ſpiritus, id, quod eſt tanquam flos vitæ contemplatiuæ, & quod ordinariè illi experiuntur, qui excelſæ huic mentalis Orationis exercitationi ſe dedunt: ſiue illud reſpicias, quod ipſi præſtant; ſiue quod à Deo, dũ illos viſitat, accipiũt.

SECVNDA pars erit de ſacrorũ, piorumque librorũ lectione, & Meditatione Diuinorũ myſteriorũ, adhibita lectione & ſtudio librorum myſticorũ huius ſcientiæ, qui ſunt, propria conſcientia; creaturæ ſpectabilis huius mundi; vitæ Sanctorum, & ipſius Sancti Sanctorum: quò perfecta ſui ipſius cognitio Chriſtique Domini, ac Dei obtineatur, quatenus ea ex ratiocinatione creaturarum elicitur; & ſimul feruentes affectus concipiantur, qui ex hiſce cognitionibus, cum perfectæ ſunt, enaſcuntur.

TERTIA pars erit de perfecta contemplatione & vnitione cũ Deo Dño noſtro, quæ pertinet ad VIAM VNITIVAM; ac de arcanis ſcientiæ myſticæ occultiſsimis, tã ordinarijs, quã extraordinarijs, eo modo, vt intelligi poſsint: quibus addentur etiam admirandi alij affectus coniunctionis, & amoris erga proximos, qui ipſam Myſticam ſcientiam comitantur. Et quãuis harum rerum nonnullæ poſitæ fuerint in libro, ante paucos annos edito Meditationum, circa ſanctæ fidei noſtræ myſteria, & praxis o-

rationis

rationis mentalis circa eadem: ibi tamen valde ſummatim id factum eſt, quia animus erat, materiam tantùm, & argumentum Orationis, ac Meditationis, practicamque earũ exercitationem proponere, fuſiori declaratione virtutũ, quæ comitantur orationem, & reliquarum rerum, quæ in actionibus vitæ contemplatiuæ eveniunt, in hunc librum reiectâ: in quo, Deo bene fauente, ſupplebimus, quidquid in illo altero defuit, theoriam ipſam praxi coniungentes, docenteſq; orare & agere cum Deo, quò ſimul vtriuſque exercitium conſpiciatur. Ideoq; ſingula ferè capita, Meditationũ loco eſſe queunt, cum diſtinctione punctorum, quæ poſsint in ipſa orationis collectione expendi.

Sed, quoniam perfecta oratio & contemplatio non poteſt eſſe ſterilis, quartum his Tractatum addemus, de præcipuis vitæ ACTIVAE actionibus in omni genere virtutum: quæ actiones, cùm ſunt in quodam minùs perfecto gradu, diſponunt ad vitam contemplatiuam; in gradu verò perfectiori, ſunt eiuſdẽ fructus. Agemus autem de eiſdem in vtroque gradu, vt perfectionis cupidi in eo gradu eas inueniant, in quo illas deſiderant. Simul etiam agemus de ratione Orationis, & Conſiderationis practicæ, quæ ipſas virtutes comitantur; De vita item MIXTA, quæ ex contẽplatione deducit ea, quę alios doceãt, quò huiuſmodi fructus non ad ſolã noſtram perfectionem alligentur, ſed extẽdant ſe ad proximorum quoque perfectionem. His autem declaratum, & perſpicuum manebit,

quidquid pertinet ad vitã Actiuã & Contemplatiuam, atque cõpoſitam ex vtraq;, & quã alij *Theologiam Myſticam* appellant, tàm contemplatiuam, quàm practicam, cuius excellentias initio tantum inſinuauimus, ſed eædem fuſius in huius libri progreſſu tradentur. Quoniã autẽ in his materiis adferri interdum ſolent verba quædam grandiloqua, & noua, quæ etſi ea dicentem, altiſsimum aliquem ſenſum habere inſinuent; rem ipſam tamen non ita declarant, vt omnes poſsint eam intelligere, operam dabimus, vt rerum altitudini verborum claritatem coniungamus, ea adhibentes, quæ communi vſu (quæ maximè vera propriaque ſunt) vſurpantur: myſteria enim per ſeipſa ſunt adeò excelſa, vt ad eorum debitam æſtimationem opus non ſit, niſi vt declarentur.

Et quamuis in hoc libro, qui DVX SPIRITVALIS appellatur, ſtuduerim non proprio meo ſenſu duci, ſed tanquam ducem ſequi lumen fidei, ac Diuinæ Scripturæ, Sanctorũq; Patrum expoſitionem, ſicut ſupra dixi: tamen quia tanquam homo labi poſſum, ſiue ex ignorantia, ſiue inaduertentia, quidquid in hoc libro ſcripſi, correctioni ſubijcio Sanctæ Matris Eccleſiæ quæ columna eſt, & firmamentum veritatis, ſtatuens nec in puncto velle me ab ea diſcedere.

INDEX CAPITVM PARTIS PRIMAE,

QVAE DVOS CONTINET Tractatus.

INTRODVCTIO. *In qua oſtenditur excellentia ſcientia ſpiritualis, qua per Orationem & reliqua vita Contemplatiua opera, de quibus in hoc libro agitur, obtinetur.*

TRACTATVS PRIMVS *de familiari modo cum Deo agendi in Oratione, & ipſius Dei in eadem viſitationibus per ſuas inſpirationes.*

CAP. I *Quod perfecta Oratio ſit quidã aſcenſus noſtri ſpiritus ad Deum, ad Colloquendum familiariter cum eo: complectitur autem ſex actus heroicos: declaraturq; ſummatim quod pertinet ad ſingulos, quod eſt veluti fundamentum huius libri.* pag. 1

CAP. II. *Ponitur ſumma quadam excellentiarum, & vtilitatum perfecta orationis: & virtutum: qua in ea exercentur, & rerum, qua in eadem tractantur, extracta ex precatione Dominica, & ſeptem eius petitionibus.* 28

CAP. III. *De admiranda orationis vi ad vincendum in ſpiritus palaſtra, luctante ipſa cũ ipſomet* DEO. *& quàm magna bona in ea lucta ipſa lucretur, & hac ratione tum ipſos*

dæmones: tum quatuor internos hoſtes, vincit, quæ illam oppugnant: declaratur etiam, qui illi ſint, & qua ratione vincendi. 48

CAP. IV. Quod Oratio ſit Dei donum, &, quod aliud ſit omnibus commune, aliud aliquibus particulare: &, cui hominum conditioni communicetur: & qua ratione ex vtroq; proficiemus, noſq; ad rectè in orationem incumbendum præparabimus. 67

CAP. V. Varios eſſe modos orandi, & agendi cum Deo: omnes fundari in memoria diuinæ præſentiæ: admirandam eſſe huius memoriæ efficacitatem, ad bonum orationis euentum, progreſſumq; in tribus vijs, Purgatiua, Illuminatiua, & Vnitiua. 87

CAP. VI. In quo ponuntur ſummatim varij modi, quibus Deus nobis eſt præſens; & modus quidam orationis circa illos, ad frequentem Dei memoriam habendam, & in eius conſpectu ambulandum. 106

CAP. VII. De varijs alijs modis, quibus aſpicere poſſumus Deũ præſentem, qui poſſunt accõmodari varijs orandi, & contemplandi formis. 122

CAP. VIII. De interna adoratione, & reuerentia, in conſpectu Dei, & quod illa comitari debeat omnes actus orationis: Et de quodã orãdi modo exercendo proprios eius actus. 138.

CAP. IX. De externa Adoratione, & Reuerẽtia, & ſitu corporis eiuſq; praxi in oratione. 153

CAP. X. De munerib. & ſpiritualibus ſacrificijs in Dei conſpectu offerendis cum deuotionis

affectibus: ac de modo quodam orandi, eadem, ob fines varios offerendo. 163

CAP. XI. *In quo ſubſtantialis, ſenſibilisq́; Deuotio conſiſtat, vnde oriatur, quibus medijs comparetur, & quo pacto ſuas offerat oblationes in Oratione.* 171

CAP. XII. *De quatuor modis orandi, & cum Deo colloquendi, quos ponit Sanctus Paulus, & eorundem inter ſe ordine. Agitur hic de primo, quo glorificationem & laudes Dei, amoremq́; & exultationem de eius excellentijs complectitur.* 186

CAP. XIII. *De forma Orandi, & cum Deo loquendi per gratiarum actionem, Varios gratitudinis actus pro beneficijs ab eo acceptis offerendo: qui modus oſtenditur in quadam oratione Dauidis in Extaſi exiſtentis.* 198.

CAP. XIV. *De forma Orandi, & cum Deo loquendi per petitiones, aut earum inſinuationem, & per obſecrationem adducendo titulos ex parte Dei, Chriſti Domini, Beatiſſimæ Virginis, & reliquorum Sanctorum.* 209

CAP. XV. *De fiducia in Deum, quæ debet orationem comitari: & qua ratione innitatur ei veritati, quòd Deus ſit iuſtus Iudex, amicus fidelis, liberalis in faciendis Eleemoſynis: & Pater valdè beneuolus, & qua ratione temporalia bona petenda, & ab eo ſperanda ſint.* 235

CAP. XVI. *Heroicam fiduciam fundari in vnione cum vnigenito Dei filio, eamq́; etiam*

ad orandum pro alijs extendi, quæ indicia oſtendant, orationem exauditam eſſe: & quænam ſint exiguæ fiduciæ radices. 258

CAP. XVII. *Lachrymas ſolere comitari Orationem & à varijs ſpiritibus prouenire, & quæ ratio illas impetrandi eiſq; vtendi.* 275

CAP. XVIII. *De vſu vocalis Orationis cũ attẽtione, & ſpiritu: & quod ex triplici attẽtione illa ſit optima, quæ Dei præſentiã reſpicit.* 289

CAP. XIX. *De Locis & temporibus ad Orandum deſignandis: de frequentia, continuatione, & perſeuerantia vſque ad mortem: de varijs modis Orandi ſemper.* 302

CAP. XX. *De Viſitationibus, & internis Dei in Oratione collocutionibus, earum admirandis proprietatibus, affectibus, & cauſis: medijsq; ad eas impetrandas.* 326

CAP XXI. *Has Viſitationes, & interna colloquia præcipuè eſſe ab inſpirationibus Spiritus Sancti, & etiam ab impulſu boni Angeli. itẽ à conſcientia, & charitate: & quod eadem nos ad omnia bona opera adiuuent.* 354

CAP. XXII. *De tribus extraordinarijs modis, quibus Deus hominibus loquitur: & quoſnam eius verba effectus habeant.* 375

CAP. XXIII. *Varia documenta, & regulæ generales ad cognoſcendas veras viſiones, inſpirationes, & reuelationes Dei: impulſuſq; ſpiritus boni.* 383

CAP. XXIV. *De alijs regulis, & magis particularibus indicijs boni ſpiritus, ex admirandis eius affectibus.* 411

DVCIS

DVCIS SPIRITVALIS TRACTATVS SECVNDVS, DE SACRA LECTIONE, & Meditatione,

COMPLECTENS *quicquid pertinet ad cognitionem ſui ipſius, Chriſti Domini noſtri, eiuſq; Sanctorũ, ac Dei, ex rebus creatis, & ad feruentes affectus, qui eandem cognitionem comitantur.* 439

CAP. I. *De Meditatione Diuinorum myſteriorum, & quod eius finis ſit, tres perfectas cognitiones gignere, Dei videlicet, Chriſti, ſuiq; ipſius, ad permouendam voluntatem ad effectus feruentes, & quiſnam in eis ordo ſit ſeruandus.* 441.

CAP. II. *Libros ſacros, præcipuè verò Euangelia copioſam præbere meditandi materiam, & triplicem eius cognitionem, & qua ratione illi ſint cum fructu legendi.* 464

CAP. III. *Librum creaturarum, amplum nobis ſuppeditare Meditationis argumentum, ad conſequendam cognitionem propriam, & ipſius Dei, & quid in eis ſit meditandum.* 480

CAP. IV. *Inchoatur tractatio propriæ cognitionis, quæ obtinetur legendo, & Meditando in libro propriæ conſcientiæ: aperiuntur tria maximè damna, quæ ex ignoratio*

ne ipſius proueniunt, & in quo illa conſiſtat. 502
CAP. V. De propria cognitione ex miſerijs, quæ tum à peccato originis; tum ab alijs actualibus nobis eueniunt: & ex nihilo, quod ex nobis ad bona opera habemus: & quod ex his aſcenditur ad cognitionem Dei. 515
CAP. VI. De propria cognitione ex miſeriis quæ tempore mortis euenire poſſunt. 537
CAP. VII. Varij affectus, & vtilia exercitia, quæ peccatorum & miſeriarum noſtrarum cognitionem comitantur. 553
CAP. VIII. De propria cognitione circa bona quæ habemus per quæ aſcendimus ad cognitionem Dei, per heroicos humilitatis & gratitudinis affectus. 578
CAP. IX. Eccleſiam, & eius Sanctos librum eſſe viuum, ex quo diſcitur ſcientia Spiritus, & propria, Deiq; cognitio. 593
CAP. X. Incipimus agere de Perfecta IESV CHRISTI Domini noſtri cognitione, quæ obtinetur, meditando viuum ipſius vitæ librum: proponuntur ſummatim omnia eius myſteria, & virtutes. 623
CAP. XI. Pernicioſam eſſe ignorantiam eius quod eſt Deus, & Chriſtus Seruator noſter: & perfectam eius cognitionem conſiſtere in transformatione quadam Spiritus noſtri in viuam eius gloriæ imaginem: & qua ratione hæc transformatio fiat: & quæ eius excellentia. 640
CAP. XII. Quod in libro vitæ Chriſti Domini

noſtri meditanda ſint ſeptem admirabiles vnitiones, ſiue coniunctiones rerum valdè diſtantium, cum varijs affectibus humilitatis & charitatis. 660

CAP. XIII. *De Cognitione Chriſti Domini, quò ad ea, quæ in primo ſuo in mundum ingreſſu geſſit: tam occultè in ipſa Conceptione, quā apertè in Natiuitate.* 680

CAP. XIV. *De lectione & Meditatione in libro Ieſu Chriſti Crucifixi, & octo præſtantiſſimis proprietatibus diuini amoris vnitiui, quæ in eo perluxerunt.* 697

CAP. XV. *De amabili* IESV CHRISTI *cognitione, quæ eſt in Sanctiſſimo altaris Sacramento: ac de ſeptem ſtupendis rebus, quas in ſe includit, cum admirandis virtutibus & exemplis perfectionis, ad eundem cognoſcendum, perpendendis ac meditandis.* 722

CAP. XVI. *De amore vniente nos cum Chriſto Domino noſtro: & cum proximis qui per hoc Sanctiſſimum Sacramentum obtinetur: & quoſnam gradus hæc vnio habeat.* 746

CAP. XVII. *Quod Meditationi Myſteriorum Seruatoris noſtri adiungenda ſit mortificatio, & imitatio: in quibus tribus actibus conſiſtit manducatio ſpiritualis, quæ diſpoſitio eſt ad Sacramentalem.* 772

CAP. XVIII. *De Chriſti Domini noſtri cognitione iuxta glorioſum ſtatum, quem habet in Cœlo Empyreo, & officijs præclaris, quæ illic erga nos exercet.* 789

INDEX CAPITVM TRACTATVS TERTII, De Perfecta Contemplatione, & Vnitione cum Deo.

INTRODVCTIO, 3

CAP. I. *Quod huius vitæ beatitudo conſiſtat in perfecta contemplatione & amoris vnitione cum Deo: & quas habeat exellentias, ac nomina.* 7

CAP. II. *De ijs, quæ perfectam contemplationem præcedunt, & quòd ea ſit ſpeciale Dei donum, quamuis non omnibus donetur; ac de huius cauſis.* 25

CAP. III. *De Eſſentia Contemplationis, & virtutibus, donis, atq; illuſtrationibus Spiritus Sancti, ex quibus illa procedit: deq; admirandis eius proprietatibus.* 43

CAP. IV. *Variæ via, & gradus Contẽplationis, quomodo primus eſt per creaturas, collocando earum perfectiones, cum infinita excellentia in ipſo Deo, noſq; in ipſas diuinas per affectus amoris transformando* 58

CAP. V. *Qua ratione Deus cognoſcatur aſcendendo ſuper omnes creaturas, remotis ab eo earum limitationibus: deq; excellentia amoris ei reſpondentis.* 72

CAP. VI

Digitized by Google

CAP. VI. *De animi magnitudine, quo perfectior animi recollectio eſt procuranda, altiorq; ac ſecurior præſentia Dei Contemplatio ex actionibus ſublimioribus, quas vel in terra, vel in cœlo fecerit.* 84

CAP. VII. *De altera Contemplatione valdè alia & vtili, quam Apoſtolus appellat comprehenſionem latitudinis, longitudinis, ſublimitatis, & profunditatis Dei, vt eodem impleamur in omnem eius plenitudinem.* 102

CAP. VIII. *De tribus extraordinarijs Contemplationis formis, in quibus Deus D. N. Myſteria ſua manifeſtat per figuras corporeas, imaginarias, aut etiam ſine illis: ac de admirandis effectis, & proprietatibus earum* 113.

CAP. IX. *De vnitione cum Deo per cognitionem & amorem, quæ propria eſt vitæ vnitiuæ: & de ſtupendis eius proprietatibus & effectibus.* 140.

CAP. X. *Qua ratione prædicta vnitio adiuuet, exaltetq; opera vitæ Contemplatiuæ: & impetret perfectè experimentalem Dei cognitionem: & in quo hæc cognitio conſiſtat.* 155.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI, DE MORTIFICATIONE, ET Excellentibus operibus, quæ vel ſunt fructus vitæ Contemplatiuæ, vel ad eam diſponunt.

INTRODVCTIO, *De octo excellentioribus modis vnitionis in bonis operibus, ad quos reducuntur fructus vitæ Contemplatiuæ: ac de orationis & conſiderationis praxi, quæ illas comitatur,* pag. 167.

CAP. I. *Quod præcipuè vitæ Contemplatiuæ fructus ſint Conformitas cum exemplaribus virtutibus Dei, & Chriſti D.N. eiusq; leges ſanctiſſimæ: ac ſubiectio ſub diuina ipſius gubernatione.* 179

CAP. II. *Quod neceſſarius ſit Magiſter viſibilis, qui nos dirigat in operibus vitæ Actiuæ & Contemplatiuæ, cuius fructus eſt etiam humilis ſubiectio ſub hac directione.* 191

CAP. III. *Mortificationem eſſe effectum, orationis, diſponere verò ad contemplationem, cuius illa inperfectiori gradu eſt fructus: & quæ in eo gradu illa complectatur: & quænam ſint eius excellentes proprietates.* 212

CAP.

CAP. IV. *De tertio fructu orationis, Renunciatione ſcilicet omnium rerum, & varijs eius gradibus, quorum alij ad contẽplationem diſponunt, alij ex ea naſcuntur: & quod in ea promiſſum centuplum obtineatur.* 238

CAP. V *Quod meditatio & contẽplatio per propriam cognitionem producant perfectam Superbiæ mortificationẽ, pugnentq; contra oẽs eius actus, gignendo heroicos humilitatis.* 256

CAP. VI. *Qua ratione Propria Cognitio, alijs Conſiderationibus adiuta congrediatur cum inani gloria, & honorum ac dignitatum ambitione easq; vincat.* 275

CAP. VII. *Veram orationem & contemplationem impellere ad mortificationem proprij iudicij, vt Dei, eiusq; miniſtrorum iudicio ſe ſubijciat: & hunc fructum eſſe excellentem, & qua ratione is obtineatur.* 292

CAP. VIII. *Orationem & Contemplationem obedientia cæca, diſcreta tamen, mortificare curioſitatem proprij iudicij in rebus fidei, & gubernationis Dei eiusq; miniſtrorum.* 310

CAP. IX. *Præcipuum fructum vitæ contemplatiuæ eſſe perfectam voluntatis propriæ mortificationem & vnitionem, conformitatemq; eius cum diuina.* 326

CAP. X. *De tribus Heroicis gradibus Obedientiæ, qua paretur voluntati Dei, & tribus excellentibus charitatis affectibus: & qua ratione illi impetrentur in Oratione & Contemplatione.* 344

CAP. XI. *Quod pura intentio omnibus noſtris*

actionibus, excellens ſit fructus Orationis, & Contemplationis, mortificatis intentionibus contrariꝭ. Inſinuantur omnes gradus & modi bonæ intentionis, vſq; ad ſupremam. 367

CAP. XII. Orationis & Contemplationis proprium eſſe, feruentia & efficacia deſideria producere creſcendi in omnibus virtutibus: quas proprietates hæc deſideria habere debeant: quodq; medium in eis ſeruandum. 398

CAP. XIII. Admiranda quædam Spiritus ſancti documenta ad excellenter creſcendum in virtutibus cuiuſq; ſtatui accommodatis: in omni loco & tempore proſpero & aduerſo. 411

CAP. XIV. Cordis cuſtodiam neceſſariam eſſe ad opera vitæ contemplatiuæ: quæ etiam illud cuſtodiunt prudentia & zelo puritatis: & quàm ſit excellens hic fructus. 433

CAP. XV. Cuſtodiam quinque Senſuum, perfectamq; eorum mortificationem eſſe neceſſariam ad cuſtodiam cordis, beneq; habēdam orationem: eandem quoque cuſtodiam, Orationis eſſe fructum ad ſuam propriam conſeruationem: præcipuè verò eoſdem ſenſus cuſtodire caſtitatem, temperantiam, & modeſtiam. 453

CAP. XVI. De cuſtodia linguæ, & eius, ad tacendum & loquendum, prout oportet, directione: & quod hic ſit fructus orationis, mediumq;, quo illa conſeruatur, & omnes virtutes augentur. 478

CAP. XVII. De tentationibus Acediæ tepiditatis, & puſillanimitatis, quæ orationem &

fructus eius oppugnant: & qua ratione illæ ab ea expugnentur, pugnando ſcilicet contra inanes timores laboris & difficultatis, ipſius virtutis. 500

CAP. XVIII. *Qua ratione vincenda ſit tentatio mutabilitatis, & inconſtantiæ, quæ ex tepiditate & acedia oritur, & quam ſit præſtans virtus perſeuerantiæ.* 524

CAP. XIX. *Quod vita Contemplatiua proferat vltimos fructus amoris, & coniunctionis cum proximis: quàm hæc coniunctio ſit præſtans: quas res complectatur, quæ ſint eius motiua.* 541

CAP. XX. *Contemplationem habere tres claſſes in quibus docet, efficitq; particularem vnitionem cum ſuperioribus, æqualibus, & inferioribus, ac Zelum ſalutis animarum, cum magno amoris exceſſu.* 556

CAP. XXI. *De vita mixta, quæ Contemplatiuæ coniungit opera maximè heroica Actiuæ, in auxilium proximorum: & quibus hæc vita conueniat.* 573

CAP. XXII. *Ponitur quoddam Compendium, & ſumma excellentiarum & commodorum eius ſtatui, qui propriæ perfectioni & proximorum attendit, & quænam auxilia & præſidia habeat ad ſuperandas difficultates, & pugnas occurrentes.* 591

FINIS.

Digitized by Go

TRACTATVS PRIMVS DE FAMILIARI MODO CVM DEO AGENDI IN ORATIONE, ET IPSIVS Dei in eadem viſitationibus per ſuas inſpirationes.

CAPVT I.

QVOD perfecta ORATIO ſit quidam aſcenſus noſtri ſpiritus ad Deum, ad colloquendum familiariter cum eo: complectitur autem ſex actus Heroicos: declaraturq; ſummatim quod pertinet ad ſingulos, quod eſt veluti fundamentum huius libri.

TOT ſunt adeoque eminentes perfectæ ORATIONIS actus; adeò variæ excellenteſque proprietates eius: vt ad integram earum notitiā tradendam, neceſſe ſit multis vti definitionibus, quas SS. Patres nobis reliquerūt. Sed omnes ferè illi fundamento nituntur, quod ipſa ORATIO (vt ait Sanctus

Digitized by Google

Lib. de Orat. dominic. c. 1 S. Chryſt. li. 1. de orando Deum, & Homil. 30. in Geneſ. eſt colloquium cum Deo.

Gregorius Nyſſenus) ſit conuerſatio ſermocinatioque animæ noſtræ cum Deo, in negotio noſtræ ſaluationis ac perfectionis; miſcendo ſcilicet ſermones cum diuina Maieſtate, nunc verbis externis ore prolatis, quæ vocatur oratio vocalis; nunc internis ſolùm, quæ ab ipſo ſpiritu ſiue mente procedunt; & hæc dicitur mentis oratio. Non tamen exiſtimandum eſt huiuſmodi colloquium fieri verbis duntaxat; ſed complectitur etiam excellentiſſima interna opera, quæ ſpectant ad vitam contemplatiuam, & ad id, quod in ea eſt ſupremum, vnitionem ſcilicet ſpiritus noſtri cum Deo: conferendo cum eo, & inſtando, vt ea nobis largiatur: adhibita quoque ex parte noſtra omni induſtria ad ea obtinenda & poſſidenda. Et ſicut manus ad res aliquas capiendas, & opera ſua facienda quinque digitos habet, licet potiſſimum eius robur in tribus primis conſiſtat: ita anima noſtra ad prædictas has actiones, vtitur quinque internis ſuis facultatibus, ſed præcipuè tamen tribus ſpiritualibus, memoria videlicet, qua rerum recordatur; intellectu, quo eaſdem cognoſcit; & voluntate, qua vel diligit, vel odio habet: quibus facultatibus duæ aliæ inferiores ſubſeruiunt, vis ſcilicet imaginandi, qua imagines & figuras rerũ, quæ ſenſibus externis percipiuntur, formamus: quæ vis ſuo quoq; modo fert de illis iudicium; & vis appetitꝰ ſenſuũ à quibus procedũt actus amori odioq́; ſenſibili; gaudio, & triſtitiæ; deſiderio, & timori, & ſimilibus alijs cõſẽtanei. Quę

Digitized by Google

omnes facultates cõuenire ſolent in oratione mentis, eleuantes actus ſuos ad altiſſimum & ſupremum obiectũ, quod habere poſſunt, qui eſt ipſe Deus: innitentes præcipuè virtutibus, quas Theologicas appellamus: quia reſpiciunt Deum, quà is eſt ſumma veritas: cui propterea ſit adhibenda fides; ſuprema beatitudo, quam debeamus ſperare; immenſa bonitas, quam debeamus diligere; & infinita excellentia, quã adorare, & cui ſeruire ac obedire oporteat. Quare oratio præcipuè innititur viuæ fidei rerum, quas Deus reuelauit; ſpei certæ rerum, quas promiſit; & accenſæ charitati eius Domini, qui eas reuelauit, ac promiſit, ſimul cum feruenti deſiderio eundem honorandi ac eidẽ obediendi in omnibus, quæ præcipit: vt hac via conſcendamus ad videndum, quod credimus; & poſſidendum, quod ſperamus; vniendo nos per amorem ſummæ illi bonitati, quam amamus. quod totum plenè obtinetur in cœlo, quamuis delibari incipiat in terra.

Ex quo apparet, quòd ORATIO ex ſententia S. Ioan. Damaſc. ſit *aſcenſus quidam ſpiritus noſtri ad Deum*, ad ſuauia hæc iucundaque colloquia cum eo commiſcenda, & heroica iſta opera exercenda. Qui aſcenſus benè intelligetur, fietq; rectè, ſi ſtatuamus, quis ille ſit, qui aſcendit: vnde & quò aſcendat, per quos gradus aſcendendum ei ſit, quẽ finem in eo aſcẽſu ſibi præfigere debeat, quidq; tãdẽ in eo facere. Lib. 3. fidei c. 14. S. 1 hom. 2. 2 q. 83. a. 1.

QVI aſcendit non eſt corpus ſed ſpiritus: neque enim aſcenſus ipſe corporalis eſt, 1.

ſed ſpiritualis; nec corporis paſſibus fit, ſed ſpiritus, *cognitione* videlicet & *affectu*: COGNITIO pertinet ad intellectũ, illuſtratum fide, doniſque ſpiritus ſancti, quæ illum perficiunt. AFFECTVS pertinet ad voluntatem deuotionis amoriſque igne accenſam, & alijs virtutibus, quæ illam comitantur, adiutam. Hos (ait S. Bonauentura) eſſe animæ noſtræ pedes, de quibus loquitur Dauid, cùm ait, a *Deus perfecit pedes meos tanquam ceruorum & ſuper excelſa* diuinorum ſuorum myſteriorum *ſtatuit me*. Et ſicut vnico tantùm pede nec ambulare quis, nec currere poteſt, ſed vtrumque adhibere neceſſe eſt, nunc vni nunc alteri innitendo: ita non aſcenditur in oratione aut ſola cognitione, aut ſolo affectu, ſed vtroque: nunc ſcilicet cognoſcendo, nunc amando: nam abſque cognitione non poteſt eſſe amor; abſq; amore verò cognitio clauda erit ac debilis: interdum tamen ſimul aſcendunt pari paſſu, quiete, & concordia: & tunc cenſentur eſſe tanquam alæ, quas Dauid b *pennas columbæ* appellat, Iſaias verò c *pennas aquilæ*, quibus ſpiritus in contemplatione eleuatur, volans ad requiem, quæ eſt in coniunctione cum ſummo bono, quod contemplatur.

Opuſc. de 7. Itinerib. prologo itineris tertij.
a Pſal. 17. 34. Habac. 3. 19.
b Pſal. 54. 7.
c Iſa. 40. 31.

VIDEAMVS nunc, vnde & quo ſpiritus aſcendat, quem deſerat locum, & in quem feſtinet voletve? aſcendit enim è terra in cœlum, à creaturis ad Creatorem, à ſe ipſo ad Deum, & à rebus viſibilibus & temporalibus, ad inuiſibiles & æternas; abſtrahens cogitatio-

nem & affectum ab illis, vt eum in has transferat, quò ſuam d *conuerſationem*, vt ait Apoſtolus, habeat *in cælis* cum beatis ſpiritibus, multoque magis cum ipſo omnium Domino. Et hoc eſt quod Hieremias ait e *leuauit ſe ſuper ſe*, exiens videlicet à ſeipſo, quoad corpus & ſenſuum actiones; & eleuando ſpiritum ad res, quæ ſupra ipſum ſunt, quò ſuas facultates cum Creatore ſuo coniungat; Quam ob cauſam oratio comparatur odorifero fumo ex thure aſcendenti, iuxta illud Dauidis: f *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo*; & ex myrrha iuxta illud: g *quæ eſt iſta, quæ aſcēdit ſicut virgula fumi ex Aromatibus myrrhæ & thuris*? ſicut enim thus in ignem coniectum, non totum in altum aſcendit, ſed ſubtilior tantum ac delicatior eius pars in fumum conuerſa, reliqua magis terreſtri craſſaque parte in cineres redacta remanente: ita in oratione, ignis diuini amoris corpus ipſum mortificat, ſenſuumque carnalium actiones, vt ſolus ſpiritus cum ſuis cogitationibus & affectibus ſpiritualibus nubes penetrans, perueniat ad conſpectum & thronum Dei, quem h *adoret in ſpiritu & veritate*. Ideoque reipſa potiùs quàm verbis, ſenſibus, qui corpus ducunt, dicit, quod i *Abraham dixit ad pueros ſuos: expectate hic* in crepidine montis *cum aſino, ego & puer illuc vſque properantes, poſtquam adorauerimus, reuertemur ad vos*. Et quoniam ipſi ſpiritui graue eſt talem ſocium relinquere, ſolumq; montem aſcendere, ideo

d Phil. 3. 20.

e Heer. thre. 3. 28.

f Pſal. 140. 2

g Cant. 3. 6.

h Ioan. 4. 23

i Gen. 22. 5.

Digitized by Google

ille aſcenſus comparatur etiam myrrhæ odorifero fumo, qui notat perfectiſſimam mortificationem, quæ orationem recollectiſſimam comitatur.

3. Hoc ipſum adhuc intelligetur clariùs ex Myſtica illa Iacob k *Scala quæ ſtans ſuper terram, cacumen illius tangebat cælum*, iuxta quam Iacob dormiens corpore, ſpiritu vigilabat, *& Dominus innitebatur ipſi ſcalæ* in modum eam ſuſtentantis, ne rueret aut laberetur; & *Angeli Dei* per eandem *aſcendebant*, à Iacob ad Deum, ac *deſcendebant* à Deo ad Iacob. Et quæ (inquit S. Auguſt.) hæc eſt ſcala? niſi perfecta oratio, quæ ſuis veluti gradibus è terra aſcendit ad conſpectum Dei viuentis; & quid eſt, Iacob ad ſcalæ extremitatem dormire, adeoq; diuinum ſomnium ſomniare, niſi te monere, quod ſi perfectè oras, debeas dormire quoad corporis & externorũ ſenſuum actiones, earum videlicet pro eo tempore ita oblitus, atque ſi tantùm eſſes ſpiritus, diceresque cum ſponſa: l *ego dormio & cor meum vigilat*. Solus enim ſpiritus & cor ipſum per hanc ſcalam aſcendere debet, relicto corpore dormiẽte, & ad extremitatem ſcalæ expectante. Et quid eſt, Deum cacumini ſcalæ inniti, inſtar illam ſuſtentantis, niſi te inſtruere ac docere, quod Deus ſingulariter aſſiſtat orationi tuæ, confortans actiones tuas in ea; iuuanſq; te aſcendere vſque ad cacumen diuinæ vnitionis, in qua tuus ſpiritus cum eius ſpiritu coniungitur & vnus efficitur,

k Gen. 28. 12.

Septuaginta interpretes addunt. Firmans, ſeu eriges illam.

In ſcala Paradiſi ſono 9.

l Cant. 5. 2.

QVOD

QVOD ſi adhuc noſſe deſideres, quibus gradibus ad cacumen illud ſit aſcendendum? ſcias, ordinariè aſcendi per ſex actus valdè Heroicos, quorum breuem hic ſummam proponemus, tanquam fundamentum eorum, quæ fuſiùs de ſingulis dicenda ſunt in progreſſu horum Tractatuum. 4.

§. I. *De memoria præſentiæ Dei, & Angelorum eius.*

PRIMVS ergo gradus pertinet ad memoriam, in quo eleuandi ſunt oculi mẽtis ad intuendam Maieſtatem Dei, quocum es locuturus, cogitans eſſe tibi præſentem, aſpicientem quæ facis, & quæ dicis audiẽtem. Quando igitur te ad orationem recipis; in quocunque loco, quantumuis ſolitario & ſeparato, nunquam exiſtimes te eſſe ſolum; ſed verè adeſſe tibi ſanctiſſimam Trinitatem Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, cum quibus miſcendi ſint tibi ſermones, quos tanta fidei viuacitate ac certitudine intuearis, atque ſi oculis corporis illos cerneres. addenda verò eſt primò huic aſpectui profundiſſima quædam reuerentia, & interior exteriorque adoratio. Quam diuinæ præſentiæ memoriam neceſſe eſt toto orationis tempore ita conſeruare, vt omnes tuos in ea actus ad Deũ tanquam præſentem dirigas, ad imitationem Dauidis, dicentis: a *Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper*: oſtendit enim ſuã Meditationem, cordiſq; affectus, quos illi coniũgebat, ſemper cũ Deo eſſe, & in eius præſẽtia. a Pſal. 18. 15.

NOMINATIM verò ad animum & ſpiritum reſumendum, eleuandus ſpiritus eſt, ſicut faciebat Iacob, ad aſpiciendum DEVM Trinum & vnum ſcalæ innixum, eiuſque officium, quo porrigit tibi manum, iuuatque per ſcalæ gradus aſcendere. Licebit itaque Patrem æternum intueri tanquam fontem bonarum cogitationum, quæ noſtram memoriam replent; & ſua omnipotentia aſſiſtentem, ad eam tranquillandam; & à diſtractionibus, quæ illam turbant, liberandam. Filium Dei licebit intueri, tanquam primum principiũ veritatum, quæ noſtrum intellectum illuſtrant; & infinita ſua ſapientia aſſiſtentem, ad eum docendum, & liberandum à deceptionibus & erroribus, qui ſolent ibi ſe inſinuare. Ipſum denique Spiritum ſanctum licebit intueri, tanquam primam originem feruentium affectuum, qui noſtram voluntatem accendunt; & immenſa ſua charitate aſſiſtentem, ad eandem voluntatem permouendam, & in eius affectibus dirigendam; Et à tepiditatibus & ariditatibus, quæ moleſtiam illi adferre ſolent, liberandam. Ab vnaquaq; autem harum diuinarum perſonarum demiſsè petere licet perfectionem eius operis, quod illi attribuitur, in hunc modum. O Pater ſupreme, imple meam memoriam ſanctis cogitationibus, roburque & conſtantiam in eis mihi præbe: O fili Dei vnigenite, illuſtra meũ intellectum lumine tuarum cœleſtium veritatum, tribueque mihi altiſſimum earum ſen-

ſum: O Spiritus ſanctiſſime, accende cor meũ feruentibus tuis affectibus; eosque ita ſemper foue: ne vnquam in eis tepeſcam Amen.

NEC tamen in hoc ipſo primo ad magnum hunc Deum ingreſſu, eum, quaſi ſolus eſſet, aſpicias; ſed, vt S. Bernardus ait, Angelorum Hierarchijs ſtipatum, qui ſumma reuerentia eius præſentię aſſiſtunt, dicesque cum Dauide: b *in conſpectu Angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum.* Interdum itaque aſpicere Deum poteris, ſupremis tribus Angelorum Choris ſtipatum, in quibus elucent tres prædicti affectus triũ diuinarũ perſonarũ, ad perfectam habendam orationẽ. In Thronis ſplendet firmitas memoriæ in Deo; In Cherubinis lux ſapientiæ; In Seraphinis ardor charitatis. Interdum aſpicies tremorem poteſtatum, vt tremas & tu in præſentia tanti Dei, ſed magis adhuc in particulari conijcies oculos, ſicut Iacob, in Cuſtodes Angelos, aſcendentes & deſcendentes per ſcalam: qui, dum aſcendũt, præſentant Deo tuas orationes, adiũgentes ſuas, vt tuæ exaudiantur; moxque deſcendunt ad te, cum felici earum expeditione. *ſurſum* ergo *cor tuum* eleua, vt ait Eccleſia in Miſſæ Præfatione, & inſerẽs te angelicis illis ſpiritibus, ora cum eis, iuxta illud eiuſdem Præfationis, *cum quibus & noſtras voces vt admitti iubeas deprecamur*; ſiquidem voces & clamores tui, ſoli, & per ſe non merentur admitti.

Serm 7. in Cant.

b Pſal. 137. 2.

NEC ſine myſterio priùs ait ſcriptura,

Angelos aſcendere, & poſtea deſcendere: ſic enim inſinuat, priùs Iacob illos apud ſe in terra vidiſſe, vt tu intelligas, ſæpè re ipſa & verè illos eſſe apud te, dum oras; tecumque, dum aſcendis, aſcendere; &, vt aſcendas, iuuare, cum illis itaque colloqui licet in aſcenſu: quia tale colloquiũ non turbabit illud, quod habes cum Deo; ſed iuuerit potiùs, vt ad cacumen vſque ſine defatigatione aſcendas, diceſq; illis: O Angeli Beati *c de quorum manibus aſcendit fumus incenſorum de orationibus ſanctorũ*, aſſiſtite mihi oranti, vt oratio mea tanto feruore in cœlum aſcendat, ne in medio itinere tanquam fumus euaneſcat; ſed eam manibus veſtris accipite; veſtraq; obſequia Deo exhibita allegãtes, eam ponite in igne thuribuli aurei; qui eſt Chriſtus Dominus noſter, vt eius veſtriſque meritis coniuncta, obtineam quod meis ego non promereor, Amen.

c Apoc. 8. 4.

§. 2 *De pura intentione & oblatione.*

CONSTITVTVS itaque in Dei præſentia, id ſecundo loco facies, vt inteutionem huius actionis, quam aggrederis, eleues ſupra omnia terrena, peritura, & quæcunque creata, ac ſupra te ipſum, dirigendo illam purè rectaque ad ipſummet Deum, qui ſcalæ ſummitati innixus eſt: ſolam ipſius gloriam & honorem quærendo, abſq; malæ vllius intentionis admixtione; & reijciendo ſi fieri poterit, etiam imperfectam: quia, vt ait Sapiens d *Dei ſermocinatio eſt cum ſimplicibus*

De hac re agetur in Tract. 4. c. 15

d Prou. 3. 32.

& ab-

& abominatio Domini eſt omnis illuſor, qui peruerſas huiuſmodi intentiones piæ huic actioni admiſcet.

MORTIFICANDA ergo eſt in primis omnis vanitatis admixtio, memor quod Chri- 1.
ſtus Dominus noſter reprobauerit Phariſæorum orationem, e *qui amabāt in ſynagogis & in* e Matth.6.5.
angulis platearum ſtantes orare, vt viderentur ab hominibus, inſtruxerit verò te, dicens: *tu aūt cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora Patrem tuum in abſcondito* ita, vt, quamuis oratio ſit publica, intentio ſit ſecreta ad gloriam ipſius Domini illam audientis. Et ſiquidem ipſa oratio eſt fumus ſuauiſſimus, qui in cœlum aſcendit, ne illam coniungito vanitatis fumo, qui apud Deū non benè olet, & ipſos Angelos fugat, excæcat intellectū, exſiccat affectus, fructusq; omnes eorū corrūpit.

MORTIFICANDA eſt etiam intentio cu- 2.
rioſitatis aut ſenſualitatis ſpiritualis, aut proprij commodi; non enim eſt ad ſcalæ ſummitatem aſcēdendum, vt curioſè noueris Dei arcana, aut eius delitias conſequaris, aut quò magnis te ille fauoribus proſequatur: nam licet tibi hæc omnia communicet Deus, non tamen vult, hunc eſſe præcipuum noſtræ aſcenſionis finem, quò illa ſit perfecta. quodammodo enim qui hæc ex principali inſtituto quærit, minoris ipſum Deum facit, quàm ipſa dona, quæ quærit: cùm tamen illa finita ſint, eorum verò largitor infinitus: quàre ea ratione te minus dignum eorum reddis.

Aſcen-

Aſcende itaque ad Deum, vt ipſummet Deum quæras, petaſque vt ſeipſum tibi det, idq; non proprij intereſſe aut delectationis cauſa, ſed maioris illius gloriæ, & quia id illi placet: tūc enim oratio tua bene excipietur, obtinebitq; quod in hunc finem petieris, Propterea enim David dixit: f *exquiſiui Dominum, & exaudiuit me*. O Pater cœleſtis, qui te quærentium orationem exaudis, purifica intentionem meā in ea, quam nunc aggredior, ne aut quæram aut petam niſi te, donaque tua, vt eiſdem magis tibi ſeruiam.

f Pſalm. 33. 5.

PVRAE huic intentioni adiungenda eſt aliqua oblatio, cogitans iuſſiſſe Dominum in lege ſua: g *non apparebis in conſpectu meo vacuus*, abſque aliquo videlicet munere donove, quod illi offeras, cùm itaque ad eius conſpectū nunc accedas, offer illi ingenuè cogitationes omnes, affectuſque cordis tui, & labores, quos in ipſa oratione ſuſtinebis, vel ex corporis defatigatione, vel ex diſtractionibus, ariditatib⁹ aut alijs ſpiritus moleſtijs; amplectēs quācūq; afflictionē abſque tua culpa euenturam, ex eo quod in diuino eius conſpectu verſeris. Offer illi animo generoſo quod ipſe maximè deſiderat petitque, iuxta illud ſapientis: h *Prabe fili mi, cor tuum mihi*, vt de te pro libitu ſuo diſponat in hac orationis hora, & in reliqua vita tua, ac denique per totam æternitatem, ſubijciens te ipſum omninò eius de te ordinationi: quia nulla alia diſpoſitione magis illi placere potes: id quod indicauit Dauid, cùm

g Exod. 23. 15 & cap. 34. 20

h Prou, 23. 26

dixit,

dixit: i *ſubditus eſto Domino, & ora eum*. quaſi diceret: incipe ab hac ſubiectione, & benè excipietur oratio tua, O Deus æterne, hoc vas cordis mei totum tibi offero, ſubijcioque tuæ voluntati & diſpoſitioni in rebus omnibus: imple illud tuis diuinis donis, vt eo ſpiritu ac feruore orem, quo tu vis. Amen. i Pſalm. 36, 7

§. III. *De conſiderationibus intellectus.*

HANC oblationem proximè ſequitur tertius actus, Eleuatio ſcilicet intellectus, ad eorum conſiderationem, quæ ad colloquendum digne cum Deo ſunt neceſſaria. In quo gradu impingere ſtatim ſolent, qui per ſcalam orationis aſcendere incipiunt. Alij quod non ſciant meditari, aut mente diſcurrere, quantum deſiderant: ex quo oritur, vt aridos ſe inueniant, nec ſciant, quid dicere, aut cum Deo tractare debeant; Alij ad alterũ inclinantes extremum, adcò habenas curioſitatis laxant in ſuis diſcurſibus, vt eo exceſſu, affectuum ignem ſuffocent, nec locum colloquijs relinquant. Vtrique autem neceſſariò aduertere debent, Meditationes ac diſcurſus non eſſe ſubſtantiam orationis, ſed media & gradus, per quos ad eam aſcenditur: ideoque fieri non debent ea ratione, qua quis ſtuderet ad veritatem inueſtigandam, quam aſſequi deſiderat; ſed qua quis cupit colloqui cum Deo, vt magis illi placeat, nã lingua ſpiritus (teſte

1 part. q. 107 a. 1. Bonauen. de 7. itinc rib. 2 diſt. 4. Os cordis eſt meditatio.

Diuo Thoma) eſt eius intellectus, verba autẽ ſunt bonæ eius cogitationes directæ in Deum, qui illas intelligit: & hac ratione ipſum meditari, erit etiam orare, fietque multò facilius atque fructuoſius. Quamobrem tria præcipuè conſideranda ſunt genera veritatum, quæ exercitium cum Deo colloquẽdi exacuunt, feruentiuſque reddunt, de quibus dicetur fuſiùs in ſubſequentibus tractatibus, quibus præſupponuntur plurima, quæ de eiſdem dicta ſunt in libro Meditationum.

PRIMVM conſiderandum eſt, & exacuenda fides circa veritates ad ipſummet Deum ſpectantes, quo cum es collocuturus: neque enim commodè tua negotia tranſigere poteris cum eo, quem non noueris, nec eius ingeniũ, nec virtutem & facultatem, qua pollet, ad ea feliciter expedienda. Cùm igitur in oratione accedas ad colloquendum cum cœleſti Rege de negotijs tuæ ſalutis, neceſſe eſt benè attendere, quis ipſe ſit Rex, cum quo loquaris; eſſeque infinitam eius magnitudinem atque perfectiones, ob quas ſumma ſit reuerẽtia dignus.

PERPENDE itaq; ipſum eſſe infinitè ſapiẽtem, cui nihil ſit occultum; infinitè potentem, ad faciendum quidquid voluerit; infinitè miſericordem, ad reparandam quamcunq; miſeriam; infinitè bonum, itaque amabilem ac beneuolũ, vt infinitam humanitatẽ cum Maieſtate infinita coniungat quo, abſq; ſuæ magnitudinis incõmodo, poſſit arctam familiaritatem cũ ſuis creaturis contrahere. Exacuenda quoq;

eſt tibi fides, quod idem ſit tuus conditor, qui de nihilo te condiderit; tuus conſeruator, à quo tota tua vita dependeat; tuus gubernator, qui te ſua prouidentia gubernat; & vltimus finis tuus, in quo tota beatitudo conſiſtit. Hæ & ſimiles aliæ veritates benè perpenſæ te permouebunt ad colloquendum cum Deo, eo reſpectu, amore, & fiducia, q̃ ab eis procedunt.

DEINDE ſunt conſiderandæ aliquæ veritates, pertinentes ad Chriſtũ Dominũ noſtrũ, cũ quo etiã eſt tibi colloquẽdũ; q̃a tuus eſt Deus, & quà homo, etiam Aduocatus: quem niſi noueris, non poteris cum eo, ſalutis tuæ negotiũ benè tranſigere: propterea .n. dixit ipſemet: a *hanc eſſe vitam æternam, vt cognoſcant Deum verum, & quem miſit* Ieſum Chriſtum filium ſuũ. Hunc Saluatorẽ, ſtudendũ tibi eſt, cognoſcere, conſiderando infinitas ipſius excellentias, heroicas animæ eius virtutes, ſpecies ac figuras adeò varias & beneuolas, quas in ſuo corpore accepit & expreſſit; aſpiciendo illũ nũc infantẽ in præſepio, nunc in mõte Thabor trãfiguratũ, nunc omni ex parte vulneratũ, ac deformatũ in mõte Caluario; ac deniq; glorificatũ in cœlo Empyreo. Exercendus quoq; eſt actus fidei, ꝙ idẽ ipſe ſit tuus Redemptor, tuus Medicus, Aduocatus, Protector, & vnicus tuarũ neceſſitatum Reparator, vnica porta ad ingreſsũ in cœlũ, ad aſcendendũ ad Patrẽ, ad te cum Deo coniungendũ, & in eius virtutes trãformandum. Ille denique tuarum orationum principium eſſe debet & coronis. in eius enim

2.

a Ioan. 17. 3.

nomine

nomine ſunt tibi inchoandæ, & cum eodem concludendæ; & agendum cum Patre, mediãte filio, de re, quam filius ipſe cum eodem vult tranſigere.

3. CVM his conſiderationibus coniungendæ ſunt aliæ, rerum, quæ ad teipſum ſpectant, ad cognoſcendum, inquam te ipſum, & quis tu ipſe ſis, qui accedis ad colloquendum cum Deo; perpendendo multitudinem & fœditatem tuorum peccatorum, vehementiam tuarum paſſionum; periculum in quo verſaris, incidẽdi in grauiſſima damna temporalia, & æterna; debiles vires tuas, vt illa effugias; Nihilum, quod ex teipſo habes, & quòd in omnibus tuis rebus à Deo omninò dependeas. Attende item extremam tuam neceſſitatem, qua premeris rerum, de quibus cum Deo ſit tibi agendum, quas ipſe ſolus dare tibi poteſt, & niſi obtineas, ſine omni remedio peribis. In hunc finem perpendere licebit vitæ huius breuitatem, mortis terribilitatem, diuini iudicij ſeueritatem, & cruciatuum Inferni æternitatẽ; virtutum quoque pulchritudinem, valorem bonorum operum, dulceſque fructus ab eiſdẽ prouenientes, & æterna præmia, quibus tandẽ afficientur. nam ſi rectè perpendas extremam tuam neceſſitatem, ac ſimul debilitatem, quantumque tua referat, quæ deſideras & quæris, obtinere non prætermittes de eodem cum DEO agere ita feruenter ac ſeriò, ſicut tanti momenti negotium requirit.

SED

SED quóniam interdum noſter intellectus obſcuratus valdè eſt, atque deiectus; expedit modum aliquem alium inire, dirigendo ſcilicet cogitationes ad te ipſum, inſtar illius, qui ſecum ipſe loquitur per modum interrogationum, vt obſtringat ſe ad cogitandum & attendendum, quid debeat reſpondere: ſicut Iob faciebat, cùm diceret, b *non parcam ori meo; loquar in tribulatione ſpiritus mei, confabulabor cum amaritudine animæ meæ, conſolabitur me lectulus meus, releuabor loquens mecũ in ſtrato meo.* Et Apoſtolus exhortatur, dicẽs: c *implemini Spiritu ſancto, loquentes vobiſmet ipſis in Pſalmis, pſallentes in cordibus veſtris Domino*: Hac enim ratione ſolet noſter intellectus excitari in ſuo diſcurſu. Sic ergo in tua recollectione conſtitutus has omnes interrogationes proponere tibi poteris, non ſimul; ſed ſingulas ſeorſim. Cur te in hunc locũ colligis? quid cogitare intendis, & facere? vbi eſt ille Deus, cum quo es collocuturus? Quis ille eſt, & cuius ingenij? de quibus negotijs vt cũ eo hic ageres, veniſti? quanti ſunt illa momenti: qua ratione te geres in ipſo ingreſſu, & poſtea in eius præſentia? In hoc myſterio, quod audiuiſti, aut legiſti, quid eſt, quod te ſcire ad ſalutem tuam referat? Quæ verba expedit tibi apud Deum vſurpare, vt ad te exaudiendũ permoueatur? Ac denique quid æquum eſt, te in poſterum in eius gratiam & obſequiũ præſtare? ad ſingulas has quæſtiones reſpondebis tibi ipſi iuxta ea, quæ aut ſancta fides te docet,

4.

b Iob. 7. 11.

c Epheſ. 5. 19

aut naturalis ratio dictat; atque ſi quiſpiam alius eadem à te quæreret, & tibi incumberet illi reſpondere. Et hic modus interrogandi ac reſpondendi eſt ratiocinatio, & collocutio, quam tecum habes: ex qua gradus fiet ad colloquendum cum Deo & Chriſto Domino noſtro, inſerendo his conſiderationibus aliquid trium prædictarum cognitionum: nam ex omnibus tribus fortis funiculus conficitur, quo noſter ſpiritus cum Deo coniungitur, eíque, vt oportet, loquitur: ſicut eas coniunxit

d Gen. 18. 27 Abahamus, cùm dixit d *loquar ad Dominum meum, cùm ſim puluis & cinis*. O Deus infinite, quis ego ſum, vt loquar tecum? niſi quod ipſa mea vilitas, tuáque magnitudo ad tecum loquendum inuitant, quò magna tua miſericordia reparet magnam meam miſeriam.

§. 4. *De actibus & affectibus voluntatis.*

EXCITATO prædictis conſiderationibus intellectu, exercendus in oratione eſt quartus actus, eleuatio ſcilicet, volũtatis ſuper omnes affectiones terrenas, & ſuper teipſum, ad actus affectuſque puros & feruentes rerũ cœleſtiũ, Deiq; tui ac Saluatoris; plus eum amando, quã teipſum, & omnia creata; firmiterque & efficaciter ſtatuẽdo ſeruire illi feruenter in omnibus, quæ pręcipit aut inſpirat. Hi affectus debent ſemper ipſam Meditationem comitari: alioqui erit illa parũ vtilis

eo quod

Digitized by Google

eo quod intellectus ſuis diſcurſibus non colligat, niſi veritates; voluntas verò actibus ſuis virtutes; ille cibum in ore accipit, hæc eũdem delibat, ipſiq́ue animæ coaptans incorporat; ille abſconditum theſaurum patefacit, hęc eũdem amplectitur, eiuſq́; diuitijs fruitur; ille te facit ſapientem, hæc ſanctum; & vterque ſimul te in ſanctitate ſtabilient: virtus enim in ſola cognitione cum exiguo affectu, eſt quaſi coacta; & quæ eſt ex ſolo affectu, cum exigua cognitione, eſt etiam vmbratilis: ſi autem coniungatur vtrumque erit virtus iucunda & ſtabilis, & colloquia cum Deo erunt feruentiora: deuotio enim (teſte S. Bernardo) eſt lingua animę, & abſque illa manet muta, nec ſcit cum verbo diuino loqui, cum qua tamen loquitur eidem, magno feruore & ſpiritu. Serm. 45. in Cant.

Ex his ſatis conſtat, quantoperè decipiãtur qui totum orationis tempus, ſolis ratiocinationibus etiam curioſiſſimis tribuunt, immemores, voluntatem excitare ad prædictos inflammatos affectus; quorum deceptionem retegunt illi Seraphini, de quibus ait Iſaïas, quod ſtantes coram Deo, a *duabus alis velabant faciem eius, & duabus velabãt pedes eius*, toto pectore, in quo eſt ſedes amoris, diſcooperto remanente: *& duabus* quas in lateribus habebant *volabant, & clamabant alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum: plena eſt omnis terra gloria eius*. Quid n. aliud hæc figura volebat, niſi te docere, vt cũ accedis ad conſpectum diuinæ a Iſa. 6. 2.

Maieſtatis, ſi velis accendi ſicut aliquis Seraphinus, merito debeas alas complicare ratiocinationum, quibus ad cognitionem altiſſimarum & profundiſſimarum Dei rerum volatur; velando ſcilicet oculos velo fidei, omnemque exceſſum in eis circumcidendo; vt tibi ſatis eſſe exiſtimes, ſi credas quod de excellentijs ipſius Dei & profundiſſimis eius iudicijs eſt reuelatum: te autem ſic diſpoſitum decet volare alijs duabus alis, cognitionis ſcilicet ſimplicis & affectus beneuoli, coniungendo pectus tuū cum ipſius Dei pectore per intimam vnitionem; cantando diuinas eius laudes, ab eoque petere, vt ſuis te impleat miſericordijs, demiſſe ei dicens: O Deus æterne, agnoſco fateorq́; te eſſe ſanctum ſanctorum, me autem omnium peccatorum maximum; te eſſe ipſam miſericordiam, me autem ipſam miſeriam. quid ergo amplius ſcire volo? aut cur amplius ratiocinando pergam? huc accedo ad tuum conſpectum, vt miſeriæ meæ conſulas, diuinis tuis miſericordijs me replens. Quod ſi ob b *Meditationis* tepiditatē non *exardeſcit* horum affectuum *ignis*; da operam, vt voluntas tua, libertate ſui arbitrij vtēs, permoueat te ad eoſdem quo modo poteris exercendos: ſolet enim euenire, quod ait Sapiens, vt c *à ſcintilla vna augeatur ignis*; & à paruo aliquo affectu, alius prodeat magis accenſus, accedente diuinæ inſpirationis flatu, vt flamma ipſa augeatur, qua cor inflammetur.

b Pſal. 38. 4.

c Eccl, 11. 34.

HI affectus conformes eſſe debent tribus

præ-

prædictis cognitionibus, Dei ſcilicet, Chriſti Domini, tuique ipſius; exercendo internos omnium virtutum actus quibus Deus diligitur, & in eximijs ſuis operibus glorificatur; Chriſtum verò Dominum in ſuis imitamur, magniq́ue facimus; addendo etiam actus odij contemptuſq́ue tui ipſius, ob tua peccata & miſerias, ea ratione & forma, cuius in horum Tractatuū progreſſu praxis exprimetur.

§. 5. *De Petitionibus & Colloquijs.*

HIS affectibus coniungendus eſt quintus actus, eleuatio ſcilicet totius d *animæ* & *cordis* tui, vt illud iuxta conſilium Dauidis *effundas coram Deo*, tuas illi aperiēs neceſſitates ac deſideria, pijsq́ue petitionibus & colloquijs tenerrimis, fiduciaq́; plenis ab eo contendens vt te exaudiat; & quod deſideras ac petis, tibi concedat. Cuius quinti actus ratione *Oratio* (vt dixit S. Ioannes Damaſcenus) *eſt petitio decentium à Deo*, in qua varij tituli & motiua adferenda ſunt, non tam ad eius diuinam voluntatem inclinandam, quàm ad tuam permouendam, ad ita feruenter confidenterq́ue petendum vt ſis dignus accipere, quod ipſe deſiderat tibi dare. Hi tituli ſicut affectus ipſi deducendi ſunt ex fontibus diuinitatis & humanitatis Saluatoris noſtri, & ex alto miſeriarum noſtrarum puteo, & ex ipſa noſtra neceſſitate, qua omninò indigemus Deo & Chriſto Domino noſtro qui eas repa-

d Pſal. 61. 9. 1. Reg. 1. & 15.

Lib. 3. fidei cap. 14.

BIBLIOTECA NAZ. CENTRALE VITT. EM. MANUELE

ret. Qua autem forma hi tituli ſint deducendi, oſtendemus poſtea. Nec tamen exiſtimes, huiuſmodi petitiones eſſe in finem orationis reijciẽdas; ſed potiùs cæteris actibus ipſius orationis eſſe inſerendas, ſicut hactenus vidimus. Nominatim autem in duplici opportunitate ſunt exercendi. *Prima* eſt, quando cæteræ facultates diſperguntur, aut in ſuis actionibus ſunt remiſſiores: tunc inquam petendum à Deo Domino noſtro eſt, vt eas colligat exciteтque
e Pſal 39.13. dicendo cum Dauide e *cor meum dereliquit*
f Pſal. 142.6. *me, complaceat tibi Domine*, illud ita colligere, vt mecum maneat, & in quiete oret: & iterum, *expandi manus meas ad te, anima mea ſicut terra ſine aqua tibi: velociter exaudi me: defecit ſpiritus meus*: conforta illud gratia tua. *Altera* eſt occaſio, cũ voluntas eſt iã permota pio aliquo affectu: tunc enim poſt illam iucunditatem ac dulcedinem, opportunum eſt petere à Deo Domino noſtro efficax auxilium, ad exequendum bona propoſita, quæ tũc nobis communicauit; proderunt enim tunc petitiones feruentiores, & confidentiores; ideoque facilè exaudiuntur & expediuntur. Nec ſolùm cum Deo eſt colloquendum, vt aliquid ab eo petamus; verum etiam, vt pro collatis gratias eidem agamus: ac denique in quemcũque finem, cuius cauſa filius cum Patre, diſcipulus cũ ſuo Magiſtro, vt amicus cũ amico loqui conſueuit, cui animæ ſuæ ſecreta communicat, eo modo quo poſtea dicetur.

SED cupis fortè noſſe, quam ob cauſam hãc

homi-

hominis cum Deo cõuerſationẽ ſancti appellent nomine Colloquij, quod ſignificat cõuerſationem duorum inter ſe colloquentium, altero alteri reſpondente, inſtar illorum, qui iucundè inter ſeipſos conuerſantur. Num ita & in eum finem Deum alloqueris, vt te ipſe alloquatur, aut tam diu in loquendo perſiſtes, donec tibi reſpondeat? ſi enim hoc ita eſt, commodè poteſt colloquium appellari: & dulcis proculdubio erit conuerſatio, quam Deus ipſe fouet. Attende itaq;, quod ſicut tu in oratione Deum alloqueris; ita ipſe te alloquetur, ſi tu loquaris, vt oportet, licèt cum diſcrimine. Nam (vt ait S. Thomas) tu loqueris cum Deo, 1. part. q. 107 a. 3. non vt ipſi manifeſtes, quod ipſe nõ nouit; aut des aliquid, quod ipſe non habet; ſed potius vt ab eo accipias ſcientiam, aut virtutem, & gratiam, quam tu non habes. Quando autem Deus te per ſuas inſpirationes alloquitur, non id facit, vt aliquid à te accipiat, quod ipſe à te non habeat; ſed vt aliquid tibi communicet ex his, quæ ipſe habet: magniſq; (vt ait S. Bernar.) Serm. 45. in Cant. te fauoribus proſequatur: quibus nouos ſpiritus recipias, ad colloquẽdũ cũ ipſo, & orationẽ magna cũ voluptate continuandã: quo nomine licet ab illo petere, vt alloquatur tibi ad cor, magnoq; affectu illi dicere: ô Amator animæ meæ, ſiqdẽ dicis mihi: h *ſonet vox tua in aurib. meis vox. n. tua dulcis*: Supplico, vt tua etiã vox ſonet in aurib. meis, qa dulciſſima illa eſt mihi: i *loquere Domine, quia audit ſeruus tuus*, & loquere tu prior, vt aptè ſciã tecũ ex voto loq.

h Cant. 2. 14.
i 1. Reg. 3. 10

§. 6. De quieta vnitione & perfecta cum Deo familiaritate.

POSTEAQVAM quinque gradus conſcenderis ſcalæ myſticæ orationis, inter alia dona quæ ſupremus dominus in ea tibi communicare poteſt, illud eſt, vt ad ſextũ vltimumque gradum te eleuet, cui ipſe innititur, dicens tibi ad cor dulce illud verbum Apocalypſis: a *Aſcende huc*, & coniungere mihi; ingredere portam huius cœli, quæ tibi patet, vt videas & contempleris diuina mea myſteria: b *abſcondere* aliquo temporis ſpatio, *in abſcondito faciei* meæ, & in intimo diuinitatis meæ, quò non accedit *conturbatio hominum*. Et quoniam vox Dei efficax eſt, quid aliud eam conſequetur, quàm quòd S. Ioannes in eodem loco ſubiunxit: & ſtatim fui in ſpiritu, quaſi diceret: mox relicto corporis eiuſque ſenſuum vſu, ſuperioribus animæ meæ facultatibus coniũxi me ſupremo ſpiritui, qui eſt Deus, factuſque c *ſum vnus ſpiritus cum eo* transformatus omninò in amorem eius, & particeps hac vnitione effectus ſplendorum, virtutum, ac donorum diuinitatis eius, quale manere ſolet ferrum, cùm eſt in magnum ignẽ iniectum.

a Apoc. 4. 1.

b Pſal. 30. 21.

c 1. Cor. 6. 17

TVNC autem conceditur perfectè donum illud, quod familiaritatem cum Deo vocamus quod quidem non eſt ſemel aut iterum orare, ſed frequentiſſime, valdè amicè, ac fiducialiter

Deum

Deum alloqui, ſicut magnus aliquis amicus cũ alio ſibi intimo colloqui ſolet, & aliquis maximè familiaris cum ſuo principe, filius cum ſuo Patre, ac denique ſponſa cum dilecto ſuo ſponſo: ac propterea ſanctus Bernardus perfectam orationem definit, quod ſit, *hominis ad Deum adhærentis affectio, & familiaris allocutio, & ſtatio illuminatæ mentis ad fruendũ quamdiu licet.* Verba, quæ ibi dicuntur; ſecreta quæ manifeſtantur; deliciæ, quæ guſtantur; vires quæ recipiuntur; & ſpirituales diuitiæ, quæ ibi comparantur, ſentiri potiùs poſſunt, quã explicari. Contende per ſacram hanc ſcalam tanto feruore aſcendere, vt ad eius culmẽ peruenias; & ita fortè ſenties. Ad fratres de Monte Dei, poſt medium.

ATTENDE verò, quos S. Iacob vidit, d *aſcendentes & deſcendentes*, fuiſſe Angelos Dei; qui non volando aſcendebant, nec vno paſſu plures gradus transgredientes; ſed ab vno ad alterum proximum gradum, cum debita mora & grauitate aſcendentes; eadem forma deſcendebant abſque interruptione talis exercitij. Quid autem hoc totum eſt, niſi quod te doceat. d Gen. 28. 12

PRIMVM, eos, qui per excelſa huiuſmodi exercitia ad ſupremum vſque eorum culmen aſcendunt, debere eſſe Angelos, quod attinet ad vitæ puritatem: exuentes ſcilicet omnes affectus terrenos, & optantes imitari purorum ſpirituum ſanctitatem. 1.

DEINDE, non debere præſumere vno volatu ad contemplationis culmen, & ſupremã 2.

cum Deo vnitionem aſcendere; ſed prius debere in quiete exercere te in cæteris actibus, quæ ad eam diſponunt, hærendo in ſingulis, quantum opus eſt ad eos perfectè eliciendos.

3. TERTIO, vt eadem mora, per omnes eius actus deſcendas, examinando quid in ſingulis egeris; & ſuper eos ita reflectendo, vt, quod imperfectum deprehenderis, corrigas, & quod decreueris, exequaris.

4. QVARTÒ quod oporteat hæc exercitia abſque ceſſatione aut intermiſſione continuare; ita tamen vt nunquam animo deficias, propterea quod ꝑcul omninò te eſſe videas, vt ſis ſicut Angelus, & ad ſcalæ culmen peruenias. Nam ipſa oratio eam virtutem habet, vt homines in Angelos conuertat, iuuetq; per omnes hos gradus conſcendere. Et quamuis ad ſummum eius non peruenias, non tamen magna vtilitate defraudaberis. Quia etiam in imo eſt vtilitas maxima, vt licebit videre in ijs, quę de ſingulis gradibus huius ſcalæ, in huius libri progreſſu dicetur.

5. IN quo ita ſunt regulæ ac documenta legēda, quæ tradentur, vt præcipuè inniti oporteat Spiritus S. directioni & Magiſterio: pluris omninò faciendo, quod ea exerceas, quā vt ſcias; nec te ſemper alligando ordini, quo illa proponuntur. Etſi enim magni referat, hoc totum noſſe, & in initio etiam exactè ſeruare; poſtea tamen euenire ſolet, vt ſicut, qui Muſicam diſcit, eius exercitatione eo perueniat, vt cantet, pulſetve inſtrumenta valdè dextrè abſque re-

flexione ad artis pręcepta; aut attentione, quomodo mouere digitos debeat: ſic, inquam, qui perfectè orat & contemplatur, exercet reipſa hanc artem, non attendens ex inſtituto ad regulas & documenta, tradita ſibi ad eam exercendam. Nam nimium ad ea attendere, ſolet impedire illud præcipuum quod quæritur, ſicut S. Antonius Abbas dicebat: non eſſe perfectam Orationem eius, qui reipſa cogitat ſe orare. Perfecta enim oratio ita ſpiritum rapit, vt ad hæc non reflectatur; nec aliud cogitet, quàm ipſum Deum, quocum agit: Et ob hanc inter alias cauſam, qui minus ſunt literis inſtructi, ſolent magis eſſe deuoti: quia minus his reflexionibus aſſueuerunt, orantq; ſimpliciter, non attendentes quomodo diſcurrant: eoque amplius oblectantur cęleſtis huius Muſicæ ſuauitate, quò minus tunc occupantur, attendendo ad regulas artis. O Deus æterne, cui⁹ e *vnctio docet de omnibus*, doce nos aptum medium in his altiſſimis exercitijs ſeruare; ne vel nimium induſtrijs noſtris confidamus, vel omninò eas negligamus; ſed tuæ infinitæ miſericordiæ confidamus, quæ defectus ſupplebit induſtriæ noſtræ, quò ad ſummum vnitionis tecum apicem aſcendamus: vbi Spiritus noſter tuo coniungatur in æternum.

Caſſian. col 9. c. 30.

Gerſon de myſtic. Theol. ſpecula conſider. 43

e 1. Ioan. 27.

CAPVT

CAPVT II.

PONITVR SVMMA QVAEdam Excellentiarum & Vtilitatum perfectæ Orationis; & Virtutum, quæ in ea exercentur, & rerum, quæ in eadem tractantur, extracta ex Precatione Dominica, & ſeptem eius petitionibus.

EX præiacto in proximo capite fundamento deduces primum, quanti momenti ſit Oratio, quæ eius vtilitates & Excellentiæ, vt magis ad illam afficiaris, quę nulla re alia magis laudari poteſt, quàm ſi benè declaretur, quid ipſa ſit, quidque in ſe complectatur. Ex eo autem quod breuiter dictum eſt intelliges, hunc orandi modum, & cum Deo familiariter agendi, principium eſſe, medium, & finem vitæ ſpiritualis, & Chriſtianæ, ac religioſæ perfectionis. *Principium* eſt, vnde in via purgatiua tibi ſit inchoandum, vt à vitijs & imperfectionibus tuis omnibus purgeris. *Medium* eſt, cui inniti oportet, ad creſcendum & proficiendum in via illuminatiua, in virtutum omnium augmento. Eſt denique finis, ad

quem

quem peruenies in via vnitiua, vt dulcibus eius fructibus fruaris, coniungens te Creatori tuo per excellentiſſimam charitatem, & impetrãs beatitudinem, qua poſſis in hac vita gaudere.

Qvod totum, vt in lucidiſſimo quodam ſpeculo videas, non tamen à ſcopo noſtro declinans, conijce oculos in Dominicam precationem, in qua excellentiſſimus huius virtutis Magiſter Chriſtus D.N. eas res omnes delineauit, quæ eius Excellentias, vtilitates, & neceſſitatem nobis poſſunt manifeſtare. Matth.6.9. Luc.11.2.

Mira autem diſpoſitione, in ipſo ſtatim Orationis veſtibulo, iuſſit Deum appellare Patrem Nostrvm, Sic nos docens, Orationem, quam ipſe nobis commendabat, eſſe familiariſſimam quandam cum ipſomet Deo tractationem, colloquendo ſcilicet cum eo, nõ ſicut mancipia aut famuli cum Dominis ſuis; aut ſubditi cum ſuis Principibus colloquuntur: ſed ſicut filij cum parentibus; valdè ſcilicet frequenter, magno amore & fiducia, infundente ad hoc ipſo nobiliſſimum filiorum eius a *Spiritum in quo clamamus: Abba pater*, bis ſcilicet, imò millies quotidie illum Pater Pater appellantes. Vult autem & alterum illud verbum addi: Qvi es in Coelis, vt intelligas, in hac Oratione aſcendendum tibi eſſe Spiritu in cœlos; ibiq́ue cũ cœleſti tuo Patre, ita familiariter agendum, ſicut ipſi beati agunt: eo ſcilicet modo quo licet illos hic in terra imitari. Pater noſter a Rom.8.15. Gal.4.6. Qui es in cœlis.

Hanc (ait S. Chryſoſtomus) ſummã eſſe 1.

excel-

excellentiam, & hoc eſſe omnium maximum: & hunc honorem, etiam Angelorum ſuperare maieſtatem, quod Creatura loquatur & familiariter cum ſuo Creatore agat. Nam licet omnes poſſint imaginari; quanta hæc ſit dignitas; nullus tamen id ſufficienter declarare poteſt: Exuperat enim ipſorum Angelorum dignitatem: quod ipſimet agnoſcunt, indignos ſe tanta maieſtate reputantes. Nam ideo b *Seraphini* cum Deo loquentes, *faciem ſuam & pedes duabus alis velant, alijs verò volant.* Velando faciem ſignificantes ſanctum Timorem & reſpectum ad Maieſtatem diuinam, volantes verò, quia ſic inquieti ſunt, tremorem, quo in eius præſentia manentes afficiuntur. O diuinæ charitatis altitudinem, quæ huius terræ vermiculos ad tantam extollis dignitatem, quæ cœleſtes Angelos excedat? Et quid hoc eſt Domine, niſi velle illos facere ſicut Angelos in vita, quos ad eorum admittis munus? Minores illi ſunt Angelis in natura; quos tamen oratione illis facis æquales in puritate & ſanctitate. *Quid enim* (ait S. Chryſoſtomus) *poteſt inueniri ſanctius ijs qui cum Deo commercium habent*? Quid iuſtiùs & quid ſapientiùs? ſi is, qui cum ſapientibus agit, eſt ſapiens, qui agit cum Deo, quantam habebit ſapientiam? & quantas obtinebit ſpirituales diuitias? ſi qui Regibus ſunt chari & familiariter cum eis agunt, pauperes eſſe non poſſunt, nec abiecti: quin potiùs ex ea familiaritate proueniunt illis Diuitiæ, Honores, ac Dignitates, magnaque

facul-

Lib. 2. de orando Deū.

b Iſa. 6. 2.

Lib. 1. de orando Deū.

2.

facultas ad ſuis amicis benefaciendum. Quanto magis qui cœleſti Regi charus eſt, cum eoq́ue familiariter in oratione agit, diues erit. in magna domorum cœleſtium abundantia, ſibi ipſi in primis, deinde, vt alijs benefaciat?

HINC prouenit etiam alia excellentia orationis, cuius cauſa dirigitur ad Patrem noſtrum, qui eſt in cœlis: quod ſcilicet eius ſit officium, ad illas Empyrei cœli Indias aſcendere, indeq́ue earum theſauros huc afferre, quibus anima adhuc in terra degens, conuertatur in cœlum. Quamobrem dicit S. Auguſtinus, etiam iuſtos eſſe cœlos, in quibus Pater cœleſtis latet, quorum cor eſt inſtar cubilis aut viui templi, aut cuiuſdam Empyrei cœli, in quo illi cum Deo colloquuntur; ipſeq; eos audit, in ijs conquieſcit, & oblectatur: cuius c *deliciæ ſunt eſſe*, & conuerſari *cum filijs hominum*. Et hoc bonum (ait S. Chryſoſtomus) ex oratione illis prouenit: illa enim animam efficit templum, & habitationem Dei; exornans illam tapetibus & lapidibus pretioſis admirabilium virtutum, quò digna ſit tanti Domini habitatio, quem nec cœli, nec terra capere poſſunt; exercetq́ue in ea admiranda illa opera, quæ ciues cœleſtes exercent. O ſupreme Pater, quas tibi gratias referemus, quod nos ad tantam dignitatem extuleris; vt liceat nobis tanquam filijs, ad tuum conſpectum accedere, tecumq́ue in hac terra conuerſari, ſicut faciunt Angeli in cœlo: concede nobis, ita ea dignitate vti, ſicut tibi placet; vt altiſſima ob-

3.

De ſerm. Dom. in monte c. 9.

c Prou. 8. 31.

Digitized by Google

ma obtineamus dona, quæ nobis ob eam offers.

4. SED accedamus nunc ad peculiares excellentias & vtilitates altiſſimæ huius virtutis declarandas, quæ in ſeptem illis rebus continentur, quas Chriſtus D. N. tanquam argumẽtum & materiam deſignat petitionum noſtrarum, & omnium colloquioru m cum Cœleſti noſtro Patre, cum quo ſolum decet agere, de nominis eius ſanctificatione, de regni eius myſterijs, executione eius voluntatis, de quotidiano corporis & animæ noſtræ pane, de noſtrorum peccatorum venia, de victoria tentationum, & præſeruatione à malis. Quis vero ea magnalia ſciet declarare, quæ in ſingulis harum ſeptem rerum continentur? mirum enim in modum nõ ſolum eas in oratione petimus; ſed exercemus etiã, & impetramus, ſicut in progreſſu apparebit.

Sanctificetur nomen tuum.

§. 1. DEVM *per Orationem glorificari.*

PRIMVM, in quo excellentia & neceſſitas orationis elucet, eſt quod illa ſit medium quoddam, quo Dei nomen ſanctificetur, agnoſcatur, & glorificetur à nobis, & in nobis; ita vt linguæ noſtræ, multoque magis ipſa viuendi ratio, inſtrumenta ſint glorificationis eius, inter omnes creaturas. Oratio enim illuſtrationes impetrat cœleſtes, quibus a *Pater luminum* inſtruit, permouetque homi-

a Iacob. 1. 17

nes,vt in ipſum credant,cum agnoſcant & venerentur: ipſa impetrat ſplendores virtutum, & operum Heroicorum; & ipſa prodigia,quibus Deus in toto orbe terrarum glorificatur: eadem in lucem producit gratiarum ac donorum claritatem,quam Deus in æterna ſua prædeſtinatione abſconditam habet; manifeſtando eam ad ipſius & electorum eius gloriam: ſicut cernere licet in oratione,quam Chriſtus D.N.ad æternum ſuum Patrem habuit, dicẽs: b *Nunc glorifica me tu Pater apud temetipſum claritate quam habui priuſquam mundus eſſet, apud te*. Quaſi diceret, fac palam & manifeſtam gloriam,quam de me decretam habes: & alibi, c *Pater clarifica nomen tuum*, & ſtatim, *venit vox de cœlo & clarificaui & iterum clarificabo*,ita indicans,ſe ob ipſius orationem,ipſum clarificaturum. b Ioan.17.5 c Ioan.12.2

Ex quo infert S. Gregorius, expenditque valdè S.Thomas; orationem eſſe præcipuum medium diuinæ prouidentiæ,ad exequendum quod in ſua æternitate ſtatutum habet; adeoque interdum oratio eſt neceſſaria, vt decreuerit ipſe non aliter illud exequi, quam oratione mediante: Oratione impetrarunt antiqui Patres executionem incarnationis Filij Dei,quæ illis erat promiſſa;& Filius ipſe oratione impetrauit,quod ait Dauid: d *Poſtula à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ*: Per orationem Apoſtoli impetrarunt dilationem gloriæ Chriſti IESV in mundo;& conuerſio- Lib.1. Dial ch.2. 2.q.83 a.2. d.Pſal.2.8. Coloſ.4.3.

nem eorum, qui erant al às ad cœlum prædordinati. Quod ſi tu vnus es ex præordinatis, per quem Deus glorificabitur, per Orationem impetrabis prædeſtinationis ipſius executionem. e *Orando* ſcilicet (vt ait S. Iacobus) *vt ſal ueris*. Quid itaque excellentiùs eſſe poteſt, aut maioris momenti, quàm ipſa oratio? per quam duo illa excellentiſſima bona impetrãtur; glorificatio ſcilicet nominis Dei in ſuis Creaturis; & animæ tuæ, per gloriam, ad quã eſt præordinata; & per gratias, quæ à diuina prouidentia illi proueniunt. O Deus æterne, clarifica me hoc orationis dono; vt te ita clarificem, ſicut tu dignus es: & ego clarificer in te, & tu in me per illa dona, quæ ſtatuiſti mihi dare, antequam ego eſſem, & antequam mundus conderetur.

e Iacob. 5. 16

NEC verò ſolum in oratione petimus, vt nomen Dei ſanctificetur, ſed in eadem etiam ipſum ſanctificamus multis modis: nunc gaudẽtes de ſanctitate, quã in ſe habet; & propter eam illum laudantes, dicentes cũ Seraphinis; Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dñs Deus Sabaoth: Vtinã tota terra impleretur gloria tua, ſicut eſt plena tua miſericordia; Nunc ex totis viſceribus optantes eius ſanctitatem imitari, vt ſimus ſancti ſicut ipſe eſt; qui id ita iuſſit; Nunc ipſam ſanctitatẽ exercẽtes actibus Heroicarũ virtutũ, in quibus illa cõſiſtit, vt ſanctitas Dei, ex noſtra cognoſcatur. Ibi copioſæ interdũ lacrymę fluũt, cũ aduerto, me nõ ita ſanctificare Deũ, vt par eſt, eiusq; nomẽ blaſphemari inter

gentes;

gentes; ibi cordis exultationes ex charitate, cũ video, Deum à iuſtis ſanctificari · ibi pura intẽtio eundẽ ſanctificandi in omnib. quæ cogitauero, dixero, aut fecero per totã vitã; ibi odiũ ſæpè adeſt propriæ meç gloriæ, quo diuina augeatur; & propoſitũ efficax, illã promouendi, quãuis cum propriæ meæ detrimento. O ſanctiſſima oratio, vera mater ſanctitatis, quç Deũ habes patrem, O pater ſanctiſſime, ſiquidẽ me cupis eſſe ſanctũ, cõcede mihi donũ orationis; quæ adeo eſt potens, ad hoc vt fiam ſanctus; ne ſepares orationem à me, ne etiam ſanctitas ſimul recedat.

§. 2. *Quod per orationem impetretur, & nunc etiam delibetur Regnum Dei.*

ATQVE hinc oritur ſecũda orationis excellentia, in qua etiã apparet, quanti ſit illa momenti: Quia eſt medium, per quod veniat ad nos Regnum Dei, tam illud, quod promittit nobis in hac vita, quod iuxta Apoſtolum, a *Eſt Iuſtitia & Pax, & Gaudium in Spiritu S.* quam illud, quod in futura ſperamus, ad corregnandum cum Deo in paradiſo: Oratio itaque adfert nobis primum Regnum, b *quod* vt ait ipſe Chriſtus: *eſt intra nos, &c.* ingreditur cor noſtrum; noſque poſtea deducit in cœlum, vt ingrediamur in ſecundum; illa oſtendit nobis vtriuſque pulchritudinem, & copioſam communicat ſapientiam, ſapidã ſcilicet ſpiritus ſcientiam; & iuſtitiam, quæ tam altè aſcendit, ſicut montes Dei; & c *pacem, qua exuperat omnem ſenſum,*

Aduениat Regnũ tuũ.

a Rom. 14. 17

b Luc. 17. 21

c Phil. 4. 17

orationem noſtram eleuare nos ad montem gloriæ; in diuinitatis nubem introducere, & ad perfectam filiorum Dei adoptionem prouehere, efficereque nos hæredes ac poſſeſſores Regni eius: quare ſi vis, cœlum tibi ſicut Redemptori tuo aperiri, ora; ſi vis beneuolam æterni Patris vocem audire, verumque filij ſpiritum impetrare ora; Si vis, ſicut 1 *Moyſes* obſcuram *nubem intrare*, contemplando fidei lumine ſecreta diuinitatis; ingreſſurus poſtea claram, ſicut Chriſtus D. ingreſſus eſt, vt eadẽ claro lumine gloriæ contempleris, ora feruẽter. Nam oratio petit regnum Dei, atque etiã impetrat; illa illud meretur, atque prægustat; illa nos beatos facit, ſpe primum, deinde etiã poſſeſſione. O Rex ſupreme, adueniat mihi donum orationis, vt per eam etiam perueniã ad tuum Regnum, & inæſtimabiles gratię gloriæq; tuæ diuitias. Amen.

1 Exod. 24. 16.

§ 3. *Orationem facere nos ſimiles ijs, qui ſunt in cœlo.*

HVIC orationis excellentiæ coniungitur tertia, quod ſcilicet oratio ſit efficaciſſimum medium, ad voluntatem Dei ita exequendam in terra, ſicut fit in ipſo cœlo: in qua executione (vt Tractatu quarto oſtendetur) conſiſtit ſumma totius perfectionis, quæ poteſt in hac vita deſiderari, quam ipſa oratio impetrat, non ſolùm cœleſtem hãc obedientiam petendo, ſed eandem etiam actu

Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra.

c. 12.

Digitized by Google

valdè eminenter coercendo. Feruenti enim oratione exuimus propriam noſtram voluntatem, vt nos totos diuinæ ſubijciamus; ipſumq́; amorem exacuimus, ac perficimus, vt ſoli Deo coniungatur, exercendo ſex illos actus, in proximo capite indicatos. Facimus in terra, quod faciunt beati in cœlo, Et propter has excellentias affirmant SS. Patres, (vt cœpimus dicere) perfectam orationem efficere iuſtum Angelis æqualem, animamq́; ipſam à vinculis corporis expedire, Spiritũ in altum eleuare, & efficere vt ſuperfluas omnes ſuſtentationis curas abijciat, & ita in carne viuat, atque ſi in illa non eſſet. Quod (ait S. Chryſoſtomus) efficit *miris modis* & prodigioſis mutationibus, commutando ſcilicet corda carnalia in ſpiritualia, tepida in feruentia, humana in diuina quæ miro etiam modo communicat illis proprietates Seraphinorum, qui exiſtentes in diuina præſentia, eiuſque laudes decantantes a *ſtant* ſimul quatientes alas, tanquam exire inde ad aliquid aliud vellent: vt intelligamus (quod perpendit S. Dionyſius) promptitudinem ac velocitatem, qua accedunt ad obediendum, & exequendum, quod Deus iubet. Ipſa enim Dei præſentia & arcta cum diuina illa Maieſtate familiaritas eos inclinat moueťque ad exequendum, ſi opus eſt, ex ipſo cęlo: ipſi Deo obediendi gratia. Quod ſi oratio ſit perfecta, ipſa te impellet ad voluntatẽ diuinam ita in terra exequendam, ſicut Seraphini, qui ipſum habitant cœlum, taleſque alas tibi

Lib. 1. de orando Deũ.

Iſai. 6. 3.

præ-

præbebit, vt laborem in præcepti executione non ſentias, ex quo fit, vt oratio ſit excellentis meriti. Et quoniam exerceri poteſt quocũque tempore, ideo (ait S. Bonauentura) poteris per illam in quacunque hora id promereri, q; præualet toti mundo. Fodiant itaque filij huius ſæculi in cauernis & mineris terræ, vt ſuũ aurum & argentum multæ ſcoriæ admixtum eruant, magno timore, ne fures illud deprædentur, aut ipſa mors rapiat; Tu autem, ſi filiorum Dei ſortem deſideras, in his potiùs orationis mineris fodias, in quibus theſaurum inuenies, qui nec auferri, nec cõſumi poſſit: quin potiùs eo frueris abſque moleſtia, coniungendo ipſa oratione media, voluntatem tuam cum diuina.

§. 4. *Orationem impetrare nobis refectionem ſpiritualem & corporalem.*

NE verò exiſtimes, omnes orationis diuitias eſſe inuiſibiles, audi quartam eius excellentiam, quod ſcilicet illa ſit mediũ, ad quotidianũ panẽ corpori & animæ impetrandum. Verbum eſt enim ipſius Chriſti D. quod a *amico petenti tres panes* liberaliſſimè *ſit daturus quotquot habet neceſſarios*. Qui autem ſunt hi tres panes, niſi Spiritualis, Sacramentalis, & corporalis? Oratio autem impetrat ſpiritualem gratiæ ac deuotionis panẽ, qui ſpiritum & ſuſtentat & corroborat,

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie

a Luc. 11. 8.

Et panem ſacramantalem, in quo latet ipſemet Chriſtus, panis viuus, qui deſcendit de cœlo, vt alat comedentem; & panem corporalem, hoc eſt quidquid ad vitam corporis ſuſtentandam, eſt neceſſarium.

SED vlterius adhuc progreditur orationis eminentia & præſtantia. Nam ipſamet (teſte S. Thoma) tanquam proprium effectum efficit actualem ſpiritus refectionem, in magna abundantia & voluptate eius, per ſex illos actus, quos complectitur: Et eiſdem (teſte S. Bernardo) proſpicit nobis de tribus panibus, de pane ſcilicet veritatis ad refectionem intellectus cum ſanctis meditationibus de pane charitatis, ad ſuſtentandam voluntatem feruentibus affectibus; ac de pane fortitudinis, ad corrorandam infirmam carnem, quæ ex reliquijs ſpiritus plurimum animatur, ad quiduis aggrediendum, quod ſpectat ad obſequium diuinum. Conuoca igitur omnes tuas facultates, vt audiat beneuolas excelſæ huius virtutis orationis voces, quæ (vt ait S. Ioannes Climachus) inſtar Reginæ ſedet in ſuo Throno, noſque vocans ingenti clamore, dicit. b *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos* quo labor veſter ſubleuetur, & onus alleuietur veſtrum. *Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris*, & corporibus. Sine me enim onus legis eſt valdè graue: mecum autem factum leue, tolli facilè poteſt; ſine me mortificatio eſt res amara; mecum autem eſt dulcis; Crux ſine me eſt

[Margin notes: 2. q. 83. a. 13 — Serm. de tribus panib. in Rogationibus. — Gradu 28. — Matt. 11. 28.]

intolerabilis; per me autem fit valde iucunda. O dulciſſime IESV, qui per os orationis hæc mihi verba dicis, Aperi meas aures, vt audiam, eamque in ſociam fidelem mihi accipiam, tu es verè c *panis vitæ*, qui tamen abſque oratione non ita comedi poteris, vt in ſumentis vtilitatem cedas: Illa enim te recipit in memoria, & ruminat meditatione; Affectu te deguſtat. amore te ſibi ipſi incorporat. Denique imitatione facit nos tibi ſimiles. d Si *eſuris* ac *ſitis iuſtitiam*, anima mea, recurre ad orationem, in qua *ſatiaberis*. e *nec obliuiſcaris hunc panem comedere, ne areat cor tuum*. Quid ſi corporis panis tibi deſit, accede etiam ad orationem, f *qui enim dat eſcam pullis coruorum inuocantibus eum*, cùm à parentibus deſeruntur, attentius audiet orationem filiorum ſuorum, panemque quotidianum liberaliter dabit.

c Ioan. 6.35

d Matth. 5. 6

e Pſal. 101.5

f Pſal. 149 9 & Iob 38.41

§. 5. *Orationem liberare nos à tribus magnis miſerijs.*

Dimitte nobis debita noſtra.

CONIVNGAMVS nunc reliquas tres orationis excellentias, quod ſcilicet ſit medium efficaciſſimum, ad nos liberandos à tribus nos circumſtantibus miſerijs; quarum remedium tribus vltimis dominicæ orationis petitionibus petitur, à *peccatis* ſcilicet, à *tentationibus*, & ab æternis ac temporalibus *malis*. Eſt enim oratio potentiſſima ad impetrandam veniam omnium pec-

Digitized by Google

catorum, quamuis innumerabilium & grauiſſimorum. Quid a *iuſtificauit Publicanum* niſi *oratio*, quam habuit *in templo*? Quid niſi oratio, b *patrem filij prodigi* emolliuit, & ad eum tanta facilitate recipiendum permouit? Quid regis iram placauit contra c *ſeruum, qui debebat ei decem millia talenta, quem quod non haberet vnde redderet, iuſſit* tanquam mancipiũ *vendi*: niſi humilis oratio, quam *procidens* habuit, vt propterea *debitum totum ei dimiſerit, quoniam* (inquit) *rogaſti me*. Quod ſi debitum fuiſſet decies millies maius, totum condonaſſem, ſi ita me rogaſſes neque enim tales preces deſpicere poſſum. O infinitam orationis virtutem, ad quam omnis peccatorum numerus eſt paruus, omniſque eorum grauitas eſt leuis: eo quod poſſit ipſa remiſſionem impetrare cuiuſque debiti, etiam infiniti. Et quoniam ipſe Chriſtus Dominus tanquam conditionem ad noſtra debita dimittenda, apponit, vt noſtris quoque debitoribus nos dimittamus: ipſa oratio hanc quoque conditionem adimplet, emolliens corda etiam indurata, vt pro ſuiſmet inimicis orent, dimittẽdo illis ſicut ipſi cupiũt ſibi dimitti. Fornax enim orationis eſt ignis immenſus, in quam etiamſi inſtar ferri durus ingrediaris, emolleſces inſtar ceræ, cùm exis ab ea.

a Luc. 18. 13
b Luc. 15. 19
c Mat. 18. 26. 32.

QVID autem dicam de virtute orationis, ad circumſtantes nos tentationes, ne nos ſummergant, euincendas? Illa enim triumphat de ſuggeſtionibus dœmonis, de perſe-

Et ne nos inducas in tentationẽ.

cutionibus mundi, & de carnis paſſionibus. Quoties (inquit S. Iſidorus) tetigerint te tentationes vitiorum, toties recurre ad orationẽ, quæ vnicum eſt remedium ad illas ſuperandas. Propterea ſiquidem Saluator dixit ſuis Apoſtolus in nocte paſſionis: d *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem* Quod ſi illi ſicut ipſorum Magiſter oraſſent, non fuiſsẽt victi; ſed ſicut Magiſter vicit, quia orauit: Ita illi fugerunt, quia dormierunt, & non orarũt. Homines (ait S. Bonauentura) conſueuerunt clamare, & auxilium petere, cùm vehemens aliquis ignis domum inuadit, aut violenta venit inundatio, aut obſidentur à potente aliquo exercitu. Si te vrit concupiſcentiarum ignis, ora: ſic enim, e *orante Moyſe ad Dominũ, abſorptus eſt ignis, qui accenſus fuerat in caſtris*. Si te affligit inundatio & tempeſtas curarum huius ſæculi, ora: f *orantibus* enim *Apoſtolis*, ceſſauit tempeſtas maris, *factaq; eſt trãquillitas magna*, nauiſque appulit ad portum. Si cernis te ab innumeris hoſtibus obſideri, ora: potius enim e *Moyſes* orando, *manusq; ſuas leuando* in cœlum, quàm Ioſue pugnando, hoſtes vicit. Potens eſt oratio impetrare h *duodecim legiones Angelorum*. qui pro nobis pugnent contra Dœmones. Et quid dico Angelorum? ipſemet eorum Dominus venit in noſtrum auxilium: adeò enim orationem amat, vt ſtatim, vbi illa eſt, accedat; liberetque ipſum orantem: quia id petit, & pulſat.

d Mat. 26. 41

e Num. 11. 2

f Matt. 8. 25

g Exod 17. 11

h Matt. 26. 53

DENI-

inſinuans (vt benè expendit S. Auguſtinus in eum locum) eſſe initum pactum inter orationem, & miſericordiam diuinam, vt neutra ab altera ſeparetur. O Pater miſericordiarum, largire mihi donum orationis, quæ certum eſt medium, per quod illas ad nos dirigis: nec permittas orationem meam ſeparari à me, ne tua miſericordia me deſerat. Certus ſum etenim, ſi oratio me ſemper comitabitur; tuā quoque miſericordiam me ſemper protecturam, & ab omni miſeria liberaturam.

§. 6. *Orationem eſſe neceſſariam.*

EX omnibus prædictis ſequitur, Orationem adeò eſſe neceſſariam ad conſeruationem vitæ ſpiritualis, & ad nos eruendos à malis, & hoſtibus, qui eam peſſundant, vt (teſte S. Thoma) præceptū ſit naturale & diuinum, quo ad eam habendam ſub reatu noui peccati teneamur: cum videlicet nos videmus in arcto labendi periculo, niſi ad Deum recurramus, vt ſuam nobis porrigat manum. Si enim a *eſt genus dæmoniorum, quod non eijcitur niſi in Oratione & ieiunio* neceſſe omninò erit orare, vt ab eius tyrannide liberemur. Et propterea dixit Chriſtus D. N. quod b *oportet ſemper orare & non deficere.* Si enim oratio deficit, defecerint omnia bona prædicta, & ipſa vita ſpiritus, quę ab ea depēdet: Et ſicut corpus ſine anima eſt cadauer deforme, fœtidum, & vermibus ſcatēs; ita (ait S. Chryſoſtomus) anima;

2.2.q.83. a. 3 ad 2

a Matt.17.20

b Luc. 18.1.

Lib. 1. de orando Deū.

quæ orationem contemnit, eò deuenit, vt peccatis moriatur, vitijs deformetur, maliſq; exemplis fæteat, & conſcientiæ remorſibus repleatur. Quod ſi es prudens, maius detrimentũ reputabis, oratione priuari, quam ipſam mortem obire: ſicut ille Propheta potius voluit exponere ſe periculo mortis, quam orandi exercitium prætermittere, exiſtimans quod exponeret ſe periculo amittendi vitam animæ, ſi orationem relinqueret; ideoq; maluit vt corpus moreretur quàm ſpiritus. Magna, (inquit S. Laurentius Iuſtinianus) eſt vis orationis, quę Deum placat, Angelos lætificat, Sanctos oblectat, penetrat cœlos, impetrat quæ petit, terret dœmones, hoſtes vincit, homines permutat, vires reficit, ſpiritum corroborat, animã Deo coiungit, deuotionem generat, ac dulcedine replet, colligit diſperſas cogitationes, facitque vt intra nos ipſos cum voluptate habitemus, & audeo (inquit) affirmare, abſq; ea te non conſecuturũ ſalutem æternam. Diuina enim miſericordia, à qua illa dependet, per orationem applicatur, ſuoſq; operatur effectus, qui vitã æternam promerentur. O gratia gratiarum ſacra oratio, quid amplius de te dicã, vt tuam declarem excellentiam, & quàm ſit mihi neceſſarium tuum ſubſidium! Ego ſum fons omnium miſeriarum, tu mihi fons omnium miſericordiarum; tecum viuo, ſine te morior; tecum fortis ſum & robuſtus, ſine te debilis & infirmus, tecum repletus ſum bonis, ſine te repleor malis; O ſpiritus diuine, qui

Dan. 6. 10.

Digitized by Google

ſeptem tua dona nobis largiris, vt ſciamus tecum loqui; & ſeptem has petitiones proponere: Da mihi donum ſapientiæ, quo ſanctificē tuum nomen; donum intellectus; quo tui regni occulta penetrem; donum conſilij, quo recte poſſim voluntatem tuam in terra exequi, ſicut in cœlo, donum ſciētiæ, vt nouerim quærere quotidianum ſpiritus panem; donum pietatis, quo inclinem, & alliciar ad dimittendum meis debitoribus, ſicut tu mihi mea peccata dimittas; donum fortitudinis, ne tautationibus ſuccumbam; donum denique timoris, vt omnia mala fugiam. Da etiam magnam orationis opinionem & æſtimationem, per quam hæc omnia bona imperrem ab infinita tua liberalitate, ad gloriam ſanctiſſimi tui nominis in æternum.

Amen.

CAPVT III.

DE ADMIRANDA ORAtionis vi ad vincendum in Spiritus palæſtra, luctante ipſa cum ipſomet Deo. & quàm magna bona in ea lucta ipſa lucretur, & hac ratione tum ipſos Dæmones: tum quatuor internos hoſtes, vincit, quæ illam oppugnant: declaratur etiam, qui illi ſint, & qua ratione vincendi.

INTER ſeptem orationis excellentias hactenus numeratas, illa maximè eminet. quod ſit medium neceſſarium valdeque efficax ad vincenda omnia certamina & pugnas Spiritus; tam eas, quæ contra opera vitæ actiuæ exſurgunt, quam quæ contemplatiuam, & ipſammet orationem diſtractionibus, ariditatibus, alijſque mille modis à dœmonibus excitatis perturbant: de quibus dixit Apoſtolus: a *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus Principes & Rectores tenebrarum*, qui noſtra bona opera conantur impedire. Et inter alios

a Epheſ.6.12

fines

fines,ob quos Deus D.N.terribiles adeò luctas nobis permittit,vnus eſt, vt manifeſtetur admiranda orationis efficacitas ad illas vincendas; & glorioſi fructus, quos ex huiuſmodi victorijs illa profert.iuxta id, quod ſcriptura diuina refert de Patriarcha Iacob, quod b *certamen forte dederit illi Deus, vt vinceret &* ipſa experientia *ſciret, quoniam omnium potentior eſt ſapientia*. Duplicem enim luctam valdè inſignem habuit Iacob: alteram horrendam & valdè prolixam cum fratre ſuo Eſau, quæ incepit ab ipſo vtero matris,vbi c *collidebantur in vtero eius paruuli*, contendentes vter prius naſceretur, exiens autem tunc Eſau, priorque naſcens; ob eam victoriam ius ad primogenituram patriſque benedictionem ſibi vendicabat, quam cùm Iacob d *ſurripuiſſet*, aucta omninò eſt Eſau rabies in eum, ſtatuitq; magno furore eum perſequi. Exiſtenti autem Iacob in hoc perîculo, obtulit Dominus ſecundam aliam ſtupendam luctam. Nam per totam vnam noctem e *vir luctabatur cum eo vſque mane*, Angelus ſcilicet qui ipſius Dei perſonam gerebat, *qui vir cùm videret, quod eum ſuperare non poſſet, tetigit neruum femoris eius, & ſtatim emarcuit*, nec tamen proptereà Iacob à lucta deſtitit, dicens: *Non dimittam te, niſi benedixeris mihi*, ſicut reipſa benedixit, mutando nomen *Iacob in Iſrael. Quoniam* (inquit) *ſi contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines præualebis?* Quibus verbis omnem illi ademit metum, reddi-

b Sap 10.12

c Gen. 25.22.

d Gen. 27.36

e Gen. 32.24

ditque ſecurum, quod in virtute illius victoriæ eſſet fratris ſui Eſau furorem victurus, & de omnibus ſuis hoſtibus triumphaturus.

§. 1. *De lucta orationis cum Deo D. N.*

HAEC inſignis eſt illa lucta, de qua loquitur Propheta Oſeas cùm dixit: Quod a *Iacob in fortitudine ſua directus eſt cum Angelo* pugnanſque cum eo, *inualuit ad eum & confortatus eſt*. Modus autem & ratio illum vincendi fuit, quia *fleuit & rogauit Deum*, Sic nobis ſignificans, nos cum Deo D.N. & Angelis eius luctari flendo & rogando: qua ratione illos vincimus, quia feruens oratio non aliud eſt, quàm lucta quædam ſpiritus cum ipſo Deo, ad illum ita vincendum, & inclinandum, vt nobis ſubſidio ſit: quia tot titulos rationeſque ad eum permouendum adducimus, vt cogamus quodammodo nobis largiri, quod petimus. eſtque eius charitas adeò infinita, vt cũ in alijs luctis conſtitutos nos & afflictos videt, ipſemet & hanc ſecum luctam deducat, vt in ea ipſum vincamus. Valdè enim delectatur, cum noſtra oratione vincitur: vt ipſa experientia diſcamus, quantum ex ipſius gratia poſſimus, ad vincendum in reliquis pugnis & certaminibus. O diuinæ miſericordiæ altitudinem: ò vim orationis inuincibilem: te laudent, Deus meus, infinitæ tuæ miſericordiæ ob eam vim, quam in oratione

Oſeæ 12. 3.

Certamen forte dedit illi, vt vinceret.

poſuiſti,

poſuiſti, ad graues & difficiles pugnas euincendas.

TREMENDA eſt procul dubio pugna inter ſpiritum per Iacob ſignificatum, & carnem, eiuſque amorem proprium, per Eſau expreſſum, quæ ab ipſo vtero matris noſtræ inchoatur, vbi caro primam obtinuit victoriam, deijciens animam in originis culpam, à quo tempore valdè manſit in viſceribus radicata, mutua inter ipſos contradictio; b *concupiſcit* enim (ait Apoſtolus) *caro aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem*. Quæ quod antiquior ſit c *non* enim (ait Apoſtolus) *prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale, deinde quod ſpiritale*) prima illa victoria erecta; horrendè perſequitur ſpiritum, cogitque gemere & clamare; d *infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, captiuante me in lege peccati?* nullus eſt, qui liberare me poſſit, niſi *gratia Dei per Ieſum Chriſtum*, Sed quis hanc gratiam ad carnem meam in hac lucta ſuperandam impetrabit? Hoc præſtat excelſa hæc orationis virtus, quæ præuehitur & iuuatur à gratuita ipſius Dei voluntate per Ieſum Chriſtum filium eius, cuius virtute viriliter cum vtroque luctatur, & gemitibus ac petitionib. ita illos vincit, vt largiatur, quæ illa petit, ſi fortè nõ eo e *quod amicus ſit* ſaltẽ *propter improbitatem eius*, ſicut Moyſes cũ Deo luctatus, & Cananæa cũ Chriſto, victores tãdẽ euaſerunt. Si itaq; afflictum te & calamitate aliqua oppreſſũ videris, ſurge iuxta cõſiliũ ſaluatoris

b Gal. 5. 17.

c 1. Cor. 15. 46

d Rom. 7. 24

e Luc. 11. 8.

etiam media nocte, & accede ad domum veri ſui amici, qui eſt Deus; & quamuis fores clauſtas inuenias, ipſumque quaſi occultatum, incluſum ac dormientem; pulſa, & precibus ac orationibus opportune importune clama, donec vincas, & ſeipſum tibi dedat. Luctare ſicut Iacob tota nocte cum hoc magni conſilij angelo, flens & rogans eum: Nam qui vinci cupit, manus omninò tradet, vt vota ac deſideria tua expleat.

QVIS verò bona illa enumeret, quę vincenti tibi in hac lucta obuenient?

1. PRIMVM enim Deus hic inuincibilis, efficaciſſimo ſuæ omnipotentiæ ictu, neruū tanget carnis tuæ, amorem ſcilicet proprium, eumque areſaciet; & vires eius ita debilitabit, vt non poſſit ſpiritui reſiſtere; tunc commutabit nomen Iacob in nomen Iſrael, & luctatoris nomen, in nomen victoris fortiſque contra Deum; certa tibi indicia & pignora præbens, quod ſis victurus reliquas carnis paſſiones, & mundum, ac dœmonem: eo quod viceris ipſum Deum, qui omnibus eſt maior. Si enim fortis fuiſti contra Deum, quid mirum, ſi contra homines præualeas, tibique infernales poteſtates ſubijcias? ſi enim Dei voluntatem obtineas, tecum etiam habebis eius omnipotentiam, cuius virtute quaſcunque alias obtinebis victorias: & tunc etiam implebitur in te, quod ait Scriptura: f *quoniam maior ſeruiet minori* quia caro rebellis ſubijcietur ſpiritui, qui iunior eſt ætate, licet maior dignitate, ob-

Gen. 25. 23. Rom. 9. 13.

ediet que

edietque ei tanquã ancilla Domino ſuo. Dabit 4.
tibi præterea Deus nomẽ Iſraël, quod etiam
ſignificat videntem Deũ communicabit enim
tibi donum contemplationis, quæ præmium
eſt eorum, qui vincunt in hac vita; ſimulque
coniunget in tuo ſpiritu vtrumque nomen &
opera vtriuſque vitæ, actiuæ ſcilicet & con-
templatiuæ, vt hæc cum illis mutuò ſeſe exhi-
larent & corroborent. Tunc denique copio- 5.
ſam ſuam benedictionem impartietur, non g
in pinguedine terræ, ſed *in rore cœli*, ditanſque g Gen. 27. 28
gratijs ac donis ſuis cœleſtibus, iureque ad æ-
ternam primogenituram. Hæc omnia impe-
trat oratio: ipſa enim petit, & accipit; ipſa
quærit, & inuenit; ipſa pulſat ad Portas cœ-
li, donec ei aperiantur, & inde omnia deſcen-
dant: ipſa cum Deo pugnat, donec ipſe illa
mittat.

QVAMOBREM ſi velis, omnipotentem vincere, eiuſque omnipotentiæ eſſe particeps, eſto vir orationis; ſi carnem tuam cupis mortificare, eiuſq; neruos, quib. illa innititur, arefacere, eſto vir orationis; ſi cupis triumphare de mundo & pompis eius, & nec homines nec eorum calumnias timere, & potius ipſis dœmonibus timorem, incutere, eſto vir orationis; ſi vis, vt nomen tuum Deus commutet, & fortitudinem, tribuatque tibi quietæ & tranquillæ contemplationis donum, vt cum eo modo in hac vita videas, quo videri poteſt, & eo frui, eſto vir orationis. Denique ſi cupis à patre luminum cœleſtes omnes benedictio-

nes impetrare, quas per Ieſum Chriſtum filiũ ſuum communicat, eſto vir orationis. Hæc enim eſt omnipotens ad eas impetrandas. O Pater miſericordiarum, qui *certamen hoc forte* mihi offers, *vt vincam*: ne, quæſo patiaris, mea culpa me vinci. O Deus inuicte, da mihi donũ orationis, quo te vincã. Nã, ſi ego te vinco tu es qui vincis in me: ideoq; tua erit gloria victoriarũ, quas ego in illa obtinebo: tecum luctabor tota huius triſtis vitæ nocte, nec dimittam luctam, donec aperiens manum tuam impleas me tua copioſa benedictione, imponens tu ipſe mihi nomen Iſrael, quo te videam fruarque in æternum. Amen.

§. 2. *De lucta Orationis contra dæmones.*

VENIAMVS nunc ad certamina & pugnas, quas habemus cum ipſius orationis hoſtibus internis; ſiue domeſticis & externis hoc eſt dœmonibus, qui omnibus vijs & modis, quibus poſſunt, oppugnant ipſum orantem, vt eius orationem, eiuſq; fructum impediant.

1. Lib. de orat. c. 48. 49. & 50.

ADEÒ autem procul ſuum curſum auſpicantur, vt (teſte ſancto Nilo) in eum finem omnes ſuas tentationes dirigant, quas interdiu ſuggerunt. Nam ſi gulæ tentationem dœmon ſuggerat, id facit, vt grauatum corpus cibis, reddatur ineptum ad orandum; ſi ſuggerit iram aut impatientiam, aut dormienti inepta

inge-

ingerat ſomnia, id facit, vt cor perturbet tempore orationis: accedente autem tempore, qui prius moleſtus erat, incipit (vt ait Caſſianus) eſſe multò moleſtior, & importunior; & ſi prius dormitabat ad hoc, tunc ipſe excitatur; vt in oratione dormire nos faciat, ſomno culpæ, aut pigritiæ; aut ſpiritum ita turbet, vt quid faciat, non attendat, vtens ad id paſſionibus & humoribus corporis, infirmitate & laſſitudine carnis, temporum injurij & negotijs domeſticis; idque eo vſque facit, vt (quod ait ſanctus Nilus) cyniphes & animalcula commoueat, vt ſint nobis in oratione moleſta, aut timorem incutiat & terrores, horrendis aliquibus imaginibus, aut loci ſolicitudine, & noctis obſcuritate, aut timores confringens illuſionum & fraudum, quæ execrādum nobis reddant hoc excelſum orationis exercitium, ne in illa impingamus. Et (vt ſanctus Bernardus ait) cùm feruentiores nos in in oratione animaduertit, maiori impetu rabieque adhibet impedimenta. Quamobrem aliqui ex ſanctis Patribus dixerunt, orationem, quo eſt excellentior, eò eſſe difficiliorem: eo quod totus infernus contra illam coniuraſſe videatur. Neque eſt nouum quid, quod grandia opera, valdè ſint difficilia. Quod ſi difficultas terret puſillanimes, granditas animat fortes, Sed hic tamen vtroſque decet magno eſſe animo; neceſſitas enim orationis vrget illos; vt eā ſtudioſè procurent;

Lib. 2. de inſtitutis c. 10

c. 105.

Serm. 4. de Quadrag.

& conatus, & ſolicitudo dæmonis illam impugnantis, ſatis clarè indicant, quanti illa ſit æſtimanda, quæ meritò nos vehementer impellent, ad reſiſtendum ei; & cum eo, donec vincamus, pugnandum. Magna laus eſt orationis, quod crudelis adeò hoſtis eam perſequatur, magnaque eſt gloria eiuſdem, talem hoſtem in hac pugna ſuperare. Quare euſque

Lib. 1. & 2 de orãdo Deũ

progreſſus eſt ſanctus Chryſoſtomus in hac re, vt dixerit, Dœmones tremere ac timere animam feruenti oratione munitam; nec audere propè ad eam accedere territos vi & fortitudine: quam oratio ad ipſos vincendos illi confert; & quamuis illi adeò ſint feri, vt ipſos

a Mat. 17. 20

Chriſti Apoſtolos aggredi audeant, oratione deſtitutos, a *illa* tamen *& ieiunio* facile ſuperantur. Indue ſpiritum tuum his Dei armis, &

Mortificatio iuuat orationem.

iunge illis eorum ſororem Mortificationem, per ieiunium ſignificatam. Si enim hæc duo ſimul adhibeantur, nullus Dœmonum reſiſtere poterit, nec vlla poteſtas illis contradicere.

§. 3. *De lucta Orationis cum internis hoſtibus.*

2. ET quamuis pugna hæc, & certamen ſit forte, aliud tamen eſt periculoſius, quia domeſticum, in quo Dæmones totam ſpem ſuam collocant. Agitur enim intra nos in ipſo corde, quod eſt domus, in qua ipſa exercetur oratio, in qua propterea domo; qua-

tuor

t or eſſe ſolent interni hoſtes, qui orationem perſequuntur, quos cum S. Bernardo nuncupare licet, *culpam mordentem, ſenſum agentem curam pungentem & irruentia imaginum corporearum phantaſmata*, quæ perturbant. Ex quibus quatuor conflatur triſtis illa & obſcura nubes, de qua Ieremias: *oppoſuiſti nubem tibi, ne tranſeat oratio*: Nam ſicut è terra aſcendunt craſſi vapores ad aeris regionem, in qua condenſati, fiunt nubes; quæ ſolis aſpectum impediunt, eiuſque ſplendore & calore nos priuant: Ita (ait S. Gregorius) permittit Deus ex miſerijs, quæ in corde noſtro terreno ſunt, aſcendant ad ſpiritum vapores & nebulæ cogitationum & affectuum inordinatorum, quibus ille obſcuratur, & ita torpet, vt nec poſſit contemplari ſolem iuſtitiæ, nec radijs lucis eius & amoris diuini frui; nec eius oratio aſcẽdit ad tribunal cœli, vt bonum impetret, quod petit.

Serm. 23 in Cant. ad finem.

Thren. 3. 44

Lib. 28. Mor. c. 9.

HORVM quatuor hoſtium ſiue impedimentorum orationis incommoda, mirè explicat S. Auguſtinus hac iucunda quamuis domeſtica comparatione. Atqui (inquit) ſunt ſicut illi homines, qui infeliciter matrimonium cõtraxerũt, eo quod vxor ſit terribilis ac difficilis ingenij: qui tota die, magna ſua voluptate occupantur in negotijs, aut per plateas deambulant; timent enim in propriam domum ingredi, cum experientia ſciant, ſi ingrediãtur, moleſtias, amaritudines, murmura, & euerſiones ſe perpeſſuros. Quia non poteſt domus

Conc. 2. in illud Pſal. 33 Exquiſiui Dominum.

eſſe compoſita, vbi inter virum & vxorem pax nulla eſt. Meritò igitur noſtri lamentantur, ſeque iudicant infelices; ſiquidem ipſa domus propria, in qua laborum ſuorum leuamen eſſent habituri, in continuum conuertitur cruciatum. Multò tamen ſunt infeliciores, qui ita ad res huius ſæculi effunduntur, vt cordis ſui domũ ingredi perhorreſcant, ob intolerabilẽ quam in ſua conſcientia inueniunt, turbationem. Peccata enim eos mordent, effrenes carnis paſſiones valdè turbant, Superfluæ ſæculi curæ pungunt, & inordinata imaginationum phantaſmata illos cruciant, & cùm volunt in cor ſuum intrare, vt orent ſtrepitus hic adeò moleſtus & importunus ex propria eos eijcit domo, vt fugiant ipſam orationem, ob grauem & moleſtam vitam, quam illis affert mala conſcientia, aut rebellis ſenſualitas; & ſicut fumus & ſtillicidia hominem ex cubiculo expellunt: Ita hæc turbatio ab ipſa recollectione expellit; vt quærat homo res externas, in quibus tempus expendat.

SED quamuis in adeò miſera conſtitutione te poſitum videas; ne propterea abijcias animum & fiduciam, liberum te & expeditum ab ea videndi. Eſt enim tanta efficacitas, quã Deus in ipſa oratione poſuit, vt per importunas eius preces hæc tandem nubes; & vapores eius euaneſcant, domuſque cordis, ſedatis eius turbationibus tranquilletur. Cogita itaque, cum de oratione agere inſtituis, Deũ D. N. exhortari te, ad quatuor hæc impedi-

menta

menta remouenda. verbis illis quæ dixit Ieremiæ: a *Ecce conſtitui te hodie vt euellas & deſtruas, & diſperdas & diſſipes & ædifices, & plantes*. quaſi dicat: ſi collectæ orationis domum conſtituis ædificare, & plantare nemus excelſarum cogitationum, & operum fructuoſorum, ſtude priùs omnes eius obices remouere: deſtrue peccata, quæ mordent; euelle paſſiones & cupiditates, quæ te turbant, diſſipa ſuperfluas curas, quæ te pungunt; & eradica inanes imaginationes, quæ te inquietant; neq; id obiter & perfunctoriè efficias; ſed altiùs fodiendo, vt radices extrahas tuorum incommodorum. Valdè enim altè aſcenſurum eſt ædificium orationis & contemplationis, quod cogitas ædificare, nec timeas laborem aut virium defectum in hac expeditione, quia ipſamet oratio eas tibi impetrabit, luctabiturque cum hiſce hoſtibus, donec victoriã de eis obtineat,

a Ierem. 1. 10

§. 4. *De lucta orationis contra peccata & paſſiones.*

1.

PRIMVM colluctandũ eſt aduerſus peccata, quæ remordent conſcientiam, eo quod illa non defleueris, aut eorũ affectiones, radices, & occaſiones nõ auferas. Hæc enim (vt ait Iſaias) a *diuiſerunt inter nos & Deum noſtrum, & abſconderunt faciem eius à nobis, ne exaudiret*. Et Dauid b *Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet Dominus.*

a Iſaiæ 59. 2

b Pſal. 65. 18

Si enim aſpicis iniquitatem in corde tuo, eam-
que remouere poſſis, nec tamen remoueas, ſi-
gnum id eſt, quod tibi in ea complaceas, cum
qua complacentia non es dignus aſpectu &
Mat. 5.8 contemplatione Dei, quæ promittitur c *mun-
dis corde*: quin potiùs horrorem ſenties vocis
Iſa.26.10 xta LXX. illius dicentis: d *Tollatur impius, ne videat glo-
riam Dei*, nec eius magnitudinem contemple-
2.Thren.2 tur. Eſto ſemper memor, e *diſcedat ab iniqui-
tate omnis qui nominat* & inuocat *nomen Do-*
.Thim:2:8 *mini*. Et f *Volo viros orare leuantes puras ma-
nus ſine ira & diſceptatione*, nec ſine cauſa (ait
om. 76. ad op. S. Chryſoſtomus) iuberis in oratione leuare
puras manus, quæ ſunt operum inſtrumenta,
vt cogitatio de eis leuandis contineat te, ne
eas macules, ne tibi dicat Deus, quod dixit Iſ-
raelitis: g *cùm extenderitis manus veſtras, a-
Iſaiæ 1.15 uertam oculos meos à vobis; & cùm multipli-
caueritis orationem, non exaudiã: manus enim
veſtræ ſanguine plenæ ſunt*, multarum ſcilicet
culparum. Cùm igitur liberum tibi ſit, cum
diuina gratia, tollere remorſus culpabiles,
qui animum & cor deijciunt, conſilium Sapiē-
tis amplectere: h *Iuſtus in principio orationis
Prou. 18.17 accuſat ſeipſum*, & ſtatim atque orare incipis,
ixta LXX. ſimul etiam luctari contra peccata incipias,
eliciendo actus doloris, & firma propoſita e-
mendationis concipiendo, & petitiones ad
Deum coniungendo, quo poteris optimo mo-
do. Oratio enim importuna talem tibi impe-
trabit gratiam, vt nubes diſſoluat tuorum
peccatorum, & conuertat in aquam lacryma-

rum.

rum. O Deus æterne, qui per tuum Prophetam dixiſti, i *deleui vt nubem iniquitates tuas & quaſi nebulam peccata tua*. aufer quæſo ac dele nubem, quam ego habeo, nullo eius veſtigio relicto: vt oratio mea in tuum conſpectum ingrediatur, dignuſque efficiar gloriam tuam contemplari. i Iſa. 44. 22.

2. EODEM hoc zelo pugnandum tibi eſt in ipſo orationis ingreſſu, contra effrænes carnis tuæ paſſiones, & inordinatas ſenſuum tuorũ cupiditates, quæ ita ſpiritum ipſam turbant; vt non ſinant attendere ad conſiderationem rerum æternarum, niſi prius reprimantur & mortificentur. Etſi enim ad k *Rubum* deſcenderit Deus, cupiens ſe videri, & aliquem propterea lucis ſuæ radium emittat, vt à longè videri poſſit, non patietur tamen vt *appropies*, & familiarem cum eo conuerſationem ineas; niſi prius *ſoluas calceamentum de pedibus tuis*, & teipſum mortifices, relinquendo carnis tuæ delicias; & tolerando dolorem, qui propterea tibi proueniet. Cogita itaque cùm ad orationem accedis, dicere tibi Deum, quod Moyſi, ad rubum ardentem accedere volenti: *ne appropies huc, ſolue calceamentum de pedibus tuis*: Exue terrenas omnes affectiones, eijce deſideria omnia rerũ perituraũ: dedecet enim cum huiuſmodi calceamentis ad meum conſpectum intrare. Qua voce audita, conſtituas apud te, velle mortificare quicquid in te diſplicet Deo; qui mox te permittet appropiare, & familiariter cum ipſo loqui, niſi autem k Exod. 3. 2

ſic te

ſic te diſpoſueris;non accedas ad eius contem-
Exod 33.20 plationem: ipſe enim dixit. l *Non videbit me homo & viuet*, quaſi diceret (vt ſanctus
Lib. 8. Mor. c. 28. Gregorius interpretatur,) Nullus Deum ſpiritualiter videt, & mundo carnaliter viuit. Moriatur itaque moriatur ſuis cupiditatibus caro tua,& ſtatim licebit magnalia diuina cõtemplari. Quod ſi difficultatem in hac executione ſentis,incipe orare: Oratio enim impe-
Solido c. 1 trabit tibi bonum deſiderium,vireſque ad exequendum, dicens cum S. Auguſtino: O fons vitæ,moriar,vt te videam,mortificem me, vt te fruar;abnegem me,vt liceat loqui tecum:ſiquidem tam felix viſio, & iucundum colloquium non impetratur ſine hoc genere mortis,in qua vera conſiſtit vita,verum videam etiam te Domine vt hic moriar. niſi enim orare & contemplari incipiam; & ſic te videre,nõ poſſum mori,vt te fruar.

§. 5. *De lucta orationis contra ſuperfluas curas, & importunas cogitationes.*

1. TERTIA pugna, quam aggredi oportet, eſt contra ſuperfluas curas, quæ ſpinarum inſtar pungunt, & ſuffocant ſementem inſpirationũ diuinarum, & torporẽ quendam ſpiritui adferunt; vt non ſciat cum ſuo Creatore colloqui;qui te monuit illis ver-
Luc. 21.34 bis,a *attendite vobis,ne fortè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate & curis huius*

vitæ.

vitæ. Sicut enim nimius cibus & potus, corpus onerant: ita multæ ſuperfluæ curę turbant ſpiritum, orationemq́ue impediunt. Non voco multas eas, quæ ſunt conuenientes; ſed quæ magnam adferunt anxietatem, quamuis ſint de rebus bonis, qualem curam habebat b *Martha,* cum noſtro Redẽptori *miniſtraret*. Quod ſi tempore orationis hæc te anxietas & curæ aggredienter, pugna contra eas rationibus & clamoribus in cœlum, cogitans, dici tibi, ab ipſo Redemptore, quod Marthæ fuit dictum. O anima anima, c *ſollicita es & turbaris erga plurima, porrò vnum eſt neceſſarium*. placere ſcilicet Deo, vt animam tuam ſaluam facias; cuius curæ comparatione reliquæ ita tibi eſſe debent, atque ſi non eſſent. In hac enim vnica cura omnes includuntur: nam ſi curæ tibi ſit placere Deo, ipſe recipiet in ſe bonam rerum tuarum expeditionem. maior itaque ac præcipua cura vincat minorem. Attende itaq; nunc illi vni, quod pluris tua refert, dimittendo multitudinem quę te diſtrahit. Scriptum eſt enim. d *Vacate & videte, quoniam ego ſum Deus.* quaſi diceret, reijcite curarum multitudinem, quæ vos conturbant, & ſic licebit magnalia mea cõtemplari. O Deus infinite, ſeda in anima mea turbationem Marthæ, ne ſit impedimento quieti Mariæ; euelle ex corde meo ſpinas, quæ illud pungunt, vt producat ſanctas cogitationes & affectus tibi placentes.

b Luc. 10. 40

c Luc. 10. 40

d Pſal 45. 11

4\. TRIBVS hiſce hoſtibus deuictis, supereſt

vltima

vltima lucta, & quidem cæteris acrior, contra irruentia imaginum & cogitationum inordinatarum phantaſmata, quæ nos in ipſa oratione inuadunt. Nam imaginatio natura ſua eſt inquieta, ac tumultuoſa, ſeſeque proripit, abſque noſtra licentia, ad eas res cogitandas, quæ illi arrident; rapitque ſimul ipſum intellectum, vt in eiſdem occupetur. Quæ ſi extra ſe res nouas non inuenit; confringit intra ſe varias imagines & figuras; aut quas habebat prius commouet, ſeipſam in eis aſpiciendis oblectando, & ab his ad illas tranſeundo; abſque vlla in vllis earum alia conſtantia, quam quæ eſt in ipſa mutabilitate, qua torquet, cruciatque cor iuſti, ſe ad orandum colligentis: de quo ſanctus Iob conquerebatur dicens: *cogitationes meæ diſsipatæ ſunt, torquentes cor meum, noctem verterunt in diem*; tempuſque orationis, quieti deſtinatum, conuerterunt in laborem & pœnam diſtractionis; quæ adeò ſolet eſſe pertinax, vt aliqui parum experti, diffidant ſe poſſe victoriam in hac pugna obtinere: è quorum numero fuit Caſſianus in ſua iuuentute, cuius deceptionem ſanctus quidam Abbas hac ſimilitudine retexit, Si interrogaremus (inquit) hominem aliquem ignarum natandi, qui nec alios natantes vidiſſet, num corpus humanum grauiſſimum ſuſtentari ferrique poſſit ſuper aquam, vt non ſubmergatur? certum eſt eum attendentem ad corporis ſui grauitatem & experientiam, qua vidit ſe in aqua mergi, reſponſurum: id

Iob 17:11

eſſe

eſſe impoſſibile, qui tamen, ſi videret alios natantes, & induſtria & arte ſuſtineri ſuper aquã nec mergi, mox ſententiam mutaret, & priorem ſuam ſententiam iudicaret errorem. Ita igitur Tyrones aliqui experti ſuæ imaginationis mutabilitatem, vitium reputant naturæ irreparabile; nec eſſe poſſibile eam ſtabilire. Verùm exigua eos experientia fallit; & conſulentes magis expertos inuenient, multos impetraſſe quietem, quam ipſi deſiderant, habentes in virtute Dei ſupra ſuas cogitationes imperium & poteſtatem, ſicut ille Centurio Euangelicus qui dixit: f *Ego ſum homo ſub poteſtate conſtitutus; habens ſub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alij veni, & venit; & ſeruo meo fac hoc, & facit.* In hunc itaq; modum ſi tuus ſpiritus viriliter conſtituit eſſe Deo ſubiectus in omnibus, & per omnia, qui eſt ſupremus tuus gubernator, eò peruenire poteris, ipſo fauente, vt in potentias tuas domineris, quæ ſunt tui milites; & ſenſibus corporis, quod eſt tuum mancipium. Et ſi oculis dixeris claudimini, & linguę, cõticeſce; ſtatim id facient; &, ſi tuas appetitiones efficaciter iuſſeris aliquid amare, aut odiſſe, parebunt tibi. Et, ſi imaginationẽ ipſam atque intellectũ iuſſeris hac de re cogitare, & non de illa, id exequentur. Hæc enim excelſa mentis noſtræ pax, qua fruebatur in ſtatu innocentiæ, poteſt aliquo modo reparari in hoc ſtatu, efficacitate diuinæ gratiæ, ob perfectã obedientiam & ſubiectionem Dei, & mortificationem tui-

f Matth. 8. 9

noſtram: nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus; ſed ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. in quibus verbis duplicem cauſam innuit Apoſtolus ex noſtra parte, cur non oremus ſicut oportet, infirmitatem ſcilicet; & ignorantiam. Noſtra enim infirmitas tanta eſt vt (Apoſtolo teſte) b *non ſimus ſufficientes cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis.* quare ſolis noſtris viribus nec bonam quidem cogitationem quæ principium eſt orationis, habere, nec c *ſine Spiritu S. Ieſus dicere poſſumus*, quod eſt nomen, in cuius virtute oramus; nec vincere impedimenta aut difficultates, contra orationem occurrentes. Accedit autem ignorantia noſtra, quod d *non ſciamus quid oremus, ſicut oportet*. Nam, etſi in genere id ſciamus, ſicut eſt in Dominica oratione expreſſum, ignoramus tamen in particulari, quid hoc tempore & hac occaſione petere nos conueniat: ſæpeque dicere nobis poterit Chriſtus, quod dixit filijs Zebedæis: e *neſcitis, quid petatis*. Multò verò magis petendi formam & modum ignoramus, non tàm ignorantia ſpeculatiua, quam practica. Nam eſto notæ ſint nobis conditiones reuerentiæ ac fiduciæ, quas in petendo oporteat adhibere; non tamen in ipſa praxi nouimus modum, quo id ſit faciendum, nec tangemus recta punctum cum tali ſpiritu petendi, vt ipſum Deum, ad concedendum quod petimus, pertrahamus. Quod totum ad commiſerationem excitat ipſum ſpiritum S. Qui recipit in ſe, vt ſit noſter adiutor

b 2. Cor. 3. 5

c 1. Cor. 12. 3

d Rom. 8. 26

e Mat. 20. 22

Digitized by Google

& Magiſter in præſtanti hoc exercitio, adeò vt ipſe *poſtulet pro nobis*. Quia videlicet docet nos, quid petere debeamus; permouetque atque adiuuat, ad id faciendum, illuſtrationibus & efficacibus ſuis inſpirationibus, quæ ſunt potentiſſimæ ad reſiſtendum dœmonibus, & vincenda impedimenta, quæ in oratione nobis obijciũt. Quare ab eiſdẽ potius inſpirationibus prouenit vt rectà feruenterq; in excelſo hoc exercitio nos habeamus, quàm à noſtra induſtria. Per illas enim Spiritus ſanctus operatur in nobis, & nos cum ipſo, ſex illos actus, in quibus oratio perfecta conſiſtit. Ille nos in ſua præſentia collocat, intentionem noſtram eleuat, meditationes noſtras ordinat, affectus accendit, petitiones dirigit, ordinatque colloquia; quod totum operatur gemitibus quibuſdam ac ſuſpirijs, deſiderijs ac ſenſibus adeò admirandis; vt, licet eos ſentire, eiſdemque gaudere poſſit, qui eos habet, non tamen ſciat, nec poſſit declarare. Et quandoquidem duplex hæc noſtra miſeria Spiritum ſanctum permouet, vt hæc officia internè nobis præſtet: plurimum refert, orationem ipſam auſpicari ab vtriuſque cõfeſſione; & vtramque tanquam titulum & cauſam afferre, vt nos dirigat adiuuetque in ipſa oratione dicendo ei: O Spiritus ſanctiſſime, fateor me ignorantem eſſe atque infirmum, nec ſcire orare ſicut conuenit; nec vires ad id faciendum habere. Aſſiſte ergo mihi in hac hora, doce me orare, inſtiga me ad petẽdum, inſpira quid

d by Google

noſtram: nam quid oremus, ſicut oportet, neſci mus; ſed ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemiti bus inenarrabilibus. in quibus verbis duplicem cauſam innuit Apoſtolus ex noſtra parte, cur non oremus ſicut oportet, infirmitatem ſcilicet; & ignorantiam. Noſtra enim infirmitas tanta eſt vt (Apoſtolo teſte) b *non ſimus ſufficientes cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis*. quare ſolis noſtris viribus nec bonam quidem cogitationem quæ principium eſt orationis, habere, nec c *ſine Spiritu S. Ieſus dicere poſſumus*, quod eſt nomen, in cuius virtute oramus; nec vincere impedimenta aut difficultates, contra orationem occurrentes. Accedit autem ignorantia noſtra, quod d *non ſciamus quid oremus, ſicut oportet*. Nam, etſi in genere id ſciamus, ſicut eſt in Dominica oratione expreſſum, ignoramus tamen in particulari, quid hoc tempore & hac occaſione petere nos conueniat: ſæpeque dicere nobis poterit Chriſtus, quod dixit filijs Zebedæis: e *neſcitis, quid petatis*. Multò verò magis petendi formam & modum ignoramus, non tàm ignorantia ſpeculatiua, quam practica. Nam eſto notæ ſint nobis conditiones reuerentiæ ac fiduciæ, quas in petendo oporteat adhibere; non tamen in ipſa praxi nouimus modum, quo id ſit faciendum, nec tangemus recta punctum cum tali ſpiritu petendi, vt ipſum Deum, ad concedendum quod petimus, pertrahamus. Quod totum ad commiſerationem excitat ipſum ſpiritum S. Qui recipit in ſe, vt ſit noſter adiutor

b 2. Cor. 3. 5
c 1. Cor. 12. 3
d Rom. 8. 26
e Mat. 20. 22

& Magiſter in præſtanti hoc exercitio, adeò vt ipſe *poſtulet pro nobis*. Quia videlicet docet nos, quid petere debeamus; permouetque atque adiuuat, ad id faciendum, illuſtrationibus & efficacibus ſuis inſpirationibus, quæ ſunt potentiſſimæ ad reſiſtendum dœmonibus, & vincenda impedimenta, quæ in oratione nobis obijciũt. Quare ab eiſdẽ potius inſpirationibus prouenit vt rectà feruenterq; in excelſo hoc exercitio nos habeamus, quàm à noſtra induſtria. Per illas enim Spiritus ſanctus operatur in nobis, & nos cum ipſo, ſex illos actus, in quibus oratio perfecta conſiſtit. Ille nos in ſua præſentia collocat, intentionem noſtram eleuat, meditationes noſtras ordinat, affectus accendit, petitiones dirigit, ordinatque colloquia; quod totum operatur gemitibus quibuſdam ac ſuſpirijs, deſiderijs ac ſenſibus adeò admirandis; vt, licet eos ſentire, eiſdemque gaudere poſſit, qui eos habet, non tamen ſciat, nec poſſit declarare. Et quandoquidem duplex hæc noſtra miſeria Spiritum ſanctum permouet, vt hæc officia internè nobis præſtet: plurimum refert, orationem ipſam auſpicari ab vtriuſque cõfeſſione; & vtramque tanquam titulum & cauſam afferre, vt nos dirigat adiuuetque in ipſa oratione dicendo ei: O Spiritus ſanctiſſime, fateor me ignorantem eſſe atque infirmum, nec ſcire orare ſicut conuenit; nec vires ad id faciendum habere. Aſſiſte ergo mihi in hac hora, doce me orare, inſtiga me ad petẽdum, inſpira quid

mihi ſit faciendum, & accende affectus, excita gemitus, quos tu ſolus potes communicare.

SED aliā rationem ſiue titulum dulciorem nobis adfert Apoſtolus, dicens ad Galatas; *Quoniam eſtis filij, miſit Deus ſpiritum filij ſui in corda veſtra clamantem Abba pater.* Quaſi diceret, non tam ad veſtram ignorantiam, & infirmitatem reparandam, quam quod ſitis filij adoptiui Dei, voluit ex miſericordia ſua infinita infundere in corda veſtra Spiritum vnigeniti filij ſui qui eſt Spiritus ſanctus, & inſpirationem, & impulſum internum, qui ab eius præſentia procedit, clamatque hoc eſt clamare vos facit, & orare feruēter veſtrum Patrem. Nam cùm Dei opera ſint perfecta, eo ipſo quod nobis dat Spiritum filiorum, dat etiam Spiritum orationis, ad petendum quod nobis eſt neceſſarium; ſicut filij à ſuis parentibus petunt. Et ſicut ipſius eſt donum ꝙ eleuat nos ad dignitatē filiorū; ita etiā eſt donū eius Spiritus orationis filiorū propriæ. Hunc ergò titulum coniungemus alijs prædictis, vt nos ad fiduciam habendam excitemus, dicentes: ô Pater ſupreme, ſiquidem ex tua miſericordia accipis me in filium, largire mihi donum orationis, qua tecum loqui, & agere tanquam cū Patre poſſim.

Gal. 4. 6

Lib 2. de orando Deo.

DENIQVE ipſa orationis excellentia (ait ſanctus Ioannes Chryſoſtomus) clamat, quod noſtras facultates excedat, nec poſſimus cum ipſo Deo colloquia inire, niſi ſuo Spiritus

ſancti

ſancti fauore illis adſit. Et quamuis poſſint homines regulas ac documenta ad id proponere; omnia tamen parũ proderunt, niſi diuinus ſpiritus, tanquam principalis Magiſter & adiutor adſit ad opus adeò excelſum. Eſto conſtans (ait S. Ioan. Climachus) in tua oratione, & habebis Deum Magiſtrum ac directorem eius. Nam ſicut nemo poteſt verbis docere, quomodo oculi videre debeant: quia id oculi naturaliter faciunt; Sic nullus poterit ſola alterius doctrina, diſcere pulchritudinem & excellentiam orationis. Nam illa habet in ſeipſa Magiſtrum Deum, h *qui docet hominem ſcientiam*, donatq; e orationem ipſam oranti. Et ſicut abſque oculis non poteſt eſſe viſio: ita abſque Spiritu orationis nemo poteſt dignè orare. Gradu 29. h Pſal. 39.

§. I. *De recipientibus donum Orationis.*

1. EX dictis intelligitur, neminem debere exiſtimare ſe excluſum eſſe ab orationis dono recipiendo. Cùm enim omnes eo indigeamus, ob noſtram ignorantiam & infirmitatem; ſimusque filij Dei ob naturam, quã nobis ad ſuam imaginem dedit, cum titulo ac iure, vt poſſimus eiuſdem eſſe filij per gratiam; ita omnes huius doni capaces ſumus, quod ipſe cœleſtis pater noſter omnibus offert: nec iuſſiſſet, aut conſuluiſſet, vt oraremus; niſi etiam voluiſſet dare nobis

Spiritum,quo orare deberemus. Liberalius tamen eundem Spiritum largitur in lege gratiæ,eo quod ſit lex filiorum, & ipſe in ea delectetur magis cum hominibus, quos etiam vt fratres accepit, quando pro eiſdem factus eſt homo, ſicut promiſerat per Prophetam. i *Effundam ſuper domum Dauid & ſuper habitatores Ieruſalem Spiritum gratiæ & precum.* Prælati itaque & Eccleſiæ gubernatores per domum Dauid ſignificati, eorumque ſubditi & populi ſignificati per habitatores Ieruſalem,accipient,(niſi ipſi ſibi deſint) Spiritum, quo Deo placeant;& aptè, vt oportet, orent. Et cùm dicit *effundam*,ſignificat, in magna abundantia & exceſſu ſe illum communicaturum omnibus,nemine excluſo, qui accipere illum velit.Sicut neminem excludit ab ſpiritu gratiæ ſuæ,quam ſemper comitatur Spiritus orationis; Habitus ſcilicet ſupernaturalis virtutis,aut virtutum & donorum Spiritus S. quæ nos inclinant ad orandum, ſimul cum ordinarijs auxilijs,quæ Deus communicat talem habitum habenti; vt eo quādocunq; voluerit rectè apteque vtatur.

i Zach.12.10

2. VERVM eſt tamen, eſſe alium ſpiritum orationis,magis particularem, qui ſupra ordinarium & omnibus communem; addit maiorem illuſtrationum & cœleſtium inſpirationum copiam, quibus Spiritus ſanctus perficit hoc opus valdè frequenter & eminenter intra corda noſtra;& ipſemet excitat nos ac prouocat,vt ad eius conſpectum accedamus; ver-

baque ipſa ſuggerit; & in ore noſtro ponit, quæ illi dicamus; & ipſam fiduciam, reuerentiam, atque inſtantiam, qua petere debeamus; efficitque, vt tota noſtra oratio, ſpiritualis ſit ſicut eſt Spiritus; à quo illa procedit. Hoc autem donum orationis (vt ait Laurentius Iuſtinianus) nec omnibus conceditur: nec omnes ad tantam altitudinem aſcendunt, nec tam arcta cum Deo familiaritate vtuntur: quamuis id ordinariè à culpa noſtra proueniat eo quod ordinario dono, quod omnibus conceditur, non recte, vt par eſt, vtamur. Et cum Deus non ſit parcus ad ſua dona largienda: nec tu parcus eſto in eis petendis, in ea excellentia qua ille ſolet communicare. *Vbi ſupra.*

NOMINATIM autem hoc donum largitur Deus triplici hominum conditioni: ijs videlicet, quos ipſe ad inſignem ſanctitatis gradum in ſua Eccleſia elegit, aut quos poſuit Duces aut Magiſtros aliorum in ea, ſicut Moyſi, Dauidi, alijſque inſignibus Prophetis, Apoſtolis, & Religionum Fundatoribus, magniſque alijs Sanctis, quos facit quaſi Regios Cubicularios, dans eis clauem auream, Spiritum videlicet orationis, vt frequentiſſimè ingredi poſſint ad agendum cum ipſo de myſterijs ſecretiſſimis, quæ nonniſi amicis intimis communicantur.

ET hinc eſt, quod etiam communicet idem donum Religioſis; & ijs, qui omnia ſua reliquerunt, vt ſe totos internæ cum DEO familiaritati dicarent. Nam (vt ait ſanctus

vltima lucta, & quidem cæteris acrior, contra irruentia imaginum & cogitationum inordinatarum phantaſmata, quæ nos in ipſa oratione inuadunt. Nam imaginatio natura ſua eſt inquieta, ac tumultuoſa, ſeſeque proripit, abſque noſtra licentia, ad eas res cogitandas, quæ illi arrident; rapitque ſimul ipſum intellectum, vt in eiſdem occupetur. Quæ ſi extra ſe res nouas non inuenit; confringit intra ſe varias imagines & figuras; aut quas habebat prius commouet, ſeipſam in eis aſpiciendis oblectando, & ab his ad illas tranſeundo; abſque vlla in vllis earum alia conſtantia, quam quæ eſt in ipſa mutabilitate, qua torquet, cruciatque cor iuſti, ſe ad orandum colligentis: de quo ſanctus Iob conquerebatur dicens: e *cogitationes meæ diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum, noctem verterunt in diem*; tempuſque orationis, quieti deſtinatum, conuerterunt in laborem & pœnam diſtractionis; quæ adeò ſolet eſſe pertinax, vt aliqui parum experti, diffidant ſe poſſe victoriam in hac pugna obtinere: è quorum numero fuit Caſſianus in ſua iuuentute, cuius deceptionem ſanctus quidam Abbas hac ſimilitudine retexit, Si interrogaremus (inquit) hominem aliquem ignarum natandi, qui nec alios natantes vidiſſet, num corpus humanum grauiſſimum ſuſtentari ferrique poſſit ſuper aquam, vt non ſubmergatur? certum eſt eum attendentem ad corporis ſui grauitatem & experientiam, qua vidit ſe in aqua mergi; reſponſurum: id

e Iob 17:11

eſſe impoſſibile, qui tamen, ſi videret alios natantes, & induſtria & arte ſuſtineri ſuper aquã nec mergi, mox ſententiam mutaret, & priotem ſuam ſententiam indicaret errorem. Ita igitur Tyrones aliqui experti ſuæ imaginationis mutabilitatem, vitium reputant naturæ irreparabile; nec eſſe poſſibile eam ſtabilire. Verùm exigua eos experientia fallit; & conſulentes magis expertos inuenient, multos impetraſſe quietem, quam ipſi deſiderant, habentes in virtute Dei ſupra ſuas cogitationes imperium & poteſtatem, ſicut ille Centurio Euangelicus qui dixit: f *Ego ſum homo ſub poteſtate conſtitutus; habens ſub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alij veni, & venit; & ſeruo meo, fac hoc, & facit.* In hunc itaq; modum ſi tuus ſpiritus viriliter conſtituit eſſe Deo ſubiectus in omnibus, & per omnia, qui eſt ſupremus tuus gubernator, eò peruenire poteris, ipſo fauente, vt in potentias tuas domineris, quæ ſunt tui milites; & ſenſibus corporis, quod eſt tuum mancipium. Et ſi oculis dixeris claudimini, & linguę, cõticeſce; ſtatim id facient; &, ſi tuas appetitiones efficaciter iuſſeris aliquid amare, aut odiſſe, parebunt tibi. Et, ſi imaginationẽ ipſam atque intellectũ iuſſeris hac de re cogitare, & non de illa, id exequentur. Hæc enim excelſa mentis noſtræ pax, qua fruebatur in ſtatu innocentiæ, poteſt aliquo modo reparari in hoc ſtatu, efficacitate diuinæ gratiæ, ob perfectã obedientiam & ſubiectionem Dei, & mortificationem tui-

f Matth. 8. 9.

ipſius, per exercitium ipſiuſmet orationis: quæ eo tandem peruenit, vt hanc poſſideat quietē, quæ ipſa oratione media eſt impetranda ſicut feruens illa anima indicauit, quæ orans dicebat ſuo ſponſo: g *Indica mihi vbi paſcas vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum*, vt fuſiùs dicemus in Tract. 3.

Cant. 1. 7

INTERIM tamen, dum hoc non experiris, contende tria propria impedimenta remouere, quæ fouent hoc vltimum; nec ceſſes, confidenter omninò & perſeueranter orare: nihil eſt enim impoſſibile oranti, & confidenti; ſicut oportet, & in ipſo medio ſtrepitu, quem ſuſtines in oratione, clama, ſicut poteris, ad Deū tuum, vt illum tranquillet, dicens ei cum Dauide: Aſpice Deus omnipotens, quia h *cor meū dereliquit me*: exijt ex mea domo. tum quod ego, ex ignauia illud non cuſtodiui; tum, quod vaga mea imaginatio, mihi non obtemperat; tum deniq; quod dœmon ad fugiendum, illud induxerit. *Complaceat tibi Domine vt eruas me* ab hac violentia, quàm ſuſtineo. Et ſiquidem iubes me deſtruere, euellere, diſſipare, & exſtirpare quatuor hæc vitæ contemplatiuæ impedimenta; da mihi gratiam, ad exequendum quod iubes; vt quietem obtineam, quam promittis. *Peculiaria remedia contra hæc impedimenta in capitibus ſequentibus ponentur.*

c. 6

h Pſal. 39. 13

CAPVT IV.

QVOD ORATIO SIT DEI donum, & quod aliud ſit omnibus commune, aliud aliquibus particulare; & cui hominum conditioni communicetur: & qua ratione ex vtroque proficiemus, nosq; ad rectè in orationem incumbendum præparabimus.

CVM hactenus indicauerimus externos & internos hoſtes, qui orationem deſtruere conantur, indicemus nunc principia & cauſas, quæ illam in anima generant, quaſdam ex parte Dei, quaſdam ex parte noſtra. Præcipuæ ſunt autem ex parte Dei, cuius oratio eſt donum, vt fusè oſtendit ſanctus Auguſtinus & reliqui Patres fatentur. Sicut ergo eſt donũ quoddam fidei, & donum ſapientiæ: Ita eſt donum orationis, quod ab ipſomet Spiritu ſancto procedit: &, vt abſque Spiritu fidei non poteſt credi ſicut oportet; ita abſque Spiritu orationis, non poteſt orari ſicut expedit, ob cauſas quas Apoſtolus Romanis inſinuat: a *Spiritus ſanctus adiuuat infirmitatem* a Rom. 8. 26

noſtram: nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus; ſed ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. in quibus verbis duplicem cauſam innuit Apoſtolus ex noſtra parte, cur non oremus ſicut oportet, infirmitatem ſcilicet; & ignorantiam. Noſtra enim infirmitas tanta eſt vt (Apoſtolo teſte) b *non ſimus ſufficientes cogitare aliqaid à nobis, quaſi ex nobis.* quare ſolis noſtris viribus nec bonam quidem cogitationem quæ principium eſt orationis, habere, nec c *ſine Spiritu S. Ieſus dicere poſſumus*, quod eſt nomen, in cuius virtute oramus; nec vincere impedimenta aut difficultates, contra orationem occurrentes. Accedit autem ignorantia noſtra, quod d *non ſciamus quid oremus, ſicut oportet.* Nam, etſi in genere id ſciamus, ſicut eſt in Dominica oratione expreſſum, ignoramus tamen in particulari, quid hoc tempore & hac occaſione petere nos conueniat: ſæpeque dicere nobis poterit Chriſtus, quod dixit filijs Zebedæis: e *neſcitis, quid petatis.* Multò verò magis petendi formam & modum ignoramus, non tàm ignorantia ſpeculatiua, quam practica. Nam eſto notæ ſint nobis conditiones reuerentiæ ac fiduciæ, quas in petendo oporteat adhibere; non tamen in ipſa praxi nouimus modum, quo id ſit faciendum, nec tangemus recta punctum cum tali ſpiritu petendi, vt ipſum Deum, ad concedendum quod petimus, pertrahamus. Quod totum ad commiſerationem excitat ipſum ſpiritum S. Qui recipit in ſe, vt ſit noſter adiutor

b 2. Cor. 3. 5

c 1. Cor. 12. 3

d Rom. 8. 26

e Mat. 20. 22

& Ma-

& Magiſter in præſtanti hoc exercitio, adeò vt ipſe *poſtulet pro nobis*. Quia videlicet docet nos, quid petere debeamus; permouetq́ue atque adiuuat, ad id faciendum, illuſtrationibus & efficacibus ſuis inſpirationibus, quæ ſunt potentiſſimæ ad reſiſtendum dœmonibus, & vincenda impedimenta, quæ in oratione nobis obijciũt. Quare ab eiſdẽ potius inſpirationibus prouenit vt rectà feruenterq́; in excelſo hoc exercitio nos habeamus, quàm à noſtra induſtria. Per illas enim Spiritus ſanctus operatur in nobis, & nos cum ipſo, ſex illos actus, in quibus oratio perfecta conſiſtit. Ille nos in ſua præſentia collocat, intentionem noſtram eleuat, meditationes noſtras ordinat, affectus accendit, petitiones dirigit, ordinatq́ue colloquia; quod totum operatur gemitibus quibuſdam ac ſuſpirijs, deſiderijs ac ſenſibus adeò admirandis; vt, licet eos ſentire, eiſdemq́ue gaudere poſſit, qui eos habet, non tamen ſciat, nec poſſit declarare. Et quandoquidem duplex hæc noſtra miſeria Spiritum ſanctum permouet, vt hæc officia internè nobis præſtet: plurimum refert, orationem ipſam auſpicari ab vtriuſque cõfeſſione; & vtramque tanquam titulum & cauſam afferre, vt nos dirigat adiuuetq́ue in ipſa oratione dicendo ei: O Spiritus ſanctiſſime, fateor me ignorantem eſſe atque infirmum, nec ſcire orare ſicut conuenit; nec vires ad id faciendum habere. Aſſiſte ergo mihi in hac hora, doce me orare, inſtiga me ad petẽdum, inſpira quid

mihi ſit faciendum, & accende affectus, excita gemitus, quos tu ſolus potes communicare.

SED aliã rationem ſiue titulum dulciorem nobis adfert Apoſtolus, dicens ad Galatas; f *Quoniam eſtis filij, miſit Deus ſpiritum filij ſui in corda veſtra clamantem Abba pater*. Quaſi diceret, non tam ad veſtram ignorantiam, & infirmitatem reparandam, quam quod ſitis filij adoptiui Dei, voluit ex miſericordia ſua infinita infundere in corda veſtra Spiritum vnigeniti filij ſui qui eſt Spiritus ſanctus, & inſpirationem, & impulſum internum, qui ab eius præſentia procedit, clamatque hoc eſt clamare vos facit, & orare feruẽter veſtrum Patrem. Nam cùm Dei opera ſint perfecta, eo ipſo quod nobis dat Spiritum filiorum, dat etiam Spiritum orationis, ad petendum quod nobis eſt neceſſarium; ſicut filij à ſuis parentibus petunt. Et ſicut ipſius eſt donum ꝙ eleuat nos ad dignitatẽ filiorũ; ita etiã eſt donũ eius Spiritus orationis filiorũ propriæ. Hunc ergò titulum coniungemus alijs prædictis, vt nos ad fiduciam habendam excitemus, dicentes: ô Pater ſupreme, ſiquidem ex tua miſericordia accipis me in filium, largire mihi donum orationis, qua tecum loqui, & agere tanquam cũ Patre poſſim.

f Gal. 4. 6

Lib. 2. de orando Deo.

DENIQVE ipſa orationis excellentia (ait ſanctus Ioannes Chryſoſtomus) clamat, quod noſtras facultates excedat, nec poſſimus cum ipſo Deo colloquia inire, niſi ſuo Spiritus

ſancti

ſancti fauore illis adſit. Et quamuis poſſint homines regulas ac documenta ad id proponere; omnia tamen parũ proderunt, niſi diuinus ſpiritus, tanquam principalis Magiſter & adiutor adſit ad opus adeò excelſum. Eſto Gradu 29.
conſtans (ait S. Ioan. Climachus) in tua oratione, & habebis Deum Magiſtrum ac directorem eius. Nam ſicut nemo poteſt verbis docere, quomodo oculi videre debeant: quia id oculi naturaliter faciunt; Sic nullus poterit ſola alterius doctrina, diſcere pulchritudinem & excellentiam orationis. Nam illa habet in ſeipſa Magiſtrum Deum, h *qui docet hominem ſcientiam*, donatq; ue orationem ipſam h Pſal 39. 10
oranti. Et ſicut abſque oculis non poteſt eſſe viſio: ita abſque Spiritu orationis nemo poteſt dignè orare.

§. I. *De recipientibus donum Orationis.*

EX dictis intelligitur, neminem debere I.
exiſtimare ſe excluſum eſſe ab orationis dono recipiendo. Cùm enim omnes eo indigeamus, ob noſtram ignorantiam & infirmitatem; ſimusque filij Dei ob naturam, quã nobis ad ſuam imaginem dedit, cum titulo ac iure, vt poſſimus eiuſdem eſſe filij per gratiam; ita omnes huius doni capaces ſumus, quod ipſe cœleſtis pater noſter omnibus offert: nec iuſſiſſet, aut conſuluiſſet, vt oraremus; niſi etiam voluiſſet dare nobis

Digitized by Google

Spiritum,quo orare deberemus. Liberalius tamen eundem Spiritum largitur in lege gratiæ,eo quod ſit lex filiorum, & ipſe in ea delectetur magis cum hominibus, quos etiam vt fratres accepit, quando pro eiſdem factus eſt homo, ſicut promiſerat per Prophetam. i

Zach.12.10 *Effundam ſuper domum Dauid & ſuper habitatores Ieruſalem Spiritum gratiæ & precum.* Prælati itaque & Eccleſiæ gubernatores per domum Dauid ſignificati, eorumque ſubditi & populi ſignificati per habitatores Ieruſalem,accipient,(niſi ipſi ſibi deſint) Spiritum, quo Deo placeant;& aptè, vt oportet, orent. Et cùm dicit *effundam*, ſignificat, in magna abundantia & exceſſu ſe illum communicaturum omnibus,nemine excluſo, qui accipere illum velit.Sicut neminem excludit ab ſpiritu gratiæ ſuæ,quam ſemper comitatur Spiritus orationis; Habitus ſcilicet ſupernaturalis virtutis,aut virtutum & donorum Spiritus S. quæ nos inclinant ad orandum, ſimul cum ordinarijs auxilijs,quæ Deus communicat talem habitum habenti; vt eo quãdocunq; voluerit rectè apteque vtatur.

2. VERVM eſt tamen, eſſe alium ſpiritum orationis,magis particularem, qui ſupra ordinarium & omnibus communem; addit maiorem illuſtrationum & cœleſtium inſpirationum copiam, quibus Spiritus ſanctus perficit hoc opus valdè frequenter & eminenter intra corda noſtra;& ipſemet excitat nos ac prouocat,vt ad eius conſpectum accedamus; ver-

baque

baque ipſa ſuggerit, & in ore noſtro ponit, quæ illi dicamus; & ipſam fiduciam, reuerentiam, atque inſtantiam, qua petere debeamus; efficitque, vt tota noſtra oratio, ſpiritualis ſit ſicut eſt Spiritus; à quo illa procedit. Hoc autem donum orationis (vt ait Laurentius Iuſtinianus) nec omnibus conceditur: nec omnes ad tantam altitudinem aſcendunt, nec tam arcta cum Deo familiaritate vtuntur: quamuis id ordinariè à culpa noſtra proueniat eo quod ordinario dono, quod omnibus conceditur, non rectè, vt par eſt, vtamur. Et cum Deus non ſit parcus ad ſua dona largienda: nec tu parcus eſto in eis petendis, in ea exceſſentia qua ille ſolet communicare. Vbi ſupra.

NOMINATIM autem hoc donum largitur Deus triplici hominum conditioni: ijs videlicet, quos ipſe ad inſignem ſanctitatis gradum in ſua Eccleſia elegit, aut quos poſuit Duces aut Magiſtros aliorum in ea, ſicut Moyſi, Dauidi, alijſque inſignibus Prophetis, Apoſtolis, & Religionum Fundatoribus, magniſque alijs Sanctis, quos facit quaſi Regios Cubicularios, dans eis clauem auream, Spiritum videlicet orationis, vt frequentiſſimè ingredi poſſint ad agendum cum ipſo de myſterijs ſecretiſſimis, quæ nonniſi amicis intimis communicantur.

ET hinc eſt, quod etiam communicet idem donum Religioſis; & ijs, qui omnia ſua reliquerunt, vt ſe totos internæ cum DEO familiaritati dicarent. Nam (vt ait ſanctus

 Thomas)

2 q. 182. a. ad. 1. Thomas) manifeſtum eſt ind cium inſignis erga Deum amoris, ſi quis omnia relinquat, quo ſe totum diuinæ contemplationi, & quietæ
Collat. 9. c. 1 orationi dedat, quæ nos cum Deo coniungit, & quæ (teſte Caſſiano) finis & ſcopus eſt religioſorum exercitiorum. Cùm itaq; Deus D. N. vnicuique det ſuæ vocationis gratiam, qua poſſit ad eius finem peruenire, non negabit illi donum tractationis familiaris cum ipſo, quem ad eum ſtatum, & vitæ genus vocauit, in quo ille ſe totum dicat, ad illam procurandam.

IDEM donum ſolet Deus largiri perſonis valdè exercitatis, varijſq́ue calamitatibus afflictis, quas magna tolerantia ſuſtinent: hac ratione eos refouens, præmiumq́ue patientiæ eis reddens, imò ſolet ipſe huiuſmodi tribulationum fluctus permittere, vt ſint illis occaſioni ad orandum; & ſuauiſſimum hoc orationis donum impetrandum. Siquidem in huiuſmodi tribulationibus feruentius oratur; ſicut
b 1. Reg 1. 10 euenit b *Annæ* Samuelis matri, & c *Tobiæ*, a
c Tob. 3. 1 11. nurui eius *Saræ* Et vniuerſim cum donum hoc cum hac particularitate ſit ad modum gratiæ gratis datæ; illud largitur Deus cui vult, & ſicut vult; vt manifeſtè theſauros inæſtimabilis ſuæ charitatis; & quas ſuis amicis ſeruat delicias in cœlis, erga quos adeo ſe humanum oſtendit in terra. O amice vere,
d Prou. 8. 31. d *cuius deliciæ ſunt, eſſe cum filijs hominum*; Idque multò magis poſtquam factus es vnus eorum; effunde ſuper me copioſè ſpiritum

gratiæ,

gratiæ & orationis, quæ me facient intimum tibi amicum, valdeque tecum familiarem. Amen.

§. 2. *De præparatione diligenti ad hoc donum recipiendum.*

SED erit operæ pretium multiplicem diligentiam quoq; explicare quã ex parte noſtra poſſimus adhibere, ad hoc donum in tota ſua perfectione impetrandum: quę ad duo capita reuocantur.

PRIMA, eaq; ſummi momenti eſt, vt quando Deus D.N. ſpeciali ſua inſpiratione, & hoc feruoris genere, nos ad orandum permouerit, eam occaſionem ne negligamus, ſed in vſum noſtrum ſedulò conuertamus; vt iuxta Eccleſiaſtici conſilium; a *non defraudemur à die bono & particula boni doni nos non prætereat*, quod Deus nobis offert: progredientes in oratione toto tempore, quo fauor ille cœleſtis perdurauerit; quod eſt inſigne donum orationis, & indicium, quod ſit illud daturus conſtanter & perſeueranter: Quia bonus aliquis horum dies, ſufficiens eſt profectum nobis adferre per totam vitam. Et hoc voluit nobis Spiritus S. ſignificare in admirando illo Eliſei prophetæ cum Rege Ioas euentu; b *dixit enim Regi Eliſeus: Affer arcum & ſagittas & cùm Rex poſuiſſet manum ſuam ſuperpoſuit Eliſeus manus ſuas manibus Regis, & ait: Aperi feneſtram orientalem, & iacias ſagittã, & iecit;*

1.

a Eccl. 14. 14

b 4. Reg. 13. 15

& i

& iterum ait illi, percute iaculo terram: & cum percuſſiſſet tribus vicibus, & ſtetiſſet, iratus eſt vir Dei contra eum; & ait: ſi percuſſiſſes quinquies aut ſexies ſiue ſepties, percuſſiſſes Syriã vſq; ad cõſumptionẽ; nunc aũt, quia remiſſiùs egiſti, ſatis tibi eſſe exiſtimans, quod ter percuſſeris, *tribus tantum vicibus percuties eam.* Quid enim totum hoc eſt, niſi te monere, quid facere debeas, quando Spiritus diuinus, ſancta ſua inſpiratione tibi ſuggerit, vt arcum tuarum potentiarum ſumas ad iaciendas ſagittas orationum, contra hoſtes dœmones; & ad transfigendum ipſius Dei cor, & ab eo impetrandum, quod deſideras? Quid eſt, quod iubeat aperiri feneſtram orientalem, niſi vt aperires tuum intellectum cœleſti eius illuſtrationi, vt videas & contempleris ſolem iuſtitiæ, iam iam orientem, & in tuam animam ingredi volentem? Quid eſt manum ſuam ſuper tuam ponere, niſi ſpecialia auxilia tibi offerre, quibus tuæ potentiæ, opus hoc ſuauiter excellenterque perficiant, ſupplente illo infirmitatem tuam abundantiæ ſuæ gratia? Quid eſt dicere, vt iacias haſtas & ſagittas, niſi te inſtruere, vt hac opportuna occaſione diligenter vtaris, orando cum eo toto feruore, quem Deus tibi inſpirat; nec ceſſes ab orando, donec Deus ceſſet; nec remittas, ex ignauia & negligentia, quamdiu adeſt tibi Deus: Verum ô infirmi noſtri cordis miſeriam: ô cor timidum vix tres iecisti ſagittas, & ſtatim defatigaris, remittis, & ab orando & contemplãdo

deſiſtis

deſiſtis, eo tempore, quo Deus paratus erat eleuare te ad culmen contemplationis; & victoriam dare tuarum paſſionum perfectiſſimam, votaque tua pleniſſimè explere. Meritò poteſt Spiritus diuinus iraſci, tibique dicere: ô homo ignaue, cur ceſſaſti? ô timide, cur te abieciſti? ſi quinquies aut ſexies, ſiue ſepties ſagittas ieciſſes, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumptionem: manſiſſesque pacificus in corde tuo, vt iucunda mea præſentia fruereris, nemine te amplius moleſtante; ſed quia timide egiſti, quamuis aliquas obtenturus ſis victorias, non tamen deerunt, qui multas tibi afferant moleſtias, vt in pugna contra illas verſeris & exercearis. O diuine Spiritus, cuius opera ſunt perfecta, adiuua infirmitatem meã ne ob negligentiam amittam dona, quæ mihi offers ex tua gratia.

2. Altera diligentia, quam poſſumus ac debemus adhibere, ad obtinendum adeo ſingulare donum, eſt, vt ipſo generali ac ordinario vtamur quod offert Deus omnibus ad orandum; qui.n fidelis eſt in paruo, dignus eſt, quẽ Deus ad ſummum extollat. Nam ipſemet Dominus dixit: c *qui habet dabitur ei, & abundabit*: c Matt. 13 12 quod erit præmium boni vſus donorum prius acceptorum, cum alia maiora ei conferuntur. Et propterea ait S. Nilus, ipſoſmet Sanctos experiri, cum ad orationem accedunt, interdum ſe omnia peracta inuenire: ipſo Spiritu ſancto ita omnia diſponente: qui tamen alias vult magno id labore ipſos impetrare, & adhibi- Cap. 29. de orat:

hibi-

hibito ſuo ſtudio, cum auxilio ordinario, diſponere ſe ad ſpeciale & copioſius obtinendum. Et vniuerſim lex eſt ordinaria Domini noſtri, vt ex parte noſtra cooperemur ipſius gratiæ, ad eamque recipiendam nos diſponamus. Nec maius aliud indicium eſt, quod velit Deus hoc particulare donum nobis conferre, quam ſi deſiderium vehemens nobis ſuggerat illud quærendi; noſque ad illud recipiendum præparandi, & eò dirigitur ſolemne illud Eccleſiaſtici conſilium, dicentis: d *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum.* Quid eſt enim Deum tentare, niſi eius dona prætendere, non adhibita neceſſaria diligentia ac diſpoſitione ad ea recipienda? Et quid eſt Deum in oratione tentare, niſi ad eam imparatum accedere? Hoc enim eſt etſi non verbis, opere tamen ipſo dicere experiar, num Deus adeò ſit liberalis, vt orationis donum mihi largiatur, me non faciente quod poſſum ex parte mea; aut num daturus ſit mihi, quod peto, quamuis non debito petam modo; aut num hic vincam meos hoſtes, etiamſi imparatus ad victoriam obtinendam accedam. Qui hac ratione Deum tentat, dignus eſt, quem Deus deſerat: nec donum aut fructum orationis impetret, ſiquidem ad eam ſe præparare neglexit: Exitus enim præparationi reſpondet. & ideò Dauid, e *Deſiderium*, inquit, *pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit*

d Eccl. 18. 23

e Pſal. 9. 17

auris eius. & ſanctus Bernardus. *Qualem te* (inquit) *paraueris Deo, talis tibi apparebit Deus* f *Cum ſancto enim ſanctus eris & cum innocente innocens eris.* & cum ſolicito ſolicitus, & recollectus cum eo, qui quærit recollectionem. Et *quantum deuoti fuerimus ad diligentiam* (ait ſanctus Euſebius Emiſenus) *tantum ille addit ad gratiam.* Propterea enim Dauid dixit, quod g *poſuerit Deus adiutorium in potente*; quaſi diceret, adiuuat Deus adiuuantem ſe recenteſque vires & facultatem addit benè vtenti ea, quam prius habebat. *O anima* (ait ſanctus Auguſtinus) *eſto ſolicita cum ſolicito, cum mundo munda, cum ſancto ſancta, cum vacante vacans, qualis apparueris Deo, talis oportet vt appareat tibi Deus.* Et ſi valdè fueris diligens, te præparando, antequam ad eius conſpectum ingrediaris, admittet libenter te, & præmio afficiet tuam præparationem, explendo tua deſideria.

Serm 69. in Cant.

f Pſal. 17. 26

Hom 3. ad Religioſos.

g Pſal. 88. 20

In Manu. 5. 24.

§. 3. *De duplici præparatione ad Orationem.*

De ligno vitæ Tract. de Orat. c. 3 HAEC præparatio (teſte ſancto Laurentio Iuſtiniano) duplex eſt: altera quæ dicitur remota, altera proxima.

1. REMOTA præparatio ſiue diſpoſitio eſt vita ordinata & compoſita per totum decurſum diei, diſcens ex tui hoſtis aſtutia ita vitam tuam ducere. cap. 3. Si enim dæmon (vt ſupra diximus) omnes ſuas tentationes per totam diem eò dirigit, vt orationem tuam eiuſque fructum impediat; æquum eſt, vt tu earum victorias & reliqua bona opera ad eandem orationem cum fructu habendam, dirigas: ita vt in victu ſis temperans, quò ſit corpus benè diſpoſitum in oratione; & ſtudeas ſedulò, cor tuum & ſenſus cuſtodire, vt ſis in ea tranquillus; Coll. 9. c. 2. 3 Coll. 10. c. 13 mortificans interdiu (vt ait Caſſianus) quicquid turbare te poteſt tempore orationis; dās operam, vt qualis orans velles inueniri, talem ante orationis tempus te præparare contendas, luctando contra quatuor impedimenta in proximo capite indicata. Si enim illa interdiu admiſeris, nō poteris ab eis te in illa hora defendere.

2. STVDENDVM præterea eſt, inſignibus virtutum operibus teipſum exornare; vt ſis dignus apparere abſque pudore coram DEO: hoc enim eſt, quod Eccleſiaſticus dixit:

a *Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua & in conſpectu illius ſanctificabũt animas ſuas* ea ſentẽtia inſinuans, præparationẽ conſiſtere in fuga vitiorum & ornamento virtutum: id quod pulcherrimè declarauit S. Dionyſ. dicens: Moyſen perueniſſe ad tantam familiaritatem cum Deo, ob ſuam magnam manſuetudinem ac ſanctitatem. *Sciebat enim* (inquit) *oportere colloquentem Deo bono, quàm maximè conari, ei pro viribus ſimillimum fieri, ac ſibi eſſe conſcium Deo amabiliũ operationum*: Eas videlicet ſtudioſè exercendo. Hæc enim ſimilitudo talibus operibus exornata, dignum eum faciet, quem Deus ad ſuam familiaritatem admittat. b *Omnis enim* (vt ait Sapiens) *diligit ſimilem ſibi*, & libenter cum eo verſatur. a Eccl. 2, 20. Epiſt. 5. ad Demoph. b Eccl. 13. 19.

3. Qvod, ſi de tractatione familiari cum Rege cœleſti ita ſentias, vt par eſt; non exiſtimabis magnum quemcunque laborem in hac præparatione poſueris. Nam c *virgines ad Regis Aſſueri præſentiam ingreſſuræ*, & d *pueri coram Rege Nabuchodonoſor*, multis menſibus ſe præparabant varijs & magnis ornamentis, Regum ſuorum expenſis; quantò iuſtius erit, ſe præparare eos, qui ad Regis æterni præſentiam ſunt ingreſſuri, vt familiariter illi aſſiſtant? ſiquidem ipſemet Dñs expenſas facit, & facultates exponit ſufficientes ad talẽ præparationem. c Eſter. 2. 12. d Dan. 1. 5.

4. Deniqve ipſamet præparatio adeò ſapidam feruentemque reddit orationem, vt vel

In Pſal.33. conc.2. in id Exquiſiui Dominum, hoc ipſum cenſeatur ſufficiens laboris præmium: Si ingreſſus in templum (ait S. Auguſtinus) voluntate ac deſiderio orādi, videaſq; illud incompoſitum, immundum, confractas imagines, altaria indecenter præparata, & magnum audias negotiantium & tranſeuntiū ſtrepitum: mox inde te corripis; quia non potes, vt optas, orare: Si autē templum ſit mūdum, ornatum, & quietum; imagines piè beneque exornatæ; hæc omnia te ad orandum inuitant, diutiuſque hærendum in tua oratione. Sic igitur, ſi templum cordis tui ſit peccatis immundum, paſſionibus confractum, fœdis vaniſque imaginationibus turbatum, quomodo ibi poteris orare, aut vel ad momentum manere? Munda igitur hoc templum, exorna & pacifica; & *ipſa mundicies cordis tui delectabit te, facietq; te orare.* & ſicut Dauid e *perambulabis in innocentia cordis tui.* & delectaberis *in medio domus tuæ.* & cum gaudio intra illam orabis. O Saluator dulciſſime, qui magno f *zelo omnes eieciſti de templo*, qui negotiationibus illud prophanabant, cum illa g *domus, domus eſſet orationis*, ideoque ab omni tali ſtrepitu immunis eſſe deberet; eijce ex templo cordis mei, quidquid illud turbat; & exorna illud donis tuæ gratiæ: vt liceat mihi dignè intra illud orare, tecumque colloqui.

e Pſal.100, 2 Vide Aug ib

f Ioan.2,15

g Mat.21.13

5\. PRAETER hanc præparationem totius diei, alia accedere debet, tempore quo inſtat

oratio: prævidendo ſcilicet argumentum & puncta, quæ in ipſa oratione ſis cogitaturus: ſiue legendo in aliquo libro, ſiue memoriam eorum reuocando. Quod ſi oratio mane ſit habenda, præparatio hæc nocte fieri debet; paulò antequam incumbatur, ad inſtar illius qui nocte ligna adfert, componitque in fornace, vt ſtatim atque ſurrexerit, ignem ſupponat; aut ſicut is, qui ſummo mane iter ſit aggreſſurus, nocte præparat, quidquid eſt ad illud conficiendum neceſſarium, quod ſi cum hac cura & cogitatione eorum, quæ ſis meditaturus, aut oraturus ſomno te dedas, fortè eueniet tibi (quod ait ſanctus Bernardus) vt iucundum habeas ſomnium de eo ipſo, quod antea cogitaueras; idemque primum occurret, cùm euigilaueris: vt bona hac cogitatione cor occupatum, non admittat aliquam malam; & hac ratione benè paratus eris, vt idem proſequaris, poſtquam è lecto ſurrexeris. Propter hoc enim dixit Iſaias: h *anima mea Domine deſiderauit te in nocte, ſed & ſpiritu meo in præcordijs meis, de mane vigilabo ad te*: Inſinuans, feruentem affectum, quem mane habuit, promanaſſe ex eo, quem nocte habuiſſet. Quæ præparationis forma celebris fuit, & in vſu apud Sanctos, qui vtroque hoc tempore orationem frequentabant, vt inferius fuſiùs dicetur, cùm de loco & tempore ad orationem deligendo agemus.

Ad fratres de monte Dei.

h Iſa. 26. 9.

c. 10.

6. ACCEDAMVS iam ad proximas diſpoſitiones ipſius orationis, cùm ſcilicet iam ipſa eſt inchoanda, quas (ait ſuprà ſanctus Laurentius Iuſtinianus) inſinuari ac comprehendi in executione illius conſilij Chriſti D. N. dicentis; i *cum oraueris, intra in cubiculum tuum; & clauſo oſtio, ora Patrem tuum in abſcondito.* Quod, licet intelligi poſſit de ingreſſu in locum, ſiue cubiculum exterius, vt illud ſit quietum, clauſum, ac ſecretum. (Sic enim multum confert ad orationis collectionem) præcipuè tamen illud intelligunt SS. Patres de ingreſſu in cubiculum interius cordis noſtri, intra quod orandus eſt Deus; præparando ſcilicet illud ad hoc ipſum opus. Memor eſto quid fecerit Chriſtus D.N. celebraturus vltimum Paſcha cum diſcipulis ſuis. Præmittens enim duos ex eis, k *Petrum & Ioannem*, dixit illis. *Ite in ciuitatem*, &c. & inuenietis l *cœnaculum ſtratum*: benè ſcilicet præparatum; & nihilominus addit: *illic parate*, quæcunque ad Paſcha celebrandum ibi deſunt: hac ratione ſignificans, cœnaculum cordis debere multò ante eſſe præparatum, vt poſſit in eo Paſcha orationis celebrari: quæ meritò Paſcha, hoc eſt tranſitus appellari poteſt, cum non aliud ſit, quàm tranſitus noſtri Spiritus in cœlũ, & aduentus Dei ex cœlo, ad ipſum Spiritum noſtrum, vt cum eo maneat, licet obiter, communicando ſcilicet illi ſenſum myſteriorum cœleſtiũ. Sed præter illam primã præparationem, præparandum eſt in hoc cœnaculo,

i Matt. 6. 6
k Luc. 22. 8
l Mat. 14. 16.

quic-

quicquid amplius eſt neceſſarium, à Petro & Ioanne, à fide ſcilicet & charitate: extimulãdo valdè ipſám fidem, circa ea, ad quæ cũ Deo tractanda accedis, & accendẽdo deſideriu viuum manendi ibi in eius ſocietate, ſicut oportet: claudendo in hunc finem, huius cœnaculi oſtium omni generi cogitationum impertinentium; efficaci quodam animi decreto, nullam admittendi ſponte diſtractionem, nec terrenam affectionem, aut intentionem minus rectam: ad quod ſolidiùs præſtandum, adhibendi ſunt cordis tui cuſtodes, zelus Petri, & prudentia ac ſapientia Ioannis; & inuocandus ac rogandus exercitus Angelorum, vt tanquam m *viri fortes ambeant* & cuſtodiant ſapientiſſimi *lectulum Salomonis*, ne hoſtes tuã orationem perturbent. Hoc feruens ac vehemens propoſitum maximi eſt momenti: firma enim & efficax animi reſolutio ac decretum, eſt tanquam n *fortis armatus, cuſtodiens atrium ſuum: & in pace conſeruans omnia, quæ poſſidet*. Iuuat quoque claudere eo tempore portas ſenſuum; non effundendo viſum ad aliquid, quod ipſum cor etiam effundat. Ita enim Elias collocuturus cum Deo o *operuit vultum ſuum pallio*. quod ſi oculos aperueris, id fiat ad configendos illos in terram, aut aſpiciendum cœlum, aut piam aliquam imaginẽ, quæ conferat ad attentionem, & non illam effundat.

Tract. 4. c. 16

m Cant. 3. 7

n Luc. 11. 21

o 3. Reg. 19. 13

7. Nvlla denique efficacior eſt ad orationem præparatio, quam ſit ipſamet oratio.

.7. de diuin. omin. Quamobrem dixit S. Dionyſius: omnem actũ Theologicum, omne videlicet opus & exercitationem quæ de Deo agit, & cum Deo, inchoandam eſſe ab ipſa oratione, inuocato ſcilicet eius auxilio, ad eum actum ita præſtandum, vt ipſi Deo placeat. Cùm ergo te præparas, dicere poteris cum Dauide: d *Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo Domine:* quia valdè ab eo eſt remota, *iuxta eloquium* & promiſſionem tuam *da mihi intellectum*, vt ſciam, & valeam implere, quod tu iubes. Et poſt hanc præparationem licebit addere cum eodem Dauide: *intret poſtulatio mea in conſpectu tuo*; & gratia tua me adiuua, vt dignè in ea perſeuerem. Et certa firmaque ſpe adfuturi huius diuini auxilij, inchoare poteris tuam orationem, progrediendo per ſex illos actus, in primo capite indicatos, & obſeruando documenta, quæ de ſingulis inferius tradentur.

d Pſal. 118. 169

CAPVT

CAPVT V.

VARIOS ESSE MODOS orandi & agendi cum Deo: omnes fundari in memoria diuinæ præſentiæ: admirandam eſſe huius memoriæ efficacitatem, ad bonum orationis euentum, progreſſumq́; in tribus vijs, Purgatiua, Illuminatiua, & Vnitiua.

QVAMVIS noſter Spiritus, per ſex gradus in primo capite indicatos, ad perfectam orationem aſcendat: in ſingulis tamẽ eſt peculiaris aliquis modus cũ Deo agendi, ex quibus varij proueniunt modi habendi orationem: excelſum enim hoc donum, & a
Spiritus orandi, *eſt vnicus & multiplex*. Vnus a Sap. 7.22
in ſubſtantia, & multiplex in modo. Omnes autem fundantur in aliqua memoria præſentiæ Dei, cum quo eſt nobis loquendum & agendum: nullus ſiquidem loquitur cum eo, quem exiſtimat abſentem, aut non intelligere. In hanc igitur diuinam præſentiam varias ob cauſas ingredi poſſumus.

PRIMVM, vt videamus & cognoſcamus I.
Deum; eiuſque magnalia, & perfectiones, ſicut

qui accedunt ad palatium Regis, quem nunquam viderunt, vt eum videant; & experiantur, quæ de illo dici audiuerunt. Et quoniam infinita ſunt, quæ fides nos docet de Deo & eius operibus, quotidie licet intrare ad noua ſemper in eo cognoſcenda, aut in iam cognitis, nos magis confirmandos. Et hinc proueniunt varij modi orationis, per diſcurſus videlicet, & meditationes circa diuina myſteria quæ remittimus ad ſequentem tractatum; ob cauſam in præfatione noſtra inſinuatam.

2. SECVNDVS finis ingrediendi ad conſpectum Dei eſt, ad fatendum & proteſtandum ſubiectionem, & promptitudinem obedientiæ, quam debet creatura ſuo creatori, tanquam ſupremo Monarchæ: ſicut qui interdum accedunt ad manum ſui Principis oſculandam; & ſeipſos de nouo offerunt ad eius ſeruitium. Et hinc duo proueniunt orandi modi. Alter per viam & modum orationis; Alter per modum oblationis cum actibus ſubſtantialis deuotionis.

TERTIVS finis eſt, ad laudandum & glo-
3. rificandum Deum, ob tot magnalia quæ in ſe continet; & ob gratias ac beneficia, quæ nobis confert: ex quo etiam procedunt duo alij modi orationis valdè excellentes: Alter per viam & modũ laudis & exultationis de Deo; Alter q̃ viã gratitudinis aut gratiarũ actionis.

4. QVARTVS finis eſt, ad noſtras omnes neceſſitates illi proponendas; earumque remedium petendum: in quo etiam varij includuntur

tur modi orandi, pro varietate modorum petendi.

DENIQVE poſſumus ad diuinum conſpectum accedere, vt eius feliciſſima viſione fruamur, doctrinam audiamus, ipſique aſſiſtamus in terra, ſicut Angeli aſſiſtunt in cœlo; & vt in amoris vnitione cum eius bonitate conquieſcamus, ſicut lapis in ſuo cẽtro. Et hinc oriuntur modi orandi ipſius contemplationis proprij, de quibus in tertio tractatu erit ſermo, in hoc autem dicemus de reliquis, qui ſunt omnibus communes, faciles, & mirum in modum vtiles, atque excellentes; qui etiam inter ſe magnam habent connexionem, & ferè ſemper inueniuntur permixti; quamuis interdũ aliquis eorum emineat, interdum verò alius maiori feruore eluceat: & primi ſint veluti gradus ad poſteriores. Quam ob cauſam declarabimus quidquid eſt cuiuſuis proprium, & materiam copioſam indicabimus, quam habet quiſque ad loquendum & agendum cum Deo D. N. & ſic plures horæ expendi poſſunt, antequam deſit quid dicatur; aut negotia, quæ tractentur. in qua re dexteritate opus eſt. Nã vt in hoc ſeculo multi ſunt homines, qui non ſciunt diutius conuerſationem aliquam protrahere, niſi alij materiã offerant, ad eam producendam; imò & tunc interdum ſe inueniunt valdè impeditos & aridos, alij verò ſunt in hac magis exercitati, ſciuntque ſuis ſermonibus alios abſque tædio continere. Ita proportione quadam ſolet in 5.

oratione euenire: in qua multi ſunt adeò ſteriles, vt ſtatim atque verbum vnum, quod prę-cogitauerāt, Deo dixerunt, aut precationem vnam Dominicam; nihil ſciunt aliud quod dicant, & ibi ſubſiſtunt; non vlterius progredientes, niſi Deus ipſe occaſionem afferat deuotionis alicuius ſenſibilis, cùm recenti alicuius myſterij ſenſu, quo progrediantur in oratione: quod quia rarius euenit, hærent ibi otioſi. Ne autem hoc detrimentum eueniat, expedit noſſe ſpatioſum campum, copioſamq́; materiam, quam aperiemus in varijs orandi modis: quos iam inſinuauimus, incipientes ſemper à memoria diuinæ præſentiæ, qui primus gradus eſt ad omne genus orationis, in qua impetrari etiam ſolet gradus vltimus perfectæ cōtemplationis. Et quoniam eius ſphæra eſt, ſicut ipſemet Deus, immenſa, non adſtringitur ad ſolam orationem; ſed extenditur ad omnia vitæ actiuæ opera, & cætera Chriſtianæ perfectionis exercitia, ad quā eſt dulce quoddam compendium. Et quamuis communiter dici ſoleat, non eſſe compēdium ſine diſpendio aut labore, hoc eſt adeò amœnum, vt reddat ſuaue, quod ex ſeipſo graue fuiſſet & moleſtum: quod expertus fuerat Dauid, cū dixit:

Pſal. 76. 4. b *renuit conſolari anima mea; memor fuit Dei & delectatus & exercitatus ſū & defecit Spiritus meus*: verbis illis inſinuans, memoriam Dei omnē ab eo triſtitiam repuliſſe, & repleuiſſe lætitia: qua adeò permotus eſt ad varias virtutes, tanto ſpiritus feruore exercendas, vt

hali-

ha litus eum deficeret. Per hoc compendium deduxit Deus intimum ſuum amicum Abrahamum, dicens illi: c *ambula coram me, & eſto perfectus*: quaſi diceret: ſi in mea præſentia ambulaueris, tuaſque actiones ita feceris, ſicut qui in conſpectu meæ diuinitatis exiſtit, eris in omnibus illis perfectus. Horũ omnium cauſam & rationem mirificè tetigit Salomon, cũ dixit: d *In omnibus vijs tuis cogita illum, & ipſe diriget greſſus tuos.* In quibus verbis continetur quoddam genus pacti, & conuentionis inter Deum & hominem: qua, ſi homo ſe obſtringit, vt contendat & conetur, Deũ habere in omnibus ſuis vijs præſentem, Deus quoq; recipit in ſe, illum dirigere in omnibus eius greſſibus; vt neque ab itinere aberret, nec curuè aut cum defatigatioue circumeundo pergat; ſed recta breuique via, ad ſui itineris finem perueniat, qui eſt ipſemet Deus. Et, vt omnes ad præclarum hoc exercitium afficiãtur, declarabimus hoc diſcurrentes per tres illas vias perfectionis, quas vocamus Purgatiuã Illuminatiuã, & Vnitiuã; & per greſſus, quibus in eis ambulatur: quales ſunt actiones, quibus vitiorũ mortificationem, virtutum ſplendorem, & amoris cum Deo vnionem obtinemus. in quibus ſi fideliter præſtemus quæ ad nos pertinent, in prædicto pacto; DEVS proculdubio partes ſuas in eodem pacto ſeruabit: ſicut ipſe dixit ſanctæ Catharinæ Senenſi: Eſto memor mei, & ego ero tui; ſtude tuas actiones præſtare, cogitans quod te

c Gen. 17. 1

d Prou. 3. 6

aſpicio

aſpicio; & ego operam dabo, vt illæ dirigantur in tuum commodum: quod experta ſponſa dicebat. Cant. 7. 11. c*Ego dilecto meo; & ad me conuerſio eius*. Ego intendo in meum dilectum, & ipſe in me; ego ſtudeo progredi in eius pręſentia, vt illi placeam; & ipſe attendit, vt vias meas dirigat, quibus etiam illi placeam.

§. 1. *Memoriam Dei conferre ad fugienda peccata; & tentationes vincendas.*

INCIPIENDO à greſſibus viæ purgatiuæ, quibus orationis impedimenta remouentur, certũ eſt, ſi illis in præſentia Dei ambulemus, ipſum eos ita directurũ, vt fiãt cum excellenti puritate.

1 EIVS enim præſentiæ memoria, potenter omninò retinet ac frenat, ne carnis noſtræ propenſiones ſequamur; efficitque vt peccatum non ſecus atque Baſiliſcum fugiamus. Quis enim peccare auderet, ſi aduerteret Deũ eſſe præſentem, ipſumq; aſpicere? Quis adeò temerarius eſt latro; vt furari audeat: ſi attendit ſe à iudice videri, qui poſſit è veſtigio ipſum capere, & ſupplicio afficere? Quomodo ergo coram Deo meo peccare audebo, qui meus eſt iudex, & poteſt pœna me afficere temporali, & æterna. Et ideo ſanctus Thomas puſc. 58. dixit: *Si Dominum præſentem, & omnia videntem, ac iudicantem ſemper cogitaremus aut vix aut nunquam peccaremus*. Quaſi diceret, vix

hæc

hæc duo ſe compatiuntur: attendere, quod reſpiciat nos Deus iudex noſter ſupremus, & peccare in eius præſentia. Quod ſi peccamus, id fit quia huius obliuiſcimur, & ipſo opere proteſtamur hanc obliuionem & deceptionem dicentes, cum magnis illis peccatoribus: c *Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram.* in quæ verba ait ſanctus Hieronymus: ſi cùm tentamur, cogitaremus Deum nos aſpicere, eſſeque præſentem, nunquam, quod illi diſpliceret, faceremus. Quamobrem pius ille ſenex Tobias, cum filium, qui iuuenis adhuc erat, inſtitueret, præ omnibus alijs hanc præſentiæ Dei memoriam ei tanquam efficax medium ad peccata fugienda, Dei verò præcepta ſeruanda, commendat; quam inſtructionem ita ipſe connectit: b *Omnibus* (inquit) *diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum; & caue ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri.* Id ei ſignificans: ſi primum impleret, facilè reliqua duo ſeruaturum, ob excellentem efficacitatem, & vim quam ad id habet, ſicut apparet in ſancta illa Suſanna, quæ cùm ab impudicis ſenibus vrgeretur, minantibus mortem, niſi ipſis conſentiret; animosè reſpondit: c *melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quam peccare in conſpectu Domini.* quaſi diceret. Etſi me homines non videant, ſcio quod me Deus aſpiciat; in cuius præſentia nolo admittere peccatum, etiamſi propterea ſit mihi moriendum. Quod ſi hæc diuinæ pre-

a Ezec. 8. 12

d Tob. 4. 6.

c Dan. 13. 23

ſentiæ memoria, tantum valuit ad culpam impediendam in tantis anguſtijs, vt neceſſe eſſet; aut eam admittere, aut vitam & honorem perdere. Quanto magis impedire poterit ordinaria noſtra peccata, quæ aliàs admittimus, in tantis anguſtijs non conſtituti.

2. HINC fit, vt hæc memoria ſit medium efficaciſſimum, ad vincendas tentationes dœmonis, mundi & carnis; non ſolùm ob ſanctũ timorem, quem nobis incutit præſentia noſtri iudicis, cuius eſt caſtigare eos, qui illis conſentiunt; ſed etiam, quod magnum nobis addat animum, cùm videamus adeſſe nobis omnipotentem Deum, qui ad eas vincendas iuuare nos poſſit; ſitque noſter patrinus & protector in huiuſmodi pugnis. Et propterea Dauid. d *Prouidebam* (inquit) *Dominũ in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi, ne cõmouear*, nec vincar. circa quæ verba ait Caſſianus: ille ſolus vim atque intellectum huius verſus efficaciter aſſequitur, & in praxim deducit, qui intelligit, ſe cunctis momentis huius vitæ, à Domino in corporis & animæ puritate conſeruari: quam ipſe conſeruare non poſſet, niſi Deus ad dexteram eius aſſiſteret, confortando opera, quæ ab ea manu procedunt, contra furentes impetus, qui à manu hoſtis illi eueniunt, ad ipſum proſternendum. Sed hoc adiutorio munitus, confidenter cum S. Iob dicet: e *Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me*. Nullius enim

d Pſal. 15. 8

Coll. 12. c. 5.

e Iob. 17. 3

nim manus adeò erit potens, ad me proijciendum, atque tua eſt ad me defendendum, f 1. Pet. 5. 8.
& quamuis f *Diabolus, tanquam leo rugiens circumeat, quærens me, vt deuoret*, non timebo: quoniam g *Dominus eſt in circuitu meo*, vt me protegat. Et ſiquidem potentior & h *maior* (vt ait ſanctus Ioannes) *eſt, qui eſt in me*; hoc eſt, Deus, *quam qui eſt in mundo* hoſtis videlicet Diabolus, certa erit noſtra victoria, cum illius præſentia & auxilio. g Pſal. 124. 2 h 1. Ioa. 4. 4

3. DENIQVE, ſi cupis præparationem tuam ad orationem, eſſe perfectam, & examen tuæ conſcientiæ, confeſſionem peccatorum, eorumque dolorem, vitiorum mortificationem, reliquaſque actiones ad perfectam puritatem impetrandam neceſſarias, in omnibus his fies compos voti, ſi ea peregeris, tanquam in Dei præſentia conſtitutus. Id enim voluit Deus, cùm dixit: i *reduc me in memoriam & k iudicemur ſimul: narra, ſi quid habes, vt iuſtificeris.* Si enim teipſum coram Deo iudices, ita iudicium facies, vt ex gratia eius iuſtificeris; &, ſi in eius præſentia culpam tuam confitearis, tantum concipies dolorem & pudorem, vt ſtatim eam tibi remittat. i Iſai 43. 26. Ex D. Greg. 25. mor. c. 5. k Iob. 11. 14

O DEVS æterne, remoue quæſo denſum illud velum, quod mea peccata, inter me & te conſtituerunt, ne te videam. Scio

enim, ſi te aſpexero vt debeo, ſtatim acturum me, vt omnia quæ admiſit, deleam; & operam daturum, vt nunquam ad eadem reuertar, ne mundiſſimos tuos oculos offendam, qui vident, ac deteſtantur.

§. 2. *Eandem Memoriam Dei plurimum conferre ad veras ſolidasq; virtutes comparandas.*

EADEM præſentiæ diuinæ memoria plurimum iuuat, ad comparandas virtutes viæ illuminatiuæ; virtutes non in ſpecie, vanas & pueriles; ſed veras, ſolidas, vereque viriles. 1. Bonum enim opus, quod fit in præſentia hominum, poteſt eſſe merè vmbratile, & cum ſola externa forma probitatis: quia illi non intuentur corda; ſed quod fit in præſentia Dei, vt illi placeat, verum eſt atque ſolidũ. Ille enim non ſolum exterius vi-in cortice, ſed penetrat ad interiora; nec illi ſatisfit ſola apparentia, niſi vera adſit exiſtentia. Quare idem eſt *coram Deo ambulare*, & ambulare in veritate abſque fictione; in lumine, & non in tenebris: ſicut dixit Dauid: a *Accedite ad Deum, & illuminamini, & facies veſtra non confundentur*. quaſi diceret. Conſtituite vos coram iſto ſole iuſtitiæ, & illuminabimini à ſplendoribus gratiæ eius, & radijs verarum eius virtutum; & quando b *Deus illuminabit abſcondita tenebrarum, & mani-*

a Pſalm. 33. 6

b 1. Cor. 4. 5

feſta

feſtabit conſilia cordium, vos non erubeſcetis; eò quod veſtra virtus erit interius, qualis exterius apparet; taliſque erit intentio occulta, quale eſt opus publicum: Deus enim dirigit greſſus ambulantis in eius præſentia; & intentionem, vt rectà eum aſpiciat, quem præſentem habet; nec eam inclinet, aut vertat ad rem aliam creatam. Et hinc eſt, quod ſcriptura ſacra exhortatur nos, vt c *modeſtia noſtra*, temperantia d *lætitia* & cæteræ virtutes, *innoteſcant omnibus* hominibus, non quod illi ſint præſentes, ſed quoniam *Dominus prope eſt*. hinc enim prouenit illis bonitas, quā habent, iuxta illud Eccleſiaſtis: e *Ego cognoui, quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius*, & præſentiam. Quia fruentur verò & ſolido bono; & impetrabunt veras f *virtutes*, quia ſecum habebunt *earum Dominum*.

c Phil. 4. 5
d Pſal. 67. 4
e Eccl. 8. 12
f Pſal. 79. 20

2. PRAETEREA, ſicut Imperatoris præſentia, milites animat, ad inſignia facinora aggredienda. Ita Dei præſentia, animum iuſtis addit, ad excellentia opera patranda: aſpectus Chriſti D. N. ad g *Patris dextram ſtantis*, magnum adiecit animum protomartyri *Stephano*, vt vitam pro eo daret, qui è cœlo ipſum pugnantem aſpiciebat. Et cùm Chriſtus ſuos Apoſtolos, ad prædicandum Euangelium miſit ad omnes gentes, dixit: h *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi*; vt eius præſentiæ memoria, ſolicitos eos faceret ac ſedulos, in tanta expeditione. Et quando

g Act. 7. 55
h Mat. 28. 20

Iacob ſuum iter incepit, in quo magnos labores erat toleraturus, apparens illi Deus my-
i Gen.28.14. ſticæ ſcalæ innixus, vt animum illi adderet, dixit: i *Ego ero cuſtos tuus, quocunque perrexeris*. Quod tantam admirationem & animum ipſi Iacob attulit, vt euigilans, ſtatim dixerit: *Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam: non eſt hic aliud, niſi domus Dei & porta cœli*. Et ſtatim *ſurgens tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum*, & altare, *fundens oleum deſuper*, obtulitque *vota* ſua ei, qui reuelauerat locum, in quo erat. O ſi Deus oculos tibi aperiret, vt immenſitatem eius agnoſceres, qua cœlum implet & terram; nullo relicto loco à ſua præſentia vacuo? vbicũq; eſſes, dicere poſſes: *Verè Deus eſt in loco iſto, & ego neſciebam*, aut id non attendebam; ſed cùm iam id animaduertam, videamque eſſe præſentem, non debeo illum hoc in loco offendere, quia *terribilis eſt locus iſte*: potius volo hic eum adorare, & præſtare obſequium, quia verè locus eſt iſte venerabilis: Hic licet orare, quia domus Dei eſt; hic licet pulſare, quia eſt porta cœli; hic promam, & offeram vota; & propoſita mea: quia ipſe aſpicit me; Hic magna ei obſequia exhibebo, ſiquidem auxilia mihi promittit ad ea præſtanda.

3. HAC viua fide omnes virtutes exacuuntur, nouumque ſplendorem recipiunt, ad Heroicos ſuos actus, cum magna excellentia

exercendos. Humilitas in Dei præſentia abijcit ſe vſque ad abyſſum Nihili; Obedientia eſt ad nutum, læta, prompta, ac diligens; Fortitudo, magna aggreditur pericula. Patientia exultat in laboribus; Religio pia offert ſacrificia laudis, & gratitudinis; & in oratione colligit omnes animæ facultates, vt feſtum diem ſuo agant Domino. Quare concludit ſanctus Baſilius; maximam noſtram curam eſſe debere, vt cor noſtrum diligenter cuſtodiamus; quo memoria continuata Dei, cum perpetua meditatione rerum mirabilium, quas fecit, ſculpta ſit in animis noſtris, tanquam ſignum, quod deleri non poſſit, illudque nobiſcum portemus, quocunque tandem nos conferamus. Hinc enim ait, orietur perfecta charitas, puraque intentio ſoli Deo placendi, nulla ratione habita inanis opinionis & iudicij hominum. Nam ſi quis (ait idem ſanctus Doctor) concionatur, aut grande aliquod opus, in præſentia magnæ multitudinis præſtat: totam ſuam curam ponit in eo; vt præcipuè Regi, ſi præſens eſt, placeat, non habita ratione multitudinis popularis. Quod ſi defectum aliquem admittat, triſtatur, ob iacturam honori; ſi feliciter cedat, exultat ob honorem, quem inde acquirit. Hac ergo ratione, vir ſpiritualis, ſiue loquatur, ſiue agat coram vniuerſo mundo, ſolum conijcit oculos ſuos in æternum Regem, qui præſens eſt, in cuius Reg. 5. fuſa

Digitized by Google

comparatione Reges & Principes terræ, ſunt tanquam vulgares, & turba plebeia. Ideoque illi ſoli ſtudet placere in eo, quod agit: ſi in aliquam culpam labitur, triſtatur propterea, quod Deo, qui illam videt, diſpliceat; ſi quid boni præſtet, lætatur, quia Deus videt, & illi placet; non habens maiorem rationem hominum præſentium, quam ſi abeſſent. Nam in ſupremi huius principis præſentia, adeò cæteri videntur viles, vt vile ſibi exiſtimet, quærere illis placere; aut timere, ne diſpliceat; niſi hoc ipſum aliquid conferre poſſit ad honorem aliquem apud ipſum Deum obtinendum: qui gaudet, quod ſtudeamus hominibus placere, vt benè illis faciamus, & ob ſolam Conditoris ipſorum gloriam. Hac ratione magnanimitatem tibi comparabis adeò Heroicam; vt ſub tuis pedibus ponas res omnes huius mũdi, ita viuens in ciuitate, atque ſi eſſes in deſerto; & inter multos: atque ſi eſſes ſolus; nullos honores quærens aut laudes hominum; nec eorum timens calumnias, aut opprobria; eo ſolo contentus, quod ſis apud tuum Deum, & fruaris theſauris ſanctitatis, gaudij & pacis, qui à iucunda eius præſentia procedunt. O Rex æterne, k *deduc me*, ſicut Iacob, *per vias rectas, & oſtende mihi regnum*, quod l *intra nos eſt*, teipſum videlicet Regem gloriæ; & protectionem, quam habes eorum, qui te reſpiciunt, aſpiciam ego te ſemper ijs oculis, quibus penetrem & comparem mihi Regnum tuum, quod eſt m *Iuſtitia, Pax, gaudium in Spiritu*

k Sap. 10. 10
l Lucæ 17. 21
m Rom. 14. 17

ritu S. creſcens in tua præſentia, & proficiens in virtutibus, donec earum præmium conſequar. Amen.

§. 3. *Dei præſentiæ Memoriam etiam conferre ad opera viæ Vnitiuæ.*

PRAE omnibus, quæ hactenus diximus eſt admirandum auxilium, quod ex memoria diuinæ præſentiæ nobis prouenit, ad actiones & opera viæ Vnitiuæ, quibus coniũgimur Deo D. N. per actualem cognitionem, amorem, & vitæ conformitatem. Quamobrem dixit Eccleſiaſticus: a *Beatus vir qui in ſapientia morabitur, & qui in iuſtitia ſua meditabitur, & in ſenſu ſuo cogitabit circumſpectionem Dei.* Quod ſcilicet Deus ipſum per omnes partes aſpiciat: in quibus verbis tria cogitationum genera exprimit; quæ faciunt hominem beatum, eo modo quo beatus eſſe poteſt in hac vita, cum magna ſpe, quod erit plene beatus in futura. a Eccl. 14. 22

PRIMVM genus eſt, quod moretur cum ſapientia, in quadam ſcilicet cognitione Dei beneuola ac iucunda; dulces cum eo ſermones miſcens, arctamq; familiaritatem contrahens, cum vnione perfecti amoris.

SECVNDVM eſt, quod meditetur in ſua iuſtitia, frequenter cogitans de diuina lege, & virtutum pulchritudine; vt eas amet, & per

earum conformitatem, cum ſuo creatore vniatur.

TERTIVM genus eſt, quod intra ſeipſum & profundo quodam ſenſu cogitet, Deum eſſe præſentem, ipſumque omni ex parte circumſpicere.

Et hic actus priores duos adiuuat ac perficit: memoria enim præſentię Dei reprimit cordis diſtractiones, acuit diſcurſus intellectus, inflammat affectus voluntatis, componit totum hominem interiorem & exteriorem in oratione, eleuatque Spiritum eum magis deſiderijs vniendi ſe cum Domino, quem præſentem habet; qui in præmium huius diligentiæ ac deſiderij, rapit illum vt ſibi vniat, iu-
4. Mor. c. 11. in Iob. c. 34. 51. xta eius vota. Id notat ſanctus Gregorius cum declarat verba illa cuiuſdam amici Iob: *ſi direxerit ad Deum cor ſuum ſpiritum illius, & flatum ad ſe trahet.* Quod eſt dicere cùm homo cor ſuum ad Deum direxerit, attendens, eum eſſe præſentem, omneſque ſuas cogitationes & affectiones in eo collocans, intentione pura, deſiderioque illi placendi; Deus Spiritum eius, & reſpirationem ſiue flatum ad ſe trahet. Vi, inquam, & efficacitate ſuarum inſpirationem ita ad ſe rapiet internas Spiritus facultates, & externas corporis, vt ſpiritus hominis coniungatur cum ipſius Dei Spi-
b 1. Cor. 6. 17 ritu, b *fiatq; vnus Spiritus* cum eo, vt corpus hanc quietẽ & iucundam vnionem non impediat. Et pari ratione liceret eadem verba ſic explicare: quod cum homo cor ſuum

modo

modo prædicto ad Deum dirigit, trahet ad ſeipſum Spiritum & flatum Dei, ſanctã ſcilicet inſpirationem, donaque Spiritus ſancti, quibus cum Deo vnitus maneat, inſigni deuotionis facultate & facilitate, ad ea, quæ ſunt obſequij Dei. Præſentia itaque iucunda huius Domini, cauſa eſt, cur Deus ſibi coniungat Spiritum hominis; & homo animum recipiat, Spiritum ſuum cum Deo coniungendi, concurrentibus Deo & homine ad hanc vnionem & vtroque vi magna, ob ipſius Dei virtutem & inſpirationem.

EX quibus intelligitur, eum, qui per viam hanc Vnitiuam ambulat, magnum ſtudium curamque adhibere debere, in exacuenda hac fide, & memoria diuinæ præſentiæ, qua reprimat, auertatque quicquid poteſt concupitam eam vnionem impedire. Si enim (vt ſanctus Baſilius expendit) qui cum magno aliquo Principe, de graui aliquo negotio agit, magno timore ac reuerentia attendit, oculis corporis & animæ, quid faciat; Quantò maiori timore ac tremore decet nos eſſe in præſentia Dei viui, colligentes totam noſtram animam, vt attendamus, quid faciamus, abſque digreſſione vlla ad rem, eius præſentia indignam? præcipuè cum pateat DEO, non ſolum externum opus, quod vident homines; ſed interna quoque compoſitio, quam illi videre non poſſunt. Cùm autem ſenſeris, tuas cogitationes, te inuito, diſtrahi & effundi; In conſtit. monaſt. c. 2.

opponas te vi magna, configendo tuum Spiritum firmiter in DEVM, clauis timoris, amoris, & confidentiæ: timens ſcilicet eius iram, ſi digrediaris; ſperans eius auxilium, vt non effundaris; & amans eius bonitatem, vt de ea cogites, cum animi tui voluptate. Nam (vt ait Caſſianus) non eſt leuis culpa, exiſtentem in oratione cum Deo, effundere ſpõte ſuas cogitationes ex eius præſentia: id enim eſt, opere ipſo proteſtari, quod te Deus non videat, nec audiat; & indicium tepidi erga eum amoris. Nam qui multum amat, plus eſt cogitatione & affectu ſuo in re amata, quam in ſeipſo.

Coll. 23. c. 7.

3. DENIQVE hac beneuola & amica Dei præſentia, remouentur cætera internæ huius quietis impedimenta, mortificatis ſenſuum appetitionibus, cupiditate, ac ſuperbia, ex quibus mentis noſtræ diſtractiones, cordiſque ariditates proueniunt. Ac propterea amicus ille ſanctus Iob, priori illi ſententiæ: c *ſi direxeris cor tuum ad Deum*, hanc adiecit: *deficiet omnis caro ſimul, & homo in cinerem reuertetur*, caro enim deficiet ob mortificationem ſenſuum carnaliũ; & homo conuertetur in cinerem, cognoſcendo ex vera humilitate nihilum illud, quod ex ſeipſo habet: & his manebit Spiritus liber, vt ſuo conditori plenè coniungatur. O beatum virum, qui ſemper Deum ſibi præſentem habet? ô felicem animam, quæ dulcis eius præ-

c Iob. 34. 15

ſentiæ

ſentiæ nunquam obliuiſcitur? ô anima mea, attende, quod te Deus aſpiciat, in omnibus vijs tuis, publicis & priuatis; vt ille dirigat, & d *perficiat omnes greſſus tuos in ſemitis ſuis; vt non moueantur veſtigia tua*. *Prouideas Dominum in conſpectu tuo ſemper*; vt cor tuum lætetur, lingua exultet, & requieſcat caro, ea ſpe, quod ſit futura particeps huius gloriæ, donec ea fruaris præſentia; non, vt nunc, obſcura fide, ſed clara ipſius Dei viſione; per æterna ſæcula, Amen.

d Pſal. 16 17
Pſalm. 15. 8

CAPVT VI.

IN QVO PONVNTVR SVMmatim varij modi, quibus Deus nobis eſt præſens; & modus quidam orationis circa illos, ad frequentem Dei memoriam habendam, & in eius conſpectu ambulandum.

EXERCITIVM orationis, quæ fit aſſiſtendo in præſentia Dei, pro materia habet varios illos modos, quibus ipſemet Deus nobis eſt præſens, quos ad quinque præcipuè reducimus.

I. Thom. 1. p. q. 8. art. 2

PRIMVS modus eſt omnibus creaturis cõmunis, in quibus (vt Theologi loquuntur) eſt Deus per ESSENTIAM, PRAESENTIAM, & POTENTIAM. Eſt Deus per ESSENTIAM, quia ipſamet Dei ſubſtantia, realiter & verè eſt in illis omnibus; idque magis intimè, quam ſit anima in ſuo corpore: & hoc modo Deus implet cœlos & terram, aſſiſtens in ipſamet eſſentia ſua omnibus locis, quæ ipſæ creaturæ occupant, nullo omninò angulo excepto, etiam abditiſſimo & profundiſſimo, in quo non ſit tota illius diuinitas. Eſt etiam in iiſdem per PRAESENTIAM, quia clarè ac diſtin-

diſtinctè eas cognoſcit, ita vt nec minimum corporis noſtri oſculum, nec ſubtiliſſima cogitatio, affectuſve animæ noſtræ poſſit illi eſſe occultus: quia a *in omni loco* clariſſimi *oculi Domini contemplantur bonos & malos*, & b *ſcrutantur corda* omnium. Eſt etiam in rebus omnibus per POTENTIAM: quia omnibus dat eſſe, quod habent, & potentias ſeu facultates, quibus operantur; concurritque cum omnibus, ad omnes earum actiones.) Nam (vt ait Apoſtolus) c *in ipſo viuimus, mouemur, & ſumus*. Hos tres modos, quibus Deus exiſtit in rebus omnibus ſimul, expreſſit Regius Propheta, cum dixit: d *Quo ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlum tu illic es, ſi deſcendero in infernum ades: Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextra tua.* Quod ſi dixero: *Forſitan tenebræ conculcabunt*, vel occultabũt me, valdè decipiar. Quia *nox* ipſa & omnia occulta mea, *in delitijs* meis tibi patent; quia nec *tenebræ* ipſæ tibi ſunt *obſcuræ, & nox* ipſa *ſicut dies illuminatur*.

a Prou. 15. 3
b Ier. 17. 10
c Act. 17, 28
d Pſal. 138, 7

IN omni itaque loco, alto & demiſſo; & in omni tempore proſpero & aduerſo; & in omni negotio, publico & ſecreto; & in omni actione interna, & externa aſſiſtit Deus Dominus noſter, cernens quidquid fit; poteſtatem tribuens, vt fiat; & cum rebus ipſis concurrens ad id, quod faciunt. Ideoque Deum licet compellare, Eſſe mei eſſe, Ani-

mam animæ meæ, Vitam vitæ meæ, Potentiam mearum potentiarum, Opus meorum operum, Deum meum & omnia mea; In omnibus enim eſt dans illis quicquid habent, vt ſint mea. Primus hic modus exiſtendi Deum in creaturis, adeò eſt proprius & naturalis ipſi Deo, propter eius immenſitatem, ſapientiam, & omnipotentiam; vt impoſſibile ſit; quamdiu illæ ſuum eſſe habent, non eſſe Deum cum illis, aut ſe abſentare, aut ab eis ſe elongare.

2. SECVNDVS modus exiſtendi Dei in hominibus, omnibus iuſtis eſt communis, iiſdemque ſolis: Eſt enim in illis per gratiam, efficiens ſcilicet in eorum animabus effectus gratiæ & charitatis, cum cæteris virtutibus ac donis, quæ illos ſanctificāt, iuxta illud Chriſti

Ioan. 14. 23 Domini noſtri: *Si quis diligit me, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus*. Cùm dicit: *ad eum veniemus*: ſignificat Patrem & Filium, ac proinde etiam Spiritum ſanctum, in iuſto permanſuros. Quo præſentiæ modo non ſunt in eo, qui non diligit; quamuis ſtatim atque diligere incipit, incipiant & ipſi in illo eſſe, non per ipſius Dei mutationem; ſed hominis, de nouo recipientis effectus, quos in eo Deus efficit. Iuſto autē lethaliter peccante, ſubtrahit ſe Deus ab eius anima quatenus ceſſat ab affectibus gratiæ & charitatis producendis, quos antea producebat.

TER-

Tertivs modus, quo Deus eſt in hominibus, ille eſt, quando videlicet nouis & particularibus gratiæ ſuæ fauoribus, eos proſequitur: vt cum noua aliquarum veritatum luce, noua deuotione, aut ſpirituali gaudio, eos afficit; aut cum ſpeciali ſua prouidentia, ipſorum rebus aſſiſtit, eos dirigendo, & inſpirationibus ſuis gubernando; officiumque Patris, Magiſtri, Protectoris ac Defenſoris præſtando. Et hoc ſenſu (vt dicemus poſtea) dicere conſueuimus: quod Deus viſitet animas, & ſit in eis; & quod interdum ab eis recedat, interdum verò redeat; & quod modò eſt præſens, modò abſens; vt conſtat ex libro Canticorum, in quo dicitur, quod f *Sponſa vocaret dilectum ſuum, & g quæreret illum, nec inueniret.* Interdum, quod h *eum inueniret, teneret, nec dimitteret;* & ex tempore i *ille diſcederet, illaque eum quæreret, nec inueniret: vocaret nec reſpõderet ei,* & mox reuerteretur ille, k *& loqueretur, ac viſitaret eum.* Omnes tamen hi acceſſus & receſſus, abſentiæ & præſentiæ (vt benè more ſuo ſanctus Bernardus perpendit) intelliguntur eſſe, ex nouis animæ ſenſis, cui ipſe præſens eſt, quando ea ſenſa communicat; abſens verò, cum eadem ſubtrahit; quamuis maneat sẽper illi prẹſens, tanquã auxiliator in omnibus quæ ſunt neceſſaria ad eius amicitiam conſeruandam, adimplens reipſa, quod per ſuos prophetas dixit: l *Ne timeas: quia ego tecum ſum.*

Margin: 3. — f Cant. 5. d — g 3. 1. — h 3. 4. — i 5. 6. — k 6. 3 — Serm. 74. in Cant. — De hoc infra c. 17. — l Iſa. 41. 10. — l Ierem. 1. 8

4. ALIVS eſt quartus modus quo exiſtit Deus in hominibus, propter ſacratiſſimam ſuam incarnationem, cuius cauſam *vocatur Emmanuel quod eſt interpretatum: Nobiſcum Deus.* Eo quod naturæ noſtræ ſeſe coniunxit, & *cum hominibus conuerſatus eſt*. Quamuis enim aſcenderit poſtea in cœlum, non propterea deſinit eſſe nobiſcum, quatenus rebus noſtris aſſiſtit, noſque gubernat tanquam Magiſter; Medicus, Protector, & Redemptor noſter: merita ſua nobis applicans, & influens admirãdos copioſæ ſuæ redemptionis effectus; licet tanquam abſentem lugeamus, quando eos nõ ſentimus; gaudeamus, verò de eius præſentia, quãdo eoſdem experimur,

Mat. 1. 23
Baruc. 3. 38

5. DENIQVE manet, exiſtitque nobiſcum, vſque ad finem mundi, in ſanctiſſimo Altaris Sacramento, veniens è cœlo ad nos viſitandos realiter ac verè totus ipſe IESVS Chriſtus, verus Deus & homo, manens in terra toto tempore quô ſacramentales ipſæ ſpecies perdurant, vt fruamur corporali eius præſentia, his velis occultata, liceatque cum ipſo loqui ipſum propè nos cernentes.

§. I.

HOC iacto fundamento, licebit tibi vtiliſſimum quendam orandi modum ſupra illud erigere, de diuina ſcilicet præſentia: ſi cogites, Chriſtum Dominum noſtrum ad cor tibi loqui id, quod ſuis diſcipulis valedicens dixit: o *Ecce ego vobiſcum*

Mat. 28. 20

ſum,

ſum, omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Quibus verbis complexus eſt prædictos quinque modos ſuæ præſentiæ. Illo autem verbo: *Ecce* te mon et, vt ſuper hanc eius præſentiam reflectaris, eam perpendas, eiuſque frequenter memineris. Hinc enim Eccleſia ſancta, dulce illud verbum accepit, *Dominus vobiſcum*. Quod ſæpiùs repetit in officio diuino, & in ſacro Miſſæ, & eodem ſalutabant olim Angeli homines, cum illis apparebant: ſicut fecit ille, qui Gedeonem ſalutauit dicẽs: p *Dominus tecum, virorum fortiſsime*: & Gabriel Angelus beatiſſimam Virginem ſalutans, q *Aue* (inquit) *Gratia plena*. Magno autem myſterio in hac ſalutatione non ponitur verbum: neque enim dicemus: Dominus eſt, fuit aut erit vobiſcum; Sed ſimpliciter Dominus vobiſcum, aut tecum: ad comprehendendum quinque prædictos modos, quibus eſt Deus nobiſcum: confitentes aliquos eorum fide & optantes, aliorum eſſe participes cum caritate; atque ſi diceremus: Ecce Dominus eſt vobiſcum per eſſentiam, præſentiam, & potentiam; & vtinam ſit vobiſcum per gratiam, ſpeciales eius fauores vobis communicans; & attendite ipſum fuiſſe vobiſcum in forma viſibilis hominis; & eſſe, futurumque in ſanctiſſimo Sacramento, vt vos fauore præſentiæ huius corporalis proſequatur. Notat verò ſanctus Athanaſius, nos in hac ſalutatione non dicere, Deus, ſed Dominus; vt intelligamus, omnes nos eius eſſe ſeruos, quos

p Iudic. 6.

q Luc. 1. 28

Serm. cont. omnes hær.

deceat

deceat in eius conſpectu, magno timore ac reuerentia verſari, & cum eiſdem dices eidem Domino: O verbum diuinum, verbum æternum, r *viuum & efficax*, quod rebus omnibus aſſiſtis, & cum eiſdem operaris, dic cordi meo verbum hoc: *Dominus tecum*: & clarifica oculos animæ meæ, vt intelligendo aſſequar præſentiam tuam mecum; & obtineam, quam offers mihi per tuam gratiam: donec perueniam ad fruendum vltima, quæ eſt in tua gloria, Amen.

r Heb. 4. 12.

§. 2.

IN hac præparatione duo licebit magni momenti perpendere, alterum cum altero cõferendo: recentiſſimam videlicet memoriam, quam Deus de te habet, profundam verò quam tu de Deo habes obliuionem. Quam propè te ſit Deus; & quam procul à Deo tu incedas: Nam (vt ait S. Dionyſius) ſanctiſſima Trinitas eſt rebus omnibus præſens, non tamen res omnes ſunt eidem præſentes: hoc eſt non omnes eam ita præſentem habent, vt viuaciter eam aſpiciant eiuſq; præſentiam cognoſcant. Alij quidem ex ignorantia aut infidelitate, quales erant illi, qui de Deo dicebãt apud Iob: ſ *nec noſtra conſiderat, & circa cardines cœli perambulat*: Alij, ob quandam mortalem obliuionem, & auerſionem; qui, etſi t *confiteantur ſe* fide *noſſe Deum*, *factis tamen* eundem *negant*, in tanta Dei obliuione viuentes, atque ſi is in mundo non eſſet. Et generatim

1. c. 3. de diuin. nom in.

ſ Iob. 22. 14.

t Tit. 1. 16

tum huiuſmodi obliuio, eſt in nobis valdè radicata: eò quod anima noſtra ſit immerſa corpori huic adeò craſſo, rebuſque quas percipit ſenſibus, ita infixo vt ab eis remotis non attendat. Quam ob cauſam (vt bene perpendit Euſebius Cæſarienſ.) primus homo duplex habuit nomen, quorum alterum fuit *Adam*, quod *terram* ſignificat: eò quod eius corpus ex ea eſſet formatum: alterum fuit *Enos*, quod ſignificat *obliuiſcens*: vt ſignificaretur, quod eius anima, etſi, quia purus eſt Spiritus, deberet eſſe vigilantiſſima in rebus præteritis cognoſcendis, & in præuidendis futuris; ſed ſtatim tamen atque corpori coniungitur, miſerandam induit obliuionem rerum omnium, quæ non ſunt ſenſibus præſentes. Et propterea ſanctus Rex Dauid, volens exaggerare infinitam Dei bonitatem, quam oſtendit in memoria hominis, vtroque hoc nomine eſt vſus: v *Quid*, inquit, *eſt Enos, quod memor es eius? aut filius Adam quia viſitas eum?* Atque ſi diceret: Quid eſt homo obliuiſcens ſiue obliuioſus, vt tu eius recorderis? aut filius hominis terreni, vt eum tu viſites? Tu itaque in oratione tua duo hæc cum magno animi tui ſenſu expende; & cum ingenti admiratione exclama: O Deus æterne quomodo ſemper es memor eius, qui tui ſemper obliuiſcitur? Quomodo continuatam habes memoriam eius, qui perpetuam habet tui obliuionem? O Deus præſentiſſime, & remotiſſime; præſentiſſimus quidem, quod in te eſt, omnibus crea- v Pſal. 8. 5.

turis tuis; remotiſſimus verò hominibus terrenis propter profundam obliuionem, qua tenentur, quod tu ſis in eis. O quam aptè mihi nomen conuenit obliuiſcentis; ſiquidem ita obliuiſcor Dei, qui mecum eſt; & beneficiorum, quæ continuè in me confert; præceptorum, quæ mihi imponit; pręmiorum, quæ promittit; ſuppliciorum, quæ minatur; ac denique iudicij, quod inſtituet, vt cuique det, iuxta cuiuſque merita. O Pater miſericordiſſime, aufer à me pernitioſam adeò obliuionem; vt ſemper ſim tui memor, ſicut es tu mei.

2. VLTIMVM hoc propoſitum, eſt principalis orationis huius fructus, cum ex toto corde deſideras memoriam habere Dei continuatiſſimam, quæ tibi erit poſſibilis, iuxta illud ſancti Auguſtini in ſuo manuali: *Sicut nullum eſt momentum, quo homo non fruatur, vel vtatur pietate diuina; Sic nullum debet eſſe momentum, quò eum præſentem non habeat in memoria.* Hoc exigit lex gratitudinis erga tãtum benefactorem. Et ſiquidem ipſe dicit: x

x Iſa. 49. 15 *Etiamſi mulier oblita fuerit infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui; Ego tamen nõ obliuiſcar tui; ecce in manibus meis deſcripſi te,* in ſua videlicet memoria, intellectu, & voluntate: vt omnibus tibi benefaciat; iuſtum omninò eſt, vt tu, licet rerum omnium delectabilium huius vitæ obliuiſcaris, non tamen obliuiſcaris Dei tui; ſed, vt in Spiritus tui manibus, ita illum ſcribas; vt omnes tuas potentias colloces in eo aſpiciendo, ei-

demq́ue ſeruiendo, propter tot bona, quæ in te confert. O benefactor infinite, y *adhæreat lingua mea faucibus meis; ſi non meminero tui.* y Pſal. 136. 3
Obliuiſcar ego mei, & omnium rerum creatarum, obliuione ſancta, vt ſemper recorder tui Creatoris mei, ſcribẽs te in manibus meis, ſicut tu me ſcriptum habes in tuis.

QVAE propoſita animiq́ue decreta, vt firma ſint & efficacia, omninò & viriliter ſtatuere debes, mortificare quidquid in corde tuo terrenum eſt, impeditq́ue continuam Dei tui memoriam. Neque enim ſine cauſa z Pſal. 41. 7
Dauid dixit: z *Memor ero tui de terra Iordanis & Hermonyim*, ſignificans (vt ſanctus Lib. 33. mor. c. 6.
Gregorius declarat) memoriam Dei obtineri, cùm homo degit in terra humiliationis, quam Iordanus ſignificat, quia interpretatur deſcenſus; & in terra abnegationis & obliuionis ſui ipſius, quam ſignificat Hermon, quod interpretatur Anathema ſiue alienatio: Dum enim homo ſeipſum deijcit, omniaq́ue ſua Deo offert *in Anathema obliuionis*, vt eorum perpetuò obliuiſcatur; tunc ad ſui Creatoris memoriam frequentem reuocatur, eò quod eius obicem abſtulerit. Iudith. 16. 23

§. 3.

EX his progredieris ad actualem exercitationem huius memoriæ Dei, & ad proprios actus, in quibus illa conſiſtit: quos inſinuauit ſanctus Dionyſius dicens: Tunc nos eſſe Trinitati ſanctiſſimæ præſentes, cum caſtis orationibus, tranquillo intellectu, affectuque ad vnitionem diuinam apto, eam inuocamus. Quibus verbis tria horum actuum genera iudicat, quibus poſſumus ſemper in Dei præſentia verſari, eumque viuaciter præſentem habere, ſicut ipſe nos habet.

1. PRIMVM genus actuum eſt, Deum inuocare, & frequenter cum eo loqui orationibus ac petitionibus caſtis & puris, ſine admixtione diſtractionum, aut obliquarum intentionum Hic enim modus, cum Deo colloquendi, eſt proteſtatio quædam actualis, quod ſit nobis præſens, nos audiat, & intelligat: ſiquidem nullus homo prudens loquitur, niſi cum eo, qui præſens eſt; & quem ſcit attendere iis, quæ ipſe dicit, Et hoc præſtant frequentes illæ orationes, quas iaculatorias appellamus, tanquam ſagittas videlicet, quas iaculamur in Deum; propè nos exiſtentem: quibus ſolet ipſe reſpondere, excitando in nobis ſenſa quędam diuinæ ſuæ præſentiæ, quaſi dicens: ſiquidem vocas me, a *ecce adſum*. Hic ſum propè te quid à me vis? O dilecte mi, quid aliud ego volo, niſi te? cupio ſemper eſſe tecum eo modo, quo tu es mecum; ſemper te inuocabo, vt mihi

a Iſa. 58. 9

mihi dicas: ecce adſum, faciens me ſentire auxilium, quod in tua præſentia habeo. *Harum iaculatoriarum mult æ ponentur cap. 12 & 13. huius Tract. quamuis in omnibus multæ ſæpe inſerantur*

SECVNDVS actus ad habendum Deũ præſentem, pertinet ad cognitionem quieti & tranquilli intellectus, vt exacuatur fides præſentiæ diuinæ in rebus omnibus; eamq; fouẽdo conſideratione luminis naturalis; quod vt ſua ratiocinatione, ex viſibilibus humani corporis actionibus, deducit præſentiam animæ inuiſibilis intra ipſum exiſtentis, virtutemque & vires ad eas exercendas tribuentis: ita etiam ex viſibilis huius mundi creaturis intelligit, præſentem illis eſſe Spiritum quendam inuiſibilem, earum creatorem, à quo (vt ait Apoſtolus) accipiunt b *Eſſe, vitam. & motum*, quem habent: Quia neque illæ hæc habere potuiſſent, niſi Conditor ipſe illa daret: nec ipſe daret, niſi præſens illis adeſſet. Quod ſi te in hac veritate exerceas; ipſæ creaturæ excitatrices tibi erunt, vt creatoris recorderis, qui per eas, tanquam c *per cancellos proſpicit*, quamuis tu eum non videas.

2. Ex intellectu tranquillo.

b Act. 17. 28.

c Cant. 2. 9

SED quoniam Dei occulta, melius amando intelligimus, quàm ratiocinando, non tantam curam in his ratiocinationibus pones, quantam in eo, vt præſentiam diuinam perſentias tertio genere actuum feruentium voluntatis; alliciendo eam, ad vnionem amoris cum ſuo Creatore gaudens & admirans hanc

3. Ex affectu ad vnitionem.

Digitized by Google

aſſiſtentiam, quam in rebus omnibus habet.
c.2.q.28.ar.1 Eſt enim (teſte Diuo Thoma) diuini amoris proprium, amantem vnire cum re amata, vt contendat ſemper eſſe in eius præſentia, eique proximè adhærere. Quæ amoris propenſio adeò eſt fortis, vt ſi DEVS immenſitate ſua non eſſet vbique, amor, quem erga iuſtos habet, efficeret, vt propè & intra illos eſſet.

d Ioan.14.21.

PROPTEREA enim ipſe CHRISTVS Dominus attribuit amori cauſam d *ſui & Patris* aduentus ad eum, *qui ipſos diligit*, & ab eiſdem diligitur. Cuius rei ſtupendum quoddam habemus CHRISTI Domini noſtri ſignum & argumentum. Nam cùm eius locus qua homo eſt, ſit in cœlo limitatus, ad dexteram ſcilicet Patris: quia tamen adeò vehementer nos diligit, hic amor illum impulit, vt ſua omnipotentia in multis locis Sacramentaliter ſe conſtitueret, quò præſens propriorque omnibus eſſet. Et, quoniam eadem omnipotentia efficere potuit, vt non ſolùm nobiſcum eſſet, ſed etiam intra nos ipſos; idem amor eum impulit, vt ſub ſpeciebus panis & vini ſe collocaret, quò poſſet ad omnes intrare, & nobis omnibus ſe coniungere. Quod itaque amor in Deo efficit, etiam efficit in iuſto, qui ſeriò Deum diligit, vt ſcilicet ſemper in eius præſentia verſetur, vitaliter eum cum Deo coniungendo, per actualem cognitionem & amorem; ita vt cum

Digitized by Google

ſponſa dicere illi liceat: e *inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* O Deus immenſe, diligam te ex toto corde meo, vt oblecter, tibi ſemper eſſe ſocius; vulnera me Domine, ſagitta tuæ charitatis, quæ memoriam meam ſemper excitet; vbi enim magnus eſt amor, non habet locum obliuio. e Cant. 3. 4

§. 4.

HI ſunt actus, in quibus præcipuè conſiſtit, ingreſſus ille coram Deo, aſpiciẽdo illum, ſicut hic videri poteſt: Nam (vt ſanctus Auguſtinus ait) *Deum credere, intelligere, & ſentire, ad illumq; ardenter aſpirare quodammodo illum cernere eſt, atque tenere.* Iidem verò feruoris æſtus teſtimonium ſuum eius præſentiæ nobiſcum. Nam ſicut plurimi homines CHRISTVM Dominum, dum prædicabat aut ambulabat, tangebant, de illa tamen ſola muliere, quæ fide illum tetigit, dixit ipſe: f *Quis me tetigit? Nam ego noui virtutem de me exijſſe:* Ita multi Deum quidem tãgunt, quatenus prope illum ambulant; ſed hoc nomine digni non ſunt, niſi illi, qui viua fide amoreque eum tangunt, & admirabilium donorum, ex eius diuinitate profluentium, participes fiunt. f Marc. 5. 30. Luc. 8. 46.

QVAMOBREM dixit Apoſtolus, g *feciſſe Deum ex uno omne genus hominum inhabitare ſuper vniuerſam faciem terræ, & quærere Deum, ſi fortè attrectent eum, aut inue-* g Act. 17. 26

niant, hoc ſcilicet genere tactus viui & vnitiui, in quo finis vltimus & beatitudo huius vitæ conſiſtit, *vt tertio Tractatu dicetur*.

Ex prædictis deducit ſanctus Dionyſius, cuiuſdam deceptionis retectionem magni momenti: quod cùm oramus & clamamus ad Deum deſiderijs, ſuſpirijs, & gemitibus, vt nos reſpiciat, vt approximet, & nobiſcum coniungatur; non ita id fiat quaſi vellemus, diuinam maieſtatem ad nos trahere: vtpotè in omni loco præſens, mouere ſe non poteſt; ſed, quò nos ſanctis hiſce cogitationibus, orationibuſque moueamur, ſupremæque ipſius Deitati nos ipſos tradamus, appropinquemus, & viuaciter illi coniungamus. Quod, inquit, duplici hac ſimilitudine intelliges. Finge, catenam quandam, à terra ad cęlum vſque protenſam, vbi firmiſſimis clauis ſit affixa; ſi tu eius annulos arripiens primum inferiores, poſtmodum altiores, videaris catenam, ipſumque cœlum, cui illa confixa eſt, ad te pertrahere velle; ſed re ipſa tamen, cœlo ipſo immoto permanente, catenaque ipſa firmiter illi cohærente, tu ipſe mutaris, & ſenſim accedis ad ipſum cœlum. Sicut item, ſi ad fluminis alicuius ripam eſſes in naui, & rudentem ex altera parte rupi alicui affixum ad te traheres; & ſi videreris velle rupem ipſam mouere, atque ad te pertrahere, non ita fieret tamen, ſed potiùs naui ſenſim accederes ad locum, vbi eſt turris immota; ad

quam

quam vbi perueneris, eidem coniungereris. Ad hunc itaque modum, cùm catenas conficis, & rudentes tuarum cogitationum, ratiocinationum, affectuum ac petitionum tuarum Deum vocando, eiuſque præſentiam ſuſpirando, non debes cogitare Deum ipſum mutari, vt ad animam tuam veniat, eidemque coniungatur; Eſt enim rupibus, ipſiſque cœlis immobilior. Sed tu ipſe ſpiritualiter mutaris; vt Deo appropinques, & in eius præſentia eidem coniungaris; ita vt iuxta Apoſtolum g *vnus cum eo Spiritus efficiaris*, per amoris vinculum. O Spiritus diuine, *in funiculis Adam & in vinculis charitatis trahe me ad te*, ita fortiter me immenſa tua bonitate conſtringens, vt nulla res creata, ſeparare me poſſit ab amica & beneuola præſentia tua in æternum. Amen.

g 1. Cor. 6, 17

h Oſeæ 11, 4.

CAPVT VII.

DE VARIIS ALIIS MODIS quibus aſpicere poſſumus Deum præſentem, qui poſſunt accommodari varijs orandi & contemplandi formis.

QVAMVIS ſubſtantia eius, quod eſt Deum præſentem aſpicere, cōſiſtat in actibus internis, de quibus hactenus diximus, modo tamen eorum poſſunt eſſe diuerſi, iuxta diuerſitatem locorum, in quibus licet diuinam præſentiam conſiderare: quorũ ſummam quandam hic proponemus; vt quiſq; eligat ſibi aptiſſimum ad finem, qué quærit; & ad opus, in quo occupatur; alij ſiquidem magis iuuant, tempore recollectæ & ſeparatæ orationis; alij etiam vſui eſſe poſſunt, in quacunque vitæ actiuæ occupatione.

§. 1. *De modo aſpiciendi Deum exiſtentem in cœlo*

1. PRIMVS itaque modus ſiue ratio Deum præſentem aſpiciendi eſt, eleuando cor & oculos animæ in cœlum; qui thronus eſt gloriæ eius. Quamuis enim veriſſimè Deus ſit in omni loco, per Eſſentiam, Præſenſentiam, & Potentiam; peculiari tamen aſſi-

ſtentia

ſtentia, in illis locis eſſe dicitur, in quibus, peculiaria beneficia & fauores præſtat, maioraq; dat indicia ſuæ præſentiæ. Hoc igitur modo dicitur eſſe peculiariter in cœlo, vbi ſuam diuinitatẽ beatis omnibus manifeſtat; indeq; nos aſpicit, & gratiæ ſuæ auxilia nobis mittit; ibi (vt Salomon dixit) & a *in loco habitaculi ſui in cœlo exaudit* orationes noſtras. Ex eo enim loco mittit ad nos precum noſtrarum expeditionem, quas ad eundem, tanquam in cęlo manantem, dirigimus. Quod (vt S. Bernardus aduertit) voluit ipſe Chriſtus D. N. cum initio precationis, quam ſuos diſcipulos docuit verbum illud appoſuit: b *Pater noſter qui es in cœlis*: vt ſpiritum noſtrum à terra, rebuſq; terrenis, ad cœlum eleuaremus, vbi cœleſtis noſter pater inhabitat, communicans in magna abundantia cœleſtia bona, quæ ab eo petimus. Hunc orandi modũ exercuit ipſe Chriſtus Dñs c *in reſurrectione Lazari*, vt gratias patri ſuo ageret, φ ipſum audiuiſſet; & in cœnaculo, d *quando pro ſe & ſuis diſcipulis orauit*. Et olim in magno vſu erat apud S S. Patres. Dauid enim ait: e *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis*: & f *leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi*. Suſanna quoque in ſuo periculo, g *flens ſuſpexit ad cœlum*, auxilium inuocãs diuinũ. Ezechias quoq; dicebat: *Meditabor vt columba; attenuati ſunt oculi mei, ſuſpicientes in excelsũ*. Neq; ſine cauſa dixit: meditabor vt columba, tum quod meditaretur gemens; tum φ ſæpè columba, dum grana,

a 3. Reg. 8. 30

Serm. de 4 modis orãdi

b Matth 6. 9

c Ioan 11. 41

d c 17. 11

e Pſal. 122. 1

f Pſal. 120. 1

g Dan. 13. 35

h Iſa. 38. 14

quæ colligit, deglutit, ſæpè eleuat oculos in cœlum. Quo nomine *Sponſæ oculi* comparantur *oculis columbæ*, ad ſignificandum, quod animæ Chriſti ſponſæ inter meditandum, inter comedendum, & laborandum, debent frequēter oculos ſuos ad cœlum eleuare, vbi eſt dilectus earum ſponſus.

NOMINATIM verò poſt corporalem Chriſti D. N. in cœlum aſcenſionem, vbi peculiarem habet locum, & ſedem maieſtatis, ad dexteram patris, expedit eleuare oculos in cœlum; eumque ibi agnoſcere, tanquam redemptorem, & aduocatum noſtrum, ex quo mos ille originem duxit, quem (vt refert ſanctus Ioannes Damaſcenus) antiqui patres ſeruabant, cùm orarent; vt faciem verterent ad orientem, eò quod crederent, ad illam partem Empyrei cœli, Chriſtum D. N. ſedere, de quo etiam Dauid dixit, quod i *aſcenderit ſuper cœlum cœli ad orientem*. Et Daniel in Babylonia exiſtens, k *feneſtris apertis in cœnaculo ſuo contra Ieruſalem* (vbi Deus ſingulari aſſiſtētia in templo ſuo erat) *flectebat genua ſua, & adorabat, confitebaturq; coram Deo ſuo*: Potiori itaque iure, qui in huius mundi Babylone degimus, cum orare volumus, eleuare oculos poſſumus ad ciuitatem Ieruſalem cœleſtem, eiuſque orientem, vbi Saluator noſter ſedet in ſuo throno.

Lib. 4. fidei. 13.

Pſal. 67. 34.

Dan. 6. 10.

MODVS hic leuandi oculos in cœlum, præcipuè fieri debet Spiritu, fideique oculis penetrando cœlos materiales, ad videndam

Maieſtatem Dei, quæ intra illos in tanta gloria ſe manifeſtat. Licet vt S. Bonauentura aduertit) non parum ad id iuuat, corporis etiam oculos eleuare, vt eos Spiritus oculi ſequantur: præcipuè cũ Dei magnalia ſunt meditanda, ac diuitiæ gloriæ eius. Quod faciebat ſanctus Antonius, & Beatus Pater noſter Ignatius: de quo refertur, quod ſoleret aſcendere ad ſupremam partem domus, vnde poſſet liberè cœlum intueri; & confixis in eum oculis tanto feruore luceque rerum cœleſtium orare vt, cùm ad ſe rediret, diceret: Quam vileſcit mihi terra, cùm cœlum aſpicio.

In ſpeculo diſciplinæ p.2.c.6.

Caſſ. coll. 9. c. 5. in eius vita l 5 c.1

§. 2. *De modo aſpiciendi Deum circa nos ipſos, aut nos intra ipſum Deum.*

ALIVS modus habendi Deum præſentem eſt, eundem circa meipſum aſpiciendo, aut ad manũ dextram, aut ante me aut me totũ ab eo ex omni parte circũdatũ: ſicut dixit Dauid, a *Dominus in circuitu populi ſui* vt muri inſtar eum tueretur.

a Pſal. 124. 2

1\. HIC modus varijs ſimilibus poteſt explicari, interdum enim imaginari poſſum, me intra Deum eſſe, inſtar piſcis in mari; in quo naſcitur, ſuſtentatur, mouetur, omniaque ſua facit; non exiens ex ipſa aqua: extra quam non poſſit vitam ſuam conſeruare: Sic ego ſum intra ipſam diuinitatem, quæ inſtar maris cuiuſdam immenſæ magnitudinis me circumdat, & ex omni parte cooperit; intra quam & viuo,

& me

& me moueo, & omnes meas adorationes facio; & extra quam nec vnicum momentum viuere poſſem.

I. INTERDVM imaginari etiam poſſum, me ita eſſe intra Deum, ſicut eſt infans intra ventrem matris ſuæ. Sicut ipſemet Dominus populo ſuo dixit. b *Audite me domus Iacob, qui portamini à meo vtero, qui geſtamini à mea vulua vſq; ad ſenectam: ego ipſe & vſque ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo & ſaluabo* Sicut itaque infans in vtero matris ſuæ recipit eſſe, vitam, alimentum, & augmentum conueniens; eiuſque mater toto eo tempore eſt illi inſtar domus lecti, oris, & oculorum, pedũ & manuũ; & inſtar lecticę, qua ad varias partes vehitur; & quaſi murus, & præſidiũ: quia nemo poteſt illũ ferire nec tangere, niſi prius lædat ipſam matrẽ: & illa ei attendit æquè, ac ſibi ipſi: Ita etiã ego ſum intra ipſum Deũ, in ipſo habito, tanq̃ in domo mea, & requieſco tanquam in meo lecto, intra ipsũ comedo & bibo, dormio & vigilo, laboro & creſco; Deus eſt mihi inſtar lecticæ, quocunq; feror: eſt mihi inſtar muri contra hoſtes meos: quia ipſe me protegit. id quod adeò ſolicitè præſtat, vt dixerit: c *qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*: Quia ita in ipſo includor, ſicut pupilla intra ipſum oculum. Et hoc modo me geſtat, non ſolùm per nouem menſes, ſed etiam in omni loco ac tempore, vſque ad ipſam ſenectam; & quamdiu vita ſuperſtes erit conſeuat hoc ipſum eſſe, quod habeo; to-

b Iſa 46.3.

c Zach. 2.8. Pſal. 16.8.

lerat

lerat meas imperfectiones ac miſerias, non ſẽtiens tædium: me intra ſe ferendo, & mei curam gerendo, donec me ſaluet.

Interdum licebit imaginari, quod ſicut tempore nebulæ, omnes ab ea circumdamur & penetramur: ita Deus omnipotens, qui in ſignum ſuæ immenſitatis, d *nebula implebit domum Domini, dixitq; Dominus, ſe velle habitare in nebula*, implet etiã vniuerſum orbem ſua diuinitate; ac proinde etiam ſua miſericordia, ſapientia, bonitate, & omnipotentia, cęteriſque ſuis perfectionibus: ſed id tamen inſtar nebulæ, ea quia videri non poſſit, niſi fide obſcura: quamuis reuera intra ipſum moueamur. Hac nihilominus fide intueri me poſsũ intra ipſum Deum, iuxta id, quod mihi opus erit. Si ſim ignorans; adſpiciam me intra lucem, & ſplendorem immenſum; ſi ſum frigidus intra ignem amoris infiniti; ſi afflictus, intra ſuauem quendam & ſubfrigidum ventum; ſi aridus, intra rorem quendam cœleſtem ac diuinum: Quia totum hoc eſt mihi Deus, & totum hoc habet, in quocunque loco totius orbis illum imaginer; & iuxta hoc, quando ingredior domum, cellam, aut cubiculum: aut quando ſum ruri, credendum mihi eſt, totum illud vacuum ſpatium, eſſe Dei immenſitate plenum, intra quam, tanquam intra cubiculum, orandum mihi & negotiandum, & omnia opera mea facienda ſunt. Sed præcipuè exacuenda mihi fides eſt, in ingreſſu Eccleſię. in qua ſpeciali aſſiſtentia eſt Deus Dñs noſter, 3.

d 3. Reg. 8. 10

vt ſpe-

vt ſpecialia præbeat ſuæ præſentiæ indicia, magniſque fauoribus eos proſequatur, qui viua fide eam ingrediuntur. Modus hic in Dei præſentia ambulandi, vtiliſſimus eſt, ad ea cõmoda percipienda, quæ ſupra 5. cap. ſunt poſita. Quis enim, attendens, ſe intra Deum eſſe, tale quid facere audebit, quod ipſi Deo diſpliceat? Quis filius in matris vtero exiſtẽs, ſi agnoſceret vbi ſit, & bona quæ ibi accipit iniuria aliq̃ afficiat eã à qua tãtũ accepit bonũ? Quod ſi miſer peccator, inſtar viperinæ prolis, materna viſcera frãgere voluerit, vt laxius extra illa viuere liceat, fruſtrà in hoc laborat: neq; enim aliud obtinebit, quam propria ſua viſcera ęterno dolore planctuq; confringere. Et quis hominum adeò erit ingratus, vt non ſtudeat, ei officia ſua deferre, qui ipſum in domo ſua habens, perpetuo quodam conuiuio ipſi indulget traditq; diuitias, & honorem in illa? Quomodo ergo non optes Deo ſeruire ac placere, cùm te intra ipſum eſſe cernis, ab eius omnipotentia ita protectum, ac eius ſapientia ita penetratum, à miſericordia circumdatum, ſeptum à iuſtitia, & in eius bonitate & charitate immerſum? O ignis immenſe, per totum vniuerſum expanſe? ſiquidem intra te dego; conſume in me quicquid in cauſa eſt, cur te non videã; penetra me ita, vt omnino te amem; commuta me in te, vt ſim vnum tecum: &, ſiquidem à tua præſentia fugere non poſſum, ne patiaris à tua gratia excidere.

Amen.

§. 3. Ratio

§. 3. *Ratio Deum intra nos ipſos aſpiciendi.*

TERTIVS modus Deum intuendi eſt, intra meipſum: ſiquidem reuera ita eſt per Eſſentiam, Pręſentiam, & Potentiam, idque magis intimè, quàm ſit anima mea in corpore meo; & ſi iuſtus ſum, etiam eſt in illa; ſicut Rex in ſuo throno; ſicut ſponſus in ſuo thalamo; & ſicut Deus in ſancto ſuo templo: iuxta Apoſtolum dicentem: a *Neſcitis, quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Item b *An neſcitis, quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus ſancti, qui in vobis eſt?* Hunc modum coniunxit S. Ioannes cum præcedente, cùm dixit. c *Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.* Eſt enim Deus inſtar d *domus refugij* in qua iuſtus habitat: iuſtus autem eſt inſtar domus recreationis, in qua habitat Deus, e *cuius deliciæ ſunt eſſe cum filijs hominum.* Quod S. Auguſtinus ad omnes extendit, cogitans, totum vniuerſum eſſe intra Deum, ſicut ſpongiam quandam intra mare; quæ tum extra eſt aquis circumdata, tum intus ab eadem eſt penetrata. Sic omnes intra Deum ſumus ab eius diuinitate circumdati; Deuſque eſt intra omnes, intima cordis noſtri penetrans.

a 1. Cor. 3. 16
b c. 6. 19.
c 1. Ioa. 4. 16
d Pſal. 30. 3
e Prou. 8. 31

EX quo fit, vt modus hic præſentiæ Dei, valdè ſit vſui, in priuata & ſecreta oratione, & ad actus viæ Vnitiuæ, poſitos, §. 3. cap. 5. quibus

ingredimur ad orandum & agendum cum Deo intra nos ipſos. Cor enim noſtrum (vt ſupra dicebamus) eſt templum Dei viui, & receſſus, in quẽ iubet Chriſtus D. N. nos ingredi, ad f *orandum Patrem* noſtrum cœleſtem, in eo exiſtentem. Eſt quoque aula ſiue ſchola in qua ſupremus hic magiſter nos docet, & alloquitur, iuxta illud Dauidis. g *Audiam quid loquatur in me Dominus*. Eſt ager, in quo regni cœlorum theſaurus latet, de quo ipſe Saluator dixit: h *Ecce enim regnum Dei intra vos eſt*. Eſt etiam cœlum, in quo Deus interna dat indicia ſuæ præſentiæ, & iuſtorum orationes exaudit, ex quo etiam ſequitur nos intra nos ipſos debere Deum quærere, & gaudere interdum, quod nobiſcum illum habeamus; fructuſque colligere dulcis eius præſentiæ. Nam ſi intra me habeo Deum, cur defatiger, eum ſemper extra me quærendo? ſi diſcipulus Magiſtrum haberet in domo ſua, & medicum ægrotus, & mercator theſaurum, non exirent aliò, vt eos quærerent. Optimè hoc perpendit S. Thomas aduerſus eos, qui ita cum Deo agunt, atque ſi is abſens ab illis ſemper eſſet. Magna, inquit, cæcitas, & non parua ignorantia eſt multorum, Deum ſemper quærentium, continuè Deum ſuſpirantium, eumq́; frequenter deſiderantium, & quotidie in oratione ita eum vocantium, atque ſi procul ab illis eſſet: cùm ſcire deberent, iuxta dictum Apoſtoli, ſe *eſſe templum Dei viui*, in quo ipſe verè habitat; & animam ſuam ſedem eſſe Dei, in qua ſem-

f Matt. 6. 6.

g Pſal. 84. 9.

h Luc. 17. 21.

Opuſc. 63. de beatit. c. 2.

per

per ipſe requieſcit. Quis vnquam niſi valdè ignarus ſtudio quærit extra domum ſuam inſtrumentum, quod habet intra illam? aut quis vti vnquam poteſt inſtrumento, quod ſic ſemper quærit, atque ſi illud non haberet, aut quis eo cibo, quem vehementer appetit, ſuſtentari poteſt, ſi nunquam eo veſcatur? Talis eſt vita iuſti, Deum ſemper quærentis, ſed nunquam eius præſentia fruentis. Ex quo prouenit, vt eius opera ſint minus perfecta: Hæc ſunt D. Thomę non minus myſticæ Theologiæ, quam Scholaſticæ periti. Quamobrem nos docet, non expedire, totam vitam expendere in quærendo Deo, tanquam abſente; nunquam vero eo fruendo, tanquam re præſente: parum ſiquidem vtilis mihi eſt theſaurus, in agro abſconditus, aut clauſus in ciſta; niſi nouerim illum ibi eſſe, aut ſi ſemper eum quæram, nec tamen inueniam; & cùm poſſim eo frui, non tamen id facere ſatagam. Et ſiquidem infinitus diuinitatis theſaurus, re ipſa vereque eſt intra animam meam, & i *Spiritus qui ex Deo eſt* (vt ait Apoſtolus) vult *vt ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis*; æquum eſt, hunc theſaurum cognoſcere; eoque frui, colligendo admirandos fructus, qui ex diuinæ huius præſentiæ cognitione proueniunt; quales ſunt, amor vnitionis cũ tã bono amico; contemptus rerũ omniũ creatarum, cum poſſeſſione ipſiuſmet creatoris; deſideria ſummæ puritatis, firmaque propoſita creſcendi in omni virtute, vt domus, in qua Deus habitat, munda ſit, & exornata. i 1. Cor. 2. 12

Deniquetutius eſt, Deum intra nos ipſos quærere, quam in alijs creaturis aſpicere. Sæpè enim iucunda creaturarum externa ſpecies, ita nos detinet, rapitque, & in ſe continet, vt non ſinat nos intrare ad Creatorem, qui eſt intra illas. Ac fortè hæc inter alias eſt cauſa, cur ſanctus Auguſtinus conquereretur, quod Deum extra ſe quæſiuiſſet, cùm prius debuiſſet quærere intra ſe; erraui, inquit, ſicut ouis, quæ perierat, quærens te exterius, qui es interius. Et multum laboraui, quærens te extra me; & tu habitas in me, ſi tamen ego deſiderem te, k *circuiui vicos & plateas ciuitatis*, huius mundi, quærens te, & non inueni: quia malè quærebam foris, quod erat intus. Serò te amaui, pulchritudo tam antiqua, & tam noua, ſero te amaui, & tu intus eras, & ego foris; & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quæ feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram: Ea me tenebant longè à te, quæ eſſe non poterant, niſi in te. Clarifica Domine oculos animæ meæ, vt intra me te videam, diligam, atque poſſideam; meque ipſum, tibi qui ſemper mecum es, omninò coniungam, Amen.

Solilo. c. 31.

k Cant, 3. 2

§. 4. *Ratio Deum habendi præſentem per internas imagines in facultate imaginandi.*

QVI modi hactenus ſunt indicati, Deum vt præſentem cernendi, ſunt merè ſpirituales, reſpiciuntque ipſum ſecundum eius diuinitatem. Eſt autem quartus modus & ratio, eundem aſpiciendi præſentem, in aliqua imagine, qui eſt magis accommodatus ſanctiſſimæ ipſius humanitati, & noſtrę naturę ſiue conditioni, quæ valdè mouetur his imaginibus, & figuris rerum abſentium, vt illarum recordemur. Quamobrem, qui ſe mutuò diligunt, conſueuerunt, cùm inuicem abſunt, duplici pictura vti, vt inuicem meminerint: altera eſt exterior, qua pictoris cuiuſpiam inſignis manu, ad viuum vterque exprimitur; & hanc in ſuo cōclaui reponunt, aut ſecum ad pectus pendentem geſtant. Altera eſt interior, à propria imaginatione depicta, quæ vtpote huius artis peritiſſima, valde propriam exprimit rei figuram, quam vidit & cognouit; hæretque & oblectatur, eandem in ea imagine contemplando. Hac itaque ratione licet Chriſtum Dominum noſtrum in ſua imagine præſentem habere, aſcendendo ab ea, ad aſpiciendam perſonam, quam illa refert. Et in hunc finem, eſt valdè laudandus ſacrarum imaginum vſus, quæ ſunt in templis, & oratorijs, & quas nobiſcum ipſis geſtamus, vt reuocent nobis in

memoriam Seruatoris noſtri præſentiam. Si enim Epicurei, & antiqui alij geſtabant (teſte Plinio) ſculptam in annulis imaginem ſui Magiſtri, vt recentem eius memoriam conſeruarent; multò æquius eſt geſtare nobiſcum cœleſtis magiſtri noſtri imaginem, vt eius memoriam in nobis excitet, ſpiritumque cum ea reſumamus.

Lib.32.c.2.

1. SED quoniam exterior imago, non poteſt ſemper eſſe præſens, licet ad eius imitationem, aliam effingere interiorem in ipſa noſtra imaginatione, quæ ſemper nos comitetur; noſtrumque cor emolliat, ad amandum & imitandum eum, qui noſtri amore tanta fecit, & propterea fortè in libro Canticorum dixit: b *Pone me vt ſignaculum, ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum*, cupiens videlicet vt ad viuum depictum ipſum, & expreſſum geſtemus in anima & corpore, ad eum modũ, quo cera ſigilli imaginem expreſſam recipit, quod quidem aliquo modo tũc præſtamus, cùm intra nos ipſos imagines aliquas formamus eius figuræ, quam ipſe pro nobis aſſumpſit. Exempli cauſa; qualis ipſe in præſepio iacebat, aut in matris vlnis geſtabatur, & cùm erat in horto Gethſemani, aut in monte Caluario; item qualis erat in monte Thabor, aut nunc eſt ad dexteram Patris, nos ipſos oblectando, dum ipſum hiſce diuerſis figuris intuemur, & amanter ei dicimus: ò dilecte mi, pone te ipſum, vt ſignaculum ſuper animam meam, imprimens illi viuam Humanitatis,

b Cant.8.6

quam

quam pro me ſuſcepiſti, imaginem; vt cor meum te ita diligat, ſicut tu me diligis; brachiumque meum ea ſemper tui amore operetur, quæ tu pro me operaris, & præſtas.

MODVS hic præſentiæ, vtiliſſimus eſt ad meditationem, fabricando ſcilicet ſimiles figuras & imagines rei meditandæ. *Primum*, quia ſic intellectus ratiocinationes ſuas magis exacuit; eò quod ille in hac vita, multum ab imaginatione dependeat, fereque ſemper eam ſequatur. Quamobrem ipſemet Deus ſolet ſe animabus communicare, imprimendo illis huiuſmodi formas & figuras; ſicut amicus quidam Iob, de ſe ipſo fatetur; Et prophetæ experti ſunt. Iob.4.16. *Deinde*, Quoniam idem modus affectus ipſius voluntatis irritat permouetque excitando in parte ſentiente alios ſimiles, vt plurimum teneriores. Quod ſi pia crucifixi imago in conſpectu noſtro poſita, emollit nos, & permouet ad deuotionem: multò melius & efficacius idem præſtabit viua eiuſdẽ Crucifixi repræſentatio, quam in corde habemus. *Denique* propterea, quod eadem præſentia plurimum iuuet, ad internam animi collectionem. Nam imaginatio, ex ſe ipſa tanquam ſtulta & inconſtans ſtultas etiam & inconſtantes efficit intellectus ratiocinationes, ab his ad illas ſine ordine & modo tranſiliendo.

QVAMOBREM neceſſe eſt, ſuauiter illam alligare, ad locum ſiue myſteriũ illud, in quo

ſit intellectus exercendus; & aliquid eidem offerre, quo illa alatur & contineatur: Sicut inquietum aliquem canem, per totam domum ſupra & infra diſcurrentem, & ſuis latratibus perturbantem, in aliquem locum alligamus, & os aliquod eidem proijcimus, vt illo occupatus, quieſcat ac taceat.

TRIA tamen pericula, quæ in hoc præſentiæ modo occurrere poſſunt, diligenter ſunt aduertenda.

2. PRIMVM periculum eſt, lædendi caput, dum in his imaginibus, aut earum pluribus ſimul, aut cum multis particularibus circumſtantijs efformandis, aut in iam efformatis contra variarum aliarum imaginum agmen, quibus illæ offuſcantur, nimia vis adhibetur. In his omnibus mediocritas eſt diſcretè ſeruanda, vt nimirum progrediamur, inſtar periti alicuius pictoris, qui vultum aliquem ſubinde reſpiciens ſenſim illum delineat ac pingit. Quod ſi quis magnam ſentiret difficultatem in huiuſmodi figuris ſeu imaginibus efformandis; præſtaret ſine illis orare, quàm caput lædere, ac proinde omninò ab oratione deſiſtere.

SECVNDVM periculum eſt, illuſionum: in quod facilè incident, qui vehementis ſunt imaginationis; hi enim proprias imaginationes credunt eſſe viſiones, & res, quas ea vehementia imaginantur, exiſtimant eſſe ipſaſmet viuas perſonas, quas ipſæ imaginationes referunt. Et quoniam poteſt dœmon humores cor-

corporis,& imaginationis ſpecies mouere, ſi Deus id illi permittat,facilè vehementer imaginãtem decipiet, & efficiet,vt,quod ſomniat, aut imaginatur,credat ſe cernere.

3. TERTIVM periculũ eſt, adeò ſe addicendi huic modo præſentiæ Dei per huiuſmodi figuras,vt reddatur inhabilis ad alium meliorem, & magis ſpiritualem modum: ſicut euenit Serapioni Eremitæ,de quo refert Caſſianus,adeò ipſum aſſueuiſſe,Deum imaginari in corporali figura,vt corpus eum eſſe exiſtimaret & cũ ea de re moneretur & inſtrueretur,non poſſet de Deo cogitare abſq; illa figura;ideoq; flens diceret: Heu mihi,quia abſtulerunt mihi Deũ meum,nec habeo quem adorem,nec ſcio quem inuocem. Et quamuis contemplatio per haſce figuras habeat vim & efficacitatem, quam diximus; multò tamen excellentior eſt illa (vt ait S.Thomas) quæ eſt mere ſpiritualis: Nam figuræ nunquam ſunt pares, aut coæquantur rei figuratæ,eſtq; multò perfectiùs cognoſcere rem in ſeipſa, quàm in eius imagine corporali. Quamobrem ita modum hunc præſentiæ Dei vſurpare oportet, vt perfectiores alij (ſi quando ad eos extollere nos Deus volet) non impediantur, vt fuſius poſtea dicetur.

Colla. 10. c. 2

2. 2. q. 181. a. 2

CAPVT VIII.

DE INTERNA ADORATIONE & reuerentia, in conſpectu Dei, & quod illa comitari debeat omnes actus orationis: Et de quodam orandi modo, exercendo proprios eius actus.

1. PRIMVS actus, quem in ipſo ingreſſu ad orandum in præſentia Dei, exercere debes; eſt reuerentiæ & adorationis internæ & externæ, debitæ infinitæ Maieſtati, in cuius conſpectu es conſtitutus. Nam ſi ſtatim atque vnus aliquis ad conſpectum Regũ, aliorumve Principum terræ ingreditur, reuerentiam exhibet, quam exigit ſtatus eius ad quem ingreditur: quantò erit magis rationi conſentaneum, Deo ipſi, cum primum ad eius præſentiam accedis, reuerentiam exhibere? ſtatim atque filius Dei factus eſt homo, illumque Pater æternus
Heb. 1. 6. Angelis oſtendit, iuſſi, a *vt adorarent eum omnes Angeli Dei*. Eo quod hoc primum ſit obſequium, quod creaturæ ſuo debent Creatori, in quacunque eum forma videant.

Quare

Quare cùm primum oculos fidei in hunc Deũ hominem factum conijcis, ſiue id fiat in ipſius imaginem, ſiue in ſanctiſſimum Sacramentum ſiue in cœlum Empyreum, debes illum adorare, mille nominibus, quibus ad id faciendum obligaris; & ſaltem ne illud Prophetæ obijciat tibi: b *ſi Pater ego ſum, vbi eſt honor meus? & ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus*, & reuerentia? & præterquam quod hęc reuerentia Deo ſit maximè debita, eſt præterea magni momenti ad hoc, vt in præſentia Dei bene excipiaris, & oratio tua feliciter expediatur. Propterea enim dixit Eccleſiaſticus: c *Qui adorat Deum, in oblectatione, ſuſcipietur; & deprecatio illius vſque ad nubes propinquabit*. Et loquens Apoſtolus de feruentibus Chriſti D. N. orationibus, ait; d *exauditas* eas *eſſe* ab æterno Patre, *pro ſua reuerentia* non ſolùm ob eam reuerentiam, quam diuina eius perſona merebatur, ſed (vt S. Thomas ibi aduertit) propter eam, quam is Patri ſuo, dum oraret, exhibebat. Et ſancti in cœlo, cùm noſtras orationes Deo offerunt, ſumma id reuerentia faciunt; e *ceciderunt* enim (ait S. Ioannes) *coram agno, habentes ſinguli citharas* laudum, *& phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum*. Si ergo ipſe agnus Dei, cum oraret exaudiebatur, propter huiuſmodi reuerentiam; & qui tuas orationes Deo offerunt, ſimili reuerentia id faciunt: par eſt, cum tu eas offers, magnam reuerentiam exhibere; coniungendo illam agni, & ſanctorum

b Malach. 1. 2.

c Eccl. 35. 2.

d Heb. 5. 7.

3. p q. 7. a. 6

e Apoc. 5. 8

eius

eius reuerētiæ, quo tua ſit pretioſior, & per illam inuenias magis gratum ingreſſum ad conſpectum Dei, alioquin nec ſancti illam Deo offerre volent, nec Deus ipſe illam acceptare. Et propterea (teſte S. Bernardo) multi in oratione ariditatem Spiritus, ac diſtractionem ſentiunt, quod ex ſola conſuetudine & abſque vlla reuerentia accedant. Aſcende, inquit, cùm oras, ad aulam cœleſtem; & intuere, quanta reuerentia Deus, in ea, à beatis ſpiritibus adoretur, ex quo intelliges, quanta reuerentia, tremoreq́ue adeſſe debeat viliſſima ranula, ex ſua prodiens palude, & miſerculus homuncio, qui tantum Deum alloqui aggreditur, præſentibus Angelis & Sanctis. Quod ſi hac ratione te dimiſeris, procul dubio, etiamſi ſis vilis vermiculus, non tamen repelleris: f *Oratio* enim *ſe humiliantis* (vt ait Eccleſiaſticus) *penetrat nubes, & donec* ad Dei thronum *appropinquet, non conſolabitur; & non diſcedet, donec Altiſſimus eam aſpiciat*, & feliciter expediat. Etiamſi g *Aſſuerus Rex*, ſuperbus adeò eſſet, ac crudelis, vt *mortis* pœnam in eum ſtatueret, *qui ad ipſius conſpectum non vocatus accederet, niſi fortè Rex auream virgam ad eum tenderet, pro ſigno clementiæ.* Quādo h *Eſther Regina* non vocata *ingreſſa eſt*, vt populo ſuo libertatem impetraret, ſimul atq; *illa corruit, & in pallorem colore mutato, laſſum ſuper ancillam reclinauit caput, quia conturbatum erat cor eius præ timore gloriæ* Regis, *ſtatim ille* placatus eſt, *& feſtinus exſiliēs*

Serm 4. de modis orādi in fine.

f Eccl. 32. 5

g Eſther. 4. 11

h Eſther 15. 9

de ſo

de ſolio, ad eam accedens *his verbis illis blandiebatur: Quid habes Eſther? ego ſum frater tuus noli metuere, tulitq; auream virgam & poſuit ſuper collum eius*, conceſſitque ei quicquid petebat. Quid ergo facturum exiſtimamus ſupremum Deum noſtrum, erga eam animam quæ ad ipſius conſpectum ingreſſa, ſeſe humiliat & præ reuerentia infinitæ eius maieſtatis tota obſtupeſcit? Regina illa, dum animi ſui defectionis rationem Regi redderet; *Vidi*, inquit, *te Domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum, præ timore gloriæ tuæ: valdè enim mirabilis es Domine, & facies tua plena eſt gratiarum.* Quid igitur dices tu. Si, ingreſſa orationem, aſpicias vt oportet, pulcherrimam ipſius Dei faciem, cuius comparatione, Angelorum facies eſt deformis; cuius ſplendor adeò eſt admirabilis, vt ipſas poteſtates tremere faciat, & Seraphinos obſtupeſcere? Quod ſi ita ſentias, & in eius præſentia timore & tremore tantæ Maieſtatis obſtupeſcas, exſiliet ipſe ex throno ſuo, vt te excipiat, tibique blandiatur: extendetque ſuper te ſceptrum ſuæ clementiæ, & admittet ad iucundam ſecum conuerſationem; & concedet, quicquid petiueris: Quia non conſtituit ipſe mortis pœnam in eum, qui ingreditur ad loquendum cum ipſo: imò ſi qua pœna conſtituta eſt, ijs illa infertur, qui nolint ad ipſum intrare, vt aliquid petant: delectatur enim, ſi ipſum oremus, & cum ipſo colloquamur. Quantò ergò magis id volet, cùm nemo ad

ipſum ingrediatur, niſi vocatus, qui omnes præuenit vocatque: & quando tu accedis, ille te ducit, quando tu ingrederis, ille tibi portam aperit. Quod ſi accedas cum reuerentia, liberum tibi dabit ingreſſum, gratamque præbebit audientiam, ſcriptum eſt enim: i *pro reuerentia accedet tibi bona gratia.* O Pater luminum, concede mihi lumen, quo tuam videã magnitudinem, meamque vilitatem: quo reuerentia profunda demittam me in tua præſentia, loquarque ſicut oportet, cum tanta Maieſtate.

Eccl. 2. 9

§. I. *In quo hæc reuerentia & adoratio conſiſtat.*

HAEC reuerentia & adoratio, quã Deo D.N. debemus, duplex eſt: Altera interior, exterior altera. Quia enim Deus & ſpiritus & corporis creator eſt, debet vtriuſque operib. honorari. Præcipuè tamen interna adoratione & reuerentia; qua ab Angelis & beatis animabus, qui puri ſunt ſpiritus, adoratur: ſicut ipſe Chriſtus docuit Samaritanã, dicens: k *veri adoratores adorabunt Patrẽ in ſpiritu & veritate. ſpiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Nã & Pater tales quærit, qui adorẽt eũ.* Atq; ſi illi dixiſſet: homines, vt ſunt corporei & non niſi externa nouerunt, honorãtur, & reuerentia illis externis ſignis exhibetur, licet à voluntate eos honorandi profecta: At Deus, vt

Ioan. 4. 23

qui

qui purus eſt ſpiritus, & omnia interna cognoſcit, non ſolũ rebus, & ſignis externis & corporalibus honoratur, ſed potiſſimum actibus internis & ſpiritualibus, eò directis, vt hoc ei tributum perſoluatur, ſine quibus externa reuerẽtia nõ poteſt illi placere; eſſet.n.inſtar corporis ſine anima & cæremonia phariſaica; & adoratio tantũ in ſpecie, de qua conqueritur ipſe, dicens: l *Populus iſte ore ſuo & labijs ſuis glorificat me. cor autem eius longè eſt à me*. Nõ me adorat Spiritu & veritate; ſed corpore tãtum ac fictè, & ſub vmbra quadam orationis, in qua nulla eſt vita.

l Iſa, 24. 13 Matth. 19. 8

ADORATIO hæc, & interna reuerentia nihil aliud eſt, quã ſubiectio quædã & humiliatio ſpiritus noſtri, exhibita Deo, ob excellẽtiã, quã in ſe habet, qua ſubijcimus cor noſtrũ, & facultates oẽs diuinæ ipſius ordinationi in teſtimoniũ infinitæ ipſi⁹ magnitudinis & Maieſt. Qui actus etſi propriè ſit volũtatis, oritur tamen ab intellectu, & præcipuè à conſideratione diuinæ ipſius excellentiæ, noſtræq; propriæ abiectionis. Quò aũt duarum harum rerũ cõſideratio profũdior eſt, eò maior oritur reuerẽtia. Quæ (vt S.Tho. ait) eſt actus virtutis, q̃ vocamus Religionem; ad quã ſpectat, reddere Deo cultũ & honorẽ, ratione infinitæ excellẽtiæ ei debitũ. Eſt quoq; actus primi doni Spiritus S. ꝙ timorẽ appellamus; & tũc (ait idẽ Angel. Doctor) perfectior ea eſt, ꝓpterea, ꝙ donũ timoris ſit perfecti⁹, virtute religiõis; & ei⁹ op⁹ ꝓuenit ab inſpiratiõe Spir. S. q̃ nos ꝓmouet ad

S. Bonauent. opuſc. paruũ bonum partic. 2.

1. 2. 2. q. 81. a. 2 & q. 84. a. 2

. 2

Deum in Spiritu & veritate adorandum, vera ſcilicet cognitione; totiuſque noſtri cordis affectu. Verum ſicut eſt quidam timor ſeruilis, & quidam timor filialis: ita eſt ſeruilis reuerentia, propria ſeruorum, qui ſuos Dominos timent & reuerentur, ne ab eis caſtigentur; aut quia ad id faciendum coguntur. Et hoc modo non ſolùm peccatores Deum reuerentur; ne ad inferos proijciantur; ſed ipſimet

m Iac.2. 19 m *Dæmones* timent & *contremiſcunt* coram eo. Filialis autem reuerentia, eſt propria filiorum, qui ſuos parentes reuerentur & colunt: non, ne ab eis caſtigentur; ſed, ne ab ipſis ſeparentur: &, vt ſemper cum ipſis & in eorum gratia permaneant. Et hoc modo ſancti in cœlo ſummè Deum reuerentur; & poteſtates timent, ac tremunt coram eo (timorem appellamus profundiſſimam reuerentiam, quę ex eo naſcitur; cuius effectus eſſe ſolet tremor, & ſtupor quidam, ob admirationem diuinæ Magnitudinis, iuxta illud quod refert ſanctus Lucas poſt excitatum filium viduæ Naim: n

n Luc.7. 16 *accepit*, inquit *omnes timor*, *& magnificabant Deum*). Et vt Iſaias ait, ipſemet Chriſtus, qua

o Iſa.11 3 homo, o *repletus eſt timore Domini*: Nam (vt

3.p. q.7.a.6 ſanctus Thomas declarat) quoniam ipſe cognoſcit infinitam excellentiam Dei, nihilumque creaturæ; anima eius ſanctiſſima, ab Spiritu ſancto mota, illam ſumma ſubiectione reueretur, eſtque velut contracta in eius pręſentia, nihil ſibi audens vſurpare eius, quod pro-

3. prium eſt diuinitatis. Ex quo etiam prouenit,

vt hæc

vt hæc reuerentia ſit actus virtutis humilitatis, quatenus humilis, ſuam agnoſcens paruitatem ſubijcit ſe maioribus, multoque magis Deo, in cuius comparatione omnes ſunt, quaſi non eſſent. Denique S. Auguſtinus ait: nos adorare ac reuereri Deum tribus Theologicis virtutibus, Fide, Spe & Charitate, tum quod illæ nos inducant ad Reuerentiam & Adorationem, cum omni ſua perfectione exhibendam: tum etiam, quod harum virtutum actibus verè honoremus, valdeque reuereamur ſupremam Dei veritatem ac bonitatem. Ad idem iuuant etiam externæ noſtræ potentiæ; lingua enim reuerentiam Deo exhibet; quando illum laudat & magnificat; & quando magna manifeſtat exiſtimationem, quam de eius excellentia habet. Caput etiam reuerentiam eidem exhibet, quando in eius præſentia inclinatur; Manus, quando pectus feriunt; Genua quando flectuntur: & omnia denique membra ad id aliquo modo iuuant, vt mox videbimus; 4.

IVXTA hæc itaque, cùm orationem auſpicaris, conuocare debes omnes halce virtutes, omneſque tuas potentias, quo te adiuuent, ad hanc Deo reuerentiam exhibendam, dicens illud Pſalmi: p *Venite adoremus, & procidamus ante Deum.* Sicque proſtrati ante eum, perſiſtamus, quamdiu oratio durauerit; nec prius ſurgamus, quam obtineamus quod petimus. Et quoniam ad Spiritum S. pertinet dono ipſo timoris per ſuam inſpirationem vti, 5.

p Pſal. 94. 6

illum etiam inuocabis, vt tibi adſit, dicens: O diuine ſpiritus, ô ſpiritus veritatis, qui à Patre Filioque procedis, qui principium es adorationis, quæ fit in Spiritu & Veritate; adiuua me tua ſancta inſpiratione, vt te cum Patre & Filio ſimul adorem, eo ſpiritu & veritate qua vis adorari.

§. 2. *Praxis Adorationis internæ.*

HOC iacto fundamento, ſubijciamus Praxin & exercitium huius Reuerentiæ & adorationis, exercendo ſimul teneram quandam, piamque orationis rationem, quæ eidem adorationi inſeri poteſt.

1. PRIMVM, Actus eſt reuerentiæ, antequam cum Deo loqui incipias, indignum te agnoſcere, qui cum illo loquaris; petereque demiſsè ad loquendum facultatem ad eum modum,
Mat.20.20. quo a *Mater filiorum Zebedæi* exhibuit ſe coram Chriſto Domino noſtro, *adorans* ac dicẽs & inſinuans, aliquid ſe ab eo petere velle, ſi prius ad petendum facultatem haberet: quod inſinuat ipſius Chriſti interrogatio, dicentis: *Quid vis?* & maiori adhuc animi demiſſione Abraham Patriarcha, etiam prouocatus à
Gen.18.27. Deo, vt cum ipſo loqueretur, ei dixit: b *Loquar ad Dominum meum, cum ſim puluis & cinis:* Agnoſcens videlicet ſuum nihilum, in conſpectu tanti Domini, & quoties pro Sodomitis ſuam interceſſionem repetebat, hanc præmittebat reuerentiam: *Ne, quæſo,* dicens:

cens; *indigneris Domine ſi loquar*: & iterum: *obſecro, ne iraſcaris Domine, ſi loquar adhuc ſemel*: Quaſi diceret; Audacia nimia eſt, quod ego vilis vermiculus tecum loquar, ne tamen propterea indigneris. Nam quantum infinita tua excellentia me repellit, eo mea neceſſitas magis cogit, amor & charitas impellit, & infinita tua humanitas ad id me inuitat.

ET iam ipſa Meditatione inchoata, non debet hæc reuerentia ceſſare. Nam, vt ſupra dictum eſt, Meditatio non debet eſſe mera Intellectus noſtri ratiocinatio, ſed ad colloquendum cum Deo dirigi; altiſſimè de eius perfectionibus ſentiendo, ex quibus ad maiorem eius reuerentiam, varijs modis permouearis: Nunc eas recenſendo; & ſingulas, quantum poteris, magnificando: ex quo copioſam licebit materiam accipere ad hunc orandi modum: colloquendi ſcilicet cum Domino noſtro, eiq; dicendi: O Deus excellentiſſime, adoro te, propter infinitam tuam ſapientiam; reuereor te, ob incomprehenſibilem tuam bonitatem: ego coram ſuprema tua omnipotentia me humilio; &, propter immenſam charitatem te glorifico? O ſi poſſem ſolus tota illa adoratione te adorare, quam Angeli tibi exhibent in cœlo; vt aliqua ex parte meum explerem deſiderium? Nunc modo quodam admirationis, & ſtuporis, altiſſimo ſilentio adorabis Deum: agnoſcens, quod quicquid de illo dicere poſſis, & (vt ait 2.

 Eccle-

Eccl. 43. 32. Eccleſiaſticus) c *quantumcunque glorificare eum potueris, ſuperualebit adhuc: quia admirabilis magnificentia eius: & benedicens, exaltanſque illum, quantum poteris, maior adhuc erit omni laude*. Aliàs vti poteris nominibus ſplendidiſſimis, ſicut ſæpè vtitur ſanctus Dionyſius ad venerandum, modo quo poteris, tantam illius excellentiam, diceſque: ô Deus ſuperexcelſiſſime, & millies millies miſericordiſſime: qui ego potero te honorare, ob tantam excellentiarum magnitudinem, quas in te habes? Quis ego miſer homuncio ſum, vt in putido meo ore glorioſiſſima tua nomina ſumam? & quem honorem exhibere tibi potero ego, qui ſum vermis viliſſimus? Eſt quoque reuerentiæ actus, in ipſa Meditatione nolle ſcrutari excellentias, & magnalia diuinæ Maieſtatis, & Iudiciorum eius occulta, in rebus, quas fecit, & facit; ſed venerari, quod intelligere non potes: ſic enim Deum in hac eius excelſa magnitudine honorabis.

3. EADEM Reuerentia, & adhuc maior exhibenda eſt in affectibus, & petitionibus, & colloquiis, quæ cum ipſo Deo in oratione inimus: tam quoad nomina, quæ vſurpamus, dum cum Deo loquimur; quàm quoad res ipſas, quas petimus, & modum eas petendi: ſtudentes, vt in omnibus reſplendeat sũma eius veneratio, Vt enim ait Gerſon: nomina, quibus Deum licet compellare, & affectus illis correſpondentes, triplicis ſunt generis: Quædam enim nomina magis prouocant nos ad timorem

morem, & reuerentiam, quam ad amorem, & fiduciam, qualia ſunt, cùm eum appellamus d *Regem Regum, Dominum Dominantium*, e *ſupremum viuorum & mortuorum Iudicem*, f *Deum vltionum*, Creatorem omnipotentem, g *Fortem, zelotem.* Alia æquè ad vnum inclinant, atque ad alterum: qualia ſunt, cùm eum vocamus Redemptorem mundi, Magiſtrum, Medicũ, Paſtorẽ, Gubernatorẽ, & Protectorẽ, ac Defenſorem noſtrũ. Et his nominibus licet omnibus vti in oratione. Sed ſunt alia, quę multo plus exprimunt amoris & fiduciæ: minus verò timoris & reuerentiæ: quale eſſet, illum appellare Sponſum, Amicum, Dilectum, Amorem meum, Beatitatem meam, & alia ſimilia, quibus vt plurimum non debent vti, niſi qui multum profecerunt; idque ſpeciali diuini ſpiritus motione, qui illa ſuggerit, & veluti in ore ponit. Nam (vt benè aduertit ſanctus Bernardus) non cuiuis animæ conceditur, vt dicat, h *oſculetur me oſculo oris ſui*, nec: *Dilectus meus mihi, & ego illi*: niſi talis illa ſit, quæ rem nullam aliam diligat, niſi ipſum Deum; & i *cui viuere Chriſtus ſit*, & ſolatium ſemper illum habere præſentem; ſeque k *ſolicitũ ambulare cum Deo ſuo.* quærendo in omnibus diuinam ipſius voluntatem; & quæ diu ſe in his exercuerit, & verſata ſit: & adhuc meritò coniunget nomina reuerentiæ, cum nominibus amoris: ne debitum reſpectum deponat, præcipuè publicè, & coram alijs; ſicut ſponſa loquens cum ſuis ſodalibus eum appellauit

d Apoc. 19. 16
e Act. 10. 42.
f Pſalm. 93. 1
g Exod. 20. 5.
h Cant. 1. 1. cap. 2. 16.
i Phil. 1. 21
k Mich. 6. 8

Cant. 1. 4 Regem dicens: l *Introduxit me Rex in cellaria ſua*. Et eam ob cauſam, aptiſſimum nomen, pro omni genere hominum, ad inuocandum Deum in oratione, eſt nomen Patris, quod reuerentiam & fiduciam complectitur: quo nomine iuſſit Chriſtus Dominus noſter nos vti in quotidiana oratione; & eodem vtebatur ipſe, quotieſcunque orabat. Et ipſis peccatoribus etiam conceditur, eo vti; ita tamen, vt ſuam indignitatem agnoſcant; ſicut m Luc. 15. 19 prodigus ille, qui orauit, dicens: m *Pater non ſum dignus vocari filius tuus*: cuius oratio Patri vehementer placuit, ob demiſſam reuerentiam, quam oſtendebat.

3. QVAM reuerentiam etiam declarauit in ipſa petitione, qua non eſt auſus petere, admitti ſe, ad priorem filij dignitatem; ſed, *fac me*, inquit, *ſicut vnum ex mercenarijs tuis*. Quo tamen ille, profunda illa reuerentia ſe magis humiliauit; eò pater eius magis eum honorauit, ſingularibus blanditijs illum amplectens; & ad illam dignitatem admittens, quam is non eſt auſus petere. Et plus à Deo Domino noſtro impetrabis via reuerentiæ, & humilitatis, quamuis parcus propterea iudiceris; quàm ſi nimium progrediaris per viam confidentiæ. Eueniet enim tibi, quod Sponſæ, cùm à ſuo dilecto petiit: n Cant. 1. 7. n *indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie*, cui reſpondit Sponſus, vt in memoriam reuocaret, quæ ipſa eſſet: *ſi enim ignoras*, inquit, *egredere*, & abi, neque enim me-

cum

cum poteris permanere, niſi teipſam agnoueris.

NEQVE ſolùm demiſſam hanc reuerentiam oſtendere debes in petitione rerum, quæ tuo ſtatui ſunt proportionatæ; ſed multò etiam magis in ipſo modo eas petendi, alioqui reſpondebitur tibi, quod filijs Zebedæi, petentibus à Chriſto D. N. vt ſederent ad dexteram & ſiniſtram in regno eius; modo tamen minus ciuili & reuerenti, dixerunt enim: o *Magiſter, volumus, &c: da nobis, vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad ſiniſtram tuam, ſedeamus in gloria tua.* Sed receperunt reſponſum, quod merebantur: *Neſcitis, quid petatis.* ſiue rem ipſam ſpectetis; ſiue modum, quo illam petitis. Multò verò aliter orauit ſupremus ipſe magiſter noſter, in horto Gethſemani, oſtendens in verbis paucis, demiſſis, ac reſignatis, quæ protulit, reuerentiam, quam erga ſuum Patrem habebat. nõ enim dixit: volo; ſed potius: non, quod ego volo; ſed quod tu vis. Certiſſimum enim, inſignis noſtræ erga Deum reuerentiæ indicium eſt, ſi totam noſtrã voluntatem ipſius voluntati ſubijciamus; nec velimus quicquã; niſi quod ipſe velit. Spectat quoque ad reuerentiam, pauciſſimis verbis agere, quaſi non audeas loqui, in præſentia tantæ Dei Maieſtatis, & a reuerentia interclusus, tacens aperis illi cor tuum, vt illud ipſe videat: hoc ſiquidẽ ſufficit. O Pater amantiſſime q d in tuo cõſpectu loquar? quocũq; n. modo te cõpellẽ, admirãdas inuenio cauſas reuerẽtiæ?

5.

o Marc. 10. 35

quo enim te magis affabilem præbes, eò magis infinitas tuas excellentias manifeſtas. ô Iudex iuſtiſſime: ego veneror tuam ſeueritatem, tuamque diligo iuſtitiam: ô fortis Zelotes, timeo tuum zelum; diligo verò amorem, vnde ille procedit, ô amice fideliſſime, ego diligo tuam charitatem: & veneror, quam in ea oſtēdis magnitudinem. Doce me vocare te, vt tu deſideras: vt in omnibus tibi placeam, ſicut ego deſidero. O ſupreme Pater, ex cuius miſe-
Ioan.4.23 ricordia p *venit* felix *hora* toti mundo *& nūc eſt*; in qua nobis dediſti ſupremam veritatem, hoc eſt, Filium tuum, in forma hominis, tuumque diuinum ſpiritum, in figura linguarum ignis. Iam hora aduenit pro me, in qua reddere tibi debeam tributum adorationis & laudis, quod mille nominibus tibi debeo; mitte veritatem tuam è cœlo, quæ me doceat; & Spiritum, qui me moueat; vt eo modo te adorem, quo tu vis; & omnes meæ potentiæ in linguas igneas conuertantur: quò te, ob collata in me beneficia, laudem. Amen.

(.:)

Digitized by Google

CAPVT IX.

DE EXTERNA ADORAtione, & Reuerentia, & Situ corporis, eiuſque praxi in oratione.

QVAMVIS DEVS D. N. præcipuè ſit in ſpiritu & veritate adorandus, vult tamen etiam hunc ſpiritum & veritatem exter-nis indicijs manifeſtari, quibus integer redditur, ac perfectus actus religionis, quem vocamus adorationem qua offerimus Deo non ſolùm ſpiritum, ſed etiam corpus, in teſtimonium infinitæ ipſius excellentiæ. Hæc autem corporis reuerentia, multum adiuuat reuerentiam illam ſpiritus, & orationis feruorem. Nam (vt S. Auguſtinus ait) genua flectere, manus extendere, proſternere ſe in terram, & aliæ huiuſmodi humiliationes, non fiunt ad manifeſtandum Deo, quod eſt in ipſo corde, cùm totum illud patet; ſed, vt ipſum cor permoueatur, ad orandum cum humilitate & feruore maiori: affectus enim cordis, qui vt hæc externa fierent, præceſſit, multum, eiſdem factis fouetur, creſcitque.

PRO cuius declaratione, præmittenda eſt, inſignis quædam eiuſdem Sancti doctrina, di-

centis: Quamuis in Scriptura diuina, non ſit peculiaris aliquis modus præſcriptus, componendi corpus in oratione; ſiquidem de aliquibus dicitur, quod orarent in terram proſtrati: alij ſtantes, aut genibus flexis, aut ſedentes, aut iacentes: Alia tamen regula vtendum tibi eſt, cum teipſum ad orandum excitas, ob tuam neceſſitatem; aut ex obedientia præcepti, quo teneris, aut tuæ conſolationis intuitu; & vt, ſic orando, Deo tribuas honorem: Alia verò, cum repente à Deo permoueris ad orandum, qua interna motione inuenis te in ipſa oratione immerſum: cum nihil tale tu quæreres. Nam in vltimo hoc caſu, in quocunque ſitu, te deprehenderit inſpiratio diuina, non eſt, quod differas orationem; nec locum anxiè quæras, vbi aut genua flectas, aut ad terram procidas: Nam ipſamet Dei motio ſolet tunc efficere ſolitudinem quandam internam; & quietum oratoriũ, in quo ores, oblitus loci, in quo es, & ſitus corporis, quẽ tunc habes. Quod ſi diſtraherereris, quærendo alium locum, aliamq; corporiscompoſitionem, præteriret forte & euaneſceret inſpiratio illa, eiusq; fructu priuareris. Quare, ſi hæc Dei motio, te in lecto deprehenderit, ſicut a *Ezechiam*; aut in carcere catenis & compedibus vinctum, ſicut b *Manaſſem*: aut in foro magna turba circumdatum, ſicut c *Suſannam*: aut menſæ accumbentem in bona conuerſatione, ſicut S. Scholaſticam: non eſt quod locum alium exquiras, aut aliam mutationem:

a Iſaiæ 38.2.

b In oratione Manaſſes.

c Dan. 13.35.

ſed

ed (quod de quatuor illis ſanctis animalibus
licebamus) ibi ſiſtas, alas tuas contrahas, ſen-
ſus tuos colligas; intra teipſum continuè in-
grediaris, & d *particula boni doni*, quæ in do- d Eccl. 14. 14
num tuam ingreditur, *non te prætereat*. Non
amen propterea negamus, eſſe bonum, ad ſe-
cretiorem locum te recipere; ſi adſit commo-
ditas, & non periculum, oblatam amittendi
portionem; neque enim adeò timidum te eſſe
expedit, vt exiſtimes, eam te amiſſurum, eo ſo-
lo, quod vel paululum loco mouearis: ſiquidẽ
qui viſitationem cepit, quia ita voluit; proſe-
qui eam poterit, ſicut volet.

§. 1.

PRAETER hos caſus (ait S. Auguſtinus) cùm tu ipſe ad orandum te incitas, eam corporis compoſitionem curare debes, quæ ad internam recollectionem te magis eſt adiutura, & permotura ad maiorem deuotionem, ac reuerentiam Maieſtatis diuinę: niſi aut ab obedientia, aut conſtitutione aliqua præſcribatur, præſtat tamen meam compoſitionem inclinare, quæ ſit optima; ſicut iam declarabitur.

PRIMVM in ipſo ingreſſu ad conſpectum 1.
Dei, bonum eſt genua flectere, aut te totum
proſternere, agnoſcens, te, ex te ipſo, pulue-
rem eſſe; & infinitam Dei Maieſtatem, qui te
ex nihilo eduxit: ſicut Reges illi Magi, ſtatim
atque intrarunt porticum Bethlehemiticam,
Regemque recens natum viderunt e *procidẽtes* e Mat. 2. 11.

adora

adorauerunt eum. Et ipſemet Chriſtus D. N. cum orauit in horto, f *procidit in faciem ſuam*, g *ſuper terram*. Et idem feciſſe antiquos Monachos, refert Caſſianus: quamuis mox ſe erigerent, experti eum corporis ſitum, ad longam orationem non adeò eſſe commodum: eò quod grauet caput, ſomnum prouocet, & interdum malas cogitationes: aut eſca ſit laxitatis, & pigritiæ corporis, quòd hac via defatigationem euitet. Eſt nihilominus eadem corporis compoſitio, ad breue aliquod temporis ſpatium, aut pro tempore afflictionis, ſatis commoda, quando ſcilicet is, qui orat, valdè eſt afflictus; & hoc ſenſu procidit ad pedes Dei; quod fecit Dauid, qui h *deprecatus Dominum pro paruulo filio, iacuit ſuper terram*: Et Iudith, i *proſternens ſe Domino, clamabat ad Dominum*, pro populo ſuo. Et Maria Magdalena ad pedes Chriſti proſtrata, defleuit peccata ſua.

Matt 26. 39. Marc 14. 35. Lib. 2. c. 7. 2. Reg. 12. 16. Iudith. 9. 1. Lucæ 7. 38.

2. AD prolixiorem autem Orationem, & in genere, omnibus aptior eſt ſitus, cum vtrumque genu flectitur: ſicut ipſe CHRISTVS (vt ait ſanctus Lucas) k *flexis genibus orabat*, ſuam ſcilicet proſequens orationem. Eodem modo S. l *Stephanus pro ſuis perſecutoribus orauit, poſitis genibus*. Et S. Paulus m *genua flectebat* ad Patrem, orans pro ſalute fidelium: Et Daniel n *tribus temporibus in die flectebat genua ſua, & adorabat*: Et tempore diſtractionis, aut ariditatis aut ſomnolentiæ, aptus modus eſt, orare per breues ſed valde frequentes genu flexiones, coniungendo ſingulis internam ali-

Lucæ 22. 41. Act 7. 59. Eph. 3. 14. Dan. 6. 10.

quam adorationem aut breuem petitionem, aut pium alium orationis affectum: ſicut facere conſueuit ſanctus ille Simeon in ſua columna, flectens genua ſua ita, vt caput terræ coniungeret, & ſtatim ſe erigeret; & iterum poſt breue ſpacium, flecteret: & hoc modo ſocius quidam Theodoreti computauit 1244. genu flectiones, donec defatigatus, à numerando deſtitit. Et de ſancto Bartholomæo ſcribitur; conſueuiſſe centies in die, & centies in nocte, genua flectere, vt oraret: eſtque fas credere, vſum illum fuiſſe iaculatorijs orationibus; breuibus quidem, ſed feruentibus.

ALIVS modus compoſitionis corporis in prolixa oratione eſt, ſtando, vt mos erat Iudæorum, quem Phariſæos ſeruaſſe, ait Chriſtus, dicens: o *Qui amant in Synagogis, & in angulis platearum ſtantes orare.* Et publicanus (vt ſanctus Auguſtinus aduertit) etiam p *ſtans* orauit: quamdiu præ reuerentia ſe collocauerit in infima parte templi, & *oculos* in terram confixos *non audebat ad cœlum leuare.* Et Chriſtus D. N. ſæpe hoc modo orauit. & ſanctus Simeon hoc modo proſequebatur prolixas ſuas, & continuatas orationes. Nec vllus ſedere deberet, quando orat in occulto, niſi (vt ſanctus Bonauentura aduertit) quando morbus, debilitas, aut grauis defatigatio ad id faciendum cogit. Et neque tunc fieri deberet, niſi prius ad breue ſaltem tempus genua flectātur, aut ſtetur; & licentia à Deo

o Mat. 6 5
p Luc, 18, 13

D. N. ad ſedendum petatur; ei dicendo, ſicut Abraham: q *ne, quaſo indigneris Domine, ſi loquar* ſedens, Eò quod aliter manere non poſſim; & tunc ſedes ſit demiſſa, vt vel ſic, aliquá exhibeatur Deo reuerentia; & r *flectantur*, (vt dicebat Rex Manaſſes) *genua cordis*; ſiquidem corporis, non licet. Sicut ſe quoq; S Hieronymus in lecto præ ſenectute ac debilitate iacentem animabat, arripiens funiculum, quem ex lecto pendentem habebat, quo ſe paululum erigeret, quando ſuarum orationum penſum inchoabat.

q Gen. 18. 30.

r In ſua oratione.

Alter quoq; orandi modus, deambulando ſcilicet, non debet eſſe vſui, niſi eiſdem de cauſis, ſicut aduertit Gerſon afferens ad id ſententiam Philoſophi dicentis: Animam ſedendo & quieſcendo fieri ſapientem. Quamuis interdũ & hic modus exercitij adiuuet, egrediendo, ſicut dicitur de Iſaac, r *ad meditandum in agro*, aut in loco alio ſolitario. Expedit autem omnibus adſueſcere, vt exactius Apoſtoli conſilio ſatisfiat, ſ *orandi* videlicet *in omni loco*, vt videbimus infra.

r Gen. 24. 63.

ſ 1. Tim. 2. 8. c. 20.

§. 2.

AD hanc externam reuerentiam pertinent quoq; alia minutiora, quæ ipſam interiorem adiuuant, quæ non prætermittuntur abſq; aliqua ſpecie irreuerentiæ, quæ Orationem ipſam effundit: quorum ſummam quandam ponit S. Bonauentura, diſcurrens per omnes corporis partes. *Præcipua*

ſunt,

ſunt, detectum habere caput, niſi manifeſta neceſſitas tegere illud cogat. Nam (vt ait Apoſtolus) † *vir orans velato capite, deturpat caput ſuum*; faciens videlicet quod ipſum non decet, & proprium eſt fœminarum, quibus turpe eſſet, non velato capite orare. † 1. Cor. 11. 4.

DEINDE, oculos tenere quietos, non tamen dormitantes: vt enim magna eſt irreuerentia, in oratione dormire; Ita eſt, viſum effundere, ad aſpiciendum, quod alibi geritur: & incuriam quādam in his, multis lacrymis luit S. Catharina Senenſis. *Item* quando vocaliter oratur, loquendum eſt, non feſtinanter, ſed cum grauitate. *Si* enim cenſeretur irreuerentia feſtinanter cum aliquo Principe loqui, quantò maior hæc cenſebitur? Nec minor erit irreuerentia, nimium ſtrepitum facere, excreando, aut tuſſiendo: niſi aliter fieri non poſſit. Quem defectum valdè exaggerat S. Ambroſius, referens Sancti cuiuſdam Sacerdotis miraculum, quem in oratione cum toto populo exiſtentem, ranarum ſtrepitus perturbabat; quæ, cum is in Dei nomine ſilere eas iuſſiſſet, in momento conticuerũt. Silent, inquit, ranæ in ſuis lacunis, & ſtrepũt homines in templis? Irrationale animal reueretur orationẽ, quã non nouit: & homo eã cognoſcens, non reuerebitur religionem? Alter ille iuuenis adeo reueritus eſt Alexandrũ ſacrificantem, vt exſiliente pruna ex ſacrificio, immotus manſerit, & brachiũ

com

comburi permiſerit, nullo edito gemitu; & tu non ita reuereberis Deum, vt in eius præſentia impertinentes huiuſmodi ſtrepitus non reprimas? Hæc ſanctus Ambroſius. Quibus addit S. Bonauentura: In loco publico euitandum etiam eſſe ſtrepitum labiorum, inſtar ſibili; imprudens, inquit, eſt oratio, quæ cum ſit vna, multas impedit; & cùm ſit tepida, perturbat alias meliores. Et antiqui monachi, etſi multi, ad orandum, in vnum locum conuenirent, omnes tamen (ait Caſſianus) tanta quiete, ſilentioque orabant, atque ſi nullus ibi eſſet: nullus ſtrepitus aut gemitus audiebatur, niſi fortè ex ſpiritus feruore ſuſpirium aliquod, aut gemitus, inaduertenter ex corde prodiret.

v 2. Par. 6. 13. PERTINET quoquè ad reuerentiam, ipſas manus quietas, & coniunctas, & v *ad cœlum eleuatas* habere: ſicut orauit Salomon; aut in in forma crucis, ad eum modum, quo Chriſtus Dominus in ea orauit; & Moyſes, de quo dicitur: x *cùm leuaret Moyſes manus, vincebat Iſrael*; approbante ſcilicet Deo, cœremoniam illam externam, ortam ex interno ſpiritu, quo illa exhibebatur, inſigni adeò miraculo, qualis fuit populi victoria, cùm illæ tenerentur eleuatæ: cùm tamen, *ſi paululum eas remiſiſſet, ſuperaret Amalec*, quas tamen manus, eò quod graues eſſent, *Aaron & Hur ex vtraque parte ſuſtentabant: & factum eſt, vt manus illius non laſſarentur, vſque ad occaſum ſolis*, & vſque ad perfectam victoriam de hoſtibus re-

x Exod. 17. 11

porta-

portatam. Num hæc omnia caſu facta ſunt, aut aliquo myſterio vacant? Quid eſt, vincere populum Dei; quando Moyſes orat, manibus eleuatis, niſi (vt ait S. Gregorius Nazian. & S Hieronym.) docere nos, quod feruens oratio, in virtute crucis Chriſti, conſequatur victoriam? Et quid eſt laſſati Moyſen, tenendo manus eleuatas in altum: niſi nobis aperire, quā graue ſit corpori, ſpiritui in oratione ſeruire: qui, etſi promptus ſit, viuit tamen in carne infirma, cuius debilitas ſæpè in cauſa eſt, vt & ille laſſetur, & remittat feruorem in oratione? Remedium itaque eſt, vt *Aaron* & *Hur*, manus illas ſuſtentent. *Aaron* (teſte S. Gregorio) ſignificat montem fortitudinis: *Hur* verò ignem: & vterque repræſentat Chriſtum ſeruatorem noſtrum, & Spiritum S. ab eo procedentem; qui nos iuuant, vt magna facilitate oremus. Chriſtus quidem D. N. exemplo ſuo, Spiritus S. autem ſua inſpiratione; Chriſtus interna luce ſuarum veritatum, Spiritus S. igne ſuorum affectuum: & illi (ait S. Nilus) ſunt ſpiritus & veritas, qui nos docent & permouent ad orationem & adorationem, quæ fit y *in Spiritu & Veritate* modo prædicto. Si te laſſatum in oratione depreh[en]deris, manuſq; tuas cadere, & corpus ipſum deficere, recurre ad diuinum montem fortitudinis, Chriſtum IESVM, & ad eius diuini ſpiritus ignem; diceſque: O Patris æterni fortitudo, quæ in mundum *veniſti*, *ignem mittere*, qui ſemper *arderet*, & aſcenderet in ſublime; mitte in me y Ioan: 4.24

hunc ignem, qui meum ſpiritum tanta vi eleuet in cœlum, vt corpus ei, ſine laſſitudine ſeruiat. O Redemptor fortiſſime, qui in montem Caluarium aſcendens, vt orares manus tuas in cruce leuaſti, ad quas, ne caderent, ſuſtētandas, aliud fulcrum non habuiſti, quàm duos duros clauos, corrobora manus meas gratia tua, vt erectas in oratione teneam; & illuſtre tuum exemplum inſpiciens, in orando non defatiger: O diuine ſpiritus ignis, rape totum cor meum, tecumque cum orat, coniunge; vt ſenſus omnis, corporiſque potentiæ delectentur, illud in hoc opere comitando. O anima mea, colloca teipſam dum oras ſicut Moyſes inter Aaron & Hur, fiduciam ſcilicet tuam in filio Dei, eiuſque diuino ſpiritu collocãdo vt oratio tua placeat æterno Patri; in cuius virtute omnes vinces Dœmones, qui Dominus ad æternam ſuam gloriam, tua implebit deſideria. Amen.

Digitized by Google

CAPVT X.

DE MVNERIBVS ET SPIritualibus ſacrificijs in Dei conſpectu offerendis cum Deuotionis affectibus: ac de modo quodam orandi, eadem, ob fines varios offeferendo.

QVANDO ingrederis ad conſpectum Dei, ad loquendum & agendum cum eo, de negotio tuæ ſalutis, ſtudere debes (vt initio inſinuauimus) a *non apparere in conſpectu eius vacuus*: Sed munera aliqua, quæ ei offeras voluntate prompta, deuota ac generoſa quæ doni offerendi exiguitatem ſuppleat adferre. Quæ munera tum in ipſo primo ad conſpectum diuinum ingreſſu, tum in ipſo colloquij progreſſu, & ad eius finem, ſunt offerenda, ob multas cauſas, reſpectuſque magni momenti, vt voti tui compos ſias.

a Exod. 23:16 Deut. 16. 16.

I. PRIMA cauſa, ſiue titulus ea munera offerendi eſt, ad teſtificandam infinitam

excellentiam & Maieſtatem Dei, in cuius conſpectum te conſtituis; & ad recognoſcendam & proteſtandam ſubiectionem, quam ei debes tâquam ſupremo tuo Domino, cuius eſt quicquid habes; Sicut tres illi Reges b *Magi*, in primo ipſo ingreſſu, in ſpecum Bethlehemiticã; *procidentes* ante recens natum infantem, eumque adorantes, ſtatim *apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & Myrrham*; ea ratione agnoſcentes, eum eſſe Regem æternum, Deum verum, & hominem mortalem: docentes nos exemplo ſuo; vt, quamprimum in conſpectum Dei viuentis ingreſſi fuerimus, eiuſque ſupremam maieſtatem adorauerimus theſauros animæ noſtræ aperiamus; triaque munera pretioſiſſima, quæ in ea ſunt, eidem offeramus, *Intellectum* videlicet, quod eſt aurum, & pretioſiſſima hominis potentia, cum omnibus eius ſcientijs, virtutibus, ratiocinationibus, & cogitationibus: eas omnes proijciendo ad ipſius Dei pedes, vt in eius diuino ſeruitio illas expendamus, captiuantes iudicium proprium, vt ſeipſum ſubijciat dedatque ad credendum, quæ fides ſancta reuelat; & exequendum, quod eius lex præcipit. Et quamuis eum videas infantem in ſtabulo quodam, pauperem & abiectum, inter animalia collocatum; aut eum aſpicias hominem mortalem, cruci affixum inter duos latrones; credas tamen eundem eſſe verum Deum, Regemque æternum, à quo tota felicitas tua dependeat.

b Matt. 2. 11.

ALTE-

ALTERVM munus offerendum, eſt Thus, *liberi* tui *arbitrij*, in quo ſunt affectus omnes amoris, cordiſque deſideria: quæ in tua anima inflammãtur, & inſtar fumi odoriferi thuris, aſcendunt ad Deum: quam ipſam voluntatem proijcere etiam debes ad eiuſdem Dei pedes, generoſo quodam firmoque animi decreto, exercendi in eius conſpectu omnes tuos affectus, maximo quo licebit feruore. Et quoniam mortale & corruptibile corpus, particeps quoque eſt huius operis, offerendum & illud eſt, tanquam Myrrha odorifera, ſtatuens firmiter ac generosè, illud ad eius pedes proſtratum continere, valdeque mortificatum in rebus omnibus, quæ neceſſariæ fuerint ad ita dignè in eius conſpectu permanendum, vt oratio tua, c *ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij*, quæ in tuo corpore & animo ſunt, aſcendere poſſit. c Cant. 3. 6.

§. 2.

FERENDA quoque tecum ſunt munera, quibus iuſtam Dei iram & indignationem placare poſſis, quàm ob tua peccata negligentiaſque meritò timere potes; deprecando omnes tuas culpas, ſiquidem huius rei cauſa ad eius conſpectum accedis. Sicut Iacob cùm propè eſſet, vt Eſau fratri ſuo occurreret, cuius iram ob cauſas præteritas metuebat, pretioſa donaria præmiſit, ex omnibus gregis ſui pecoribus, dicens intra ſe: 2.

d Gen. 32.20. d *placabo illum muneribus, quæ præcedunt, & poſtea videbo illum, forſan propitiabitur mihi:* ſicut reuera euenit. Sic igitur ingreſſurus tu ad Dei conſpectum, quem te offendiſſe certum habes, nec certus es, quod tibi indulſerit; expedit omninò munera illi offerre, ad illum placandum, & veniam obtinendam; In quem ſenſum dixit Eccleſiaſticus: e *Da & accipe, & iuſtifica animam tuam:* Atque ſi diceret: Da Deo aliqua munera; & veniam accipies peccatorum. Quæ autem munera, quæve ſacrificia in oratione poteris ei offerre, quibus illum places, niſi affectus f *cordis contriti & humiliati,* quibus plurimum delectatur, & quos nunquam deſpicit? Ita S. ille Azarias in ſua oratione: g *in animo* inquit, *contrito & ſpiritu humilitatis,* ad te accedimus, vt *ſuſcipiamur,* atque ſi *mille agnorum pinguium holocauſtum* offerremus. Holocauſtum mille agnorum eſt in conſpectu Dei cor conflagrãs, & ſeipſum igne amoris doloriſque conſumẽs; cæteroſq; induens affectus, quos perfecta contritio, humiliſque peccatorum confeſſio exigit, dolẽs de ſingulis, ſeipſum humilians, prõptumq; offerens, ad commeritam pœnam exſoluendam, & nouo aliquo obſequio compenſandam.

e Eccl. 14.16

f Pſal. 50.19.

g Dan. 3.39

3. SED quoniam non accedis ad orationem, gratia tantum veniam peccatorum petendi, ſed nona etiam beneficia impetrandi; neceſſe quoq; eſt, talia Deo munera offerre; quibus eius voluntatem allicias, ac permoueas, vt te

beneuolè humaniterque recipiens: concedat, quod petis. Nam (vt Sapiens ait.) h *victoriam & honorem acquiret, qui dat munera: animam autem aufert, illa accipientium*: offer itaque Deo munera ex ijſdem, quæ ab eo accepiſti. Nihil enim habes, quod ipſius non ſit i *tua* (inquit Dauid) *ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*: k *præbe* ergo *ei cor tuum* ſicut ipſe petit; Et ſic obtinebis in eius conſpectu victoriam, & honorem: Victoriam quidem, quia fies compos voti tui, vincens eũ in lucta orationis; Honorem verò, quia admitteris ab eo, cum magnis amoris indicijs, qui te beneficijs, in te conferendis, honorabit: ſi enim muneribus ei oblatis, *aufers animam*, & ſpiritum eius; quid mirum, ſi bona quoque auferas, quæ ille poſſidet? Sed quæ dona ei offeres, quæ poſſint cor & ſpiritum Dei auferre? ſi propoſita ſolùm offeras efficacia, cuſtodiendi eius præcepta, parum facis: hæc enim tributa ſunt & vectigalia ex neceſſitate debita, ad quæ omnes ſubditi reddenda tenentur, luentque grauiſſimas pœnas, niſi reddiderint. Neceſſe itaque (ait ſanctus Dorotheus) offerre quoque liberaliſſima & ingenua propoſita ſeruandi etiam eius conſilia; & inſignia, glorioſaque obſequia præſtandi; ad quæ aliàs non tenereris; ſicut nobiles & ingenui, principi ſuo, magni valoris dona & munera offerunt. Non itaque ſatis tibi ſit, aurum, thus, & myrrhã ei offerre, ad quod ipſe te obſtringit; Sed offer adhuc deſiderium dandi ei,

h Prou. 22. 9.

i 1. Par. 29. 14

k Prou. 23, 26

quicquid auri eſt in vniuerſo orbe, ſi in tua eſſet poteſtate; & totum cordis tui amorem, cum omni integritate & perfectione, quam habere poteſt; & omne thus orationum, & omnem mortificationum myrrham, quæ tibi erit poſſibilis; exequendo opere, quod habes in votis; vt oratio tua ſit in ſpiritu & veritate, & non ſolùm in ſpecie & apparentia.

4. Ex quo fit, vt etiam adferre debeas munera: & offerre in gratiarum actionem, ob accepta prius beneficia: ſic enim voluntatem eius prōpram reddes, ad ea tibi conferenda, quæ petere cogitas. AEquum eſt enim, vt ingrediens ad eius conſpectum, qui dedit tibi quod habes; idem ei offeras, cum recognitione, quod ab illo acceperis.

§. 2.

5. EX quatuor his nominibus & motiuis, quibus obligamur, offerre Deo dona & ſacrificia, colligere poteris modū quendam orationis valdè pium: qua offeres, loco aliorum donorum, beneuola & amica verba, ſuaueſque ſententias, quæ ex corde, eius amore inflammato procedant, iuxta Oſeæ conſilium,

Oſeæ 14. 3. dicentis: *Tollite vobiſcum verba, & dicite ei, omnem aufer* à nobis *iniquitatem, accipe bonū*, quod nobis contuliſti, *& reddemus vitulos labiorum noſtrorum* Quæ verba, & quos labiorum vitulos offeremus, loco vitulorum, quos antiqui offerebant, niſi omne genus verborum, in materia omnium virtutum? *Primum* verba

m con

m *confeſſionis*, peccata noſtra, & miſerias aperiendo; *Deinde* verba laudis, & gratitudinis: quæ (vt S Chryſoſt. ibi explicat) ſacrificia ſũt, ac vituli magni pretij, & quæ plurimum Deo placent. Verba quoque orationis, qua eius dona humiliter petamus, tanquam ab vnico bonorũ omnium auctore. noſtræ enim orationes, etiã ſunt vituli labiorum noſtrorum, & quidẽ Deo gratiſſimi. Ac *deniq;* verba ſunt offerenda generoſiſſimarum & efficaciſſimarum oblationum, cum ingentibus promiſſis, votis, ſiue propoſitis ſuo tempore implendis, eo modo, quo illa obtulimus. Ideò enim etiam adiecit: *reddemus vitulos labiorum noſtrorum*: ſicut Dauid dicebat: n *Introibo in domum tuam, in holocauſtis; reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt*, ſiue diſtinctè obtulerunt *labia mea*. Ex quo infertur, ſicut in antiqua lege tria ſacrificiorum genera Deo offerebantur. Quædã pro peccatis; Alia, quæ vocabantur hoſtiæ pacificę in gratiarum actionem: ob accepta beneficia, & alia de nouo impetranda; Alia denique vocabantur holocauſta, in teſtimonium excellentiæ diuinæ, & amoris indicium, qui debetur eius infinitæ bonitati: quæ offerebantur igne ardenti in altari templi. Ita etiam exiſtimare debes, accedere te ad orationem, tanquã ſacerdotem ſpiritualem, ad offerendum Deo, in tui cordis altari, tria ſpiritualia ſacrificia, propter eaſdem cauſas & fines: exurendo illa, igne diuini amoris ac deuotionis, quę reliquos affectus debet comitari. Poſitus ergo in con-

m Heb. 13. 15.

n Pſal. 65. 13.

ſpectu Dei ad orandum, imaginare, tibi ſpiritualiter intimari antiquum illud mandatum,
o Leuit. 6. 12 o *Ignis in altari meo ſemper ardebit, quem nutriet Sacerdos* ſtudioſè, *ſubijciens ligna mane, per ſingulos dies; & impoſito holocauſto deſuper adolebit adipes pacificorum*. Intellige itaq; cor tuum eſſe illud altare, in quo perpetuò ardeat ignis deuotionis: quem, ne extinguatur, ſtatim mane oportet nutrire lignis Meditationum & Cõſiderationum, ad id efficacium: & hoc igne offeres reliqua ſacrificia tuorum affectuum, verborum, & operum: vt reddãtur Deo grata. cui ſupplicabis demiſsè, te vt adiuuet; ſiquidẽ ipſo non accẽdente & conſeruante, non ſuffi-
p Luc. 12. 49 ciet induſtria tua. O mundi ſeruator, qui p *veniſti ignem mittere in terram*, cupiẽs *vt accendatur*, accende diuinum hunc ignem in altari cordis mei; modumq; doce, quo illum conſeruare & augere poſſim, vt placeant tibi orationes & ſacrificia, quæ tibi cum illo offeram. Amen.

Supereſt nunc declarare, quis hic ſit ignis deuotionis, quam habeat vim ad ſpiritualia hæc ſacrificia offerenda, quibus lignis in oratione ſit nutriendus, de quibus, quod res prolixior ſit, in proximo capite dicemus.

CAPVT

CAPVT XI.

IN QVO SVBSTANTIAlis ſenſibiliſquè Deuotio conſiſtat, vnde oriatur, quibus medijs comparetur, & quo pacto ſuas offerat oblationes in Oratione.

DEVOTIO (vt ait Angelicus Doctor) nihil eſt aliud, quàm voluntas quædam promptè tradendi ſe ijs, quæ pertinent ad Dei obſequium: ſicut qui ſeipſum dicat, offertque ad eadem valdè iucundè, expediteque præſtanda, abſque repugnantia, tædio, ſiue triſtitia ipſius voluntatis: ad eum modum, quo Iſraëlitæ, a *obtulerunt mente promptiſſima atque deuota, primitias Domino*: ita vt cum Dauide dicere liceat: b *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum.* Eſt videlicet paratum, ad amplectendum & executioni mandandum quicquid tibi placet; deteſtandum verò & fugiendum quicquid diſplicet; offerendumque quicquid à me petieris; & ad quemuis laborem ferendum, quem mihi miſeris, aut permiſeris.

a Exod. 35. 21
b Pſalm. 7. 2.

SED

SED quia anima noſtra, miſeræ huic carni eſt immerſa, ab ea prodeunt crudeles nouercæ contra hanc deuotionem.

PRIMA eſt debilitas ipſius carnis, quæ valdè laſſatur ſeruiendo ſpiritui; & ex propria propenſione appetit quietem: ob quam cauſam Chriſtus Dominus noſter, cùm ſuos Apoſtolos ad vigilandum & orandum hortaretur, dixit: c *Spiritus quidem promptus eſt: caro autem infirma.*

c Matth. 26. 41.

ALTERA eſt vehemens ſenſualitatis & appetitionum ſenſuum inclinatio, quæ paſſionibus ſuis voluntati aduerſantur; vellentque illam poſt ſe trahere: ex quo repugnantiæ proueniunt, timores & tædia, quæ in inferiori animæ parte inueniuntur: quamuis in ſuperiori parte, deuotionem habeat ac promptitudinem. Quod ipſum apertè indicant illæ Apoſtoli querelæ, cùm dicit: d *Condelector enim legi Dei, ſecundum interiorem hominem. video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Igitur ego ipſe mente ſeruio legi Dei, carne autem legi peccati,* vel reluctante ipſo ſpiritu.

d Rom. 7. 22

HIS tertium accedit impedimentum, inclinatio ſcilicet naturalis, ipſius animæ, & voluntatis eius, quæ ipſam inclinat, ad hanc cum ſua carne vnionem conſeruandam, talem qualem; ac proinde ad attendendum ſaluti ac vitæ ſuæ, & reliquis quæ ad eam pertinent: ſicut dixit Apoſtolus: e *Nemo vnquam*

e Epheſ. 5. 29

carnem

carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam.

EX his efficitur, vt ſubſtantialis deuotio ſolum conſiſtat, in promptitudine voluntatis & ſpiritus, partiſque ſuperioris animæ; tanta vi & fortitudine, vt opus ſuum integrè perficiat, etiam carne & ſenſualitate repugnante: conculcando videlicet prauas eius inclinationes, vt obediat Deo: ſicut Chriſtus Dominus noſter in nocte ſuæ paſſionis, non attendens ad timores & triſtitias ſuæ carnis, & naturalem ſuam voluntatem; ſed per hæc omnia perrumpens, obtulit ſe ad bibendum calicem ſuæ paſſionis, exiens illis obuiam, qui ad ipſum comprehendendum venerant; & ſanctum Petrum reprehendens, qui id impedire tentabat. Quare ſimul erat triſtis, ac deuotus; timens, & magno animo: cum tædio ſimul & promptitudine; cum agonia & fortitudine: primum quidem in parte inferiori ſentiebat; alterum in ſuperiore ſpiritus parte; alterum opus erat naturæ, quod in nobis ſolet eſſe violentum; alterum erat opus liberæ voluntatis: Ideoque in eo conſiſtit vera virtus deuotionis; quæ non poteſt eſſe ſita in re noſtræ libertati non ſubiecta; nullus enim, nobis inuitis, ſpoliare nos poteſt virtutibus; nec gaudio cordis, quod ex eis naſcitur.

SED quoniam hæc contrarietas, inter carnem & ſpiritum, valdè eſt moleſta, ſoletque valdè impedire ſubſtantialis deuotionis opera: diſponit Deus D.N. interdum, vt hæc ita in ſupe-

ſuperiori animæ parte creſcat,& exuberet, vt etiam ad inferiorem partem totumque corpus deriuetur,ita vt(ſicut dixit Dauid) f *cor & caro exultent in Deum viuum.* Ignis enim ardens in corde,conſumit repugnantias tædiaq; carnis;redditq;ſpiritui ita conformem,vt vnà eructēt eoſdem affectus;ſimulq; de bono gaudeant,ac triſtentur de malo;ament virtutē, & vitia deteſtentur;currant cum gaudio & abſq; laſſitudine, valdeq; promptè ac feſtinanter in rebus obſequij diuini.

Pſal. 83.3.

Deuotio ſenſibilis.

ET huiuſmodi deuotionem,vocamus SENSIBILEM,cuius excellentia ſuauitaſq; tantà eſt;vt,quamdiu durat,reſtituat nos quodammodo felicitati ſtatus innocentiæ; tribuēs appetitui ſenſuum & carni, magnam promptitudinem, lætitiamque ad id omne, quod Deo placet, iuxta dictamen directionemq; ſpiritus,cui illa ſe dedit, & cui coniuncta eſt, eo modo, quo Regius Propheta dixit: g *Tu verò homo,vnanimis,dux meus, & notusmeus,qui ſimul mecū dulces capiebas cibos:in domo Dei ambulauim⁹ cū conſenſu,*nobis.ſ.inuicē cōſentientes.Quis(inquit Richar.)hic homo eſt? niſi exterior,qui interiori coniungitur, & vnam vterq; animam habet; quæ dat illis vitam; ſeq; inuicem,vt valdè amicos,agnoſcunt; ob naturalem,quam inter ſe habēt, vnionem;licet externus homo interiorem ducat; quatenus ſuis ſenſibus, viam illi aperiat, ad res ſpirituales ac diuinas cognoſcendas? Hi duo homines,qui ex ijs, quæ cuiuſq; propenſioni ſunt propria

Pſal 54.14.

ſolent

ſolent inuicem aduerſari; eò per Dei gratiam, & virtutem deuotionis perueniunt, vt ſimul valdeq; coniuncti, ambulent in domo Domini prompti & parati, cum exultatione magna, ad id omne, quod ipſe præcipit. Interior enim homo, participem facit exteriorem, dulcium ciborum ſuorum. ſicut dixit Iob, h *ſi comedi bucellam meam ſolus:* neque enim interior homo, ſibi ſoli retinet deuotionem; ſed bonam eius portionem tribuit carni, vt & illa eo cibo alatur, reddaturque fortis & conſtans, in obſequio Dei ſui, qui ita diuinum hoc i *vnguentum* effundit *in capite Aaron, vt deſcendat in barbam*, & per ipſum *veſtimentum vſque ad oram* eius, vngendo ſcilicet ſpiritum & appetitus, corpus & ſenſus; vt omnes ſint participes pretioſiſſimi vnguẽti deuotionis ac lætitiæ, quæ reſplẽdet in ipſo faciei vultu, & in omnib. greſſibus ac motib⁹ corporis: & tũc experiẽtia diſcitur, ꝙ ſuaſit Dauid: k *delectare in Domino; & dabit tibi petitiones cordis tui.* quia vehemẽter illi placẽt, inſtar muſicæ, ex multis cõcordib⁹ vocib⁹ cõcinnatæ. Sicut è contra, oratio ſine deuotione (teſte S. Lurent. Iuſtin.) eſt inſtar muſicæ vocũ diſſonãtium. Nã cogitatio it huc, affectus verò illuc; nec imaginatio cõcordat cũ ratione, nec appetit⁹ cũ voluntate. ꝙ ſi noſtra culpa eueniat, oratio noſtra diſplicet Deo: ſi aũt ſine culpa, nobis eſt inſipida: vtroq; aũt nõe cõtẽdẽdũ nobis eſſet ꝑ virili, hãc cõcordiã habere, q̃ adfert deuotionẽ: vt ꝓceptũ illud amoris, nobis cõmẽdat, dicens: l *Diliges Dominum*

h Iob 31. 17.

i Pſal. 132. 2.

k Pſal. 36. 4.

l Deut. 6, 5.

Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Quod (vt ſanctus Thomas declarat) non aliud eſt, quàm præcidere, vt Deum diligamus voluntate noſtra; appetitu ſentiendi, intellectu, imaginatione, & omnibus facultatibus corporis, ac ſenſibus, ita vt omnes concordent, & conueniant, ad eum amandum, eique ſeruiendum; vt magna promptitudine totus homo, interior & exterior, in hoc occupetur; ſiquidem totus eſt Dei; creatus, vt ſe totum diuino obſequio traderet, ac manciparet.

S. Thom. 2.2 q. 44. a. 5.

Ex his apparet, virtutem deuotionis coniũctam huic amori, ex quo illa tanquam ex fonte oritur, proſpicere nobis de omnibus affectibus, propoſitis, donis, ac muneribus, quæ Deo in oratione offeramus, eo modo, quo diximus. Illa theſauros aperit animæ, vt aurum, thus, & myrrham offerenda depromat; illa virtutem pœnitentiæ aduocat, vt corde contrito & humiliato, Deum placet: obedientiã vocat, gratitudinem & reliquas virtutes, vt heroicos ſuos actus, in conſpectu Dei proferant; & ipſam quoque religionem, vt ſacrificia offerat, quæ Dauid in *Medullata* appellat, afflictione ſcilicet ſpirituali, magnoque ſpiritus feruore plena. Illa denique nobis ſuggerit omne genus verborum, ad colloquendum cum Deo: quamobrem S. Bernardus, animæ linguam eam appellat. Et ea vtitur Spiritus S. vt igneis linguis nos loqui faciat. Et in eum

In Pſal. 65. 15

Serm. 15. in Cant.

ſinem ſuadet nobis Apoſtolus, vt eam comparare ſtudeamus, cùm dicit: n *implemini Spiritu S. loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis & hymnis & canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino gratias agentes ſemper pro omnibus.* O felicem illam animam, quam ſpiritus diuinus, hac deuotione replet, expeditamque facit, in phraſi & idiomate ſuo, non terreno ſed cœleſti; non humano, ſed diuino; non tam verbis externis, quàm internis: dum colloquitur nunc ſecum ipſa, nunc cum Angelis & Sanctis, nunc denique cum ipſomet Deo; cui adeò arridet, vt eam incitet ad loquendum, dicens: o *Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis*, & iucunda eſt. Tua ſunt, Deus meus, hæc omnia dona, & à te in nos proueniunt; tua eſt deuotio, quæ linguas noſtras mouet; tuus ignis, qui illas adeò reddit inflammatas; tu efficis in ratione viuendi, p *vnius moris*, eos, *qui habitant in domo* tua; coniungens carnem & ſpiritum, exteriorem & interiorem hominem, ea deuotione, quam illis communicas. Tua eſt q *vnctio, quæ docet de omnibus*; efficitque vt hi duo r *fratres habitent in vnum in domo* tua, magna concordia, & *iucunditate* Concorda tu illos Domine in me, vt cum quiete orare poſſim: dona mihi quod tibi offeram: quia abſque te, nihil habeo quod tibi dem: accipe cor, quod à me petis; da verò mihi dona tuæ gratiæ, quæ ego peto. Amen.

n Eph. 5. 18 Collat. 3. 16.

o Cant. 2. 14

p Pſal. 67. 7.

q 1. Ioa. 2. 27

r Pſal. 132. 1.

§. 1.

DECLAREMVS nunc diligentiam, quã poſſumus, ac debemus in oratione adhibere, ad ſupremum hoc donum impetrandum; & ignem hunc ita accendendum, vt ardeat, eiuſque flamma vſque ad cœlum aſcendat. *Præmittimus* tamen, Deum D. N. altero è duobus modis gratiam deuotionis cõmunicare. *Alter* eſt per ſemetipſum tantum, nulla præcedente cauſa, aut particulari diligentia ex parte noſtra: vt ſic (teſte S. Laurentio Iuſtiniano) magnitudinem miſericordiæ ſuæ oſtendat, in excitanda tepiditate noſtra, & animanda puſillanimitate, ſuperbia verò noſtra retundenda, manifeſtando nobis, quam parum poſſimus in his donis acquirendis: ac denique vt eius omnipotentiam cognoſcamus qua ingreditur animæ noſtræ donum pro ſuo libitu, ſicut s *ingreſſus eſt in cœnaculum, foribus clauſis*, priuſquam nos libero noſtro conſenſu, noſtrave diſpoſitione illas aperiamus. Statim verò, atque noſtras potentias ingreditur, dicit: Pax vobis; moxque illæ tranquillãtur, & intellectum ſplendoribus implet; voluntatem, & appetendi facultates, feruentibus affectibus; corpuſque ipſum, magna fortitudine ac lætitia: in cordis verò altari ardet amoris ac deuotionis ignis, nullo alio lignis illum fouente: quia ipſemet Deus accendit illum, ac nutrit; proſpicitque de omnibus neceſſarijs ad ſacrificium & holocauſtum offeren-

s Ioan. 20. 19 & 26.

ferendum. Suggerit enim memoriæ ea, quæ offerat; voluntatem permouet, vt velit offerre: & tunc (inquit ſanctus Ioannes Climachus) opportunum eſt tempus prolixiùs orandi: quia ipſemet Deus ad id inuitat, concedens orationis donum; cuius in cap. quarto mentio facta eſt.

ALTER modus, quo Deus D.N. deuotionis gratiam communicat, eſt per ipſam meditationem & contemplationem: cùm ſcilicet cõſiderantur infinitæ eius miſericordiæ, & innumeræ noſtræ miſeriæ: horum enim duorum conſideratio teſte S.Thoma) diuinum hunc ignem accendit, & quo conſideratio attentior eſt, ac profundior, in humilitate & ſinceritate; eò amplior excitatur flamma; vt enim ait Eccleſiaſticus, t *ſecundum ligna ſiluæ; ſic ignis exardeſcit*. Et ſicut ignis iræ aut amoris proprij, ardet ſecundum ligna rationum & conſiderationum, quibus illa innititur; ita deuotionis & amoris diuini ignis plus ardet, aut minus, ſecundum qualitatem ſanctarum v *meditationum*, quæ ligna ſunt, quibus illa fouetur & alitur, accedente Spiritu S. diuinæ ſuæ inſpirationis flatu, vt cito ignis concipiatur, flãmaque excitetur. Nam, vt tempore Nehemiæ poſtquam ſacerdotes compoſuiſſent ſacrificia & ligna; x *tempusq; adfuit, quo ſol refulſit, qui prius erat in nubilo*, repentè *accenſus eſt ignis magnus*, qui ſenſim *Sacerdotibus orationem facientibus, ſacrificium conſumebat:*

t Eccl. 28. 12.

v Pſal. 38. 4.

x 2. Mach. 1. 22.

 Ita no-

Ita nobis incumbit, modum orandi diſcere, & conſiderationum ligna quærere, eaque in altari cordis collocare, etiamſi obſcurum adhuc & nubilum ſit, innitentes tamen fidei & auxilio Dei, ad quem tanquam ad ſolem ſpectat, vultum ſuum cùm libuerit aperire, ac deuotionis ignem accendere, quæ in medijs hiſce conſiderationibus ferueat, noſque oblectationibus & affectibus ineffabilibus ad orandū permoueat. Obſeruandum eſt tamen, quod ſicut ignis, non tam lignorum multitudine alitur, quàm eorundem qualitate, ſicca nimirum, & aptè compoſitis: Nam multa ſi ſint viridia, aut ineptè compoſita, potiùs ignem ſuffocāt: ita Deuotionis ignis nō accēditur multitudine diſcurſuum, ab his in illas veritates inordinatè ſaltando; nec valdè ſubtilibus ac delicatis meditationibus, quibus multum ineſt illecebræ curioſitatis, ac ſuperbiæ, his enim potiùs ſuffocatur parua illa deuotio, quæ prius erat. Propter quam cauſam peritiſſimi homines (vt ait Doctor Angelicus) ſolent minus eſſe deuoti, quos curioſitas effundit, ſcientia inflat, & excæcat ſuperbia: ſinceri verò & humiles, etiamſi imperiti ſint, magis ſunt deuoti: quia ſeriò ſe tradunt Deo; maiorique puritate, diuina myſteria conſiderant non multis adhibitis diſcurſibus, ſed moderatis, ac ordinatis in eum ſolum finem, vt volūtatem permoueat, & ad Dei guſtum alliciant: argumentum eligentes ad id aptiſſimum, iuxta ipſius meditantis inclinationem & facultatem.

ALIQVI enim inueniunt aquam deuotionis, dum in terra ſuarum miſeriarum fodientes, valdè profundè deſcendunt, in propria cognitione. Sic enim emolliuntur & quaſi teneréſcunt, ſenſu malorum ſuorum, & ſtatim deuoto promptoque animo ſe dedunt, vnico ſuo auxiliatori, qui eſt Deus. Et quamuis putealis aqua non ſoleat eſſe adeò pura, atque pluuialis, quæ de cœlo deſcendit; prodeſt tamen ad irrigandam aridam cordis terram, & eius deſideriorum ſitim mitigandam. 1.

ALII inueniunt aquam deuotionis y *in fontibus Saluatoris*, quæ ſunt myſteria ſacratiſſimæ eius vitæ, paſſionis ac mortis, de quibus attentiſſimè cogitant, vtpote noſtro captui valdè proportionatis. Ideoque ex z *petra qui eſt* a a *Chriſtus*, *virga* noſtrorum diſcurſuum & cogitationum *icta*, *erumpere* facilè ſolet pretioſa hæc *aqua*, quæ ſequitur nos, comitaturq; in deſerto huius vitæ, ſitim noſtram ſatiando, donec ſaliat, noſque ſecum deducat ad vitam æternam. Ex eadem porrò b b *petra*, eadem *virga* percuſſa, *exit quoque ignis*, qui ſacrificium incendit, & holocauſtum exurit, quod offerre deſideramus in ipſa oratione; omnia enim hæc in veteri lege contingebant in figura eius, quod nobis ſpiritualiter euenit in lege noua. 2. y Iſa. 12. 3. z Exod. 17. 6. a a 1. Cor. 10. 4. 11. b b Iudic. 6. 21.

ALII denique aquam deuotionis inueniũt, in fonte ipſius diuinitatis, & in montibus altiſſimorum eius myſteriorum. Nam c c *ſuper montes ſtabunt aquæ & fontes*, *qui* etiam *ad* 3. c c Pſal. 103. 6. 11.

conualles deſcendunt in quibus myſterijs dum altiùs foditur, peruenitur ad cœleſtem hanc aquam, veraque lætitia obtinetur. Quamuis aliquibus eadem aqua, ita ſit obuia, & in promptu, vt vel leuiter fodientes, eam inueniant; ſicut idem Dauid fatetur dicens: dd *Memor fui Dei, & delectatus ſum.* Sic inſinuans hac ſola Dei memoria ſe permotum ad deuotionem, quæ lætitiam illi attulerit. Et ipſemet Seruator noſter viuæ ſuorum myſteriorum fidei, attribuit abundantiam huius adeò diuinæ aquæ, dicens: e e *Qui credit in me, ſicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ,* additque ſanctus Ioannes: *Hoc dixiſſe* Chriſtum *de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum*: non ſolùm vt ſancti eſſent, ſed feruentes etiam ac deuoti. & non dixit, flumen, ſed flumina: innumeri enim ſunt affectus deuotionis; qui ex hac viua fide profluunt, cum firmis propoſitis in omni genere virtutum, quæ interdum multa quoque eaque copioſa producunt lachrymarum flumina, de quibus infrà dicetur. Quamuis abſque lachrymis externis, affectus ipſi ſint flumina interna, quæ fluunt ex inuiſibili & infinito fonte ipſo videlicet Spiritu S. qui ob Seruatoris merita datur. O Spiritus diuine, qui es aqua viua, ignisque conſumens; & credentibus ſicut fons aquæ, igneæque linguæ communicaris veni in cor meum; vt, quà es aqua, illud laues, ſaties, irriges, ac fœcundes; quà verò ignis, illud purifices, inflammes,

dd Pſal. 76. 4

ee Ioan. 7. 36

cap. 18.

illu-

illuſtres, ac doceas, linguis amoris loqui. O Redemptor dulciſſime, petra viua, ex qua fluunt aquarum flumina, & ignis flammæ, doce me, ita myſteria tua meditari, vt hauriam aquam & ignem, quæ in illis eſt.

§. 2.

IN huiuſmodi colloquijs eſt & aliud medium, quo ſolet citiùs gratia deuotionis obtineri, quàm ratiocinationibus: loquentibus enim cum ipſomet Deo, qui primus eſt fons deuotionis, eam demiſsè petentibus, citius communicat: quia ipſe dixit: ff *Petite & accipietis, quærite & inuenietis.* Ponit autem primo loco petitionem, quia facilius impetratur, quod orationibus petitur, quod quam quæritur meditationibus. Eſto memor eius, quod refert ſcriptura de g g *filia Chaleb, quæ pergens cum Patre ſuo, ſuſpirauit: cui Chaleb, quid habes, inquit: at illa reſpondit: da mihi benedictionem: terram auſtralem & arentem dediſti mihi*, quam Solis calores exſiccant: *iunge & irriguam; dedítq; ei Chaleb irriguum ſuperius & inferius.* O anima veræ deuotionis cupida, ſi ingreſſa ad conſpectum Patris tui cœleſtis, terram conſiderares, quæ forte tibi contigit, & experientia diſceres, animam tuam eſſe terram aridam & ex ſeipſa abſque aqua deuotionis, & oppugnatam ab ardori-

ff Matt. 7. 7.

g g Iſa. 15. 19.
gg Iudic. 1. 15

bus cupiditatum, quæ magis adhuc illam exſiccant, & inutilem reddunt, mitteres procul dubio tua ſuſpiria ad cœlum, diceresque cum
hh Pſ.142.6. Dauide: hh *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Velociter exaudi me, Domine, quia defecit Spiritus meus:* da mihi cœleſtem aliquam benedictionem, quæ me refrigeret; commuta terram hanc aridam & ſterilem in irriguam aliam, quæ fructus proferat benedictionis. Quod ſi in hac petitione cum feruore perſeueres, quoniam pater tuus cœleſtis adeò eſt miſericors, commiſeratione tuæ ſiccitatis & miſeriæ permotus, dabit tibi irriguum ſuperius & inferius, irriguum ſuperius eſt aqua deuotionis, quam ipſe dat
ii Pſal.67.9. per ſeipſum, & (vt ait Dauid) ex alto illam demittit, ii *etenim cœli diſtillauerunt à facie* & præſentia *Dei Sinai à facie Dei Iſrael*, in-
kk Pſ.103. 13 ſtar pluuiæ ſpontè decidentis, quia kk *montes* ipſos *irrigat*, adeoque fœcundos reddit, vt terram ſuis fructibus ſatient. ijs enim, qui in perfectione alti ſunt montes, tali genere pluuiæ indulget Deus, idque frequentiſſimè: quia indulget tanquam filijs dilectis. ad quam pluuiam ſuſcipiendam, ipſi etiam feruentibus ſuis laboribus & exercitijs ſe diſponunt. Sed ego Domine, etſi fateor me eſſe montem, non tamen in ſanctitate, ſed in
ll 2.Reg.1.21 ſuperbia ſum mons, ideoque ſicut ll *montes Gelboa*, mereor maledictionem; & ne *ros aut pluuia* de cœlo *veniat ſuper me*. tu autem cœ-
mm Iob.38. 28. leſtis pater, qui veræ mm *pluuiæ Pater* es, mi-

ſerere

ſereremei, & viſita aridum hunc montem irriguo iſto ſuperiori, vt copioſum fructum proferat, attende, quod nn *hæreditas tua* valdè *ſit infirmata*, mitte ergo pluuiàm, qua illà corroboretur, valdeque perficiatur. nn Pſ.67.10.

DENIQVE licebit ſperare, & minimum, petere irriguum inferius, gratiam ſcilicet deuotionis, quam DEVS Dominus noſter communicat media noſtra diligentia, dum audimus ſcilicet conciones, pios libros legimus, diuina myſteria meditamur, ac concontemplamur, ea methodo & ratione, quæ in ſequentibus tractatibus proponetur.

CAPVT XII.

DE QVATVOR MODIS O-randi, & cum Deo colloquendi, quos ponit ſanctus Paulus, & eorundem inter ſe ordine. Agitur hic de primo, qua glorificationem & laudes Dei, amoremq́ue & exultationem, de eius excellentijs complectitur.

INTER cæteros modos & formas orandi, & cum Deo D. N. agendi, celebriores ſunt, quos indicat Apoſtolus, ſcribens ad Tim. dicens: a *Obſecro primum omnium fieri* OBSECRATIONES, ORATIONES, POSTVLATIONES, GRATIARVM ACTIONES, *pro omnibus hominibus: hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*. In quibus verbis quatuor modos cõiunxit orãdi, valdè deuotos, quos SS. Patres diuerſis explicant rationibus: illa videtur aptiſſima, quæ conformis eſt modis, 5. cap. recenſitis.

a 1. Tim. 2. 1.

PRIMVS modus eſt, per modum glorificationis & laudis Dei, quem modum per excel-

lentiam

lentiam, vocant ORATIONEM, quatenus in ea Spiritum noſtrum eleuamus ad glorificandum Deum, ob eius magnalia & excellentias.

SECVNDVS modus eſt, per gratiarum Actionem, ob accepta ab eo beneficia.

TERTIVS, per Petitiones aliorum beneficiorum.

VLTIMVS per obſecrationes, additis ſcilicet nominibus & cauſis, ob quas, quod petimus, nobis concedat.

OMNES autem quatuor hos modos, vult Apoſtolus applicari pro omnibus hominibus, cupiēs, Deum ab omnibus glorificari; gratiaſque agi, ob collata omnibus beneficia; Peti verò etiam pro omnibus, quod pro nobis petimus, vt omnes ſalui fiant. Et hac ratione, omnes hi modi orandi, erunt magis perfecti: quia à magis accenſa charitate proueniunt, implentque exactius, quod cupit Deus. Et quamuis omnes quatuor poſſint eiuſdem orationis tempore exerceri, vt illa omnes ſuas partes integre habeat: non eſt tamen neceſſarium, omnes ſimul coniungere; ſicut nec eo ordine exerceri, quo ſunt collocati, ſiquidem ipſemet Apoſt. eoſdē referens in alijs Epiſt. nō eodē ordine retulit, ſed quē in vno loco prius collocauit; in alio collocat poſterius: vt nobis ſignificaret, licere cuiuis, ab eo modo & actu incipere, quē Deus inſpirauerit, aut ꝓpria neceſſitas, vel deuotio dictauerit, ſicut aduertit S. Bonauēt. præclarè in hac materia exercitatꝰ. Phil. 4. 5. Coloſ. 4. 2.

Qui

Qui tamen nihilominus bonum eſſe ait, prædictum ordinem ſeruare, incipiendo ſcilicet à Dei laudibus, gratiasque pro collatis beneficijs agendo & noſtris neceſſitatibus propoſitis, culpiſq; cum dolore confeſſis, miſeriarum noſtrarum remedium tandem petendo. Quem ordinem refert S. Ioannes Climachus, fuiſſe religioſo cuidam ab Angelo reuelatum, vt in ſua oratione ſeruaret. Eundem etiam ordinem ſuadet S. Ambroſius, & ante eum S. Baſilius, dicens: Ingenuam magis rationem eſſe cum Deo agendi, ſi ab eius laudibus incipiamus, profunda eum humilitate, ac reuerentia glorificando; poſtea verò gratias & beneficia petendo, quaſi opere ipſo proteſtemur, nos ob gloriam ipſius Dei potius ad orandum accedere, quam ob commodum proprium: noſque ad conſpectum diuinum potius trahi lege gratitudinis, quam intuitu propriæ neceſſitatis, & hanc ob cauſam; in ipſa precatione Dominica, quam ipſe CHRISTVS Apoſtolos docuit, in qua ſeptem præcipua capita poſuit, de quibus cum Deo eſſet in oratione agendum, illud primò loco poſuit, quod ſpectat ad ſanctiſſimi eius nominis glorificationem. Sed quoniam valdè ſumus imperfecti, noſtræque neceſſitates valdè nos premunt, nobiſque ſunt valdè in oculis, Deus verò glorificatur dum eas ei commemoramus, earumque remedium petimus: ſecurè poſſumus ab eis noſtrũ colloquium auſpicari, facto ex eis gradu, per quem ad alia glorioſiora conſcendamus ma-

Matth. 6. 9.

Digitized by Google

ximè quia, quocunque modo cum Deo loquamur, expedit, dulcem quandam harmoniam ex omnibus tribus contexere, nunc à primo ad vltimum deſcendendo; nunc contrà aſcendendo ab infimo ad ſupremum, vt mox apparebit.

§. I.

INITIO itaque facto è primo orandi mōdo, cum ſcilicet vis colloqui cum Deo eum laudando, & glorificando, animoque exultando, argumentum huiuſmodi colloquij eſſe debent magnalia omnia, quæ nos docet fides de ipſo Deo trino & vno, ac de IESV CHRISTO Seruatore noſtro, ab vna in alteram eius excellentiam, cum debita mora diſcurrendo: & in ſingulis exultando, quod tantam Deus habeat: inuitando etiam ipſos Angelos & Creaturas omnes, animamque tuam, cum eius omnibus facultatibus, vt eundem ob eandem excellentiam glorificent; optando tibi eam partem, cuius, ad eum magis glorificandum es capax; demittendo te ac dolendo, quod eam non habeas, ſi id tua culpa euenit: petendo eandem humiliter, vt ſis perfectus ſicut ipſe perfectus eſt, & quia ita ipſe vult. HAC ratione poteris quaſi litaniam quandam conficere ex ipſo Dei ESSE, eius Trinitate, Bonitate, Sanctitate; eius Sapientia, Omnipotentia, Charitate & Miſericordia; eius Fortitudine, Patientia, Longanimitate, & Liberalitate; eius Prudentia, ac reliquis perfectionib⁹,

quas

quas habet. ITEM licebit aliam ſimilem conficere de officijs, quæ erga ſuas creaturas præſtat; quale eſt, officium Creatoris, Conſeruatoris, Gubernatoris, & Protectoris; officium Patris, Magiſtri, Medici, Seruatoris, a Glorificatoris: perpendendo in ſingulis, non tam bona & commoda, quæ ab eo accipis; qua magnitudinem & excellentiam, quæ in eis reſplendet; quamuis non cederent in tuum cõmodum: de eiſdem animo exultando, eumque ob eas glorificando, & inuitando creaturas, quæ iiſdem bonis fruuntur, vt eum laudent, & glorificent, ob excellentiam, quam ipſe oſtendit, dum eis illa largitur.

HVIVS orationis praxis hæc eſſe poteſt: Confiteor, Deus meus, quod ſis quoddam Eſſe infinitum, æternum, immenſum, incomprehenſibile & ineffabile, principium rerum omnium, quę habent eſſe, fons omnium perfectionũ, quę inueniuntur in creaturis; per quem illę totum ſuum eſſe & perfectionem habent; & ſine quo omnia perderent. Exulto animo, quod tantam habeas infinitatem; ſit benedicta tua æternitas, glorificetur immenſitas, omnes tuæ creaturæ te laudent, ob tuam incomprehenſibilem bonitatem, ex qua illa oritur, quã ipſæ habent. O Deus ineffabilis, quomodo te laudabo ob excellẽtiſſimum eſſe, quod habes? ſiquidem, Domine, mihi dediſti eſſe quod habeo, quia ex meipſo ſum nihil, perfice illud gratia tua, vt perfectum ſit, ſicut tuum eſt perfectum. O Deus Trine & Vne, Pater, Fili, &

Spiritus S. ſit benedicta ſuprema tua Trinitas in perſonis, & indiuiſibilis Vnitas in eſſentia: gaudeo, quod ſis vnus Deus, vnum habens ſenſum, vnum velle, vnumque operari cum ſumma vnione & amicitia, à qua illa procedit, quâ tui ſancti fruuntur in cœlo & in terra: ipſi ob eam te laudent, quam in te habes; & ob eam, quam illis communicas; quis hoc mihi tribuat vt & ego in omnibus meis cogitationibus & & affectibus ſim vnus tecum, & propter te etiam cum omnibus, in eo gradu, quo tu vis, ita participans infinitam tuam vnionem, vt nunquam eius partem aliquam perdam. O Deus ſanctiſſime, fons totius ſanctitatis, cuius comparatione, illa quam ſancti habent, obſcura eſt; laudo te propter illam, & exulto de ea; tuiſq; Seraphinis ſupplico, vt mei gratia renouent canticum, quod alias cecinerunt dicentes: Sanctus, Sanctus, Sãctus, Dñs Deus virtutũ, & illæ ipſę te laudent & glorificent; ſeſeque nobis communicent, qui degimus in terra, vt & ipſi laudemus te in ea, ſicut qui cœlos iam incolunt. Amen.

Ex dictis intelliges, hũc orandi modũ, omnium eſſe excellentiſſimum, cuius fons finiſq; eſt, actus heroicus amoris Dei, qui proprius eſt viæ vnitiuæ, velle ſcilicet illi benè, quod non eſt deſiderare illi aliquod bonum, quod in ſeipſo non habeat; quia nullum illi deeſt: ſed eſt complacere tibi & congaudere de bonis, quæ Deus habet; & oblectari, quod ea habeat, ita exultando quod ſit Deus, qui eſt, habeatque tot

excel-

excellentias: vt, ſi qua illi deeſſet, (ita loqui liceat) & tibi eſſet liberum, eam illi dare, ſumma tua voluptate dares; vt eam habens, nulla illi deeſſet. Et ſi liberum tibi eſſet, quem velles Deum eligere, non alium, quàm ipſum eligeres, dicens cum Dauide: b *Dixi Domino, Deus meus es tu.* Et quamuis *bonorum meorum non indigeas*, ſi tamen indigeres, omnia illa tibi darem. Ex quo efficitur, actum hunc, medium eſſe efficaciſſimum, vt noſtræ orationes exaudiantur. hoc enim ſignificat illud Dauidis: c *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*: quaſi diceret; ſi delectaris in ſolo Deo, quod is talis ſit, potiùs quam ob eius dona: ipſe te eis replebit, quando hoc intuitu illa petieris, d *ſi manſeritis in me*, & amore meo: *& verba mea in vobis manſerint*, vt eis obediatis, *quodcunque volueritis petetis, & fiet vobis*. Et iterum, e *petite & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum.*

b Pſal. 15. 1

c Pſal. 36. 4.

d Ioan. 15. 7.

e c. 16. 24.

§. 2.

IDEM orandi modus exerceri etiam poteſt in alia materia noſtræ fragilitati magis proportionata, nec minus ampla, virtutum ſcilicet, & excellentiarum Dei hominis facti: quæ etſi ſint innumerabiles, reduci tamen ad ſeptem præcipua myſteria poſſunt, quæ exprimuntur in ſeptem articulis ſanctiſſimæ eius humanitatis, de quibus Tract. 2. fuſius dicetur. Per hæc omnia myſteria; licebit ab vno ad alterum diſcurrere; ipſum Seruatorem no-

ſtrum glorificando, ob eius excellentias, in eis relucẽtes, nunc ob hanc, nunc ob illam, & quãuis omnia illa ſint beneficia in nos collata, in hoc tamen primo orãdi modo, illa ſunt inſpicienda tanquam ipſius Dei magnalia; vt de eis, & propter ea, illũ glorifices eo ſpiritu, quo id Angeli faciunt, pro quibus non eſt natus Chriſtus pauper, nec paſſus mortem; nec fecit reliqua opera redemptoris: qui nihilominus eum propter illa magnalia laudant, dicentes: f *Gloria in altiſſimis Deo*. & g *cùm agnus aperuiſſet librum ſignatum ſigillis ſeptem, homines & angeli* eodem ſpiritu illum laudarunt, *dicentes voce magna: Dignus es accipere virtutem, & diuinitatem, & Sapientiam, & Fortitudinem, & Honorem, & Gloriam, & Benedictionem*, à nobis ſcilicet te laudantibus, ob tua adeò glorioſa facta. In hunc ergo modum cùm in oratione hæc myſteria, quæ antea ſigillis obſignata erant, tibi reuelãtur, proijce te ad pedes IESV CHRISTI, & canta coram eo cantica noua, & laudes, dicens: ô Saluator dulciſſime, animo exulto ob immenſam tuam charitatem & omnipotentiam, quæ in opere tuæ Incarnationis eluxit, glorificent te omnes, ob humilitatem & paupertatẽ, quam in tua ſancta natiuitate manifeſtaſti; ſit benedicta ſapientia & bonitas, quam in tua prædicatione oſtendiſti; laudent te millies omnes, ob heroicas virtutes quæ in tua paſſione & morte eluxerunt; gaudeo & exulto ob eam gloriam, quam in admiranda tua reſurrectione accepiſti, & qua

f Luc. 2. 14.
g Apoc. 5. 8. 12

Digitized by Google

nunc frueris in cœlo, ad dexteram Patris reſidens; adeoque exulto animo, ob iſta magnalia quæ habes; vt ſi quod eorum tibi deeſſet; egoque poſſem illud tibi dare, omni proculdubio darem. Sit benedictus æternus tuus Pater, qui illa tibi adeò cumulatè dedit; fruere illis per totam æternitatem, ad tuorum electorum commodum & vtilitatẽ: fac me alicuius eorum participem, vt & ego te laudem & glorificem in æternum. Amen.

§. 3.

HINC licebit progredi ad alios tres modos Deum laudandi, valdè faciles ac deuotos.

h Eph. 5. 19. Coloſ. 3. 16.

PRIMVS eſt h *loquendo* (vt ait Apoſtolus) *tibimetipſi*, & teipſum exhortando ad colloquendum cum Deo, eum laudando *in Pſalmis & Hymnis, & in Canticis ſpiritualibus, pſallens in corde tuo Domino*, cuius praxim mirè nos docet ſanctus Rex Dauid in ſuis Pſalmis, nunc ſecum loquendo: i *Lauda anima mea Dominum*: & ſtatim feruenti voluntate & propoſito id faciendi, ſibi ipſi reſpondet: *Laudabo Dominum in vita mea*; & adhuc parum hoc eſſe apud ſe oſtendens: *Pſallam*, inquit, *Deo meo quamdiu ero*. Et quoniam anima mea in æternum erit, ego illum in æternum laudabo; ſperans de eius miſericordia, me non ad infernum deſcenſurum,

i Pſal. 145. 1.

vti blaſphemant; ſed aſcenſurum in cœlum, vti ſemper & in æternum laudatorem. Aliàs ſeipſum fuſiùs ad id faciendum prouocans, dicit: k *Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Diſcurre itaque per omnes potentias, ſenſuſque animæ tuæ, & per omnes corporis tui partes; eaſque ad Deum laudandum prouoca, ob alias infinities excellentiores, quas ipſe habet eo modo, quo diuina ſcriptura illas ei attribuit; diceſque, Memoria, Intellectus, & Voluntas mea laudate Deum, & exultate ob infinitam memoriam, clariſſimum Intellectum, & Voluntatem, quæ in eo ſunt; Oculi & aures meæ glorificate Deum, ob oculos puriſſimos, & aures, quibus ipſe vos aſpicit, auditque. o vtinam brachia mea, & manus meæ, omneſque earum digiti, in linguas conuerterentur, quæ Deum laudarent, ob ea opera quæ ab eius manibus procedunt. O vtinam l *omnia oſſa mea dicerent: Domine, quis ſimilis tibi?* Quia tu vnicus & ſolus es in tua magnitudine, digniſſimus infinito honore, & gloria propter illam.

k Pſal. 102. 1.

l Pſal. 34. 10.

SECVNDVS modus DEVM laudandi eſt, nomine omnium creaturarum, atque ſi tu eſſes omnium illarum lingua, quarum defectum ſuppleres. Et ſiquidem illæ DEVM laudant, quomodo poſſunt, oſtendentes pulchritudinem, quam à ſuo Creatore 2.

m Pſal. 18. 1. acceperunt, ſicut m *Cœli enarrant gloriam Dei*. Tu illum lauda lingua, quam à Deo accepiſti, eas inuitando, ad eundem laudandum: hoc enim eſt teipſum inuitare & excitare, vt earum loco, eum laudes, diſcurrendo per præcipuas earum; cui rei aptè inſeruit Canticum
n Dan. 3. 52. illud Danielis: n *Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula*. Laudent te, Deus meus, cœli & terræ; & nunquam à tuis laudibus ceſſantes, te glorificent. ô gloria mea, gaudeo, me poſſe eſſe linguam cælorum, omniumque ſtellarum eius, & elementorum, omniumq; habitantium in eis; vt omnes tuæ creaturæ in me, & ego pro eis laudemus & glorificemus te, ob tuas tuas infinitas excellentias, à quibus illæ procedunt, quæ in eis ſunt.

3. HINC licet tibi ſpiritu conſcendere ad cælum, cuius viua imago eſt hic modus orandi, ibique intuere omnium beatorum exercitium, qui (vt ait S. Ioannes) o *non ceſſant die ac nocte*
o Apoc. 4. 9. p c. 19. 1. 5. 7. *dare gloriam, & honorem & benedictionem & laudem Deo*, dicentes inuicem, p *Alleluia. Salus & gloria & virtus Deo noſtro. Alleluia. Laudem dicite Deo noſtro omnes ſerui eius, puſilli & magni; gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei*, quia infinitè dignus eſt ea, nec vllus ab hoc excuſetur cantico: quia Deus vult ab omnibus laudari, & dulce hoc verbum Alleluia frequenter ab omnibus repeti, quæ vox ſigni-
Ribera in Apoc. c. 19. ficat *laudate Deum cum lætitia*. Diſcurre itaque per nouem Angelorum choros; & mox per

choros Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, & Confeſſorum omneſque ad laudandum Deum inuita, & oblectare, videns, quomodo id faciant, teque ipſum illorum cœtui coniunge; dicens millies Alleluia, laudemus videlicet Deum cum lætitia. Inuita quoque omnes homines, qui ſunt in terra, vt eundem tecum laudent, dicẽs illis cum Dauide: q *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum*: vt q Pſal 33. 4. conſpirantes omnes in hunc, eum laudandi modum, terram ipſam in cœlum conuertamus. O Deus infinite, ſit benedicta immenſa tua charitas, qua clementer dignaris, vt puſilli huius terræ te ita laudent, ſicut magni in cœlo! Et ſiquidem r *nõ eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris*; nec ſolidi veriſque gaudij capax eſt anima ſubdita peccato; purifica nos tua gratia, quò te cum lætitia ita laudemus, ſicut te Sancti laudant in gloria. r Eccl. 15. 9.

Amen.

CAPVT XIII.

DE FORMA ORANDI, ET cum Deo loquendi per gratiarum Actionem, varios gratitudinis actus pro beneficijs ab eo acceptis offerendo: qui modus oſtenditur in quadam oratione Dauidis in extaſi exiſtentis.

MAGNAM hic modus, per gratiarum Actionem orãdi, cum ſuperiori ſimilitudinem habet: ſiquidem & hic eſt etiam laus, & glorificatio quædam ipſius Dei, quamuis alio nomine, ob accepta ſcilicet à liberaliſſima eius manu beneficia, quæ & numero & magnitudine ſunt infinita. Quare ampliſſima eſt huius orationis materia, & altiſſima, diuinæque Maieſtati gratiſſima. Ad eam nos ipſemet exhortatur ſæpè, per os Dauidis dicens: a *Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Nunquid hæc ſacrificia me ſatiare poterunt? *immola Deo ſacrificium laudis & redde altiſsimo vota tua: ſacrificium enim laudis honorificabit me, & illic iter eſt, quo tibi oſtendam ſalutare Dei.* Atque ſi dice-

Pſal. 49. 3.23.

ret:

ret: Si honorare me vis, ſicut ego volo, attende, me non tàm acceptare ſacrificia mortuorum animalium, atque ſacrificia laudum, ob magnalia mea, & beneficia quæ contuli, dum ſcilicet mihi vota promiſſaque offeruntur propter illa; hac autem via aperiam tibi in oratione myſteria, quæ aliàs non aſſequeris: implebo que deſideria ſalutis, quam quæris. Ei enim, qui gratum ſe exhibet, adaugeo ego gratiam; & *anima, quæ benedicit, impinguabitur*. Et te aperiente os, ad gratias pro acceptis beneficijs agendas, aperiam ego manus vt impleam te benedictionibus. Hinc eſt quod gratiarum actio pro acceptis beneficijs (vt ait S. Thomas) titulus quidam ſit, quo Deus inclinatur & mouetur, ad noua, quæ petimus, concedenda. Quare præcedere debet ipſas petitiones, aut certè illis adiungi vt exaudiātur, ſicut dicebat Dauid; c *Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero.* Et, cùm aliquod fidei myſterium meditamur inſerendus hic affectus eſt cæteris, & in omnibus noſtris actionib. horiſq; diei frequentādus. Nam (vt S. Aug. dixit) quid melius corde cogitari poteſt, aut ore proferri, aut calamo ſcribi, quam hoc verbum, Deo gratias? Nullū certè breuius proferri poteſt, aut iucundius audiri, aut altius intelligi, aut fieri vtilius. Accedit, ꝙ ad nihil aliud faciendū magis obſtricti ſimus ob infinita nōa, quib⁹ grati eſſe tenemur infinito huic benefactori, qui merè gratis, & cū amore infinito confert infinita beneficia, ijs

b Prou. 11. 2

c Pſal. 17. 4.

Epiſt. 77.

CAPVT XIII.

DE FORMA ORANDI, ET cum Deo loquendi per gratiarum Actionem, varios gratitudinis actus pro beneficijs ab eo acceptis offerendo: qui modus oſtenditur in quadam oratione Dauidis in extaſi exiſtentis.

MAGNAM hic modus, per gratiarum Actionem orādi, cum ſuperiori ſimilitudinem habet: ſiquidem & hic eſt etiam laus, & glorificatio quædam ipſius Dei, quamuis alio nomine, ob accepta ſcilicet à liberaliſſima eius manu beneficia, quæ & numero & magnitudine ſunt infinita. Quare ampliſſima eſt huius orationis materia, & altiſſima, diuinæque Maieſtati gratiſſima. Ad eam nos ipſemet exhortatur ſæpè, per os Dauidis dicens: a *Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Nunquid hæc ſacrificia me ſatiare poterunt? *immola Deo ſacrificium laudis & redde altiſſimo vota tua: ſacrificium* enim *laudis honorificabit me, & illic iter eſt, quo tibi oſtendam ſalutare Dei.* Atque ſi dicere-

a Pſal. 49. 13.23.

ret: Si honorare me vis, ſicut ego volo, attende, me non tàm acceptare ſacrificia mortuorum animalium, atque ſacrificia laudum, ob magnalia mea, & beneficia quæ contuli, dum ſcilicet mihi vota promiſſaque offeruntur propter illa; hac autem via aperiam tibi in oratione myſteria, quæ aliàs non aſſequeris: impleboque deſideria ſalutis, quam quæris. Ei enim, qui gratum ſe exhibet, adaugeo ego gratiam; & *anima, quæ benedicit, impinguabitur*. Et te aperiente os, ad gratias pro acceptis beneficijs agendas, aperiam ego manus vt impleam te benedictionibus. Hinc eſt quod gratiarum actio pro acceptis beneficijs (vt ait S. Thomas) titulus quidam ſit, quo Deus inclinatur & mouetur, ad noua, quæ petimus, concedenda. Quare præcedere debet ipſas petitiones, aut certè illis adiungi vt exaudiatur, ſicut dicebat Dauid; c *Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero*. Et, cùm aliquod fidei myſterium meditamur inſerendus hic affectus eſt cæteris, & in omnibus noſtris actionib. horiſq; diei frequentãdus. Nam (vt S. Aug. dixit) quid melius corde cogitari poteſt, aut ore proferri, aut calamo ſcribi, quam hoc verbum, Deo gratias? Nullũ certè breuius proferri poteſt, aut iucundius audiri, aut altius intelligi, aut fieri vtilius. Accedit, quod ad nihil aliud faciendũ magis obſtricti ſimus ob infinita nõa, quib⁹ grati eſſe tenemur infinito huic benefactori, qui merè gratis, & cũ amore infinito confert infinita beneficia, ijs

b Prou. 11.25

c Pſal. 17.4.

Epiſt. 77.

CAPVT XIII.

DE FORMA ORANDI, ET cum Deo loquendi per gratiarum Actionem, varios gratitudinis actus pro beneficijs ab eo acceptis offerendo: qui modus oſtenditur in quadam oratione Dauidis in extaſi exiſtentis.

MAGNAM hic modus, per gratiarum Actionem orãdi, cum ſuperiori ſimilitudinem habet: ſiquidem & hic eſt etiam laus, & glorificatio quædam ipſius Dei, quamuis alio nomine, ob accepta ſcilicet à liberaliſſima eius manu beneficia, quæ & numero & magnitudine ſunt infinita. Quare ampliſſima eſt huius orationis materia, & altiſſima, diuinæque Maieſtati gratiſſima. Ad eam nos ipſemet exhortatur ſæpè, per os Dauidis dicens: a *Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Nunquid hæc ſacrificia me ſatiare poterunt? *immola Deo ſacrificium laudis & redde altiſſimo vota tua: ſacrificium enim laudis honorificabit me, & illic iter eſt, quo tibi oſtendam ſalutare Dei.* Atque ſi dice-

a Pſal. 49. 13. 23.

ret:

ret: Si honorare me vis, ſicut ego volo, attende, me non tàm acceptare ſacrificia mortuorum animalium, atque ſacrificia laudum, ob magnalia mea, & beneficia quæ contuli, dum ſcilicet mihi vota promiſſaque offeruntur propter illa; hac autem via aperiam tibi in oratione myſteria, quæ aliàs non aſſequeris: impleboque deſideria ſalutis, quam quæris. Ei enim, qui gratum ſe exhibet, adaugeo ego gratiam; & *anima, quæ benedicit, impinguabitur*. Et te aperiente os, ad gratias pro acceptis beneficijs agendas, aperiam ego manus vt impleam te benedictionibus. Hinc eſt quod gratiarum actio pro acceptis beneficijs (vt ait S. Thomas) titulus quidam ſit, quo Deus inclinatur & mouetur, ad noua, quæ petimus, concedenda. Quare præcedere debet ipſas petitiones, aut certè illis adiungi vt exaudiatur, ſicut dicebat Dauid; c *Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero.* Et, cùm aliquod fidei myſterium meditamur inſerendus hic affectus eſt cæteris, & in omnibus noſtris actionib. horiſq; diei frequentãdus. Nam (vt S. Aug. dixit) quid melius corde cogitari poteſt, aut ore proferri, aut calamo ſcribi, quam hoc verbum, Deo gratias? Nullũ certè breuius proferri poteſt, aut iucundius audiri, aut altius intelligi, aut fieri vtilius. Accedit, ꝙ ad nihil aliud faciendũ magis obſtricti ſimus ob infinita nõa, quib⁹ grati eſſe tenemur infinito huic benefactori, qui merè gratis, & cũ amore infinito confert infinita beneficia, ijs

b Prou. 11. 25.

c Pſal. 17. 4.

Epiſt. 77.

CAPVT XIII.

DE FORMA ORANDI, ET cum Deo loquendi per gratiarum Actionem, varios gratitudinis actus pro beneficijs ab eo acceptis offerendo: qui modus oſtenditur in quadam oratione Dauidis in extaſi exiſtentis.

MAGNAM hic modus, per gratiarum Actionem orādi, cum ſuperiori ſimilitudinem habet: ſiquidem & hic eſt etiam laus, & glorificatio quædam ipſius Dei, quamuis alio nomine, ob accepta ſcilicet à liberaliſſima eius manu beneficia, quæ & numero & magnitudine ſunt infinita. Quare ampliſſima eſt huius orationis materia, & altiſſima, diuinæque Maieſtati gratiſſima. Ad eam nos ipſemet exhortatur ſæpè, per os Dauidis dicens: a *Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Nunquid hæc ſacrificia me ſatiare poterunt? *immola Deo ſacrificium laudis & redde altiſſimo vota tua: ſacrificium* enim *laudis honorificabit me, & illic iter eſt, quo tibi oſtendam ſalutare Dei.* Atque ſi diceret:

a Pſal. 49. 13.23.

ret: Si honorare me vis, ſicut ego volo, attende, me non tàm acceptare ſacrificia mortuorum animalium, atque ſacrificia laudum, ob magnalia mea, & beneficia quæ contuli, dum ſcilicet mihi vota promiſſaque offeruntur propter illa; hac autem via aperiam tibi in oratione myſteria, quæ aliàs non aſſequeris: impleboque deſideria ſalutis, quam quæris. Ei enim, qui gratum ſe exhibet, adaugeo ego gratiam; & *anima, quæ benedicit, impinguabitur*. Et te aperiente os, ad gratias pro acceptis beneficijs agendas, aperiam ego manus vt impleam te benedictionibus. Hinc eſt quod gratiarum actio pro acceptis beneficijs (vt ait S. Thomas) titulus quidam ſit, quo Deus inclinatur & mouetur, ad noua, quæ petimus, concedenda. Quare præcedere debet ipſas petitiones, aut certè illis adiungi vt exaudiatur, ſicut dicebat Dauid; c *Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero*. Et, cùm aliquod fidei myſterium meditamur inſerendus hic affectus eſt cæteris, & in omnibus noſtris actionib. horiſq; diei frequentãdus. Nam (vt S. Aug. dixit) quid melius corde cogitari poteſt, aut ore proferri, aut calamo ſcribi, quam hoc verbum, Deo gratias? Nullũ certè breuius proferri poteſt, aut iucundius audiri, aut altius intelligi, aut fieri vtilius. Accedit, quòd ad nihil aliud faciendũ magis obſtricti ſimus ob infinita nõa, quib⁹ grati eſſe tenemur infinito huic benefactori, qui merè gratis, & cũ amore infinito confert infinita beneficia, ijs

b Prou. 11. 25

c Pſal. 17. 4.

Epiſt. 77.

1 Pſal.18.1. acceperunt, ſicut in *Cæli enarrant gloriam Dei*. Tu illum lauda lingua, quam à Deo accepiſti, eas inuitando, ad eundem laudandum: hoc enim eſt teipſum inuitare & excitare, vt earum loco, eum laudes, diſcurrendo per præcipuas earum; cui rei aptè inſeruit Canticum

Dan.3.52. illud Danielis: *Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula*. Laudent te, Deus meus, cœli & terræ; & nunquam à tuis laudibus ceſſantes, te glorificent. ô gloria mea, gaudeo, me poſſe eſſe linguam cælorum, omniumque ſtellarum eius, & elementorum, omniumq; habitantium in eis; vt omnes tuæ creaturæ in me, & ego pro eis laudemus & glorificemus te, ob tuas tuas infinitas excellentias, à quibus illæ procedunt, quæ in eis ſunt.

3. HINC licet tibi ſpiritu conſcendere ad cælum, cuius viua imago eſt hic modus orandi, ibique intuere omnium beatorum exercitium, qui (vt ait S. Ioannes) *non ceſſant die ac nocte*

Apoc.4.9. c.19.1.5 7. *dare gloriam, & honorem & benedictionem & laudem* Deo, dicentes inuicem, *Alleluia. Salus & gloria & virtus Deo noſtro. Alleluia. Laudem dicite Deo noſtro omnes ſerui eius, puſilli & magni; gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei*, quia infinitè dignus eſt ea, nec vllus ab hoc excuſetur cantico: quia Deus vult ab omnibus laudari, & dulce hoc verbum Alleluia frequenter ab omnibus repeti, quæ vox ſigni-

ibera in ...oc.c.19. ficat *laudate Deum cum lætitia*. Diſcurre itaque per nouem Angelorum choros; & mox per

choros

horos Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, & Confeſſorum omneſque ad laudandum Deum inuita, & obſectare, videns, quomodo id faciant, teque ipſum illorum cœtui coniunge; dicens milies Alleluia, laudemus videlicet Deum cum lætitia. Inuita quoque omnes homines, qui ſunt in terra, vt eundem tecum laudent, dicēs illis cum Dauide: q *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum*: vt conſpirantes omnes in hunc, eum laudandi modum, terram ipſam in cœlum conuertamus. O Deus infinite, ſit benedicta immenſa tua charitas, qua clementer dignaris, vt puſilli huius terræ te ita laudent, ſicut magni in cœlo! Et ſiquidem r *nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris*; nec ſolidi veriſque gaudij capax eſt anima ſubdita peccato; purifica nos tua gratia, quò te cum lætitia ita laudemus, ſicut te Sancti laudant in gloria. Amen.

q Pſal 33. 4.

r Eccl. 15. 9.

ret: Si honorare me vis, ſicut ego volo, attende, mẹ non tàm acceptare ſacrificia mortuorum animalium, atque ſacrificia laudum, ob magnalia mea, & beneficia quæ contuli, dum ſcilicet mihi vota promiſſaque offeruntur propter illa; hac autem via aperiam tibi in oratione myſteria, quæ aliàs non aſſequeris: impleboque deſideria ſalutis, quam quæris. Ei enim, qui gratum ſe exhibet, adaugeo ego gratiam; & *anima, quæ benedicit, impinguabitur*. Et te aperiente os, ad gratias pro acceptis beneficijs agendas, aperiam ego manus vt impleam te benedictionibus. Hinc eſt quod gratiarum actio pro acceptis beneficijs (vt ait S. Thomas) titulus quidam ſit, quo Deus inclinatur & mouetur, ad noua, quæ petimus, concedenda. Quare præcedere debet ipſas petitiones, aut certè illis adiungi vt exaudiatur, ſicut dicebat Dauid; c *Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero.* Et, cùm aliquod fidei myſterium meditamur inſerendus hic affectus eſt cæteris, & in omnibus noſtris actionib. horiſq; diei frequentādus. Nam (vt S. Aug. dixit) quid melius corde cogitari poteſt, aut ore proferri, aut calamo ſcribi, quam hoc verbum, Deo gratias? Nullū certè breuius proferri poteſt, aut iucundius audiri, aut altius intelligi, aut fieri vtilius. Accedit, ꝙ ad nihil aliud faciendū magis obſtricti ſimus ob infinita nōa, quib⁹ grati eſſe tenemur infinito huic benefactori, qui merè gratis, & cū amore infinito confert infinita beneficia, ijs

b Prou. 11. 25.

c Pſal. 17. 4.

Epiſt. 77.

qui etiam infinitè erant illis indigni, aut nullo omninò modo ea promereri poterant. Eſt itaque æquiſſimum, ingredi interdum ad huius Dei conſpectum, ad colloquendum agendumque cum illo: non vt ille recentia cõferat beneficia, ſed vt tu, pro ante acceptis, gratias ei agas. *Primum* aũt, a quo incipies, erit, eum laudare ob hoc ipſum beneficium, quod te ad ſuũ conſpectum admittat, vt gratias ei agere poſſis. Nam & hoc ipſo indignum te exiſtimare debes. Et quoniam principiũ gratitudinis (teſte S. Thoma) eſt memoria retinere acceptum beneficium, ex quo tres actus procedũt, ipſum ſcilicet beneficium magnificare, benefactorẽ laudare, & aliquid ei in recompenſationem offerre: in his omnibus ſtudere debes excellere, reuocando ſcilicet *primum* in memoriam, innumeram diuinorum beneficiorum multitudinem, ad duos ea ordines ſiue claſſes reuocando. Quædam enim ſunt naturæ, alia gratiæ; & in vtroque inſpicienda ſunt primum generalia, poſtea ſpecialia: obſtrictum te agnoſcendo omnibus, nullo (vt ait ſanctus Bernardus) nec ex magnis, nec ex paruis prætermiſſo. minimum enim omnium propter ea cenſendũ eſt maximum, quod, qui illud confert, ſit infinitus; conferatque infinito amore ei, qui illud non erat promeritus.

[Margin: .2. q. 107. a. 2]

[Margin: Serm. 51. in Cant.]

(·)

§. 1 SED

§. I.

SED quoniam de his beneficijs in ſexta parte Meditationum fusè actum eſt, hic tantum ſubijciemus Praxin cum Deo colloquendi, gratiaſque pro illis agendi. *Primum* ergo pro argumento iucundi huius colloquij & conuerſationis, licebit accipere beneficium vitæ, quam Deus tibi largitur, dicens illi: O Deus viuens, & vita, quæ ſemper viuis; fateor, me accepiſſe à te vitam, quam viuo; & ex ſola tua miſericordia, me ea, quãuis indignum frui. Benedicant tibi omnes viuentes, ob ipſam vitam, quam mihi largiris; & ego laudo te, millieſque glorifico, quod eam mihi ſis elargitus; & millies millies, quod ad hoc vſque momentum, eandem mihi conſeruaueris. Quid tibi, Domine, reddam pro hac vita, niſi eandem ipſam? eam itaque promptiſſima voluntate tibi offero, eo animi decreto, vt non amplius mihi, ſed tibi viuam, tua voluntas erit vita mea, quam pro te tradere, erit mihi lucrum: rectum eſt enim, ad te redire, quod à te prouenit; teque cum illo in æternum glorificare. Amen.

O DEVS infinite, Spiritus puriſſime, à quo anima mea ex nihilo fuit creata, te in ea exprimente imaginem & ſimilitudinem tuã: quas gratias tibi reddam pro tanto beneficio? Vnde hoc mihi, vt me ex abyſſo nihili educeres, innumeris alijs in eodem relictis? ſit benedicta æterna illa ſapientia, qua me nouiſti;

bonitas,qua me dilexiſti;&omnipotentia,quia me creaſti. O gloria mea,ſiquidem ad tantam me altitudinem erexiſti, vt habeam tuam ſimilitudinem; perfice illam gratia tua, vt perpetuò quæram ego gloriam tuam. Quid pro hoc beneficio reddere tibi poſſum, niſi animam ipſam,quam mihi dediſti? En Domine,tibi eam offero,accipe illam, ſiquidem tua eſt;viuatque tibi, & non ſibi, & quandoquidem illam voluiſti eſſe æternam, eadem tibi ſeruiã in æternum. *Benedic anima mea Domino & omnia quæ intra me ſunt,nomini ſancto eius.* Quod malè tibi de ſe merito adeò nobile eſſe dederit;nec abſtulerit hactenus, quamuis tuis peccatis id fueris promeritus. Et in hunc modum licebit diſcurrere per beneficium, quo accepiſti intellectum, liberum arbitrium, & reliquas potentias,ſenſus,ac membra corporis;bonaque externa,quibus vteris, laudando eum pro hiſce ſingulis donis, ac ſingula ad ipſius obſequium promptè offerendo.

TRIA verò nominatim inſignia munera ſunt huic benefactori offerenda.

I. PRIMVM atque præcipuum eſt, eundem pro tuo Deo,perpetuoque Domino agnoſcendi,ſicut Iacob Patriarcha votum fecit: d *ſi fuerit Deus mecum, & cuſtodierit me,in via, per quam ego ambulo,erit mihi Dominus in Deum.* O Deus æterne,quid maius meliuſve reddere tibi poſſum,pro bonis in me collatis,quã gloriam diuinitatis eo modo,quo mihi licet,tibi dare; ſi vt habereris Deus,ſuffragijs & calcu-

d Gen.28.21.

lis eſ-

lis eſſet obuenturum meum ego procul dubio tibi darem, vt omnes te ſolùm pro Deo agnoſcerent, gloriamque & honorem tibi cōdignum redderent. Hanc voluntatem promptiſſimè tibi offero, quæ ſummum eſt, quod poſſum offerre, ob tot in me collata beneficia. Ad hanc voluntatem pertinet firmum decretum, non vſurpandi tibi aliquid diuinitatis, quod faceres tribuendo tibi ipſi dona Dei, aut tuam in eis gloriam quærendo: ſumma enim eſt ingratitudo, proprijs Deum beneficijs oppugnare, non dando ſcilicet illi gloriam de eis, ſed eā tibi vſurpando, vt ſuo loco dicetur.

2 Alterum munus eſt, vt ingenuè apud te ſtatuas, huic Domino gratis, & non tui commodi cauſa fideliter ſeruire; ſicut ipſe beneficia ſua, abſque vllo ſuæ vtilitatis intuitu confert. Quare ipſe idem affectus, Deum propter beneficia in oratione laudandi, talis eſſe debet, vt non reſpiciat alia noua tibi conferenda: Id enim negotiatio potiùs quædam eſſet, lucri cupida, quàm animi gratitudo. Purè itaque ſincereq; eum laudabis, ſtatuens ei ſeruire, eò quod ipſe ſit, qui eſt; & propter beneficia, quæ in te contulit, quamuis alia recentia non daret, ſicut Dauid dicebat: e *Voluntariè ſacrificabo tibi & confitebor nomini tuo Domine; quoniam bonum eſt, & quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me*. Atque ſi diceret: cū tibi ſacrificia & laudes offero, non in id oculos cōijcio, ꝙ me ſis à tribulationib. liberaturus; ſed in id, ꝙ me ex tua ſola bonitate ab eis e Pſal. 53 8. 9

libe-

liberaueris, propter quam liberationem aueo tibi ſeruire.

3. HINC tertium oritur munus offerendum, acceptandi ſcilicet generoſa mente omnes labores & afflictiones, ab eodem Domino tibi mittendas, animo omninò reſignato, vt eiſdē beneficijs priueris; quando eidem Domino viſum fuerit, ea tibi ſubtrahere; magnum reputans beneficium, quemcunque laborem de manu eius tibi euenientem, dicens cum Iob: *§ Si tot bona ſuſcepi de manu Dei, mala quare non ſuſcipiam?* O Deus animæ meæ, tua ſunt omnia bona, quæ habeo, ſatiſque magnum beneficiū reputo, quod me permiſeris eiſdem vti toto tempore, quo illa habui. En eadem tibi reddo in gratiarum actionem, quod ea mihi dederis. Libens verò accepto afflictiones, quibus nunc premor, in gratiarum actionem, ob accepta prius beneficia Affectus hic plurimum refert ad gratiarum actionem, ob redemptionis beneficia, quæ Chriſto D.N. immenſis laboribus conſtiterunt, ideoque à nobis non diſſimilibus laboribus gratiæ ſunt agendæ.

§ Iob. 2. 10

§. 2.

QVAECVNQVE hactenus diximus, videbis mirabiliter expreſſa in altiſſima quadam Dauidis Oratione, quam ipſe EXCESSVM appellauit, eo quod cœleſti lumine accepto; extra ſe factus, ſupra ſeipſum eleuatus, agnouiſſet vanitatem & nihilum, quod omnes homines ex ſeipſis habent; multitudi-

Pſal. 115. 11. *Ego dixi in exceſſu meo* S. Greg 22. Mor. c. 10.

tudinem veri boni beneficiorum, quæ diuina bonitas in hoc ipſo homine & nihilo collocaſſet. Quidquid enim veri boni haberet id totum eſſe Dei beneficium, qui dedit. Cùmque hæc benè penetraſſet, duo cœpit inſtituere colloquia, propria eorum, qui orant. Alterum ſecũ, ſeipſum ſcilicet interrogando, ſibiq; reſpondendo; Alterum cum ipſo Deo, ab vno in alterum aſcendendo. *Primum* itaque ſummæ gratitudinis affectu ſeipſum interrogauit: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Quomodo gratias ei agam, ob collata in me beneficia? aliquid pro omnibus ita offerẽs, vt nullum ſine gratitudine prætercam, & ſiquidem ille mihi retribuit hæc beneficia, ſemel & ſæpiùs noua reddens ob ſeruitia, quę illi exhibebam, atque ſi ego eadem illi præſtare nõ tenerer; quomodo ergo multiplicabo munera, eique offeram, vt ſim pro omnibus perfectè gratus? ad quam interrogationem ac deſiderium, ipſiuſmet Dei inſpiratione reſpondit: *Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam coram omni populo eius, pretioſa in cõſpectu Domini mors ſanctorum eius. O Domine, quia ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ.* Quibus verbis ſummatim complectitur, quæcunque diximus, in quibus perfecta animi gratitudo oſtendi poteſt. *Nam* 1.
ego (inquit) ſtatuo, calicem ſalutaris mei accipere, quantumuis amaritudine & laboribus plenum, meipſum ad eos omnes pro Domino meo tolerandos offerens, quãuis in eis mihi ſit

morien-

moriendum: imò delector valdè, offeredo m[illegible]
ipſius amore ad mortẽ, ſciens pretioſam eſſe i[illegible]
eis oculis & conſpectu hanc oblationẽ. Vol[illegible]
2. itaq; ei offerre, ꝙ ipſe tanti facit. *Inuocabo de*
inde ſæpiùs ſanctũ Dei nomen, cantans perpe
tuò eius laudes, eiq́, omnia bona tribuens, qu[illegible]
mihi cõtulit; ipſius innitens potentiæ & virib[illegible]
3. non meis; gloriam quærens eius, non meã. *Vo*
ta quoq; Dño reddam, & oblationem rerũ, qu[illegible]
illi placent: idq́; faciam coram omni popul[illegible]
eius, & vniuerſo mundo; vt oẽs intelligant m[illegible]
honori mihi ducere, quod illi ſeruiã. Inter hęc
aũt vota & ſacrificia, præcipuum, quod illi of-
feram, ego ipſe ero, tanquã verum holocauſt[illegible]
cum omnibus quæcunq; habeo, etiã cum ipſa
vita: ſiquidem *pretioſa* eſt *in conſpectu Domini*
mors ſanctorũ eius: per quam ſibi ipſis moriũ-
4. tur, vt ſoli Deo viuant. O Deus & Dñe mi, &
quantum eſt ſi hoc totũ, ſeruitij tui cauſa præ-
ſtẽ, & gratitudinis, ob accepta à te beneficia?
nihil me agere in hoc toto iudico, quia *ſeruus*
tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ. & hæreditate
habeo, vt ſim ſeruus tuus, & ſicut ſerui gratis o-
mninò ſeruiũt ſuis Dñis, nulla mercede petita:
ita ego tibi ſeruire ſtatuo, ſicut ſeruus, nulla
mercede quæſita: quia me ſeruũ inutilẽ reputo.
& licet multũ laborẽ, non tamen plus præſto,
q̃ debeã: ſiquidẽ infinite me ad id faciendũ ob-
ſtrinxiſti: Quia Dñs meus es, & tot in me bona
cõtuliſti. Hic excellẽtiſſim⁹ eſt ſpirit⁹, quo agẽ-
dũ tibi eſt in oratione cũ Deo, per gratiarũ a-
ctionẽ. Et ſi idẽ Dñs te in exceſſũ eleuaret, ſicut

Digitized by Google

Dauidē, non eſſet tibi difficile ſed valdè iucũdum. Oēs enim hi affectus ſunt quaſi exceſſus amoris, in diuinorum beneficiorũ exceſſu fũdati, de quibus Deus cum ſuis, & illi cum Deo, in oratione agunt: ſicut *cum* Chriſtus D. N. *in monte* Thabor g *oraret, transfiguratus* fuit, *venientesq; Moyſes & Elias*, vt comites illi eſſent *colloquebantur de exceſſu, quē cõpleturus erat in Ieruſalem*: quē illi proponebant, non tanq̃ eius ignaro; ſed vt laudes dicerent, milleque gratias ꝓ tanto illo beneficio, ei agerēt. O dulcis IESV, qui & audiebas, & loquebaris in tua oratione, de exceſſu amoris ac doloris, quē in tua paſſione, ob mei reparationē eras oſtēſurꝰ: ſiq; dē exceſſus hi tui, mea fuerũt beneficia. Ego me offero vt calicē ſalutaris hauriã, quē tu hauſiſti, etiãſi ingēs in eo ſit mihi labor & dolor: vt ꝓ modulo meo, oſtēdã gratitudinē, q̃ ob adeò excellēs beneficiũ tibi debeo: da mihi, q̃ſo Dñe aliquē tuæ lucis, tuiq; amoris exceſsũ: q̃ me à meipſo transferat totum in te, & amē te pluſquam me; ſeruiamque tibi tanquam ſeruus perpetuus, quamuis ex amore filiali.

g *Luc. 9. 29.*

VLTIMÒ perpende, non ſine cauſa Dauidem, aduertentem ſpiritum libertatis, quem in illo Exceſſu, à Deo acceperat, ſolutis vinculis & compedibus, quas habebat in corde, repetiuiſſe eandem gratiarum actionem, & laudis ſacrificium; ac ſtatuiſſe, eadem ſæpiùs repetere: vt intelligas, quam frequens hoc exercitium tibi eſſe debeat, & quoties recens aliquod beneficium in

Diripiſti vincula mea tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

oratione

oratione aut extra illam acceperis, renouandū tibi eſſe affectum gratitudinis: imò etiam propter hanc nouam lucem, quā dat tibi ad ipſum cognoſcendū, eiuſq; dona æſtimanda, proprias quoq; gratias illi agere debes. Ad quod (ait Richar. de S. Vict.) nos exhortatur idē Dauid, cū dixit h *Buccinate in neomenia tuba, in inſigni die ſolēnitatis veſtræ.* Neomenia ſignificat nouā lunam, eo quod ad eius initiū, feſtum illud concelebraretur. & q̄d aliud eſt noua luna, quę recens incipit recipere lucem Solis, niſi noua illuſtratio, quā recipis à Sole iuſtitiæ, ad eundē cognoſcendum, eiq;, vt par eſt, ſeruiendū. Statim ergo atq; lucem hanc acceperis, ſonare debet muſica laudis in gratiarum actionem eò quod eam acceperis. Sicut Daniel ſtatim atq; i *myſterium per viſionem nocte* ſibi *reuelatum eſt, benedixit Deum cœli,* dicens: *Sit nomen Domini benedictum, à ſæculo & vſque in ſæculum.*

h Pſal. 8. 4

i Dan. 2. 20

DE hac Dauidis oratione, agetur iterum in ſecundo Tractatu, vbi declarabitur cognitio vtraque noſtrorum ſcilicet malorum, & bonorum, quæ in ea luce fundatur.

CAPVT

CAPVT XIV.

DE FORMA ORANDI, ET cum Deo loquendi per petitiones, aut earum inſinuationem, & per obſecrationem adducendo titulos ex parte Dei, Chriſti Domini, Beatiſsimæ Virginis, & reliquorum Sanctorum.

ACCEDAMVS nunc ad eum, cum Deo colloquẽdi & agendi modum, qui præ alijs, magis propriè vocatur ORATIO, qua ea petimus; quæ obtinere deſideramus, & quibus indigemus: cuius materia eſt copioſiſſima, eò quod complectatur omnia mala & miſerias, quas in hac vita vel in futura, aut patimur aut timemus; & bona omnia, quæ nobis deſunt, & habere ſperamus in hac vel in futura vita. Ad hæc enim duo capita reducuntur ſeptem illa, quæ Chriſtus D.N. in precatione ſua Dominica petere nos docuit, vt ſuprà fuit declaratũ. Mala, quæ nunc habemus, (omiſſis ijs quæ ſpectant ad corpus, & omnibus patent) ſunt ignorantia & obliuio Dei rerumque diuinarum, peccata & vitia, carnis paſſiones, quibus ob-

noxij ſumus, quæ eadem etiam in futuro timemus: Timemus item dæmonis tentationes, mundi pericula, deſertiones Dei, mortis terrores, diuini iudicij ſeueritatem, ininferni cruciatus. Bona, quæ nobis deſunt, ſunt lux cœleſtis, diuina gratia, veræ virtutes, earumve augmentum & perfectio, feruor Spiritus, inſpirationes Spiritus ſancti; Deuotio, & animæ conſolationes, viſitationes Dei, protectio eius prouidentiæ, donum perſeuerantiæ, & corona gloriæ.

IN ſingulis autem his bonis aut malis, quæ retulimus, alia multa continentur, quæ petitionum noſtrarum ſunt materia, poſtquam ea cognouerimus. & ſenſerimus, cum ea Deo Domino noſtro manifeſtamus, ſicut faciebat Dauid, cum diceret: a *Effundo in conſpectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuntio.* Ita enim Deus vult, ſtatuitque, vt omnes has miſerias ei manifeſtemus; non, quò ille eas nouerit, cui ſemper ſunt notæ; ſed quò illas referentes, nos humiliemus; & hac ratione fateamur, nobis non ſuppetere vires, ad remedium eis afferendum, & quia humilitas hæc, & de nobis ipſis diffidentia, impellit nos ad orandum magnis affectibus & gemitibus.

a Pſal. 141. 3.

AC propterea ſolet ipſe aliquandiu nos non audire, donec eas manifeſtauerimus, &

noſtrum defectum & impoſſibilitatem, ad eas reparandas, ipſa experiētia didicerimus, ac propterea Matri ſuæ in nuptijs reſpondit. b *Nondum venit hora mea*; Qua videlicet vinum miraculosè conuiuis daret. Nec dum enim vini defectus erat manifeſtatus. Et, cùm c *cæcos ac leproſos* eſſet curaturus, interrogabat eos: c *Quid vultis, vt faciam vobis?* Vt illi neceſſitatem ſuam manifeſtarent. Nec voluit Lazarum reſuſcitare, donec tolleretur lapis ſepulchri, & appareret corpus mortuum: ideo enim eos interrogauit, d *vbi poſuiſtis eum?* atque ſi diceret, ad oculum videre volo miſeriam veſtram; & vt omnes eam videant, ac defleant; agnoſcantque non eſſe in hominibus poteſtatem, ad eam reparandam.

b Ioan. 2. 4

c Mat. 20. 32 Marc. 10. 51

d Ioan. 11. 34

MODVS & ratio hanc manifeſtationem & remedij petitionem faciendi, multiplex eſt, poſſunt tamen ad tres reduci, qui tribus illis modis reſpondent, quibus myſtica Theologia (vt ait ſanctus Dionyſius) agit cum Deo: multis ſcilicet verbis, aut paucis, aut etiam nullis.

§. I.

De petitione quæ fit ſolis deſiderijs.

PRIMVS itaque modus petendi aliquid à Deo eſt, ſtatim atque magnam noſtram miſeriam agnouimus; eam in diuino conſpectu ponere, cum incenſo quodam deſiderio eius reparationis: nullo tamen verbo prolato. Manifeſtatio enim interior noſtrarum miſeriarum, ipſumque deſiderium reparationis earum, verba ſunt & ſermones erga cœleſtem noſtrum Patrem. Qui (vt ait Dauid) e *deſiderium pauperum exaudit*: Ideoque ſatis ſibi eſſe exiſtimabat, cùm diceret, f *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus*. Et S. Iob g *Quis* (inquit) *mihi tribuet auditorem* & aduocatum, *vt deſiderium meum audiat omnipotens?* In quam ſententiam ait S. Gregorius apud ſacratiſſimas Dei aures, feruentia deſideria valere pro clamoribus; quæ deſideria ſi deſint, quantumuis voce clames, cenſeberis tacere; quibus tamen accenſis, etiam dum taces, clamas. Sicut Moyſes nihil loquens orabat, cùm Dominus ei dixit: h *Quid clamas ad me?* Et S. Auguſtinus idem aſſerit: deſiderium tuum (ait) eſt oratio tua; & ſemper deſiderare, eſt ſemper orare: quicquid agas, ſi feruens habes Dei deſiderium, ſemper oras; impleſque dictum Apoſtoli: i *ſine intermiſſione orate*: & quo tuum deſiderium feruentius erit, eò feliciorem ha-

e Pſal. 9. 17.
f Pſal. 37. 10.
g Iob. 31. 35.
22 Mor. c. 1. & lib. 2. c. 4
h Exod. 14. 15
In Pſal. 37.
i 1. Theſ. 5. 17

bebit exitum. *Dignior ſequetur effectus, quem feruentior procedit affectus.* Et quoniam deſiderium hoc, eſt actus charitatis, à qua procedit, vt bona cœleſtia deſideremus, quibus Deo ſeruiamus; ideo addit: *amoris frigiditatem eſſe cordis ſilentium, eiuſdem verò ardorem eſſe continuum clamorem.* His deſiderijs (ait ſanctus Bernardus) vocamus Deum, quando ſe nobis ſubtrahit: quem ex corde deſiderare, eſt petere, vt redeat. Et Salomon deſiderauit k *Spiritum ſapientiæ*, & datus eſt ei à Deo, vt eius deſiderium impleret. Nec mirandum, quod huiuſmodi deſideria & gemitus exaudiantur: proueniunt enim à Spiritu ſancto, qui (vt ait ſanctus Thomas) eos promouet, vt illis & per illa *poſtulet pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. ſi l *terra* ſiccitas, in multis partibus hiſcentis, clamat, vt *cœli* aquam accipiat, Deuſque illam *exaudit*. Quantò magis audiet ariditatem Spiritus tui, ſi eam ponas in eius conſpectu, dicens cum Dauide: m *anima mea ſicut terra ſine aqua tibi, velociter exaudi me Domine, defecit Spiritus meus*, audit Domine, clamorem n *pullorum coruorum inuocantium eum*: qui clamor nihil eſt aliud, quam neceſſitas, qua roſtra ſua aperiunt: quo indicăt, eſca ſe indigere; & non audiet clamorem tuæ neceſſitatis, auxilium ſuſpirantis & remedium.

Serm. 74. in Cant.
k Sap. 7. 6.
l Oſeé. 2. 21.
m Pſal. 142. 7
n Pſal. 146. 9

CVM te defeſſum ſentis interius, os aperis, vt, attrahens frigidum aërem, reſpires: imò ipſemet aër, impetu quodam intrare videtur,

tuum vt refrigeret ardorem, quid itaque faciendum tibi cēſes, cùm anima tua aliqua premitur afflictione, niſi vt eam Deo tuo præſentes viuo deſiderio, eius remedium obtinendi,
o Pſ. 118. 131. dicens cum Dauide: o *Os meum aperui, & attraxi ſpiritum: quia mandata tua deſiderabam* implere. Non dixit autem: ſe verbum aliquod locutum, ſed vi & impetu deſiderij os aperuiſſe, & cœleſtem Spiritum mox ingreſſum, vt cor eius repleret. Scriptum eſt enim: p
p Pſal. 80. 11. *dilata os tuum, & implebo illud.* O Spiritus ſanctiſſime, cuius inſpiratio, mea eſt reſpiratio, ſine qua non poſſum ſpiritus vitam viuere: deſiderium cordis mei facit me os in tuo cōſpectu aperire; audi clamorem meum, & imple me tua gratia, vt felicem hanc vitam conſer-
q Iſai. 25. 24. uem. O Pater cœleſtis, qui dixiſti q *antequam clamarit ego exaudiam*; Quia noſtrum deſiderium vt nos exaudias, clamat: Spiritum tuum bonum mihi largire, quò meum ſaties deſiderium, Amen.

PRAXIN huius formæ orandi diſcemus à mendicis, qui ad portas templorū, aut in plateis ſedent, oſtendētes vulnera ſua ingredientibus, & exeūtibus, nec verbum tamen dicētes; Quia ipſamet vulnera clamant, & Eleemoſynas pro eis petūt. Hoc itaq; modo, in Dei cōſpectu te conſtitues, inſtar vulnerati, & vlceroſi pauperis, & ægroti, oſtēdēs illi tua vlcera, magno dolore ac ſenſu eorū, ac deſiderio ſanitatis & remedij. Hoc. n. ſolum diuinam miſe-
r Prou. 8. 34. ricordiā prouocabit, ad ſubueniendū. r *Beatus*

homo (ait Script.) *qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij mei.* Si.n. ipſe illic, ſuam ignorantiam confitẽs, expectet à me remediũ; illud abſq; vllo dubio obtinebit. Exerce (inquit Gerſon) ſpiritualem hanc mendicitatẽ, exhibe te in Dei conſpectu mendicum: pauper.n. & mendicus illũ laudãt, dum confitentur, ſolũ ipſum poſſe illis ſubuenire, & ex ſuis miſerijs eos eruere. Dic ergo illi confidenter cũ Dauide: ſ *Ego egenus & pauper ſum, Deus adiuua me.* Et iterum. t *Ego mẽdicus ſum & pauper, Dominus ſolicitus eſt mei.* ſ Pſal. 69. 9 t Pſal. 39. 18.

§. 3.

De petitione per inſinuationem.

SECVNDVS modus petẽdi aliquid à Deo (teſte ſancto Thoma) eſt, per inſinuationem; qua pauciſſimis verbis, ſuam quis neceſſitatem aperiens, deſideriũ ſuum inſinuat, obtinendi eius remedium, nihil tamen nominatim petens, niſi fortè in genere. Sicut ſitiens Dauid dixit: a *ô ſi quis mihi daret potum aquæ, de ciſterna quæ eſt in Bethlehem, iuxta portã.* a 2. Reg. 23. 15.
Hoc.n. ſatis fuit, vt *tres* viri *fortes, irrũperent caſtra Philiſtinorũ, & haurirent aquã de ciſterna Bethlehem, & adferrent ad Dauid*, quãuis periculum vitæ propterea adirent: Sed multo tamen melius exaudit Deus huiuſmodi petitiones, vtpotè liberaliſſimus, & qui abſq; vllo ſuo periculo, eas poſſit explere. Huius rei inſignia aliqua exempla habemus in ſacro Euãg. in quorum ſingulis aliquid ſpeciale relucet, quod

hunc modum petendi nos docet, qui (vt ait Hugo de S. Vict.) ex altera duarum cauſarum procedit.

ib. de modo orandi. ap 3. to. 2. *Prima* eſt, magnus quidem timor reuerentialis, ex quo tum ob eius magnitudinem, à quo petimus; tum ob rei petitæ excellentiam ſimulque vilitate noſtra conſiderata, contrahit nos, ac remoratur; ne expreſsè rem illam petere audeamus, ſed ſolùm inſinuemus noſtram neceſſitatem ac deſiderium. Hac ratione orauit Leproſus ille, qui dixit: b *Domine ſi vis, potes me mūdare* Quaſi diceret; poteſtas in tua ſita eſt voluntate: non audeo tamen petere, vt me à lepra mundes: quia eam gratiam non ſum promeritus; tu ergo id fac, quod magis lubet. Alij quoque leproſi c *ſtantes à longe dixerunt; Ieſu præceptor, miſerere noſtri.* Et mulier Cananæa clamauit: d *miſerere mei Domine, fili Dauid: filia mea male à Dœmonio vexatur.* Et Maria Magdalena, cum poſt mortem fratris ſui Lazari, e *cecidiſſet ad pedes Ieſu,* ſolum dixit: *Domine ſi fuiſſes hic, non eſſet mortuus frater meus.* Atque ſi dixiſſet, res eſt tanta mortuū reſuſcitare, vt voluntati tuę id omninò remittam, attenta neceſſitate noſtra.

Matth. 8. 2.

Luc. 17. 12.

Mat. 15. 22.

Ioan. 11. 32

Secunda cauſa alterum ſequitur extremum, non tamen vitioſum, ſed Heroicum, & excellentis confidentiæ, tum ob amorem magnum, quem habemus erga eum, à quo petimus, & quē ille erga nos habet; tum ob rei quā petimus facilitatem, ſi cum magna eius, à quo petitur potentia, comparetur; exiſtimantes ſatis eſſe ad

reme-

remedium, ſi ita expediat, impetrandum, quod noſtram neceſſitatem ac deſiderium illi proponamus, Hoc modo petendi vſa eſt virgo ſanctiſſima, in nuptijs in Cana Galileæ, cùm filio ſuo dixit: f *Vinum non habent*, quaſi diceret, ad hoc vt ſubuenias præſenti neceſſitati, & vini defectui, ſi ita expediet, ſatis eſt, quod ego te amem, tanquam filium, & tu me tanquam matrem. Sorores quoque Lazari, dũ ille infirmaretur, hoc ſolùm Chriſto Domino ſignificari curarunt: g *Ecce quem amas, infirmatur*. exiſtimantes, ob inſignem fiduciam, quam habebãt, id ſatis eſſe, vt Chriſtus ſanitatem fratri reſtitueret, ſi ita expediret: beneuolus enim hic Deus, non nouit amare aliquem, & eundem deſerere; *facitq́ voluntatem timẽtium ſe. & deprecationem eorum exaudit: & cuſtodit omnes diligentes ſe*. Imo etiam filius ille prodigus, quamuis ſtatuiſſet, petere à ſuo Patre, i *fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis*: quando tamen hilarem patris vultum animaduertit, tantam animo concepit fiduciam, vt ſatis ſibi eſſe exiſtimauerit dicere. *Pater peccaui in cœlum & coram te, iam non ſum dignus vocari filius tuus*; licet nihil in particulari peteret, Et quoniam huiuſmodi orationes, ſiue inſinuationes, ex magna fiducia, magno amori, reſignationique coniuncta procedunt, optime apud Deum excipiuntur, & expediuntur. Ideoque vtile eſt, frequenter ac feruenter eas adhibere: ad quod facilitas & breuitas earum, Deique liberalitas in eiſdem exaudiendis, nos

f Ioan. 2. 3.

g Ioan. 11. 3.

h Pſ. 144. 19.

i Luc. 15. 19.

inuitat, exprimendũ vero eſt ſingulis aliquod nomẽ Dei, aut motiuum, eſt eius vel ex noſtra parte, quod vicem habeat petitionis; In hunc modum. O lux vera, ſi vis, potes illuminare tenebras meas: ô ſumma potentia, in voluntate tua poſitum eſt, infirmitati meæ ſubuenire; miſericordia infinita aſpice in meam magnam miſeriam; Creator mi, qui opus eſt manuum tuarum, perſecutionem ab inimicis ſuis patitur; anima quam ad ſimilitudinem tuam condidiſti valdè eſt culpa ſua defœdata; Qui vniuerſum toti mundo proſpicis, ecce magna premor paupertate; tu das eſcam auribus, ego fame pereo; tu lilia campi veſtis, ego nudus exiſto; tu es tuarum creaturarum lætitia, ego in triſtitia viuo. O Pater orphanorum, vide, quã ſim ab omnibus deſertus: ô mundi redemptor ecce in captiuitatem eſt redactus, quem tuo ſanguine redemiſti: ô Deus meus, & omnia
Pſal. 143. 2 mea? & quid ego ero ſine te, k *miſericordia mea & refugium meum, adiutor meus, & redemptor meus*, aſpice in me, ſubueni mihi & protege me, In hũc modum licebit varias orationes inſtituere, quæ inſtar ſint reſpirationũ animæ; & nunciorum ſpiritus ad Deum; & ſagittarum, quæ iaciuntur in cœlum. Et quamuis breuia ſint verba, poteſt eſſe prolixior in eis ſenſus, loquente ſcilicet affectu, etiam ore tacente.

§. 3.

De Petitione, quæ ſit adferendo aliquos titulos, ſiue cauſas ad impetrandum, quod petitur.

SVPEREST tertius modus petendi, magis expeditus, & omnib. communior; cùm ſcilicet diſtinctè petimus à Deo D. N. vt à malis noſtris nos liberet, & bona ſua nobis cõmunicet, exprimentes rẽ, quam petimus, & cauſas ſiue motiua ad impetrandum adducimus; & quicquid præterea deuotio ipſa nos docet; quę tanquam Rhetorica quædã eſt Spiritus S. cęliq; eloquentia, qua vincitur inuincibilis. Cuius exemplum apparet in multis eximijs orationibus, quas refert ſacra Script. Interdum ergo incipies à diuinis laudibus, ſicut qui Dei volũtatem præueniẽdo allicit, priuſquam aliquid petat: Interdum incipiendo ab exaggeratione tuarum miſeriarum, & hoſtium tuorum feritate, vt ſic Deum prouoces ad miſerendũ. Aliquãdo etiam licet ab ipſa petitione ſtatim inchoare, ſicut faceret, qui magna aliqua moleſtia premi ſe videt. Opertet autem ipſis petionibus titulos, ſiue cauſas & rationes inſerere, quæ adſunt, vt exaudiare.

ET hic eſt modus orandi, quem Apoſtolus *obſecrationum & poſtulationum* nomine intelligit, quæ ſunt pauperum propriæ, iuxta illud Sapientis: a *Cum obſecrationibus loquetur pauper*. Nam illis communiter vtuntur

a Prou. 18. 23

men-

geremus, eum non propendere ad nobis cōcedendum, quod petimus; vellemus tamen eundem ad id allicere, & attrahere. Quare non decet carnis & ſanguinis titulos aut prophanas huius mundi rationes ad id adducere. Meritò enim tunc reſponderet nobis, quod filijs Zebedæi: c *Neſcitis quid petatis*, ſi titulo propinquitatis illud petitis: Omnes ergò rationes ſanctæ, & tituli ſacri eſſe debent. Sed quoniam ex parte noſtra nihil, niſi miſerias habemus, mendicandæ ſunt rationes & tituli, ex parte ipſius Dei, & Chriſti Seruatoris noſtri, ſanctorũq; eius, ſimul inſerentes eas, quæ ſunt ex parte miſeriæ noſtræ ad prouocandam miſericordiam diuinam. c Mat. 20. 22.

§. 4.

Tituli & cauſæ adducendæ ex parte Dei.

PRVIMVM ex parte Dei D. N. duodecim tituli adduci poſſunt, quos diuina Scriptura vſurpat, qui tamen omnes ferè ad vnum illum maximè præcipuum reducuntur, quem Daniel allegauit, dicens: a *Exaudi Deus orationem ſerui tui, & preces eius, propter tenetipſum.* a Dan 9. 17.

1. QVIA videlicet tu talis es: quia ad tuam id magnitudinem & maieſtatem ſpectat, & ad honorem gloriamque tuam: vt liberalitatis & miſericordiæ tuæ immenſitatem mundo manifeſtes; & propter veritatem ac fidelitatē,

e *tribulationis, eruam te & honorificabis me*; um itaque ego facio, quod iubes, te inuocan-o; fac tu etiam quod promittis, me liberan-o: vt & ego faciam, quod debeo, te glorifican-o. Ne permittas me fieri timidum ad inuocā-um Sanctum tuum nomen, ſi videro, me cla-
nantē ad te non exaudiri. i *Ne patiaris* (ait 7.
ſther) *claudi ora laudantiū te; atque extingui* i Eſth. 2. 9
gloriā templi & altaris tui. Ego alium Deū nō 8.
habeo, niſi te; nec ad aliud ſanctuarium recur-ram, niſi ad tuū: quia tu ipſe conquereris de ijs
qui k *eūt ad conſulendum Beelzebub*, & falſos k 4. Reg. 1. 16
Deos, & l *te non conſulunt nec os tuū interro* l Iſa. 30. 1.
gant de rebus ſuis. ſiquidē ergo ad tuum acce-do conſpectū, vt de meis rebus os tuum inter-rogem, ne meam deſpicias orationem.

Tv es pater meus, Creator meus, Rex, Me- 9.
dicus, &. Protector meus: ô Pater mi, mon-ſtra te eſſe patrem meum; quamuis indignus e-go ſim filius tuus, ô Creator mi, perfice opus manuum tuarum, ſiquidem tua opera ſunt per-fecta. O Rex omnipotens, dita me tuis donis, vt omnes videant tuam magnam potentiam. O medice peritiſſime, ſana meas infirmita-tes, vt appareat tua infinita ſapientia. O Pro-tector vigilantiſſime, accipe me ſub alas tuas, ad confuſionem & terrorem tuorum i-
nimicorum. Tu Domine, gloriaris de miſeri- 10.
cordia, ſuper omnia opera, quæ à te procedūt: en hominē miſerijs plenum, in quo licebit in-finitas miſericordias tuas cōmodè exercere. m
Cōuertere, Domine, (ait Dauid) *& eripe animā* m Pſal. 6. 5.
meam:

meam: ſaluum me fac propter miſericordiam tuam.

II. QVOD ſi gloriaris multum de tua Iuſtitia: n *auribus percipe obſecrationem meam, in veritate tua, exaudi me in tua iuſtitia.* Ad tuam enim iuſtitiam pertinet, implere quod promittis, & efficere me iuſtum, non quod ego id ſim promeritus: ſed quod tua bonitas, ad id faciendnm inclinet. *Si* o *tua voluntas eſt ſanctificatio mea*, egoque deſidero ſanctus eſſe, idque à te peto; imple Domine, voluntatem meam, ſiquidem in hoc implebis & tuam; tua enim voluntas, eſt mea.

n Pſal. 142. 1.
o Theſ 4. 3

12.

§. 5.

Tituli & cauſæ ex parte Chriſti D. N.

HIS prædictis ſimiles eſſe poſſunt cauſę & rationes, ex parte Chriſti D. N. adducendæ, quas ipſemet ad vnam videtur reuocaſſe, cùm dixit: a *Quodcunque petieritis Patrem, in nomine meo, hoc faciam.* ob ſublimitatem ſcilicet eius incarnationis; ob ſanctitatem virtuteſque excellentiſſimas, quę in ipſo ſunt; ob infinita merita vitæ eius, paſſionis, ac mortis, quorum nos fecit hæredes, vt præmium illis debitum, in nobis redderetur; ob gloriam ſanctiſſimi eius nominis, quod tā excellenti ſua iuſtitia fuit promeritus, vt, qui æterni ſui Patris gloriam ſemper quæſiuerit; ac denique ob eius verbum, quod habemus,

a Ioan. 14. 13 & c. 15. 16. & c. 16. 23.

nos

nos fore exaudiendos, cum in eius nomine aliquid petierimus. Ex quibus, duodecim alios titulos deducere licet, in hunc modum.

O pater æterne, b q. iuſtos *prædeſtinaſti cõformes fieri imaginis filij tui* vt eſſet ipſe *primogenitus in multis fratribus*: per eius ſanctitatem peto, exaudiri meam orationem: vt ſic ei conformis efficiar, habeatque ipſe fratrem præterea vnum in quo glorificetur. 1. b Rom. 3. 29.

ATTENDE, ipſum infinitè plura eſſe promeritum, quam hactenus acceperit; redde præmium eius meritis in me; largiendo id mihi, quod ob illa peto. 2.

SI audis voluntatem ſeruorum timentium te, quantò magis audies voluntatem filij tibi infinitè placentis. 3.

IMPLE Domine deſiderium meum: quia ſic eius deſiderium implebis; ſiquidem ego c *peto*, quod ipſe vult, me petere; verba, quæ iuſſit me dicere, ea ego profero: ne ea tanquã mea audias, quamuis ore meo proferantur, ſed tanquam ipſius. 4. c Matth. 6. 9

IDEOQVE largire mihi, quod illis peto. d *Gratias egit ille tibi, quoniam audiſti eum, & quod ſemper illum audires*. Et ſiquidem nunc ipſemet petit in me, & pro me; ſi illum in me audies, gratias etiam aget pro eo, quod mihi conceſſeris. Ille e *orauit pro me* in nocte ſuæ paſſionis; & quod ipſe tunc petijt, ego nunc peto. quandoquidem ergo eius orationem exaudiſti, exaudi nunc & meam, quæ eadẽ eſt cum illa. 5. d Ioan. 11. 41. e Ioan. 17. 20

6. Phil.2.10. Eo quod ille f *vſque ad mortem crucis ſe humiliauerit* vis in eius *nomine omne genu flecti*, omnibuſque eſſe honori; honora nunc idem nomen, largiendo mihi, quod per idem nomen peto.

Ioan.54.13 & c.15.16. 7. AD bonitatem & gloriam tuam ſpectat, filij tui promiſſa implere, qui dixit: g *quodcunque petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis, vt glorificetur Pater in filio*. & filius propter patrem. Quod princeps aliquis petit per famulum ſuum, æquè benè expeditur, atque ſi per ſe ipſum petijſſet: famulus enim non petit propriò nomine, ſed ſui Domini, cui, quod petitum eſt, datur potiùs quàm famulo. O ſupreme Pater, in nomine cœleſtis principis filij tui, hanc petitionem inſtituo: ſi annuis, illi, quod ego peto, concedis. Ego enim non ſum niſi eius famulus, qui quamuis per me nihil promerear: at propter eum, & in eo mereor exaudiri.

Pſal.83.10. 8. h *Protector noſter, aſpice Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui*. priuſquam in meam. Siquidem ergo te reſpiciente in diuinam eius faciem, placuerunt tibi eius orationes & opera; aſpiciente etiam ſimul meam cum eius facie, per eam, quæſo, tibi placeant, & mea opera, ipſius operibus coniuncta.

9. Rom.8.32. CVM i *proprium filium nobis dediſti, omnia etiam cum illo nobis donaſti*: Ipſe enim eſt ſuper omnia, qui & ius in omnia habet: da mihi quod

nunc

nunc peto, ſiquidem vnum eſt eorum, quæ ipſius ſunt.

O MVNDI Saluator, propugna tuæ redemptionis, tuorumque meritorum honorem. attende gloriæ nominis tui, tuorumque promiſſorum veritati, memento: quod ſis etiã noſter aduocatus apud Patrem: oſtende ei vulnerum ſigna, quæ in ſacratiſſimo tuo corpore notata reſeruas, quò mea oratio exaudiatur, ſiquidem in tuo nomine & verbo tuo innixus, eam offero. 10.

k *Tu es caput meum*, & ego myſtici tui corporis membrum: l *Tu vitis, ego palmes*. & ſiquidem *tu in me manes, & ego in te*, propter hanc vnionem, tu pete pro me; &, qua meum es caput, influe in me virtutem orandi, neq; enim repulſam patietur oratio, quæ tibi erit coniuncta. 11. k Coloſ. 1.18 l Ioan. 15.5.

O ſumme Sacerdos, qui oras & ſacrificia offers pro toto populo, & pro ſingulis fidelibus, ora & pro me, & ad ita orandum me impelle, vt oratio mea audiatur, & feliciter expediatur. Amen. 12.

HI ſunt præcipui tituli, & motiua, quibus noſtrã orationem comitari poſſumus, vt nos ad fiduciam habendã excitemur; Deus verò D. N. ad miſericordiam exhibendam permoueatur. Quç eadẽ motiua adduci poſſunt apud Chriſtũ D.N. ad quẽ etiã licet, & conſueuimus noſtras orationes dirigere: qui etiam dixit: m *Si quid petieritis me, in nomine meo, hoc faciam*. m Ioã. 14. 14.

Præfat. in Psal. 85.

Et, vt ait ſanctus Auguſtinus Chriſtus Dominus noſter orat pro nobis, qua ſacerdos eſt; orat verò in nobis, qua eſt caput noſtrum, & rogatur à nobis, qua DEVS eſt; & nos oramus per ipſum, in ipſo, & ipſum, & cum eo facimus orationem noſtram, & ille nobiſcum: qui etiam, qua noſter Magiſter eſt, nos docet orare; verbaque ſuggerit, quibus petere debeamus: & hæc omnia ſimul coniuncta, ſunt tituli & motiua magnæ confidentiæ, quod exaudiemur. Ideò enim dixit ſanctus Ioannes:

1. Ioa. 5. 15. *Hæc eſt fiducia, quam habemus, quod audiet nos quoniam ab eo habemus petitiones, quas poſtulamus.*

§. 4.

Tituli ex parte Sanctorum deſumendi.

ALIOS ſacros titulos adhibere poſſumus apud Deum, ex parte ſanctorum cœleſtium: proferendo ſcilicet heroicam illorum ſanctitatem, ſeruitiaque præclara, & inſignia merita, ac deſideria, quæ habuerunt, ipſum Deum in hac vita honorandi, & quod ipſemet habet, eoſdem viciſſim exaltandi; vt pateat mundo, quanti ipſe illos faciat; & quodnam illis munus commiſerit; pro nobis intercedendi: ac denique, quod gratum ſit ipſi, noſtras orationes, ad ſe dirigi, & ante diuinũ ſuum thronum, per illos offerri. Et ita Moyſes, Elias, Daniel & alij antiqui Patres conſueue

runt

runt in ſuis orationibus meminiſſe a *Abraham, Iſaac, & Iacob*, tanquam aduocator apud Deũ. Exod.32.13. Deut.9.27.
In noua autem lege, adhibere debemus tanquam aduocatos noſtros, Apoſtolos & Euangeliſtas, & inſignes alios ſanctos ſignificatos per b *viginti quatuor Seniores, habentes in manibus ſuis phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum*, quas Deo offerebant. Confert autem hoc plurimum, ad hoc vt illæ exaudiantur, ob duplicem cauſam. b Apoc. 5.

Prima eſt, quod ſic humilitatem magis exerceamus, dum nos agnoſcimus indignos, qui oremus, & ingrediamur ad conſpectum Maieſtatis Dei, niſi ſub talium aduocatorum patrocinio: Sicut placuit plurimum ipſi Chriſto Domino, humilitas Centurionis dicentis: c *non ſum dignus, vt ſub tectum meum intres, propter quod & meipſum non ſum dignum arbitratus, vt venirem ad te; ſed miſerat ad eum Seniores, qui rogarent* ac intercederẽt, vt obtinere poſſet, quod optabat. c Luc.7. 7.

Altera cauſa eſt: quia ſic magis creſcit confidentia, & fiducia obtinendi, quod petimus: ſiquidem non ſoli petimus, ſed multi alij idem nobiſcum petunt. Et ipſemet Deus, cum noſtras orationes audire deſiderat, inſpirat nobis, vt tales interceſſores adhibeamus: ſicut fecit, cùm vellet amicis Iob benefacere, miſit enim illos ad ipſum Iob, dicens: d *Iob ſeruus meus orabit pro vobis, faciem eius ſuſcipiam*. Contra verò, cùm decreuit ſeueritate d Iob.42.8.

ſuæ Iuſtitiæ contra rebelles vti, nec concedere, quod petitur, proteſtatur, magna adhibita exaggeratione, ſe id non facturum etiamſi Sancti magni intercedant. Ita dixit Ieremiæ; e *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum*, quaſi diceret: etiamſi illi pro hoc populo orent, non placabor. Et ipſimet Ieremiæ dixit: f *Tu noli orare pro populo hoc, nec ſumas pro eis laudem & orationem, & non obſiſtas mihi: quia non exaudiam te.* Qua ratione ſatis manifeſtat Deus, quanti faciat Sanctorum interceſſionem, quantamque vim illi faciant eorum orationes: ſiquidem eos præuenit, ne ipſius diſpoſitiones & ordinationes orationibus ſuis impediant.

Ieremi. 15. 1

Ier. 7. 16. & 11. 4.

ſal. 4. 4.

IVXTA hoc ergo loquemur cum Deo Domino noſtro nunc hos titulos adducentes, ac dicentes. O Sancte ſanctorum, honora & exalta illos, tribuendo mihi, quod per illos à te peto: in tuum enim cedit honorem, quod tales habeas ſeruos, qui ſuis orationibus vim tibi quaſi inferant in gloriam, cedit ſanctiſſimi tui nominis efficacitas, quam habent Sancti apud te, cum pro nobis intercedunt. Quia id totum prouenit à Sanctitate, quam tu illis es largitus: glorifica illos in me, audiens Orationem, quam per illos tibi offero. Si tantis fauoribus Hebræum populum es proſecutus, propter Patriarchas & prophetas; maioribus adhuc proſequeris Chriſtianum, ob Apoſtolos & martyres. Profero ergo tibi illorum obſe-

quia, loco eorum, quæ mihi deſunt, quo meam exaudias Orationem, & valeam ego ita ſeruire tibi, ſicut illi ſeruierunt.

INTERDVM orationes dirigemus ad ipſoſmet Sanctos, vt ipſi recipiant in ſe noſtra negotia, tanquam ſua propria, apud Deum ſolicitaturos. O felices Sancti, eſtote, memores officij vobis cõmiſsi, quo noſtri aduocati eſtis cõſtituti, illudq́; ſolicitè pro nobis explete. Cum vos in hoc mũdo degeretis, optabatis, Sanctos, qui vos ad Cœlũ præceſſerant, veſtræ cauſæ apud Deũ patrocinari: nunc ergo, cũ iam illis in Cœlo coniũcti ſitis, intercedite pro ijs, qui adhuc verſamur in hoc mundo eodẽq; tenemur deſiderio. Cũ eſſetis in hac valle lacrymarum, propriaq; neceſsitate vrgeremini, pro ſalute veſtra orare, dilatabat ſe Charitas veſtra, ad orandũ etiã pro aliorũ neceſsitate: nũc aũt eſtis in Paradyſo voluptatis, nullã patiẽtes propriã neceſsitatẽ; certũ eſt ergo, vos ꝓ ijs, qui illã patiũtur oraturos; ꝓperate, vt noſtrã beatitudinẽ impetretis, vt eò citius veſtra cõpleatur. Bonus (inquit S. Bern.) mediator erit, qui nihil pro ſe petit: quia nihil ipſi deeſt; cuius proinde totus affect⁹ tranſit ad orandũ pro altero, qui magna neceſſitate premitur, & in magno periculo verſatur. Quod ſi quid Sanctis deeſt, gloria .ſ. corporũ, hoc ipſũ illos incitabit magis ad orandũ pro nobis, quia nõ prius corporis gloriã cõſequentur, nec g *ſine nobis* (vt ait Apoſt.) *cõſũmabuntur*. Et (vt ait Dauid) in cœlo h *nos expectãt iuſti, donec retribuat nobis* præmiũ .ſ. cũ illis.

Serm. 2. de S. Victore & ser. in Vigilia SS. Petri & Pauli.

g Hebr. 11. 4 c

h Pſal. 141. 8. A ...c. 6. 11.

EOSDEM titulos, & quidem in gradu eminentiori, licebit adferre ex parte Virginis ſanctiſſimæ Dominæ noſtræ, eò quod in illa ſine comparatione illi excellant: quibus etiam licebit addere titulos alios, quod ſcilicet Mater ſit Dei, Cœli Regina, Mater, & Aduocata hominum; & filij ſui in negotio ſalutis noſtræ cooperatrix: propterea enim, illa tanquam inſtrumento vſus eſt ad primam iuſtificationem & ſanctificationem, quam effecit ipſe in hac vita mortali, in domo ſcilicet Zachariæ, cùm præcurſorem ſuum Ioannem Baptiſtam ſanctificauit; Matremque eius Spiritu S. repleuit; & eius oratione permotus, primũ fecit miraculum, cõuertendo aquam in vinũ; & ob eiuſdem orationem, miſit ſuis Apoſtolis Spiritum S. vt apud omnes conſtaret, quantæ efficacitatis eſſet apud ipſum, huius Virginis oratio; & quanta cura ac ſolicitudine ſuſcipiat ipſa noſtræ neceſſitatis remedium. Præſertim verò, cùm Chriſtus Dominus noſter, in hora mortis ſuæ, in cruce pendens, nihil aliud ei commendauerit, quam vt noſtra eſſet mater, noſque filiorum loco haberet. Et vna inter alias cauſas, cur illam etiam corpore glorificatam in cœlo habeat, ea eſt, vt pro nobis intercedat, oſtendens illi pectus ſuum, quod ipſe ſuxit; ſicut idem filius apud Patrem facit officium Aduocati, oſtendens ei ſua vulnera; ne ea interceſſio repellatur, cui tantæ charitatis inſignia coniunguntur.

DENI-

DENIQVE colloquens cum Chriſto D. N. omnes excellentiſſimos reſpectus in eo agnoſcere debes, qui eſſe poſſunt in optimo filio, qui fuerit vnquam, aut eſſe poſſit, erga optimã Matrem, quę eſt, aut vnquam futura ſit in mũdo. Et ſimiliter colloquens cum ipſa beatiſſima Virgine, inuenies in ea nobiliſſimos reſpectus excellentiſſimæ cuiuſdam Matris; tã in agnoſcendis tuis neceſſitatibus, & earum remedio deſiderando; quàm in ſolicitudine illud procurandi, & potentia ad impetrandũ. Vt enim ait S. Auguſtinus: quò illa ſanctior eſt eò eſt ſolicitior; & quò à filio magis diligitur; eò potentior ipſa eſt remedium noſtrum impetrandum: modò tamen ſtudeamus & nos, nobiles filiorum reſpectus induere, quos erga talem matrem habere par eſt, vt liceat nobis confidenter dicere verſum illum Eccleſiæ. *Monſtra te eſſe matrem, ſumat per te preces, qui pro nobis natus, tulit eſſe tuus.* Cùm itaque oras, cogita, te aſcendere in cœlum, ibique videre Chriſtum D. N. in immenſæ maieſtatis Throno ſedentem, & prope eum, ipſius matrem in altero, cui filius dicat illa verba, quæ Salomon Bethſabeæ matri ſuæ dixit: i *Pete* i 3. Reg. 2. 2[0] *mater mea, neque enim fas eſt, vt auertam faciem tuam*, negando tibi quod petieris. Hac itaque confidentia loquere, nunc cum Matre, dicens: O mater pijſſima, vtere hac opportuna occaſione, propone tuo filio meam neceſſitatem, eiuſque pete remedium; obſtringe illum verbo ipſius proprio; propone officium,

 quod

quod ipſe tibi commiſit; Supple verò tuis meritis, quod mei deeſt; & authoritate matris interpoſita, dic ei pro me: fili, ſeruus tuus, non habet vinum amoris & feruoris, quem deſiderat; imple eius deſiderium, vt experiatur, quantum apud te mea valeat interceſſio. Mox licebit, te ad ipſum filium conuertere, ac dicere: O verbum diuinum, accipe matris tuæ preces; & quod ego, per me non promereor; da mihi per eius merita; nec confundas eius faciem, quamuis mea ſit confuſione digna. Siquidem illa ſemper tuum vultum eſt venerata, ac propterea digna, vt eius tu vultum recrees, & afficias lætitia. Matris tuæ gloria, etiam tua gloria eſt: eſt autem illi gloria, ſi à te exaudiatur, & quò ego ſum peior, & indignior qui exaudiar; eò maior erit eius gloria, ſi propter eam exaudiar ego.

CAPVT XV.

E FIDVCIA IN DEVM, uæ debet orationem comitari: & qua ɪtione innitatur ei veritati, quod eus ſit iuſtus Iudex, amicus fidelis, liberalis in faciendis Eleemoſynis: & Pater valdè beneuolus, & qua ratione temporalia bona petenda, & ab eo ſperanda ſint.

EX dictis in proximis capitibus, facilè intelligitur, orationem, ad volandum & perueniendum in cœlũ, & ad ingrediendum ante Thronum Dei, ac denique vt feliciter ea expediatur, luas alias habere debere. ALTERAM cognitionis noſtrarum miſeriarum, & diffidentiæ de nobis ipſis; ALTERAM verò cognitioni miſericordiarum diuinarum, cum profunda euerentia, & in Deum fiducia. vtrauis autem iarum alarum deficiente, nõ aſſequetur, quod petit. Quamobrem dixit S. Bernardus, eſſe aliquam orationem timidam, aliam tepidã; aliã temerariam, alteram verò humilem, feruentem & confidentem. *Timida* non progreditur extra ipſum orantem, quia ſuffocatur in abyſ-

Hugo de S. Vict. libello de orando Deo.

Serm. 4. de Quadrag.

em fiducia deficiente, non conſequetur o-
io quod quærit. quod ſignificauit ſanctus
obus dicens: a *Si quis veſtrum indiget ſapiē-* a Iacob. 1. 5.
poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter,
non improperat; poſtulet autem in fide, nihil
itans aut dubitans, ſe obtenturum quod ſe-
ıdum Deum petierit. *qui enim hæſitat, ſimilis*
fluctui maris, qui à vento mouetur, & circū
tur in varias partes: qui propterea non re-
piet, quod petit. Quomodo enim reciperet,
ipſe non eſt firmus in ſpe accipiendi? &
omodo ita petat, vt recipere mereatur; ſi du
ːet vel de omnipotētia, vel de miſericordia
ıs, qui daturus eſt? Quod ſi tentationum
ıtis ſe permittit, deditque contra diuino-
m promiſſorum firmitatem; quomodo ex-
rietur illas impleri in ſe? Propterea ſuf-
cabitur eius oratio, in hoc mari diffidentiæ;
c dignus erit, qui ad diuinum conſpectum
lmittatur.

NEC myſterio vacare cenſendum eſt, quod
c ſimilitudine S. Iacobus fuerit vſus. Innu-
eri ſūt .n. fluctus internarum tentationum,
venti externarum, à quibus oppugnatur hęc
ducia: vt deficiat & qui non ſit valdè in ea ra-
icatus, facilè eam perdet. Magna confidentia b Mat. 14. 28
deſcendens Petrus de nauicula, ambulabat ſu-
er aquā maris, vt *veniret ad Ieſum*, qui ei dixe-
at. *Veni: videns verò Petrus ventum validum*
tumentes fluctus, *timuit & cepit* confiden-
am amittere ac *mergi*, donec ſubuenit illi
lem Chriſtus, qui *extendens manum, appre*
hendit

SED quem non demulcet iucũda illa ac ge-
oſa Chriſti promiſſio: *omnia poßibilia ſunt
denti?* Quicquid.n.& credere, & ſperare
nè à mea omnipotentia poterit, eius oratio
ni dubio procul id obtinebit. Tantũ.n.ora-
impetrare poteſt, quãtũ ego poſſum & vo- f Marc.11.23.
facere. Et idem Dñs. f *Habete* (inquit) *fidem
i. Amen dico vobis, quia quicunque dixerit,
ic monti: Tollere & mittere in mare, & non
ſitauerit in corde ſuo; ſed crediderit, quia
od. ũq; dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis
nia quæcunque orantes petitis, credite, quia
cipietis & euenient vobis.* O ineffabilem di-
næ miſericordiæ largitatem? ò immenſam
uinæ omnipotentiæ liberalitatem? Et quid
oc eſt aliud, liberaliſſime Dñe, niſi tuam om-
potentiam communicare orationi, fiduciam
benti? Quid amplius promittere nobis po-
ras, quam tuam omnipotentiam aſtringere,
d totum id exequendum, quod fiducialis pe-
t oratio? ſit benedicta adeò immenſa libe-
alitas, quæ in eo ſe prodere voluit, vt omni-
otentiæ ſuæ nos participes faceret: Quid eſt
ait S. Bernard.) quod clariorem reddat æter-
i verbi omnipotentiã, quã ꝙ in ſe ſperãtes fa-
iat omnipotentes? magna fides magna mere-
ur: & quò amplius extenderis pedẽ confiden-
iæ in bonis tui Dñi, eò plus impetrabis ab ei⁹
miſericordia: implebiturq; in te promiſſio illa
Dei, qua dicit. g *omnis locus, quem calcauerit* g Deut.11.24
es veſter, veſter erit. parua tua aut magna fi-
ducia eſt, q̃ cõtrahit aut dilatat vas cordis tui,

ad re-

ad recipiendum parum aut multum, ex fonte diuinę miſericordiæ. dilata cor tuũ, & aperi os, magnaque fiducia pete. Deus enim vas tuum ita implebit, vt nihil remaneat vacuum. Et tãtum (inquit Caſſianus) impetrabis, quantum credideris te impetrare poſſe. Hac fide examinabat Chriſtus Dominus noſter infirmos, ad cuius menſuram ipſe miracula faciebat, vt apparet in ijs, quæ dixit duobus illis cœcis: h *ſecundum fidem veſtram fiat vobis.* Quod ſi infirmi credebant opus eſſe, vt ipſos Chriſtus manibus ſuis tangeret, quantumuis paruam eorum fidem reprehenderet, hoc tamen modo, eos ſanabat: ſi credebant ſe ſanandos, i *ſi vel fimbriam veſtimenti eius tangerent, quotquot tangebant, ſalui fiebant:* Quod ſi credebant ſufficere eius verbum, qualis fuit Centurio, ſolo verbo illos ſanabat. k *Vade* (inquit) *& ſicut credidiſti fiat tibi, & ſanatus eſt puer in illa hora.* Huiuſmodi autem fidem laudabat ipſe IESVS, ſicut Centurionis fidem *miratus dixit: Non inueni tantam fidem in Iſrael.* Quod ſi Cananeæ orationem audire diſtulit; eamque varijs modis repellendo exercuit; id fecit vt fidei ſuę firmitatem magis illa manifeſtaret perſeuerans, nec deſiſtens ab eo, quod petebat, & impetrare ſe poſſe ſperabat; cui ſic perſeueranti dixit IESVS: l *O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.* Magna procul dubio fides illa eſt, quæ talibus ventis flãtibus non perturbatur, nec tot tempeſtatibus ſubmergitur, ſed præualet firma, conſtanterque

h Matt. 9. 29.

i Marc. 9. 59.

k Mat. 8. 13.

l Mat. 15. 28.

perſe-

Digitized by Google

erſeuerat, donec obtineat, quod optat. O Re-
demptor dulciſsime, donum tuum eſt hæc fi-
des, & liberalitas, tua hæc fiducia; ſicut & i-
pſa Oratio, ad quem illa dirigitur: Et cum vis
largiri quod à te petitur, hanc fiduciam peten-
ti præmittis, qua eum ad petendum & accipi-
endum diſponas. Da mihi pretioſum hoc do-
nũ, & m *adauge mihi fidem.* ſicut tuis Apoſto- m Lucæ 17. 5
lis: quo mea Oratio, adeo ſit feruens, vt per e-
am merear copioſam tuam miſericordiam ob-
tinere: Amen.

§. I.

De primo modo fiduciæ in Deum.

VEniamus nunc ad ſolida illa fundamen-
ta explicanda, quæ habemus ad hanc fi-
duciam in Deum excitandam, ꝙ exau-
diet noſtras Orationes. Ea aũt fundamẽta, ſiue
cauſas, varijs parabolis & rationibus Chriſtus
D.N. expoſuit in ſuo Euangelio. Nam primum
cupiens ipſe (vt ait S. Lucas) nobis perſua-
dere, n *quoniam oportet ſemper orare, & non* n Luc. 18. 1.
deficere in oratione, amiſſa videlicet fiducia,
feruore, & conſtantia in ea, propoſuit parabo-
lam de *Iudice, qui Deum non timebat, & homi-
nem non reuerebatur. vidua autem quadam ve-
niebat ad eum dicens: Vindica me de aduerſario
meo,* Iudex autem *non volebat per multum tem-
pus:* qua tamen vidua, in ſua petitione diu per-
ſeuerante, *dixit* Iudex *intra ſe; etſi Deum non
timeo, nec hominem reuereor, tamen quia mole-
ſta eſt mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in no-*

uiſſimo veniens ſuggillet me. Quod ſi hoc dixit. *Iudex hic iniquitatis.* Deus non faciet vindictam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die ac nocte? O altitudo miſericordiæ diuinæ, quæ cum tali Iudice voluerit ſe conferre, vt nobis efficacius perſuaderet, ne ab orando deſiſteremus. Satis (inquit S. Chryſoſtomus) fuiſſet, quod Chriſtus Dominus noſter cum bono aliquo, miti, & affabili Iudice ſe conferret, ac diceret: Si talis Iudex, viduæ petitionis rationem habuit: quanto magis ſupremus ille Dominus, qui eſt infinitæ bonitatis, manſuetudinis, & affabilitatis, petitiones veſtras exaudiet? fuiſſetq; ſufficiens hoc argumentum, ad quemcunq; prudentem hominem conuincendum. Sed vlterius progreſſa eſt huius Domini charitas, cum viſus eſt comparatione cum iniuſto, crudeli, impio, valdeque terribili Iudice; qui tandem placatur, &, ad importunas preces, in alium commutatur, ad preces inquam, non hominum potentium & magnatum, ſed pauperis cuiuſdam viduæ, ac deſertæ: vt omnes intelligant, quantam vim habeat deprecatio, quæ apud iniquum Iudicem tantum efficit: quantum nec timor Dei, nec hominum reſpectus efficere potuit; eiuſque impium & crudele cor emolliuit, ac reddidit miſericors, ob id ſaltem, vt propriam moleſtiã & pudorẽ effugeret. Quod ſi tãtũ poteſt oratio, apud impios & crudeles, quãto amplius obtinebit apud Deũ, q eſt ipſa miſericordia & charitas: & cui graue nõ eſt, ꝙ ſępius rogetur;

Lib. 2. de Orando Deũ.

sed po

ſed potius ea re delectatur; nec orantē odit, ſed amat potius, & tanquā electū habet; aut certè hac via cupit illum amicum ſibi facere.

COGITA ergò, mi frater, animam tuam eſſe pauperem quandam viduam, quę opprimitur à ſuis inimicis, Dæmone, Mundo, & Carne; & quæ nullam in hac vita protectionē habet. Omnes enim huius terræ protectores, ipſi ſunt mortui, nec poteſt ad Deum, tanquam ad ſponſum ſuum accedere, eò quod propria tepiditas generoſam adeò fiduciam excludat. Quare inſtar viduæ alicuius, recurrere debet ad Deum tanquam ad iuſtiſſimum Iudicem, petens ab eo auxilium, fiducia maxima illud obtinendi neq; enim ignorat ipſe iniurias, quas à tuis hoſtibus pateris: quia ſapientiſſimus eſt. nec poteſtas illi deeſt, ad ſubueniendum: quia eſt Omnipotens: nec voluntas, qua id facere velit: quia eſt ſanctiſſimus, & præterea illi incumbit ex officio ſupremi Iudicis, huiuſmodi iniurias vindicare; ac denique plus ipſe deſiderat te ab illis liberare, quum tu ipſe deſideres. Cur ergo dubites? cur contraharis? accede magna cum ſecuritate, amplectere profundum illud Dauidis conſilium, dicentis: o *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo & ipſe faciet: & educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuū tanquam meridiē.* Atq; ſi diſtinctius diceret. Refer Domino totius tuæ vitæ diſcurſum & progreſſum, iniurias quas ex malitia tuorum hoſtium ſuſtines, rebellionem tuæ carnis, paſſionum tuarum tyrānidem, per- o Pſal. 36. 5.

uiſsimo veniens ſugg illet me. Quod ſi hoc dixit. *Iudex hic iniquitatis.* Deus non faciet vindictam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die ac nocte? O altitudo miſericordiæ diuinæ, quæ cum tali Iudice voluerit ſe conferre, vt nobis efficacius perſuaderet, ne ab orando deſiſteremus. Satis (inquit S. Chryſoſtomus) fuiſſet, quod Chriſtus Dominus noſter cum bono aliquo, miti, & affabili Iudice ſe conferret, ac diceret: Si talis Iudex, viduæ petitionis rationem habuit: quanto magis ſupremus ille Dominus, qui eſt infinitæ bonitatis, manſuetudinis, & affabilitatis, petitiones veſtras exaudiet? fuiſſetq; ſufficiens hoc argumentum, ad quemcunq; prudentem hominem conuincendum. Sed vlterius progreſſa eſt huius Domini charitas, cum vſus eſt comparatione cum iniuſto, crudeli, impio, valdeque terribili Iudice; qui tandem placatur, &, ad importunas preces, in alium commutatur, ad preces inquam, non hominum potentium & magnatum, ſed pauperis cuiuſdam viduæ, ac deſertæ: vt omnes intelligant, quantam vim habeat deprecatio, quæ apud iniquum Iudicem tantum efficit: quantum nec timor Dei, nec hominum reſpectus efficere potuit; eiuſque impium & crudele cor emolliuit, ac reddidit miſericors, ob id ſaltem, vt propriam moleſtiã & pudorẽ effugeret. Quod ſi tãtũ poteſt oratio, apud impios & crudeles, quãto amplius obtinebit apud Deũ, q eſt ipſa miſericordia & charitas: & cui graue nõ eſt, ꝙ ſępius rogetur;

Lib. 2. de Orando Deũ.

sed po

ſed potius ea re delectatur; nec orantē c d t, ſec amat potius, & tanquā electū habet; aut certè hac via cupit illum amicum ſibi facere.

COGITA ergò, mi frater, animam tuam eſſe pauperem quandam viduam, quæ opprimitur à ſuis inimicis, Dæmone, Mundo, & Carne; & quæ nullam in hac vita protectionē habet. Omnes enim huius terræ protectores, ipſi ſunt mortui, nec poteſt ad Deum, tanquam ad ſponſum ſuum accedere, eò quod propria tepiditas generoſam adeò fiduciam excludat. Quare inſtar viduæ alicuius, recurrere debet ad Deum tanquam ad iuſtiſſimum Iudicem, petens ab eo auxilium, fiducia maxima illud obtinendi neq; enim ignorat ipſe iniurias, quas à tuis hoſtibus pateris: quia ſapientiſſimus eſt. nec poteſtas illi deeſt, ad ſubueniendum: quia eſt Omnipotens: nec voluntas, qua id faciere velit: quia eſt ſanctiſſimus, & præterea illi incumbit ex officio ſupremi Iudicis, huiuſmodi iniurias vindicare; ac denique plus ipſe deſiderat te ab illis liberare, quum tu ipſe deſideres. Cur ergo dubites? cur contraharis? accede magna cum ſecuritate, amplectere profundum illud Dauidis conſilium, dicentis: o *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo & ipſe faciet: & educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuū tanquam meridiē.* Atq; ſi diſtinctius diceret. Refer Domino totius tuæ vitæ diſcurſum & progreſſum, iniurias quas ex malitia tuorum hoſtium ſuſtines, rebellionem tuæ carnis, paſſionum tuarum tyrānidem, per- o Pſal. 36. 5.

uiſsimo veniens ſugg:llet me. Quod ſi hoc dixit. *Iudex hic iniquitatis.* Deus non faciet vindi-ctam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die ac nocte ? O altitudo miſericordiæ diui-næ, quæ cum tali Iudice voluerit ſe confer-re, vt nobis efficacius perſuaderet, ne ab o-rando deſiſteremus. Satis (inquit S. Chryſo-ſtomus) fuiſſet, quod Chriſtus Dominus no-ſter cum bono aliquo, miti, & affabili Iudice ſe conferret, ac diceret : Si talis Iudex, viduæ petitionis rationem habuit: quanto magis ſu-premus ille Dominus, qui eſt infinitæ bonita-tis, manſuetudinis, & affabilitatis, petitiones veſtras exaudiet? fuiſſetq; ſufficiens hoc argu-mentum, ad quemcunq; prudentem hominem conuincendum. Sed vlterius progreſſa eſt hu-ius Domini charitas, cum viſus eſt comparatio-ne cum iniuſto, crudeli, impio, valdeque ter-ribili Iudice; qui tandem placatur, &, ad im-portunas preces, in alium commutatur, ad preces inquam, non hominum potentium & magnatum, ſed pauperis cuiuſdam viduæ, ac deſertæ : vt omnes intelligant, quantam vim habeat deprecatio, quæ apud iniquum u-dicem tantum efficit : quantum nec timor Dei, nec hominum reſpectus efficere potuit; eiuſque impium & crudele cor emolliuit, ac reddidit miſericors, ob id ſaltem, vt propriam moleſtiã & pudorẽ effugeret. Quod ſi tãtũ po-teſt oratio, apud impios & crudeles, quãto am-pli⁹ obtinebit apud Deũ, q eſt ipſa miſericordia & charitas: & cui graue nõ eſt, ꝙ ſępi⁹ rogetur;

Lib. 2. de Orando Deũ.

sed po

ſed potius ea re delectatur; nec orantē c dit, ſec amat potius, & tanquā electū habet; aut certè hac via cupit illum amicum ſibi facere.

COGITA ergò, mi frater, animam tuam eſſe pauperem quandam viduam, quę opprimitur à ſuis inimicis, Dæmone, Mundo, & Carne; & quæ nullam in hac vita protectionē habet. Omnes enim huius terræ protectores, ipſi ſunt mortui, nec poteſt ad Deum, tanquam ad ſponſum ſuum accedere, eò quod propria tepiditas generoſam adeò fiduciam excludat. Quare inſtar viduæ alicuius, recurrere debes ad Deum tanquam ad iuſtiſſimum Iudicem, petens ab eo auxilium, fiducia maxima illud obtinendi neq; enim ignorat ipſe iniurias, quas à tuis hoſtibus pateris: quia ſapientiſſimus eſt. nec poteſtas illi deeſt, ad ſubueniendum: quia eſt Omnipotens: nec voluntas, qua id facere velit: quia eſt ſanctiſſimus, & præterea illi incumbit ex officio ſupremi Iudicis, huiuſmodi iniurias vindicare; ac denique plus ipſe deſiderat te ab illis liberare, quum tu ipſe deſideres. Cur ergo dubites? cur contraharis? accede magna cum ſecuritate, amplectere profundum illud Dauidis conſilium, dicentis: o *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo & ipſe faciet: & educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuū tanquam meridiē.* Atq; ſi diſtinctius diceret. Refer Domino totius tuæ vitæ diſcurſum & progreſſum, iniurias quas ex malitia tuorum hoſtium ſuſtines, rebellionem tuæ carnis, paſſionum tuarum tyrānidem, per o Pſal. 36. 5.

uiſsimo veniens ſugg llet me. Quod ſi hoc dixit. *Iudex hic iniquitatis.* Deus non faciet vindictam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die ac nocte ? O altitudo miſericordiæ diuinæ, quæ cum tali Iudice voluerit ſe conferre, vt nobis efficacius perſuaderet, ne ab orando deſiſteremus. Satis (inquit S. Chryſoſtomus) fuiſſet, quod Chriſtus Dominus noſter cum bono aliquo, miti, & affabili Iudice ſe conferret, ac diceret: Si talis Iudex, viduæ petitionis rationem habuit: quanto magis ſupremus ille Dominus, qui eſt infinitæ bonitatis, manſuetudinis, & affabilitatis, petitiones veſtras exaudiet? fuiſſetq́; ſufficiens hoc argumentum, ad quemcunq́; prudentem hominem conuincendum. Sed vlterius progreſſa eſt huius Domini charitas, cum viſus eſt comparatione cum iniuſto, crudeli, impio, valdeque terribili Iudice; qui tandem placatur, &, ad importunas preces, in alium commutatur, ad preces inquam, non hominum potentium & magnatum, ſed pauperis cuiuſdam viduæ, ac deſertæ: vt omnes intelligant, quantam vim habeat deprecatio, quæ apud iniquum iudicem tantum efficit: quantum nec timor Dei, nec hominum reſpectus efficere potuit; eiuſque impium & crudele cor emolliuit, ac reddidit miſericors, ob id ſaltem, vt propriam moleſtiã & pudorẽ effugeret. Quod ſi tãtũ poteſt oratio, apud impios & crudeles, quãto amplius obtinebit apud Deũ, q eſt ipſa miſericordia & charitas: & cui graue nõ eſt, ꝙ ſępius rogetur;

ib. 2. de Orando Deũ.

ſed po

ſed potius ea re delectatur; nec orantẽ odit, ſed amat potius, & tanquã electũ habet; aut certè hac via cupit illum amicum ſibi facere.

COGITA ergò, mi frater, animam tuam eſſe pauperem quandam viduam, quę opprimitur à ſuis inimicis, Dæmone, Mundo, & Carne; & quæ nullam in hac vita protectionẽ habet. Omnes enim huius terræ protectores, ipſi ſunt mortui, nec poteſt ad Deum, tanquam ad ſponſum ſuum accedere, eò quod propria tepiditas generoſam adeò fiduciam excludat. Quare inſtar viduæ alicuius, recurrere debes ad Deum tanquam ad iuſtiſſimum Iudicem, petens ab eo auxilium, fiducia maxima illud obtinendi neq; enim ignorat ipſe iniurias, quas à tuis hoſtibus pateris: quia ſapientiſſimus eſt. nec poteſtas illi deeſt, ad ſubueniendum: quia eſt Omnipotens: nec voluntas, qua id facere velit: quia eſt ſanctiſſimus, & præterea illi incumbit ex officio ſupremi Iudicis, huiuſmodi iniurias vindicare; ac denique plus ipſe deſiderat te ab illis liberare, quum tu ipſe deſideres. Cur ergo dubites? cur contraharis? accede magna cum ſecuritate, amplectere profundum illud Dauidis conſilium, dicentis: o Reuela Domino viam tuam, *& ſpera in eo & ipſe faciet: & educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuũ tanquam meridiẽ.* Atq; ſi diſtinctius diceret. Refer Domino totius tuæ vitæ diſcurſum & progreſſum, iniurias quas ex malitia tuorum hoſtium ſuſtines, rebellionem tuæ carnis, paſſionum tuarum tyrãnidem, per- o Pſal. 36. 5.

ad recipiendum parum aut multum, ex fonte diuinę miſericordiæ.dilata cor tuũ,& aperi os, magnaque fiducia pete. Deus enim vas tuum ita implebit,vt nihil remaneat vacuum.Et tãtum (inquit Caſſianus) impetrabis, quantum credideris te impetrare poſſe.Hac fide examinabat Chriſtus Dominus noſter infirmos, ad cuius menſuram ipſe miracula faciebat,vt apparet in ijs,quæ dixit duobus illis cœcis: h *ſecundum fidem veſtram fiat vobis.* Quod ſi infirmi credebant opus eſſe, vt ipſos Chriſtus manibus ſuis tangeret, quantumuis paruam eorum fidem reprehenderet, hoc tamen modo, eos ſanabat: ſi credebant ſe ſanandos, i *ſi vel fimbriam veſtimenti eius tangerent, quotquot tangebant, ſalui fiebant:* Quod ſi credebant ſufficere eius verbum, qualis fuit Centurio, ſolo verbo illos ſanabat.k *Vade* (inquit) *& ſicut credidiſti fiat tibi, & ſanatus eſt puer in illa hora.* Huiuſmodi autem fidem laudabat ipſe IESVS, ſicut Centurionis fidem *miratus dixit: Non inueni tantam fidem in Iſrael.* Quod ſi Cananeæ orationem audire diſtulit; eamque varijs modis repellendo exercuit;id fecit vt fidei ſuę firmitatem magis illa manifeſtaret perſeuerans,nec deſiſtens ab eo,quod petebat, & impetrare ſe poſſe ſperabat; cui ſic perſeueranti dixit IESVS: l *O mulier magna eſt fides tua,fiat tibi ſicut vis.* Magna procul dubio fides illa eſt, quæ talibus ventis flãtibus non perturbatur, nec tot tempeſtatibus ſubmergitur,ſed præualet firma, conſtanterque

h Matt. 9. 29.
i Marc. 9. 59.
k Mat. 8. 13.
l Mat. 15. 28.

perſe-

perſeuerat, donec obtineat, quod optat. O Redemptor dulciſsime, donum tuum eſt hæc fides, & liberalitas, tua hæc fiducia; ſicut & ipſa Oratio, ad quem illa dirigitur: Et cum vis largiri quod à te petitur, hanc fiduciam petenti præmittis, qua eum ad petendum & accipiendum diſponas. Da mihi pretioſum hoc donũ, & m *adauge mihi fidem.* ſicut tuis Apoſtolis: quo mea Oratio, adeo ſit feruens, vt per eam merear copioſam tuam miſericordiam obtinere. Amen. m Lucæ 17. 5

§. 1.

De primo modo fiduciæ in Deum.

V*Eniamus* nunc ad ſolida illa fundamenta explicanda, quæ habemus ad hanc fiduciam in Deum excitandam, quod exaudiet noſtras Orationes. Ea autẽ fundamẽta, ſiue cauſas, varijs parabolis & rationibus Chriſtus D.N. expoſuit in ſuo Euangelio. Nam primum cupiens ipſe (vt ait S. Lucas) nobis perſuadere, n *quoniam oportet ſemper orare, & non deficere* in oratione, amiſſa videlicet fiducia, feruore, & conſtantia in ea, propoſuit parabolam de *Iudice, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur. vidua autem quædam veniebat ad eum dicens: Vindica me de aduerſario meo,* Iudex autem *non volebat per multum tempus:* quia tamen vidua, in ſua petitione diu perſeuerante, *dixit* Iudex *intra ſe; et ſi Deum non timeo, nec hominem reuereor, tamen quia moleſta eſt mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in no-* n Luc. 18. 1.

Digitized by Google

ſed potius ea re delectatur; nec orantẽ [illegible]d[illegible]t, ſec amat potius, & tanquã electũ habet; aut certè hac via cupit illum amicum ſibi facere.

COGITA ergò, mi frater, animam tuam eſſe pauperem quandam viduam, quę opprimitur à ſuis inimicis, Dæmone, Mundo, & Carne; & quæ nullam in hac vita protectionẽ habet. Omnes enim huius terræ protectores, ipſi ſunt mortui, nec poteſt ad Deum, tanquam ad ſponſum ſuum accedere, eò quod propria tepiditas generoſam adeò fiduciam excludat. Quare inſtar viduæ alicuius, recurrere debes ad Deum tanquam ad iuſtiſſimum Iudicem, petens ab eo auxilium, fiducia maxima illud obtinendi neq; enim ignorat ipſe iniurias, quas à tuis hoſtibus pateris: quia ſapientiſſimus eſt. nec poteſtas illi deeſt, ad ſubueniendum: quia eſt Omnipotens: nec voluntas, qua id facere velit: quia eſt ſanctiſſimus, & præterea illi incumbit ex officio ſupremi Iudicis, huiuſmodi iniurias vindicare; ac denique plus ipſe deſiderat te ab illis liberare, quum tu ipſe deſideres. Cur ergo dubites? cur contraharis? accede magna cum ſecuritate, amplectere profundum illud Dauidis conſilium, dicentis: *o Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo & ipſe faciet: & educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuũ tanquam meridiẽ.* Atq; ſi diſtinctius diceret. Refer Domino totius tuæ vitæ diſcurſum & progreſſum, iniurias quas ex malitia tuorum hoſtium ſuſtines, rebellionem tuæ carnis, paſſionum tuarum tyrãnidem, per o Pſal. 36. 5.

nicioſam cogitationum tuarum libertatem, calumnias hominum, ac Dæmonum vexationes; quæ dum retuleris, ſpera in Deo, *& ipſe faciet.* ſed quid faciet? quod nimirum tu petis, ac deſideras; efficiet inquam, vt hoſtes tui ſeſe tibi dedant; iuſtitiam faciet aduerſus eos; &, vt tua, quæ oppreſſa erat reſplendeat, & prodeat in lucem. Efficiet vt Virtus tua oriatur tanquam lux matutina, &

Prou.4.18. p *procedat & creſcat vſq; ad perfectam diem?*

Eph.3.20. *faciet* q(vt ait Apoſtolus) *ſuperabundanter, quam petere poſſis, aut intelligere.* Neque enim parcus erit ob ignorantiam, aut impotentiam, aut malitiam, aut indignationem. O Iudex ſanctiſſime, tàm miſericors, quàm iuſte; & tàm potens, quàm miſericors, magnâ fiduciâ ad tuum tribunal accedo, ſupplicans, vt at-

Pſal.142.1. tendas Orationi meæ, & r *Exaudias me in tua Iuſtitia:* quam ſcilicet in teipſo habes. Tu enim es ipſamet Iuſticia: cupiſque omnibus eam exhibere, qui ad tuum accedunt tribunal, & ab iniurijs eos eruere, quibus opprimuntur.

Pſal.21.3 Hic s *Deus meus clamabo,* & contendam *per diem,* quod ſi *non exaudies*, id non facies iniuſtè, nec in damnum meum ſed iuſtiſsimè, & *non ad inſipientiam,* ſed ad vtilitatem *mihi*; nec tibi mea contentio erit moleſta, ſed grauiſsima: delectaris enim, ſi coner & importunus ſim, quò efficiar dignus, qui conſequar quod peto.

§. II.

§. 2.

De ſecundo modo fiduciæ.

SED quoniam nomen Iudicis, timorem, aliquem incutit, quo fiducia debilitatur, & quodammodo cōtrahitur, audi aliam parabolam, qua Chriſtus Dominus noſter cuidā amico ſe ſimilem facit; quod nomen, teneritatem quandam maiorem indicat. a *Quis veſtrum* (inquit) *habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: amice commoda mihi tres panes. quoniam amicus meus venit de via ad me & non habeo quod ponam ante illum: & ille deintus reſpondens dicat: noli mihi moleſtus eſſe, iam oſtium clauſum eſt, & pueri mei mecum ſunt in cubili, non poſſum ſurgere, & dare tibi & ſi ille perſeuerauerit pulſans, dico vobis, etſi non dabit illi ſurgens, eo quod amicus eius ſit; propter improbitatem tamen eius ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios. Et ego dico vobis: petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur nobis: omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit; & pulſanti aperietur.* O immenſa liberalitas eius qui eminenter eſt verus animarum noſtrarum amicus? nec ſcio vtrum magis admirer, liberalitatemne, qua promittit daturum ſe nobis, quicquid petierimus; an illam curam, & ſolicitudinem, qua nobis conatur perſuadere, vt importunè & inſtanter ab eo petamus; ſecuros nos faciens, ſibi non fore graue, etiamſi valde

a Luc. 11. 5.

ſimus importuni. Expendit hoc mirum in modum S. Petrus Chryſologus, his verbis. O quam dare vult, qui ſe inquietari taliter, taliter patitur ſuſcitari? O quam neceſſitatis eſſe ſuæ, quod ſuæ poteſtatis eſt, vult videri. O quam pulſanti iſt■ geſtiuit occurrere, qui ſic ſecreti ſui cubile ipſum collocauit ad ianuam? O quã negare noluit, qui ſibi etiã negãti, qualiter extorquerеretur, oſtẽdit? O quã non ad ianuã tantum Dominus, ſed ipſa Ianua Domin⁹ fuit. b *Ego ſum* inquit *Ianua*: Qui, dormientib. ſeruis, pulſantis neceſſitatem ſolus & primus audiuit: idemq; ſolus ſurgit, vt neceſſitati ſubueniat. Hæc omnia indicia ſunt manifeſta, ſupremũ D.N. Deum, plurimũ oblectari, quod ſimus illi importuni noſtris Orationibus, magna confidentia plenis. Si enim amicus aliquis, in hoc mundo, tantam habet in amico ſuo fiduciam, vt media nocte ad eius domum accedere, & eum à ſomno excitare audeat, vt petat quod ſibi eſt neceſſarium; idq; non ſemel, ſed ſæpius & pertinaciter: quanto maiorem, par eſt habere fiduciam accedendi ad Deum, apud quẽ nullum eſt tempus, intempeſtiuũ quia nũquam dormit; nulla importunitas moleſtiã illi affert, quia potius delectatur, ꝙ omnes ab illo petãt? ꝙ ſi importunæ preces tãtũ valẽt, vt ab amico, ob ſolã importunitatẽ impetrẽt, quod ob amicitiã non impetraſſent; quantò magis apud Deũ valebũt, q. eo maximè delectatur, vt eius amici in petẽdo ſint importuni: vt habeat occaſionẽ illos ditãdi? Quod ſi ille titul⁹ & ob-

Serm. 39.

b Ioan. 10. 1.

ligatio, paſcendi amicum tuum, ad te accedentem, vt hoſpitio excipiatur, cogit te mendicare panes, quos non habes: & accedere ad alteri⁹ amici domum, illos fortè habentis: quãto erit ęquius, recurrere inſtar importuni mẽdici, ad portas ipſius Dei, vt animæ tuæ petas alimẽta? Hæc anima (ait S. Auguſtinus) eſt amicus, qui venit ad te de nocte, vt in domo tua hoſpitetur, & petat à te cibum ſibi dari.

Sermo 17. Et S. Bernardus Serm. Rogation.

TOTO enim tempore quo illa lethali peccato eſt fœdata, extra ſe ambulat, & in tenebris, vaga per creaturas: Sed, cum à Deo inſpirata, conuerti deſiderat, accedit ad domũ tuã, tuũ videlicet cor, eſtq; neceſſe ſtatim illã paſcere: conficitur .n. fame, ſicut fili⁹ ille ꝓdigus. cuius propterea deſiderio, niſi mox ſatisfacias, fame peribit. Quid itaq; facies, ſi non habeas, panem, quem illi porrigas, niſi vt ad Ieſu Chriſti domum recurras, amicũ pium peccatorum; & ad eius fores clamoribus Orationis pulſes, petens accomodari tibi tres panes pœnitẽtiæ, tres videlicet eius partes, Contritionem, Cõfeſſionem, & Satisfactionem; ſupplex petendo, vt tibi ſubſidio ſit, ad debitum peccatorũ dolorẽ, concipiendũ, ad eorundem confeſſionem, ac pro eis ſatisfactionem; offerens illi prõptè, ſi eos tibi accommodauerit, te illos in multis Seruitijs redditurũ. Quod ſi ſupremus hic Redẽptor, alieno quaſi animo reſpõderit ꝙ Cananeæ: c *Non eſt bonum ſumere panem filiorũ. & mittere canibus.* Tu non propterea confidẽtiã deponas, nec ceſſes clamare, peruincet enim

c Matt. 15.

tua perſeuerantia quamcumque difficultatem, trahetque ipſum ad id, quod ipſimet eſt valdè gratum; ad dandum ſcilicet tibi petitos panes, & virtutes reliquas ad ſalutem & perfectionem tuam neceſſarias. Quod ſi panes illos non tibi accommodauerit titulo amicitiæ. Si fortè adhuc es in peccatis, dabit illos tamen ob confidentiam, quam habes in eius miſericordia; & propter importunitatem, quam adhibes in ea, ad id trahenda. Quod ſi verè eius es amicus, pete etiam pro anima tua, tres illos panes ſupra commemoratos: panem videlicet Sapientiæ, ad ipſum viuacius cognoſcendum; panem charitatis, ad eundem feruentius diligendum; panem denique obedientiæ, ad eius voluntatem diligentius exequendam: & ſic ſpera, daturum tibi ipſum reliquos panes, quibus indigebis, ad famem tuam exſatiandam, tuiſq; votis ſatisfaciendum. *Quamuis*. n. ita ſe Deus gerat, vt rogetur; non prætermittet tamẽ, quin commiſeratione permoueatur, ob titulos & cauſas, quas pro te affers, amicitiæ videlicet, quam te cum illo habere profiteris; neceſſitatis, qua premeris; famis amici, qui ad te venit; pudoris, quo afficieris, ſi famelicum eum reliqueris, curæ & ſolicitudinis, qua ad ipſum importune rogandum accedis; cõfidentiæ, quã præ te fers in tanta importunitate; & quod petas, panes non tibi vendi, eo quod facultatem non habeas ad emendos; nec donari tibi gratis, ſed cõmodari; quia hac ratione, tanquã pauper, emendicas Eleemoſynam Spiritualem, quam

cap. 2.

S. Pomp. Ser. de Rogationib.

non

non ad hoc petis; vt poſtea otioſus maneas, & tantum mendicato viuas; ſed vt labores cum eo, quod acceperis, in obſequio ipſius commodantis; reddaſque pro donis acceptis bonum eorum vſum, quem ipſe concesſerit.

§. 3.

De tertio confidentiæ modo.

CONTINENT autem myſterium magnum tria illa verba, quę dixit Chriſtus D.N. PETITE, QVAERITE, & PVLSATE: quæ teſte S. Auguſtino idem omninò ſignificant; repetitione tamen illa plurimum commendatur confidentia, diligentia, & perſeuerantia, qua nobis eſt orandum. ſicut mendici confidenter eleemoſynam à diuitibus miſericordibus occurrentibus petunt, & non occurrentes quęrunt; accedentes tēpla, quo illi ſolent conuenire; aut eorum domus, in quibus ſolent habitare: quod ſi fortè ianuas inueniant clauſas, pulſantes perſeuerant, donec audiantur, & aperiatur illis. Quod ſi hæc faciunt mendici huius mundi, pro fruſto panis, aut corporali alia Eleemoſyna obtinenda; quæ tamen ſæpè illis negatur, etiam poſt totum ſuum laborem & importunitatem: quantò æquius erit, te etiam petere, quærere, & pulſare ad portas Dei, vt ſpiritualem Eleemoſynam, & quicquid ad neceſſitatis tuæ remedium eſt neceſſarium, obtineas. In hoc ergo fundatur tertius gradus confidentiæ in Deum; tanquam

Lib. 1. Retract. c. 15.

tua perſeuerantia quamcumque difficultatem, trahetque ipſum ad id, quod ipſimet eſt valdè gratum; ad dandum ſcilicet tibi petitos panes, & virtutes reliquas ad ſalutem & perfectionem tuam neceſſarias. Quod ſi panes illos non tibi accommodauerit titulo amicitiæ. Si fortè adhuc es in peccatis, dabit illos tamen ob confidentiam, quam habes in eius miſericordia; & propter importunitatem, quam adhibes in ea, ad id trahenda. Quod ſi verè eius es amicus, pete etiam pro anima tua, tres illos panes ſupra commemoratos: panem videlicet Sapientiæ, ad ipſum viuacius cognoſcendum; panem charitatis, ad eundem feruentius diligendum; panem denique obedientiæ, ad eius voluntatem diligentius exequendam: & ſic ſpera, daturum tibi ipſum reliquos panes, quibus indigebis, ad famem tuam exſatiandam, tuiſq; votis ſatisfaciendum. *Quamuis*. n. ita ſe Deus gerat, vt rogetur; non prætermittet tamẽ, qui commiſeratione permoueatur, ob titulos & cauſas, quas pro te affers, amicitiæ videlicet, quam te cum illo habere profiteris; neceſſitatis, qua premeris; famis amici, qui ad te venit; pudoris, quo afficieris, ſi famelicum eum reliqueris, curæ & ſolicitudinis, qua ad ipſum importune rogandum accedis; cõfidentiæ, quã præ te fers in tanta importunitate; & quod petas, panes non tibi vendi, eo quod facultatem non habeas ad emendos; nec donari tibi gratis, ſed cõmodari; quia hac ratione, tanquã pauper, emendicas Eleemoſynam Spiritualem, quam

cap. 2.

S. Pomp. Ser. de Rogationib.

non

non ad hoc petis; vt poſtea otioſus maneas, & tantum mendicato viuas; ſed vt labores cum eo, quod acceperis, in obſequio ipſius commodantis; reddaſque pro donis acceptis bonum eorum vſum, quem ipſe conceſſerit.

§. 3.

De tertio confidentiæ modo.

CONTINENT autem myſterium magnum tria illa verba, quę dixit Chriſtus D. N. PETITE, QVAERITE, & PVLSATE: quæ teſte S. Auguſtino idem omninò ſignificant; repetitione tamen illa plurimum commendatur confidentia, diligentia, & perſeuerantia, qua nobis eſt orandum. ſicut mendici confidenter eleemoſynam à diuitibus miſericordibus occurrentibus petunt, & non occurrentes quęrunt; accedentes tēpla, quo illi ſolent conuenire; aut eorum domus, in quibus ſolent habitare: quod ſi fortè ianuas inueniant clauſas, pulſantes perſeuerant, donec audiantur, & aperiatur illis. Quod ſi hæc faciunt mendici huius mundi, pro fruſto panis, aut corporali alia Eleemoſyna obtinenda; quæ tamen ſæpè illis negatur, etiam poſt totum ſuum laborem & importunitatem: quantò æquius erit, te etiam petere, quærere, & pulſare ad portas Dei, vt ſpiritualem Eleemoſynam, & quicquid ad neceſſitatis tuæ remedium eſt neceſſarium, obtineas. In hoc ergo fundatur tertius gradus confidentiæ in Deum; tanquam

Lib 1. Retract. c. 15.

tua perſeuerantia quamcumque difficultatem, trahetque ipſum ad id, quod ipſimet eſt valdè gratum; ad dandum ſcilicet tibi petitos panes, & virtutes reliquas ad ſalutem & perfectionem tuam neceſſárias. Quod ſi panes illos non tibi accommodauerit titulo amicitiæ. Si fortè adhuc es in peccatis, dabit illos tamen ob confidentiam, quam habes in eius miſericordia; & propter importunitatem, quam adhibes in ea, ad id trahenda. Quod ſi verè eius es amicus, pete etiam pro anima tua, tres illos panes ſupra commemoratos: panem videlicet Sapientiæ, ad ipſum viuacius cognoſcendum; panem charitatis, ad eundem feruentius diligendum; panem denique obedientiæ, ad eius voluntatem diligentius exequendam: & ſic ſpera, daturum tibi ipſum reliquos panes, quibus indigebis, ad famem tuam exſatiandam, tuiſq; votis ſatisfaciendum. *Quamuis* .n. ita ſe Deus gerat, vt rogetur; non prætermittet tamẽ, quin commiſeratione permoueatur, ob titulos & cauſas, quas pro te affers, amicitiæ videlicet, quam te cum illo habere profiteris; neceſſitatis, qua premeris; famis amici, qui ad te venit; pudoris, quo afficieris, ſi famelicum eum reliqueris, curæ & ſolicitudinis, qua ad ipſum importune rogandum accedis; cõfidentiæ, quã præ te fers in tanta importunitate; & quod petas, panes non tibi vendi, eo quod facultatem non habeas ad emendos; nec donari tibi gratis, ſed cõmodari; quia hac ratione, tanquã pauper, emendicas Eleemoſynam Spiritualem, quam

ap. 2.

Pomp. Ser. e Rogatio- ib.

non

non ad hoc petis; vt poſtea otioſus maneas, & tantum mendicato viuas; ſed vt labores cum eo, quod acceperis, in obſequio ipſius commodantis; reddaſque pro donis acceptis bonum eorum vſum, quem ipſe conceſſerit.

§. 3.

De tertio confidentiæ modo.

CONTINENT autem myſterium magnum tria illa verba, quę dixit Chriſtus D.N. PETITE, QVAERITE, & PVLSATE: quæ teſte S. Auguſtino idem omninò ſignificant; repetitione tamen illa plurimum commendatur confidentia, diligentia, & perſeuerantia, qua nobis eſt orandum. ſicut mendici confidenter eleemoſynam à diuitibus miſericordibus occurrentibus petunt, & non occurrentes quęrunt; accedentes tēpla, quo illi ſolent conuenire; aut eorum domus, in quibus ſolent habitare: quod ſi fortè ianuas inueniant clauſas, pulſantes perſeuerant, donec audiantur, & aperiatur illis. Quod ſi hæc faciunt mendici huius mundi, pro fruſto panis, aut corporali alia Eleemoſyna obtinenda; quæ tamen ſæpè illis negatur, etiam poſt totum ſuum laborem & importunitatem: quantò æquius erit, te etiam petere, quærere, & pulſare ad portas Dei, vt ſpiritualem Eleemoſynam, & quicquid ad neceſſitatis tuæ remedium eſt neceſſarium, obtineas. In hoc ergo fundatur tertius gradus confidentiæ in Deum; tanquam

Lib 1. Retract. c. 15.

tua perſeuerantia quamcumque difficultatem, trahetque ipſum ad id, quod ipſimet eſt valdè gratum; ad dandum ſcilicet tibi petitos panes, & virtutes reliquas ad ſalutem & perfectionem tuam neceſſarias. Quod ſi panes illos non tibi accommodauerit titulo amicitiæ. Si fortè adhuc es in peccatis, dabit illos tamen ob confidentiam, quam habes in eius miſericordia; & propter importunitatem, quam adhibes in ea, ad id trahenda. Quod ſi verè eius es amicus, pete etiam pro anima tua, tres illos panes ſupra commemoratos: panem videlicet Sapientiæ, ad ipſum viuacius cognoſcendum; panem charitatis, ad eundem feruentius diligendum; panem denique obedientiæ, ad eius voluntatem diligentius exequendam: & ſic ſpera, daturum tibi ipſum reliquos panes, quibus indigebis, ad famem tuam exſatiandam, tuiſq; votis ſatisfaciendum. *Quamuis*. n. ita ſe Deus gerat, vt rogetur; non prætermittet tamẽ, quin commiſeratione permoueatur, ob titulos & cauſas, quas pro te affers, amicitiæ videlicet, quam te cum illo habere profiteris; neceſſitatis, qua premeris; famis amici, qui ad te venit; pudoris, quo afficieris, ſi famelicum eum reliqueris, curæ & ſolicitudinis, qua ad ipſum importune rogandum accedis; cõfidentiæ, quã præ te fers in tanta importunitate; & quod petas, panes non tibi vendi, eo quod facultatem non habeas ad emendos; nec donari tibi gratis, ſed cõmodari; quia hac ratione, tanquã pauper, emendicas Eleemoſynam Spiritualem, quam

cap. 2.

S. Pomp. Ser. de Rogationib.

non

non ad hoc petis; vt poſtea otioſus maneas, & tantum mendicato viuas; ſed vt labores cum eo, quod acceperis, in obſequio ipſius commodantis; reddaſque pro donis acceptis bonum eorum vſum, quem ipſe conceſſerit.

§. 3.

De tertio confidentiæ modo.

CONTINENT autem myſterium magnum tria illa verba, quę dixit Chriſtus D.N. PETITE, QVAERITE, & PVLSATE: quæ teſte S. Auguſtino idem omninò ſignificant; repetitione tamen illa plurimum commendatur confidentia, diligentia, & perſeuerantia, qua nobis eſt orandum. ſicut mendici confidenter eleemoſynam à diuitibus miſericordibus occurrentibus petunt, & non occurrentes quęrunt; accedentes tēpla, quo illi ſolent conuenire; aut eorum domus, in quibus ſolent habitare: quod ſi fortè ianuas inueniant clauſas, pulſantes perſeuerant, donec audiantur, & aperiatur illis. Quod ſi hæc faciunt mendici huius mundi, pro fruſto panis, aut corporali alia Eleemoſyna obtinenda; quæ tamen ſæpè illis negatur, etiam poſt totum ſuum laborem & importunitatem: quantò æquius erit, te etiam petere, quærere, & pulſare ad portas Dei, vt ſpiritualem Eleemoſynam, & quicquid ad neceſſitatis tuæ remedium eſt neceſſarium, obtineas. In hoc ergo fundatur tertius gradus confidentiæ in Deum; tanquam

Lib. 1. Retract. c. 15.

ſimus importuni. Expendit hoc mirum in modum S. Petrus Chryſologus, his verbis. O quam dare vult, qui ſe inquietari taliter, taliter patitur ſuſcitari? O quam neceſſitatis eſſe ſuæ, quod ſuæ poteſtatis eſt, vult videri. O quam pulſanti iſt● geſtiuit occurrere, qui ſic ſecreti ſui cubile ipſum collocauit ad ianuam? O quā negare noluit, qui ſibi etiā negāti, qualiter extorquereretur, oſtēdit? O quā non ad ianuā tantum Dominus, ſed ipſa Ianua Domin⁹ fuit. b *Ego ſum* inquit *Ianua*: Qui, dormientib. ſeruis, pulſantis neceſſitatem ſolus & primus audiuit: idemq; ſolus ſurgit, vt neceſſitati ſubueniat. Hæc omnia indicia ſunt manifeſta, ſupremū D.N. Deum, plurimū oblectari, quod ſimus illi importuni noſtris Orationibus, magna confidentia plenis. Si enim amicus aliquis, in hoc mundo, tantam habet in amico ſuo fiduciam, vt media nocte ad eius domum accedere, & eum à ſomno excitare audeat, vt petat, quod ſibi eſt neceſſarium; idq́; non ſemel, ſed ſæpius & pertinaciter: quanto maiorem, par eſt habere fiduciam accedendi ad Deum apud quē nullum eſt tempus, intempeſtiuū quia nūquam dormit; nulla importunitas moleſtiā illi affert, quia potius delectatur, ꝙ omnes ab illo petāt? ꝙ ſi importunæ preces tātū valēt, vt ab amico, ob ſolā importunitatē impetrēt, quod ob amicitiā non impetraſſent; quantò magis apud Deū valebūt, q. eo maximè delectatur, vt eius amici in petēdo ſint importuni: vt habeat occaſionē illos ditādi? Quod ſi ille titul⁹ & ob-

Serm. 39.

b Ioan. 10. 1.

ligatio,

ligatio, paſcendi amicum tuum, ad te accedentem, vt hoſpitio excipiatur, cogit te mendicare panes, quos non habes: & accedere ad alterį amici domum, illos fortè habentis: quãto erit æquius, recurrere inſtar importuni mẽdici, ad portas ipſius Dei, vt animæ tuæ petas alimẽta? Hæc anima (ait S. Auguſtinus) eſt amicus, qui venit ad te de nocte, vt in domo tua hoſpitetur, & petat à te cibum ſibi dari. Sermo 17. Et S. Bernar dus Serm. de Rogationib.

TOTO enim tempore quo illa lethali peccato eſt fœdata, extra ſe ambulat, & in tenebris, vaga per creaturas: Sed, cum à Deo inſpirata, conuerti deſiderat, accedit ad domũ tuã, tuũ videlicet cor, eſtq; neceſſe ſtatim illã paſcere: conficitur .n. fame, ſicut filiꝰ ille pdigus. cuius propterea deſiderio, niſi mox ſatisfacias, fame peribit. Quid itaq; facies, ſi non habeas, panem, quem illi porrigas, niſi vt ad Ieſu Chriſti domum recurras, amicũ pium peccatorum; & ad eius fores clamoribus Orationis pulſes, petens accomodari tibi tres panes pœnitẽtiæ, tres videlicet eius partes, Contritionem, Cõfeſſionem, & Satisfactionem; ſupplex petendo, vt tibi ſubſidio ſit, ad debitum peccatorũ dolorẽ, concipiendũ, ad eorundem confeſſionem, ac pro eis ſatisfactionem; offerens illi prõptè, ſi eos tibi accommodauerit, te illos in multis Seruitijs redditurũ. Quod ſi ſupremus hic Redẽptor, alieno quaſi animo reſpõderit, q̃ Cananeæ: c *Non eſt bonum ſumere panem filiorũ, & mittere canibus.* Tu non propterea confidentiã deponas, nec ceſſes clamare, peruincet enim c Matt. 15. 26.

 tua

non ad hoc petis; vt poſtea otioſus maneas, & tantum mendicato viuas; ſed vt labores cum eo, quod acceperis, in obſequio ipſius commodantis; reddaſque pro donis acceptis bonum eorum vſum, quem ipſe conceſſerit.

§. 3.

De tertio confidentiæ modo.

CONTINENT autem myſterium magnum tria illa verba, quę dixit Chriſtus D. N. PETITE, QVAERITE, & PVLSATE: quæ teſte S. Auguſtino idem omninò ſignificant; repetitione tamen illa plurimum commendatur confidentia, diligentia, & perſeuerantia, qua nobis eſt orandum. ſicut mendici confidenter eleemoſynam à diuitibus miſericordibus occurrentibus petunt, & non occurrentes quęrunt; accedentes tēpla, quo illi ſolent conuenire; aut eorum domus, in quibus ſolent habitare: quod ſi fortè ianuas inueniant clauſas, pulſantes perſeuerant, donec audiantur, & aperiatur illis. Quod ſi hæc faciunt mendici huius mundi, pro fruſto panis, aut corporali alia Eleemoſyna obtinenda; quæ tamen ſæpè illis negatur, etiam poſt totum ſuum laborem & importunitatem: quantò æquius erit, te etiam petere, quærere, & pulſare ad portas Dei, vt ſpiritualem Eleemoſynam, & quicquid ad neceſſitatis tuæ remedium eſt neceſſarium, obtineas. In hoc ergo fundatur tertius gradus confidentiæ in Deum; tanquam

Lib 1. Retract. c. 15.

a Epheſ. 2. 4 Rom. 10. 12. Pſ. 9. 13. 9. 38 Pſal. 68. 34.

in Eleemoſynarium miſericordem, & a *diuitem* (vt Apoſtolus ait) *in miſericordia, in omnes qui inuocant illum*. Ad quem in ſpiritu pauperis accedes, cum Dauide innitendo amori, quē ipſe gerit erga pauperes; Magnæque propenſioni, quam oſtendit audiendi eorũ deſideria & petitiones; gaudens à ſe peti Eleemoſynam, quam vult liberaliter impartiri: noſque reddit ſecuros valdè aſſeueranter: quod omnes qui petunt, ſicut oportet, impetrabunt quod petunt; & omnes, qui quærunt; inuenient, quod optant; omnes denique qui pulſant, admittentur: quia diuinæ miſericordiæ fores eis aperientur, vt ea gaudere poſſint.

Semper eleemoſynam accipit, qui benè orat.

PETE itaque viua fide, QVAERE certa ſpe, & PVLSA feruenti charitate. Pete panem obedientiæ, quære panem ſapientiæ, & pulſa, vt panis tibi detur perfectæ amicitiæ: nec deſiſtas à petendo, quęrendo, & pulſando. Quotieſcunque enim hoc, vt oportet, feceris: certiſſimo recipies à Deo aliquam Eleemoſynam: & inuenies aliquid eius, quod deſideras. Et verò minimum tria magna dona ſtatim in præſenti recipies.

1. c. 33. de orat.

PRIMVM (vt perpendit S. Nilus) eſt ipſum donum orationis: *vult enim* (ait) *Deus, diutius te beneficio afficere in oratione perſeuerantem: Quid enim excellentius, quam cum Deo colloqui & vſu eiuſdem detineri*? Sicut tu ipſe, quādo plurimum quēpiā diligis, ſi aliquid à te petat, fingis te eſſe oblitũ, & ſermonem cum eo prolixiorem inſtituis, priuſquam, quod

petit

petit, concedas. Quo etiam modo Ioſeph faciebat cum ſuis fratribus, ob tenerum amorē, quo illos proſequebatur. Et quodnam maius beneficium euenire tibi poteſt, quam colloqui cum Deo, diutiuſque morari, teneris ac beneuolis ſermonibus cum eo conferendis? ne dixeris (ait S. Ioannes Climachus) cùm perſeueras in oratione, nihil te accepiſſe, quamuis videaris tibi non accipere, quod petis: accepiſti enim perſeuerantiam in ipſa oratione, quod maximum eſt donum. Siquidem maius nullum eſt, quam ſpiritum cum Deo ſemper coniunctum habere. Gen. 42. Grad. 28.

HINC prouenit ſecundum donum, quod eſt meritum, & virtutum augmentum, quod perſeueranti tibi in orando & ſperando datur. Profundo (inquit S. Gregor.) & alto conſilio, Deus D. N. clamantibus ſanctis eius, vt liberentur à calamitatibus & anguſtijs, quibus premuntur; differt eos exaudire, vt eorum merita creſcant: & *eò magis (inquit) exaudiũtur ad meritũ, quo citius nõ exaudiũtur ad votũ.* Quamobrē dixit Dauid. e *Deus meus, clamabo per diem, & non exaudies; & nocte,* & nec exaudies: ſed *non ad inſipientiam mihi* tribuetur, ſi perſeuerauero in clamore: ſic enim multum proficio, faciens in tuo cōſpectu quod debeo. 2. Lib. 20 Mor. c. 22. vide 5. Mor. c. 4. e Pſal. 21. 3

TERTIVM donum eſt, quod ex nunc teipſum præpares ac diſponas, ad accipiendum ſuo tempore id, quod petis; idque cum maiori fructu, quam ſi nunc tibi daretur. Sæpè enim (ait ſanctus Iſidorus) 3. Lib. 3 de ſummo bono c. 7

differt

petentibus ſe? O Pater dulciſſime, quomodo
immenſam tuam charitatem manifeſtas, indu-
cens nos ad fiduciam in te collocandam, non
ſolùm exemplo bonorum parentum; ſed etiam
improborum ſiue tales illi ſint ob malam
propenſionem; quam ex vtero contraxe-
runt; ſiue ob malitiam, quam peruerſa in-
tentione priori defectui adiunxerũt. Satis fuiſ-
ſet, nobis dicere: ſi patres huius ſæculi petitio-
nes filiorum exaudiunt; multò magis te eas
auditurum, qui es Pater cœleſtis: ſed, cùm et-
iam Patres improbos in medium adducas, do-
cere me vis; quod cùm illi peruerſam ſuam
propenſionem vincant naturali amore, quem
ad ſuos filios gerunt, vt liberaliter dent illis
bona, quæ poſſident: tu ſis liberalius daturus,
quæ habes, cùm ſis Pater infinitè bonus; & ab
infinita tua bonitate propenſus ad communi-
canda bona, quæ habes. Nec verò etiam es con-
tentus adferre in medium parentes improbos;
ſed attuliſti etiam indigenes & non habentes
bona, niſi quæ recepiſſent: vt appareat, quod ſi
illi ex paupertate ſua, diſtribuũt partẽ aliquã
filijs ſuis; & ſibi ipſis oriq; ſuo eam ſubtrahũt,
vt filijs impartiantur: multò magis tu, de pro-
prijs tuis bonis ſis illis daturus, cũ ſis infinitè
diues & potens; nec dando ex illis, aliquid tibi
decreſcat: neque enim, etiam plurima dando,
plus tibi ſubtrahis, quam ſi nihil omninò de-
diſſes. Et, ſi illi parentes etiam tales, nunquam
filijs ſuis res inutiles dant, quales ſunt lapides;
nec noxias, quales ſerpentes & ſcorpiones: ſed

dant

dant illis ſemper res conuenientes & vtiles: multò minus dabis tu illis; quod nocere poſſit, ſed quicquid vtile ſit.

VERVM dic nobis, ô ſupreme Pater, quęnã illa ſunt, quæ filijs tuis petentibus, te daturũ polliceris, vt ſciamus, quid nobis, tanquam filijs talis patris, ſperandum ſit ac petendum. b *Dabit (inquit) bona & ſpiritum bonũ petentibus ſe.* Duo ſunt genera bonorũ. Quædã enim abſolutè, & excellenter hoc nomen merẽtur, eo quod ſemper vtilia ſint, nec noxia eſſe poſſint; qualia ſunt ſpiritualia animæ bona, Gratia. ſ. Charitas, Virtutes, ac dona Spiritus S. qui eſt Spiritus bonus, à quo vera bona promanant, & à quibus boni ſumus, ac nominamur: Et hæc propriè ſunt obiecta ſpei noſtræ, propriaque noſtræ petitionis materia, quæ abſq; vlla conditione, peti poſſunt à cœleſti noſtro patre: Talia enim bona ſunt à tali patre petenda, qui quod Rex ſit cœleſtis; oblectatur, cùm bona cœleſtia largitur, quæ vt è cœlo deſcendunt; ita nos ad idẽ cęlũ deducũt. Et de his bonis intelligũtur præcipuè quęcũq; hactenus diximꝰ.

b Matth. 7. 9.

ALIA ſunt bona, quæ & vtilia eſſe poſſunt animæ, & etiam noxia, ob minus rectũ eorũ votũ, qualis eſt ſalus, temporales facultates, honores, dignitates, & omnia bona corporis; ſicut etiam aliqua ſpiritus, quales ſunt ſciẽtię & aliquæ gratiæ gratis datæ, imò & ipſæ cõſolationes, & ſpiritus deliciæ. Et hæc ea tantum ratione ſpei & orationis noſtræ obiectum & materia eſſe poſſunt, ſi ad ſalutẽ & perfectio-

nem

nem noſtram ea nos habere expediat. Magnæ .n. eſſet imprudẽtiæ, determinatè petere, quod non conſtat mihi an panis, aut lapis; piſcis, aut ſerpens; ouum, an ſcorpio; vtile an noxium, mihi ſit futurũ. Melius itaque eſt id ei committere, qui optimè nouit, patri ſcilicet noſtro cœleſti: qui vt ex charitate, qua nos proſequitur, liberaliter id concedit, quod nobis eſt vtile. Ita beneuole denegat, quod ſit nobis nociturum, etiamſi id inſtanter ab eo petamus. Nã talia concedere, quæ nobis ſint nocitura, quid aliud eſſet quã filio petenti quod exiſtimat eſſe panem, porrigere lapidem ſcandali, in quẽ impingat; & petenti, quod exiſtimat eſſe piſcẽ. dare ſerpentem alicuius tentationis, quæ eundem mordeat; et petenti ouum, dare ſcorpionem peccati, quod illum veneno inficiat?

QVAMOBREM dixit S. Aug. orantẽ Deũ pro neceſſitatibus huius vitæ, beneuolè interdum exaudiri, & beneuolè interdum non exaudiri. Melius enim nouit medicus, quam ægrotus, quid illi conferat ad ſanitatem. Et propterea Apoſtolus non fuit exauditus, cùm *ter Dominum rogaſſet, vt diſcederet ab ipſo ſtimulus carnis qui illũ colaphizabat*: quia ei non expediebat. Quando autem ad ſalutem petentis, expedit aliquid tale habere, dabitur ſine dubio illi, cũ fuerit eidẽ opportunũ. Interdum .n. differtur, nõ quia negatur, ſed vt tũc detur, quando maximè proderit. Siquidẽ facilè euenire poteſt, vt ꝙ tibi hodie eſt lapis, cras ſit panis; & ꝙ nũc eſſet tibi ſerpẽs, aut ſcorpio, c 2. Cor. 12. 8

alio

alio tempore ſit piſcis, aut ouum. Et quoniam Deus talis eſt pater, qui nouit tempus & horã, qua tibi, quod petis, expediat, nõ dat illud donec ipſa hora adſit; & propterea dixit Chriſtus B. Virg. petenti vinum, quod in nuptijs deerat a *Nondũ venit hora mea.* O Pater benigniſſime. quã verò diligis filios tuos, & in te recipis vt illis proſpicias de omnibus vtilibus. Tuam vocas eam horã, in qua decreuiſti cõcedere nobis, quod à te petimus; quia tuum eſt ea hora & occaſione, quod petimus, dare, in qua vtile ſit nobis accipere. Potuiſſes etiam, Domine, eandam vocare horam meam, ſiquidem in bonum meum illa cedit; ſed vis potiùs eam vocare tuã vt ego diſcam fidere beneuolæ ac ſuaui tuæ prouidentiæ. O anima mea, ne anxia ſis, quãdo tuus cœleſtis pater, differt concedere, quod petis; quia nondum venit hora eius, neq; tua. noli illud quærere, antequam accedat hora, ne tibi ſit noxium, veniet illa, & tunc dabitur tibi; quia tunc erit vtile tibi, noli huiuſmodi bona abſque tuæ voluntatis reſignatione, & obſtinatè petere; ne tibi eueniat, vt quod Deus quà pater miſericors, tibi denegat; idem tanquam ſeuerus iudex largiatur; & e *oratio tua* praua *fiat* tibi *in peccatum*, quod ipſe eam exaudiendo, caſtiget in tuam perniciem.

a Ioan. 2. 4

e Pſal. 108. 7.

SED vlterius adhuc meritò progredietur tua reſignatio, cum huiuſmodi bona à Deo petis. Nam eſto non eſſent animæ tuæ damno futura, non tamen ſunt petenda, niſi ſub alia cõditione; ſi videlicet Deo placet, illa tibi dare,

ſicut

Digitized by Google

ſicut Chriſtus D. N. petebat: f *ſi poßibile eſt transeat à me calix iſte* paſſionis; ſed ſtatim adiunxit: *veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu, nec mea voluntas fiat, ſed tua.* Non enim eſt perfectionis petere, quicquid ſine peccato poſſis, aut quicquid tibi non noceat; niſi idem ſit Dei voluntati conforme; quam meritò præferre debes omni tuæ propenſioni etiam bonæ: & quod ipſe iuxta ſanctiſſimam ſuam voluntatem tibi dederit, id erit tibi ſpiritus bonus, quo ſanctus ſis, ac perfectus. f Mat. 26. 39

HIS ſufficienter ſatisfactum eſt querelis omnibus, ſiue tentationibus eorum, qui cũ non experiuntur, orationes ſuas exaudiri, tepeſcũt in eis; imò tanquam inutiles deſerunt, aut diuinis promiſſionibus diffidunt. Quibus dicit S. Bernard. *nemo veſtrum ſuam orationem deſpiciat, quia Deus, quem oratis, eam non deſpicit,* & vix illa prodit ex ore veſtro, cùm ſcriptã iam habet in ſuo libro. Et alterum è duobus, abſq; dubio poteſtis ſperare, aut ſcilicet quod petitis, aut quod ſit vobis futurum vtilius. Nolite de rebus iudicium ex ſola apparentia facere, aut ex ſenſuum experientia, quæ fallax eſt; ſed ex veritate fidei, quæ eſt infallibilis, & citius cœlum & terra tranſibunt, quam Deus deſit verbo ſuo. Serm. 5 de Qudrag.

dem vniti confidamus, ac petamus Patrem noſtrum, ſicut ipſemet filius eius naturalis: quæ ſuprema eſt fiducia, quam habere poſſimus: Hunc bolum tanquam optimum, ſeruauit in vltimum locum cœleſtis noſter Magiſter, & abſque parabolis, eum modum petendi docuit nos in vltimo ſermone poſt cœnã, dicens: a *Amen Amen dico vobis ſiquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis: Vſquemodo non petÿſtis quicquam in nomine meo: petite & accipietis, vt gaudium veſtrũ ſit plenũ.* Quid eſt aũt in nomine Chriſti petere, niſi (vt cap. 14. §. 5. diximus) petere ex parte vnigeniti filij Dei, atq; ſi ipſemet, & ſibi ipſi peteret; eidemque dandũ eſſet, quod petitur: ſicut reuera eius intuitu nobis datur. Quod ſi naturali filio nihil eſt denegandum: quomodo negabitur adoptiuo petenti, quatenus eſt vnum cum naturali; nec ꝓprio ſuo nõe petẽti naturalis filij vnigeniti nomine, qui æquè eſt bonus, atque ipſemet Pater? Facilius hoc intelligetur, ſi meminerimus, quid filij Iacob, poſt mortem patris, dixerint fratri ſuo Ioſeph, quò illis condonaret iniuriam, in eius venditione ipſi illatam: b *Pater tuus* (inquiunt) *præcepit nobis, antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremꝰ: obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrũ tuorũ: & peccati atq; malitia, quã exercuerũt in te: nos quoq; oramus, vt ſeruo Dei Patri tuo, demittas iniquitatẽ hãc.* Quaſi diceret. Hæc gratia & cõdonatio nõ fit nobis, ſed patri tuo Iacob ſeruo Dei, q nõ peccauit ſicut nos; & in eiꝰ nõe illã petimꝰ:

a Ioan. 16. 23.

Vide Tolet. in c. 16. Ioa.

b Gen. 50. 16.

Alius textus habet: *Serui Dei Patris tui.*

quia ipſe præcepit nobis, vt ſuo nomine illam peteremus, Quæ verba adeò Ioſephum emolliuerunt, vt ſtatim fleuerit, nec ſolum iniuriã condonauerit, ſed magnis etiam beneficijs indulgentiaque eos fuerit proſecutus. In hunc itaque modum, te conſtitues coram æterno patre, indutus fiducia vnigeniti eius filij, & innocentia ſanctiſſimæ eius vitæ, ac verbis munitus, quibus te docuit orare; titulis denique fretus, quos habes in eius meritis fundatos, ſicut ſupra inſinuauimus, dicens: Pater æterne fiducia, qua huc venio, non eſt ſolùm adoptiui
c.14. filij, ſed naturalis & vnigeniti filij tui: quod peto, eius nomine peto: verba quæ profero, eius ſunt; & gratiam pro qua ſupplico, illi potius, quam mihi præſtabis. Si peccata mihi remittis, ipſi remittis, qui nunquam peccauit; ſi virtutes mihi concedis, illi concedis, qui eas eſt promeritus. & quoniam eum non exaudire non potes, nec me poteris non exaudire. O fiducia altiſſima? ô oratio potentiſſima? quæ poteſt hac excelſior eſſe altitudo; quæ potentia huic par eſſe poteſt? & vt ſis adhuc certior ac ſecurior in hoc; attende, quid dixerit Dauid de ipſo Chriſto D.N. in cœlum aſcendente: c *Accepiſti, inquit, dona in hominibus*, quam ſententiam explicans Apoſt. d *dedit, inquit, dona hominibus* ad inſinuandũ, quod Deus nobis dat, idipſum Chriſtum recipere; quia idem eſt, atque ſi ipſi Chriſto daretur; qui, qua Deus eſt, dat ſibiipſi, qua eſt homo, quod nobis dat; eo quod nos habeat ſibi inuitos; ac propterea

c Pſal. 67. 19
d Eph. 4. 8.

in die iudicij dicet Iuſtis: e *quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*. & ſimiliter nunc dicit æterno ſuo Patri, id quod vni ex his minimis ſeruis meis das, hoc mihi das; quia ſunt vnum mecum, & ego cum eis. e Matt. 25.

Ex quo fit, vt ad talẽ fiduciam ita ſolidè in nobis fundandam, vt impetrare poſſit à Deo quicquid petierimus; neceſſe ſit habere ex parte noſtra, perfectam hanc cũ ipſo Chriſto D. N. vnionem, per amorem ſcilicet eius & obedientiam, qua ſanctiſſimæ eius voluntati ſubijciamur: quod ipſemet monuit, cùm dixit: f *Si manſeritis in me, & verba mea in vobis manſerint, quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis*. O altitudo ſapientiæ & charitatis Chriſti? quid hoc eſt, quod dicis Domine? An neſcis voluntatem hominum, propendere ex ſeipſa ad carnem ſuam? ad honorem ſuum? ad commodum? ad delitias? imò ad ſeipſam in omnibus, quæ illi placent? Quomodo ergo tantum huic voluntati tribuis, vt quicquid voluerit, petat; nam id totum ais dabitur ei? Benè tamen nouit ſapientiſſimus noſter Magiſter, quid promittat; & cuinam voluntati facultatem faciat, quæcunque voluerit, petendi. Si enim voluntas illa, ipſi permanet coniũcta, per amorem & obedientiam: nunquã verbis ipſius petet, niſi quod huic vnioni ſit cõforme; & ad eam conſeruandam ac perficiendam cõferat; & quoniam voluntas ſic vnita Chriſto, eſt eadem cum ipſius Chriſti voluntate, petat quæcunq; voluerit: omnia enim ei cõcedẽtur, f Ioan. 15. 7

atque ſi ipſemet Chriſtus peteret, cuius talis eſt voluntas. Hæc illa eſt inſignis fiducia, de qua S. Ioannes: g *Cariſſimi*, inquit, *ſi cor noſtrum non reprehenderit nos* (de culpa videlicet, inobedientia aut diſiunctione ab ipſo) *fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita corã eo, facimus* Et iterum: h *Hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum: quia quodcunqe petierimus ſecundum voluntatem eius, audit nos:* quia ipſe docuit nos *petitiones, quas ab ipſo poſtulemus.* Conſerua tu hãc vnionem & obedientiam Deo, & incipe de nouo petere, iuxta hanc fiduciæ formam: & reipſa experieris abundantiam bonorum, quæ recipies, ita vt gaudium tuum eorum poſſeſſione ſit plenum.

g 1. Ioa. 3. 21.

h 1. Ioa. 5. 14

2. Quinq; modi fiduciæ.

HIC fundare poteris omnes modos fiduciæ, quibus eam habere potes in Deum, ſi velis illos eſſe perfectos: Fiduciam pauperis, quæ innititur non proprijs meritis ſed alienis; eadẽ tamen tibi, propter vnionem quam habes cum eo, cuius illa ſunt appropriando; Fiduciam ſerui fidelis, quæ fidelibus Domino ſuo præſtitis obſequijs innititur, licet ea præſtiteris bonis ab ipſo acceptis, cùm eſſes eius voluntati vnitus; Amici fundatam in vnione, quæ intimam efficit amicitiam; Filij, fundatã in vnione, quã efficit ſpiritualis generatio in Eſſe gratiæ; ac denique fiduciã ſponſæ, quæ tota innitatur vnioni, ex ſpirituali coniugio ob charitatẽ perfectam exortæ. Quacunque harum fiduciarum

lice-

licebit tibi, ſicut alteri Iacob, Deum ipſum apprehendere, & cum eo in oratione luctari, inſtanter perſeuerando, & confidenter dicendo: i *Non dimittam te, niſi benedixeris mihi*: & cōceſſeris, quod peto. Scio enim, id tibi placere, ſiquidē non peto, niſi quod tu vis, vt petam. Et interdum eouſque progreditur huius fiduciæ ſecuritas & certitudo, vt dicat ſicut Moyſes: k *aut dimitte populo hanc noxam; aut ſi non facis dele me de libro tuo, quē ſcripſiſti*. quod fuit idē atque ſi dixiſſet aut concede id, pro quo ſupplico; aut, ſi non concedis, diſſoluatur vnio illa & amicitia, qua ſumus coniuncti: non quod velit vllo modo diſſolui; ſed quia nouit, quāti Deus illam faciat, quantumq; delectetur eam conſeruando. & ideò ea vtitur, tanquā optimo titulo & cauſa, ad impetrandum quod cupit.

i Gen. 32, 26

k Exod. 32. 32

§. I.

De fiducia, dum aliquid pro alijs petitur.

HINC fit, quod hæc fiducia non ſe contineat in ijs, quæ ſperat petitq; pro ſe; ſed extendat ſe etiā ad petendum pro alijs: cùm enim innitatur vnioni cum Deo, & Chriſto D.N. cuius omnes iuſti ſūt participes, licet alijs pro alijs petere, ac ſperare, ſe conſecuturos quod petent, confidentes promiſſioni eiuſdem Domini dicentis: a *ſi duo ex vobis cōſenſerint ſuper terrā, de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis à patre meo, qui in cœlis eſt:* vbi

a Mat. 18. 19

vbi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum, orans ſcilicet & petens cum eis. Magna (inquit S. Ambroſius) eſt Dei noſtri liberalitas, quem ſi ex toto corde diligas, non ſolùm licebit tibi petere pro te, ſed etiam pro tuis proximis. Et licet eis fiducia deſit, ob tuam exaudieris, & illis ſubuenietur: ſiquidem Chriſtus D. N. b *videns fidem offerentiũ paralyticum in lecto iacentem*, vt illũ ſanitati reſtitueret, integrã ei reddidit in corpore & anima, *dicens illi: Confide fili: remittuntur tibi peccata tua*, & poſtea: *ſurge, tolle lectum tuum & vade in domum tuam.* vt ex hoc intelligas, tantam vim habere fiduciam, vt etiam pro peccatoribus exaudiatur; & ideo S. Ioan. dum hanc fiduciam commendat, addit: c *Qui ſcit fratrem ſuum peccare, petat, & dabitur ei vita.* Potens eſt. n. oratio ad impetrandã vitam gratiæ ea ſpoliato. Verum eſt tamẽ, orationem & fiduciam petentis aliquid pro ſe efficaciorem eſſe: quia poteſt ipſe propria impedimenta eius remouere; cùm autem pro alijs petitur, tantam illi interdum adhibent reſiſtentiam, & malitiam; vt propter eam (teſte S. Baſilio) non exaudiatur, qui petit. Adeò tamen eſt benignus & liberalis Deus, vt ne ſuos amicos contriſtet, eorumve fiduciam imminuat: eos aliquando moneat, (vt ibidem ſanctus Ioannes notauit) ne orent pro huiuſmodi obſtinatis, & qui de propria ſua morte gaudẽt. Sicut Samueli dixit Deus: d *Vſquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eũ*, & à mea

[Margin notes: Lib. 7. in Luc. — Mat. 9. 2. Marc. 2. 3. Luc. 5. 18. — 1. Ioa. 5. 16. — 1. Reg. 16. 1.]

præſen-

præſentia remouerim: Et Ieremiæ dixit: e *Tu noli orare pro populo hoc, & non obſiſtas mihi: quia non exaudiam te.* Et quid hoc aliud fuit, niſi auferre illi affectum & propenſionem orandi, & feruentem orationis Spiritum pro eis? Nam quando ipſe eam ſuggerit ac inſpirat, nullus adeo eſt obſtinatus peccator, qui per eam non conuertatur: ſiquidem S. Stephani oratio, Sauli conuerſionem impetrauit. Et ipſe Deus (vt ait Ezechiel) f *quærit* ac deſiderat inuenire *virum qui interponat ſpem* & fiduciam ſuam, ſuiſque orationibus *ſtet oppoſitus contra ipſum pro terra, ne diſſipet eam.* Et Moyſi dixit: g *Dimitte me, vt iraſcatur furor meus contra eos.* ſignificans ſe eius Oratione detineri, ne iratus *eos deleret.* O immenſa Dei charitas, qui vult ac deſiderat iuſtos amicos ſuos, opponere ſe ipſi, eiuſque iram detinere, ne pro meritis caſtiget peccatores: Da mihi Deus tantam fiduciam, vt iram tuam cohibere poſſim.

e Ier. 7. 16. & c. 11. 14.

Actor. 7. 59.

f Ezech. 22. 30.

g Exod. 32. 1[illegible]

§. 2.

Signa exaudita Orationis.

EX HAC cum Chriſto D. N. vnione prouenit Heroica illa fiducia, quæ tanta efficacitate ac ſecuritate petit, atq; ſi, quod petit, obtinuiſſet; ac propterea, quaſi pro iam obtento, gratias agit. Sicut Chriſtus D. N. Lazarum reſuſcitaturus, alta voce dixit: a *Pater gratias ago tibi, quoniam audiſti me; ego autem ſciebam, quia ſemper me audis, ſed propter populũ,*

a Ioan. 11. [illegible]

qui circumſtat, dixi: vt credant, quia tu me miſiſti. Et, cum Pater filium ſemper exaudiat, quid mirum, ſi tantam interdum fiduciam ijs tribuat, qui cum ipſius filij voluntate ſunt vniti, vt in eadem oratione gratias agant, quod ipſos in ea exaudierit. Et hanc (ait S. Bernardus) eſſe formã Orandi, quã Apoſtolus b *gratiarum actionem* appellat: quæ cæteris orãdi formis præſtantior eſt, licet eò rarior quò precioſior; & pauci ſint, q̃ ad eã perueniant: Quia pauci tanto feruore orant, vt in ipſa oratione ſentiãt, ſe exauditos: Non eſt tamen abijciendus animus, in deſiderãdis ac procurandis altiorib. Dei donis; ſed feruore virtutũ ad ea aſpirandũ, ac cõtendendũ eſt. Nã (vt idẽ S. Bern. ait) quò magis creſcis in gratia Dei, eò magis dilatatur fiducia tua, vt feruentius amans, maiori etiã fiducia ores, & petas: Eſtq; rationi conſentaneũ, vt ad eã ſublimẽ orationẽ aſpires; cuius fides tanta ſit, vt omnia ſperet; tantaq; deuotio, vt quo modo poteſt, Deũ ipsũ cogat; & tanta chatitas, vt q̃dquid petit; in ipſa Oratione ſentiat ſe impetraſſe. Nã eſto ſit verũ, ꝙ ordinarie id Deus occultet, & (vt ait Iob) c *cũ inuocantẽ exaudierit me, non credo ꝙ audierit vocẽ meã.* Interdum tamen inſigni quadam confidentia, quod oratio ſit exaudita & acceptata, feruentem Orationem remunerat; certum internè reddens (vt ait Caſſianus) ipſum orantem, quòd ſit facturus ea, quæ ipſe petiuerit. Quæ fiducia fructus eſt ipſius orationis. Talis fuit Oratio Annæ matris Samuelis, de qua dicit Scriptura,

Serm. 1. de mod. Orandi.
b 1. Tim. 2. 1.
Serm. 3. in Cant.
Idem lib. de digni. amor. diuin. c. 3.
c Iob. 9. 16.
S. Grego. lib. 9. c. 11.
Collat. 9. c. 32.

quòd

quòd Oratione ſua abſoluta, d *abierit in viam ſuam, vultuſque illius non fuerint amplius in diuerſa mutati*, ob ſecuritatem, quam habuit, quod eſſet Oratione ſua exaudita. Talis quoque fuit Oratio e *Sara*, vxoris Tobiæ, & f *Iudith*; Et ipſius B. Virginis Dominæ Noſtræ, cum à Chriſto filio ſuo petijt vinum in nuptijs, quæ quod intellexiſſet ſuam petionem fuiſſe exauditam, dixit miniſtris: g *quodcumque dixerit vobis, facite*. Talem quoque fiduciam habuerunt h *Apoſtoli* & alij Sancti, cum orarẽt pro impetrandis aliquibus miraculis, quæ à Deo petebant.

d 1. Reg. 1. 11

e Tob 3. 24.

f Iudit. 9. 17 vide Gloſsã ibi.

g Ioan. 2. 5.

h Acto. 4. 30

Signum exauditæ Orationis.

1.

HEROICAM hanc confidentiam, præcedere ſolet vehemens aliqua inſpiratio, quę nos mouet ad orandũ, cum tanta fiducia, ſignũque eſt, quod velit Deus concedere, quod ita petitur. Vt enim S. Auguſtinus ait, Deus nos nõ exhortaretur ad orandum; niſi dare vellet, ꝙ petimus: Ita Spiritus S. nobis non inſpiraret & ad orandum impelleret, cũ tot gemitibus; nec ad rem talem in particulari petendã, accenſis adeo affectibus, niſi eam vellet nobis concedere: Ideo enim dixit Apoſtolus, i *Deum noſſe*, & approbare ea, *quæ deſiderat Spiritus* Diuinus: quã do *ſecundum Deum poſtulat pro Sanctis*.

Ser. 29. de verb. Domini.

i Rom. 8. 27. vide S. Tho 2. p. q. 21. a. 4

2.

ALIVD quoq; ſignum externũ ſolet coniungere Deus huic interno, mittens aliquã tribulationẽ aut ignominiã, quæ ipſam petitionem & fiduciam reddat feruentiorem, vt & humilitatem & patiẽtiam præmio afficiat audiens tam feruentem petitionem, quæ fit à

tribu-

tribulato, quo modo permiſit, Annam Samuelis matrem, cum feruentiſsimè oraret, affici iniuria ab Heli Sacerdote, dicente illi: k *Vſque*
k 1. Reg 1.14 *quo ebria eris? digere pauliſper vinum quo mades:* quæ humiliter valde reſpondens, tandem meruit exaudiri, fieriq́ue voti compos. Et B. Virgini Dominæ noſtræ, primum ſiccum valde reſponſum dedit Chriſtus dicens: l *Quid mi-*
l Ioan. 2. 4. *hi & tibi eſt mulier, nondum venit hora mea.* Et
m Mat. 15. 26 m *Cananeæ* reſpondit aſperius, quaſi *canem* eã compellans, & indignam, cui *panis filiorum daretur*: & vtrumq́ue eò dirigebat Chriſtus, vt eam orationem exaudiret; Et in eum ſenſum
n Iob. 12. 4. loquitur Iob. n *qui deridetur ab amico ſuo ſicut ego, inuocabit Deum, & exaudiet eum.*

3. Super Cant. DENIQVE, vt ait Richardus de S. Victore, anima impetrat quod petit, vel ob magnitudinem fidei, vel ob humilitatem profundam, aut importunitatem, aut feruens deſiderium & deuotionem, aut efficacem titulum & rationem, quam ad impetrandum allegat. Et præter id quod petit, modò reuelationem, modò conſolationem aliquam magnam, aut certitudinem accipit; interdum dubia manet, interdum verò ſe exauditam eſſe ſentit: licet modũ, quo voti fiat compos, ignoret. Sicut ſenex Tobias intellexit, ſe o *exauditum eſſe à Deo, vt mo-*
o Tobiæ. 4. 1 *reretur:* cum petiuiſſet liberari à miſerijs, quibus premebatur: ſed deceptus eſt, exiſtimans ſe per mortem ab eis liberandum: Quod tamen non per mortem; ſed per liberationem à Caritate & paupertate factum fuit. Sed motibus

iſtis

ſtis internis (vt S. Bonauentura aduertit) deceptio ſubeſſe poteſt, ſi tribuatur Spiritui ſancto, quod Spiritus ac deſiderij noſtri eſt proprium, proueniens à vehementi noſtra apprehenſione. Quare non eſt fides illis facilè adhibenda, niſi examinētur prius per doctrinam & regulas, inferius tradendas. Proceſſu religion. c. 19.

NVNC ſufficiat nobis vna regula ad coniecturam faciendam, quænam Oratio ſit exaudita: quæ regula deducitur ex his, quę dicit S. Ambroſius, cum declarat quæ res concurrant ad Orationem, iuxta Christi D. N. ſententiam, dicentis: p *Si duo vel tres ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo.* Qui (inquit) ſunt iſti duo aut tres, niſi corpus & anima & Spiritus S. Quando itaque anima, colligit omnes ſua potentias interiores, intra penetrale ſui cordis, vt oret Patrem ſuum in abſcondito, non ſine aliquo minus recto & inani corpuſque, ſuos etiam colligens ſenſus externos, animæ coniungitur ad orandum ſicut oportet; tum Spiritus ipſe S. accedens inſpirat hanc vnitionem cum animo quieto & pacato, vt efficaciter & feruenter orent: ſignum eſt, adeſſe ibi ipsūmet Chriſtum, in medio horum trium, & ſuā authoritatem adhibere, vt talis oratio exaudiatur. O felicem vnionem, in qua tot conueniunt, ad ſimul orandum æternum Patrem? Quid maius deſiderari, aut efficacius proponi poteſt? O anima mea coniunge tuas facultates, colligi tuos ſenſus, coniungere diuino ſpiritui, &

4. De Inſtit. Virgin. c. 1. & 2.

p Matt. 18. 19

q Pſal. 36. 4. ritus, & vnire Ieſu Chriſto filio Dei viui, vt Oratio tua, ab ęterno eius Patre acceptetur: q *delectare in Domino,* (vt ait Dauid) *& dabit tibi petitiones cordis tui*: Si enim ei placere tibi eſt iucundũ; erit & ipſi, tuam orationẽ exaudire.

§. 3.

De cauſis diffidentiæ.

EX HIS quæ hactenus diximus, licet colligere cauſas, quæ vel minuunt, vel auferunt confidentiam in Oratione; ac proinde impediunt, quo minus exaudiatur.

PRIMVM .n. damnũ hoc adfert quæcunq; culpa, diſſoluens vnionẽ cum Chriſto, & ſanctiſſima eius voluntate, in eius præceptis expreſſa; tunc præcipuè, cùm actu complacet ſibi quis in ea, aut rebellis eſt legi, aut a *reprehendit eum cor*; nec tamen adhibetur remedium. Tale .n. genus culparum (vt ait S. Gregorius) cor ita deijcit, vt non ita confidenter petat, vt mereatur exaudiri. Quamobrẽ dixit Dauid. b *Iniquitatem ſi aſpexi, in corde meo,* eius me aſpectu oblectando, *non exaudiet Dominus*. Et Sapiẽs: c *Qui declinat aures ſuas, ne audiat legem, Oratio eius erit execrabilis*. Si .n. tu non reddas Deo, quod ipſe petit, quomodo confides, ipſũ tibi daturum quod petis? Rectum eſt .n. quod Deus aures ſuas obturet, ne audiat orationẽ eius, qui inſtar ſurdi aſpidis, ſuas obturat pertinaciter, ne diuinas audiat admonitiones. Et apud Iob dicitur: d *Ibi Clamabunt impij, & non*

exau-

a Ioan. 3. 21.
Lib. 10. Mor. c. 11.
b Pſal. 65. 18.
c Prou. 28. 9
d Iob. 35. 12.

Digitized by Google

exaudiet, propter ſuperbiam ipſorum. *Non ergo fruſtra audiet Deus & omnipotens cauſas ſingulorũ intuebitur*, qui temerè ſine fiducia & voluntate faciendi, quod ille iubet, aliquid ab eo petit. Et in eodẽ ſenſu verũ eſt, quod dixit cæcꝰ ille Euangelicus: e *Scimus quia peccatores Deus non audit*, qui videlicet de ſuis peccatis gloriantur, Deũq; propter illa contemnunt, ſi quis autem deſiderat peccata ſua deſerere; & reliqua adhibet, quæ ad benè petendum ſunt neceſſaria, Deus non deſpiciet eius orationem. e Ioan. 9.31

DEINDE etiam illa culpa, quæ diſſoluit vnionem cum proximo, multum nocet debitæ fiduciæ. Nam per repercuſſionem etiam, lædit vnionem cum ipſo Chriſto, qui dixit: f *cum ſtabitis ad orandũ, dimittite, ſi quid habetis aduerſus aliquem: vt & Pater veſter, qui in cœlis eſt, dimittat vobis peccata veſtra: Quod ſi vos non dimiſeritis; nec pater veſter dimittet vobis.* Ea re nobis ſignificans, fiduciam impetrandi remiſſionem, quam petimus, inniti ei, quam nos noſtris proximis concedimus. Et quomodo poteris ſperare Deum exauditurum, quod petis in nomine Chriſti; ſi tu non audis proximum tuum, aut pauperem petentem aliquid in eodem nomine? g *eadem quippe menſura, qua menſus fueris* proximũ indigentẽ, *remetietur* tibi in tua neceſſitate clamanti. Purga itaque animam tuam ab omni culpa, & mox creſcet fiducia tua. Sic enim eſt apud Iob: h *ſi iniquitatem, quæ eſt in manu tua abſtuleris à te,* f Marc. 11.25 g Lucæ. 11.38 h Iob. 11.14.

tunc

tunc leuare poteris faciem tuam, abſque macu-la & pudore, *& ſtabilis eris*, *& non timebis*; poteriſque in Dei conſpectu confidenter orare. Attende itaque quicquid Deus in corde tuo reprobare poteſt, cum oras; illudque à te remoue, ne culpa, quæ te reprehendit, timidiorem reddat ac retardet: audi tu Deum, vt te Deus exaudiat. Citius enim (ait S. Auguſtinus) exaudit Deus vel vnam obedientis Orationem, quam decem millia inobedientium. Et quò magis obediens fueris Dei præceptis; eò (ait Euſebius Nicænus) erit Deus magis obediens tuis orationibus. Obedientia enim plurimum auget fiduciam.

S.Gregorius in eundem locum.

Lib. de opere Monarch. c.17.

Homil 3. ad Monach.

PRAETER hæc, alia diffidentia (ait S. Bernardus) locum in nobis habet, eò quod in Dei obſequio tyrones ſimus; aut fuerimus valde tepidi. tyronum enim vnio cum Chriſto & obedientia, quia recens eſt; ac propterea illi ſuæ fidelitatis magna indicia non dederunt: mirum non eſt, ſi non ſentiant in ſe quaſi pignus quoddam ad fiduciam adeò ſublimem; atque illi, qui ſunt antiqui domeſtici in domo Dei, diu conſtanterque ſerui erunt. Qui autem ſunt antiqui in eadem domo, remiſſiores tamen ac tepidiores fuerunt in obſequio diuino; illis tepiditas valde minuit fiduciam, quã dediſſet antiquitas. Antiqui autem & feruentes, i ſunt (vt ait Apoſtolus) *domus Chriſti* in qua ipſe habitat, *retinentq; fiduciam & gloriã ſpei firmam vſq; ad finem.* Fidelia enim & antiqua ſeruitia, magnum illis pignus adferunt, vt

Serm. 10. in Cant.

i Hebræ. 3. 6.

glorien

glorientur de ſpe, quam in Deum habent; cũ qua opera faciunt ſtupenda, ſuiſque orationibus impetrant, quod multa millia hominum tepidorum non poſſent impetrare. Talis erat k *Elias* ille, cuius oratio, inſtar erat clauis cæli: vt *pluuiam* daret, aut non daret, de quo S. Iacobus ait: l *Elias homo erat ſimilis nobis paſſibilis, & oratione orauit, vt non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres & menſes ſex. Et rurſum orauit, & cœlum dedit pluuiam.* In quo apparet; quantus fuerit eius feruor in vita. Similitudo ergo naturæ nos inuitat vt eius imitemur feruorem, quò impetrare poſſimus donum confidentiæ eius & orationis efficacitatem. *Multum enim* (ait idem Apoſtolus) *valet oratio iuſti aſſidua.* Et quò quis fuerit iuſtior, eò erit eius oratio potentior, ſi eodem quo cœpit feruore perſeueret, donec illa exaudiatur.

Verum multo erit melius, conijcere oculos in Iuſtum Iuſtorum Chriſtum Ieſum: qui non contentus quod orationis conſtantiam verbis grauiſſimis doceret, adiecit quoque exempla eius efficaciſſima. Siquidem in horto Gethſemani, cum ſumma fiducia & Spiritus feruore Patrem ſuum orauit; & cum primum non fuiſſet exauditus, ſecundò & tertiò redijt, perſeuerando in ſingulis orationib. longo tempore; & in vltima vſque feruorem auxit, vt præ m *agonia, guttas ſanguinis ſudauerit*, nec ab orando deſtiterit, donec cœleſtis pater *Angelum* mitteret, *qui ipſum confortaret*. Si igitur hoc modo tu' orat Seruator

k 3. Reg. 17. 1.

l Iacobi 5. 71

m Luc. 22. 4

CAPVT. XVII.

Lacrymas ſolere comitari Orationem & à variis ſpiritibus prouenire, & quæ ratio illas impetrandi eisq́; vtendi.

NIHIL in ſcriptura ſacra frequẽti⁹ inuenitur, quã Societas orationis cũ lacrymis, quas adeo extollit, vt eis tribuat, ꝙ oratio exaudiatur. Sic.n. Angel⁹ dixit Tobię, a *Quãdo orabas cũ lacrymis, ego obtuli orationẽ tuam Domino.* Et ipſe De⁹ Regi Ezechiæ dixit: b *audiui orationẽ tuam, & vidi lacrymas tuas*, & alia lectio habet. Vidi lacrymã tuã: vt ſignificaret, primã lacrymã, quę ex Regis oculis fluxit, Dei cor emolliuiſſe, vt ægrotantẽ *ſanaret, & quindecim annos eius diebus adderet.* Et de ipſo Seruatore noſtro ait Apoſtolus, ꝙ c *in dieb. carnis* & mortalitatis *ſuæ, preces ſupplicationesq́; cũ clamore valido & lacrymis offerebat*: petitionib. ſuis adiungens inflãmatũ cordis affectũ, q̃ eſt valid⁹ clamor; & lacrymas, quæ in illo affectu, fluebant ex oculis vt hoc ſuo exemplo nos doceret, quos comites oporteat nos orationi noſtræ adhibere, ſi velimus eam exaudiri.

a Tob. 12. 12.
b 4. Reg. 20.
b Iſa. 38. 5.
c Hebr. 5. 7.

1\. ADCVIVS declarationẽ eſt aduertẽdum: lacrymas ꝓuenire poſſe à varijs ſpiritibus in corde noſtro prædominãtibus, alijs bonis, alijs malis: ac ꝓinde lacrymas ex ſe indifferẽtes eẽ,

poſſe nos & benè & malè eis in oratione, & extra illam vti. *Primum* enim lacrymæ fluere ſolent ex naturali complexione, humida .ſ. ac tenera, vt apparet in fœminis & infantibus; & in quibuſdam viris, qui commiſerationis affectu facilè afficiũtur, facileq; flent, ſi quid triſte audiant, videãt, aut ſibi imaginẽtur. Et quãuis hæc conſtitutio naturalis, apta ſit ad orationis ac deuotionis exercitia: lacrymæ tamen, quæ ab ea oriuntur, bonis & malis ſunt cõmunes. d *Deus* enim D.N. vt *pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* ita concedit hanc pluuiam lacrymarum, vt poſſint eis bene vti, ad ſalutem conſequendam: quamuis ſine illis poſſint illam conſequi. Nam, vt ſupra diximus, ſenſibilis deuotio non eſt tibi neceſſaria, vt peruenias in cœlum, nec vt perfectus euadas: & lacrymarũ abundantia, non facit hominem Sanctum, ſicut nec inopia peccatorem. Quamuis enim exterior hæc irrigatio iuuet, vt terra cordis noſtri proferat ſuos bonos fructus: poteſt tamen ſola interiori, eoſdẽ proferre & maximè quia lacrymarum irrigatio, quamuis detur ad producendos fructus benedictionis, interdũ tamẽ culpâ noſtrâ fit, vt potius proferat ſpinas peccatorum, & fructus maledictionis. *Sunt* .n. aliæ lacrymæ, quæ procedũt ab Spiritu Dæmonis, ipſos corporis humores cõmouentes, & ad pernicioſos eius fines eos adhibentis. ex cuius maledicta ſuggeſtione, qui tenerioris flebilisque ſunt conſtitutionis, ea vtuntur per hypocriſin aut fictionem in malum aut vanum finẽ,

d Matt. 5. 45.

cap 11.

quem deſiderant. Sicut impius ille e *Iſmael*, vt deciperet *octoginta viros*, qui in habitu pœnitentiũ veniebant cũ muneribus, vt *offerrent in Domo Domini, egreſſus in occurſum eorũ plorabat*, ſicut ipſi, fingensq́; ſe illorũ amicũ, ac deducere velle ad Sacerdotẽ, *illos in media ciuitate interfecit*: Iuxta illud Eccleſiaſtici: f *in oculis ſuis lacrymatur inimicus: & ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur* bibendo tuum *ſanguinẽ*. Et quid aliud eſt, Iſmaelẽ plorare cũ plorãtib. vt eos interficiat, niſi dæmonem inducere ſpiritum lacrymarum, cum habentibus complexionẽ ad eas aptam, vt hac ſanctitatis ſpecie, veluti eſca deceptos, detineat interdum in vita deprauata, aut in falſa doctrina, ſicut emollit corda multorum hæreticorum & aliorum peruerſorum hominum, vt ſibi perſuadeant, ſe à recta via non aberrare: Interdum vero eos inducat ad quærendum honorem ex ſanctitate, quã reuera non habent: ſicut g *Hypocritæ faciunt, qui exterminant facies ſuas*, & incedunt *triſtes, vt appareant hominibus ieiunantes*, & pænitentes; magnaq́; ſuſpiria cũ lacrymis trahunt quò Sancti habeantur.

e Iere. 41. 6.

f Eccl. 12. 16.

g Matt. 6. 16.

HIS affines ſunt illorum lacrymæ, qui tantum flent, ob rerum temporalium defectum, quem ſuſtinent; aut propter miſerias & calamitates, quæ illis eueniunt non dirigentes intentionis ſuæ oculos ad bona aut mala animæ: licet interdum exiſtiment, ſe ſua peccata deflere; cum tamen non illa, ſed iacturam aut ignominiam ex eis ortam defleant, ſicut h *Eſau*:

h Heb. 12. 17.

de quo Apoſtolus, quod *non inuenerit pœnitē tiæ locum, quanquam cum lacrymis eam inquiſiuiſſet* non enim flebat amiſſam benedictionem paternam, niſi ob temporale damnum, quod ex ea iactura præſentiebat. Et tales ſunt lacrymæ, cum quibus multi filij huius ſeculi orant, cum à Deo petunt vindictam de ſuis inimicis, aut felicem in rebus vanis & terrenis, quas quærunt, euentum: flētes mala corporis, obliti flere mala Spiritus; Horum lacrymas poſſumus comparare illis, quas Propheta Micheas, appellat *planctum velut draconum, & luctum quaſi ſtruthionum*. Hi enim miſerrimi, habent duriſſima viſcera inſtar ſtruthionum, ad ſentiendum animæ detrimenta; cum tamen tenerrima habeāt, ad deflenda mala corporis, & cum ſint aſtuti ac inſtar Draconum feri cōtra ſuos proximos, flent, ſi ab eis vincantur. Sicut etiam Dracones, quando ſuperantur ab Elephantis; & ſtruthiones, quando punguntur ab ſpinis, quæ ſunt circa nidos ipſorum. Sed horum lacrymæ indignæ ſunt, quæ à Deo exaudiantur; aut eum ad commiſerationem permoueant: qui non tam externa eorum reſpicit, quam internorum duritiem, & ſerpentinam crudelitatem, à qua illæ procedunt. Mutent ergo ipſi cor ſuum, & motiuum ſuarum lacrymarum, & mox à Deo exaudientur.

Mich. 1 8. Hyero ibi, vide Ribeream.

§. 1.

Digitized by Google

§. 1.

De lacrymis ſpiritus boni.

His ergo omiſſis lacrymis, ad eas veniamus, quæ à bono Spiritu proueniunt, ipſamq; orationem, quam comitantur, feruentem, Deoq; placentem reddunt, cor emolliendo, non ſolum ob externam speciẽ quã habent, ſed præcipuè ob radicem optimam; ex qua procedunt, ſpiritu ſcilicet Sãcto, cuius eſt, iuſtos mouere & inducere ad orandũ, & a *poſtulandum gemitibus* & lacrymis *inenarrabilibus*; Tales eorum animis conſiderationes imprimendo, quibus eorũ cor emolliatur, & pijs affectib. quodãmodo tenereſcat, cuius indiciũ ſint dulces oculorum lacrymæ, quæ intercedũt pro ipſo Orante, tanquã teſtes viuę attentionis ipſius animæ, & feruentis affectus Spiritus. Et quamuis certum ſit, Spiritum Sanct. vt ſupra de ſubſtantiali deuotione eſt dictum, hoc donum lacrymarum præcipuè infundere tanquam ſuperiorem cauſam, b *pluuiam volũtariam ſegregantem hæreditati ſuæ*; vt illam irriget; ſtupendo quodã modo, ipſa c *fulgura in pluuiã faciat*, ignem. ſ. affectuũ, in aquã lacrymarũ cõuertẽs. p̃t nihilominus quiſq; tanq̃ caã 2dã & inferior, hanc irrigationẽ procurare, varijſq; meditationib. ignẽ hũc accẽdere, q̃ cõuertatur in torrẽtes copioſarũ lacrymarũ. Et ſicut hæ cõſiderationes & affectus interni ſunt multiplices: ita ſunt varij modi lacrymarum ; ad quæ duo

a Rom. 8. 26.
b Pſal. 67. 10.
c Pſal. 134. 7. Hier. 10. 13.

Lib.3. Dialog.c. 34 genera reduci poſſunt, adũbratæ (vt ait S. Gregorius) duabus illis irriguis terris, quas filia Iosue.15. 19. Iudic.1.15. Cap.15. Caleb petijt à patre ſuo illeq; d*dedit ei irriguũ ſuperius & inferius*: quorum ſupra fecim⁹ mẽtionem. Irriguum ſuperius ſunt lacrymæ, ortæ ex affectibus amoris, in conſideratione rerũ ſuperiorum cœleſtium ac Diuinarum: ſicut qui aquam ex ſuperiore loco deducit, aut facit è cœlo deſcendere. Irriguum inferius ſunt lacrymæ timoris ac triſtitiæ, ex conſideratione miſeriarũ ortæ, quæ intra nos ſunt, aut nos circumdant, & perniciẽ minantur. ſicut qui puteũ fodiẽs, aquã ex terra haurit, Quod ſi vtraq; hęc conſideratio à diuino Spiritu excitata, conueniat, vt cor humanũ oppugnet: quantũvis illud, lapidis inſtar ſit duriſſimũ, deducent ex eo fontes lacrymarũ, quib⁹ veluti tenereſcat. Si- Nume. 20 cut e *Moyſes percutiẽs virga bis ſilicẽ egreſſa sũt* Pſal 77.16. Exod.17.6. *aquæ largiſſimæ*. Sed id nec virtute lapidis, nec vi virgæ. ſed Dei omnipotentia, & virtute crucis Chriſti, quẽ illa referebat, euenit Cuius meritis duplex irriguũ illud impetrabim⁹ cũ quinq; fontib. lacrymarũ, qui quinq; ipſi⁹ vulnerib. reſpõdent. Primę ſed min⁹ perfectę ſunt ob tẽporales miſerias, quas patimur, in eo gradu quo licitũ eſt, & ſanctũ, orare ac petere earũ remediũ. Et hæ ſolent eſſe copioſiores, eo quod natura ſimul & gratia conueniant, ad eas prouocandas; ſicut apparuit in Anna Samuelis matre, 1.Reg.1.10. de qua refert Scriptura, qđ *cũ eſſet amaro animo, orauit ad Dominũ flẽs largiter*, His lacrymis orauit Tobias, Sara eius nurus, Iudith, & alij

Sancti

ſancti petentes ſubſidium in malis temporalibus; animo tamen ſpiritualia damna reparandi, à quibus illa alia prouenicbant. Aliæ lacrymæ (teſte Caſſiano) proueniunt ex dolore peccatorum, expreſſæ interdum ob timorem & & conſiderationem inferni, aut tremendi Iudicij, quod nos manet: ſicut Dauid g *iram timens diuinæ indignationis; cinerem tanquam panem manducabat, & potum ſuum cum fletu miſcebat*. Et ita Deum orabat dicens: h *Saluũ me fac Domine propter miſericordiam tuam, quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi: laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo*. O quam illæ copioſæ fuerunt, quæ ſufficiebant lauare & rigare lectum? O quam vehementia motiua habuerunt, quæ in ipſa lecti quiete effundebãtur? O quam fuerunt infixæ, & in corde radicata, quæ ſingulis noctibus renouata, ad flendum permouebant, in tanta abundantia & amaritudine? Diſce itaque orare, & hoc modo flere, ſi vis iram diuinæ iuſtitiæ placare.

Col. 9. c. 18

g Pſa. 101. 10

h Pſal. 6. 7

ALIAE lacrymæ, quæ naſcuntur ex peccatis, exprimuntur ab amore, cum conſideratione diuinarum miſericordiarum: eò quod largitorem earum offenderint. Tales fuerunt euſdem Dauidis lacrymæ, dicentis: i *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam*. & non fuerunt minus copioſæ lacrymæ Magdalenæ, quibus k *rigauit pedes Christi Domini*: quæ tacens orat, quia

i Pſ. 118: 136

k Lucæ 7. 38

lachrymæ pro ipſa loquebantur; & remiſſio-
nem impetrarunt grauium peccatorum, quia
à magno amore procedebant; Nec fuerunt
l Luc. 22. 62 minores lacrymę S. Petri, l *qui fleuit amarè*, eo
quod ſuum Magiſtrum negaſſet: Quin etiã to-
to tempore vitæ eius, gallus cantu ſuo illum
excitabat, ad orandum cum lacrymis; quia i-
gnis diuini amoris, eum in eas diſſoluebat.

3. ALIAE lacrymæ prodeunt ex compaſ-
ſione Chriſti noſtri Seruatoris quib. illum in
ſuis lacrymis comitemur; dolentes de earum
cauſa, noſtris. ſ. peccatis; ac de eius doloribus,
opprobrijs & cruciatibus, quos noſtri cauſa
ſuſtinuit, non ſicut flebant filiæ Ieruſalẽ, quib.
m Luc. 23. 28 ipſe IESVS dixit: m *Nolite flere*. Quia. ſ. hu-
mana tantum compaſſione flebant: ſed ſicut
fleuerit ipſa B. Virgo, cui erat nota filij ſui in-
nocentia, eius perſonæ dignitas infinita, cau-
ſaq́; horrendæ ipſius paſſionis ac mortis. Et ſi-
n Rom. 12. 15 quidem amor n *flet cum flentibus*, aſpice Chri-
ſtum crucifixum orantem & flentem pro tuis
peccatis, & ſtude etiam tu pro eiſdem orare ac
flere; gemens & ſuſpirans, quod illum videas
ita plorantem, & tanta patientem, coniunge
orationem & lacrymas tuas, orationi & la-
crymis eius, vt tuæ per illas admittantur.

4. ALIAE lachrymæ procedunt ex interno
cordis deſiderio, videndi ipſum Deum, deflẽ-
do hanc abſentiam, & ſuſpirando, vt ſimus
ſemper in dulci eius ſocietate. Tales erant la-
o Pſal. 41. 3. crymæ Dauidis, cùm diceret: o *Sitiuit anima
mea ad Deum fontem viuum: quando veniam*

& ap-

& apparebo ante faciem Dei mei? fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: vbi eſt Deus tuus? His quoque ſunt ſimiles, quæ prodeunt ex corde ſentientis in hac vita Dei abſentiam; ac deſiderantis, ſemper eum tenere ſecum, eo modo, quo ipſe eſt cum ſuis electis. ideoque ſicut p *Magdalena* cum lacrymis quærit Chriſtum in ſepulchro p Ioa. 20. 11. ſui cordis; nec à quęrendo deſiſtit, donec inueniat, non mortuum, ſed viuentem: vt eius dulci conuerſatione fruatur:

DENIQVE aliæ lacrymæ procedunt ab in- 5. flammata in proximum charitate, propter peccata ſcilicet vniuſcuiuſque, & nocumenta ac miſerias eorum: atque ſi illæ eſſent propriæ, ſicut q *Samuel lugebat Saulem*; Et Ieremias r *lacrymarum fontem deſiderabat, vt ploraret die ac nocte pro ſuo populo*. Et ſ *Chriſtus* D.N. in morte Lazari *lacrymatus eſt*: & propter mala, quę t *ciuitati Ieruſalem* imminebãt. Et Apoſt. v *cũ lacrymis monebat*, & hortabatur Epiſcopos *vt attenderent ſibi & vniuerſo gregi*, cum quibus totius mundi conuerſionem optabat. Hi ſunt quinque præcipui fontes lacrymarum, quibus poſſis orationem tuam comitari, iuxta res petendas, & materiam de qua cum Deo D.N. ages: qui omnes fontes continentur in perfecto dono lacrymarum; quarum origo ſuprema eſt ipſe Spiritus ſanctus, qui nunc his, nunc illis facit nos ita orare, vt exaudiamur. Eſt enim ipſius Chriſti

q 1. Reg. 15. 35
r Ier. 9. 1.
ſ Ioan. 11. 35
t Luc. 19. 41.
v Act. 20. 31

Domi-

Mat. 5. 5. Domini verbum infallibile, x *beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur*: non ſolùm in futura vita, ſed etiam in hac: quia impetrāt quod
c. 3. petunt in ſua oratione. Nam ſicut Iacob (vt ſupra eſt dictum) luctans cum Angelo, lacrymis & precibus impetrauit eius benedictionem: Ita qui luctantur cum Deo oratione & lacrymis, impetrabunt eius benedictionem in tanta abundantia & acceleratione, vt ſæpè inter ipſaſmet lacrymas det illis Deus pignus, quod ſint exauditi. Sicut ſignificauit Sara,
Thob. 3. 11. 2. quæ cùm y *in oratione perſtitiſſet cum lacrymis* ſurgens ab ea Deum glorificauit, quod *poſt tēpeſtatem tranquillum faceret, & poſt lacrymationem & fletum, exultationem infunderet*. Et
Gen. 9. 13. ſicut poſt pluuiam apparere ſolet in cœlo z *arcus* trium colorum, quod eſt *ſignum* ſerenitatis & *fœderis* quod inijt Deus cum hominibus, quod non *deleret aquis diluuij vniuerſam carnem*: Ita poſt orationem, hac lacrymarum pluuia, remanet anima cum magna ſerenitate & pace, & cum certo pignore amicitiæ & cōfœderationis cum Deo, ob ſplendorem actuū fidei, Spei & charitatis, quos in ſua oratione exercuit, ex quo etiam oritur alia magna ſecuritas, licet non abſque aliquo timore, qui tamen eam reddit ſecuriorem, quod non ſubmergetur diluuio peccatorum, in quæ conſueuit incidere. Qui enim adeò pretioſo dono donatur, ſi eò diſcretè & feruenter vtatur, ſemper fouebitur ab eo, qui donauit; vt conſtātiſſimus fiat in ſanctitate.

§. 2. *Qua-*

Digitized by Google

§. 2.

Quadam circa hoc donum documenta.

QVOD ſi ſcire cupias media, ad præſtātiſſimum hoc donum impetrandum: cùm in primis eſt dictum, ipſammet orationem tantæ eſſe virtutis, vt ſibijpſi id impetrare poſſit, quo tātopere indiget, dicēs Deo D.N. quod filia illa ſuo parenti, a *Terram arentem dediſti mihi, da & irriguam aquis.* O ſupreme Pater, ſpiritus hic meus, ex ſeipſo valdè eſt aridus, & ſine aqua deuotionis & lacrymarum: da ergo mihi duplex irriguum, quod oritur ex tuo ſancto timore & amore. O mundi Saluator, in cuius corpore aperti fuerunt quinque fontes ſanguinis, in meum remedium, per illos te oro, vt quinque fontes lacrymarum mihi largiaris, quos tuus diuinus ſpiritus amplectitur, vt cum illis ita orem, vt exaudiri merear & conſolari. Amen. a Iudic. 1. 15.

SED quoniam hoc donum, eò quod ſit gratuitum, non ſolet omnibus concedi, quia indiſcretè aliqui vtentes eo in proprium detrimētum illud verterent, non eſt abſolutè petendum, ſed conſueta illa conditione, & in eo gradu, quo nobis erit conueniens: relinquēdo prouidentiæ diuinæ, vt id faciat, quod ſit ad maiorem eius gloriam futurum. Nec tamen propterea deſiſtēdū nobis eſt ex parte noſtra, quin eas conſiderationes affectuſque adhibeamus, ex quibus lacrymæ excitantur. Eſt enim

nobis

nobis non incumbat flere in oratione, incũbit tamẽ cauſam & motiuũ, vnde luctus procedit, adhibere. Sicut nec noſtrũ eſt cõſolationẽ ſenſibilem in eadem oratione habere: pertinet tamen ad nos cauſam & motiuũ non negligere ex quo illa procedat, licet non cũ anxietate illius conſequendæ. Magnus.n. affectus lacrymãdi, cauſa erit ſæpiùs, cur illas non impetres: Quare corde quodã quieto & reſignato, plus momenti in lacrymarũ motiuo collocare ſtudeas, quã in ipſis lacrymis. Nã qñdo nõ eſt quę rendus honor; ſed virtus, ex qua ille cõſurgit; & ea, vt oportet, quæſita, honor etiã nobis non quærentibus, ſubſequitur. Eodem modo, quærens ſubſtantialẽ deuotionem, lacrymæ ſubſequentur, etiãſi illas nõ quæras. Quod ſi Deus cœperit, cor tuũ emollire; ne ſis cõtentus leui aliqua pluuia, quæ pulueres tantũ extinguit, ſoláq; terræ faciẽ rigat, nec vlterius penetrat: nec terra illã imbibit ſed vda tãtũ monet Sicut.n. hæc parui momẽti eſt ad hoc vt terra fructũ ꝓducat; ſic leues lacrymæ ex bono aliquo affectu qui repẽtè ſentitur, & mox tranſit, parũ ſolent efficere: niſi in ea conſideratione, quæ illas excitauit, profundiùs fodias, vt pluuia ſit
b Pſ.64.10 copioſior, quæ b *terrã* tui cordis *inebriet*,: eáq; adferat ſaturitatẽ, q̃ illa deſiderat. Memento, c
c Cant.7.4 *oculos Sponſæ* Chriſti comparari fontibus aut *piſcinis in Heſebon* quod ſignificat (S. Ambr. &
Serm.16. in Pſal. 118. in Cant.3. S. Greg. teſtib.) cogitationes puras, aut triſtitię cingulum: vt intelligamus, ſponſæ oculos debere eſſe tanquã duos fontes copioſiſſimarũ

lacry-

lacrymarum, quæ oriuntur ex ſanctis eius cogitationibus, ligatis & collectis per feruentes affectus triſtitiæ & compaſſionis, vti dictum eſt. Quod ſi Deus Dominus noſter hos lacrymarum fontes tibi conceſſerit, vtere illis moderatè: nimius.n. vſus non ſolũ corpori, ſed ipſi quoq; ſpiritui nocet. Vidi (inquit S. Ioan. Clim. quoſdã nimium flentes, qui adeò pectus ſuũ feriebant, vt ſanguis per os exiret & memor fui prophetæ dicentis: d *percuſſus ſum vt fœnũ, & aruit cor meũ.* Quaſi diceret ob nimiũ fletũ eo deueni, vt areſcerẽ, ſicut fœnũ, ꝙ nimius æſtus omni virore & humore priuauit. S. itẽ Bonauent. ait omninò expedire, vti moderatè gratia deuotionis, qñdo corpus eſt debile; ne nobis eueniat, ꝙ ait Pſalm. d *Defecit caro mea & cor meum.* Quaſi diceret: defecit fortitudo corporis; & propterea eſt etiã imminuta fortitudo ſpiritus, & qui nimium intendit, vt ſenſibilẽ deuotionẽ acquirat, eò deuenit, vt amittat ſubſtãtialẽ, quę alteri pręſtat.

Gradu 7. in fine:

d Pſal. 101. 5

De proceſſu 7. Reli. c. 21.

d Pſal. 72. 26

Eodem modo vitãda ſunt etiã duo alia extrema. Alterũ nimiæ cõplacentiæ & arrogantiæ, ob donum hoc lacrymarum, vt ſi illo metiaris tuã ſanctitatẽ & familiaritatẽ cũ Deo: valdè tibi cõplacens, ꝙ in oratione diu fleueris; & propterea ſpernas eos; qui hoc donum non habent, tanquã homines imperfectos, & Deo nec familiares nec charos: ex quo magnã occaſionẽ accipit dęmõ, excitãdi huiuſmodi omnib. fouẽdiq; lacrymas in locis publicis vt ita ipſi ab alijs laudati magis inſoleſcant.

S. Ioan. Climach. ſup.

Quam-

Quamobrem meritò Deus ſubtrahit illis hoc donũ, qui mox in alterum puſillanimitatis & diffidentiæ extremum incidunt, iudicantes iam de tota ſua deuotione actum; quia deeſt illis hæc refocillatio. Cui ſi in ſua deuotione præcipue innitantur; ita eis eueniet, ſicut plãtis, quotidianæ irrigationi aſſuetis; quæ, ſi vel vno die illis ſubtrahatur, ſtatim marceſcunt, & paulatim exſiccantur: Ita inquam, ſi tuam orationem ac deuotionem huic lacrymarum irrigationi adſtringas, illa deficiente abijcies animum, & deuotio peribit. Quod ſi ita hoc donum lacrymarum conſeruare velis, vt verè tibi fructum afferat, neceſſe eſt, cum ea humilitate & reſignatione illas poſſidere, vt neque earum abundantia te faciat euaneſcere; nec defectus animum abijcere; ſed tuam deuotionem & pietatem non in ſenſibilibus his lacrymis, ſed in deſiderio & promptitudine exequendi voluntatem Dei, ſicut ipſe volet, conſtituere.

CAPVT XVIII.

DE VSV VOCALIS ORATIOnis cum attentione & ſpiritu: & quod ex triplici attentione illa ſit optima, quæ Dei præſentiam reſpicit.

QVAMVIS oratio & familiaritas cum DEO, de qua hactenus diximus, præcipuè ſit actio ſpiritus, & facultatum eius internarum, ſine quibus nec eſſentia Orationis conſiſtit, nec momentum aliquod habet: Nihilominus addimus externa verba, vocalem orationem mentali cõiungentes, non quò Deus nos audiat, ſed ob alios fines & vtilitates; præcipuè verò in quatuor caſibus, quos S. Thomas 2.2.q.83.a.12
indicat.

PRIMVS eſt, quando oratio eſt communis, 1.
fitque nomine Eccleſiæ, aut ex eius præcepto. Quia enim illa eſt viſibilis, & ex multis fidelibus aggregata; docet, eius orationem eſſe quoque ſenſibilem, quam omnes poſſint audire, & alij alios in ea iuuare. Ideoque miniſter Eccleſiæ non ſatisfaciet eius præcepto, ſi mentaliter tantum diuinum officium perſoluat.

SECVNDVS caſus eſt, quando volumus 2.

offerre Deo D. N. integrum aliquod noſtri ipſorum ſacrificium, animæ.ſ.& corporis: quia vtrumque eſt ipſius. præſertim cùm illud pro noſtris peccatis offerimus. Nam cum oratio ipſa ſit ſatisfactoria pro peccatis, ad eam ſatisfactionem multum conducit labor corporalis, qui in orando vocaliter ſuſcipitur. Tunc

a Oſe.14.3. enim offeruntur Deo (vt ait Oſeas) a *vituli labiorum noſtrorum*, orationes.ſ. vocales, quæ pœnas noſtris culpis debitas exſoluant, ſicut olim vituli pro eis offerebantur.

3. TERTIVS caſus eſt, quando hæc verba ſunt inſtrumenta ad internam animæ deuotionem

Epiſt. 121. ad Probam. exacuendam. Sűt enim multi (vt ait S. Auguſt.) qui verbis, gemitibus, & externis alijs ſignis, ad augendum ſanctum deſiderium & cordis feruorem, ſeipſos excitant, vt cum ſpiritu orent. Quamuis, ſi quis hoc exteriori ſigno diſtraheretur ab interiori deuotione, deberet potius (vt aduertit ſanctus Thomas) illud omittere quando ſeorſim & priuatim, & propriæ deuotionis commodo orat. Neque enim decet, quod plus eſt amittere, propter id, quod eſt minus; aut quod eſt principale, propter acceſſorium.

4. QVARTVS caſus eſt, quando abundantia feruoris interni erumpit in ipſa verba. Sicut aliquando in ſuſpiria, gemitus, & alia externa

Lib. 2. c. 10. ſigna, idque interdum tanta vi (vt notat Caſſian.) vt non poſſint ſe continere,: quomodo vas ad ignem poſitum, ſi bulliat, crepat, niſi aliquid per os effundat, iuxta illud Dauidis:

b *ſicut adipe & pinguedine repleatur anima mea* deuotione, *& labijs exultationis laudabit os meum.* Et iterum c *prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper;* & propter hoc, *lætatum eſt cor meum & exultauit lingua mea* cantando ſcilicet eius laudes. b Pſal 62.6 c Pſal. 15.8

Ex hoc fit (vt docet S. Bonauent.) quod duo ſint modi orationis Vocalis; *Alter* qui oritur ab ipſa mentali, & feruore ſpiritus per verba, quæ ipſe orans, ex tempore componit & digerit: quibus internum ſuum ſenſum oſtendit: proferens lingua id, quod interius Deo in corde dicebat; interdum cum aliquo ordine, interdum ſine illo, vtens aliquibus verbis ſcripturæ aut Eccleſiæ ſibi occurrentibus interno ſuo ſenſui ſimilibus; & hæc oratio attentior & efficacior eſſe ſolet, ſed prolixior eſſe non poteſt, quia multum defatigat, ob affectus, quo prodit, vehementiam; nec eſt in noſtra poteſtate illam habere. *Alter* modus eſt ordinarius, cùm ſcilicet leguntur Pſalmi, Hymni, aut orationes, quibus Eccleſiæ in officio diuino, aut in ſacro Miſſæ vtitur, quæ altiſſimum continent orationis Spiritum. Si enim diligenter attendatur, Dauid in ſuis Pſalmis, & Eccleſia in Hymnis & orationibus, ferè ſemper loquũtur cum ipſomet Deo, ad quẽ ſua colloquia dirigunt; nec tamen in omnibus aliquid ab eo petitur; ſed vel ipſe ob ſua magnalia laudatur, & inuitãtur creaturæ ad eius laudes decantandas; aut commemorando eius beneficia, gratiæ pro illis aguntur; aut miſeriæ no- In proceſſu 7. Relig. c. 3.

ſtræ & culpæ proponuntur, quarum petitur venia & remedium; nouæ denique gratiæ, adductis rationibus & titulis ad eum permouendum, vt illas concedat; adhibitis etiam ad id interceſſoribus, ſicut eſt dictum de oratione mẽtali. Quod ſi frui velis ſpiritu, in ipſis pſalmis & orationibus latente: neceſſe eſt aliquã internam attentionem adiungere, ita vt intellectu attendas ad id, quod ore loqueris, & facis. Si enim ſpontè ad alia digrediaris, d *oratio tua fiet tibi in peccatum*: & cùm Deum placare vis, (ait S. Baſilius) prouocas potius ad indignationem, ob exiguam tuam reuerentiam. Quia dum loqueris cum Domino tantæ Maieſtatis, eo inciuiliter relicto, conuertis te ad agendum cum creaturis, cogitationes rerum inutiliũ, aut à loco & propoſito tuo alienos admittendo; ideoque obijcere tibi poterit illud Iſaiæ: e *appropinquat populus iſte ore ſuo, & labijs ſuis glorificat me: cor autem eius longè eſt à me*: ſiquidem, dum orat, meque laudat, non attendit, me eſſe præſentem; nec ſe mecum loqui, nec quid dicat. Ac proinde, cùm hoc modo oras, omnes orationis fructus amittis, nec impetrabis quod petis. Deus enim non linguæ, ſed cordis, quod illam comitatur, petitiones audit, &, vt S. Cyprianus perpendit, *quomodo te à Deo audiri poſtulas, qui teipſum non audis?* nec, quid dicas, attendis? & vniuerſim vera eſt S. Gregorij regula: quod Deus non audiat orationem, cui ipſe orans non attendit. Si enim tua ignauia tanta eſt, vt tu ipſe non attendas,

quid

d Pſal. 108. 7.

In inſtit. ad vitam perfectam.

S. Chryſ. l. de orando Deo circa mediũ & Hom. 79. ad pop.

e Iſa. 29. 13

De orat. Domin. non longè à fine

Refert S. hom. 22. q 83. a. 13.

quid dicas,meritò Deus te puniet, non attendens ad id,quod proponis; vt ſcilicet, quod facis,approbet;aut concedat,quod petis: cùm non petas,ſicut homo vſum rationis habens; ſed ſicut peteret pſittacus aliquis,qui eadē verba proferens, neq; intendit, neq; attendit ad illa. Ideoq; tali modo orationis non imples obligationem ex pręcepto aut voto,cui es obſtrictus. Quamobrem dixit Eccleſ.f ***ne iteres verbum in oratione tua***. atque ſi diceret. Ita ora;ne opus ſit repetere orationem, vt admiſſa in ea culpa tibi condonetur, aut ad implendā obligationem,eam dicendi. f Eccl. 7.15

§. I.

HANC attentionem adeò neceſſariam, vt oratio non conuertatur tibi in peccatum, debes minimum initio eius adhibere: & ſtatuere, illam quantum in te erit, continuare,quamdiu durauerit. Quod ſi euenerit,vt cor tuum,quod orare tecum incœpit, attendens quid faceret,repentè & in medio itinere te a ***derelinquat***, ſicut dicebat Dauid,ac dirigendo ad aliquid aliud, te inuito, permittat, linguam orare ſolam,non erit tuum peccatum: quin potiùs (vt idem Baſilius dixit) Dominus,cum quo loqui cœperas, compatietur tibi,eo quod non ex negligentia,ſed ex infirmitate non aſſiſtas eius præſentiæ,vt par eſſet. Quod ſi talem intentionem initio adhibueris, quamuis non ſemper actu illam habeas, cenſeberis tamen attentus eſſe, attentione, a Pſal.39.13

quam virtualem appellant, quæ ſufficiens eſt ad impetrandos tres præcipuos orationis fructus, *meritum*, videlicet nouorum graduum gratiæ & gloriæ, *ſatisfactionem* pro tuis peccatis: & *impetrationem* eorum, quæ petis: modo adſint etiam reliquæ conditiones, ad hos fructus percipiendos neceſſariæ. quãuis quartum fructum non obtineas, quem S, Thom. *ſpiritualem refectionem*, & ſpiritus alimentũ vocat, cum ſpirituali lætitia, & interna cordis reſpiratione ad opera virtutum.

Supra.

QVAMOBREM Apoſt. dixit: *ſi orem lingua, ſpiritus meus orat; mens autem mea ſine fructu eſt*. Quaſi dicat: (vt S. Thom. interpretatur.) Qui lingua tantum orat, aut quia ignarus eſt, nec intelligit quæ legit; aut quia inuitus diſtrahitur, vt non attendat quid dicat; hic etiam ſpiritu orare cenſetur, ſtrepitus ſcilicet, quem illa verba habent; & fortè mouetur ab ſpiritu bono, qui in ipſo, & per ipſum orat ſupplente Spiritu S. naturalem ſpiritus defectum; vt meritum habeat ex oratione, ſatiſfaciat obligationi ſuæ, & impetret quod petet, mens autem, quæ eſt pars animæ ſuperior, ſine fructu manet: hoc eſt ſine illa parte deuotionis, quam recipere ſolet, qui orat attẽtè, ſcienſque quid faciat: ideo addit idem Apoſt. *orabo ſpiritu, orabo & mente*, verbo, ſcilicet, & interna ad illud attentione, cum omni cordis mei affectu, vt abundantius fiam particeps omnium quatuor fructuum orationis. Nam ſic orando meritum erit maius, ſatiſfa-

b 1. Cor. 14. 14.

ctio

ctio certior, impetratio efficacior, & ſpiritualis portio multò copioſior; exhilarante Deo & corpus, & ſpiritum, cum omnibus ſuis potentiꝭs, vt attendant, quid agant. Hoc modo orabat Dauid, cùm peteret, ***exaudiri à Domino***: allegans ad id impetrandũ, ***quod clamaret in toto corde ſuo***, coniungens videlicet linguam, imaginationem, & ſpiritum totũ, ac mentẽ & omnia intenta habens ad id, quod orabat, abſque vlla ad aliquid aliud digreſſionẽ. Dignus eſt autem qui audiatur, quicunque ferventi adeò affectu orat. c Pſ. 117. 145

HINC fit, vt poſſimus diſtinguere tres modos vocalis orationis. *Quædam* enim fit ore tantum ſine corde: & hæc non ſolùm infructuoſa eſt, ſed etiam noxia: quia fit cum peccato.

Altera fit quidem etiam corde, ſed diuiſo, quia incipit bono corde, ſed mox digreditur ac tepeſcit. Ideoque illi reſpondebit fructus etiam diuiſus, & non integer, ſicut eſt dictum.

Tertia fit ex toto corde & integrè, incipiendo ſcilicet & progrediendo cum magna attentione & feruenti affectu: Et hæc totum & integrum fructum conſequitur, quamuis (vt ait Auguſtinus) tales orationes raræ ſint multis, crebræ paucis: omnia verò vtrum cuiquam, neſcio. Magnus enim feruor ita continuatus, excedit ſtatũ infirmæ noſtræ naturæ, niſi extraordinaria gratia præueniatur. Quamobrem (ait idem Sanctus) antiqui Patres

Conc. 29. in Pſal. 118. Epiſt. 121. ad Probam c. 10 Caſſian. lib. 2. c. 10. & 11 Et collat. 9. c. 35. S. Chryſoſt. Hom. 79. ad pop.

experti magnam difficultatem in orando, lõgo tempore, continuè, attentè, & feruenter, melius eſſe exiſtimabant, ſæpius in die orare, & ſemper breui tempore: eò quod feruor breui tempore facilè; longo vero, difficilè conſeruetur. Et S Baſilius: præſtat parum orare & benè; quam diu aliter. Non enim numero Deus, ſed pondere, animiq; ardore vincitur. O Deus inuincibilis, qui ſinis te à noſtris orationibus vinci, concede mihi, vt meæ tales ſint, in quib. attentionem & feruorem cum temporis diuturnitate, in eis coniungam.

§. 2.

SED quoniam cogimur interdum diu orare; diuinum ſcilicet officiũ, multiq; ſunt, qui quod recitant, non intelligunt, eò quod eruditi non ſint; expedit declarare tres
2.2.q 83.a.13. attẽtionis gradus, quos S. Tho. ait, poſſe in vocali oratione adeſſe, ad fruendũ eius fructib⁹.

1. PRIMA eſt attentio ad ipſa verba, ne in eis proferendis erretur, omittendo aliquod, aut vnum pro altero ſupponendo, aut pręcipitanter dimidiata verba verſus aut ſyllabas proferendo: in quo facilè impinges, ſi vel diſtractè aut feſtinanter, animo citò penſum exſoluendi, ores. Hæc attentio eſt ita omnibus neceſſaria, vt error in ea, cùm præueniri poſſet, ſit peccatum. Ideoque cum ea mora teneris orare, eaq; pronuntiatione, vt hos defectus euites. Eſt tamen, vt idem S. obſeruat, extremum contrarium fugiendum, eorũ, qui tantã

ad ex-

ad externa verba attentionem adhibent, vt omnino impediant deuotionem, & guſtum internum: In quod extremum, facile incidunt valde ſcrupuloſi & anxij, ſed ſimul ignari. Sic enim eo ſe priuant, quod eſt in Oratione præſtantius, ponentes obicem Spiritui Sancto, ne illud ipſis communicet, quia faciunt ſe eius incapaces.

SECVNDA attentio eſt ad ſenſum verborum, vt, qui orat, fruatur Spiritu in eis latente, quæ attentio, multum priori pręſtat, magiſque delectat; eò quod verba Orationis, a *Spiritum & vitam* habeant: & (vt ait S. Bernardus) ſunt inſtar faui, qui & ceram habet, & mel intra illam: Cera eſt cortex exterior, mel verò interior Spiritus. Si verba proferas, non attendens ad eorum Spiritum, comedis ceram, ſine melle; quod eſt inſipidum, & permoleſtũ: quia *litera occidit, ſi abſq; ſpiritus condimento glutiatur*. Et ſicut, qui non præmanſum cibum deglutit, non percipit eius ſaporem, & exponit ſe periculo oppilationis: Ita cum oras multum ſine attẽtione, non deguſtas mel, quod latet in Oratione. *Cibus enim in ore, Pſalmus in corde ſapit*, & exponis te periculo faſtidij, & illam ob cruditatem omittendi. Stude ergo, dum oras, attendere ſpiritui & ſenſui verborum, comedens ſimul mel cum cera, oblectando & confortando te eius dulcedine; & cantando (vt inquit Dauid) Domino ſapienter, cum ſapore ſcilicet & guſtu cordis. Hæc attentio etſi optima ſit, non tamen poteſt omni-

2.
a Ioan. 6. 64.
Serm. 7. in Cant.

bus eſſe communis; quia nõ omnes verborum ſenſum intelligunt: &, qui eum aſſequũtur, limites quoq; excederent (vt ait idem S. Doctor) ſi nimium conatum adhiberent, ad ea intelligenda, quia ſic ſe redderent inhabiles, ad percipiendũ eorum guſtum internum. Et quoniam vnus & idem Pſalmus, multa verba continet, quorum quædam ad dolorem, alia ad gaudium mouent; quædam ad timorem, alia ad magnũ amorem, ſolet vnus horũ affectuum alterum impedire. Item quando eadem Oratio, ſæpius repetitur, vt euenit in recitatione Roſarij: ipſa repetitio affert quoddam tædium, quia idem ſenſus & affectus ſæpe repetitur.

3. PROPTER prædictas omnes cauſas, eſt multo præſtantior tertia Attentio, quæ poteſt eſſe omnibus communis, absque primæ detrimento, conijciendo ſcilicet oculos animæ in ipſum Deum, ad quem Oratio dirigitur, & in cuius præſentia habetur, cum quo colloquimur, vt petamus, quæ verba illa ſignificant, ſiue vt dicamus laudes, quæ eiſdem verbis continentur. Et licet eadem non intelligas, nec adeo illis attendas: Satis erit ei attendere, qui illas intelligit, & qui finis eſt ipſius orationis, & eorum, quæ per illam quæris; & hærere interim in eo amando, de eius bonitate & omnipotentia gaudendo, confidendo multum ipſius miſericordiæ, propriam voluntatem ipſius voluntati & prouidentiæ reſignando, & ſimilibus alijs affectibus,

qui

qui ipſa verba eorumque ſenſum excedere ſolent: neque hoc impedit, quin tibi ipſi ſimul attendas, vt humilieris, & confundaris in præſentia Dei tui; & admireris, quod te ad eam admittat. Sed, ne in hoc modo attentionis vlla ſit deceptio, aduertendum eſt, duobus modis illam adhiberi poſſe. *Alter* modus eſt, per affectus voluntatis cum Deo vnitæ, vt Superius eſt dictum: & hæc procul dubio eſt excellentior: *alter* eſt per modum meditationum earum rerum, quæ pertinent ad ipſum Deum, & de hac ait Gerſon, quod, inter orandum vocaliter, non expediat longas meditationes & diſcurſus admittere, etiam de rebus ipſis cœleſtibus. Meditatio enim propriè, neque oratio eſt, neque eius finis, ſicut eſt affectus & amor Dei; quare non eſſe tempus tunc expendendum in meditatione, niſi quantum ſufficiat breuiter, ad ignem amoris accēdendum; aut ſentiendam veritatem, quæ per illum ignem manifeſtatur; aut quando Deus Domin⁹ noſter recitāti pſalmos alta daret ſenſa rerum, quæ in illis latent; quæ reijcienda non ſunt; ſed cum illis progredi poteſt recitans in oratione vocali.

Cap. 3.

Tract. de Ora. ad finem 3. Tomi.

Hoc totum collegit. Sanct. Bernardus) in quodā ſermone docēs ſuos religioſos modū cantandi & recitandi offic ū diuinū, His verbis Moneo vos (*inquit*) dilectiſſimi, purè ſemper ac ſtrenuè diuinis intereſſe laudib. *ſtrenuè* q.dē, vt ſicut reuerēter; ita & alacriter Domino aſſiſtatis: Nō pigri, nō ſōnolenti, nō oſcitātes,

Serm 47. in Cant ad finem.

non

non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia: non integra tranſilientes, non fractis & remiſſis vocibus, muliebre quiddam balba de nare ſonantes: ſed virili (vt dignum eſt) & ſonitu & affectu, voces S. Spiritus depromentes. Purè vero, vt nil aliud dum pſallitis, quam quod pſallatis, cogitetis. Nec ſolas dico vitandas cogitationes vanas & otioſas: vitandæ ſunt & illæ, illa duntaxat hora, & illo loco, quas officiales fratres pro communi neceſſitate, quaſi neceſſario frequenter admittere cōpelluntur. Sed ne illa quidem profectò tunc recipere conſuluerim, quæ forte paulo ante in clauſtro ſedentes in codicibus legeratis; qualia & nunc me viua voce differente, ex hoc auditorio, Spiritus S. reuerentia reportatis. Salubria ſunt, ſed minimè illa ſalubriter interpſallendum reuoluitis. Spiritus enim Sanctus illa hora gratum non recipit, quicquid aliud quam debes, neglecto eo, quod debes, obtuleris. Hæc S. Bernardus, quæ intelligenda ſunt modo iam à nobis explicato.

Ex Praedictis omnibus fit, vt antequam vocalem orationē auſpiceris, debeas fidem de præſentia Dei exacuere, humiliter cū eo loquens, & offerens opus illud, quod facere aggrederis, ad eum modum, quem de mentali Oratione diximus. Quod ſi tunc ſpiritus tuus, accendatur amore eiuſdem Domini, & feruētibus alijs affectibus, aduerſus eius bonitatem & miſericordiam: poteris cum eiſdem vocalem totam orationem proſequi. Nam etſi mul-

tos dicas

tos dicas pſalmos, non attendens illis; modò ſis certus, quod eos legeris, ſatisfeciſti non ſolum ſufficienter, ſed cum maiori etiam perfectione quam ſi ad eorum ſenſum attendiſſes. *Deinde* 2.
hac diuinæ præſentiæ memoriâ cohibebis mẽtis euagationes, quæ tũc te oppugnabunt; te ipſum reprehendes, quod cum Deo adeò inurbanè loquaris; nec attendas, quid dicas, erubeſces quod adeò ſis ſtultus, vt colloquens cum Deo, qui te audit; ipſo neglecto, incipias interius colloqui cum ijs, qui te non audiant cum alijs ſcilicet hominibus, de negotiis fortè poſteà cum illis tractandis.

EODEM MODO erit operæ pretium refricare memoriam Angelorum, qui adſunt præſentes, eoque de cœlo deſcendunt, vt in Oratione te adiuuent, qui (vt ait Sanct. Bernardus) cum attente & reuerenter oramus, delectantur, manere nobiſcum: cum autẽ culpâ noſtrâ defectus aliquis irrepit, fugiũt nos; & (vt ait Dauid) b *qui iuxta me erant de longè ſteterunt*. Contra verò Dæmones, qui prius lõgè à nobis erant, agmine facto, accurrũt ad Orantem irreuerenter; c *maledictus* eſt.n. *homo, qui opus Dei facit fraudulenter*. O Deus æterne, libera me ab hac maledictione, tunc potiſſimum, cum ad orandum accedo; vt tuam obtineã benedictionẽ. Orem, quæſo Domine, toto corde meo; & non orẽ ſola lingua: ne d *anima mea* arida maneat, *ſicut terra, ſine aqua*, in tua præſentia. loquatur ſimul vtraque lingua, corporis & Spiritus: vt vtraque in Spiri-

Ser. 7. in Cant.
b Pſal. 37. 12.
c Iere. 48. 10
d Pſal. 142. 6
d Pſal. 142. 6

tu & veritate adoret te in æternum.

CAPVT XIX.

DE LOCIS & TEMPORIBVS ad Orandum deſignandis; de frequentia, continuatione & perſeuerantia vſq; ad mortem; de varijs modis Orãdi ſemper.

INTER illa externa, quæ multum cõferũt ad Orationẽ ſiue vocalẽ, ſiue mentalẽ, cũ ſpiritu habendã; multoq; magis ad intimũ cũ Deo familiaritatẽ, ſunt *locus* & *tẽpus* ad ea apta. Præmittendum tamen eſt in tribus caſibus, non eſſe tibi liberum, tempus aut locũ
1. orandi, tibi conſtituere.

Primus caſus eſt, cum Deus D. N. peculiari ſua inſpiratione efficaciter te ad orandũ, promouerit. Tunc n. orationẽ ipsã meritò auſpicaberis, ſi fieri cõmodè poterit eodẽ loco & tẽpore, quo ſuggeritur inſpiratio; ſiue id die ſiue nocte, in loco ſecreto, & ſacro; publico, aut priuato eueniat. Vt n. ſupra diximus: q̃ tibi inſpirat, vt ores, ſupplebit omnes cõmoditates, quæ deſunt loco & tempori.

2. *Secundus* caſus eſt, cũ neceſſitas aut periculũ, ad orandum cogit: tunc n. idem tempus & locus imminentis periculi, eſt etiam orationis: vt non ſit opus aliud quærere. ſicut Iob. (quod expendit S. Chryſoſt.) orauit in ſterquilinio, Ionas in ventre Ceti, Daniel in lacu leonum,

& Chri-

& Chriſtus Dominus in ipſa cruce. Ipſa .n. neceſſitas orandi, remouet orationis impedimẽta; imò eã reddit feruentiorẽ, q̃ ſi in aliud tẽpus aut locũ differres, ſuccũberes fortè & tardè veniret remedium. Hom 79. ad pop.

3. Præterea (vt benè expẽdit Gerſon) vnuſq́ſque debet accõmodare ſe præcipuè loco & tẽpori ſibi ab obedientia ſuperiorum, aut ſtatus ſui conſtitutionib. præſcriptis: ibi n. inueniet Deum, & eo tempore potius, quam aliàs. Tract de myſtica Theol. pract. conſid. 9.

Præter hos cas⁹, tẽplũ ipſum ex ſe p̄ſtat cæteris, ad Orandũ: propterea .n. De⁹, illud appellat a *domũ orationis ſuæ*, vbi ille aſſiſtit, vt faueat peculiari prouidentia orantib⁹: Et orationẽ, quæ ibi fit, vocat ipſe ſuã, eo quod eam dirigat, & tanquã ſuam aſpiciat, vt exaudiat; & eã habenti indulgeat, iuxta id q̧ Regi Salomoni dixit ipſe Deus, loquens de templo, quod ille ædificauerat: b *Erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus*, ad reſpiciendũ .ſ. & amandum, ad locum illum recurrentes, orationis cauſa. Et idem Salomon ait, Deum exauditurum orationes, quæ in templo funderentur pro quacũque neceſſitate; in cuius rei teſtimonium exaudiuit, q̃ ipſe Rex tunc fundebat. Nã c *cum cõpleſſet fundens preces, ignis deſcendit de cœlo, & deuorauit holocauſta & victimas, & maieſtas Domini impleuit domum.* Quod ſi hoc in antiquæ illius legis templo Deus faciebat; quid faciet in templis legis nouæ? in quib. nõ arca propitiatorij eſt, ſed ipſa veritas p̄ eam ſignificata, hoc eſt

a Iſaiæ. 56. 7.

4.

b 3. Reg. 9. 3.

c Parali. 7. 1.

hoc eſt ipſemet Chriſtus verus Deus & homo, latens ſub accidentibus Sanctiſſimi Sacramenti: qui voluit manere nobiſcum, non ſolum vt in ſacra communione eum ſumeremus; ſed etiam, vt poſſemus exercere in templis actus adorationis & orationis, in ipſius præſentia, non ſolum qua Deus eſt, ſed etiam qua homo.

2\. NIHILOMINVS ad ſecretam & priuatam Orationem, licebit eligere eum locum, qui magis confert ad orationis finem conſequendum, iuxta diſpoſitionem cordis & corporis, ſicut ſupra dicebamus de ſitu externo, in oratione ſeruando.

Cap. 9. QVOSDAM enim magis recolligit locus obſcurus, alios clarus: alij facilius mouentur in Oratione, ſi ad orandum conſcendant loca altiora, ſicut d *S. Petrus* & e *Iudith*; Alij ſi exeant ad ſolitudines & loca deſerta, ſicut legimus de Chriſto, quod orauerit in templo, in monte ſeorſim, & in Cænaculo publice, in horto Gethſemani ſeorſim, & in ipſa cruce. vt enim erat Magiſter Orationis, voluit exemplo ſuo approbare omnia loca, in quibus illa fieri poſſit; ita tamen, vt ſi locus fuerit publicus, orationis intentio ſit ſecreta; & ſi periculum adſit vanitatis, præſtabit, vt ipſemet Chriſtus conſuluit, f *intrare in cubiculum* domeſticum, *& clauſo oſtio orare*; ne viſibilis hoſtis intret; nec inuiſibilis occaſionem habeat ſuggerendi inanem gloriam aut præſumptionem.

d Act. 9. 10. e Iudit. 8. 5.

f Matt 6. 6.

QVOD attinet ad tempus Orandi, nota

res eſt,

res eſt, ab Eccleſia eſſe conſtituta ſeptem tempora, quibus Eccleſiaſtici, ſeptem horas Canonicas dicant, antequam orandi conſuetudinem tenentes in ſeptem diei horis: quã ſeruabat Dauid, cũ eſſet occupatiſſimus in Regni gubernatione: g *Septies* inquit *in die laudẽ dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.* Iuſtũq; eſt idẽ præſtare eos, qui diuino cultui ſunt dedicati, idq; eo ſtudio, vt imitantes h S. *Petrum*, quando peruenerit hora orationis, relinquãt potius cibũ, etiãſi fameãt, orẽtq; tanto feruore, vt digni ſint quorũ Deus eleuet Spiritũ, ſuaq; ſecreta eis reuelet. g Pſal. 118. 164. h Act. 10. 10

AD priuatam vero Orationem, ſolemnia valde ſunt tria diei tẽpora, quæ principiũ, mediũ, & finẽ eius cõplectuntur, de quibus idem Dauid i *veſpere, mane, & meridie, narrabo & annunciabo*, Deo meas neceſſitates; *& exaudiet me.* Hinc fluxit mos ille, quẽ Apoſtoli tradiderunt, (vt refert S. Clemens) orandi ter in die precationẽ Dominicam; & fortè ex eadem conſuetudine manauit, quæ nunc eſt in multis orbis partib⁹, dandi ſignũ ad ſalutationẽ Angelicã, in tribus diei temporib⁹, mane meridie, & veſpere. Et vt infirmiores & etiam delicatiores, ter in die corporalem refectionẽ ſumant, ientaculum ſcilicet, prandium, & cœnam: Ita qui debilitatem ſuam agnoſcunt, cupiuntque animæ ſuæ indulgere, meritò cõſtituent hæc tria tempora, ad ſumendam refectionem ſpiritualem, numquam eam conſuetudinem intermittentes; ſed præmittẽtes ſemper refectionem ſpiritus, corporis refectioni. 4. i Pſal. 54. 18 Libr. 7. con ſtit. Apoſt. cap. 23.

§. I.

De tempore orationis Matutinæ.

QVAMVIS tria hæc tempora, Orationi ſint apta; Matutinum tamen diluculum, quod noctis partem complectitur, celebre eſt in ſcriptura, & aptiſſimum ad prolixius & quietius orandum, antequam locus pateat occupationibus diei.

I. Regul. 37. ex fuſis. Caſſian. collat. 21 c 26. a Exo. 22. 29.

Primum, quia (vt ait S. Baſilius) æquum eſt, te offerre Deo a *primitias* diei, & actionum tuarum, primos ſcilicet tuarum potentiarum fructus & actus primos, quos à ſomno euigilans exerces. Offer igitur primitias in primis intellectus tui, bonas ſcilicet cogitationes; & voluntatis, affectus ſcilicet primos linguæ, verba proferens diuinarum laudum; manuum, quibus te ſigno crucis conſignes, eaſque ad cœlum in Oratione leues; totius denique corporis, genua flectés, aut in terram procidens, ad Creatorem tuum adorandum. Et ſic implebis quod dixit Dauid. b *Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua.* Sed quem putas præuenit Dauid diluculo? num ipſum Deum? hoc non eſt poſſibile. Nam Deus omnes præuenit auxilio ſuo: & vel prima ipſa bona cogitatio à Deo oritur, & diuina Sapientia (vt ait Sapiens) c *præoccupat eos, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat*, quam eam ipſi quærant; pulſatque ipſa ad portas eorum, vt

b Pſal. 118. 48. Pſal. 87. 14 Et mane oratio mea præueniet te. c Sapi. 6. 14.

illi ape-

illi aperiant; *aſſidentem enim illam foribus ſuis inuenient*. Poſtquam verò Deus auxilio ſuo te præuenit, debes tu mane prẹuenire omnes hoſtes tuos, Dæmones, ſenſus caanis, & cogitationes omnes, ac ſæculi occupationes, ita vt prius tu occupes domũ cordis tui, cogitationib. Sanctæ Orationis, quàm illi eandem occupent.

Sed vlterius tibi eſt progrediendum, vt ſummo mane offeras Deo primitias eiuſdem diei; ita vt prima lux Solis deprehendat te in oratione conſtitutum, vt cœleſtis Sapientiæ luce perfruaris, dicentis: d *Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilant ad me*, ſine dubio *inuenient me*. Siquidem qui ita mane ſurgunt, teſtimonium amoris ſui erga me proferunt; & feruoris, quo me quærunt. Miro artificio Deus vſus eſt, vt Iſraelitas per deſertum ambulantes impelleret ad e *colligendum Manna, antequam Sol oriretur*; neque enim ſolum illud Manna corrumpebatur, quod ab vno die in alterum ſeruabatur; ſed etiam quod colligebatur, *cũ Sol incaluiſſet liqueſiebat*, & diſſoluebatur. Et erat res mira: (ait Sapiens) vt, f *quod ab igne non poterat exterminari*, etiamſi ingẽs eſſet, ſi mane illud colligeretur: *ſtatim* tamen *ab exiguo Solis radio calefactum, tabeſcebat* in ipſo campo in pœnã ignauorum: *vt notum omnibus eſſet, quoniam oportet præuenire ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare*. *Quid* verò magis conueniens eſt, quam ſummo mane ſe diſponere ad recipiendam benedictionem & dona Dei, qui

a.

d Prou. 8. 17.

e Exo. 16. 21.

f Sap 16, 27

ſummo mane ad ea conferenda ſe offert? Siquidem ergo Sol Iuſticiæ, præuenit radios viſibilis Solis, vt nos cæleſtibus ſuis radijs illuſtret; quantum erit, ſi tu ſurgas ante ortum ſolis, vt lucem illam recipias, quam Deus tibi offert? ne conqueraris, ſi non inuenias Mãna deuotionis, non ſurgens diluculo ad orandum, vt illud inuenias. Nam, quẽadmodũ Iſraelitę, quo die tardius accedebant ad colligendũ Manna, illud non inuenientes, priuabantur illa die ſua portione, & laſſitudinẽ famẽq; patiebantur. Ita qui ex pigritia in lecto hærent; quando poſtea ad orationẽ accedũt, non inueniunt Manna diuinę conſolationis. Rẽ Chriſtiano indignam, ait S. Auguſtinus, eſſe, ꝙ Solis radius in lecto iacentẽ (ſi Sanus ſit) inueniat; & rẽ fœdam (ait S. Ambroſius, ꝙ clara lux Solis feriat oculos sõnolenti corporis. Si .n. curioſi diligentioresq; Scholaſtici parũ dormiunt, & multũ vigilant, & diluculo ſurgunt ad ſtudia; Quanto eſt æquius, vt tu vigiles, ac diluculo ſurgas ad orandum, & laudandum Deum? ſiquidem auiculæ ipſæ diluculo excitantur, teque ad id inuitant cantu ſuo. Si itaque cupis, orationem tuam exaudiri, diluculo ſurge ad orandum. g *quoniam ad te orabo, Domine,* (ait Dauid) *mane exaudies vocem meam.* Et vt eſt apud Iob: h *Si diluculo conſurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus ſtatim euigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum tuum.* Quod ſi dicas etiã in lecto te poſſe orare, eumq. rigare lacrymis, ſicut faciebat Dauid; reſpondebo cũ eodẽ

Refert. Turrecremata Tract. 32. in Regul. S. Benedicti.
In Pſal. 118. Serm. 7. v. 7.
Pſal. 5. 4.
Iob. 8. 5.

S. Ambro-

S. Ambroſio: etiã i *ſponſam in lectulo ſuo per noctes quæſiuiſſe ſuum dilectum, & non inueniſſe.* lectus .n. potius eſt locus ad dormiendum, & carni indulgendum, q̃ ad Orationem, niſi fortè ægrotes. Si autem ſanus es, quamuis liceat in omni loco & tempore, Dei præſentis meminiſſe: melius tamen eſt (ait S. Hieronymus) vt cum ipſo Dauide, diluculo ex lecto ſurgas; corpuſq; & manus ad Deum eleues. ſupra. i Cant. 3. 1. Epiſt. de Anti & Vtil. Vigiliarum Tom. 4.

3. Constitve itaque horam, qua ſurgendum ſit tibi ad Orationem; quæ vbi aderit, (vt ait Eccleſiaſticus) k *non te trices*: ſed cum lætitia & feſtinatione ſurge, cogitans Deum ipſum animæ tuæ dicere illud Canticorũ: l *Surge propera amica mea & Veni ad habitandũ in foraminibus Petræ*; aut Angelũ dicere, quod S. Petro, cũ dormiret in carcere inter duos milites: m *Surge velociter & præcingere, circũda tibi veſtimentũ tuũ & ſequere me.* q̃ vocẽ vbi audiueris, fac q̃ S. Petr⁹; de quo dicitur, *& fecit ſic ſequẽs Angelũ.* lect⁹ .n. etſi deliciæ ſint carnis, eſt tamen carcer Spiritus, in quo ab inuiſibilibus hoſtibus circumdatur, conantibus eum ibi detinere. Licet quoq; imaginari quod cum ſomnus ſit mortis imago, lect⁹ quoq; ſit ſepulturę; ex qua, conſtituto tempore pro ſomno, Angeli vocant tremenda illa voce: *Surgite mortui, & venite ad Iudicium.* Et ſicut mortui, in momento obedient illi voci, vt ſe coram ſupremo iudice, qui iudicaturus eſt illos, ſtatim præſentẽt, ita obedias tu, vt in oratione, te corã Deo p̃ſentes, petaſq; miſericordiã, colligas tuũ Manna,

k Eccl. 32. 1
l Cant. 2. 10
m Actor. 12.

n Leuit.6.12. ignemque deuotionis accendas, n *quem* vult Deus *nutriri à Sacerdote, ſubijciẽte ligna mane per ſingulos dies.* O Deus æterne, o *cuius ordinatione perſeuerat dies, quoniam omnia,* quæcunque creaſti, *ſeruiunt tibi*, opto totum expendere, perſeuerando in oratione, qua tibi ſeruiam. p *Excita* ergò *me mane diluculo*, & iuua me ſicut ſponſam tuam, vt orans, ſicut oportet, tam copioſam obtineam benedictionem, vt mihi ſufficiat ad perſeuerandum toto die in feruore.

o Pſal.118.92

p Pſal.45.6.

§. 2.

De Vigiliis & nocturno tempore.

ALTERVM tempus Orationi deſtinatum poteſt eſſe veſpertinum, eò quod ſit etiam ꝓ ea valde opportunum, poſtquam ſcilicet negotia & occupationes diei ceſſarunt. Hoc tempus magno in honore fuit apud Eccleſiam, quæ memor Chriſtum D.N. iuſſiſſe, nos a *vigilare in quatuor vigiliis noctis, expectantes* aduentum Iudicis, rationes à nobis exacturi, deſignauit tres nocturnos & laudes, tanquam quatuor Orationis tempora, in quibus eius miniſtri vigilarent & orarent. Et quid mirum (ait S. Ambroſius) ſi tu vigiles pro ſalute propria orans, pro qua Saluator, b *erat pernoctans in Oratione Dei*, orans feruenti oratione, digna eo, qui illam fundebat, Deo .ſ. & homine; Et eo, ad quem dirigebatur, q̃ erat Deus, qua Deus. Dæmõ (ait S. Auguſti.) vigilat

a Lucæ.12.38
a Mat.24.42
In Pſal.118.
b Luc.6.12.

ſemper in tuam perniciem, & tu non vigilabis orando, vt ei reſiſtas? Et, ſi b *fabri noctem, tanquam diem tranſigunt, vt vigilia ſua perficiant opus*; idque ob propria emolumenta temporalia: multò æquius eſt, vt vigiles tu in Oratione, propter emolumenta ſpiritualia, quæ ſunt maxima. Vigilando enim (ait S. Hieronymus) timor excluditur, fiducia comparatur, domatur caro, omnia vitia deficiunt, roboratur charitas, ignorantia fugit, floret prudentia, & intellectus acuitur, & gladio Spiritus vulneratur, ac læditur Dæmon, qui vitiorum eſt caput; ac denique virtutes eminenter comparantur. O ſi tantam ſalutis ac perfectionis tuę ſolicitudinem haberes, quę expelleret nimium ad dormiendum affectum, foueret verò deſiderium vigilandi? Si c *filia* (ait Eccleſiaſticus) *patris eſt abſcondita vigilia, & ſolicitudo eius aufert illi ſomnum*: Quis ergo magis eſt filia tua, quam ipſa anima. Quod ſi es ſolicitus pro illa, ne pereat; hæc ſolicitudo faciet te vigilare, vt pro eius cuſtodia & remedio ores.

In Pſal. 65.
b Eccl. 38. 28
c Eccl. 42.

POSTQVAM ergo diei occupationibus ſatisfeceris, deſigna tibi aliquam horam noctis, qua te ad orandum recipias: ſequens Ieremiæ conſilium: d *Conſurge*, inquit, *lauda Deum in nocte, in principio vigiliarum: effunde ſicut aquam cor tuum, ante conſpectum Domini.* Aptè verò dicit: ſicut aquam, & non ſicut oleum; quod cum effunditur, ſemper relinquit aliquid adhærens vaſi, in quo

d Thren. 2.

erat : vt intelligas, nihil eorum, quæ interdiu egiſti, debere cordi tuo adhærere; ſed omnia eſſe effundenda, & in Dei præſentia conſtituenda; vt ille, ſicut poteſt, ſubueniat, & pro ſuo libitu de eis diſponat: te deſiderante, vt impleat Deus vacuitatem
Pſal. 138. 12. hanc cordis tui, non re alia quam ſeipſo. O Deus æterne in cuius conſpectu *nox ſicut dies illuminatur, & in tenebris delicias tuas* communicare ſoles, doce me quærere te de nocte ita vigilando & orando, vt te inueniam, teq; fruar. Amen.

SED quoniam non poteſt corpori conueniens ſomnus ſubtrahi; decet vt ex parte tua cures, ſomnum eſſe Chriſtianum ac deuotum, vel aliquod breue tempus, in ipſo lecto orationi dando vel verſando memoria ea, quæ cum ſurrexeris mane, ſis cogitaturus, aut aliquam Orationem deuotè recitando, aut denique Sanctam aliquam cogitationem ita ruminando, vt ſic cogitanti ſomnus obrepat. Hoc enim tria magna commoda affert. *Vnum* eſt, quod liberet à malis ſomnijs, & bona adferat, de reb⁹. ſ. quę ante ſomnū cogitabas. *Alterum* eſt, quod quoties euigilaueris, inuenies cor tuum tenerū erga Deum D. N. & facilè in breuē aliquā Oratiunculam erumpes; quo fiet, vt matutino tempore, bene ſis diſpoſitus ad orationem prolixiorem, quia ſomnus non interruperit præce-
Epiſt. 18. dentem deuotionem. Hoc totum experti ſunt S. Patres; & ideo S. Hieronymus de ſe refert: ſe nun-

nunquam conſueuiſſe ſomnum capere, quin aliquem audiret, aliquid ex ſcriptura ſacra legentem. S. Ambroſius conſulit Virginibus, vt ponentur orationem Dominicam & pſalmos recitantes, ſomnum expectare. Et idem conſulit Tyronibus S. Bonauentura, quo ſemper ſint deuoti. Et S. Baſilius ſuadet, ita incumbere, vt ſomnus ſit meditatio ſanctitatis. Nam ideo iubebat Deus, populum ſuum meditari in mandatis eius, f *dormientem ac vigilantem*, g *cum accumberet ac ſurgeret*; tanquam deſiderantem, vt ſomnus in ea meditatione inuaderet, quæ continuaretur ſtatim ac euigilaret, ſicut dixit Dauid: h *ſi memor fui tui ſuper ſtratum meum, in matutinis meditabor in te*. Et quandoquidem Deus (vt dicitur in libro Iob) i *quãdo irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos inſtruit diſciplina*. AEquum eſt, te ita diſponere ſeruum tuum, vt non ponas obicem inſtructioni diuinæ: Non quo tales reuelationes in ſomniis quæras, quæ ſunt periculoſæ; ſed, ne indignum illis te facias, & inhabilẽ reddas ad inſtructionem, quam Deus offeret vigilanti. De ſacratiſſima Virgine Domina noſtra, ait ſanctus Ambroſius, quod cùm dormiret corpore, mens ejus vigilaret in oratione. Ita vt impleretur in ea, iuxta literam, quod dicitur in libro Canticorum: k *Ego dormio, cor meum vigilat*. Hoc ait S. Ioannes Climachus, ſolet Deus concedere ijs, qui magno feruore & cõtinuatione, huic exercitationi ſe tradunt: Eſt-

Lib. 3. de Virg.

De reform. Nouit. p. 1 c. 9

Orat. 2. de precat. Et hom. in Iulitham Mart.

f Deut. 6. 7

g b. 11. 19

h Pſal. 62. 7

i Iob. 33. 16

Vide S. Greg. l. 23. Mor. c. 12.

S. Tho. 2. 2. q. 172. a. 1. ad 2 q. 95. a. 6.

Lib. 2. de Virg.

k Cant. 5. 2

Gradu 10. ad fin.

pe bonum id ab eo petere, dicendo humiliter: O Deus æterne, qui es cor & amor iuſtorũ, qui tecum conuerſantur: vigila tu, Domine, in me, quando ego dormio, talem mihi ſomnum concedens, qui initium ſit feruentis orationis in vigilia habendæ. Amen.

§. 3.

De oratione in omni loco & tempore continuata.

VLTERIVS etiam neceſſe eſt progrediatur diligentia noſtra, ſi deſideramus implere, quod ſacra ſcriptura nos monet, de frequentia, continuitate, & perſeuerãtia in oratione, dicens, vt oremus in omni loco, & tempore, nullo prorſus excluſo; allegans ad id multas rationes, in præcedentibus capitibus inſinuatas, quarum hæc eſt ſumma.

1. EST autem prima: quia in omni loco & tempore, neceſſaria eſt obſeruantia diuinæ le-
Eccl. 35. 1. gis: ad quam neceſſe eſt, a *multiplicare oratio-*
Deut. 6. 7 *nem, & ſemper in ea meditari.*

2. *Secunda* eſt quia in omni tempore, indigemus Dei auxilio, ad animæ vitã conſeruandam; ſicut reſpiratione ad vitam corporis.
Pſ. 118. 131. Neceſſe itaque erit b *os operire* frequenter, *& attrahere* (vt ait Dauid) *ſpiritum* à quo hæc vita dependet.

3. *Tertia* eſt, quia in omni loco & tempore,
1. Pet. 5. 8. c *vigilat aduerſarius noſter Diabolus, & tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuo-*

ret

ret, cui vt reſiſtamus fortes in fide, neceſſe eſt d *vigilare*, valdeque inſtanter *orare in omni tempore*. Non audes (ait S. Chryſoſtomus) ex domo exire inermis; & abſque gladio, cũ habes hoſtes: & audes ſine oratione exire, à tot hoſtibus circumdatus? d Luc. 21. 36 d Epheſ. 6. 11 Hom. 70. ad pop.

4. *Quarta* eſt, eò quod ignis amoris proprij, ſit continuus vermis virtutis ſpiritus, quam tandem conſumet, niſi reparetur e *quotidiano pane*, quem impetrat oratio. Et ideo eum petis tantum pro hodierna die, cùm dicis: *Da nobis hodie*; vt cras eundem petas, & ſingulis diebus donec f *hodie cognominatur*, qui (vt ait Apoſt.) eſt totum tempus huius vitæ. e Matt. 6. 11 e Luc. 11. 3. f Heb. 3. 13.

5. *Quinta*, quoniam ignis charitatis in altari cordis, eſt extra ſuam ſphæram, à multis hoſtibus obſeſſus, qui illum debilitant, & quaſi extinguũt; niſi quotidie & ſingulis horis g *eũ nutrias* frequentibus meditationibus & orationibus, quibus conſeruetur. g Leuit. 6. 1

6. *Sexta*, quoniam in omni loco & tempore, accipis à Deo innumera beneficia; meritoque timebis, venturum ipſum tanquam Iudicem, qui actionum tuarum rationem exigat, æquũ eſt, h *ſine intermiſſione orare, aut gratias agendo*, pro acceptis beneficijs; aut veniam petendo, de culpis admiſſis. Hæ ſunt ſummatim rationes, quæ te obligant i *ſemper orare, & non deficere*, ſicut ipſe Saluator monuit. Ne verò hoc tibi videatur impoſſibile aliam ſummam ſubijciemus, qua oſtendentur modi, id ipſum exequendi. h Theſ. 5. 17 h Pſal. 33. 1 h Luc. 21. 36 i Luc. 18. 1.

PRI-

1. PRIMVS ſemper orandi modus eſt per efficax deſiderium, ſemper in corde conſeruatum: ſicut Chriſtus Dominus noſter iubet nos renunciare omnibus rebus, non in effectu & reipſa: quia id non eſſet omnibus poſſibile; ſed affectu & deſiderio, ita vt parati ſimus, omnibus rebus etiam in effectu renuntiare, quando id ad noſtram ſalutem eſſet neceſſarium; & reipſa ijs ita renuntiemus, quę ad eam conſequẽdam nobis ſunt impedimento. In hunc ergo modum, orandum eſt tibi ſemper, deſiderio ſcilicet efficaci orandi toto tempore, quo fuerit neceſſarium, & conueniens ad tuam ſalutem & perfectionem, ita vt ſis omninò promptus ad id præſtandum. Et hoc deſiderium valdè frequenter renouandum eſt. Nam ipſum deſiderare, eſt orare.

2. HINC eſt quod etiam cenſearis ſemper orare, ſi ſemper te præpares ad orandum, ita vt actiones tuæ & verba, ſint continua quædam præparatio ad benè orandum. Hoc enim eſt quod dixit Dauid: k *Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris eius.* Significans, vtrumque horũ vim orationis.

cap. 4.

k Pſal. 6. 17.

3. ET ob eandem cauſam dicunt ſancti, charitatem ipſam eſſe continuam orationem, ſemperque clamare, quatenus producit feruentia deſideria DEO placendi; ipſaque opera eleuat ad finem orationis, gloriam ſcilicet diuinam, & vnionem cum ſumma bonitate.

Bern. ad ...rat. de Mõ ... Dei. Auguſt. in Pſal. 37.

EX quo etiam fit, vt ſemper cenſearis orare, ſi ſemper conſerues fructus orationis: quæ in eis, & per eos ſemper clamat, ad eum modum, quo dixit Eccleſ. l *Conclude Eleemoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit, & liberabit ab omni malo*. Nam (vt S. Thomas aduertit) effectus orationis in proximos, beneficijs eos ad orandum pro nobis prouocantes, vim habent orationis; licet multò maiorem vim illi habeant quos in nobis efficit: quia addunt nos deuotos. Id enim voluit Dauid, cùm dixit: m *Reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi.* quia ſcilicet nos prouocant ad orandũ; & gaudere faciunt fructibus, ex ipſa oratione prouenientibus. 4.

l Eccl. 29. 15

2. 2. q. 84. ac 14. ad 4. & lect. 5. ad Rom. 1

m Pſal. 75. 11.

VENIAMVS nunc ad ipſamet orationis exercitia, quæ, quo ad nobis poſſibile erit, iuxta facultatem noſtram, frequentiſſima eſſe debent. Hoc verò quatuor modis explere poſſumus.

S. Thom. ſupra.

PRIMVM ſummo rigore ſeruare tempora ad orandum conſtituta, à quibus nunquam deſiſtamus, vllius humani reſpectus cauſa: niſi neceſſitas manifeſta interrumpere ea cogat. Sicut S. Daniel, qui n *conſueuerat* ter in die orare, nunquam voluit eam conſuetudinem deſerere, nec ob negotiorum multitudinem, quę in regni gubernatione habebat: tãquam vnus ex tribus principibus, quibus Rex confidebat; nec ob timorem *mortis*, quam idem Rex fuerat minatus ei, qui *ſpatio triginta dierum Deũ rogaret*. Et quamuis, durante lege, potuiſſet 1.

n Dan. 6. 10.

eſſe

obſtringendo nos ad id certò præſtandum; impoſita aliqua pœna, ſi quam orationem omiſerimus; vt hac occaſione multas alias orationes expleamus, exercendo videlicet illas, quæ iaculatoriæ vocantur; & tanquam haſtæ vel ſagittæ, procedunt ex corde, breuiſſimè & citiſſimè, ſed cum tanto feruore & frequentia vt hæc ſuppleat earum breuitatem, pertingãtque ad ipſum cœlum; Deique o *cordis* (ſi ita loqui licet) infixæ, illud *vulnerent*; & acceſſum inueniant ob amoris vnionem. Tales orationes frequentes erant apud antiquos Patres, valdeque approbatæ à Sanctis Baſilio, Auguſtino, Chryſoſtomo, & alijs ſpiritualibus Patribus; & præclariſſimo exemplo confirmatæ Chriſti D.N. in cruce, vbi tres horas, magnos cruciatus ſuſtinuit; & interdum aliquam ex his ſagittis ardentiſſimo feruore iaculabatur. Primum enim dixit. p *Pater dimitte illis, quia neſciunt, quid faciunt*; & poſt vnam horam: q *Deus meus Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* ac poſtea: r *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum*. Quo exemplo nos docuit, iaculatorias orationes, ob aliquem ex tribus finem, eſſe iaciendas, in bonum ſcilicet proximorum. aut noſtrum in hac vita, aut in æterna.

o Cant. 4. 9.
S. Baſil l. de conſtit. monaſt. c. 2.
S Aug. epiſt. 121. c 10.
Caſſian. lib. 2. c. 10. & 11. & col 4 c. 35
S. Chryſoſt. Hom. 79 ad pop.
p Luc. 23. 34.
q Mat. 27. 46
r Luc. 23. 46

§. 4.

De coniungenda oratione externis actionibus.

NEC ſine myſterio Chriſtus D. N. in cruce has orationes, inſeruit alijs verbis in ipſa cruce, quibus allocutus eſt bonum latronem, matrem ſuam, ac diſcipulum; & clamando: Sitio, vt ſitim ſuam temperaret: quo exemplo nos docuit quartum modum ſemper orandi, ingerendo ſcilicet huiuſmodi orationes alijs operibus & occupationibus huius vitæ; ita vt a *veſtimenta Sponſæ*, eius ſcilicet opera, afflentur *odore thuris* à ſummo vſque deorſum: inchoando ſcilicet illa ſemper (vt ait S. Dionyſius) ab oratione, & pergendo in eiſdem, & finem eis imponendo varijs affectibus deuotionis. Interdum ex ipſomet opere, licebit tibi occaſionem accipere, ad petendam à Deo aliquam virtutem, quæ in ipſo opere inſinuatur: vt cùm te induis, petas à Deo, vt te veſte pretioſarum virtutum induat; ſi exuis te, petas à vitijs tuis exui; ſi manus lauas; pete vt cor tuum lauet, & opera purificet; ſi comedis aut bibis, pete animæ refectionem. Interdum licebit breuem aliquam conſiderationem ex ipſo opere deducere, quę ipſum comitetur. Sicut S. Bernardus ait, cogita in labore cauſam tui laboris, vt pœna, quã ſuſtines, reuocet in memoriam culpam ob quam illam pateris. Cogita etiam præmium

a Cant. 4. 11.

c 3. de diuin. nominib.

Serm. de ... ab mens... is.

laboris

laboris, vt animes teipſum ad illum libenter tolerandum; aut cogita legem Domini, cui tuum opus, debet eſſe conforme. Nam (vt ait S. Dionyſius) qui pingere vult imaginem, ad imitationem alterius; modo reſpicit ipſam Ideam, & modo aliquid facit ad eius imitationem, vt tranſumptum ſit conforme Ideæ originali. Et faber (ait S. Baſilius) facit ſuum opus contemplando Ideam, quam propoſuit is, qui opus imperauit. Sic tibi facienda ſunt opera tua, vt ſis memor Dei legislatoris, qui ea tibi præcepit, legemque & normam ſiue exemplar eorum dedit. Et hic eſt excellentiſſimus orandi & operandi modus, b *leuando* ſcilicet (vt ait Ieremias) *corda noſtra cùm manibus*, oculis, & lingua *ad Dominum in cœlos*: oculos, ad intuendum Deum præſentem; Cor, ad dirigēdum in eundem tua deſideria: Linguam, ad auxilium petendum; Manus, ad executionem diligentem eorum, quæ ipſe præcipit. c *Non obliuiſcaris* (ait Sapiens) *amici tui in operibus tuis*. Quis autem magis tibi amicus, quā Deus, vt non obliuiſcaris eius, cùm aliquid feceris. Hoc modo orabant, & laborabant Monachi illi antiqui, de quibus refert Caſſianus, quod cū manibus laborarent, non omittebant meditationem pſalmorum; ſed ſimul breues orationes coniungebant, totū diei tempus in his officijs conſumentes, quæ alij ſtatuto tantum tempore celebrarē: Ita vt quid ex quo penderet, haud facilè poſſet à quoquam diſcerni: id eſt, vtrum propter meditationem ſpiritualē

c. 4 de diuin. nomin.

Reg. 5 exfuſis & reg. 30 ex breui. in id: ſicut oculi ſeruorum manib. Dominorum.

b Thre. 3. 41

c Eccl. 37. 6

Lib. 3. c. 2.

Lib. 2. c. 14

men inde exeunt, non propterea intermittunt orare, in omni loco, & occupatione occurrente. Nam (vt ait S. Hilarius) in omni loco corporeo, ſuum habent cubile internum, in quo ſuam Deo orationem offerant. O Deus omnipotens, oſtende in me tuam omnipotentiam, in conſeruanda memoria tuæ præſentiæ intra meum ſpiritum; etiam dum laboro corpore; & ſiquidem iubes, me *ſemper orare & non deficere*, doce me orationem externæ actioni coniungere, vt altera alteram iuuet, ne deficiat. Amen.

Can. 5. in Mat.
S. Ambr. l. de ſacrif. c. 3.
S. Chryſoſt hom. 79 ad pop.
Greg. l. 18. Mor. c. 5.
Luc. 18. 1.

§. 5.

De perſeuerantia in oratione vſque ad mortem.

IMPONEMVS nunc finem ijs, quæ ad noſtram cum Deo familiaritatem ſpectant; dicentes: Chriſtum D. N. non ſolùm iubere nos *ſemper orare & non deficere*, orationem ſcilicet intermittendo; ſed etiam perſeuerare, & non deficere in eius feruore, quoad omnes circumſtantias feruentis orationis: ita vt neq; deficiat, in Dei præſentia cogitanda, nec in attentione & reuerentia tantæ Maieſtati debita; nec in fiducia, nec in ſubſtantiali deuotione, nec in ordinaria continuitate: ſed in his omnibus eſſe perſeuerandum vſque ad mortem. Nam vſque ad illam horam, non obtinetur præcipuum bonum, quod per eam quærimus, vita ſcilicet æterna,

 & ſub-

In Pſal. 65. ad finem.

& ſublime donum perſeuerantiæ in eius gratia, quod eſt omninò neceſſarium, vt pateat nobis ingreſſus ad gloriam: Et hoc quidem eſt, naturæ noſtræ procul dubio difficillimum; quæ facilè laſſatur in oratione, dum tenet arcum intentum ad iaculandum fortiter ſagittam. Et ipſa experientia docet nos, quod S. Auguſtinus ait; multos iuſtos initio ſuæ conuerſionis, feruenter orare; mox tepidè; deinde frigidè; ac denique negligenter; & in ſpecie tantum; ita hoc exercitium interrumpentes, vt parui faciant, ſi orationem per dies aliquot intermittant, aut ſe ad eam non præparent. Ideoque in illud maledictum Ieremiæ incurrũt dicentis: a *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter.* Quod enim aliud opus magis propriè dici poteſt Dei, quam familiaritas cum ipſo? Quidquid enim in ea fit, Dei eſt: ipſique Deo fit, cum Deo & in virtute Dei: & ita Euangeliſta appellat b *orationem Dei*. Dignus itaque eſt tali maledictione, qui huiuſmodi opus facit negligenter. Contemnit enim ipſius Dei maieſtatem, cum quo agit. Quæ autem erit eius maledictio, niſi quæ dicta eſt à Dauide in monte Gelboe, quod ſcilicet c *nec ros nec pluuia cœleſtis veniat ſuper eum*, nec guſtet manna Angelorum, nec reſplendeat igne affectuum diuinorum, nec particeps fiat cœleſtium conſolationum, nec cæterorum bonorum; quæ ſecum affert oratio, quando fit, vt oportet. Amplectere itaq; ſapientis conſilium dicentis: d *Non impediaris orare ſemper, & ne*

a Iere. 48. 10

b Luc. 6, 12

c 2. Reg. 1. 21.

d Eccl. 18. 21

vere-

verearis vſque ad mortem iuſtificari, quoniam merces Dei manet in æternum. Quaſi diceret, multa occurrent tibi impedimenta ad continuandam orationem, & perſeuerantiam in ea vſque ad mortem: ſed nullo eorum patiaris te impediri, aut orationem intermittas. Si enim ab ea deſtiteris, amittes iuſtitiam & ſanctitatem. Simul enim, parique paſſu incedunt continua oratio, & cōtinua ſanctificatio. Et quod vnius continuationem impedit, etiam impedit continuationem alterius; & qui impedimenta remouet vnius, ſimul quoq; remouet alterius. Expedit autem illa remouere, quia merces vtriuſque non perit: ſed æterna eſt, nec eſt limitata, ſed immenſa. Quia eſt ipſemet Deus, & bona quæ ab ipſo preueniunt. O Deus æterne, cuius eſt donum perſeuerantiæ, concede mihi in oratione perſeuerare vſque ad finem vitæ, ſicut tu vis, vt ſic perſeuerem etiam in iuſtitia, fiamque per gratiam tuam dignus, qui perueniam ad æternam vitam Amen.

In Pſal. 65. ad finem.

& ſublime donum perſeuerantiæ in eius gratia,quod eſt omninò neceſſarium, vt pateat nobis ingreſſus ad gloriam:Et hoc quidem eſt, naturæ noſtræ procul dubio difficillimum; quæ facilè laſſatur in oratione, dum tenet arcum intentum ad iaculandum fortiter ſagittam.Et ipſa experientia docet nos,quod S. Auguſtinus ait;multos iuſtos initio ſuæ conuerſionis,feruenter orare;mox tepidè;deinde frigidè;ac denique negligenter;& in ſpecie tantum; ita hoc exercitium interrumpentes, vt parui faciant,ſi orationem per dies aliquot intermittant,aut ſe ad eam non præparent. Ideoque in illud maledictum Ieremiæ incurrũt dicentis: a *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter.* Quod enim aliud opus magis propriè dici poteſt Dei, quam familiaritas cum ipſo? Quidquid enim in ea fit,Dei eſt: ipſique Deo fit,cum Deo & in virtute Dei: & ita Euangeliſta appellat b *orationem Dei.* Dignus itaque eſt tali maledictione,qui huiuſmodi opus facit negligenter. Contemnit enim ipſius Dei maieſtatem, cum quo agit. Quæ autem erit eius maledictio, niſi quæ dicta eſt à Dauide in monte Gelboe, quod ſcilicet c *nec ros nec pluuia cœleſtis veniat ſuper eum*, nec guſtet manna Angelorum, nec reſplendeat igne affectuum diuinorum, nec particeps fiat cœleſtium conſolationum, nec cæterorum bonorum;quæ ſecum affert oratio, quando fit,vt oportet.Amplectere itaq; ſapientis conſilium dicentis: d *Non impediaris orare ſemper, & ne*

a Iere.48.10

b Luc. 6, 12

c 2.Reg.1.21.

d Eccl.18.22

vere-

verearis vſque ad mortem iuſtificari, quoniam merces Dei manet in æternum. Quaſi diceret, multa occurrent tibi impedimenta ad continuandam orationem, & perſeuerantiam in ea vſque ad mortem: ſed nullo eorum patiaris te impediri, aut orationem intermittas. Si enim ab ea deſtiteris, amittes iuſtitiam & ſanctitatem. Simul enim, parique paſſu incedunt continua oratio, & cõtinua ſanctificatio. Et quod vnius continuationem impedit, etiam impedit continuationem alterius; & qui impedimenta remouet vnius, ſimul quoq; remouet alterius. Expedit autem illa remouere, quia merces vtriuſque non perit: ſed æterna eſt, nec eſt limitata, ſed immenſa. Quia eſt ipſemet Deus, & bona quæ ab ipſo preueniunt. O Deus æterne, cuius eſt donum perſeuerantiæ, concede mihi in oratione perſeuerare vſque ad finem vitæ, ſicut tu vis, vt ſic perſeuerem etiam in iuſtitia, fiamque per gratiam tuam dignus, qui perueniam ad æternam vitam Amen.

In Pſal. 65. ad finem.

& ſublime donum perſeuerantiæ in eius gratia, quod eſt omninò neceſſarium, vt pateat nobis ingreſſus ad gloriam: Et hoc quidem eſt, naturæ noſtræ procul dubio difficillimum; quæ facilè laſſatur in oratione, dum tenet arcum intentum ad iaculandum fortiter ſagittam. Et ipſa experientia docet nos, quod S. Auguſtinus ait; multos iuſtos initio ſuæ conuerſionis, feruenter orare; mox tepidè; deinde frigidè; ac denique negligenter; & in ſpecie tantum; ita hoc exercitium interrumpentes, vt parui faciant, ſi orationem per dies aliquot intermittant, aut ſe ad eam non præparent. Ideoque in illud maledictum Ieremiæ incurrũt dicentis: a *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter.* Quod enim aliud opus magis propriè dici poteſt Dei, quam familiaritas cum ipſo? Quidquid enim in ea fit, Dei eſt: ipſiq́ue Deo fit, cum Deo & in virtute Dei: & ita Euangeliſta appellat b *orationem Dei.* Dignus itaque eſt tali maledictione, qui huiuſmodi opus facit negligenter. Contemnit enim ipſius Dei maieſtatem, cum quo agit. Quæ autem erit eius maledictio, niſi quæ dicta eſt à Dauide in monte Gelboe, quod ſcilicet c *nec ros nec pluuia cœleſtis veniat ſuper eum*, nec guſtet manna Angelorum, nec reſplendeat igne affectuum diuinorum, nec particeps fiat cœleſtium conſolationum, nec cæterorum bonorum; quæ ſecum affert oratio, quando fit, vt oportet. Amplectere itaq; ſapientis conſilium dicentis: d *Non impediaris orare ſemper, & ne*

a Iere. 48. 10

b Luc. 6, 12

c 2. Reg. 1. 21.

d Eccl. 18. 21

vere-

verearis vſque ad mortem iuſtificari, quoniam merces Dei manet in æternum. Quaſi diceret, multa occurrent tibi impedimenta ad continuandam orationem, & perſeuerantiam in ea vſque ad mortem: ſed nullo eorum patiaris te impediri, aut orationem intermittas. Si enim ab ea deſtiteris, amittes iuſtitiam & ſanctitatem. Simul enim, pariq́ue paſſu incedunt continua oratio, & cõtinua ſanctificatio. Et quod vnius continuationem impedit, etiam impedit continuationem alterius; & qui impedimenta remouet vnius, ſimul quoq; remouet alterius. Expedit autem illa remouere, quia merces vtriuſque non perit: ſed æterna eſt, nec eſt limitata, ſed immenſa. Quia eſt ipſemet Deus, & bona quæ ab ipſo preueniunt. O Deus æterne, cuius eſt donum perſeuerantiæ, concede mihi in oratione perſeuerare vſque ad finem vitæ, ſicut tu vis, vt ſic perſeuerem etiam in iuſtitia, fiamq́ue per gratiam tuam dignus, qui perueniam ad æternam vitam Amen.

In Pſal. 65. ad finem. & ſublime donum perſeuerantiæ in eius gratia, quod eſt omninò neceſſarium, vt pateat nobis ingreſſus ad gloriam: Et hoc quidem eſt, naturæ noſtræ procul dubio difficillimum; quæ facilè laſſatur in oratione, dum tenet arcum intentum ad iaculandum fortiter ſagittam. Et ipſa experientia docet nos, quod S. Auguſtinus ait; multos iuſtos initio ſuæ conuerſionis, feruenter orare; mox tepidè; deinde frigidè; ac denique negligenter; & in ſpecie tantum; ita hoc exercitium interrumpentes, vt parui faciant, ſi orationem per dies aliquot intermittant, aut ſe ad eam non præparent. Ideoque in illud maledictum Ieremiæ incurrũt dicentis: a *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter.* Quod enim aliud opus magis propriè dici poteſt Dei, quam familiaritas cum ipſo? Quidquid enim in ea fit, Dei eſt: ipſiq́ue Deo fit, cum Deo & in virtute Dei: & ita Euangeliſta appellat b *orationem Dei*. Dignus itaque eſt tali maledictione, qui huiuſmodi opus facit negligenter. Contemnit enim ipſius Dei maieſtatem, cum quo agit. Quæ autem erit eius maledictio, niſi quæ dicta eſt à Dauide in monte Gelboe, quod ſcilicet c *nec ros nec pluuia cœleſtis veniat ſuper eum*, nec guſtet manna Angelorum, nec reſplendeat igne affectuum diuinorum, nec particeps fiat cœleſtium conſolationum, nec cæterorum bonorum; quæ ſecum affert oratio, quando fit, vt oportet. Amplectere itaq; ſapientis conſilium dicentis: d *Non impediaris orare ſemper, & ne*

a Iere. 48. 10

b Luc. 6, 12

c 2. Reg. 1. 21.

d Eccl. 18. 21

vere-

verearis vſque ad mortem iuſtrficari, quoniam merces Dei manet in æternum. Quaſi diceret, multa occurrent tibi impedimenta ad continuandam orationem, & perſeuerantiam in ea vſque ad mortem: ſed nullo eorum patiaris te impediri, aut orationem intermittas. Si enim ab ea deſtiteris, amittes iuſtitiam & ſanctitatem. Simul enim, pariique paſſu incedunt continua oratio, & cõtinua ſanctificatio. Et quod vnius continuationem impedit, etiam impedit continuationem alterius; & qui impedimenta remouet vnius, ſimul quoq; remouet alterius. Expedit autem illa remouere, quia merces vtriuſque non perit: ſed æterna eſt, nec eſt limitata, ſed immenſa. Quia eſt ipſemet Deus, & bona quæ ab ipſo preueniunt. O Deus æterne, cuius eſt donum perſeuerantiæ, concede mihi in oratione perſeuerare vſque ad finem vitæ, ſicut tu vis, vt ſic perſeuerem etiam in iuſtitia, fiamque per gratiam tuam dignus, qui perueniam ad æternam vitam Amen.

men inde exeunt, non propterea intermittunt orare, in omni loco, & occupatione occurrente. Nam (vt ait S. Hilarius) in omni loco corporeo, ſuum habent cubile internum, in quo ſuam Deo orationem offerant. O Deus omnipotens, oſtende in me tuam omnipotentiam, in conſeruanda memoria tuæ præſentiæ intra meum ſpiritum, etiam dum laboro corpore; & ſiquidem iubes, me ſ*ſemper orare & non deficere*, doce me orationem externæ actioni coniungere, vt altera alteram iuuet, ne deficiat. Amen.

Can. 5. in Mat.
S. Ambr. l. de ſacrif. c. 3.
S. Chryſoſt hom. 79 ad pop.
Greg. l. 18. Mor. c. 5.
Lucæ. 18. 1.

§. 5.

De perſeuerantia in oratione vſque ad mortem.

IMPONEMVS nunc finem ijs, quæ ad noſtram cum Deo familiaritatem ſpectant; dicentes: Chriſtum D. N. non ſolùm iubere nos *ſemper orare & non deficere*; orationem ſcilicet intermittendo; ſed etiam perſeuerare, & non deficere in eius feruore, quoad omnes circumſtantias feruentis orationis: ita vt neq; deficiat, in Dei præſentia cogitanda, nec in attentione & reuerentia tantæ Maieſtati debita; nec in fiducia, nec in ſubſtantiali deuotione, nec in ordinaria continuitate: ſed in his omnibus eſſe perſeuerandum vſque ad mortem. Nam vſque ad illam horam, non obtinetur præcipuum bonum, quod per eam quærimus, vita ſcilicet æterna,

verearis vſque ad mortem iuſtificari, quoniam merces Dei manet in æternum. Quaſi diceret, multa occurrent tibi impedimenta ad continuandam orationem, & perſeuerantiam in ea vſque ad mortem: ſed nullo eorum patiaris te impediri, aut orationem intermittas. Si enim ab ea deſtiteris, amittes iuſtitiam & ſanctitatem. Simul enim, pariq́ue paſſu incedunt continua oratio, & cõtinua ſanctificatio. Et quod vnius continuationem impedit, etiam impedit continuationem alterius; & qui impedimenta remouet vnius, ſimul quoq; remouet alterius. Expedit autem illa remouere, quia merces vtriuſque non perit: ſed æterna eſt, nec eſt limitata, ſed immenſa. Quia eſt ipſemet Deus, & bona quæ ab ipſo preueniunt. O Deus æterne, cuius eſt donum perſeuerantiæ, concede mihi in oratione perſeuerare vſque ad finem vitæ, ſicut tu vis, vt ſic perſeuerem etiam in iuſtitia, fiamq́ue per gratiam tuam dignus, qui perueniam ad æternam vitam Amen.

CAPVT XX.

DE VISITATIONIBVS ET internis Dei in oratione collocutionibus earum admirandis proprietatibus effectibus, & cauſis; medijſqué ad eas impetrandas.

CVM hactenus egerimus de modo, quo nos viſitamus & colloquimur in oratione cum Deo D. N. conſtituentes nos in eius præſentia, & familiariter cum eo agentes: æquũ eſt nunc explicare, qua ratione ipſemet Deus viſitet, & alloquatur nos in ea. vt enim ſupra eſt dictum, familiaris in oratione tractatio, eſt colloquium & ſermocinatio inter Deum, & animam, amicabiliter vtroque conuerſante, eſtque illa animæ felicitas, quod Deus illi ad cor loquatur. Vt enim ait Dauid, quando a *Deus in nobis loquitur, loquitur pacem*. Iuſtitiam, & ſanctitatem, *in plebem ſuam*, noſtras videlicet potentias: eſt enim valdè affabilis; loquiturq; libenter cũ eo, qui ipsũ audit, & alloquitur: nã *cum ſimplicibus ſermocinatio eius*, reſpondet ad interrogata, & interrogat vt

a Pſal. 84. 9

Prouer. 3. 32.

sibi

ſibi reſpondeatur. Quemadmodum apparet in colloquiis cum Iob habitis; & iis, quæ in libro Canticorum referuntur. ac proinde, quod Deus nobiſcum loquatur, non interturbat orationem, ſed facit feruentiorem, iuuatque vt eam proſequamur: ſicut duo amici conuerſationem ſuam mutuam fouent, inuicem ſe audientes & loquentes. Ex quo ſit, vt non deceat in oratione nimios & inportunos eſſe in loquendo; quin deſiſtamus ad tempus, inſtar eius, qui auſcultat & audit, quid illi Deus dicere ac inſpirare velit. Exemplo pauperum, qui poſtquam ſuam paupertatem & neceſſitatem propoſuerunt, & Eleemoſynam ac remedium petiuerunt, tacent, expectantes, quod petiuerunt. Quod ſilentium non eſt otioſum; ſed eſt aſſiſtere præſentiæ Dei cum viua quadam & reuerentiæ plena attentione, expectando eius miſericordiam, & internum donum, quod petimus, ſicut dicebat Habacuc: b *ſuper cuſtodiam meam* orationem ſcilicet *orabo, & figam gradum ſuper munitionem, & contemplabor, vt videam, quid dicatur mihi: & quid reſpondeam ad arguentem me*. Varijs enim modis Deus loqui conſueuit, exhortando, docendo, conſolando, & reprehendendo; quare, attentum me eſſe decet, vt audiam quid mihi dicat; & quid ego poſſim reſpondere, vtens eius doctrina, reſpirans eius conſolatione, & acceptans correctionem.

b Habac. 2. 1.

SED latet myſterium (vt aduertit S. Greg.) in illo verbo Prophetæ *vt videam*. Etſi enim

Lib. 3 mor. c. 2. & l. 2. c. 24.

vox non videtur, quia non eſt obiectum viſus; ſed auditus: at interna tamen Dei verba non ſolum audiri, ſed etiam videri dicuntur, ob inſignem cœleſtem lucem, quam ſecum adferũt: quæ dat citiſſimè verborum Dei intelligentiam: ſicut oculi in momento res præſentes vident, & Deus D.N. vel vnico verbo interno, & in momento, oſtendit plures veritates, quã poſſint homines nos multis annis docere. Itẽ, quia in familiaritate cum Deo auditus efficit viſionem, iuxta illud Iob: c *auditu auris audiui te, nunc autem oculus meus videt te.* Nam per admirandos effectus verborum eius. videmus & cognoſcimus Dominum, qui nos viſitat, & talia loquitur. Et in hoc propriè conſiſtit viſitatio Dei; qui, cùm ſit in omnibus creaturis præſens (vt ſuprà eſt dictum) propterea ſolum dicitur de nouo venire, ſuoſque amicos viſitare, quando illis manifeſtat, ſe eſſe cum illis; talia dona eis communicando, vt ex ijs ipſi agnoſcant aſſiſtentiam & præſentiam eius in ipſorum cordibus.

c Iob. 42. 5.

c. VI.

§. I.

De neceſſitate Viſitationum Dei.

SED vt magis appareat neceſſitas harum viſitationum, obſeruandum eſt, quod ſicut perfectio vitæ actiuæ, & Contemplatiuæ, vt plurimum obtinetur exercitijs

mor-

mortificationis & Orationis : ita hæ viſitationes Dei eum ſcopum habent, vt nos iuuent foueantq; in eiſdem exercitijs; præmiumque tribuant illius curæ, quam in eis collocamus: ita vt diuinam vnionem cum Deo comparemus, & perfectionem, quam deſideramus. Et hinc eſt quod Deus D.N. duobus præcipuè tẽporibus viſitet amicos ſuos: quando ſcilicet illi verſantur in mortificatione & Pænitentia, aut ſunt in aliqua afflictione & calamitate conſtituti; & quando occupantur in Oratione, aut ad eam ſe præparant, præſertim ſi fuit prolixa, & mortificationi coniuncta, per luctam verbi gratia cum diſtractionibus & ariditatibus. Et eò tendunt verba illa ſponſi: a *vadam ad montem myrrhæ & ad collem thuris.* quaſi diceret, viſitabo & fouebo eos, qui per montem mortificationis, & per collem orationis aſcendunt; eritq; mihi periucundum eos conſolari, qui ad culmen peruenerint. Quid aliud (ait S. Gregorius in eum locum) eſt mõs myrrhæ, niſi ſolida, & alta in ipſo opere mortificatio? Et quis collis thuris, niſi magna in Oratione humilitas? Tunc ſponſus venit ad hunc montem & collem, cum familiariter viſitat eos, quos videt contendere in altum, per mortificationem vitiorum & diſtractionum, ſuauiterque fragrare per puras & humiles orationes. Quid verò ex hac Viſitatione oritur, niſi quod iuſti, tanquam arbores myrrhæ & thuris, in hoc mõte & colle plantati, pretioſos ſuos liquores, in maiori abundantia & excel-

a Cant. 4.

S. Greg. in eũ locũ Rich. libell. de amore ſpon. & ſponſæ.

 lentia

lentia proferant, dum altiores ac feruentiores affectus exercent mortificationis & orationis? Id quod ſenſit ſponſa ipſa cum dixit: b *Veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius*, liquores ſcilicet odoriferi inſtar lacrymarum, quæ fluunt ex oculis. Hoc ſignificans, quod Spiritus. S. viſitatio, per Auſtrum ventum qui humid⁹ & eſt calidus, ſignificata, erat neceſſaria ad ita emolliendum cor, vt abuudanter proferret teneros deuotionis affectus, dulceſque lacrymas ex oculis, & feruentia opera, per manus. Illa eſt enim c *myrrha probatiſſima quam ſponſæ manus ſtillant*.

Cant. 4. 16.

Cant. 5. 5.

EX QVO fit, vt hac Dei viſitatione ceſſante, aut ceſſent hæc exercitia, aut illorum feruor: quia videlicet deſijt ea, quæ illa conſeruabat & extimulabat, iuxta illud Iob: d *Viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum*: quaſi diceret, abſque tua viſitatione, nec durare poteſt vita gratiæ, quam mihi dediſti; nec dona, quæ ex miſericordia mihi communicaſti; nec ſpiritus Cœleſtis, quem in me infudiſti: &, ſi illa deeſſet, mox ruerem ex monte mortificationis, quæ conuerteretur mihi in amaram mortem; deſcenderem quoque ex colle orationis, conuertens eam in moleſtam diſtractionem. Nam (vt ait Sapiens) e *ſicut parturientis, cor tuum phantaſias vanas patietur, niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio*. O quot imaginationes adeo pturbatas? quot ſtultas affectiones? quot importunas turbationes patitur miſerũ cor, quãdo De⁹ illud nõ viſitat?

Iob. 10. 12.

Eccl. 34. 6.

Digitized by Google

Eſt enim inſtar montis Gelboe, à quo Deus non uiſitato tranſit: cum tamen montes, qui ſunt in circuitu eius, viſitet: cuius cordis damna deflet S. Bernardus dicens: Ex hoc procedit ſterilitas animæ meæ; ac deuotionis defectus, quem ſuſtineo. vnde ita exſiccatum eſt cor meum, & anima mea facta eſt ſicut terra ſine aqua? non poſſum lacrymas fundere, non inuenio in pſalmis ſaporem, non delector lectione bonorum librorum, non me recreat oratio, nec aditum inuenio ad meditationem, ad opera manuum; factus ſum piger, in vigilijs ſomnolentus, præceps in iram, in odio pertinax, liber in lingua, & effrenis in gula. Heu mihi, quia viſitat Dominus montes qui ſunt in circuitu meo, ad me autem nunq̃ appropriat? num ego vnus ſum ex f *collibus, quos tranſilijt Sponſus*, vt illum non contingat? Nam alium video abſtinentiæ ſingularis, alium admirandæ Patientiæ; Hic mente excedit Deo in Contemplatione: ille Cœlos penetrat orationis inſtantia: Alij in variis virtutibus excellunt, ſicut montes, quos viſitat Dominus, in quibus *ſalit* exultatque Sponſus animarum ſanctarum. Sed ego miſer, qui nihil horum ſentio, quid aliud ſum quam vnus ex montibus Gelboe, à quo, ita meis peccatis exigentibus, tranſit Dominus ille, qui cæteros montes benigniſſimè viſitat? Hæc S. Bernardus, qui in ſeipſo ad viuum depinxit, quod in aliis geritur: quos Deus, viſitationes ſuas ſubtrahens, caſtigat, eo quod ipſi, myrrhæ montem

f Cant. 2. 8.

horreant

horreant; nec velint in colle thuris conſiſtere: reijciunt Orationis exercitia, ne vel modicum mortificentur. Ex quo prouenit, vt ventus g
g Cant. 4. 16. *Auſter* Spiritus Sancti ceſſet, *perflare hortum* animarum eorum, eiuſque loco perflet *Aquilo* maligni Spiritus; qui eas frigidas, & aridas reddit: viq; ſpoliat, ac propenſione ad opera bona: & contrà impetu quodam magno impellit ad mala. Quamobrem tremere (inquit idem Sanctus) deberes, cum hanc diuinæ viſitationis gratiam ſubtractam tibi experiris. Ea enim ceſſante, tu deficies: quia, quicquid boni
h Iob. 10. 12. habes, ſimul deficiet tibi. Nam h *viſitatio* eius, qui *cuſtodiebat Spiritum tuum*, deſeruit te; Redeas itaq; ad te ipſum & cum Dauide clama ad
i Pſal. 5. 4. Deum: i *Memento mei Domine: viſita me in ſalutari tuo, vt videam* & fruar *bonis electorum tuorum*; & *lætер in lætitia* ſicut illi lætantur:
k Pſal. 79. 15. & tu *lauderis* à me ſicut ab illis. k *Deus virtutum conuertere reſpice de Cælo & vide, & viſita vineam iſtam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua.* Nam opus, quod tua Omnipotentia fecit, beneuola tua viſitatio conſeruat
l Canti. 4. 16 ac perficit. Iube l *ventum Aquilonem fugere Auſtrum* verò *venire & perflare hortum* animæ meæ, vt eius arbores, potentiæ videlicet, diuino ſpiritu afflatæ heroicos actus ſuos proferant. Amen.

§. 2.

De effectis viſitationum Dei.

Ex dictis aperitur nobis via, ad explicanda ingentia bona, quæ ſecum afferunt viſitationes Dei: ab eis ſiquidem profluunt omnes feruores, deliciæ, teneriq́ue affectus, qui modos orandi hactenus indicatos comitantur; præcipuè verò tres illi admirandi effectus, quos memoriæ præſentiæ Dei tribuebamus, quæ valde acuitur eiuſdem Viſitatione, qua recipit anima nouos Spiritus & feruores, ad exercendas Virtutes omnes ſpectantes ad tres illas vias, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam. Vehementer enim amat puritatem, delectatur mortificatione, profectum ſuum deſiderat, imitationi Chriſti ſtudioſè vacat, ſuſpirat vnionem cum Deo, velletq; ſemp occupari in rebus obſequij eius, ª in qua propterea impletur quod ipſemet Dominus in libro Canticorũ dixit: *Veni in hortũ meũ, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo, comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Nam in his verbis, exprimit nobis tres modos ſuauiſſimos, quibus ipſe animas viſitat, ijs accommodatos, qui tres prædictas vias ambulant. *Primum* enim venit ad eas tanquam meſſor cum falce ſua in manu, vt metat myrrham, multaque alia aromata; feruentes infundens affectus hæ-

Cap. 5.

ª Cant. 5. 1

roicæ

horreant; nec velint in colle thuris conſiſtere: reijciunt Orationis exercitia, ne vel modicum mortificentur. Ex quo prouenit, vt ventus g
Cant. 4. 16. *Auſter* Spiritus Sancti ceſſet, *perſlare hortum* animarum eorum, eiuſque loco perflet *Aquilo* maligni Spiritus, qui eas frigidas, & aridas reddit: viq; ſpoliat, ac propenſione ad opera bona: & contrà impetu quodam magno impellit ad mala. Quamobrem tremere (inquit idem Sanctus) deberes, cum hanc diuinæ viſitationis gratiam ſubtractam tibi experiris. Ea enim ceſſante, tu deficies: quia, quicquid boni
Iob. 10. 12. habes, ſimul deficiet tibi. Nam h *viſitatio* eius, qui *cuſtodiebat Spiritum tuum*, deſeruit te; Redeas itaq; ad te ipſum & cum Dauide clama ad
Pſal. 5. 4. Deum: i *Memento mei Domine: viſita me in ſalutari tuo, vt videam* & fruar *bonis electorum tuorum*; & *læter in lætitia* ſicut illi lætantur:
Pſal. 79. 15. & tu *lauderis* à me ſicut ab illis. k *Deus virtutum conuertere reſpice de Cælo & vide, & viſita vineam iſtam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua.* Nam opus, quod tua Omnipotentia fecit, beneuola tua viſitatio conſeruat
Canti. 4. 16 ac perficit. Iube l *ventum Aquilonem fugere Auſtrum* verò *venire* & *perflare hortum* animæ meæ, vt eius arbores, potentiæ videlicet, diuino ſpiritu afflatæ heroicos actus ſuos proferant. Amen.

§. 2.

De effectis viſitationum Dei.

Ex dictis aperitur nobis via, ad explicanda ingentia bona, quæ ſecum afferunt viſitationes Dei: ab eis ſiquidem profluunt omnes feruores, deliciæ, teneriique affectus, qui modos orandi hactenus indicatos comitantur; præcipuè verò tres illi admirandi effectus, quos memoriæ præſentiæ Dei tribuebamus, quæ valde acuitur eiuſdem Viſitatione, qua recipit anima nouos Spiritus & feruores, ad exercendas Virtutes omnes ſpectantes ad tres illas vias, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam. Vehementer enim amat puritatem, delectatur mortificatione, profectum ſuum deſiderat, imitationi Chriſti ſtudiosè vacat, ſuſpirat vnionem cum Deo, velletq; ſemp occupari in rebus obſequij eius, in qua propterea impletur quod ipſemet Dominus in libro Canticorũ dixit: *Veni in hortũ meũ, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo, comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Nam in his verbis, exprimit nobis tres modos ſuauiſſimos, quibus ipſe animas viſitat, ijs accommodatos, qui tres prædictas vias ambulant. *Primum* enim venit ad eas tanquam meſſor cum falce ſua in manu, vt metat myrrham, multaque alia aromata; feruentes infundens affectus hæ-

Cap. 5.

a Cant. 5. 1.

horreant; nec velint in colle thuris conſiſtere: reijciunt Orationis exercitia, ne vel modicum mortificentur. Ex quo prouenit, vt ventus g *Auſter* Spiritus Sancti ceſſet, *perflare hortum* animarum eorum, eiuſque loco perflet *Aquilo* maligni Spiritus; qui eas frigidas, & aridas reddit: viq; ſpoliat, ac propenſione ad opera bona: & contrà impetu quodam magno impellit ad mala. Quamobrem tremere (inquit idem Sanctus) deberes, cum hanc diuinæ viſitationis gratiam ſubtractam tibi experiris. Ea enim ceſſante, tu deficies: quia, quicquid boni habes, ſimul deficiet tibi. Nam h *viſitatio* eius, qui *cuſtodiebat Spiritum tuum*, deſeruit te; Redeas itaq; ad te ipſum & cum Dauide clama ad Deum: i *Memento mei Domine: viſita me in ſalutari tuo, vt videam* & fruar *bonis electorum tuorum*; & *læter in lætitia* ſicut illi lætantur: & tu *lauderis* à me ſicut ab illis. k *Deus virtutum conuertere reſpice de Cœlo & vide, & viſita vineam iſtam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua.* Nam opus, quod tua Omnipotentia fecit, beneuola tua viſitatio conſeruat ac perficit. Iube l *ventum Aquilonem fugere Auſtrum* verò *venire* & *perflare hortum* animæ meæ, vt eius arbores, potentiæ videlicet, diuino ſpiritu afflatæ heroicos actus ſuos proferant. Amen.

g Cant. 4. 16.
h Iob. 10. 12.
i Pſal. 5. 4.
k Pſal. 79. 15.
l Canti. 4. 16

§. 2.

De effectis viſitationum Dei.

EX DICTIS aperitur nobis via, ad explicanda ingentia bona, quæ ſecum afferunt viſitationes Dei: ab eis ſiquidem profluunt omnes feruores, deliciæ, teneriqúe affectus, qui modos orandi hactenus indicatos comitantur; præcipuè verò tres illi admirandi effectus, quos memoriæ præſentiæ Dei tribuebamus, quæ valde acuitur eiuſdem Viſitatione, qua recipit anima nouos Spiritus & feruores, ad exercendas Virtutes omnes ſpectantes ad tres illas vias, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam. Vehementer enim amat puritatem, delectatur mortificatione, profectum ſuum deſiderat, imitationi Chriſti ſtudioſè vacat, ſuſpirat vnionem cum Deo, velletq; ſemp occupari in rebus obſequij eius, in qua propterea impletur quod ipſemet Dominus in libro Canticorū dixit: *Veni in hortū meū, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo, comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Nam in his verbis, exprimit nobis tres modos ſuauiſſimos, quibus ipſe animas viſitat, ijs accommodatos, qui tres prædictas vias ambulant. *Primum* enim venit ad eas tanquam meſſor cum falce ſua in manu, vt metat myrrham, multaque alia aromata; feruentes infundens affectus hæ-

Cap. 5.

a Cant. 5. 1.

horreant;nec velint in colle thuris conſiſtere: reijciunt Orationis exercitia, ne vel modicum mortificentur. Ex quo prouenit, vt ventus g
g Cant. 4. 16. *Auſter* Spiritus Sancti ceſſet, *perſlare hortum* animarum eorum, eiuſque loco perflet *Aquilo* maligni Spiritus, qui eas frigidas, & aridas reddit: viq; ſpoliat, ac propenſione ad opera bona: & contrà impetu quodam magno impellit ad mala. Quamobrem tremere (inquit idem Sanctus) deberes, cum hanc diuinæ viſitationis gratiam ſubtractam tibi experiris. Ea enim ceſſante, tu deficies: quia, quicquid boni
h Iob. 10. 12. habes, ſimul deficiet tibi. Nam h *viſitatio* eius, qui *custodiebat Spiritum tuum*, deſeruit te; Redeas itaq; ad te ipſum & cum Dauide clama ad
i Pſal. 5. 4. Deum: i *Memento mei Domine: viſita me in ſalutari tuo, vt videam* & fruar *bonis electorum tuorum*; & *lęter in lætitia* ſicut illi lætantur:
k Pſal. 79. 15. & tu *lauderis* à me ſicut ab illis. k *Deus virtutum conuertere reſpice de Cœlo & vide, & viſita vineam iſtam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua.* Nam opus, quod tua Omnipotentia fecit, beneuola tua viſitatio conſeruat
l Canti. 4. 16 ac perficit. Iube l *ventum Aquilonem fugere Auſtrum* verò *venire* & *perſlare hortum* animæ meæ, vt eius arbores, potentiæ videlicet, diuino ſpiritu afflatæ heroicos actus ſuos proferant. Amen.

§. 2.

De effectis viſitationum Dei.

EX DICTIS aperitur nobis via, ad explicanda ingentia bona, quæ ſecum afferunt viſitationes Dei: ab eis ſiquidem profluunt omnes feruores, deliciæ, tenerique affectus, qui modos orandi hactenus indicatos comitantur; præcipuè verò tres illi admirandi effectus, quos memoriæ præſentiæ Dei tribuebamus, quæ valde acuitur eiuſdem Viſitatione, qua recipit anima nouos Spiritus & feruores, ad exercendas Virtutes omnes ſpectantes ad tres illas vias, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam. Vehementer enim amat puritatem, delectatur mortificatione, profectum ſuum deſiderat, imitationi Chriſti ſtudioſè vacat, ſuſpirat vnionem cum Deo, velletq; ſemp occupari in rebus obſequij eius, in qua propterea impletur quod ipſemet Dominus in libro Canticorũ dixit: *Veni in hortũ meũ, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo, comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Nam in his verbis, exprimit nobis tres modos ſuauiſſimos, quibus ipſe animas viſitat, ijs accommodatos, qui tres prædictas vias ambulant. *Primum* enim venit ad eas tanquam meſſor cum falce ſua in manu, vt metat myrrham, multaque alia aromata; feruentes infundens affectus hæ-

Cap. 5.

a Cant. 5. 1.

roicæ

lentia proferant, dum altiores ac feruentiores affectus exercent mortificationis & orationis? b Cant. 4. 16. Id quod ſenſit ſponſa ipſa cum dixit: b *Veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius*, liquores ſcilicet odoriferi inſtar lacrymarum, quæ fluunt ex oculis. Hoc ſignificans, quod Spiritus. S. viſitatio, per Auſtrum ventum qui humid⁹ & eſt calidus, ſignificata, erat neceſſaria ad ita emolliendum cor, vt abuudanter proferret teneros deuotionis affectus, dulceſque lacrymas ex oculis, & feruentia opera, c Cant. 5. 5. per manus. Illa eſt enim c *myrrha probatiſſima* quam *ſponſæ manus ſtillant*.

EX QVO fit, vt hac Dei viſitatione ceſſante, aut ceſſent hæc exercitia; aut illorum feruor: quia videlicet deſijt ea, quæ illa conſeruabat & extimulabat, iuxta illud Iob: d d Iob. 10. 12. *Viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum*: quaſi diceret, abſque tua viſitatione, nec durare poteſt vita gratiæ, quam mihi dediſti; nec dona, quæ ex miſericordia mihi communicaſti; nec ſpiritus Cœleſtis, quem in me infudiſti: &, ſi illa deeſſet, mox ruerem ex monte mortificationis, quæ conuerteretur mihi in amaram mortem; deſcenderem quoque ex colle orationis, conuertens eam in moleſtam diſtractionem. Nam (vt ait Sapiens) e e Eccl. 34. 6. *ſicut parturientis, cor tuum phantaſias* vanas *patietur, niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio*. O quot imaginationes adeo perturbatas? quot ſtultas affectiones? quot importunas turbationes patitur miſerũ cor, quãdo De⁹ illud nõ viſitat?

Eſt enim

Eſt enim inſtar montis Gelboe, à quo Deus non viſitato tranſit : cum tamen montes, qui ſunt in circuitu eius, viſitet: cuius cordis damna deflet S. Bernardus dicens : Ex hoc procedit ſterilitas animæ meæ ; ac deuotionis defectus, quem ſuſtineo. vnde ita exſiccatum eſt cor meum, & anima mea facta eſt ſicut terra ſine aqua? non poſſum lacrymas fundere, non inuenio in pſalmis ſaporem, non delector lectione bonorum librorum, non me recreat oratio, nec aditum inuenio ad meditationem, ad opera manuum; factus ſum piger, in vigilijs ſomnolentus, præceps in iram, in odio pertinax, liber in lingua, & effrenis in gula. Heu mihi, quia viſitat Dominus montes qui ſunt in circuitu meo, ad me autem nunquam appropriat? num ego vnus ſum ex f *collibus, quos tranſilijt Sponſus*, vt illum non contingat? Nam alium video abſtinentiæ ſingularis, alium admirandæ Patientiæ; Hic mente excedit Deo in Contemplatione: ille Cœlos penetrat orationis inſtantia: Alij in varijs virtutibus excellunt, ſicut montes, quos viſitat Dominus, in quibus *ſalit* exultatque Sponſus animarum ſanctarum. Sed ego miſer, qui nihil horum ſentio, quid aliud ſum quam vnus ex montibus Gelboe, à quo, ita meis peccatis exigentibus, tranſit Dominus ille, qui cæteros montes benigniſſimè viſitat? Hæc S. Bernardus, qui in ſeipſo ad viuum depinxit, quod in aliis geritur: quos Deus, viſitationes ſuas ſubtrahens, caſtigat, eo quod ipſi, myrrhæ montem

f Cant. 2. 8.

horreant

§. 2.

De effectis viſitationum Dei.

Ex dictis aperitur nobis via, ad explicanda ingentia bona, quæ ſecum afferunt viſitationes Dei: ab eis ſiquidem profluunt omnes feruores, deliciæ, tenerique affectus, qui modos orandi hactenus indicatos comitantur, præcipuè verò tres illi admirandi effectus, quos memoriæ præſentiæ Dei tribuebamus, quæ valde acuitur eiuſdem Viſitatione, qua recipit anima nouos Spiritus & feruores, ad exercendas Virtutes omnes ſpectantes ad tres illas vias, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam. Vehementer enim amat puritatem, delectatur mortificatione, profectum ſuum deſiderat, imitationi Chriſti ſtudioſè vacat, ſuſpirat vnionem cum Deo, velletq; ſemp occupari in rebus obſequij eius, in qua propterea impletur quod ipſemet Dominus in libro Canticorũ dixit: *Veni in hortũ meũ, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo, comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Nam in his verbis, exprimit nobis tres modos ſuauiſſimos, quibus ipſe animas viſitat, ijs accommodatos, qui tres prædictas vias ambulant. *Primum* enim venit ad eas tanquam meſſor cum falce ſua in manu, vt metat myrrham, multaque alia aromata; feruentes infundens affectus hæ-

Cap. 5.

a Cant. 5. 1.

roicæ

roicæ mortificationis; & ꝓpoſita efficacia, plurimũ de hac myrrha colligendi, non granum vnum poſt alterum, ſed meſſoris inſtar, qui vno ictu multa colligit; nec ſolam myrrham; ſed omnium virtutum moralium exercitationem, quæ ſicut aromata, ita cor recreant & confortant. *Mox* eaſdem animas viſitat afferens ſecum fauum, non aridum, ſed cum ſuo melle intra ceram; infundens magnum lumen veritatum fidei, cum tenero ſenſu myſteriorum, in eis latentium; communicans illis dulcedinem, vt intellectus comedat, & veritatibus delectetur; Voluntas autem recreetur virtutibus, quas in illis inuenit. *Tandem* illas viſitat, poculum afferens vino plenum, ſed cum lacte mixtum, vt extinguant ſitim vino affectuum feruentium; fortium, & efficacium, tanta Spiritus abũdantia & feruore, vt illas inebriet, faciatque extra ſe, ita, vt ſeipſas excedant, &, vltra quam poſſint, operentur, quamuis cum ingenti ſuauitate, puritate ac diſcretione, quæ per lac admixtum ſignificatur, quod procedit ex ipſius Dei vberibus, qui Matris inſtar, ita filijs ſuis indulget, & ita cuique conſolationem affert, vt illi proſit.

SED illud magis in admirationem inducit, magiſque afficit, quod ſupremus hic DEVS noſter tantopere oblectetur his Viſitationibus, & horum donorum diſtributione. Non enim ita de eis loquitur, quaſi ea donet; ſed quaſi eadem ipſe accipiat;

atque

atque ſi vtilitatem ex eis ipſe haberet. id enim exprimit Phraſis illa qua vtitur. Quid enim eſt (ait Sanctus Gregorius) venire Chriſtum in hortum ſuum, niſi viſitare animas, in quibus ipſe valde recreetur? Et quid eſt myrrham ſuam metere cum aromatibus ſuis, niſi valdè oblectari odore mortificationis, & fragrantiâ reliquarum Virtutum, quas illæ exercent? Et quid aliud eſt *fauum* comedere *cum melle ſuo*, niſi oblectari, quod videat, eas in praxim deducere veritates illas cum ſenſu & delectatione earum? Et quid denique eſt *vinum bibere cum lacte ſuo*, niſi exultare, quod videat illas coniungentes amorem cum puritate, zelumque cum diſcretione & ſcientia?

ET hoc totum appellat *ſuum*: quia ipſius eſt myrrha mortificationis, ipſius eſt fauus mellis, vinumque & lac meditationum, affectuum, & exercitationum ſanctarum, quæ feruent in ſpiritu, cum dulcedine quam ſecum afferunt. Nam ipſius viſitatio hoc totum affert; & ab ipſo illud accipimus; & in hoc ipſe epulatur, quod videat in nobis ſua dona, & nos in eis proficere. & tunc ipſe hæc opera comedit & bibit, cum ea approbat, in eis ſibi complacet, & tanquam ſua acceptat. Et quo conſtantes in eis ſimus, animum internè addit, vt iterum comedamus, & bibamus, eiſque inebriemur, pergentes in eiſdem exercitijs maiori ſemper feruore, obliuiſcentes de-

lectationes omnes terrenas, & cœleſtes ſuſpirantes: aggredientes inſignia facinora, quibus ſemper diteſcamus, iuxta illud Dauidis: b *viſitaſti terram, & inebriaſti eam: & multiplicaſti* has pluuias, vt *locupletares eam* gratiis & donis ſcilicet tuis. O ſponſe caſtarum animarum ſiquidem noſtris operibus tantopere delectaris, c *veni in hortum meum, & comede fructum pomorum meorum*: viſita me, Domine, dulci præſentia tua, non ob meam delectationem, ſed ob tuam; largire mihi dona gratiæ tuæ, non ſolum, vt ea ego comedam, ſed vt tu comedas; magnaq; gloria & laus tibi propter illa reddatur.

b Pſal. 64 10

c Cant. 5. 1.

Hic finis eſt in quem petere liceat haſce Dei viſitationes, gratiaſque ab ea prouenientes; non ob dulcedinem, quam ſecum afferunt, ſed vt d *laudetur Deus* in eis, & magnum tu ſpiritum reſumas, ad laborandum, teque dignum reddendum, cui alia maiora conferantur, ad eidem magis ſeruiendum.

d Pſal. 105 5. vt lauderis cum hæreditate tua.

§. 5.

Quæ ſint viſitationum Dei indicia.

SED quoniam in hac materia, maximi momenti eſt ipſa experientia, ſummam quandam hic ponemus indiciorum, & ſtupendorum effectuum verarum DEI viſitationum, ex eo acceptam, quod quidam teſtis magni nominis fuit expertus, & in ſcri-

ptis, ac

tis ad noſtram conſolationem reliquit, ſecuros nos faciens, ſi in exercitiis Orationis ſuperius poſitis perſeueremus, fore, vt eandem experientiam conſequamur. Eſt autem Sanctus Bernardus, qui ita ait: Si quis noſtrum integrè & perfectè iuxta verbum ſapientis, a *cor ſuum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum: & in conſpectu altiſſimi deprecetur*: ſimulque votis omnibus ſtudeat, ſecundum Eſaiam prophetam, b *parare vias Domini, rectas facere ſemitas Dei ſui*, cui cum propheta poſſit dicere: c *Oculi mei ſemper ad Dominum*: & quia d *prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper*: nonne hic accipiat benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo? viſitabitur profectò frequenter: nec vnquam ignorabit tempus viſitationis ſuæ: quãtumlibet is, qui in ſpiritu viſitat, clandeſtinus veniat & furtiuus: vtpote verecundus amator, qui ſui aduentus ſemper det teſtimonia & indicia.

Serm. 57. in Cant. F.

a Eccl. 39. 6.

b Iſa. 40. 3.

c Pſal. 24. 15.

d Pſal. 15. 8.

HAEC indicia ſunt duplicia Quædam præmonent, ipſum Deum velle viſitare animam, eã iamq; appropinquare: Alia indicant, iam veniſſe, & cum ipſo eſſe, præſentiâ ſuâ illi blandiendo. *Prima* ſunt impulſus, & admonitiones internæ quæ mouent animam, vt purificetur & ſanctificetur; & vt à tumultibus liberata, ſit quieta. Nam teſte Dauide e *iuſtitia ante eum ambulabit*, f & *iuſtitia & iudicium præparatio ſedis eius*. Et ipſe Dominus dixit: g *Beati mun-*

e Pſal. 84. 14.

f Pſal. 88. 15.

Digitized by Google

dode, quoniam ipſi Deum videbunt, Et ſicut in aqua piſcinæ, ſi turbata ſit, non apparet, quid ſit intus; ſed vbi quieſcens clareſcit ſenſim, quod intus eſt, apparet: Ita quamuis Deus ſit intra ipſam animam, ſicut eſt in cæteris rebus; ſi tamen illa culpis aliquibus ſit obnoxia, & ſeculi curis turbata, non apparet in ea eius præſentia; ſed vbi Iuſtitiâ, Sanctitate, ac pace ſenſim clareſcit, & purgatur incipit apparere ipſe Dominus, qui intus eſt. Ex quo fit eodem S. Bern. teſte, vt quando eſurire & ſitire te ſentis iuſtitiam, magnumq; deſiderium puritatis, quo Deus te viſitet: iudicium id ſit, non ſolum venientis, ſed etiam accelerantis ipſius Dei, qui intrare deſiderat. Illius enim deſiderium, tuũ creat; & quod tu eius properes ſermonem admittere, inde eſt, quod ipſe feſtinat intrare, ſicut amoris quẽ erga ipsũ habes origo & causa, eſt amor, quẽ ipſe te habet. neq; e.n.h *nos eum, ſed ipſe prior dilexit nos*. Quamobrẽ dixit Dauid: l *Ignem ante ipſum præceſſurum*. & k *iuxta eſſe ijs, qui tribulato ſunt corde*, cùm deſiderio *inflammandi* & conſumendi peccata, quæ *ſunt eius inimici*.

Supra.

h 1 Ioan. 4. 10
l Pſal. 96. 3.
k Pſal. 33. 19.

QVANDO autem adeo deſiderium creſcit, vt totum cor tuum ad Deum conuertatur, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia Iuſtitiæ eius, & quicquid illi placebit; præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius, indicium hoc eſt, iam ipſum adeſſe, qui feſtinabat: Non enim ſolum ſcriptum eſt de illo: l *ignis ante ipſum procedet*: Sed etiam, quod ipſe ſit l *ignis conſumẽs*,

l Pſal. 96. 3.
l Deut. 4. 24.

qui

qui conſumit quidẽ, ſed non affligit; ardet ſuaiter, & deſolatur feliciter. ſic. n. in vitia exercet vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis. Ergo in virtute, qua immutaris; & in amore, quo inflammaris, Dominum præſentem intellige. Nam m *dextera Domini facit virtutem* : & hanc efficit mutationem ; & verbum æternum eſt n *viuum, efficax, ac penetrans*, moxque vt intus in animam venit (ait idem Sanctus Barnardus) expergefacit dormitantem animam emollit, & vulnerat ipſum cor : quoniam durum erat & male ſanum; incipit quoque euellere, & deſtruere; ædificare & plantare ; rigare arida, tenebroſa illuminare ; frigida inflammare, mutare praua in directa ; & aſpera in vias planas, ita vt o *benedicat anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Ex mutatione itaque cordis intellexi præſentiam eius ; ex fuga vitiorum carnaliumque affectuum compreſſione, aduerti potentiam virtutis eius ; & ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorum meorum, admiratus ſum profunditatem Sapientiæ eius ; ex emendatione morum meorum, expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius ; ex renouatione ac reformatione Spiritus mentis meæ, id eſt interioris hominis mei, percepi vtcunque ſpeciem decoris eius. ; & ex contuitu horum omnium ſimul, expaui magnitudinem multitudinis eius: Sicut etiam eadem præſentia eius mihi innoteſcit, quando abſcedit à me ; eius

S. Bern. ſupra. I.

m Pſal. 117.

n Hebr. 4. 12

Serm. 47. in Cant.

o Pſal. 102.

dode, quoniam ipſi Deum videbunt, Et ſicut in aqua piſcinæ, ſi turbata ſit, non apparet, quid ſit intus; ſed vbi quieſcens clareſcit ſenſim, quod intus eſt, apparet: Ita quamuis Deus ſit intra ipſam animam, ſicut eſt in cæteris rebus; ſi tamen illa culpis aliquibus ſit obnoxia, & ſeculi curis turbata, non apparet in ea eius præſentia; ſed vbi Iuſtitiâ, Sanctitate, ac pace ſenſim clareſcit, & purgatur incipit apparere ipſe Dominus, qui intus eſt. Ex quo fit eodem S. Bern. teſte, vt quando eſurire & ſitire te ſentis iuſtitiam, magnumq́; deſiderium puritatis, quo Deus te viſitet: iudicium id ſit, non ſolum venientis, ſed etiam accelerantis ipſius Dei, qui intrare deſiderat. Illius enim deſiderium, tuũ creat; & quod tu eius properes ſermonem admittere, inde eſt, quod ipſe feſtinat intrare, ſicut amoris quẽ erga ipsũ habes origo & cauſa, eſt amor, quẽ ipſe te habet. neq; .n. h *nos eum, ſed ipſe prior dilexit nos*. Quamobrẽ dixit Dauid: i *Ignem ante ipſum præceſſurum*. & k *iuxta eſſe ijs, qui tribulato ſunt corde*, cùm deſiderio *inflammandi* & conſumendi peccata, quæ *ſunt eius inimici*.

ſupra.

h Ioan. 4. 10
i Pſal. 96. 3.
k Pſal. 33. 19.

QVANDO autem adeo deſiderium creſcit, vt totum cor tuum ad Deum conuertatur, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia Iuſtitiæ eius, & quicquid illi placebit; præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius, indicium hoc eſt, iam ipſum adeſſe, qui feſtinabat: Non enim ſolum ſcriptum eſt de illo: l *ignis ante ipſum procedet*: Sed etiam, quod ipſe ſit l *ignis conſumẽs*, qui

Pſal. 96. 3.
Deut. 4. 24.

qui conſumit quidē,ſed non affligit;ardet ſuauiter,& deſolatur feliciter.ſic.n.in vitia exercet vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis.Ergo in virtute,qua immutaris;& in amore,quo inflammaris, Dominum præſentem intellige. Nam m *dextera Domini facit virtutem* : & hanc efficit mutationem ; & verbum æternum eſt n *viuum, efficax, ac penetrans*,moxque vt intus in animam venit (ait idem Sanctus Barnardus) expergefacit dormitantem animam emollit , & vulnerat ipſum cor : quoniam durum erat & male ſanum ; incipit quoque euellere, & deſtruere; ædificare & plantare ; rigare arida, tenebroſa illuminare ; frigida inflammare, mutare praua in directa ; & aſpera in vias planas, ita vt o *benedicat anima mea Domino,& omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Ex mutatione itaque cordis intellexi præſentiam eius ; ex fuga vitiorum carnaliumque affectuum compreſſione, aduerti potentiam virtutis eius ; & ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorum meorum, admiratus ſum profunditatem Sapientiæ eius ; ex emendatione morum meorum, expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius ; ex renouatione ac reformatione Spiritus mentis meæ, id eſt interioris hominis mei ; percepi vtcunque ſpeciem decoris eius. ; & ex contuitu horum omnium ſimul, expaui magnitudinem multitudinis eius: Sicut etiam eadem præſentia eius mihi innoteſcit,quando abſcedit à me ; eius

S.Bern.ſupra.I.

m Pſal.117.

n Hebr.4.12

Serm.47. in Cant.

o Pſal.102.

dode, quoniam ipſi Deum videbunt, Et ſicut in aqua piſcinæ, ſi turbata ſit, non apparet, quid ſit intus; ſed vbi quieſcens clareſcit ſenſim, quod intus eſt, apparet: Ita quamuis Deus ſit intra ipſam animam, ſicut eſt in cæteris rebus; ſi tamen illa culpis aliquibus ſit obnoxia, & ſeculi curis turbata, non apparet in ea eius præſentia; ſed vbi Iuſtitiâ, Sanctitate, ac pace ſenſim clareſcit, & purgatur incipit apparere ipſe Dominus, qui intus eſt. Ex quo fit eodem S. Bern. teſte, vt quando eſurire & ſitire te ſentis iuſtitiam, magnumq́; deſiderium puritatis, quo Deus te viſitet: iudicium id ſit, non ſolum venientis, ſed etiam accelerantis ipſius Dei, qui intrare deſiderat. Illius enim deſiderium, tuũ creat; & quod tu eius properes ſermonem admittere, inde eſt, quod ipſe feſtinat intrare, ſicut amoris quẽ erga ipsũ habes origo & cauſa, eſt amor, quẽ ipſe te habet. neq́; .n. h *nos eum, ſed ipſe prior dilexit nos*. Quamobrẽ dixit Dauid: i *Ignem ante ipſum præceſſurum*. & k *iuxta eſſe ijs, qui tribulato ſunt corde*, cùm deſiderio *inflammandi* & conſumendi peccata, quæ *ſunt eius inimici*.

Supra.

h Ioan. 4. 10
i Pſal. 96. 3.
k Pſal. 33. 19.

QVANDO autem adeo deſiderium creſcit, vt totum cor tuum ad Deum conuertatur, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia Iuſtitiæ eius, & quicquid illi placebit; præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius, indicium hoc eſt, iam ipſum adeſſe, qui feſtinabat: Non enim ſolum ſcriptum eſt de illo: l *ignis ante ipſum procedet*: Sed etiam, quod ipſe ſit l *ignis conſumẽs*,

Pſal. 96. 3.
Deut. 4. 24.

qui

qui conſumit quidẽ,ſed non affligit;ardet ſuauiter,& deſolatur feliciter.ſic.n.in vitia exercet vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis.Ergo in virtute,qua immutaris;& in amore,quo inflammaris, Dominum præſentem intellige. Nam m *dextera Domini facit virtutem* : & hanc efficit mutationem ; & verbum æternum eſt n *viuum, efficax, ac penetrans*,moxq́ue vt intus in animam venit (ait idem Sanctus Barnardus) expergefacit dormitantem animam emollit , & vulnerat ipſum cor : quoniam durum erat & male ſanum ; incipit quoque euellere, & deſtruere; ædificare & plantare ; rigare arida, tenebroſa illuminare ; frigida inflammare, mutare praua in directa ; & aſpera in vias planas, ita vt o *benedicat anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Ex mutatione itaque cordis intellexi præſentiam eius ; ex fuga vitiorum carnaliumq́ue affectuum compreſſione, aduerti potentiam virtutis eius ; & ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorum meorum, admiratus ſum profunditatem Sapientiæ eius ; ex emendatione morum meorum, expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius ; ex renouatione ac reformatione Spiritus mentis meæ, id eſt interioris Hominis mei , percepi vtcunque ſpeciem decoris eius. ; & ex contuitu horum omnium ſimul, expaui magnitudinem multitudinis eius: Sicut etiam eadem præſentia eius mihi innoteſcit,quando abſcedit à me ; eius

S.Bern.ſupra.I.

m Pſal.117.

n Hebr.4.12

Serm.47. in Cant.

o Pſal.102.

dode, quoniam ipſi Deum videbunt, Et ſicut in aqua piſcinæ, ſi turbata ſit, non apparet, quid ſit intus; ſed vbi quieſcens clareſcit ſenſim, quod intus eſt, apparet: Ita quamuis Deus ſit intra ipſam animam, ſicut eſt in cæteris rebus; ſi tamen illa culpis aliquibus ſit obnoxia, & ſeculi curis turbata, non apparet in ea eius præſentia; ſed vbi Iuſtitiâ, Sanctitate, ac pace ſenſim clareſcit, & purgatur incipit apparere ipſe Dominus, qui intus eſt. Ex quo fit eodem S. Bern. teſte, vt quando eſurire & ſitire te ſentis iuſtitiam, magnumq; deſiderium puritatis, quo Deus te viſitet: iudicium id ſit, non ſolum venientis, ſed etiam accelerantis ipſius Dei, qui intrare deſiderat. Illius enim deſiderium, tuũ creat; & quod tu eius properes ſermonem admittere, inde eſt, quod ipſe feſtinat intrare, ſicut amoris quẽ erga ipsũ habes origo & cauſa, eſt amor, quẽ ipſe te habet. neq; .n. h *nos eum, ſed ipſe prior dilexit nos*. Quamobrẽ dixit Dauid: i *Ignem ante ipſum præceſſurum*. & k *iuxta eſſe ijs, qui tribulato ſunt corde*, cùm deſiderio *inflammandi* & conſumendi peccata, quæ *ſunt eius inimici*.

ſupra.

h Ioan. 4. 10
i Pſal. 96. 3.
k Pſal. 33. 19.

QVANDO autem adeo deſiderium creſcit, vt totum cor tuum ad Deum conuertatur, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia Iuſtitiæ eius, & quicquid illi placebit; præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius, indicium hoc eſt, iam ipſum adeſſe, qui feſtinabat: Non enim ſolum ſcriptum eſt de illo: l *ignis ante ipſum procedet*: Sed etiam, quod ipſe ſit l *ignis conſumẽs*, qui

Pſal. 96. 3.
Deut. 4. 24.

qui conſumit quidẽ,ſed non affligit;ardet ſuauiter,& deſolatur feliciter.ſic.n.in vitia exercet vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis.Ergo in virtute,qua immutaris;& in amore,quo inflammaris, Dominum præſentem intellige. Nam m *dextera Domini facit virtutem* : & hanc efficit mutationem ; & verbum æternum eſt n *viuum, efficax, ac penetrans*,moxque vt intus in animam venit (ait idem Sanctus Barnardus) expergeſacit dormitantem animam emollit , & vulnerat ipſum cor : quoniam durum erat & male ſanum ; incipit quoque euellere, & deſtruere; ædificare & plantare ; rigare arida, tenebroſa illuminare ; frigida inflammare, mutare praua in directa ; & aſpera in vias planas, ita vt o *benedicat anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Ex mutatione itaque cordis intellexi præſentiam eius ; ex fuga vitiorum carnaliumque affectuum compreſſione, aduerti potentiam virtutis eius ; & ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorum meorum, admiratus ſum profunditatem Sapientiæ eius ; ex emendatione morum meorum, expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius ; ex renouatione ac reformatione Spiritus mentis meæ, id eſt interioris Hominis mei ; percepi vtcunque ſpeciem decoris eius. ; & ex contuitu horum omnium ſimul, expaui magnitudinem multitudinis eius: Sicut etiam eadem præſentia eius mihi innoteſcit,quando abſcedit à me ; eius

S.Bern.ſupra.I.

m Pſal.117.

n Hebr.4.12

Serm.47. in Cant.

o Pſal.102.

lectationes omnes terrenas, & cœleſtes ſuſpirantes: aggredientes inſignia facinora, quibus ſemper diteſcamus, iuxta illud Dauidis: b *viſitaſti terram, & inebriaſti eam: & multiplicaſti* has pluuias, vt *locupletares eam.* gratiis & donis ſcilicet tuis. O ſponſe caſtarum animarum ſiquidem noſtris operibus tantopere delectaris, c *veni in hortum meum, & comede fructum pomorum meorum*: viſita me, Domine, dulci præſentia tua, non ob meam delectationem, ſed ob tuam; largire mihi dona gratiæ tuæ, non ſolum, vt ea ego comedam, ſed vt tu comedas; magnaq; gloria & laus tibi propter illa reddatur.

b Pſal. 64 10

c Cant. 5. 1.

Hic finis eſt in quem petere liceat haſce Dei viſitationes, gratiaſque ab ea prouenientes; non ob dulcedinem, quam ſecum afferunt, ſed vt d *laudetur Deus* in eis, & magnum tu ſpiritum reſumas, ad laborandum, teque dignum reddendum, cui alia maiora conferantur, ad eidem magis ſeruiendum.

d Pſal. 105 5. vt lauderis cum hæreditate tua.

§. 5.

Quæ ſint viſitationum Dei indicia.

SED quoniam in hac materia, maximi momenti eſt ipſa experientia, ſummam quandam hic ponemus indiciorum, & ſtupendorum effectuum verarum Dei viſitationum, ex eo acceptam, quod quidam teſtis magni nominis fuit expertus, & in ſcri-

ptis, ac

tis ad noſtram conſolationem reliquit, ſecuros nos faciens, ſi in exercitiis Orationis ſuperius poſitis perſeueremus, fore, vt eandem experientiam conſequamur. Eſt autem Sanctus Bernardus, qui ita ait: Si quis noſtrum integrè & perfectè iuxta verbum ſapientis, a *cor ſuum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum: & in conſpectu altiſſimi deprecetur*: ſimulque votis omnibus ſtudeat, ſecundum Eſaiam prophetam, b *parare vias Domini, rectas facere ſemitas Dei ſui*, cui cum propheta poſſit dicere: c *Oculi mei ſemper ad Dominum*: & quia d *prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper*: nonne hic accipiat benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo? viſitabitur profectò frequenter: nec vnquam ignorabit tempus viſitationis ſuæ: quantumlibet is, qui in ſpiritu viſitat, clandeſtinus veniat & furtiuus: vtpote verecundus amator, qui ſui aduentus ſemper det teſtimonia & indicia.

Serm. 57. in Cant. F.

a Eccl. 39. 6.

b Iſa. 40. 3.

c Pſal. 24. 15.

d Pſal. 15. 8.

HAEC indicia ſunt duplicia. Quædam præmonent, ipſum Deum velle viſitare animam, iā iamq; appropinquare: Alia indicant, iam veniſſe, & cum ipſo eſſe, præſentiâ ſuâ illi blandiendo. *Prima* ſunt impulſus, & admonitiones internæ quæ mouent animam, vt purificetur & ſanctificetur; & vt à tumultibus liberata, ſit quieta. Nam teſte Dauide e *iuſtitia ante eum ambulabit*, f & *iuſtitia & iudicium præparatio ſedis eius*. Et ipſe Dominus dixit: g *Beati mun-*

e Pſal. 84. 14.

f Pſal. 88. 15.

Digitized by Google

qui conſumit quidē, ſed non affligit; ardet ſuauiter, & deſolatur feliciter. ſic. n. in vitia exercet vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis. Ergo in virtute, qua immutaris; & in amore, quo inflammaris, Dominum præſentem intellige. Nam m *dextera Domini facit virtutem* : & hanc efficit mutationem ; & verbum æternum eſt n *viuum, efficax, ac penetrans*, moxque vt intus in animam venit (ait idem Sanctus Barnardus) expergefacit dormitantem animam emollit, & vulnerat ipſum cor: quoniam durum erat & male ſanum; incipit quoque euellere, & deſtruere; ædificare & plantare ; rigare arida, tenebroſa illuminare ; frigida inflammare, mutare praua in directa ; & aſpera in vias planas, ita vt o *benedicat anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Ex mutatione itaque cordis intellexi præſentiam eius ; ex fuga vitiorum carnaliumque affectuum compreſſione, aduerti potentiam virtutis eius ; & ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorum meorum, admiratus ſum profunditatem Sapientiæ eius ; ex emendatione morum meorum, expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius ; ex renouatione ac reformatione Spiritus mentis meæ, id eſt interioris hominis mei ; percepi vtcunque ſpeciem decoris eius. ; & ex contuitu horum omnium ſimul, expaui magnitudinem multitudinis eius: Sicut etiam eadem præſentia eius mihi innoteſcit, quando abſcedit à me ; eius

S. Bern. ſupra. I.

m Pſal. 117.

n Hebr. 4. 12

Serm. 47. in Cant.

o Pſal. 102.

enim abſentia, perinde ac ſi ollæ bullienti ſubtraxeris ignem, quodam illico lãguore torpere, & frigeſcere incipiunt, ſignum inquam hoc eſt abſceſſionis ſponſi.

erm. 57 in ant.

ALIAS etiam ſuæ viſitationis indicia dat mihi, ſubita quadã atq; inſolita latitudine mẽtis, & infuſione luminis noui, illuminantis intellectũ; vel ad ſcientiã ſcripturarũ, vel ad myſteriorũ fidei notitiã, aut cum cœlũ aperitur, & copioſæ pluuiæ meditationũ mihi infundũtur, aut cũ ſe infuderit humilis quædã, ſed pinguis & feruens intimæ aſperſionis deuotio, ita vt amor agnitæ veritatis, neceſſariũ quoddam odium vanitatis in me generet & contemptũ: ne fortè aut ſcientia inflet, aut frequentia viſitationũ extollat me, tũc os meũ repletur gaudio & lingua mea lætitia, eructans non ſolum in ſingulis pſalmis, ſed in ſingulis verſibus affectum ſuauiſſimum præ omnibus ſpeciebus aromaticis huius mundi fragrantiſſimis; ac denique reuireſcit feruens deſiderium, maiorem gratiam obtinendi ac proficiendi in obſequio diuino. quod deſiderium eſt certiſſimum indicium diuinæ ipſius præſentiæ. Ipſe enim dixit: *qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.*

er. 69. & 32.

Eccl. 24. 29.

HI ſunt præcipui effectus interni, quos Dei viſitatio in corde efficit; quamuis ita diuerſis occultiſque modis, vt nemo illos nouerit, niſi qui accipit. *Nam* interdum videtur Dominus in profundo Spiritus reſidere; indeq; affluunt illuſtrationes, & gaudij affectus, ſicut

fons

fõs ebulliẽs ex ipſa terra in parua aliqua piſcinula, ex quo ſẽper ebullit & ſalit aqua. *Alias* videtur idem Dominus ſe collocare in ſuprema animæ parte, & ſupra ipſum Spiritum, vnde tanquam ex ſuo Cælo pluuias demittit meditationum ac deſideriorum, cum magnarũ conſolationum exundationibus. nunc dilatando ipſum cor quodam genere gaudij; vt in tanta latitudine, totum mundum arbitretur ſibi eſſe parum; ſolusq́; Deus ipſe in illud ingreſſus, ſua replet præſentia: Nũc vngit illud oleo lætitię, quod in ipſa anima inbibitur, eam penetrans vſq; ad intimum ſpiritus eius. O Rex æterne, q *quid eſt homo, quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam viſitas eum?* & quia hic vermiculus eſt, r *quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum viſitans eum diluculo,* vt magnis fauoribus ei indulgeas. facilè deprehenditur, Domine, tuæ viſitationis fundamentum eſſe meram gratiam; teq́; ad eam faciendam, à ſola tua bonitate permoueri, & ſiquidem anima mea, mane diluculo ad te viſitandum in Oratione accedit; accede tu, quæſo, & in eadem me viſita, ne vacuus remaneam à tua miſericordia.

q Pſal. 8. 5.
r Iob. 7. 18.

§. 4.

De Cauſis, cur hæ Viſitationes aut denegentur, aut differantur.

ETSI verum eſt, quod proximè ex teſtimonio S. Iob dicebamus, quod Deus Dominus noſter hominem iuſtum ordi-

 nariè

nariè viſitet diluculo, cum ille ad orandum, & cum ipſo Deo de negotiis animæ ſuæ agendum ſe recipit, non tamen ſemper ea hora id facit, ne (vt Sanctus Bonauentura aduertit) ſuæ induſtriæ ac diligentiæ ipſam viſitationem ac deuotionem attribuat. Quamobrem ſæpe nobis hæc deuotio deeſt in diebus ſolennioribus, & quando iudicio noſtro, maiorem curam & ſtudium in ea procuranda adhibuimus. Solet autem diuerſis alijs temporibus nobis concedi: nunc ante ipſam Orationem; vt nos ad eam excitet, ac impellat: nunc multo tempore poſt orationem habitam, in præmium laboris in præterita Oratione ſuſcepti; ſemper verò venit repentè, vt ipſa experientia intelligamus, eſſe gratiam & fauorem qui nobis exhibetur. Et quamuis ipſa viſitatio diu durauerit: *ſubitò*, tñ (vt idẽ Iob ait) *nos probat*, ac diſcedit ob multas cauſas quę cedunt in noſtrum commodum quas Sancti Patres referunt, poſſuntque ad has duodecim reuocari.

[Margin: ...n proceſſu ...Relig c. 21]

1\. [Margin: Lib. 8. Moral c. 17.] PRIMVM ne exiſtimemus, (vt ait Sanctus Gregorius) hæc dona à noſtra natura nobis prouenire, aut hæreditate, & Iuſtitiæ titulo nobis deberi: Quin *potius* (vt Sanctus Bernardus ait) perſuadeamus nobis debere nos ſemper à DEO, eiuſque miſericordia & protectione pendere: Item, vt creſcat noſtrum deſiderium reuerſionis eiuſdem Domini ad nos viſitandos; eumque reditum feruentius ſuſpiremus. Ad eum modum, (vt

[Margin: 2. Serm. 21. in Cant.]

[Margin: 3. Gradu 7. ... Greg. 5. Moral. c. 4.]

ait San-

ait Sanctus Ioannes Climachus) quo ſolet Mater abſcondere infantulo pectus ſuum, vt ille deſiderans & quærens, maiori guſtu os admoueat & ſugat. *Item*, vt nos ipſos humiliemus, culpæ noſtræ tribuentes abſentiam ipſius Domini, ſuperbiæ videlicet alicui, ingratitudini, negligentiæ exiguæ humilitati & reuerentiæ, qua præſentem viſitationem accipimus; aut ad cautelam, ne vanitatis periculo, quæ ſe inſinuare incipiebat, exponamur. *Alias* in cauſa erit infirma noſtra debiliſq; natura, quæ continuatam huiuſmodi viſitationem ferre nō poteſt, niſi Dominus ipſe eam interrumpat, ne noſtra natura frangatur. *Aut etiam*, ne ſinat trahi ſe adeò à delectatione ſenſibili, cuius exitus ſit aliquod tædium, ob indiſcretum exceſſum in eius vſu; ſicut qui immoderatè mel comedit, quod poſtea eijcit. *Item*, vt minori repugnantia ad proximorum vtilitatem accedam⁹, & ad alias ſtat⁹ noſtri aut officij obligationes. Quamdiu enim viſitatio durat, ſolet anima eſſe ab ea ita ſuſpenſa, vt nolit alia vlla re occupari. *Item*, vt poſſimus exercere veras ſolidaſque virtutes, quæ in ſolo DEO potius, quàm in eius conſolationibus & fauorib. fundantur. q̃ diu .n. viſitatio durat, non poſſumus ſatis diſcernere, nũ conſolationis, an ipſius Domini, q illā mittit gratia aliq̃d agamus. Itē, quia delectatur De⁹ D. N. dū videt nos laborātes abſq; ſubſidio ſenſibili, ſicut ipſe laborauit tēpore ſuę paſſionis, ita vt quodāmodo noſtris expenſis, & abſque mercede & por-

4. S. Bern. Ser. 54. in Cant. S. Laurent. Iuſti de caſto cōnubio. c. 5 & de diſci. monas. c. 18 & de interiori cōflict. cap. 6.

5. S. Bern. Serm in Pſal qui habitat & Ser. 4. in Pſal qui habitat. & Ser. 5. in Quadrag.

6.

7. S. Greg. 5. in mor. c. 4.

8. Gerſon. tract. de myſt. Theol. pract. conſid. 6.

9.

iunicat in varietate ſuarum viſitationum. ſã cùm viſitatio adeſt, agnoſcimus, quis Deus t ex admirãdis effectibus, quos facit in nobis, nodo iam explicato; quando autem ſe ſub-rahit, agnoſcimus ipſa experientia illud ni-ilum quod ex nobis ipſis habemus: ex quo in naiorem deuenimus opinionem efficacitatis liuinæ gratiæ.

HINC fit, vt omnes iuſti ſiue ſint in gradu Tyronum, ſiue in gradu proficientium, ſiue erfectorum, habent in ſua oratione ali-quam in his viſitationibus varietatem, di-uerſa licet ratione, ſicut Gerſon declarauit, poſita ſimilitudine trium temporum anni. *Tyrones* verſantur tanquã in hyeme, in qua maiori ex parte nobis ſol occultatur à nubi-bus & nebulis, ſuntque magna frigora, & fre-quentes pluuiæ; licet interdum ſol illuceſcat, ſitque dies aliqua læta, Tyrones enim in his nitijs, magnas ſuſtinent obſcuritates, & ne-bulas circa res fidei & diuinas; & in oratio-ne magnam frigiditatem, & præteritæ vitæ reliquias, & paſſionum contradictionem quæ non ſunt mortificatæ: quos tamen inter-dum viſitat Dominus, & læto ac beneuolo vultu illis oſtenſo, conſolatur. Qui verò in o-ratione proficiunt, viuunt in primo vere, in quo maior eſt varietas: Nam vno die cœ-lum eſt clarum & ſerenum, altero nubilum & pluuium; ſæpiùs tamen hic apparet Sol; & hos frequenter viſitat Sol iuſt tiæ, indul-getque illis, indicia dans ſuæ præſentiæ, &

Tract. de mõ-te contemp. c. 13.

flores odoriferos feruentium deſiderio rum. Nihilominus: illis ita etiam ſe ſubtrahit, vt modicum illum videant, & modicum non videāt, vt hæc varietas nouam illis ſemper famem & appetitum afferat, efficitque vt magis ſe præparent, ad illum diutius apud ſe retinendum. PERFECTI viuunt ſicut in æſtate, in qua ſolis æſtus ſunt feruentiores, raroque Sol à nubibus impetitur; licet interdum accidant aliquæ tempeſtates, tonitrua, grandines, & pluuiæ magis tremendæ, quam in hyeme: quia hi ordinariè fruūtur maiori quiete & feruore, Deiq; viſitationes ſunt multò frequentiores: interdum tamen exercet illos Deus horribilioribus internis certaminibus, ac deſolationibus magis pœnalibus, vt in humilitate conſeruentur: quamuis aſſiſtat illis tamen, & in medijs ipſis tempeſtatibus immittat aliquem ſuæ lucis radium: ita vt interdum ipſæ noctes videantur eſſe dies, ob frequentiam fulgurum diuinarum illuſtrationum. Quemadmodum mirabiliter perpendit S. Gregorius, dum explicat ſententiam cuiuſdam amici Iob, quod Deus *ſubuertit omnia*, cœlum & infernum, terram & mare, & *coarctat in vnum*. Nam vnus & idem interdum eſt ſicut cœlum, ob internam lucem, qua in ſuperiori ſui ſpiritus parte fruitur; & eſt ſicut infernus ob turbationes & afflictiones, quas in inferiori animæ parte ſuſtinet, d *rapietur* ſicut S. Paulus *vſq; ad tertium cœlum*; ſed idem e *ſentiet aliam legem*

Iob. 11.10. Greg. in eū locum.

d Cor. 12.
e Rom. 7.23.

gem in carne ſua repugnantem legi mentis; & ſuſtinebit f *angelum Satanæ, qui ipſum colaphizet*: & ſimiliter *coarctat in vnum* terram & mare, quia ſimul conſtans eſt & firmus in credendo & ſperando, quod Deus reuelat, & promittit; patitur verò vehemẽtes fluctus, nebulas, & obſcuritates, quæ gemere eum cogunt, & clamare in cœlum, ſicut ille qui dixit: g *Credo Domine, adiuua incredulitatem meam.* Et in vtroque euentu (ait idem amicus Iob) *quis cõtradicet ei?* aut dicet, cur ita agis mecum? Quare non te illi oſtendes rebellem, aut impatientem; aut conquerêris de eo, nec rationem exiges eius, quod facit; aut cur te ita tractet: ſed cũ animi demiſſione ac reſignatione proijcies te in paternam ipſius prouidentiam, vt te hoc vel illo modo viſitet; & frequenter, aut rarò pro libitu ſuo; & ſicut magis tibi expediet. O ſupreme Pater, agnoſco te h *eſſe excelſiorem cœlo, & profundiorem inferno, longiorem terra, & latiorem mari*, in quibus omnibus locis, tuos viſitas electos, quamuis in i *infimis partibus* mundi exiſtentes, conſtitue me in loco qui tibi magis placet; modo ibi me *illumines*, ac viſites: tua enim viſitatione, infernus ipſe erit cœlum, & omnia in meum bonum conuertentur.

f 2. Cor. 12. 7.
g Mar. 9. 23.
h Iob. 11. 8.
i Eccl. 24. 45

§. 5.

De medijs ad has viſitationes impetrandas.

EX his quæ dicta ſunt, deducere licet media apta, ad has Dei viſitationes impetrandas, quorum tria ſunt genera, ſiue capita. Eſſe videlicet ſolicitum in eis petendis & quando deſunt procurandis; humilem valdè & gratum eſſe cùm veniunt; & in eiſdem conſeruandis valdè ſolicitum fructumq; ex eis capere quamdiu durant.

Quando itaque es in ipſa oratione, ſi Deum aduertis eſſe abſentem, excitare in te oportet deſideria & multiplicare petitiones, vt veniat, teque viſitet, ſicut antiqui Patres deſiderabant, & petebant à Deo, vt ipſos viſitaret, veniens tandem homo factus in mundum. Omnes enim affectus viſibilis illius viſitationis efficit in ſingulis noſtrum viſitatio inuiſibilis. Quare modò tanquam infirmus petes viſitari te à medico iſto cœleſti, vt ſpirituales tuos morbos ſanet, dicens illi: Feſtina Domine, ne tardaueris, & remitte peccata ſerui tui.

1. *Nunc* ſicut captiuus, ſuſpirabis viſitationem tui Redemptoris, vt te liberet à captiuitate & carceribus, in quibus teneris, dicens illi: ***excita Domine potentiam tuam & veni***, vt ſaluum me facias ex hoc carcere, & in portu ſalutis conſtituas. *Aliàs* tuam ignorantiam

con-

confeſſus, petes vt tanquam Magiſter te viſitet, ac doceat quæ neſcis; & tanquam conſiliarius, vt conſulat, quod tu non aſſequeris. Quod ſi aduerteris, tuas potentias diſiunctas eſſe ac diſſipatas in oratione, petas vt te viſitet, eaſque recolligat, ſingulis pactum offerens, & cibum conuenientem, quo benè collectæ & occupatæ ſint; & cum ſponſa dices, *a reuertere: ſimilis eſto dilecte mi capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes Bether* aut Bethel. a Cant. 2. 17.
Montes Bether ſunt montes diuiſi per quos capreæ ceruique ab vno in alterum ſaliunt, & in omnibus paſcuntur: Montes Bethel ſunt montes domus Dei eius ſeruitio dedicati. O dilecte animæ meæ, qui viſus acumine capras excellis, velocitate etiam ipſos ceruos; veni meaſque potentias viſita, ab vna in alteram ſaliens: Viſita meum intellectum diuinis tuis illuſtrationibus; voluntatem inflammatis tuis affectibus; Imaginationem & appetitus ſanctis repræſentationibus ac deſiderijs. Attende, omnes eſſe montes domus Dei, quia tu eos creaſti, & quaſi tuos accepiſti; & ego eos tibi obtuli, vt illis honorem tibi deferrem. Paſcere in ſingulis eo paſtu, quem tu illis dederis; ea ſingulis dona tribues quæ magis tibi placebunt.

2. Praeterea cum Domini viſitationem ſenſeris, humiliare te decet vſque ad ipſam abyſſum, ingenti quadam admiratione, quod Deus tui meminerit, diceſque illi ſicut ſancta Eliſabeth viſitanti ſe beatæ Virgini

b vnde

b Luc. 1. 43. c Luc. 5. 8. b *vnde hoc mihi, vt veniat Dominus meus ad me?* aut ſicut ſanctus Petrus c *Exi à me, quia homo peccator ſum Domine*; nec viſitationem hanc promereor; aut eo ſpiritu, quo d Cant. 8. 14 dixit Sponſa: d *Fuge dilecte mi & aſsimilare capreæ hinnuloque ceruorum, ſuper montes aromatum.*

ATQVE ſi diceret: Quamuis viſitationem tuam valdè deſiderabam, ob illud bonum, quod ex ea mihi prouenit, cùm tamen abiectionem & indignitatem meam reſpicio, potiùs dico, vt fugias ad montes aromatum, magnorum videlicet ſanctorum, qui maiori ſpiritu & feruore orant, apud quos habitationem & requiem inuenies, quam deſideras. Quamuis autem hoc demiſſè dicat ſpiritus, non fugiet tamen Deus ab eo, nec ipſe dilectum ſuum fugere debet, aut ad momentum deſerere, ſed optimam hoſpitalitatem ei exhibere, cum eo conferendo, & nouas gratias ab eo petendo, totoque tempore quo viſitatio durat, fruendo fauoribus & gratijs, quas ille dignabitur exhibere. In duobus autem caſibus dicendum illi eſt: *fuge dilecte mi.*

PRIMVM quando gratia deuotionis adeò exuberaret, vt ipſam naturam nimium debilitaret. Nam tunc ipſimet ſponſo gratum eſt, vt deſiſtamus; dicamuſque ei; *Fuge & aſsimilare capreæ*, quæ ſtatim atque hœdum lactauit, illum deſerit, & ad varias partes declinat, ſuum paſtum quæſitura: & ſicut S. Ephren dicebat: *Sufficit mihi Domine*, quod mihi das;

ne va

ne vas crepet feruente muſto, aut caro pereat exuberante ſpiritu.

DEINDE quando obedientia, aut charitas nos obligaret ad illum deſerendum, quòd externis alijs operibus, aut animarum bono eſſet vacandum. Tunc enim licebit dicere *fuge*, idque modo quodam eidem Domino gratiſſimo, ſupplicando eidem vt alios iuſtos viſitet, qui montium fragrantium inſtar, vacant offerendis ipſi orationũ & bonorum operum odoribus. Propterea enim dixit Apoſtolus, ſe e *optaſſe anathema eſſe à Chriſto* (eius ſcilicet viſitatione dulcique contemplatione carens) *profratribus* ſuis, hoc eſt vt illi ſalutem conſequerentur. e Rom. 9. 3.

DENIQVE ſummum ſtudium adhibendum eſt nobis, vt occurramus incommodis & impedimentis, quæ indiſcretio noſtra aut ſenſualitas, aut occulta ſuperbia, ex his viſitationib⁹ haurit; vtendo ſcilicet illis ad gulam quandã ſpiritualem, aut inanem noſtram excellentiã, ex quo prouenit, vt in gratiarum actione ſimus parci, & parciores adhuc in eorũ vſu, cũ ſit multo maior noſtra obligatio ad id præſtãdum. Siquidẽ quò creſcunt magis dona, eò magis creſcunt rationes, quæ ad bonum eorum vſum nos obligant, eoq; erit merito maior pœna, niſi id præſtemus. Quam aũt maiorẽ pœnã timere poſſum⁹ incuriæ noſtræ proportionatã, quã ꝙ multis dieb. orationi incũbentes, nec deuotionem impetrem⁹, nec Dei viſitatiorẽ in illa? Hoc eſt aũt ꝙ Mich. Propheta dixit: f *Tu ſeminabis*, f Mich. 6 15.

& non

& non metes; tu calcabis oliuam, & non vngeris oleo; & muſtum, & non bibes vinum. Nec mirum fuiſſet, ſi non colligens oliuas aut vuas, non eliceres oleum aut vinum; ſed quod vtrũque magno labore collegeris, nec tamen commodum ex eo acceperis, hæc verò magna miſeria eſt. Quid autem hoc eſt, niſi quod minetur Deus fore, vt propter peccata & incuriam tuam, laboraturus ſis in lectione, meditatione, & oratione, & in cæteris ſpiritus exercitijs, ex quibus manare ſolet oleum deuotionis, & vinum amoris Dei, ac feruor ſpiritus; & tuus labor erit inutilis, eò quod non ſis hanc deuotam vnctionem nec cœleſte hoc vinum impetraturus? Quod ſi fortè veritates aliquas deduxeris, & affectus aliquos expreſſeris, inſtar illius, qui calcat oliuas, aut vuas in torculari, non tamen peruenies ad fructum eius ſpiritualem recipiendum, aut tibi eius fructum incorporandum, eò quod abuſus fueris fauore, quem prius acceperas. De quadam pia perſona refert Bloſius, quòd per quindecim annos paſſa fuerit magnam ariditatem, ac deſertionem internam, ob vnicam vanam complacentiam, quam admiſit de fauoribus diuinis, quos acceperat. Examina itaque horas, quas expendis in oratione: quod ſi deprehenderis, fructum non reſpondere labori, agnoſce tuam culpam, fatearis tuam indignitatem, & cor tuum à vanitatibus & ſenſuum delectationibus euacua, quæ

S. Ber-

S. Bernardo teſte, repellunt diuinas viſitationes, nec poſſunt illis commiſceri; nec impleri viſitationibus Domini poteſt anima quæ diſtractionibus ſubiacet. Vbi enim g *vas vacuum non adeſt, mox ſtat oleum*. Si autem omnia hæc terrena euacuaueris, veniet Dominus ad te viſitandum, & replebit cor tuum hac cœleſti lætitia, & ſatiabit vino ſuæ charitatis, exhibens tibi conuiuium, quod promiſit in horto animæ tuæ, eo quod delectetur ad eam venire & in ea manere: O animarum amator, qui in eis viſitandis adeò delectaris, vt earum commodum, tuam appelles oblectationem; & earum cibum, tuum dicas: ita, quæſo, meam purifica, vt in omnibus tibi placere queam, non mihi; iubeque ventum h *Aquilonem* ſuperbiæ & ingratitudinis *ſurgere*, & abſcedere, ne tuum in eam ingreſſum impediat.

Serm. 3. de Aſcenſ.

g 4. Reg. 4. 6

Cant. 15. 1

h Cant. 4. 16

CAPVT XXI.

HAS VISITATIONES ET interna colloquia præcipuè eſſe ab inſpirationibus Spiritus S. & etiam ab impulſu boni Angeli, item à conconſcientia & charitate: & quod eadem nos ad omnia bona opera adiuuent.

QVONIAM *Spiritus Dei* (Apoſtolo teſte) proprium
Cor. 2,12 eſt, *a docere nos, quæ ab ipſo donata ſunt nobis, & quæ intra nos ſunt*, vt omnibus illis obſequium illi præſtemus; neceſſarium eſſe exiſtimaui valdeque vtile, modum hic explicare, quo diuinus hic ſpiritus interius nos alloquitur & viſitat, tum in oratione, tum in cœteris vitæ Contemplatiuæ & Actiuæ operibus, non ſolùm vt hac ratione præmium reddat indulgeatque feruentibus: ſed etiam vt viſitatione ſua nos præueniens eadem opera feruenter & cum vtilitate exerceamus. Et cùm nos omnes auxilio hoc interno opus habeamus, cuius magnos effectus ſentimus, plurimum conferet, intelligere quo pacto illud auxilium nobis communicetur.

PRAEMITTENDVM eſt autem Deum Dominum noſtrum, duplex virtutum genus hominibus iuſtis contuliſſe, eaſdemque in ipſis permanere: Quædã intellectum ipſum & affectum perficiunt ad exercenda opera præcipuè vitæ contemplatiuæ: Aliæ voluntatem & ſenſuum appetitus, præſertim ad exercenda opera vitæ actiuæ. Ad quas virtutes excitandas, eaſque in exercitio ſuarum actionum adiuuandas, prouidit Deus impulſus quoſdam impetuſve internos, qui hoc ipſum mirificè præſtarent ad eum modum, quo S. illa quatuor b *animalia* quæ vidit Ezechiel, *habebant alas quatuor. & manus hominis ſub eis & pedes eorum pedes recti: & planta pedis eorum, quaſi planta vituli: quæ tamen neque volabant, neque ambulabant, aut mouebantur, niſi ſequendo impetum ſpiritus, nec ei reſiſtendo, nec retrocedendo cum ambularent*, nec ad alia diuerti ſe patiebantur. Quæ hæc eſt harmonia (ait ſanctus Gregorius) niſi quam habet vir iuſtus in ſuis actionibus exercendis? b Ezech. 1. 7.

QVAE enim ſunt quatuor alæ, niſi virtutes illæ quibus exercet quatuor præcipua opera vitæ contemplatiuæ: orationem ſcilicet, Lectionem, Meditationem, & Contemplationem quibus ex terra volat in cœlum, vt ſuam ibi conuerſationem & familiaritatem habeat? Quæ item ſunt manus hominis ſub alis, niſi virtutes, quæ vitæ Actiuæ opera exercent, comitanturquè & corroborant opera contemplatiuæ? & quæ ſunt plantæ vituli, Hom. 2. in Ezech.

niſi opera & affectus Mortificationis, in quibus ſacrificium offert ſui ipſius, & quibus pondus omnium virtutum ſuſtentat? verum neque hæ, neque illæ rectè mouentur, niſi ab impetu boni Spiritus illas gubernantis, adiuuantis, ac dirigentis; quem neceſſe eſt ſequi abſque reſiſtentia & mora omnes, qui cupiunt non aberrare, ſed proficere in via ſpitituali Hi enim impulſus interni, ſunt Spiritus S. inſtrumenta, quibus ille nos iuuat ad bona vtriuſque vitæ opera; oſtendens in hoc, ſuauem ac beneuolam prouidentiam, ei ſimilem, quã de nobis habet in operibus naturæ duplicis vitæ quam viuimus, vegetãtis ac ſentientis. Ad quas præter potentias & ſenſus, quos tanquam inſtrumenta nobis dedit, prouidit quoque de quibuſdam ſpiritibus vitæ, qui ſunt ſubſtantiæ quædam ſubtiliſſimæ in corde & cerebro fabricatæ, quæ per omnes venas, corporiſque arterias velociſſimè mouentur, vt membris omnibus ac ſenſibus, in ſuis actionibus ſubueniant. Cor procreat ſpiritus vitales, qui ſunt tanquam ſcintillæ calidiſſimæ, præbentque calorem omnibus membris corporis ad opera vitæ vegetatiuæ, quo ſuſtentantur & augentur, donec ad ſuum ſtatum perfectionemque perueniant. In cerebro generãtur ſpiritus animales, qui ſunt inſtar ſubtiliſſimorum radiorum lucis, & exacuunt ſenſus ad opera vitæ ſenſitiuæ, quibus agnoſcunt, quæ neceſſaria ſint ad propriam conſeruationem, & mouentur ad ea quærenda: qui

da: qui ſpiritus ſi deſcendant in magna copia, animæ corporis inſtrumenta redduntur robuſtiora & firmiora ad proprias actiones; quod ſi deſint aut imminuantur, deeſt quoque aut imminuitur firmitas illa ac vigor, ſicut ipſa nos docet experientia. Eodem omninò modo Deus Dominus noſter præter virtutes ſupernaturales, quas iuſtis communicat, vt ſupernaturalem gratiæ vitam agant, quaſdam vt intelligant, qua re ad eam vitam conſeruandam indigeant, & alias ad idem conſequendum, illoſque ſecum vniendo, prouidet etiam de illis ſpiritibus vitæ, quos inſpirationes & illuſtrationes vocamus, tanquam ignis diuini ſcintillis, & radijs cœleſtis lucis, quos Spiritus ſanctus qui eſt inuiſibile cor Eccleſię, & IESVS Chriſtus Dominus noſter, qui eſt eiuſdem caput inuiſibile mittũt per omnia mẽbra corporis eius myſtici, & præcipuè ad iuſtos, vt eos in operibus vitæ actiuæ & contemplatiuæ adiuuent; vigorem ac robur addant ipſis virtutibus, ad actus ſuos feruenter exercendos. Conferunt etiam ad pœnitentiam & mortificationem; vt peccata præterita deleãt, vitiaque mortificent: foueant temperantiam & caſtitatem, reliquaſque virtutes morales, quò faciliùs contineant & reprimant impetum paſſionum, eaſque ſubijciant rationis imperio: fidem augent ac prudentiam, reliquaſque virtutes intellectus, vt actus ſuos ac meditationes rectè peragant, perfectamque veritatum cognitionem conſequantur; ſpem &

charitatem fouent, & reliquas virtutes ſupernaturales, quæ illam comitantur, vt intenſe valdè operentur, & vnionem cum Deo, in qua earum perfectio conſiſtit, obtineant. Denique quo maior eſt frequentia, & harum inſpirationum vis, eò noſter feruor in omnium virtutum exercitatione eſt maior. Quod ſi culpa & negligētia noſtra rariùs veniant mox tepeſcere, & lāgueſcere: ſi aūt frequētius veniāt valdeq; ſint ardētes inſigne ab eis auxiliū accipimus, ad currendum & volandum per exercitia orationis & Mortificationis, exiguo aut nullo labore, magno verò profectu. iuxta illud quod ſcriptum eſt: c *requiem tibi dabit Dominus ſemper, & implebit ſplendoribus animam tuam, & oſſa tua liberabit, & erit quaſi hortus irriguus, & ſicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.*

Iſaiæ 58. 11.

QVI ſunt hi ſplendores, quibus Deus animas implet iuſtorum, quos tenerè diligit, niſi illuſtrationes illæ, quibus eorum cognitionem acuit; & inſpirationes, quibus accendit affectum? per has affert illis quietem in omnibus, dat pacem & tranquillitatem in mortificatione paſſionum, & in gubernatione cogitationum; eiſdem irrigat hortum virtutum, vt floreſcant in magna copia feruentium deſideriorum, afferantque fructum plurimum ſanctorum operum: eædem ipſæ copioſiorem reddunt fontem gratię viuum, vt ferueat ſemper, creſcat & ſaliat in vitam æternam ipſæ animæ omnes cogitationes ac deſideria ſua in

cœlo collocent: eiſdem meditatio & attenta in oratione adeſt fiducia, charitas inflammata, contemplatio denique altiſſima. Nam (vt ſanctus Gregorius ait) diuina inſpiratio ſtatim atque animam tangit, eandem eleuat ſupra ſeipſam, reprimit cogitationes rerum temporalium, & inflammat æternarum deſideria, ita vt cœleſtibus tãtum delectetur, terrenarum verò faſtidio quodam afficiatur; tantaque eſt perfectionis altitudo, quam illi cõmunicat, vt eam faciat ipſi Spiritui S. perſimilem.d *Nam quod natum*, inquit, *eſt de ſpiritu, ſpiritus eſt* in nobiliſſimis ſcilicet proprietatibus, quas ipſe habet, vt fuſiùs diximus Medit. 26. & 27. Sextæ partis. Lib. 5. Mor. c. 19. & in Pſal. 6. pœn. d Ioan. 3. 6.

§. I.

Qua ratione Deus inſpirationibus ſuis nos alloquatur.

EX dictis cognoſci poteſt mod⁹. quo Deus loquitur ad cor, cum nos viſitat: vt enim ait S. Aug. occulta Dei locutio, eſt inſpiratio, quà animæ ſuam veritatem & ſuam voluntatem inuiſibiliter oſtendit. Nam ſicut quicquid Deus in ſacra ſcriptura, & Eccleſiæ ſuæ locutus eſt, ad hos duos fines dirigitur, ad aperiendas ſcilicet nobis veritates diuinorum myſteriorum, quas credere & ſcire debemus, vt ſalui ſimus, diſcernendo verum à falſo, certumque ab incerto & ficto: Item ad nos docẽdũ quæ facere debeam⁹, iuxta sãctiſſi- Lib. de tripl. ci habitaculo. S. Greg l. 26 mor. c. 2

mam ipſius voluntatem; ſeparando bonum à malo; pretioſumque à vili & abiecto. Eodem modo quicquid loquitur, aut inſpirat vnicuique id dirigit ad manifeſtandam ei in particulari ſupremam veritatem, ipſum ſcilicet Deũ, reliquaſque veritates, quas ipſum ſcire oportet; & opera etiam, quæ facere debeat, vt ſaluetur. Quod præſtat aut reuocando illi in memoriam ea, quæ prius nouerat, ſed oblitus fuerat; aut noua eorundem ſenſa illi impartiendo, aut alia de nouo reuelando, aut nouos modos eadem intelligendi, & in praxim deducendi. Et quoniam verba Dei, nec in ſpeciẽ tantum, nec inania & abſque virtute & efficacia eſſe poſſunt, ſicut ſunt verba hominum; eo quod ſint verba omnipotentiæ eius, cuius loqui eſt operari, & cuius dicere, eſt facere.

NAM ſtatim atque dixit: fiat lux, facta eſt lux; hinc eſt quod manifeſtans veritatem & voluntatem ſuam interius, ſimul infundat cœleſtem lucem, ad eam cognoſcendam, & ignis diuini ardorem, ad amandam, & magnam fortitudinem ad mandandam executioni. Et propterea dixit S. Bernardus, quod *locutio verbi, ſit infuſio doni*. Quod autem aliud hoc donum eſt, niſi ipſamet inſpiratio, qua animam viſitat, quando orat, aperiendo ſcilicet illi beneuolam & iucundam ſuam præſentiam: a *tunc inuocabis* (ait Eſaias) *& Dominus exaudiet; clamabis & dicet; Ecce adſum*, tecum ſum, hic me habes præſentem, vt inſtar Magiſtri te

rm. 45. in
ant.

Iſa. 58. 9

doceam,

doceam, inſtar Medici te curem, inſtar amici te conſoler, adiuuemq; ſicut omnipotens. O verbum dulciſſimũ, quod ſecum trahit ipſum verbum æternum, à quo profertur? b *Verbum* (inquit) *meum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum, ſed faciet quæcũque volui, & proſperabitur in iis, ad quæ miſit illud.* Si miſero illud, vt ſparſas cogitationes colligat, illas colliget; ſi vt inflammet affectus, inflammabit; ſi vt corda mutet mutabit; ſi vt infirmos corroboret, corroborabit; etſi vt iuſtos ſupra ſe erigat, eriget illos à terra, & collocabit in cacumine cœli. Quid vero mirum, non redire ad Deum vacuum verbum, quod procedit ex ore eius, cum non vacuum procedat, ſe plenum tot donis, quorum largitorem etiam deducit ſecum? Nam ſicut c *Spiritus Sanctus datus eſt Apoſtolis in diſpartitis linguis tanquam ignis*: Ita ſolet ſeipſum dare ſuis amicis, in his inflammatis inſpirationibus, quæ ſunt velut linguæ igneæ ipſius & noſtræ: Ipſius quidem, quia per illas nos alloquitur, molleſacit, illuſtrat, & accēdit: Noſtræ, quia cum illis eum alloquimur, & laudamus d *hymnis & canticis ſpiritualibus*, petimuſque gratias affectibus & e *gemitibus inenarrabilibus.* O Spiritus ſanctiſſime f *loquere, quia audit ſeruus tuus*, moue me Sancta inſpiratione tua, vt ſciam poſſimq; loqui tecum in Oratione. Da tu mihi linguam igneam, qua ſim tecum acturus: ſi enim illa mihi deſit, mutus ero ac frigidus. Circa has inſpirationes, tria

b Iſa. 55. 11.
c Act. 2. 3.
d Epheſ. 5. 19.
e Rom. 8. 26.
f 1 Reg. 3. 15.

quæ magni ſunt momenti, ſunt aduertenda.

Primum eſt quod omnes iuſti, titulum habeant & ius, ad illas petendas & ſperandas, eo quod acceperint ſeptem Spiritus Sancti dona, quæ Sancto Thoma teſte, eis communicantur vt his diuinis impulſibus facilè pareant, præcipuè cum ad heroica, vitæ Actiuæ & Contẽplatiuæ facinora impellunt. Et cum Spiritui Sancto non placeat, quod eius talenta ſint otioſa, certum eſt niſi ipſi deſint ſibi ipſis, inſpiraturum ipſum, quando & quomodo expediet illorum vſui, vt conſequantur eam perfectionem, ad quam illa diriguntur & donantur. Quis gubernator eſſet, in cuius poteſtate ſi venti eſſent, nauemque haberet in procinctu, velaque extenſa ad nauigandum, non efficeret vt ille flaret, qui ad finem ſuæ nauigationis eſſet opportunus? Cum ergo Spiritus Sanctus qui intra ipſum iuſtum habitat, tanquam animæ eius gubernator, Dominus ſit horum diuinorum impulſum, quibus ad perfectam cũ Deo vnionem nauigatur, certum eſt, ſi nauem videat virtutibus ornatam, veliſque ſeptem donorum benè diſpoſitam ad excipiendum vẽtum inſpirationum ipſius, miſſurum eas ipſum magna vi valdeq; opportunè, vt feliciter pergat, & ad portum deſideratum perueniat.

1.2.q 68.a.2 1.

2. Nec tamen propterea cogitandum tibi eſt, ſciri poſſe tempus, locum, exercitium, & occaſionem, qua Cœleſtes hi venti ſint venturi. Totum enim hoc dependet à voluntate ipſius Spiritus Sancti: ſicut ipſemet San-

ſto Iob aſſeruit dicens : g *Nunquid noſti, per quam viam ſpargitur lux, diuiditur æſtus ſuper terram?* Atque ſi diceret, vt Sanctus Gregorius declarat: Quando ego dura corda emollio, & flecto pertinacia, aſpera reddo mitia, frigida inflammo, & infirma corroboro, colligo diſperſa, & inconſtantia firmo, ſcieſne qua via è cœlo veniat ad hæc efficienda lux ſupernarum mearum illuſtrationum, & ardor inſpirationum inflammatarum? Non eſt poſſibile, vt tu ea noueris: ſed ego ſolus noui. h *Spiritus* enim *meus vbi vult ſpirat*, & per media quæ vult, modò in publico, modò in occulto, nunc in Eccleſia, nunc in foro, nunc piam aliquam imaginem aſpiciendo, aut bonum aliquod Exemplum, & laborando aut aliquod negotium agendo, nunc in medijs ipſis peccatis iaculatur huiuſmodi ſcintillas in peccatores.

g Iob. 38. 24. Lib. 29. moral. c. 12.

h Ioan. 3. 8.

3. Nihilominus quædam ipſe media reuelauit, quibus frequentius conſueuit eas communicare: quæ media quidam amicus ipſiꝰ Iob (vt interpretatur S. Gregor.) vocauit i *venas ſuſurri Dei*. Nam vt in corpore humano ſunt venæ & arteriæ, per quas diſtribuitur ſanguis, & Spiritus vitales, per totum corpus & ipſa terra habet ſuas venas & poros, per quos recipit aq̃ maris, & erumpunt fontes: Ita Deꝰ aliquas venas habet, per quas conſueuit vitales hos Spiritus hominibꝰ cõmunicare, fluitq; aqua viua, quæ facit illos ſalire vſq; ad vitã æternã. Maximè verò ordinaria ſunt media, exercitia vitæ

i Iob. 4. 12. S. Greg. lib. 5 c. 19. & 20.

con-

contemplatiuæ; qualia ſunt, audire verbum Dei, ſacros libros pioſque legere atque diuina myſteria meditari: illuc enim accurrit Spiritus S. ad loquendum & inſpirandum quod dicit concionator, liber docet, aut myſterium repræſentat. Et ipſamet Oratio eſt ditiſſima vena; quia loquentes cum ipſo Deo, permouemus ac prouocamus eum ad nobis loquendum. Harum tamen inſpirationum omnium eſt opulentiſſima vena Sanctiſſimum altaris Sacramentum; eo quod ibi ſit verbum ipſum diuinum, quod earum eſt cauſa, & Saluator qui eas eſt promeritus, ſuumque aduentum dirigit ad actualem animæ refectionem, quæ his inſpirationibus datur. Imò ad eas ſuggerendas ſufficeret, & cum in ipſo Sacro Miſſæ fit eleuatio, ipſum videre, eiuſq; præſentiæ cum viua fide aſſiſtere. Si enim Magnes talem qualitatem à ſe eiaculatur in ferrum, vt illud ex loco ſuo euellat ac trahat, ſibique coniungat: Quantò magis venerabilis præſentia amabiliſſimi huius Domini iaculabitur has cœleſtes inſpirationes, quibus trahat nos poſt ſe, noſtrumq; ſpiritum cum ſuo coniungat? O Dilecte noſter *trahe nos* hiſce impulſib. *& poſt te curremus* in ſuauiſſimum *odorem vnguentorum tuorum:* Aperi nobis venas diuinarum tuarum inſpirationum, vt eas obtineamus, & fructu earum gaudeamus. Amen. Cant. 1. 3.

§. 2.

§. 2.

De impulſibus boni Angeli.

CVm his diuinis inſpirationibus, magnam affinitatem habent interiores boni Angeli impulſus; cuius munus eſt, eſſe Dei nuncius, & eius nomine, ad nos viſitandos accedere, vt nobis internè manifeſtet voluntatem Dei, ad eamque executioni mandandam permoueat, iuxta illud, quod ipſe Deus dixit populo ſuo Iſrael: a *Ego mittam angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum quem paraui; obſerua eum, & audi vocem eius, nec contemnendum putes; quia non dimittet cum peccaueris, & eſt nomen meum & auctoritas mea in illo.* Impulſus, aut interius huius Angeli verbum adeo eſt efficax, vt (quod Zacharias Propheta expertus eſt) quando b *loquitur* intus ad cor, omninò *ſuſcitet, quaſi virum qui ſuſcitatur de ſomno ſuo*, excutiēdo ſcilicet omnem eius ſomnolentiam & pigritiam. Si enim Dęmon repentè ſolet iaculari in cor vehementes cogitationes & ſenſus, quos Dauid *immiſſiones per angelos malos* appellat, quibus excitat nos ille & vehementer ad peccandum prouocat. Quātò magis bonus Angelus immittet nobis feruentes cogitationes, quibus nos exercet, & ad exercenda bona opera prouocet tam vitę actiuæ quam contemplatiuæ? Facit enim nobiſcum

a Exod. 23. 20

b Zacha. 4. 1

c Pſal. 77. 49

biſcum inuiſibiliter, q̄ fecit cum Elia fugiente
3.Reg.19.5 Iezabelem, & d *obdormiente in vmbra iuniperi: tetigit enim eum* & excitauit. *dixitq; illi: Surge & comede: qui cum comediſſet & bibiſſet, rurſum obdormiuit, & reuerſus angelus Domini ſecundò tetigit eum, dixitq; illi: Surge comede, grādis .n. tibi reſtat via; qui cum ſurrexiſſet, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctib. vſq; ad montem Horeb*, vbi ipſemet Deus blandè illi locutus eſt, in modum *ſibili auræ tenuis*, aperuitq; illi ſua ſecreta. Hoc inquam modo, cum defatigati laboribus miſerę huius vitæ, & perſecutionib⁹ carnis noſtræ, vexati defatigatione, ac tædio ſuperati, cōponim⁹ nos ad dormiendum, quærentes .ſ. quietem aliquam, ſub vmbra boni alicuius delectabilis terræ: Sanct⁹ tamen Angelus non dormit, nec obliuiſcitur noſtri ſed accedit, interniſq; impulſib. nos excitat, idq; facit bis: impellit enim nos vt à ſomni torpore ſurgamus, operaq; vtriuſq; vitæ tēpeſtiue exerceamus. cum enim tempus eſt laborandi, & aliquid patiendi, nos prouocat ad laborandum, & nos ipſos mortificandos; & cū tempus eſt orandi & meditandi, inuitat nos ad orandum & Meditandum. Quamobrem dixit
ePſal.67.26. Dauid: e *Præuenerunt* Principes *coniuncti pſallentibus in medio iuuencularum tympaniſtriarum*. O quanta cura ait (S. Bernardus) quantaque lætitia coniungunt ſe angeli pſallentibus
Epiſt.78. aſſiſtunt orantibus, manentque cum meditantib⁹, contemplantes comitantur, & præſident

egotian-

Digitized by Google

negotiantib. agnoſcũt hæ ſupnę Poteſtates futuros ſuos cõciues, & ideo valde ſolicitè agũt cũ ijs, qui cæleſtẽ hæreditatẽ ſunt accepturi, cũ illis lætãtur, illos confortãt, cuſtodiũt ac de omnib. pſpiciũt, quib⁹ illi indigẽt; ac deniq; inſpirãt nobis, vt oremus, & nos ipſos mortificemus pſalmos cantãtes, & pulſantes tympana, corpora .ſ. noſtra mortificãtes, quo magis placeat Deo vocũ muſica, ſiue orationes, ſimul cũ Muſica mortificationũ. Quod ſi in his Exercitijs nos ſõnus inuadat, adò excitãt, vnicuiq; dicẽtes: Surge & propera; grandis .n. tibi reſtat via, attẽde ꝙ ſit lõga vitę actiuę, eo ꝙ in ea magna ſit mortificationis maã, & multæ virtutes obtinendæ, & adhuc eſt prolixior vitæ Contẽplatiuæ via, ſi perueniendũ ſit ad altum Contẽplationis montẽ. Si itaq; vita tua eſt breuis tẽpusq; eius incertum, via aũt adeò grandis, decet omninò te pperare, *ireq; de virtute in virtutem*, vſq; ad Sanctũ hunc montẽ: vbi videtur ipſemet Deus Deorũ in Sion, qui dulci ac tenui aura ſuarũ inſpirationũ tuum recreet Spiritũ, loquatur ad Cor, teq; ſibi perfecta amoris vnione coniungat. O excelſe Angele, cuius impulſus multũ conferunt ad has dulces inſpirationes recipiendas, aſſiſte ſemper mihi, excita meum torporem, erige diffidentiam, adiuua infirmitatem: te enim comite, facile perficiã vias mortificationis & Orationis, donec perueniã ad montem Dei, vbi illum videam eoque fruar in eius gloria.

Amen.

§. 3.

Bonæ conſcientiæ dictamina.

VERVM vlterius progreſſa eſt ſuauis prouidentia magni noſtri DEI q. tanquã humanæ naturæ auctor, voluit proprium noſtrum Spiritum, ipſius eſſe linguam & inſtrumentum, per quẽ nos alloqueretur, ſuamq́; veritatem & voluntatẽ aperiret, impellens nos hiſce verbis internis, ad opera exercenda digna homine, qui iuxta rationis regulas vitam ſuam inſtituat. Id aũt præſtat in nobis ſyndereſis conſcientia quę lumen eſt naturale, quod ipſe Deus poſuit in noſtro intellectu, & vt dixit Dauid: a *ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*, quod nobis oſtenderet bonum faciendum, malumq́ue fugiendum; voluntati quoq; indidit naturalem propenſionem ad ſequendum bonum, & fugiendum malum, ex qua tanquam ex ſemine procedunt illæ Virtutes, quas noſtris actibus comparamus. Et propterea ait S. Thomas ſunt illæ nobis narurales, naturaliq́; noſtri Spiritus propenſioni conformes; quamuis eædem aduerſentur deprauatæ carnis noſtræ inclinationi. Et hinc procedit pugna illa adeo antiqua & quaſi naturalis inter carnẽ & Spiritũ: b *caro.n.concupiſcit aduerſus ſpiritum & ſpiritus aduerſus carnem.* Vnde ſicut in carne noſtra eſt cõtinuus quidam excitator, qui impellit nos ad vitia (quem

S.Tho.1.p.q. 79 a.12.& 13

a Pſal.4.7.

1.2.q.63.a.1.

b Galat.5.17

fomitem

Theologi fomitē peccati appellant, Apoſtol. autem c *legem peccati*, & d *ſtimulum carnis, & Angelum Satanæ qui illum Colaphizat*, & eſt quaſi lingua ipſius Dæmonis) Qui excitator ſiue fomes repentè profert malas cogitationes, fœdas imaginationes, & iaculatur ſcintillas peruerſorum deſideriorum, ſumpta occaſione ex ijs, quæ ſenſibus arrident & placent; aut ex malo aliquo humore, qui in corporibus mouetur, quibus motibus repentinis (quamuis non ſint peccata, propterea quod non ſint act⁹ liberi) nos excitat, & ad peccandum prouocat, contendens apud Spiritum, vt illis conſentiat; & illi ad effectum perueniant. Ad hunc ergo modum in ipſo noſtro Spiritu, qui eſt ſuperior pars animæ, poſuit Deus ſynderesin ſiue conſcientiam, quæ (vt Origenes expendit) eſt perpetuus quidam excitator, qui nunquam dormit, & continuus concionator, qui nunq̃ obmuteſcit, & Pædagogus qui ſemper nos comitatur, exhortans nos ad Virtutem, & retrahens ab omni vitio. Sumpta .n. occaſione ex his rebus, quas videmus, audimus, aut legimus, naturali ei⁹ inclinationi conformes, ſtatim ꝓducit bonas cogitationes ac deſideria, quibus nos prouocat ad virtutū exercitationē. Et quando bonū opus eſt peractū, illud approbat, laudat, præmiūq; ei reddit pacem bonæ Conſcientiæ. Contra verò cum labimur in culpā, reprehendit nos. & remorſu quodā caſtigat ne in eandē relabamur. Quod ſi redeat occaſio eandē repetendi monet nos, vt eā euitemus, aſſumamuſq;

c Rom. 7.23.
d 2. Cor. 12. 7

Lib. 2. in Ep ad Roma.

media apta ad præueniendum malum. Et hoc eſt munus, quod præſtat bona Conſcientia, quę eſt tanquam Vicarius & locum tenens ipſius Dei, & promulgat diuinam eius legem Naturalem, (aut ꝙ Apoſtolus dixit) eſt ipſamet c *lex viua, ſcripta in cordibus hominum*; cui legi & dictamini ſi pareas Deo, ipſi pares; ſi cõtemnas, etiam Deum contemnis; ipſe eſt enim, qui te per illud alloquitur. Quod ſi aſſueueris eidem obedire, erit tibi fidelis adiutor in vita ſpirituali. Coniũcta enim natura & gratia feliciter progrediuntur in operibus virtutis ſicut nauis cuius vento perflatur puppis.

c. Rom. 2. 15.

§. 4.

De ſtimulis Charitatis.

SED quoniam terminus eſt ſphæra naturalis luminis ac ſyndereſis ita breuis eſt, vt non extendat ſe vltra naturales veritates, & opera bona moralia quę rationis regulis sũt conformia: voluit etiam diuina prouidentia non deeſſe gradui ſupernaturalis gratiæ; id, ꝙ natura habet. Ideoq; indidit intellectui lumẽ fidei, quod nobis oſtendit quidquid ad noſtram ſalutem pertinet. Voluntati verò inſculpſit virtutem charitatis, quæ nos ad ea amanda & executioni mandanda impellat. Quare Spiritus ipſius iuſti hac fide illuſtratus, & hac charitatis propenſione exornatus, ipſum prouocat ad omne genus bonorum operum moralium & ſupernaturalium, vitæ actiuæ & Contem-

platiuæ; iuxta illud Apoſtoli: a *Charitas Chriſti vrget nos* ad omnia, quæ ad ipſius obſequium pertinent. Quod ſi capitalis hoſtis Charitatis, qui eſt amor proprius, vel quæcunque alia vehemens cordis propenſio, eſt perpetuus quidam excitator & promotor cogitationum & deſideriorum, ad rem quam amat, ſiue concupiſcit; vt exempli cauſa efficit paſſio auaritiæ in auaro, & ambitionis in ambitioſo; quid mirum quod amor Chriſti, quando eſt benè radicatus in corde, ſit etiam perpetuus excitator, & ſeminarium ſanctarum cogitationum & affectuum, qui nos ad Deum deducant, & ad exercitium ſanctorum operum? neque enim minor eſſe debet vis amoris diuini, quam ſit amoris proprij. Hic diuinus amor eſt nobis continuus aculeus, vrgens nos ad currendum in vita ſpirituali; eſt fornax quædam emittens frequentes ſcintillas quę cæteras virtutes ad ſuos actus impellunt. Si enim dormis, diuinus hic amor te excitat; Si ignauus es ſpiritum ille tibi reddit & vt pergas, impellit; ſi debilis, ille te corroborat; ſi diſtractus, te recolligit, & in ipſomet tempore ad quietem deſtinato, ipſe nō quieſcit, ſed vigilat ſemper, & in medio decurſu ſomni te vocat, modò ad opera vitæ actiuæ, modò ad Cōtēplatiuæ: Sicut Spōſa dicebat: b *Ego dormio, & cor meũ vigilat*, corpore.n. dormiēte, Dei amor nō dormit; Sed Sponsā ſuis clamorib. vocat, c *Surge propera amica mea.* in quę verba ait S Bern. Vox quæ blandè nobis mani-

a 2. Cor

b Cant. 5. 2.

c Cant. 2. 10. Serm. 57. in Cant.

feſtat voluntatem diuinam,non eſt alia quam ipſemet amor,qui ocioſus eſſe non poteſt, ſed nos vrget, ſuadetq; quod eſt diuinæ voluntati conforme. O amor æterne,inſculpe Spiritui meo fidem adeò viuā,caritatēq; adeò ardentē, vt ſemper me excitēt ad tuā voluntatē amplectendam,in quo conſiſtit vita mea.Et quoniam debilitas mea in cauſa eſt, vt ſæpius illæ dormitent,& à ſuis actionibus deſiſtant, tu as Domine excita,ſuperniſque tuis impulſibus calcar adde,vt illæ me excitent ſuiſq; impulſibus vrgeant, Amen.

.Thom.1.2. 65.A.2.

§. 4.

Quantum noceat quatuor his impulſibus reſiſtere.

EX prædictis omnibus id infero, ſi cupias in ſpirituali vita proficere, debere te in tuis actionibus aliquē ex quatuor his impulſib. ſequi: Siquidem omnes ab Spiritu S. proueniunt,q nunc per ſeipſum & ſanctam ſuā inſpirationem nos alloquitur,dirigit ac fouet; nunc per miniſtros ſuos Angelos, alias per inſtinctum rationis, & lumen naturale, aut per dictamen fidei charitate inflammatæ. Quod ſi hi Spiritus impulſus, alas moueant vitæ Contemplatiuæ, manus verò actiuæ, ſecurè poteris & abſque reſiſtentia aut digreſſione ad rem aliquam contrariam, eos ſequi. Et quoniam non ſolum ad bonum mouent & adiuuant, ſed etiam malo aduerſantur, dum nobis inſpi-

rant,vt

rant, vt illud fugiamus, in vtroque oportet illis parere. Nam quam vtile eſt illis obedire, tam eſt noxium illis reſiſtere aut eos proculcare. Id enim eſt ſicut Apoſtolus dixit, a *ſpiritum bonum extinguere* quod non relinquetur multum, vt Chriſtus Dominus noſter inſinuauit dicens: *b Eſto conſentiens aduerſario tuo citò, dum es in via cum eo, ne forte tradat te iudici, & iudex miniſtro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies, inde donec reddas nouiſſimum quadrantem.* Exploratum eſt autem, vt multi patres dicunt, aduerſarium hunc quē Chriſtus iubet conſentire, non eſſe Dęmonem, mundum, aut carnem quibus potius debemus in omnibus contradicere tanquam hoſtib. perniciem noſtram quærentibus. Illud ergò magis eſt certum, hunc aduerſarium eſſe Spiritum bonum complectentem quatuor illos Spiritus ſuperius poſitos, qui ſuis dictaminibus & inſpirationibus, carni noſtræ aduerſatur, culpas noſtras reprehendit, ſuperflua amputat, prauis propenſionibus reſiſtit, ſemperq; nos hortatur fugere noſtras proprias voluntates: & vniuerſim in omni opere prauo & imperfecto nos arguit ne tale quid faciamus. Quare etſi nobis aduerſetur, non tamē hoſtis eſt, ſed amicus & comes, qui ambulat nobiſcum toto tempore huius vitę, ſemper procurans noſtrum bonum. Non potes propiam conſcientiam fugere, quam deducis tecum quocunque eas, teque oppugnabit remorſibus ſuis. Bonus Angelus nunquam tui commodi curam deponit, nec

a 1. Theſſ. 5. 19.

b Matt. 5. 26.

S. Aug. lib. qq veter. & noui teſtam. q 20 & li. de Salutari. documen c 64. S. Ambroſ. li 7 in Lucam. c 22. S Bern Ser. 85. in Cant. S. Dorotheus Serm. 3. de Conſcientia

deſinet tibi aduerſari in malo multò verò minus curam tui deponit Deus,qui intra teipſum eſt,tecumq́; ambulat,atque inſpirat, vt à malo declinans ſequaris bonum.

HVIC aduerſario, ſiue aduerſarijs, monet Saluator noſter cito conſentire, abſq; excuſationibus aut dilationibus, obediendo eorum inſpirationibus,acceptando correctiones, & ſequendo conſilia,alioqui futurus ſemper in amariſſima pugna.Nam quis(ait Iob) *reſtitit ei, & pacem habuit.* Tua ipſius Conſcientia tuus erit carnifex, & tanquam vermis duplicis oris mordebit ob malum quod agis, & bonum q agere negligis,& Angelus qui tuæ peregrînationis erat ſocius erit actor contra tuam pertinaciam, quam d *non dimittet cum peccaueris* inultam; & Iudex,qui in hac vita tibi erat beneuolus in aduerſarium conuertetur ſeueriſſimum,qui ſi optimè tecum agatur, conijciet te in carcerẽ Purgatorii, vbi exquiſitiſſimis cruciatibus,lues has reſiſtentias & inobedientias nec inde exibis,donec vltimũ ſolueris quadrãtem,vel minimam .ſ. culpam quam admiſeris. Adeoq́; grauis eſſe poteſt tua pertinacia in reſiſtendo,vt ſis dignus,qui in alium profundiorem,magis tremendum & æternum carcerem conijciaris; ex quo non licebit exire niſi toto debito perſoluto; quod quia erit impoſſibile, etiã impoſſibile erit inde exire:Quia in inferno nulla culpa remittitur. Et quoniam qui patitur , eſt ipſius iudicis hoſtis,nullâ pœnâ pro vlla culpa ſatisfacit: Erit itaque maximæ prudentiæ

Iob.9.4.

Exod.23.21

dentiæ perpetuas inducias cum his aduerſarijs habere, quandiu vixeris, fœdusq; cum eiſdem inire, vt quicquid iuſſerint, aut cóſuluerint faciamus: quo perfectionem per eos aſſequamur; & tandem nos recipiant in æterna tabernacula.

CAPVT. XXII.

DE TRIBVS EXTRAORDINAriis modis, quibus Deus hominibus loquitur: & quoſnam eius verba effectus habeant.

MODI hactenus poſiti, quibus Deus nobiſcum loquitur, communes ſunt & ordinarij ſunt alij extraordinarij & præter communem legem qui varijs nominibus nuncupantur. Nam cum aliquid manifeſtant, quod antea erat incognitum, appellantur reuelationes; cum ſunt de rebus futuris dicuntur Prophetiæ; quando ipſa perſona quæ nos alloquitur, nobis apparet, ſiue per ſeipſam, ſiue per figuram aliquam aut ſimilitudinem, quæ illam repræſentet, aut per alia ſigna ſenſibilia, quæ ſignificant aliqua myſteria, appellantur Viſitationes, Apparitiones, aut Viſiones de quibus

Hos modos colligit Sanct. Greg. lib. 8. moral. S. Thom. 2. 2. q. 171. a. 3.

agetur in tractatu tertio, qui eſt de Contēplatione, quas ad tria genera reducem⁹: iuxta quę, alios tres modos prodigioſos hîc indicabim⁹, quibus Deus ſolet alloqui ſeruos ſuos.

PRIMVS ergo modus, quo De⁹ loquitur cū ſeruis ſuis, eſt per verba externa in aëre fabricata, & auribus corporis percepta, homine vigilante: quæ verba quando ab ipſo Deo ſunt, operātur interius id ꝙ repręſentāt & ſignificāt. Nā De⁹ vtitur illis tanq̄ inſtrumentis, ad illuſtrandū ſpiritū & loquendū ad cor eius, qui ea audit, licet cum diriguntur ad aliquid multis manifeſtandum, nō eundē in omnibus effectū habeant. Huius generis erant multa reſponſa, quæ Deus dabat Moyſi & Dauidi, cum aliquid interogarent. Et vox æterni Patris, quæ apparuit in Baptiſmo & Transfiguratione Chriſti

Matt 3. 17. Domini noſtri dicens: a *Hic eſt filius meus dile-*

Ioan. 12. 28 *ctus, in quo mihi complacui.* Et cùm aliàs *venit vox de Cœlo,* reſpondens ipſi: *& clarificaui, & iterum clarificabo.* Et quando Angelus Gabriel apparuit Bea. Virgini, hoc etiam modo eſt locutus, vniuerſim enim cum Angeli humana corpora aſſumunt, loquuntur vocibus ſenſibilibus, quas aures ꝑcipiunt diſtinctè Sicut et-

Lucæ. 2I. 4. iā in nocte Natalis Chriſti dicebāt, c *Gloria in*

Actor. 9. 4. *altiſsimis Deo,* Et ipſemet Saluator noſter, ſolet hoc modo loqui ſeruis ſuis, vt locut⁹ eſt Saulo, cum dixit: *Saule Saule, cur me perſequeris?* Quin etiam audita ſunt huiuſmodi verba prodijſſe ex ſanctiſſimo Altaris Sacramento, dicendo aliquid oranti feruenter. ſi-

cut eue-

cut euenit cuidam homini Romæ, quem ſummus Pontifex Gregorius XIII. hortabatur ingredi noſtram ſocietatem: qui cùm repugnantiam ſentiret in ſe ad id faciendúm, deſcendit ad templum S. Petri, genibus flexis ante S S. Sacramentum, magno feruore petijt manifeſtari ſibi ipſius Chriſti Domini voluntatem; & repentè exijt vox de tabernaculo, quæ illi: *eſto de Societate nominis mei*, apparuit verò certò fuiſſe Dei vocem, ex tribus admirandis effectibus, quos operata fuit: primus fuit maximæ reuerentiæ, quia proiecit eum in terram magno timore & tremore, ſicut in huiuſmodi occaſionibus euenire ſolet, ad eũ modum, quo vox æterni patris in monte Thabor proiecit in terram tres Apoſtolos, qui eã audierunt. Secundus effectus fuit: Quod eius cor ita commutauerit, vt vehementer afficeretur ad id, quod antea horrebat. Vincens videlicet cum ſuauitate repugnantiam omnem, ac difficultates, quę ipſum ab ingreſſu religionis retardabant. Tertius fuit quod infuderit illi repentę magnam nominis Iesv exiſtimationem, idque tanta luce & claritate inæſtimabilium diuitiarum, quæ in eo nomine latent, vt quoties de eo loqueretur, in magnam admirationem raperet omnes, qui eum audiebant. Hoc exemplum attuli, vt cognoſcantur indicia harum vocum ſenſibilium, quando ſunt à Deo & angelis eius. Tales quoque prodeunt interdum ab aliquibus deuotiſſimis imaginibus: nunquam enim bonus ſpiritus in-

Dan. 10. 9.

Matth. 17. 6.

ſtrumentis vtitur profanis aut indecentibus, ad talia verba proferenda Semel tantum in S.
e Num. 22. 28 Scriptura legimus, e *Dominum aperuiſſe os aſinæ, vt loqueretur Balaam*, ſibi inſidenti: vt prauos eius greſſus impediret. Nam aliàs per os beſtiarum loqui potiùs eſt proprium dœmonis, qui per os ſerpentis locutus eſt, vt Euā deciperet.

2\. SECVNDVS modus, quo Deus D. N. loquitur, eſt ſuperiore frequentior, per verba ſcilicet interiora, quæ formantur in imaginatione & ſenſibus animæ internis, in quibus componit rationes & ſentētias, quas vult innoteſcere ei, cum quo loquitur, ad eum modum, quo ſolet accedere ſomniantibus, & hac ratione loqui ſolet ſeruis ſuis, & rem aliquam reuelare & docere, ſiue per ſeipſum, ſiue per ſanctos Angelos ſuos: modo proferendo ipſa verba, nō tamē patefacta perſona proferentis, modo imprimēdo imaginatiōi aliquas imagines aut figuras ipſius loquētis; quæ quoniam referunt rem corpoream, ſolent interdum eſſe tanquā viua effigies ipſiuſmet corporis, quod loquens perſona habet, vti ſunt Chriſtus Dominus noſter, & ſancta eius Mater, quale corpus in eo gradu ſplendoris & pulchritudinis repræſentant, quo Deus vult. interdum ſunt effigies eiuſdem corporis, in ea proportione ac diſpoſitione, quam aliquando habuit; quando exēpli cauſſa proponitur Chriſtus vt infans, aut in cruce pendens, aut aliquis Sanctus, eo vultu & habitu, quem geſtabat in hac vita: interdum

dum ſunt figuræ perſonæ alicuius humanæ, purum aliquem ſpiritum referentis, eum videlicet aut Angelum, aut aliquam ſanctam animam, ſed in eo habitu & ornamentis adeò caſtis, grauibus & admirandis, vt facilè appareant excellentes ſpirituum horum excelſorum virtutes & proprietates; qui quaſi induti eſſe videntur illis figuris, per quas loquuntur & ſeſe communicant animæ: quæ ſuperiore parte intellect⁹ diuina luce illuſtrati aſſequitur ac penetrat, quod illi dicitur, cæteraque myſteria per illas figuras repræſentata. Et quamuis hoc totum intra ipſam animam geratur, interdum tamen videntur propè ipſam eſſe ac loqui; interdum verò valdè procul, aut in ipſo cœlo. Id quod aliquando euenit in ſomnijs; ſicut locutus eſt Deus Patriarchæ f *Iacob* ex ſummitate ſcalæ. & aliquibus g *Prophetis*, & ſic ſolet Deus viſitare ſeruos ſuos h *aperiens*(vt in Iob dicitur) *aures virorum & erudiens eos inſtruit diſciplina*, tum quod illud tẽpus ſit valdè quietum, ceſſantibus externis ſenſibus à ſuis actionibus: tũ vt procul magis ſint à tribuendo hoc fauore meritis ſuis: aut denique, vt ſic reddat præmium diligentiæ, qua ſe ad matutinam orationem præpararunt, aut ad ſomnum religioſum habendum, ſicut ſupra dictum eſt. Sed hæc interna verba vt plurimũ ſolent eſſe in vigilia, & in ipſamet oratione, adeò diſtinctè exprimentia quod Deus vult, atque ſi reuera ſenſibilia verba proferrentur, & ita aliunde veniunt efficaciter & viuaciter,

f Gen. 28.13

g Num. 12.6

h Iob. 33.15

vt facilè appareat omnipotentia Domini illa proferentis, iuxta illud Apoſtoli : i *viuus eſt ſermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. pertingens vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compaqum quoque ac medullarum & diſcretor cogitationum & intentionum cordis*, quod euellit ab omni affectione ſenſuali, vel maximè cordi agglutinata; efficitq; reliquos effectus, quos diuinæ inſpirationi ſupra attribuimus, licet efficacius & fortius, ſimul verò etiam ſuauiſſimè, & propterea dicitur venire nunc tanquam k *vox aquarum multarum*: nunc quaſi l *vox auræ lenis*, aut m *ſibilus auræ tenuis*, cuius effectus deprehendemus ex ijs, quæ fecit Elias, quando illam vocem audiuit, cùm eſſet in ſpelunca in monte Dei. Nam *cum eam audiſſet, operuit vultum ſuum pallio & egreſſus ſtetit in oſtio ſpeluncæ.* Quid eſt (inquit ſanctus Gregorius) vultum ſuum pallio operire, niſi nobis ſignificare, quod quando Deus loquitur, efficiat in nobis profundam humilitatem, cum ſumma reuerentia coniunctam, inſignem interiorem & exteriorem recollectionem imaginationis & ſenſuum corporis, rapiendo totam animæ attentionem ad ijs attendendum, quæ Deus dicit? Eſtque admiratione dignum, quod cùm Elias audiſſet ſpiritum grandem & fortē, ſubuertentē mōtes & conterentē petras, & ignē, qui poſt tantā cōmotionem violenter pertrāſibat, nō operuit vultū ſuū, niſi cum ſenſit ſibilū auræ tenuis, in quo veniebat Deus; non aūt

i Heb. 4. 12.
k Apoc. 1. 15.
l Iob. 4. 16.
m 3. Reg. 19. 12.
Lib. 5. mor. c. 26.

in re-

in reliquis,quæ in tanta commotione præceſſerant: vt nobis ſignificaret, nullam creaturam ſufficere ad nos recolligendos, niſi in ea ſit ipſe Creator. Quid verò eſt prodire Eliam mox ex porta ſpeluncæ,niſi vt nobis ſignificetur,quod vox & inſpiratio Dei ſtatim nos faciat à nobis ipſis exire, vt incipiamus ipſum Deũ cognóſcere? ſicut experta fuit quæ dicebat: n *anima mea liquefacta eſt vt locutus eſt* dilectus meus,aut vt alia lectio habet: o *anima mea egreſſa eſt in ſermone eius*, quia dilecti verbum inflammatum igne amoris, quem in diuino ſuo pectore habebat, illam emolliuit dilatauitque inſtar ceræ liquefactæ,quæ extẽditur ac dilatatur pluſquam ipſius natura exigat,& ita illam extra ſe eduxit,non vt in alias creaturas ſpargeretur, ſed vt in ſui creatoris conſpectu totam ſe effunderet,& extra ſe facta, ſupra ſeipſam ſe attolleret ad illum cognoſcendum, & ſe diuino illius ſpiritui coniungendum,deiiciendo ſe in ſeipſam, vſq; ad propriam defectionem, eó quod nihil vltra poſſit.Sed quiſnam explicare poterit ſenſuum altitudinem,affectuum teneritatem, & exultationis dilatationem, quæ tunc accipit anima? Sed hoc nunc omittamus, donec de hoc modo contemplationis fuſior redeat ſermo,ſi tamen nolis indignus inueniri,qui hæc in teipſo experiaris, excitare ſicut Elias à ſomno tepiditatis, & ambula feruenter contendendo aſcendere ad montem Dei, orationem ſcilicet & contemplationem, ingredere ſecretã

n Cant.5.6.

o iuxta LXX

& ab-

& abſconditam ſpeluncam penetrale ſcilicet tui cordis, ad illud te recipe, ad loquendum & conuerſandum cum tuo dilecto, veniet enim ipſe, vt te viſitet, tecumq; loquatur, modo tibi magis conueniente. Quod ſi loqui cœperit, & aliquid inſpirare ad ipſius obſequium ſpectans, recollige te ad attentè audiendum. ac teipſum offer ad exeũdum à te, vt illud exequaris, operi vultum tuum pallio, diſcretione ſcilicet, ſeruans portas tuorum ſenſuum, non complacendo tibi in eo, quod videas, aut ab hominibus videaris, vt ita dignus fias; qui videas & loquaris cum ipſo Deo, complaceatque ipſi tecum colloqui; ſed caue viſiones & colloquia extraordinaria deſiderare, quæ nũquam conceduntur ſuperbè aut inani curioſitate quærentibus, ſed humiliter eas declinãtibus, & propriam indignitatem ac miſeriam agnoſcentibus.

3. TERTIVS modus, quo Deus D.N. alloquitur ſuos, eſt omninò ſpiritualis in ſuperiori animæ parte, intellectu ſcilicet, & voluntate, quo ipſe ſolus vt paulò poſt videbimus, poteſt immediatè ſuas inſpirationes & illuſtrationes iaculari, loquendo. ſ. cum hominibus, ſicut cũ Angelis & beatis animabus. Nã intellectus ſimul eſt auditus & viſus animæ: auditus eſt quatenus à Deo accipit inſtructionem, attenditque quid ſibi dicatur: viſus eſt, quatenus illud intelligit & aſſequitur. quare in altiſſima contemplatione audit, videtq; ſicut Apoſt. in raptu ſuo audiuit arcana verba Dei. Et hãc ob

cauſam quicquid ad hunc verborum modum pertinet, reijciemus ad 3 Tract. nunc tranſeamus ad declarandum, quod magis delicatum eſt & vtile in hac materia, ne contingat nos in ea errare.

CAPVT XXIII.

VARIA DOCVMENTA ET regulæ generales ad cognoſcendas veras viſiones, inſpirationes & reuelationes Dei: impulſuſque ſpiritus boni.

QVOD in vita ſpirituali maximè neceſſarium ac vtile, iudicatur, eſt cognoſcere motus & ſenſus internos, qui in corde noſtro ſentiũtur, vt ſcilicet diſcernatur, quandó à bono Spiritu, & quãdo à malo proueniant. Sæpè enim Apoſtolo teſte, a *ipſe* I.
Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis, & ſpi a 2. Cor. 11, 14.
ritus dœmonis fingit ſe ſpiritũ Dei, imitando ipſius impulſus & interiora colloquia: ex quo prouenit, vt quem Spiritus S. impulſum exiſtimamus, per ipſius dona ad noſtrã perfectionẽ immiſſum, is Draconis ſeptem capitũ ſit impetus in noſtrã perniciẽ, & vt ait Sapiens, b *eſt* b Prov. 14. 12
via quæ videtur homini iuſta, nouiſſima autem & c. 16. 25.

eius

eius deducunt ad mortem culpæ & æternæ pœnæ. Et quoniam iſte Draco aſtutus eſt valdè, magnam habet peritiam in his fictionibus fabricandis. Si enim pictor ille adeò ad viuũ pingere potuit botrum vuarum, vt volantes ad eum auiculæ, eius grana ſuis roſtris pinſerent, vt comederent, perſuaſæ quod eſſent vera: non mirum eſt, ſi dœmon ita nouerit in anima noſtra pingere tales affectus, vt cùm reuera tantum ſint pictæ virtutes, veræ tamen eſſe videantur: & eiſdem ineſcentur, qui multum ſibi tribuunt in ſpiritualibus.

2. PRAETEREA magna eſt affinitas & ſimilitudo, inter aliquos affectus vitioſos, & virtuoſos, adeo vt contingat ſæpè nos tranſire ab ſtudioſo affectu ad prauum, exiſtimantes virtutem eſſe, quod reuera eſt vitium, & iram iudicantes zelum, prodigalitatem, liberalitatẽ puſillanimitatem & hypocriſim, humilitatẽ præſumptionem, confidentiam, pertinaciam, conſtantiam, & amorem proprium, diuinum amorem.

3. ACCEDIT carnis noſtræ ſagacitas, & paſſionum noſtræ ſenſualitatis feruor & furor; ex quo prouenit, vt cor his paſſionibus agitatum iudicium rationis inuertat, trahatque poſt ſe, & iudicet pulcrum eſſe turpe illud quod amat, c *dicat q; malum bonum, & bonum malum, & ponat tenebras lucem & lucem tenebras, & amarum in dulce, & dulce in amarum.*

c Iſa. 5. 20.

DENI-

DENIQVE imbecillitas noſtri intellectus ſufficiens cauſa eſt, vt non poſſit penetrare abyſſum cogitationum & affectionum, quæ in corde noſtro gerũtur, quod ſolus ipſe d *Deus* (vt ipſemet dixit apud Ieremiam) *ſcrutari poteſt* ac penetrare, nec aliquis cognoſcere illud poteſt, niſi idem Deus ſpiritualem det lucem ad illud cognoſcendum. Quamobrem concludit ſanctus Gregorius, duas nobis incumbere curas magni momenti: Primam examinandi ac diligenter inquirendi, quid in corde noſtro agatur, ne in ijs quæ agenda ſunt, abripiat nos impetus carnis manifeſtus, nec prauis cogitationibus animus ſeductus, mala eſſe cognoſcat, & tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne ſe impetus carnis, quaſi impetus ſpiritus latentes ſubijciat, & culpas quas committimus nobis virtutes fingat. Sciendum enim eſt, quia grauiores magiſque noxiæ ſunt culpæ, quæ ſuper inducta ſpecie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confuſionem deijciunt, atque ad pœnitentiam trahunt: iſtę verò non ſolùm in pęnitentia non humiliant, ſed etiam mentem operãtis eleuant, dum virtutes putantur. Hæc ſanctus Gregorius, cuius vtrumque conſilium plurimum confert ad id, de quo agimus, & primum multum iuuat ſecundum. Si enim ſtudeas humiliter & velociter obedire inſpirationibus, quas apertè cognoſcis eſſe Dei, moxque reſiſtis ſuggeſtionibus, quas deprehenderis eſſe dœmonis, non

4.

d Ierem. 17.

Hom. 5. in Eccli. 1.

eius deducunt ad mortem culpæ & æternæ pœnæ. Et quoniam iſte Draco aſtutus eſt valdè, magnam habet peritiam in his fictionibus fabricandis. Si enim pictor ille adeò ad viuū pingere potuit botrum vuarum, vt volantes ad eum auiculæ, eius grana ſuis roſtris pinſerent, vt comederent, perſuaſæ quod eſſent vera: non mirum eſt, ſi dœmon ita nouerit in anima noſtra pingere tales affectus, vt cùm reuera tantum ſint pictæ virtutes, veræ tamen eſſe videantur: & eiſdem ineſcentur, qui multum ſibi tribuunt in ſpiritualibus.

2. PRAETEREA magna eſt affinitas & ſimilitudo, inter aliquos affectus vitioſos, & virtuoſos, adeo vt contingat ſæpè nos tranſire ab ſtudioſo affectu ad prauum, exiſtimantes virtutem eſſe, quod reuera eſt vitium, & iram iudicantes zelum, prodigalitatem, liberalitatē pusillanimitatem & hypocriſim, humilitatē præſumptionem, confidentiam, pertinaciam, conſtantiam, & amorem proprium, diuinum amorem.

3. ACCEDIT carnis noſtræ ſagacitas, & paſſionum noſtræ ſenſualitatis feruor & furor; ex quo prouenit, vt cor his paſſionibus agitatum iudicium rationis inuertat, trahatque poſt ſe, & iudicet pulcrum eſſe turpe illud quod amat, c *dicat q; malum bonum, & bonum malum, & ponat tenebras lucem & lucem tenebras, & amarum in dulce, & dulce in amarum.*

c Iſa. 5. 20.

DENI-

DENIQVE imbecillitas noſtri intellectus ſufficiens cauſa eſt, vt non poſſit penetrare abyſſum cogitationum & affectionum, quæ in corde noſtro gerũtur, quod ſolus ipſe d *Deus* (vt ipſemet dixit apud Ieremiam) *ſcrutari poteſt* ac penetrare, nec aliquis cognoſcere illud poteſt, niſi idem Deus ſpiritualem det lucem ad illud cognoſcendum. Quamobrem concludit ſanctus Gregorius, duas nobis incumbere curas magni momenti: Primam examinandi ac diligenter inquirendi, quid in corde noſtro agatur, ne in ijs quæ agenda ſunt, abripiat nos impetus carnis manifeſtus, nec prauis cogitationibus animus ſeductus, mala eſſe cognoſcat, & tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne ſe impetus carnis, quaſi impetus ſpiritus latentes ſubijciat, & culpas quas committimus nobis virtutes fingat. Sciendum enim eſt, quia grauiores magiſque noxiæ ſunt culpæ, quæ ſuper inducta ſpecie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confuſionem deijciunt, atque ad pœnitentiam trahunt: iſtę verò non ſolùm in pęnitentia non humiliant, ſed etiam mentem operãtis eleuant, dum virtutes putantur. Hæc ſanctus Gregorius, cuius vtrumque conſilium plurimum confert ad id, de quo agimus, & primum multum iuuat ſecundum. Si enim ſtudeas humiliter & velociter obedire inſpirationibus, quas apertè cognoſcis eſſe Dei, moxque reſiſtis ſuggeſtionibus, quas deprehenderis eſſe dœmonis, non

4.

d Ierem. 17. 9.

Hom. 5. In Eccli. 1.

eius deducunt ad mortem culpæ & æternæ pœnæ. Et quoniam iſte Draco aſtutus eſt valdè, magnam habet peritiam in his fictionibus fabricandis. Si enim pictor ille adeò ad viuū pingere potuit botrum vuarum, vt volantes ad eum auiculæ, eius grana ſuis roſtris pinſerent, vt comederent, perſuaſæ quod eſſent vera: non mirum eſt, ſi dœmon ita nouerit in anima noſtra pingere tales affectus, vt cùm reuera tantum ſint pictæ virtutes, veræ tamen eſſe videantur: & eiſdem ineſcentur, qui multum ſibi tribuunt in ſpiritualibus.

2. PRAETEREA magna eſt affinitas & ſimilitudo, inter aliquos affectus vitioſos, & virtuoſos, adeo vt contingat ſæpè nos tranſire ab ſtudioſo affectu ad prauum, exiſtimantes virtutem eſſe, quod reuera eſt vitium, & iram iudicantes zelum, prodigalitatem, liberalitatē pusillanimitatem & hypocriſim, humilitatē præſumptionem, confidentiam, pertinaciam, conſtantiam, & amorem proprium, diuinum amorem.

3. ACCEDIT carnis noſtræ ſagacitas, & paſſionum noſtræ ſenſualitatis feruor & furor; ex quo prouenit, vt cor his paſſionibus agitatum iudicium rationis inuertat, trahatque poſt ſe, & iudicet pulcrum eſſe turpe illud quod amat, c *dicat q; malum bonum, & bonum malum, & ponat tenebras lucem & lucem tenebras, & amarum in dulce, & dulce in amarum.*

c Iſa. 5. 20.

DENI-

DENIQVE imbecillitas noſtri intellectus ſufficiens cauſa eſt, vt non poſſit penetrare abyſſum cogitationum & affectionum, quæ in corde noſtro gerũtur, quod ſolus ipſe d *Deus* (vt ipſemet dixit apud Ieremiam) *ſcrutari poteſt* ac penetrare, nec aliquis cognoſcere illud poteſt, niſi idem Deus ſpiritualem det lucem ad illud cognoſcendum. Quamobrem concludit ſanctus Gregorius, duas nobis incumbere curas magni momenti: Primam examinandi ac diligenter inquirendi, quid in corde noſtro agatur, ne in ijs quæ agenda ſunt, abripiat nos impetus carnis manifeſtus, nec prauis cogitationibus animus ſeductus, mala eſſe cognoſcat, & tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne ſe impetus carnis, quaſi impetus ſpiritus latentes ſubijciat, & culpas quas committimus nobis virtutes fingat. Sciendum enim eſt, quia grauiores magiſque noxiæ ſunt culpæ, quæ ſuper inducta ſpecie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confuſionem deijciunt, atque ad pœnitentiam trahunt: iſtę verò non ſolùm in pęnitentia non humiliant, ſed etiam mentem operãtis eleuant, dum virtutes putantur. Hæc ſanctus Gregorius, cuius vtrumque conſilium plurimum confert ad id, de quo agimus, & primum multum iuuat ſecundum. Si enim ſtudeas humiliter & velociter obedire inſpirationibus, quas apertè cognoſcis eſſe Dei, moxque reſiſtis ſuggeſtionibus, quas deprehenderis eſſe dœmonis, non

4. d Ierem. 17. 9. Hom. 5. in Ecch. 1.

eius deducunt ad mortem culpæ & æternæ pœnæ. Et quoniam iſte Draco aſtutus eſt valdè, magnam habet peritiam in his fictionibus fabricandis. Si enim pictor ille adeò ad viuũ pingere potuit botrum vuarum, vt volantes ad eum auiculæ, eius grana ſuis roſtris pinſerent, vt comederent, perſuaſæ quod eſſent vera: non mirum eſt, ſi dœmon ita nouerit in anima noſtra pingere tales affectus, vt cùm reuera tantum ſint pictæ virtutes, veræ tamen eſſe videantur: & eiſdem ineſcentur, qui multum ſibi tribuunt in ſpiritualibus.

2. PRAETEREA magna eſt affinitas & ſimilitudo, inter aliquos affectus vitioſos, & virtuoſos, adeo vt contingat ſæpè nos tranſire ab ſtudioſo affectu ad prauum, exiſtimantes virtutem eſſe, quod reuera eſt vitium, & iram iudicantes zelum, prodigalitatem, liberalitatẽ pusillanimitatem & hypocriſim, humilitatẽ præſumptionem, confidentiam, pertinaciam, conſtantiam, & amorem proprium, diuinum amorem.

3. ACCEDIT carnis noſtræ ſagacitas, & paſſionum noſtræ ſenſualitatis feruor & furor; ex quo prouenit, vt cor his paſſionibus agitatum iudicium rationis inuertat, trahatque poſt ſe, & iudicet pulcrum eſſe turpe illud quod amat, c *dicatq; malum bonum, & bonum malum, & ponat tenebras lucem & lucem tenebras, & amarum in dulce, & dulce in amarum.*

c Iſa. 5. 20.

DENI-

DENIQVE imbecillitas noſtri intellectus ſufficiens cauſa eſt, vt non poſſit penetrare abyſſum cogitationum & affectionum, quæ in corde noſtro gerũtur, quod ſolus ipſe d *Deus* (vt ipſemet dixit apud Ieremiam) *ſcrutari poteſt* ac penetrare, nec aliquis cognoſcere illud poteſt, niſi idem Deus ſpiritualem det lucem ad illud cognoſcendum. Quamobrem concludit ſanctus Gregorius, duas nobis incumbere curas magni momenti: Primam examinandi ac diligenter inquirendi, quid in corde noſtro agatur, ne in ijs quæ agenda ſunt, abripiat nos impetus carnis manifeſtus, nec prauis cogitationibus animus ſeductus, mala eſſe cognoſcat, & tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne ſe impetus carnis, quaſi impetus ſpiritus latentes ſubijciat, & culpas quas committimus nobis virtutes fingat. Sciendum enim eſt, quia grauiores magiſque noxiæ ſunt culpæ, quæ ſuper inducta ſpecie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confuſionem deijciunt, atque ad pœnitentiam trahunt: iſtę verò non ſolùm in pęnitentia non humiliant, ſed etiam mentem operãtis eleuant, dum virtutes putantur. Hæc ſanctus Gregorius, cuius vtrumque conſilium plurimum confert ad id, de quo agimus, & primum multum iuuat ſecundum. Si enim ſtudeas humiliter & velociter obedire inſpirationibus, quas apertè cognoſcis eſſe Dei, moxque reſiſtis ſuggeſtionibus, quas deprehenderis eſſe dœmonis, non 4.

d Ierem. 17.

Hom. 5. in Eccli. 1.

& abſconditam ſpeluncam penetrale ſcilicet tui cordis, ad illud te recipe, ad loquendum & conuerſandum cum tuo dilecto, veniet enim ipſe, vt te viſitet, tecumq; loquatur, modo tibi magis conueniente. Quod ſi loqui cœperit, & aliquid inſpirare ad ipſius obſequium ſpectans, recollige te ad attentè audiendum, ac teipſum offer ad exeũdum à te, vt illud exequaris, operi vultum tuum pallio, diſcretione ſcilicet, ſeruans portas tuorum ſenſuum, non complacendo tibi in eo, quod videas, aut ab hominibus videaris, vt ita dignus fias, qui videas & loquaris cum ipſo Deo; complaceatque ipſi tecum colloqui; ſed caue viſiones & colloquia extraordinaria deſiderare, quæ nũquam conceduntur ſuperbè aut inani curioſitate quærentibus, ſed humiliter eas declinãtibus, & propriam indignitatem ac miſeriam agnoſcentibus.

3. TERTIVS modus, quo Deus D.N. alloquitur ſuos, eſt omninò ſpiritualis in ſuperiori animæ parte, intellectu ſcilicet, & voluntate, quo ipſe ſolus vt paulò poſt videbimus, poteſt immediatè ſuas inſpirationes & illuſtrationes iaculari, loquendo. ſ. cum hominibus, ſicut cũ Angelis & beatis animabus. Nã intellectus ſimul eſt auditus & viſus animæ: auditus eſt, quatenus à Deo accipit inſtructionem, attenditque quid ſibi dicatur: viſus eſt, quatenus illud intelligit & aſſequitur. quare in altiſſima contemplatione audit, videtq; ſicut Apoſt. in raptu ſuo audiuit arcana verba Dei. Et hãc o-

cauſam quicquid ad hunc verborum modum pertinet, reijciemus ad 3 Tract. nunc tranſeamus ad declarandum, quod magis delicatum eſt & vtile in hac materia, ne contingat nos in ea errare.

CAPVT XXIII.

VARIA DOCVMENTA ET regulæ generales ad cognoſcendas veras viſiones, inſpirationes & reuelationes Dei: impulſuſque ſpiritus boni.

QVOD in vita ſpirituali maximè neceſſarium ac vtile, iudicatur, eſt cognoſcere motus & ſenſus internos, qui in corde noſtro ſentiũtur, vt ſcilicet diſcernatur, quando à bono Spiritu, & quãdo à malo proueniant. Sæpè enim Apoſtolo teſte, a *ipſe Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis*, & ſpiritus dæmonis fingit ſe ſpiritũ Dei, imitando ipſius impulſus & interiora colloquia: ex quo prouenit, vt quem Spiritus S impulſum exiſtimamus per ipſius dona ad noſtrã perfectionẽ immiſſum, is Draconis ſeptem capitũ ſit impetus in noſtrã perniciẽ, & vt ait Sapiens, b *eſt via quæ videtur homini iuſta, nouiſſima autem*

1. a 2. Cor. 11. 14.

b Prou. 14. 12 & c. 16. 25.

eius

DENIQVE imbecillitas noſtri intellectus ſufficiens cauſa eſt, vt non poſſit penetrare abyſſum cogitationum & affectionum, quæ in corde noſtro gerũtur, quod ſolus ipſe d *Deus* (vt ipſemet dixit apud Ieremiam) *ſcrutari poteſt* ac penetrare, nec aliquis cognoſcere illud poteſt, niſi idem Deus ſpiritualem det lucem ad illud cognoſcendum. Quamobrem concludit ſanctus Gregorius, duas nobis incumbere curas magni momenti: Primam examinandi ac diligenter inquirendi, quid in corde noſtro agatur, ne in ijs quæ agenda ſunt, abripiat nos impetus carnis manifeſtus, nec prauis cogitationibus animus ſeductus, mala eſſe cognoſcat, & tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne ſe impetus carnis, quaſi impetus ſpiritus latentes ſubijciat, & culpas quas committimus nobis virtutes fingat. Sciendum enim eſt, quia grauiores magiſque noxiæ ſunt culpæ, quæ ſuper inducta ſpecie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confuſionem deijciunt, atque ad pœnitentiam trahunt: iſtę verò non ſolùm in pęnitentia non humiliant, ſed etiam mentem operãtis eleuant, dum virtutes putantur. Hæc ſanctus Gregorius, cuius vtrumque conſilium plurimum confert ad id, de quo agimus, & primum multum iuuat ſecundum. Si enim ſtudeas humiliter & velociter obedire inſpirationibus, quas apertè cognoſcis eſſe Dei, moxque reſiſtis ſuggeſtionibus, quas deprehenderis eſſe dœmonis, non

4.

d Ierem. 17. 9

Hom. 5. in Eccli. 1.

Digitized by Google

permittet Deus te in reliquis decipi. Nam qui facit bonum quod nouit eſſe tale, meretur adiuuari à Deo, ad aſſequendum, quod non nouit, & qui ſemper reſiſtit hoſti manifeſto, meretur non permitti decipi ab occulto. licet ſemper vigilandum ſit tibi in ſancto timore & formidine, moderatè tamen ac diſcretè, vtroque vitato extremo. Si enim timor ſit nimius anxiuſque cum magnis cordis aſſaltibus, plurimum nocet fiduciæ, quam debes de Deo habere, quod tibi ſit in periculis adfuturus, & ſapientia ſua ſuppleturus, quod tu ex ignorãtia non aſſequeris; & huiuſmodi timores facilè diſponuntur ad deceptiones: ſicut enim

e Mat. 14. 26 e Marc. 6. 44 Apoſt. maris tempeſtate e *turbati, exiſtimarũt Chriſtum D. N. ſuper mare ambulantem eſſe phantaſma*: ſic nimium meticuloſi illuſionem exiſtimant ipſam inſpirationem, ſicut perpẽ-

3 par. Med. 19 dimus in Meditatione huius miraculi. Alterum tamen extremum nimiæ ſecuritatis pernicioſius eſt: qui enim nõ timet non ſe præparat, qui autem imparatus eſt, facilè decipitur,

f Eccl. 8. 14. & ſuperatur, & eueniet tibi quod dixit Eccleſiaſtes: f *ſunt impij qui ita ſecuri ſunt, quaſi iuſtorum facta habeant, ſed & hoc vaniſſimum iudico.*

§. 1. De

§. I.

De gratia diſcernendi ſpiritus.

PRimvm igitur eſto fundamentum, amplecti conſilium S. Ioannis dicentis: a *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint.* Si enim te abſque hoc examine proijcias, vt credas, quodcunque ſpiritus interne tibi dicit, graues illuſiones ac deceptiones patieris; vel quia fidem adhibebis falſo ſpiritui, credens eſſe verum, aut non adhibebis vero credens eſſe falſum, & admittes Angelum Satanæ credens eſſe Angelum lucis, aut reijcies Angelum lucis, exiſtimans eſſe Angelum Satanæ: cùm vtrumque ſit valdè pernitioſum: neque enim minus nocet portam cordis Deo pulſanti claudere, credendo eſſe dœmonem, quam pulſanti dœmoni aperire, ſi credas eſſe Deum: & æquè pernicioſum eſt, b *ſpiritum* bonum (vt Apoſtolus ait) *extinguere*, ſanctaſque eius inſpirationes: atque eſt fouere malum, & execrandas eius ſuggeſtiones. Neceſſe ergo eſt omnes ſpiritus probare, vt eos amplectamur & ſequamur, qui ſunt Dei: repellamus verò eidem contrarios. 1.

a 1. Ioan. 4. 1

b 1. Theſ. 5. 19

2. Ad hanc probationem & examen, largitur Deus D. N. donum illud & gratiam, quam Apoſtolus diſcretionem ſpirituum appellat, quæ eſt lumen quoddam interius, quo diſcernitur inter bonum & malum ſpiritum, ad

quod tamen etiam conferunt externa indicia, quæ vterque præfert, iuxta illud Chriſti Domini: c *ex fructibus eorum cognoſcetis eos*; & quando vtriuſque fructus aliquam habent ſimilitudinem, lux illa diuina aliquid deprehendit, in quo ſit differentia oblato aliquo externo indicio ex quo id appareat. Sicut Rex Salomon, vt deprehenderet vtra ex duabus mulieribus, vera eſſet infantis mater, cùm vtraque verbis & affectibus ſe matrem oſtenderet, d *iuſſit Rex adferri ſibi gladium, & infantem viuum in duas partes diuidere*, non eo animo, vt reipſa diuideretur, ſed vt exploraret veram Matrem, ex commiſeratione, quam altera illarum oſtenderet, cùm audiret infantem eſſe diuidendum, eique viuum infantem traderet, auferret verò alteri, quæ ad illam diuiſionem ſe oſtenderet propendere, & ita factum eſt. Sed hæc gratia ſic ſpiritus diſcernendi, non omnibus fidelibus datur, ſed excellentioribus qui futuri ſunt Magiſtri Duceſque animarum, ad quos tyrones minuſq; in ſpiritu experti recurrere debent, ne decipiantur. De illis enim illud intelligitur, quod dixit De⁹ Ieremiæ e *probatorē dedi te in populo meo robuſtum, & ſcies & probabis viam eorum.* Probatorem appellat & metallorum examinatorem, vt intelligamus ſicut in republica ciuili ſunt probatores, qui officio habent examinare & probare valorem & perfectionem argenti, imponendo ſcilicet aliquam particulam maſſæ, quæ offertur in ignem, vt

c Matt. 7. 20.
d 3. Reg. 3. 24.
e Iere. 6. 27.

mixtu-

nixturam deprehendant plumbi aut ſtanni
.rgento commixti;& hinc ſtatuunt ac iudicāt
le perfectione totius maſſæ: Ita etiam in
:cclesia eſſe probatores ac magiſtros ſpiri-
uales, quorum officium ſit, cœleſti lumine
ognoſcere ac declarare valorem, & gradus
piritutum, virtutum, ſenſuumq́; internorum;
xaminando ſcilicet ac probando, num puri
lli ſint ac ſancti, an verò admixtum habeant
liquid vitij aut deceptionis,adhibitis aliqui-
us externis probationibus,vt appareat, num
uæ virtus videbatur, reſoluatur abeatque in
umum,ac deficiat inſtar plumbi aut ſtauni;an
ura & integra remaneat inſtar argēti probati
ℰ repurgati. In quibus tamen probationibus
emper neceſſe eſt ad Deum Dominum no-
trum recurrere. Nam vt ait Sapiens, f *ſpi-
ituum ponderator eſt Dominus*, & tanquam
ræcipuus probator eos probat, g *igneque* (vt
it Dauid) *examinet ſicut examinatur ar-
entum*, atque humiliter dicere: O Sol iu-
itiæ, illumina tenebras noſtras & mitte
ıcem tuam, qua h *ſeparemus pretioſam à
vili*, *& ſimus quaſi os tuum*, quo mani-
feſtes & approbes quod tibi pla-
cet, reprobes verò
quod diſpli-
cet.

f Prou. 16.2
g Pſal.65.10
h Ier. 15.19.

§. 2.

De varietate ſpirituum.

SED quoniam hæc gratia diſcernendi ſpitus, non excludit noſtram diligentiam, ſed omnibus incumbit, eam adhibere ad eos diſcernendos, aduertendum eſt, ſpiritum bonũ complecti eos, de quibus ſupra cap. 12. diuinum ſ. angelicum, & humanum illuſtratum lumine rationis naturalis aut fidei & legis charitatis: malus verò ſpiritus, duos tantum complectitur, dœmonis videlicet & proprium ſiue carnalem & mundanũ. Nam (teſte S. Thoma) non oẽs parui motus, quos in nobis experimur, fiunt à malis Angelis, ſed multi eorũ à nobis ipſis oriuntur, & ab illo ſpiritu, quẽ proprium appellamus, eo quod legibus & propenſionibus carnis noſtræ ſit ſubiectus, ſicut propriã voluntatem & iudicium propriũ appellamus, quod ita noſtrũ eſt proprium, vt non ſit Dei, cuius legi aduerſatur. Et ideò S. Bernard. eum appellat ſpiritum carnis, & ſpitum mundi. Et hinc eſt quod ſpiritus noſter in motibus & ſenſibus, quos producit, interdũ ſit bonus, interdum malus, acq; proinde bonæ prauæque cogitationes & effectus, quos experimur, interdũ oriuntur à bonis aut à deprauatis propenſionib. à virtutibus & vitiis cordi noſtro tenaciter inhærentibus: interdum verò à foris veniunt immiſſi à bono aut malo ſpiritu. Quamuis (vt benè S. Bernardus perpendit) non ſit poſſibile in hac vita, certo ſemper

Gerſon. in centiloq. p. 1

1. p. q. 114. a. 3

diſcernere,quando huiuſmodi motus à nobis ipſis,aut aliunde proueniant, nec ſemper id eſt neceſſarium.Nam ſi motus eſt prauus, parum refert noſſe,num a dœmone, an à proprio ſpiritu ad malum propenſo prouenerit. Semper.n.feſtinanter eſt illi reſiſtendũ.Si etiã motus interior manifeſtè ſit bonus, non eſt cur multum labores in examine,nũ immediatè à Deo ſit,an à bono Angelo, an à conſcientia in bonũ propenſa:æquè.n.vult ſibi obediri, quando ſuam voluntatem apertè manifeſtat, ſiue id faciat per ſeipſum,ſiue per ſuum Angelum,aut per eius conſcientiam, qui illã agnoſcit. Quod ſi dubites à quo ſpiritu mot⁹ ille bonus procedat, faciendum tibi eſt, quod ipſe Chriſtus D.N.dixit cuidã Religioſo,anxiè ſolicito,eo quod non ſciret, num colloquia & verba quæ ſentiebat,eſſent à bono ſpiritu,quẽ vt tranquillum redderet, hanc ei quæſtionem proponit cũ eſurienti tibi ramus offertur,fructibus plenus,quid tunc facis? Reſpondit ille fructus comedo,ramũ verò vacuũ abijcio.hoc idẽ inquit ipſe Dñs faciendum tibi eſt in his dubijs,quæ circa interna verba,quæ ſentis,tibi occurrunt,comedas fructum bonũ qui tibi offertur, exercendo ſcilicet bona opera, manifeſtè bona, quæ tibi inſpirantur, de quibus non ſis amplius ſolicitus, vt ſis ab omni deceptione expeditus. Nihilominus in multis alijs rebus refertur multum ſcire abſque deceptione, quando huiuſmodi motus & verba ſiue colloquia ſint inſpirationes

Spiritus S. vt locum illis demus; quando verò à malo ſpiritu ſimul ante ſpeciem virtutis, vt illos reijciamus.

HOC ipſum quod hic diximus, intelligendū eſt habere etiam locum in deuotione & lacrymis in feruore & lætitia, iubilis & ſuſpenſione ſenſuum, in extaſi & raptu & ſimilibus alijs affectibus, quos S. Bonauentura ait proue-

n. 4. diſt. 3 nire poſſe à triplici principio. Primum eſt naturalis corporis conſtitutio ad eas accommodata, eo quod vehemens ſit, & inſtar ignis viuax, aut læta valdè & mollis, aut tenera, & quæ facilè tangitur commiſeratione, aut quod vehementer apprehendat quod imaginatur & cogitat. Secundum eſt ſpiritus Dei, vtentis interdum bona hominis conſtitutione, ipſamque naturam gratia ſua perficientis, vt ſe ad idem ſimul accingant, & vtriuſque opera ſint durabiliora, quamuis alias tendat contra ipſam inclinationem, & quando ſpiritum noſtrum ad res altiores, quam eius facultas naturalis aſſequi poſſet, vt ſic faciliùs appareant diuitiæ gratiæ ipſius. Tertium principium eſt malus ſpiritus, qui complexione noſtra vtitur ad ſuas fraudes tegendas, ad eum modum quo ſupra diximus, de lachrymis illius Iſmaelis: ac propterea non parum refert

cap. 17. cognoſcere bene naturalem conſtitutionem, vt ſpiritus diſcernatur, qui efficit motus illos internos. His ergo fundamentis inniti debent regulæ & documenta, quæ traduntur circa adiuuandam gratiam diſcer-

nendi Spiritus, ad euitandos errores circa illos. Quorum documentorum certiora & vniuerſalia hic ponemus, quæ continent multa alia magis particularia, aduertendo tamen, ꝙ licet ſingulæ regulæ proprium habeant documentum, illud tamen per ſe ſolum non ſit ſufficiens niſi & alia ſimul adhibeantur.

§. 2.

De obiecto ſiue materia diuinarum inſpirationum, veritatibus ſcilicet, ac virtutibus.

DVAE priores regulæ, quibus reliquæ innitantur, pertinent ad obiectum & materiam diuinarum inſpirationum; quod complectitur veritates tantum, ac virtutes puras & abſque ad mixtione & odore falſitatis aut vitij. Quoniam Spiritus Sanctus à quo illæ procedunt, eſt Spiritus veritatis & Sanctitatis: Quare cum alloquitur nos & aliquid cordi inſpirat (vt ait S. Auguſtinus) eo tendit, vt doceat alliciatque ad veritates credendas, & ad virtutes executioni mandandas, deteſtando quemcunque in his errorem & culpam; ac proinde nihil veritati aut virtuti diuinæq; voluntati poteſt ab Spiritu Sancto inſpirari.

Lib. de tripl ici habitaculo.

HINC fit primum, vt Spiritus S. nihil poſſit inſpirare, quod contra dicat ijs, quæ ſunt in Sacris Scripturis reuelata & à S. concilijs declarata & in tota Eccleſia recepta. Quia De-

us non poteſt ſibi ipſi eſſe contrarius, nec vna veritas alteri veritati aduerſari. Quoniam ergo quicquid in diuina Scriptura continetur, eſt veritas infallibilis, reuelata p ipſummet Deū; nam vt ait S. Petrus, a *Spiritu S. inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines*, ſacri .ſ. ſcript. ex quo fit, quicquid Deus inſpirat, ijs cōforme eſſe debere quæ habentur in ſcriptura ſacra & nullo omnino modo eis contrariū, & in eum ſenſum dicitur apud Iob b *Semel loquitur Deus*. e-ſto enim ſæpius ſuis ſeruis loquatur, ſemper tamen conformiter ad ea, quæ in ſacris ſcipturis eſt locutus, nec vnquam aliquid dicit ijs contrarium.

a 2. Petri 12. 1

b Iob. 33. 4. ? S. Greg. li. 23. moral. c 11.

2. DEINDE ſequitur quoniam Spiritus S. eſt Spiritus Chriſti id quod precipuè inſpirat eſſe, veritates ac virtutes ipſius Chriſti, veritates .ſ. quas ille docuit, & virtutes, quas exercuit, lucem præbens ad illas cognoſcēdas, & gratiam ac vires ad has imitādas, iuxta id quod ipſemet Redemptor noſter Apoſtolis ſuis promiſit in ſermone poſt cœnam, dicens: c *Paracletus ſpiritus S. quē mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quacunq; dixero vobis*. Nunquam itaq; inſpirat res inutiles nec impertinentes nouitates, nec vitæ rationem ab ea, quam ipſe Chriſtus in ſuo Euangelio docuit, & in vitæ decurſu ſecutus eſt, alienam. Quin potius (vt ait Sanctus Bernardus) quoniam tenemur declinare à malo, & facere bonū, proprium eſt Spiritus S. in vtroq; horum iuuare noſtram infirmitatē. Ad primū

c Ioan. 14. 26

Ser. 1. de Pētecoſt.

ſuggerit nobis compunctionis affectus, culpas noſtras reprehendendo: de eo enim dicitur: quod d *quando venerit arguet mundum de peccato.* Ad ſecundum curæ illi eſt memoriam noſtram refricar & illuminare intellectum, vt firmiter & magno cum gaudio credat, quod reuelatum eſt, & voluntatem allicere ad imitationem Chriſti, ad cuſtodiam legis eius, ad amplectenda Euangelica conſilia. d Ioan.16. 8.

5. HINC tertiò efficitur, omnia interna ſenſa, quæ non menſurantur hac prædicta regula, eſſe à malo Spiritu. Quia Dæmon eſt Spiritus mendacij & malitiæ: Ideoq; omnes eius ſermones & ſuggeſtiones tendunt ad falſitatẽ & vitia. Quod ille præſtat varijs modis. aliquando enim quod dicit, eſt manifeſtum mendaciũ, contra Dei veritatem; ſed illud obducit rationibus apparentibus, vt verum eſſe credatur; ſicut decepit Euam. cum enim Deus dixiſſet, e *de ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas; in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris*: f *Serpens dixit ad mulierem: nequaquam morte moriemini, ſed eritis ſicut Dij, ſcientes bonum & malum.* Quaſi ei diceret: Verba illa Dej fuerunt minæ, ne euaderetis ſapientes, ſicut ille. Alias quod dicit, eſt veritas certa, ex ſcriptura Sacra deprompta, ſed ipſa applicatio eſt apertæ falſitati coniuncta, concludens falſas concluſiones ex præmiſſis veris. ſicut tentauit ipſum Chriſtum decipere, cum dixit, g *mitte te deorſum,* e Geneſ.2.17 f cap.3.4. g Matt.46.

ſcriptum

Scriptum eſt enim: quia angelis ſuis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. veritas erat illa Dei, ſed applicatio Dæmonis fuit doloſa, colligẽs ex ea, licere Chriſto mittere ſe ex pinnaculo deorſum, Deumque ſine neceſſitate tentare. Qua via decepit, & fere quotidie decipit miſeros Hæreticos, perſuadens illis, aut falſum eſſe, quod eſt in Scriptura, aut aliquem errorẽ ex ea deducẽs, propter malam applicationem, aut eos eò deducens, vt inſtinctum interiorem quem ſentiunt, regulam faciant ſuæ crudelitatis; nihil curantes, quid Deus reuelauerit, in qua re non poſſunt ipſi appellari illuminati, ſed potius obtenebrati, vt qui ſequantur proprium iudicium, errans, incertum, & inconſtans, cum deberent credere tales inſtinctus adeo varios & repugnantes, non poſſe ab alio prouenire, quam à mendaciorum parente.

INTERDVM verò idem malus Spiritus, ſubtiliori alia fraude vtitur. Nam vt Sanctus Gregorius ait, per tempus aliquod multa ſuggerit quæ ſunt vera & ſtudioſa, vt ſic ſecurum faciat eum, cum quo agit, quod ſit Spiritus bonus, ſed aliquid poſtea addit, quod ipſius eſt proprium, perſuadens aliquem errorem aut peccatum. Hac ratione (vt refert Caſſianus) decepit quendam Monachum, cui per longum tempus apparebat ac reuelabat res valde ſalutares; quem cum videret ſuperbia tumentem, multumq; ſuis reuelationibus tribuentem, oſtendit ipſi Chriſtianum populum cum Apo-

Dial. c. 48. Thom. 22. 172. a 6.

ollat. 2. c. 8

ſtolis,

ſtolis, valde triſtem & lucidum; populum verò Iudaicum cum Moyſe & prophetis, valde lætum & elegantem, dixitq; illi. Si vis particeps eſſe lætitiæ & pulchritudinis horum, circumcidaris ſicut & ipſi; & cum ille miſer conſueuiſſet maligno illi Spiritui credere in ijs, quę vera erant, adhibuit etiam fidem in falſitate, permittēte Deo hunc lapſum illi ſuperbo, ad noſtram inſtructionem & cautelam.

Ex quo licet inferre, maligno ſpiritui, quā do talis eſſe cognoſcitur, nō eſſe habendam fidem, etiam in veris quæ dicit; propterea quod ille dicat; nec obtemperandum in bono quod præcipit, propterea quod ipſe præcipiat; ſed quia ipſa ratio aut fides ſic dictat, nec permittendus eſt aliquid nobis dicere; exemplo Christi D. N. qui h *Dæmonia clamātia, quia tu es filius Dei, increpans non ſinebat ea loqui.* Quia quę cunq; dicant aut faciant, eo dirigunt, vt nos decipiant, & in ſuperbiam ac in perniciem noſtrā inducant. quod ſi Dæmon aut paſſio aliqua tua furioſo aliquo impetu, ad bonum aliquod opus etiam præceptum impelleret, non eſt faciendum, vt eius pareas ſuggeſtioni, ſed vt impleas legem Dei, reprimendo furioſum impetum & perturbationem, quam ſua ſuggeſtione Dæmon adfert. Nam (vt ait Apoſtolus) i *omnia mihi licent, ſed ego ſub nullius redigar poteſtate:* Quaſi diceret, etſi res licita ſit, non tamen nos eius mancipia eſſe debere, ſed eam facere cum libertate cordis. Eſt autem ad noſtram conſolationem aduertendum, ſi quando à malo

h Luc. 4. 41.

i 1. Cor. 6. 12.

ſtinguendam, & ex omnibus fructum haurien-dum vt mox videbimus.

PRAEDICTO huic fundamento innititur præclara quædam differentia, quā ipſemet DEVS indicauit, inter verba ſua, & ſpiritus maligni. Huius enim verba appellat k *ſomnum & paleam*; ſua verò, *triticum, ignem, & malleum*. Mali enim Spiritus verba ſomnus ſunt, quia nec veritatem, nec ſanctitatem habent, ſed fictam apparentiam & ſpeciem, ab eius malitia inductam aut à noſtra ſtulta imaginatione. Et ſicut ſomnia ſunt affinia humori, in corpore prædominanti, aut ijs, de quibus in die actum eſt: ita eius verba, ſemper ſolent eſſe conformia inclinationi, inaniq́ue audientis deſiderio. & potius ad quandam eiuſdem delectationem quam ad profectum diriguntur. Et propterea appellantur palea, quia vacua & inania à veritate & virtute, nec firmitatem habēt nec ſtabilitatem in ijs quæ dicunt, ſed inclinant ad vanitatem mundi & carnis ſenſualitatem, ſuntq́ue eſca beſtiarum, hominum ſcilicet beſtialibus carnis ſuæ appetitionibus deditorum, quæ etiam inſtar paleæ fouet ignem cupiditatum eorundem. Verba autem Dei ſunt ſicut triticum, quia nutriunt & confortant Spiritum ſolidis veritatibus & virtutibus: Ideoq́ue in bonam terram ſeminata, ꝑferunt copioſum bonorum operum fructum. ſunt etiam ſicut ignis, quia fide illuminant, & amore inflammant, contritione purificant,

k Iere. 23. 28.

contem-

quid ipſe inſpirat, ad eandem tendit; & quicquid eſt cõtra hoc, ꝓficiſcitur à malo Spiritu, hoſte diuinæ gloriæ, qui ſemper quærit ꝙ ſibi eſt proprium in honore aut voluptate. Ex quo fit vt deuotio & lætitia, q̃ adfert bonus Spirit⁹ tota ſit Dei, & ipſi Deo referatur accepta; ac propterea Apoſt. eã appellat c *gaudiũ in Spiritu S.* Quia ab eo proficiſcitur, & eũ habet pro ſuo ſcopo & fine vltimo, quia de ſolo gaudet, ꝙ Spiritui S. placet; & gaudet, in eũ finem, vt eidem placeat: ad illud ipſum nos exhortatur, idẽ Apoſtol. cũ ait: d *gaudete in Domino, ſemper* & Dauid idem ſuadet dicẽs: e *delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* quæ delectatio, ſi ſit finis principalis ſui ipſius, non erit ab Spiritu diuino, ſed proprio, carnali ac ſenſuali, qui etiã alitur & fouetur rebus ſpiritualib⁹, & afficitur in Deũ (vt ait Richardus) non ꝙ illum amet, ſed ꝙ eius dulcedine delectetur, cuius indicium eſt *ſi tam diu duret dilectio quã diu durat dulcedo.* qua dulcedine perdurãte; magna eſt in homine promptitudo ad currendam viam mandatorum Dei, eiuſq; cõſiliorum, ſed ea ſubtracta, deficit amor & prõptitudo illa, omniſq; eius obedientia, deficiente ſcilicet fine & motiuo eius propter eandem cauſam, non cenſebitur eſſe Dei dulcedo illa atq; deuotio, quæ vt finem reſpicit, hominibus placere, cuius iudicium erit ſi extollatur in publico, quando ab hominibus videtur, in ſecreto vero marceſſat, aut ſi laudibus dilatatur, contemptu vero arctatur, aut ſi eam quæ-

c Rom. 14. 17

d Philip. 4. 4

e Pſal. 36. 4.

Richard. in Cant. cap. 6.

rat petatq; à Deo cum aliqua ꝑturbatione, anxietate aut impatientia, conquerendo & turbãdo ſeipſum ſi differatur, aut negetur, aut ſub trahatur, ſignum eſt. n. ſpiritum proprium ei⁹ eſſe participem, ſeipſum potius quærentem q̃ ipſum Deum.

Richard in Cant. c. 17.

IDEM bonus ſpiritus ſemper comitem habet pretioſiſſimum alterũ oculũ qui eſt diſcretionis, quo ordo rectaq; diſpoſitio adhibetur in omnibus, quę inſpirat vt. n. ait Apoſt. f *omnia quæ ſunt à Deo*, rectè *ordinatæ ſunt* ita vt ſi g *nos introducat in cellam vinariam* .ſ. affectuum ſtatim *ordinet nobis charitatem*, quæ illorum eſt dux: ibi .n. maximas fraudes poteſt hoſtis pertexere, conuertendo .ſ. ſpiritualem amorem in ſenſualem, ob eius inordinationem. Quamobrem dicere ſolebat quidam in his valde exercitatus (vt refert Gerſon) nihil ſibi eſſe adeò ſuſpectum, atq; ipſum amorẽ, etiam cum eſt de rebus diuinis. Nam (vt ait S. Auguſtinus) dulcedo eſt ſoror amoris, ſenſualitas verò alitur dulcedine. ex quo multæ inordinationes ꝓueniũt, non ſolum ſi accipiatur tanquam finis; ſed ſi etiam tantum de eo vino quis hauriat vt inebriatus bonũ eius vſum amittat, aut ſi nimiam carnis debilitationem efficiat ex qua deficiat ſpiritus, aut adeo eidem adhęreat, vt occupationum ſuarum ordinem peruertat, deſerẽdo .ſ. ea opera quæ ſunt obligatoria, aut maioris perfectionis, vt affectu dulci fruatur, aut cupiendo ſtatim ad ſupremum culmen peruenire, non tranſeundo per infimum, magiſq; ne-

f Rom. 13. 1.
g Cant. 2. 4.

Supra Tract. de ſimplificat. cordis. notula 19. parte 3.

Lib 3. Confeſſionum. Richardus ſupra.

Gerſon tratatu de puſillanimit. part. 3.

ceſſa-

ceſſarium. Ideoq́; eo interdum peruenit, vt iudiciũ ipſum amittat, & in Spiritus phreneſin incidat, quod totum prodit malignum ſpiritũ, à quo procedit; qui ingreſſus cum huiuſmodi ignorantibus in cellam vinorum Dei, abſtulit illis diſcretionem, conuertens (vt ait S Bern.) eorum feruorem in furorem, bonoſq́; eorum affectus in prauos. [Serm. 33. in Cant.]

3. Ex quo fit, vt in Dei impulſibus & motibus (vt inſinuat Gerſon) ſimul eluceant tria præcipua ipſius attributa, bonitas. ſ. ſapientia & omnipotentia. Bonitas, quia ſemper inducunt ad id quod eſt bonum, licet non ſtatim ad id ꝙ eſt magis perfectum. Sapientia, quia (vt in libro Iob dicitur) h *inſpiratio omnipotentis dat intelligentiam* myſteriorũ videlicet & omnium illorũ, quę ad noſtrã ſalutem ſpectant, in quo tamen non cæcè procedit, ſed prudenter & per gradus ſuos, mouẽdo (vt ait S. Bern.) primũ affectus, & oſcula pedum Chriſti, mox manuũ, ac deniq́; eius diuini vultus. Omnipotentia eminet in efficacitate, qua mouet ad executionẽ operis, q. n. dat velle, dat quoq; ꝑficere ꝙ ille voluit, vires & facultates ad id mira iucũditate præbẽdo. Nã vt ait idẽ S. Bern. affectus q. à ratione procedit, eſt fortis, ſed ſiccus; qui aũt à diuina ſapiẽtia ſimul eſt ſuauis & fortis.

[In Centilogio de impulſibus, & Tractat. 8. ſuper Magnificat. Impulſus eſt benignus luminoſus & virtuoſus.]

[h Iob. 32. 8.]

[Serm. 50. in Cant. eſt affectio quam natura gignit & quam ſapientia cōdit.]

ATQVE hinc ꝑuenit ꝙ ſpiritus, cũ ſit diſcretus ac moderatus ordinariè non moueat, niſi ad res ordinarias, & cuiuſque viribus ſine miraculis accommodatas, ducendo nos per vias rectas, planas, & tritas, ac propterea

ſecuriores q̃ ſint extraordinariæ & inuſitatæ, in quibus maiora inſunt pericula, & malignus Spiritus maiores tentat aſſultus. Nam cũ Deus auctor ſit viæ huius ordinariæ ad cælũ, ꝑ quam maiores noſtros deduxit, inſpirat nobis, vt per eandem incedamus, i *nec transgrediamur ter-*
i Prou.22.28. *minos antiquos*, *quos poſuerunt* & triuerunt *Patres noſtri*. Dæmonis autem Spiritus inducit ad hos terminos tranſgrediendos, inſtigãdo ad res nouas, curioſas, ſingulares, prodigioſas, & inuſitatas, quæ admirationem afferãt, & ſtuporem mundo, ad conſequendũ honorẽ Sãctitatis. Sed quoniam Spiritus S. interdum etiam extra ordinaria inſpirat, non erit abs re aliqua documenta & indicia proponere, ad hos impulſus dignoſcendos, petẽdo demiſſe à Deo D.N. auxiliũ verbis illis Sponſæ: ſupreme Pa-
k Cant.17. ter k *qui paſcis & cubas* cum tuis ouibus *in meridie*, in eminenti .ſ. luce & Spiritus feruore, coniunge, quæſo in me feruorẽ & lucẽ, ne vel tepidus vel vagus incedã, ſequens impetus falſorum & malorum ſpirituum, qui ſe fingunt *ſodales tuos*.

§. 5.

De impulſibus & inſpirationibus ad res extraordinarias.

Ex quatuor his indicijs boni Spiritus, licet quintam regulam deducere, qua co-
1. gnoſcamus, quem ſeruet ſtylũ, cũ ad res extraordinarias, incitat, præmittendo huiuſmodi inſpirationes varijs modis euenire: modò

certũ reddente ipſo Deo D.N. internè ſuas eſſe inſpirationes, nullo dubietatis ea de re veſtigio relicto: Quo modo loquebatur Deus cum Prophetis res quæ huiuſmodi illis iniungebat ſicut probat S. Thomas exẽplo Abrahami quẽ iuſſit ſacrificare filiũ ſuũ Iſaac; quæ res primo intuitu, videbatur contra legẽ naturalẽ: ſed ita certũ ac ſecurũ internè eũ reddidit, ꝙ ipſe eſſet, qui hoc iuberet, & quod tanquam Dominus abſolutus vitæ omnium hominum, poterat iubere offerri ſibi, non ſolum animalia, ſed etiam proprium ipſius filiũ, vt mox abſq; excuſatione id fuerit aggreſſus. Alias ſimilia ſolet inſpirare, impulſu quodã & inſtinctu interno adeo vehementi, vt cor ipſum rapiens, faciat magna cũ ſecuritate exequi ꝙ inſpirat; ſicut aliquibus virginibus & martyribus inſpirauit, vt ſeſe in ignẽ proijcerent anteq̃ eas proijceret carnifex. Sed nõ ſunt hę inſpirationes, tanq̃ regula accipiendæ eius ꝙ ſumus facturi; nec exempla hæc ſunt imitanda ſed admiranda, & laudand⁹ De⁹ in ſanctis ſuis & operibus ſuis. opus eſt aũt magna attentione in rebus huiuſmodi. Nã Dęmõ, qui inſtar ſimiæ, vult imitari, quod facit Deus, hinc accipit occaſionẽ ad ignorãtes & ſuꝑbos decipiendũ, eos permouens ad res rationi contrarias, fingens, quod Deus cũ ipſis diſpenſet, & interna illa inſpiratione poteſtatẽ faciat ad ea exequend[illegible] hoc modo refert Caſſian⁹ dæmonẽ pſuaſiſſe cuidã Monacho, vt propriũ filiũ quem apud ſe habebat, decollaret, quo Abrahami Sanctitatẽ imitaretur. Quod facinus fu-

22. Q. 171. art. 1.

Collat. 2. c. 7

iſſet executus, niſi puer videns parentẽ acuere gladium, timenſque ne tale quid attentaturũ, fugiens euaſiſſet. Et quibuſdã etiã Hæreticis (vt refert S. Auguſt.) perſuaſit vt ſe præcipites darent, aut ſe in ignem conijcerent, vt Martyres euaderẽt. Alijs quoq; miſerrimè perſuaſit grauia, inhoneſta peccata, fingens Deũ diſpenſare cum illis, ſicut iuſſit Prophetam Oſeam *aſumere ſibi vxorem fornicationum*.

Tract. 51. in Ioannem.

Oſeæ 1. 2.

2. VT ab his fraudibus liberemur, oportet intelligere, veritatem ac puritatẽ huiuſmodi inſpirationum, deſumendam eſſe ex finibus ad quos diriguntur, maioris ſcilicet gloriæ Dei, profectus ſpiritualis eius cui immittuntur, ædificatione Eccleſiæ, & vtilitate proximorum, aliquando dirigũtur ad probandã fidelitatẽ & obedientiã ipſius iuſti, ſed tũc præſupponitur eſſe raræ ſanctitatis, qualis erat Abrahã. Neminẽ enim Deus plus onerat, quam ferre poſſit: nec probationes extraordinariæ ſunt neceſſariæ, niſi ad virtutes extraordinarias manifeſtãdas. Ex quo fit, quod huiuſmodi probationes in hominibus imperfectis ſint, à Dæmone, quærẽte illorum perniciem. Alias eædem probationes diriguntur ad eripiendum iuſtũ ab aliqua extraordinaria tentatione, & peccandi periculo, ſicut S. Benedicto inſpirauit, vt ſe in vepribus tam diu volutaret, dum lacerato corpore, voluptatis ſenſus, ad quem Diabolus ardentes faces ſubjecerat, dolore opprimeretur. Et Sancto Martiano, vt ſe proijceret in mare, ne ſolus maneret cum quadam virgine in rupe,

quæ erat

quæ erat in mari. Apparuit autem eam fuiſſe Dei inſpirationem ex eo, quod ſtatim accurrerint Delphines, qui ipſum ſupra dorſum ad terram deducerent. Ex quo apparet fraudem eſſe Dæmonis quamcunq; ſuggeſtionem ad ſenſuales voluptates. Semper enim Deus inſpirat, vt eas fugiamus, nec vnquam diſpenſauit, aut diſpenſaturus eſt, vt quis illas ſequatur imo potius ſi in aliquo diſpenſat, id facit eas fugiẽdas. Quod ſi iuſſit Oſeam ducere quandam fornicariam, non id fuit, illum ad voluptates inclinandum, ſed potius ad mortificandum, inito matrimonio alias licito, ſed valde contrario ipſius honori & voluntati, vt rudi plebi hoc opere prophetizaret, quod verbo aſſequi non poterat.

ALIAS Dominus noſter mittit huiuſmodi inſpirationes, ad declarandam gratiæ ſuæ efficacitatem & fortitudinem animi, q̃ ſeruis ſuis dare poteſt, ſicut inſpirauit aliquib. Martyrib. vt ſe in flãmas conijcerẽt, pueniẽtes manꝰ Carnificũ q eos proijcere volebant. Hoc facto cõfundẽtes & pudore afficiẽtes Tyrannorũ crudelitatem, & ſimul erigendo aliorum fidelium, qui præſentes aderant, debilitatem. Verum rari ſunt huiuſmodi caſus, & quando mors alias non poterat euitari alioquin erunt illuſiones Dæmonis, vt eo citius trahat eos in infernum, qualis fuit Monachi illius Heronis, cui (vt refert Caſſianus) perſuaſit, proijcere ſe in profundiſſimum puteum. Ex quo etſi viuus euaſit, non tamen deceptionem 3. Collat. 2. c. 5.

 agno-

agnouit, ſed mortuus eſt poſtea pertinax in ſua deceptione & errore.

4. DENIQVE Deus ad ſuam gloriam manifeſtandam, inſpirare ſolet varios vitæ extraordinariæ modos in ieiunijs, recollectione, & aſperitatibus, ſicut legimus in Hiſtoriis S. Antonij, Simonis Stilitæ & q̃ ẽ vocarũt ſalo ſiue ſtultũ & S. Catharinæ ſeneſis & aliorũ huiuſmodi, ſed ordinariè non mittit huiuſmodi inſpirationes, niſi ijs, quorum opera vti velit ad multas animas cõuertendas, vtẽdo tali forma vitæ, tanq̃ ſtupẽdo ꝓdigio, ad eas trahendas in ſuũ obſequiũ. Qualis fuit vita magni Baptiſtæ, q etſi nullũ eſſet facturus miraculum, eius tamen vita fuit quoddam continuum miraculũ, ad populum Hebræum conuertendum. Quare raræ ſunt iudicãdæ inſpirationes Dei, quas illæ perſonæ habent, quæ proprio tãtum profectui attendunt, niſi adſint ſimul indicia, de quibus mox dicemus.

§. 6.

De inſpirationibus ad res bonas generatim.

SEXTA regula eſt de inſpirationib. quę ſolũ nos mouẽt ad res bonas generatim. Nã vt ait S. Bonauentura, Dn. Deus noſter interdũ inſpirat in particulari, ꝙ vult nos facere; interdum ſolum in genere inſpirat, vt ipſi⁹ maiorẽ gloriã & voluntatis eius beneplacitũ, & Chriſti Domini imitationẽ quæramus. Nec raro tamen euenit, vt cum hæc deſideria per- (margin: ...ceſſu 7. ...ligiõ. c. 9.)

fectionis

ſeſtionis à Deo inſpirentur, applicatio tamen ad particularia ſit dœmonis, aut ſpiritus proprij. Sicut euenit Iephtę de quo refert ſcriptura, quod a *factus ſit ſuper Iephta ſpiritus Domini, & votum vouit Domino dicens: ſi tradideris filios Amon in manus meas, quicunque primo fuerit egreſſus de foribus domus meæ, eũ holocauſtum offeram Domino, cui reuertenti in domum ſuam occurrit prima vnigenita filia ſua, quam obtulit in ſacrificium ſicut vouerat* ſe facturum. in quo tamen grauiſſimè errauit. Nam eſto votum in genere factum fuiſſet inſpiratio Dei, applicatio tamen illius voti ad rem particularem quam obtulit, fuit à proprio ſpiritu; ſecutus enim iudicium proprium non conſuluit (vt ait ſanctus Ambroſius) ſapientes, qui exemplo Abrahæ deprehendiſſent, Deum non gaudere aut delectari ſacrificio, in quo ſanguis humanus effunditur. In hunc modum multæ illuſiones eueniunt pijs aliquibus perſonis, quibus Deus inſpirat ſancta deſideria pœnitentiæ, ieiunij, orationis & mortificationis, quæ confidentes, ea deſideria & inſpirationes à Deo eſſe, aliqua particularia exequuntur, vt eis reſpondeant, inſtigatæ à proprio ſpiritu & feruore indiſcreto, aut à Dœmone, quem Dauid b *meridianum* appellat. Qui (vt ait S. Bernardus) transfigurat ſe in Angelum lucis claræ ac feruentis, tanquam meridiei, ad decipiendum feruentes, conuertendo feruorem in furorem, vt ſine iudicio aggrediantur ea, quæ ipſorum vires excedunt

a Iſa. 11. 29.

S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 2. ad 2

Lib. de Virg circa mediũ.

Tract. 4. c. 11 fuſius de hoc dicetur.

b Pſal. 90. 6.

Serm. 33. in Cant.

credentes talia ſibi à Deo inſpirari. Ita ait Caſſianus ſucceſſiſſe Abbati Ioanni, qui magna anxietate cupiebat ieiunare, & cùm eſſet debiliſſimus, ieiunium protraxit ad duos continuè dies, quibus elapſis apparuit illi dœmon in figura AEthiopis, dicens illi; parce mihi, Abba, ego enim te induxi in hoc laborioſum ieiunium quod ille fecit, vt Abbas nimium debilitatus, aut citiùs moreretur, aut alijs rebus maioris momenti & obligatorijs deeſſet. Et eadem ratione euenire poteſt, vt religionis amplectendæ deſideria ſint à Deo, determinatio verò ad hanc religionem particularem, ſit ab ſpiritu proprio, ob aliquem finem humanum. Ex quo fit, vt quando inſpiratio ſolum fuerit in genere de ſequenda virtute, ſignum eſt Deum velle, vt in particulari ſuppleamus nos, quod illi deeſt lumine rationis, & fidei, & conſultatione cum ipſius miniſtris. Sicut inſpirauit Saulo conuerſionem, nó addens particularia. quæ illũ concernebãt, ſed iubens eum ire in ciuitatem, vbi auditurus eſſet, quod oporteret ipſum facere, ſicut poſtea per Ananiam dictum eſt illi.

Col.1.cap.21

Ex prædictis omnibus ſequitur, ad integrè cognoſcendas inſpirationes Dei, non eſſe oculos conijciendos ſolùm in generalia virtutis deſideria, ſed in ea particularia, quæ inſpirantur, attendentes ad qualitatem perſonæ, locum, ac tempus, & cæteras circumſtantias. Nam aliqua pœnitentiæ forma, quæ in ſæculari homine, aut in viro forti eſſet inſpiratio

Dei,

Dei,in viro religioſo qui ex inſtituto ſuo, aliam formam habet,aut in homine debili, erit illuſio dœmonis,& in vno eodemq́, homine poteſt nunc eſſe deceptio proprij ſpiritus, quod alio tempore fuit motio Spiritus S.contingere.n.poteſt,vt eius ſpiritus aſſuet' diuinis inſpirationibus gignat aliqua colloquia illis ſimilia.Et ea ſequitur,atque ſi eſſent à Deo,nō ſatis ad id attendendo. Sicut ait ſanctus Gregorius de Prophetis,qui quod valdè frequenter ſentiant diuinos impulſus, interdum reſpondent aliquid ex proprio Spiritu,ſicut ait eueniſſe Nathan prophetæ; qui interroganti Dauidi, num ipſi templum Dei ædificare aggrediendum eſſet,reſpondit: *Omne quod eſt in corde tuo, vade & fac:* cui tamen paulò poſt Deus contrarium reuelauit. Agens enim candidè rectaque intentione, dignus eſt, cui Deus fraudem ac deceptionem retegat; imò ipſa poſtea experientia eundem ab errore liberat, ob diſcrimen, quod obſeruat inter hos & illos inſtinctus, vt mox videbimus.

2. Dial.21. & Hom.1.in Ecch.

c 2.Reg.7.3.

S. Tho. 2. 2. q.171.a.5.

CAPVT XXIV.

DE ALIIS REGVLIS ET magis particularibus indicijs boni ſpiritus, ex admirandis eius effectibus.

QVIA prædictæ ſex regulæ & indicia boni Spiritus, valdè ſunt generalia, ad inſtitutum noſtrum erit, ſex alias regulas magis particulares valdeque vtiles proponere.

I. Regula 1. de inſpirationibus in ſuperiori animæ parte.

QVARVM fundamentum erit hoc primũ, quod ſolius Dei ſit proprium immittere bonas cogitationes ſanctoſque effectus, abſque aliquo medio, in partem animæ ſuperiorem. quam ſpiritum aut mentem appellamus, alij mentis apicem vel fundum ſpiritus; quod tamen reipſa nihil eſt aliud, quàm ipſæmet potentiæ animæ ſpirituales, memoria ſcilicet, intellectus & voluntas. quarum actus realiter ac verè ſunt ipſæ illuſtrationes, inſpirationes, alloquia, reuelationes, & conſolationes, quas Deus in nobis ipſis operatur, vtens ipſis potentijs, tanquam inſtrumentis ad talia opera. quod quidem ſolus Deus immediatè facere poteſt non vtendo inferioribus alijs po-

tentijs.

tentijs. Nam (vt ait S. Thomas, tanta ſpiritus noſtri nobilitas, tanta noſtræ voluntatis ingenuitas, vt ſolum creatori ſuo, à quo eſſe habet & inclinationes, ſubiecta ſit. Et ſolus ille infundere poteſt intellectui lumen fidei, eumque ſine alio medio illuſtrare lumine quodã ſuperiore, quod velociter tranſit, ſicut eſt prophetia, quæ eſt mere intellectualis. Ad ipſum pertinet, ita memoriam rapere, vt fixa ſit in ſolo ſuo conditore, oblita omnium creaturarum, ſolus ipſe infundit habitus virtutum ipſi voluntati, poteſtque eam inclinare, vt nunc velit quod ante horrebat, aut omninò non volebat, etiamſi nulla alia cauſa ipſum excitans præcedat. [1 p. q. 105. a. 3. & 4. & q 106. a. & q. 111. a. & 1. 2. q. 9. a 6.]

Qvare Dœmon non poteſt vno impetu in ſpirituales has potentias intrare, eius enim poteſtas limitata eſt ad partem inferiorem animæ noſtræ, quã appellamus imaginationem & appetitionem; in quam poteſt ipſe vehementes imaginationes iaculari; mouendo corporis humores, & ſpecies ſiue figuras rerum, quæ per ſenſus eam ſunt ingreſſa, vt reuocet in memoriam aliquid, quod excitet acuatque affectus & paſſiones, quas ipſe intendit, & ita facile illi eſt imitari alloquia & ſenſa boni ſpiritus, quæ fiunt in imaginatione per figuras & repræſentationes internas, poteſtque efficere deuotionem ac teneritudinem ſenſibilem, lachrymas, & cœteros affectus, qui ab his corporis potentijs exercentur Et ex hac parte genus illud ſenſuum interno- [1. p q. 111. a. 3]

rum,

rum, qui in intima & ſuprema parte ſpiritus exercentur non ſe immiſcente parte inferiore, ſecuriores ſunt & nobiliores: quomodo prophetia, quæ fit ſola viſione intellectuali,
2.2 q.174.a.3. excedit (teſte ſancto Thoma) eam, quæ eſt cum viſione imaginaria, ſicut poſtea videbimus.

Proceſſ.3. Relig. Tract 3.c.9. AFFECTVS quos magis ordinariè Deus efficit in his potentijs ſpiritualibus, fuſè tractat S.Bonauent. oẽs tamen ad eos reducũtur qui ſupra c.20.& 21. ſunt poſiti. qui cũ percipiuntur in corde, idq; de repente, nulla præcedente cauſa quæ illos excitet, ſunt inſpirationes Dei, cuius eſt creaturas ſuas per ſeipſum conſolari, quando & ſicut vult.

1 HINC ſequitur duo eſſe genera conſolationum & gaudiorũ internorum, quæ has inſpirationes comitantur. Quædam enim incipiũt à ſuperiori animæ parte, & inde deſcendunt ad inferiorem; & hæ ſemper ſunt à Deo, iuxta illud Dauidis: a *Cor meum & caro mea,*
a Pſal.83.3 *exultauerunt in Deum viuum*: ſignificans exultationem propriam Dei viui & veri, incipere ſolere à corde, & inde communicari carni. Aliæ delectationes à carne incipiunt, & à parte inferiori animæ, & inde ad ſpiritum & partem ſuperiorem aſcendunt; & hæ poſſunt à bono & à malo ſpiritu prouenire. Sed qui à malo ſunt, ſolent ſemper incipere cum imaginarijs repræſentationibus, & humorum commotionibus, quod mirificè ex-
Lib. de perfect. ſpirit. c.33. plicuit ſanctus Diodochus Epiſcopus Foti-

cenſis his verbis: Qui voluerit diſcernere veram delectationem Spiritus ſancti; à falſa dœmonis, intelligat Dei gratiam habitare, & operationem ſuam habere in profundo Spiritus; dœmonis autem ambulare in circuitu, & in ſuburbijs cordis; quare ſi anima abſque aliqua corporea figura, motu tamen certo & ſtabili, inflammatur & mouetur ad amandum Deum, tanta vi & vehementia, vt videatur corpus ipſum poſt ſe trahere, vt particeps fiat tanti illius amoris, idque tanta attentione, vt non poſſit tunc de re alia cogitare, ſignum eſt Spiritum ſanctum in eo agere, cuius eſt ineffabilis illa lætitia, qua tunc fruitur. Quod ſi bonis illis cogitationibus, fœdæ aliæ ac inanes immiſceantur, quæ lætitiam quoque afferant, timendum eſt, ne lætitia illa, quam tunc ſentit, non ſit pura nec interna Spiritus, ſed opus ſit Dœmonis, qui per eam conatur decipere, quos viderit inaniter elatos, ob conſolationes alias à Deo acceptas. Hæc ſanctus Diodochus, quod ea moderatione intelligendum eſt, quam §. 2. ſubijciemus.

3. Ex dictis etiam conſtat, perſonas ex conſtitutione ſua melancholicas, & ſuis imaginationibus immerſas, eſſe valdè ſubiectas illuſionibus dœmonis, & proprij ſui Spiritus, facileque errare, judicantes verba & alloquia Dei eſſe quæ verè ſunt dœmonis, aut propriæ imaginationis figmenta. Euenit namque illis, quod ægroto ſomnianti, exiſtimat

enim

Proceſ. 7. Relig. c. 18. enim reipſa geri, quod dormiens imaginati & vt S. Bonauent. ait, hi eo perueniunt, phantaſticas habeant viſiones, quæ prognoſti ca ſunt phreneſis potiùs, quam veri ſpiriti Et propterea dixit Sapiens: b *ſicut parturie*

b Eccl. 34. 6. *tis, cor tuum phantaſias patietur, ne dederis illis cor tuum*; nec ab illis trahi te patiari *multos enim errare fecerunt ſomnia, & exc derunt ſperantes in illis.* Eidem porrò perici lo expoſiti ſunt nimis affectuoſi, & qui m gno impetu in ſuas actiones feruntur, & q tenerè facileq; lacrymas fundunt. Foliet en Dœmon humores, ad hos effectus excitando vt inanis homo reddatur, & affectus euane cat: Et vt minimum, quod naturale eſt, credi eſſe deuotionem, & externis hiſce conten incurij ſunt in rebus maioris momenti. Qu obrem hæc duo hominum genera, meritò ca tiùs viuent, ſiquidem maiori ſunt expoſiti p riculo. Qui verò ſunt animo virili, & cond tione magis affabili & quieta, ac ſuprà affe ctus ſentientis appetitus, magis ſunt exped ti ab his illuſionibus, magiſque ſunt cert quod boni ipſorum ſenſus ſint Dei, qui eos in ſuperiore ſui ſpiritus parte opera- tur.

§. 1.

De ſpirituali dulcedine, quam bonus affert ſpiritus.

SECVNDA regula (licet ſubtili & paucis cognita) eſt, quod inſpirationes, reuelationes, & alloquia Dei afferre ſecum ſoleant ſpiritualem quendam ſaporem, quem ſoli viri valdè ſpirituales, & in familiaritate interna valdè exercitati percipiunt, & ex eo agnoſcunt alloquia illa eſſe Dei, eaque ab ijs diſcernunt, quæ Dei non ſunt. Vt enim ſingulæ perſonæ, ſpecialem propriamque habent figuram, facieiq; Phyſiognomian ac vocis propriũ ſonum, formamque loquendi, ex qua ab ijs dignoſcitur, qui frequenter cum eo agunt; & ſic, ut quiſque cibus proprium habet ſaporem, ex quo dignoſcitur ab eo, qui guſtatum nõ habet deprauatum. Propterea.n. dixit Iob: a *Nonne auris verba dijudicat & fauces comedentis ſaporem?* Sic Deus non aliam ſeruat rationem, dum format in anima ſuiipſius figuram, talemque modum loquendi ad cor, cũ vocis adeò diuino tono communicando talem modum ſaporis ſpiritualis, vt per eum agnoſci ſe faciat ab eis, qui familiariter cum ipſo agunt. Sicut Apoſt. Chriſtum nouerant, cum eis diceret: b *ego ſum.* Et magdalena, quando Chriſtus c *dixit ei Maria.* Hoc documẽtum poſuit S. Greg cum dixit, Sanctos diſcernere inter illuſiones & reuelationes, & inter voces & imagines in-

Secunda regula de ſpirituali ſapore inſpirationum.

a Iob. 12. 11

b Mat. 14. 27
b Ioan. 6. 20
c Ioan. 20. 16
Lib. 4. Dial. c. 48. & l. 8 Mor. c. 13

ternas, intimo quodã ſapore, quo cognoſcant quod à bono ſpiritu accipiunt, & quod à malo per eius induſtriam patiuntur, & S. Diadochus addit, ſenſum ſpiritus eſſe perfectum quendã guſtatum, quo ille diſcernit inter res internas & quando ſanus eſt, & à nimijs curis expeditus, ſentit conſolationes diuinas, & non decipitur à contrarijs, iuxta illud Dauidis; d *guſtate & videte, quoniã ſuauis eſt Dominus.* Et propterea Apoſt. dixit: e *Hoc oro, vt charitas veſtra magis ac magis abundet in ſcientia & in omni ſenſu, vt probetis potiora*, ſignificans ex eo ſenſu & cognitione practica rerum diuinarum prouenire, vt approbetur, quod potius eſt ac perfectius, & non ſit locus deceptioni ſpiritus mali. Et S. Auguſt. de matre ſua S. Monica refert, quod cùm oraret Deum, vt ſibi manifeſtaret ſuam voluntatem, circa Matrimonium filij ſui, de quo agebatur, ſentiebat intra ſe ipſam viſiones quaſdam & repræſentationes, ad quas ducebatur impetu ſui proprij ſpiritus, qui de negotio illo erat ſolicitus; quas viſiones (ait S. Aug.) mihi referebat, non ea ſecuritate, quã habere conſueuerat, cùm Deus illi aliquid reuelabat, quin potiùs eas contemnebat dicens: ſe neſcio quo ſapore, quẽ verbo explicare non poſſet, intelligere magnum eſſe diſcrimen inter Dei reuelationes & ſomnia, ſiue phantaſias animæ ſuæ. Deniq; ſicut infans, inſtinctu ſolo naturæ, faciẽ vocemq; matris agnoſcit, & cum ea lætatur: Ita anima aſſueta huic familiaritati cum Deo, ſupernaturali

quo-

Gerſ. Tract. de diſt. verar reuel. ſig. 4. Lib. de perfect. ſpecial. c. 30.
d Pſal. 33. 9.
e Phil. 1. 9.
Lib. 6. conf. c. 13.

quodã gratiæ & lucis diuinæ inſtinctu, agnoſcit veras viſiones & alloquia Dei, exultatq́; in illis. Nullus tamen, quis ſit ille ſapor, agnoſcet, qui non eum delibauerit: & poſtquã delibauerit, deerunt adhuc illi verba, quibus eum alteri manifeſtet. Idẽ etiam dicit S. Baſil. & Caſſian. de ſuauitate & lætitia ſpirituali, quã Dominus noſter communicat ijs, qui mũdo ſunt corde, ſicut nullus benè poteſt cognoſcere mellis dulcedinem niſi guſtauerit; & qui guſtauit, non poterit ſatis illã declarare niſi per ambages, & ſimilitudines cum alijs cibis dulcibus, quos comederit, aut per aliquos effectus, quos efficit in comedente. Et hac ratione poſſunt manifeſtari inſpirationes, & alta Spiritus S. ſenſa, manifeſtando ſcilicet illorum effectus.

§. 2.

De octo humilitatis actibus.

INTER hoſce effectus eſt valdè proprium boni ſpiritus, efficere in anima ſaporem humilitatis veræ, valdeque fundatæ in intimo cordis; quam vel ſolam, ſi benè agnoſceremus (ait Gerſon) ſufficiens eſſet boni ſpiritus indicium ſicut ſuperbia & vana gloria certum eſt indicium ſpiritus mali. Et propterea dixit ſanctus Bernardus animam diuino ſpiritu plenam, habere ſua euidentiſſima ſigna, veritatem & humilitatem, quæ cùm ſimul in ea conueniunt, dat ſufficiens

3. reg. de veræ humilit ſapore.

Tract. de diſ verar. reuel ſigno 4.

S. Bern. Serm 69. in Cant

teſtimonium prçſentię Spiritus ſancti. Quamuis autem humilitas multos actus habeat, ſubijciam eos, qui à DEI viſitatione proueniunt.

1. PRIMVS actus eſt, non deſiderare res extraordinarias, non reuelationes, non raptus, non exercitia virtutis ſingularia & inuſitata, quæ videntes in admirationem rapiunt, quin potiùs quantum in ſe eſt, totum hoc fugiat cõtrarium deſideras, ſanctitatem collocans in efficiendis actionibus ordinarijs, iuxta ſuũ ſtatum, modo quodã præcellenti ac amore & puritate extraordinaria.

2. SECVNDVS eſt indignum ſe iudicare donis quæ accipit à Deo, nec ſibi illa tribués aut meritis & induſtriæ ſuæ, ſed miſericordiæ & liberalitate largitoris, admirans quod tanta Maieſtas rationem aliquam habeat adeò vilis creaturæ, velitque ſe communicare vili adeò vermiculo, qualis homo eſt.

3. HINC tertius oritur actus, quando aliqua indicia, odorue aliquis adeſt extraordinariarum viſitationum, repentè interdum venientium, aut præmiſſis aliquibus prænuntijs, ſtatim humilitas in actum ſuũ prorumpit, ſeipsã contrahendo, illaſq; recuſando, aut periculũ imminens timendo, Deoque Domino dicit, ſe tantis fauoribus dignam non eſſe, & malle ſe hic pati, quam gaudere, & cum ipſo in monte Caluario eſſe, quam aſcendere ad mõtem Thabor.

4. QVARTVS eſt, non præſumere, aut ſeipsũ

ext

extollere quaſi ſanctum propter id quod accipit, ſed potiùs valdè timere, quod ſe videat maioribus obligationibus onerari; ac gemere propterea quod pro acceptis non ſatis reſpõdeat, iudicans quicquid propter Deum faciat, parum eſſe, ſi cum eo quod debet, cõferatur; & ob ingratitudinem dignum ſe eſſe, qui priuetur ijs, quæ ex gratia ſunt illi collata.

Non præferre ſe alijs, aut illis meliorem ſe exiſtimare, nec in corde ſuo illos deſpicere, nec cogitare ſe ſolum eſſe, cui Deus faueat & indulgeat, potiuſq; credere multos alios tales eſſe, & minimum ſe ſanctiores, & virtutẽ habere ſolidiorem; ſibi autem tanquam debiliori Deum magis indulgere. 5.

Sextvs eſt, occultare pro viribus dona ſibi à Deo collata, & quod in ſe eſt, optare omnibus eſſe occulta, & quando neceſſe eſſet illa aperire ſuo confeſſario, aut alicui alteri conſilij capiendi cauſa, id facere cum humilitate & contemptu ſui, & quaſi coactum, aperiendo æquè libenter culpas atque ipſas virtutes. 6.

Septimvs actus eſt, ex totis viſceribus optare, ſe ab hominibus deſpici, non ſolũ in rebus honorificis, quas mundus magnifacit, ſed etiam in materia virtutis, gaudendo quod habeatur imperfectus, hypocrita, aut impoſtor, modo ipſe culpabilem ad id occaſionem non det: nec triſtitiam concipiendo, eò quod Confeſſarius aut Pater ſpiritualis parui illũ faciat eiuſque res contemnat, aut dicat eſſe dæmonis fraudes. Nam eſto liceat contriſtari, quod ſibi à 7.

dœmone imponatur, non eſt tamen humilis propterea, affligi, quod alij demiſſè de ipſo ſentiant, ipſumquè propterea contemnant.

8. DENIQVE Dei dona interna & extraordinaria, magnũ ſolent ſecum lumẽ afferre, quod profundam imprimit cognitionẽ noſtri nihili & indignitatis, ſimul cũ inſigni confuſione & pudore, ob noſtra peccata; qui pudor excludit omninò inanẽ gloriam vanamq; complacentiam, affectuſque prædictis hactenus contrarios. Ad cuius confirmationẽ dixit Deus D. N. duo præclara S. Angelæ de Fulgino, dubitanti de ſuis reuelationibus, & internis ſenſis quæ habebat: ſemel enim dixit; in hoc agnoſces me eſſe, qui te alloquor, quod pro eo tempore, nec diuerti poteris ad aliquid aliud cogitandum, etiamſi velis, nec inani gloria affici ob id, quod accipis. Et ipſa experiri volens ad alia ſe diuertere, & cogitare, num aliquid haberet, de quo gloriaretur, mox occurrebãt illi ſua peccata, cum tanto lumine, vt confunderetur & erubeſceret, ſe vſque ad abyſſum humiliaret. Iterũ dixit illi Dominus, externa ſigna quæ à me petis, quod ego ſim qui te alloquar, incerta ſunt & fraudi ſubiecta, ſed nunc dabo tibi adeò certum, quod non poſſit dœmõ imitari, & illud eſt deſiderium quoddã, adeò accenſum & vehemens mei amoris cauſa ſuſtinendi labores & contemptus, vt æquè libẽter videas te contẽni, atque alij vidẽt ſe honorari.

Ex quo fit, vt regulariter Deus D. N. non inſpiret res extraordinarias ei, qui nõ ſit benè

in profunda humilitate fundatus; nec ei, qui valdè impetitur à vana gloria, ne talis inſpiratio illi ſit cauſa ruinæ: de ijs enim, qui parum ſunt humiles, præſumere oportet, quod ad res ſimiles ducãtur ab ſpiritu vano, aut meridiano dæmone, cũ velo maioris ſanctitatis: cui9 indicia erunt, ſi ſuperbiæ tentationes admittant, & gloriẽtur de gratia deuotionis, aut ſibi perſuadeant, ꝙ ſua diligentia illam obtineant, aut quod ſit maior, q̃ reuera eſt; aut ꝙ in ea alios excedant, aut quod melius illa vtãtur quã alij. Itẽ ſi optant huiuſmodi res extraordinarias: ſi cũ illas habent, magni ſe ꝓpterea faciant; ſi contẽnant nõ habentes illas; ſi ſenſa ſuæ leuiter manifeſtẽt quaſi in aliorum vtilitatẽ id faciant; ſi triſtentur, animumq́; deijciant, cùm ab alijs contemnuntur. Hæc omnia indicia ſunt, quod miſerè decipiãtur. Licet ad conſolationem infirmorum, opus ſit aduertere, non eſſe indiciũ mali ſpiritus, quod miſceantur interdũ tentationes aliquæ vanitatis & ſuperbiæ, ſi viriliter illis reſiſtatur, ſicut S. Vincent. Fererius de ſeipſo dicebat: inanem gloriam ire quidem & venire, ſed in corde ſuo non hærere. Nec mirandum eſt, ſi aliquid interdum tyronibus adhæreſcat: ſicut aliqui dicunt Patriarcham Ioſeph, in iuuentute ſua, aliquam ſui habuiſſe iactantiam, cùm referret ſuis fratribus viſiones, quas habuiſſet, ſed carò illi ſtetit illa incuria. Nam a *cauſa illa ſomniorum atque ſermonum, inuidiæ & odij fomitem* fratribus eius *miniſtrauit.*

Ex S. Bona. Proceſſ. 7. Relig. c. 2.

a Gen. 37. 8.

ex quo exemplo apparet, ſimilia non eſſe leuiter narranda, non ſolum ad incommodum proprium euitandum; ſed etiam aliorum imbecillium, qui hac occaſione impingunt, in inuidias & murmurationes, aut certe in deſideria eadem experiendi non ſine deceptionis periculo. Quod ſi tamen Dei voluntate & inſpiratione, ea manifeſtentur (ſicut credo Ioſephum feciſſe) non ſunt hæc damna pertimeſcenda. Nam ipſemet Deus magna ex eis commoda faciet euenire, ſicut ex humiliationibus ac perſecutionibus ipſius Ioſeph, elicuit cõmune bonum pro tota illa terra, & ipſiſmet perſecutoribus ſuis.

§. 3.

De reſignatione proprij iudicij & voluntatis, & perturbationum mortificatione.

Quarta regula de obedientia.

EX prædicta hac humilitate, oritur obediētia, & reſignatio proprij iudicij propriæq; voluntatis, quæ fit Dei in primis voluntati, deinde voluntati & iudicio eorũ qui eius loco nos gubernant. quæ duplex reſignatio, certum eſt indicium boni ſpiritus, de prima dubitandum non eſt, quia omnes reuelationes & viſitationes Dei, hanc ſecum afferunt promptitudinem diuinam voluntatem adimplendi, ita vt eadẽ voce ſcriptura diuina exprimat Dei alloquiũ cũ homine, & hominis obediẽtiã ad Deũ. Nã cũ Deus loquitur, dicit,

quod a *aperit aures virorum:* b *aperire* autem *aurem* eſt facere illum voci eius obedientem. Nam ſtatim atq; Deus locutus eſt Iſaiæ, oſtendit ille ſuam promptitudinem, dicens c *Ecce ego, mitte me quocunque volueris*; & ſtatim atq; Saulus vocem Domini audiuit, dixit; *Domine quid me vis facere*: Et Dauid ait Deo, e *Cucurri viam mandatorum tuorum, cum dilataſti cor meum.* Sed quoniam malignus Spiritus in bonum transfiguratus, ſolet hanc promptitudinẽ efficere, ad ſibi obediendum ingerendo quod ſic obediatur Deo, neceſſe eſt eius præſtantiam & eminentiam, oſtendi in reſignatione iudicij & rationis propriæ, ſub voluntate miniſtrorũ Dei, qui eius nomine nos gubernant: Et hic eſt effectus humilitatis certumq́ue boni Spiritus indicium, qui quod ſuperbis ſuoq; iudicio adhærentibus aduerſetur, nunquam illos alloquitur his blandis & ſuauibus modis. Quod ſi quando loquitur, prius illos dociles reddit, ſubiectosque maiorum ſuorum iudicio. In quare adeo erant exercitati antiqui illi Eremi Patres, vt quando audiuerunt ſingularem & ſtupendam vitæ rationem, quam ducebat Simeon ille in columna, ad cognoſcendum Spiritum, à quo ad eam mouebatur, ſignificarunt illi per quendam Eremitam, vt è columna deſcendens ad ipſos veniret, redditurus rationem vitæ, q̃ ducebat; monueruntq; ipſum Eremitam, vt ſi ſtatim atq; ipſe ſuum nuncium retuliſſet, Simeon ſeſe reſignaret, & ex columna deſcendere vellet, ipſe adiũgeret, vt maneret: humilis e-

a Iob.37.16.
b Iſaiæ.50.5.
c Iſaiæ.6.9.
d Actuũ.9.6.
e Pſal.118.32.

nim illa reſignatio & ad nutum obedientia, certum illis erat indicium boni ſpiritus, illum ad vitæ adeo ſtupendæ rationem inducentis. Quod ſi proteruè reſponderet, ſe nolle deſcendere, eum è veſtigio ex columna deijceret, eo quod procul omni dubio, illuſus eſſet ac deceptus à dæmone. Euentus autem aperuit Spiritum Sanctum eſſe, qui virum illum gubernaret. Nam ſtatim atque patrum mandatum audiuit, pedem cui innitebatur, eleuauit, vt deſcenderet ac obediret. Contra verò pertinacia proprij iudicij, oſtendit illuſionem mali Spiritus: Sicut euenit in lamentabili illo caſu Heronis & aliorum, qui in Sanctorum Patrum vitis referuntur. Nam (vt ait Caſſianus) qui non ſubijcit ſe iudicio expertorum, decipietur ab Angelo Satanæ, transfigurante ſe in angelum lucis, cuius præcipuum inſtrumentum ad has illuſiones eſt iudicium proprium pertinax, ſibiq́; multum tribuens ac deferens, vt poſtea videbimus.

Collat. 2. c 5. & collat. 16. cap. 2.

Regula V. de mortificatione.

SVPPOSITA reſignatione, de qua iam diximus, certiſſimum indicium boni Spirit⁹ eſt, cum ex eius viſitationibus, ſequitur integra & perfecta mortificatio paſſionum, ſenſuū, & furentium carnis inſultationum, vt. n. dicitur in libro Canticorum, cum Deus pulſat ad portas cordis noſtri, noſtrūq́; Spiritū alloqtur, f *manu noſtræ ſtillant myrrham. & digiti implentur myrrha probatiſſima*: hoc eſt, ſtatim ſentitur odor, & pcipitur ſapor mortificationis pfectiſſimæ. impellimur. n. ad domādas paſſiones, re-

f cant. 5. 5.

frenandos

frenandos ſenſus moderandam linguā, & carnē caſtigandā. Sed quoniā mortificatio externa, non eſt certum indicium boni Spiritus ad q̄ etiam malignus ſolet inclinare, ob hypocriſin & vanitatem; oportet oculos cōijcere in fructum & finem eius, & in radices, vnde illa oritur, ꝙ totum terminatur in corporis & animæ puritate, quærendo .ſ. aſperitatibus & mortificationibus iſtis conſcientiam à culpis expurgare. Nam inſtar lucis cœleſtis quò magis creſcit, eò magis manifeſtat culpas etiam minimas, magiſque illas exaggerat : Quare ſtatim imprimit deſideria magna faciendi pænitentiam, propter admiſſas, & alias euitandas. Sic Sanctus Iob etſi dixiſſet: g *non reprehendit cor meum in omni vita mea*; quando tamen Deus allocutus eſt illum, cuius luce ipſum agnouit, adeo ſe culpabilem deprehendit, vt dixerit: h *ipſe me reprehendo & ago pœnitentiam in fauilla & cinere*. Et S. Propheta Iſaias, cum incepit agere cum Deo cœpit cōqueri de exigua ſua puritate, ad quē i *volauit vnus de Seraphin* qui *calculo, quē forcipe tulerat de Altari, tetigit os eius, & abſtulit eius iniquitatē*, & *peccatum mundauit*. Quo ſignificatur nobis, quod quando Deus venit ad viſitandas animas noſtras, adducit ſecum in teſtimonium ſuæ p̄ſentiæ hunc Seraphinum, ardens videlicet deſiderium in ſignis puritatis, non in anima ſolū, ſed etiam in corpore. Quare merito ſunt valde ſuſpecti motꝰ illi ſensꝰq; cordis, q̄ ſecū afferūt fœdos motꝰ & voluptates carnis (vt benè expē

g Iob. 27.6.
h c. 42.6.
i Iſa. 6.5.
Proceſſu 7. Relig ca. 18

dit S. Bo-

dit S. Bonauent) dicens: ſi in tempore orationis & Deuotionis, ob naturalem corporis conſtitutionem, ſurgerent huiuſmodi motus, melius eſſe talibus floribus carere, quam eos ex tali cœno extrahere, cum periculo cōſpurcationis. Et propter eandem rationem ait: Erit à Dæmone quæcunq; viſio apparuerit, quæ videatur eſſe Chriſti D.N. aut eius Matris, aut Sancti alterius, ſiue Sanctæ, ſi eius aſpectus turpes huiuſmodi motus adfert, aut indecentem ailfert habitum, aut ita ſe mouet tactuſq; oſtendit indignes grauitate aut ſanctitate perſonæ, quā refert. Cum enim Deus ſit ipſa puritas, nihil horum poteſt à re quæ eius ſit, procedere.

§. 4.

De pace & gaudio ſpirituali.

Regula Sexta De pace & quiete Spiritus.
a Pſal. 84. 9.
b Ioan. 20. 20
c Luc. 10. 5.

VLTIMVM deniq; indicium boni Spiritus, eſt pax & quies, q̄ animæ relinquit iuxta illud Dauidis: a *Audiam quid loquatur in me Dominus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.* Sicut enim Chriſtus D. N. cum ad ſuos diſcipulos in Cœnaculum ingrederetur, dixit, b *Pax vobis*, iuſſitque c *in quamcunque domum, intrarent, primum dicere, Pax huic domui:* Ita etiam cum ingreditur animas noſtras, dicit illis; *Pax vobis.* Et quoniam dicere eius eſt efficax, quod dicit, etiam facit, efficiens in corde pacem, perturbationes eius componendo, carnem cum Spiritu conciliando, paſſionum inſultus ſedando, & nimiū

timorem, qui à noſtra infirmitate oritur, remouendo. Et quamuis in ipſo initio timorem aliquem & pauorem afferre ſoleat vt excitet ad reuerentiam & attentionem, mox tamen affert quietem, timore illo remoto. Sicut euenit d *Danieli* & e *Zachariæ*, & alijs Sanctis, vt bene expendit S. Thomas allegans ſententiam S. Antonij Abbatis, qui dixit, non eſt difficile in his caſibus, diſcernere inter bonum & malũ Spiritum. Si enim poſt timorem, gaudium & exultatio ſuccedat, ſignum eſt à Deo eſſe auxilium, quod ſentimus. Securitas.n. animæ teſtimonio eſt præſentiæ diuinæ Maieſtatis: Si aũt timor, qui nos inuadit permanet, ſignũ eſt hoſtis in domum noſtram ingreſſi. Verum quidẽ eſt, vt ibidem Caietanus aduertit, poſſe Dæmonem transfigurantem ſe in angelum lucis, etiam hoc eius indicium imitari, gaudium aliquod poſt timorem afferẽdo: Sed quoniam reipſa eſt Spiritus noſtri hoſtis, non ſatis aſſequitur, quomodo illum tranquillet, præcipuè cũ ille eſt humilis.

d Dan. 10. 9
e Luc. 1. 1.
3 part. q. 30 a. 3. ad 3.

HOC quod iam diximus, intelligendum eſt locum habere, quando Spirit⁹ bonus viſitat homines iuſtos. Nam ſi quãdo viſitat peccatores, qui cum carne ſua & vitijs pactũ habent & pacem; aut tepidos, qui in ſua tepiditate quietem habent, ſolet intrare ſicut adnotauit S. Pater noſter Ignatius, timorem incutiendo, ac terrẽdo, vt malam illam pacem diſrumpat, ſalutarẽ afferens pugnã, illi contrariam. Chriſtus enim D.N. (vt ipſemet dixit) *non venit in mundũ pacem*

Matt. 10. 34.

cem mittere ac proinde nec ad viſitandas ar
mas, vt eas infiĉta hac pace relinquat; *ſed gl*
dium; quo ſcilicet pax illa deſtruatur: Qui gl
dius & pugna, non eſt minus certum indic
Spiritus boni, quam ſanĉta illa pax, quæ in
reſultat: ac forte propterea amicus quida
Iob, narrans modum, quo DEVS illi a
f Iob. 4. 14. paruiſſet, & locutus fuiſſet: f *pauor* (i
quit) *tenuit me & tremor, & omnia oſſa m*
perterrita ſunt, & inhorruerunt pili carn
mea. & vocem quaſi auræ lenis audiui: Nu
quid homo Dei comparatione iuſtificabitur, a
factore ſuo purior erit vir? Ex quo appare
pauorem & tremorem & perterreri omn
oſſa, & capitis pilos inhorruiſſe, fuiſ
quaſi præcurſores Dei in homine illo, q
ſuperbia elatus, iuſtum ſe eſſe arbitrabatu
Quare oportuit eum primum ita fuiſſe per-
territum præſentia Domini, vt ſic ſe humi
liaret, & vt oſſa, internæ ſcilicet virtute
perterrerentur, ac dicerent illud Dauidis om
g Pſal. 34. 10. nia oſſa mea dicent, g *Domine quis ſimilis tibi*
Et quod capilli, hoc eſt altæ & ſuperfluæ cogi
tationes inhorrerent, & à corde fugerent, v
his diſpoſitionibus bonum inueniret hoſpiti
Dominus, qui ad illum viſitandum veniebat
Sed mox atq; ingreſſus eſt audita eſt vox diui
næ inſpirationis quaſi auræ lenis & ſuauis, qu
animam tranquillauit, reuelando illi verita-
tem, quam noſſe ipſam oportebat, vt humili
euaderet, ſimili modo prius quam Deus Elian
h 3. Reg. 19. 11 in ſpelunca alloqueretur h *in ſibilo auræ tenuis*

præmi ſer

Digitized by Google

præmiſerat *ſpiritum grandem & fortem*, *ſubuertentem montes & conterentem petras ante Dominum*, vt ſignificaret ſicut S. Gregorius ait, timore & tremore, Deum humiliare ſuperbiã noſtram noſtramq; duriciem domare, poſtea tamen leni voce nos alloqui, reddendo pacem turbato cordi triſtiq; lætitiam. remota .n. culpa, quę triſtitiã nobis afferebat, planctũ noſtrũ conuertit in gaudium, veramq; lætitiã. Quod certum eſt boni Spiritus indiciũ, qui quoniam eſt ipſamet lætitia, & cum illa facit omnia opera ſua, eã ſuis inſpirationib⁹ infundit, vt illi ſeruiamus lætitia modeſta, graui, trãquilla, & coniuncta timori caſto, qui eam reddit ſecuriorem & iucundiorem. Lib. 5. Moral. cap. 6.

HINC eſt quod lætitia boni ſpiritus deguſtata, fructus ſtatim proferat, qui illam ꝓdant, abhorrendo .ſ. ab omni lęticia immodeſta, ſenſuali, & mundana. Nam vt D. Greg. ait, *ſuauitate ſpiritus deguſtata, deſipit omnis caro.* Et qui centuplum accipit gaudij ſpiritualis, facile cõtẽnit carnale, magnoq; conatu veros fontes deſiderat hui⁹ gaudij, Regnũ .ſ. Dei & Iuſtitiã ei⁹, virtuteſq; quibuſcũ Spirit⁹ noſter vnitur, & cũ diuino coniũgitur, vt nihil ꝙ creatũ eſt, diuiſionem inter vtrumq; faciat. O iſpiritus diuine, qui internum *reddis teſtimonium* dilectiſſimis tibi iuſtis, *quod* eos tanquam *filios* accipias, oſtendiſq; eos eſſe filios in hoc, quod *ſpiritu tuo aguntur* ad omne, quod tibi placet; accipe Domine cor meum in tuum, ita vt nullus contrarius ſpiritus vnquam illud poſſideat, 1. Rom. 8. 16.

aut pra-

aut prauo ſuo impetu à te dimoueat: tu ill
moue, cæleſtiq́; tua inſpiratione dirige ſemp
ad id, quod tibi arridet: & ſiquidem dona t
mihi largiris, da mihi tum lumen ad illa co
noſcenda, tum auxilium ad bene eiſdem vte
dum, reſiſtendum malignis ſpiritibus, qui i
k Iob.41.4. diſperdere contendunt, k *reuela faciem eor*
à larua, qua ſe contegunt; & aufer *indumen*
falſæ lucis, quo ſuas tenebras operiunt: vt ab
mni errore & deceptione eorum expedit
te ſequar, æternam & veram lucem, qui via
veritas, & vita, donec te videam & fruar
in æterna. A-
men.

DVC

DVCIS SPIRITVALIS TRACTATVS II.

DE SACRA LECTIONE ET MEDITATIONE,

COMPLECTENS QVICQVID pertinet ad cognitionẽ ſui ipſius, Chriſti Domini noſtri, eiusq́; Sanctorum, ac Dei, ex rebus creatis, & ad feruentes affectus, qui eandem cognitionem comitantur.

MYSTICA Spiritus ſcientia, quæ tribus vitæ contemplatiuæ actionib. cōparatur, LECTIONE, MEDITATIONE vel CONTEMPLATIONE, & oratione, de qua hactenus egimus, proprios ſuos, ex quibus addiſcitur, ſicut reliquæ humanæ ſcientiæ libros habet: quamuis, eò quod hæc ſit myſtica, etiam aliqui eius libri ſint myſtici.

Primus maximeq́; proprius, qui & cæteris præſupponitur, eſt ipſa SCRIPTVRA SACRA, in qua reuelata ſunt Diuina myſteria

meditanda & contemplanda à qua diuina Scriptura, tanq̃ à fonte prodierũt alij libri valdè deuoti, quos Patres Sancti, & huius ſcientiæ magiſtri, conſcripſerunt.

Secundus liber eſt CREATVRARVM, ſpectabilis huius mundi, quæ ſunt ſcriptura ipſius creatoris in quib⁹ tũ beneficia & excellentias ſuas, tum noſtras miſerias nobis manifeſtat.

Tertius liber eſt PROPRIAE CONSCIENTIAE, ſiue propriæ vitæ, & animæ cuiuſq; cum omnibus experientijs bonorum & malorum, quæ quiſque expertus eſt, & experitur in ea.

Quartus liber eſt admiranda viſibilis ECCLESIAE FABRICA, nominatim verò vitæ Sanctorũ exemplares, qui præcipuę ſunt eius partes: tam qui iam præterierunt quam qui nunc ſuperſunt: ipſi enim ſunt viuæ ſpiritualium & æternarum rerum lectiones.

Quintus isque pretioſiſſimus eſt liber VITAE AGNI IESV CHRISTI, veri Dei & hominis, ex quo primum in vtero Sacratiſſimæ Virginis Matris ſuæ fuit incarnatus, vſque ad eius Aſcenſionem in cœlos, cum vtroque ſuo ſtatu, quem nunc habet, altero in cœlo Empyreo, altero in Sanctiſſimo Sacramento: & in hoc libro multò eminentius manifeſtatur *vltimus* liber DIVINAE ipſius ESSENTIAE, eiuſque excellentiſſimarum perfectionum; quem idem Agnus aperuit, quò earum aliquas legere ac intelligere poſ-

gere poſſemus : qui liber eſt proprium perfectæ contemplationis obiectum, de quo in Tertio Tractatu agemus: quinque reliqui magis propriè ſpectant ad lectionem & meditationem, quæ ad ipſam contemplationem diſponunt; ſuntque huius Tractatus argumentum, quamuis ob ſimilitudinem, quæ in multis rebus inter meditationem & contemplationem intercedit, dum de altera agimus, aliquid neceſſe ſit de ijs tractare, quæ ad alteram ſpectant.

CAPVT. I.

DE MEDITATIONE DIVInorum Myſteriorum, & quod eius finis ſit tres perfectas cognitiones gignere, Dei videlicet, Christi, ſuiq́; ipſius, ad permouendam voluntatem ad effectus feruentes & quiſnam in eis ordo ſit ſeruandus?

VITA Contemplatiua ſiue ſpiritꝰ ſciẽtia (teſte Angelico Doctore) cõſiſtit eſſentialiter in actibꝰ intellectus noſtri nobiliſſimis; cuius finis eſt viſio, cognitio ve perfecta Dei, ac Sacratiſſimorum eius myſteriorum, vna cum excellentiſſimis voluntatis actibus, qui ex ea cognitione proueniunt; 2.2.q.180. art.1.

quiq; ſimul adiuuant, vt ea cognitio creſcat & ad perfectionem perueniat. Verum cum hæc ſcientia adeo ſit excelſa, eiuſque obiectum adeo immenſum, non poteſt in hac vita obtineri, niſi plurimis varijſq; actibus, quamuis in eundē finem directis. Quam ob cauſam dicitur, a Spiritus Diuinæ ſapientiæ eſſe *vnicus & multiplex: vnicus*, quia à ſolo vno principio, qui eſt Spiritus Sanctus procedit; habetque vnicum ſolum præcipuum finem, ipſam coniunctionē cum Deo: cum quo vnus idemque Spiritus fit per amorem. eſt tamen idem *multiplex*, quia complectitur multitudinem actuum & exercitiorum, ad finem hunc adeò excelſum conſequendū: quos act⁹ conati SS. Patres & Spiritus Magiſtri, ad certū numerū reducere, quò facili⁹ cōprehēdi poſſent. Quo vero maiori claritate procedamus, ſufficiet, tres intellectus act⁹ aſſignare, qui ſpectant ad vitam cōtemplatiuam, quorum vnus ſit tanquā principiū & fundamētum, alius tanꝗ mediū, tertius tanꝗ finis & totius perfectionis complementū, qui vſurpatis clariſq; vocabulis CREDENDI, MEDITANDI, & CONTEMPLANDI exprimuntur.

S. Thom. 2. 2. q. 180. ar. 3.

a Sap. 7. 22.

S. Auguſt. lib de quant. animæ.

Richar. libr. de contemplat.

S. Bonauent. lib. de itinerario mētis.

§. 1.

De actibus Fidei.

PRIMVS actus conſiſtit in ſimplici Diuinorum myſteriorum apprehenſione, cū firmo certoque iudicio, quod illa ſint vera eaque firmitate credenda quod Deus

illa re-

illa reuelauerit: ad quod nos inclinat ſupernaturale fidei lumen, quod ipſe Deus fideliũ mẽtib. infudit, ſine quo impoſſibile eſt, noſtro tãtum lumine naturali ꝑfectam horũ myſteriorũ cognitionẽ aſſequi, vt inſinuauit Iſaias Propheta, cũ dixit, b *ſi nõ credideritis nõ intelligetis* quaſi diceret, niſi veſtrum intellectũ captiuaueritis ad credendum, ꝙ Deus reuelauit, non aſſequemini perfectam eius cognitionem. Ex quo prouenit; ꝙ animæ noſtræ aſpectus in hac vita mortali, ſit ſemper alia obſcuritate & nebula velatus, vt peruenire non poſſit ad perfectam illam claritatem, qua beati fruuntur in gloria, iuxta illud Apoſtoli; c *videmus nunc per ſpeculum in Aenigmate, tunc autem facie ad faciem.* Et quamuis multa ſint ſpecula, in quibus Deꝰ in hac peregrinatione videatur; omnia tamen, teſte Sancto Auguſtino, reuocantur ad duo, ad *creaturas* videlicet, in quibus creatoris perfectiones reſplẽdent, & ad *ſacras ſcripturas*, in quib. myſteria quæ de ſeipſo Deus reuelauit, continentur licet parabolis ac difficillimis ænigmatis occultata. Et hoc ſpeculum eſt principalius: quia multò plura cõplectitur, quam in creaturis viſibilibus cognoſci poſſunt; eaque reuelat maiori ſpiritu ac certitudine: ideoq; in eo exercetur magis propriè primus actus intellectus, ſcilicet CREDENDI; qui adeò efficax eſſe ſolet, vt ſæpè hæc ſola credulitas ſimplexque viſio, cœleſti illuſtratione adiuta, abſque nouis ratiocinationibus ſufficiens ſit, ad inflammandum ignẽ af-

b Iſaiæ 7.9. iuxta LXX.

c 1. Cor. 13. 12

In Pſal. 34. & 26. & in Proœm. lib. de Trinit. Damaſc. lib. 1. cap. 1. S. Thom. Opuſc. 7.

fectuum in puris & ſynceris cordibus. nã ſicut ſtatim atq; ſilex chalybe percutitur, ſcintilla erũpit, quæ ſiccũ accenditur fomentum, ex quo poſtea magnus ignis conſurgit: ita ẽt quoniã fidei noſtræ myſteria ſunt inſtar ſilicis, naturę videlicet ignis non terreni, ſed cœleſtis ac diuini; ſtatim atq; intellectus chalybe; hac luce illuſtrati ea credẽtis, veraq́; iudicãtis, tãgũtur erũpunt ſcintillæ tenerorũ affectuũ in cordibus, ad eos concipiẽdos benè diſpoſitis: ex quo poſtea magni ſplendores & nouarum conſiderationum affectuumq́ue flammæ proueniunt. qui amorem ipſum perficiunt. Quod quotidie experiuntur, qui pios libros legunt, & conciones aut ſpirituales exhortationes audiunt, etiamſi nouas ipſimet ratiocinationes non addunt. Quo etiam fit vt, ad omnia orationis exercitia, vitæq́ue contemplatiuæ opera, aptiſſimum ſit principium, à feruentibus fidei actibus initium ſumere, intellectum applicando, vt ſcilicet magna viuacitate ſtatuat, credatq́ue myſterium meditandum; cogitetq́ue de Dei præſentia, cum quo eſt collocuturus, ac de neceſſitate, ob quam ad orandũ accedit, ex feruenti enim huiuſmodi principio prodire ſolent feruentes meditationes, illuſtrante Deo Domino noſtro obſcuritatem fidei illuſtratione ſua cœleſti, quam expedit petere hac ratione, O ſaluator dulciſſime, d *adauge mihi fidem*, quò tua myſteria ita eredam, vt eadem intelligam; & ita verò intelligam, vt eadem amem, atque amplectar.

d Luc. 17. 5.

§. 2.

§. 2.

De proprio Meditationis officio.

HOC primo fidei actu præmiſſo, duo alij vitæ contemplatiuæ proprij ſuperſunt, alter qui per intellectus ratiocinationem efficitur, quē MEDITATIONEM vocam⁹ alij conſiderationē aut ſpeculationē; alter, qui abſq; ratiocinatione æternā veritatē, magna certitudine ac viuacitate penetrat, ad modum viſionis ſiue aſpectus, q̃ vocamus CONTEMPLATIONEM: de qua in proximo tractatu agemus.

MEDITATIO, teſte S. Auguſtino, eſt occultæ & latētis veritatis ſecreta inquiſitio, aut iuxta Richardum, eſt attenta quædam ac diligens intellectus noſtri applicatio ad inquirēdam & patefaciendam aliquam veritatem, aut myſteriū, q̄ latet; explicando videlicet illud, quo penetrari atq; intelligi omninò poſſit. Id. eoq́; à re vna in aliā diſcurrit, quærens & ſtatuens præcipuè hæc quatuor; *Naturam* videlicet & ꝓprietates rei, q̃ meditatur; *Cauſas* & *fines* eius; *effectusq́,* ac *circumſtantias* reliquas, quæ illam comitantur. Si.n. aſpiciat librū ſiue ſpeculū *creaturarum*; ex eis ratiocinando, intelligit excellentias creatoris, à quo illæ proceſſerunt; Fines, ad quos illas ordinauit, ꝓpriā .ſ. ipſius gloriā, & noſtrā vtilitatē effect⁹, quos per eaſdem operatur; & bona, quæ ꝑ eos nobis communicat; Circumſtātias deniq; loci tem-

lib. de ſpiri & li. de Cōtempl. cap. S. Bonauen Itinere. 2 c. Gerſon de myſtica Theolog ſpeculatina p. 4. conſid. 27.

oris, ordinis & modi, quo illæ factæ fuerunt. Si ſpeculũ *ſacrarum Scripturarum* inſpiciat, euoluit earum parabolas, & ænigmata, proferens in lucem occultas veritates, quas illæ nobis inſinuant: nam (vt ait S. Bernar.) propriũ eſt Conſiderationis, extricare & euoluere res confuſas recolligere diſperſas, occultas ſcrutari, quærere veras, & fictas patefacere: quę dũ hac ſolicitudine diuinas quærit veritates, tãdẽ incidit in illas. Nec eſt cõtẽta ſimul & quaſi in confuſo, fidei myſteria credere; nec aſpicit ea, quaſi iam præterita tantum, aut futura, aut quaſi valdè diſtantia; ſed viuacitate ac velocitate ſui diſcurſus, imaginationis ſuæ vi adiuta, ea aſpicit tanquam præſentia, & iam proxima. Eadem ad ſepulchrum deſcendit, ad purgatorium, & ad ipſum infernum; tendit ad Bethlehemiticã ſpecũ, & ad montem Caluariũ ꝑ ipſa vulnera Chriſti crucifixi ingreditur, eiuſq; pectoris interiora penetrat: aſcẽdit quoq; ad Empyreũ cœlum & ꝑuenit vſq; ad thronũ ipſius Dei, & in omnibus his locis aſpicit ac circũſpicit quicq̃d in eis agitur, ab vna re in aliã diſcurrens, donec aſſequatur omnia quæ deſiderat.

b. 1. de Conſideratione.

HOC ipſum excellenter explicuit S. Gregorius dicẽs, quod qui multum Deum diligũt, ingrediuntur ad interiora, vt illum inueniãt. & quia Deꝰ, inquit, in ſuꝑficie nõ iacet, cõtendũt ſuis meditationib. pijs lectionibꝰ, & cõtinuata cogitationũ ſuarũ examinatione ac ratiocinatione inceſſanter illũ quærere, donec inueniant. Quaſi diceret: ꝑfecta cognitio myſteriorum Dei,

In Cant. 1. Adoleſcentulæ dilexerunt te.

rum Dei, qui dicitur e *Vere Deus abſconditus*, non inuenitur in ſuperficie creaturarum, aut in diuinarum ſcripturarum cortice, ſed in internis & occultis earum arcanis, eas videlicet interiore animæ oculo penetrando per lectionem, & profundam intellectus meditationem: vnde procedit vera ſpiritus ſcientia, perfectaque rerum diuinarum æſtimatio, qui eſt primus fructus, & meditationis maximè proprius, ex quo alij plures oriuntur. e Iſa.45.15.

SICVT enim ſimplex aliquis ruſticus, qui pretioſum in platea inuenit lapillũ, quamuis eius colore & ſplendore illectus eum accipiat; quia tamen eius virtutem & valorem nõ intelligit, non magni illum facit; ſed facile pro re alia commutat, aut diſtrahit vili pretio: peritus autem Trapezita ex illa externa ſpecie ex pondere, alijſque occultis ſignis penetrat ad eius valorem & virtutem: & quia illum benè nouit, etiam magni facit, & ſolicitè cuſtodit. Ita, inquam, ſi ſuperficie tenus creaturas aſpicias, cognitione quadam externa, quæ te oblectat; & ſis contentus, ſiſtaſque in credendis rebus fidei ſimul, & quaſi in confuſo, eiſdemque curſim omninò legendis: paruam rerum æternarum opinionem habebis, eaſque facilè deſeres, vt temporalibus fruaris, quod ſi tamen meditatione, diuina myſteria penetres, perpendens ac ponderans, quæ in illis latent, maximi ea facies; f *vendeſque*, ſi opus erit, *vniuerſa quæ habes*, vt compares *theſaurum*, quẽ fodiendo *in agro*, vbi erat f Matt.13.44

abſconditus, inueniſti. Et quoniam virtutes vitæ Chriſtianæ, præcipua ſunt huius theſauri pars, & meditationis materiæ, intelliges, *quod virtus in ſuperficie non iacet,* nec in extrema parte corporis, nec in operibus purè externis; ſed præcipuè in interiori & ſecreto cordis. Ac proinde cùm eas meditaris, aut conſideras, progrediendum tibi eſt ab externis ad interna: & ab iis, quæ corpus facit, aut patitur, ad ea quæ in ſpiritu geruntur. Quæ omnia voluit Chriſtus Dominus noſter nos docere, cũ dixit, g *ſcrutamini ſcripturas, quia vos putatis, in ipſis vitam æternam habere: & illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me*, non enim dixit, legite; ſed: *ſcrutamini.* quia ſcrutari, eſt diligenter inquirere, quod eſt abſconditũ Et quoniam vita æterna, quæ eſt Deus ipſe trinus & vnus, Chriſtusque Seruator noſter; ac ipſæ virtutes, quibus eum honoramus, eidemque ſeruimus, latent in ſecretiſſimis diuinarum ſcripturarum penetralibus, non ſatis eſt eas quomodocunque legere, ſed oportet attenta & profunda meditatione eas ſcrutari. Tunc enim certiſſimum dabunt nobis teſtimonium omniũ æternæ vitæ myſteriorũ, quæ in ipſis latent. Et propter eandem cauſam potuiſſet Chriſtus D.N dicere nobis: ſcrutamini creaturas, quia illę teſtimoniũ perhibẽt de me. ſiquidẽ Apoſt. teſte h *inuiſibilia Dei à creatura mũdi, per ea quæ facta ſũt, intellecta cõſpiciũtur*

g Ioan. 5. 39

h Rom. 1. 20

NON tamen exiſtimare debemus, meditationẽ hoc ſuo ſcrutinio contentam eſſe, ac ſi-

ſtere

ſtere in quærẽdis occultis Dei: nam quod potiſſimum ſpectat, eſt ratiocinationibus & cõſiderationib. ſuis duplicẽ cognitionẽ aſſequi, quæ ſunt inſtar duorũ polorum aut cardinum vitæ contemplatiuæ, *Dei* .ſ. ipſius cognitionẽ, & *noſtri ipſorum*, in quibus mouetur tota machina contẽplationis & meditationis, trãſeũdo ab vno ad alterũ, & i *aſcendendo* ſicut *Angeli per ſcalam*, quam vidit Iacob vſq; ad eius *cacumen*, vbi *Deus ſcala ipſi innititur*: & deſcedẽdo ſtatim ad infimũ vſq;, vbi iacet Iacob dormiens; iterumq́; aſcendendo & deſcẽdẽdo per gradus ratiocinationũ & meditationũ, ad probè aſſequendum quid ſit Deus, eiuſq; excellẽtias; ac ſimul, q̃d ſit homo, eiuſq́; miſerias, clamando ſẽper ad Deũ, cùm S. Aug. *nouerim me, & nouerim te*. O Deus æterne, nouerim, quæſo me; idq́; ꝙ ex meipſo habeo: vt profunda ex eo humilitate erubeſcã; te verò nouerim tuamque magnitudinem, vt me, ad tecũ ardẽtiſſima charitate cõiũgẽdũ, erigã. Colligatio vtriuſq; huius cognitionis exprimitur nõe Rachelis, q̃ figura fuit vitæ cõtemplatiuæ: Idẽ.n. eſt teſte S. Hieron. ac *videns Deũ vel viſio ſceleris*, idq́; fortaſſe ideo, vt intelligamus, ſpiritualẽ animæ viſionẽ in his duabus rebus debere conſiſtere, & ab vno ad alteram eſſe tranſeundum; nam in viſione ſceleris, ꝙ ad propriã cognitionem pertinet, cernuntur infinita magnalia Dei, illud ſuſtinentis, & condonantis. in viſione verò ipſius Dei apparet iniquitas fœditaſque peccati, quo Deus offenditur.

i Gen. 28. 12.

De nomin. Hebrai. in Geneſ.

II. SED quoniam Deus Dominus noſter, vt peccati malum repararet, voluit fieri homo; hinc eſt, quod eius cognitio ſit bipartita: alia ſcilicet ſecundum diuinitatem, alia ſecundum humanitatem: nam in vtraque dixit ipſe CHRISTVS Seruator noſter, eſſe k *vitam æternam*. Sunt enim eius principium, mediũ, ac finis. Principiũ ſunt ob fidem viuã; medium, ob deuotam meditationem; finis ob teneram & beneuolam contemplationem. & propterea fortè Rachelis nomen S. Gregorio teſte, interpretatur *videns Deum, vel videns principium*. Quis verò erit principium, niſi ille Dominus, qui interrogatus à Phariſæis, l *tu quis es*, dixit: *Principium qui & loquor vobis*. nam ipſe reuera, qua Deus, principium eſt omnium creaturarum; & bonorum omnium, quæ in eis ſunt: quà verò Deus & homo, principium eſt omnium gratiarum & donorum, quæ de cœlo in noſtrum commodum deſcendunt. O Saluator dulciſſime: nouerim me, vt deprehendam, quantoperè indigeam te; nouerim autem te, vt bona videam quæ collocas in me. demittendo me ob miſeriam, quam ex meipſo habeo; erigendo me verò, ob ea, quæ de infinita tua miſericordia ſpero.

Ioan. 17. 3.

Ioan. 8. 25

III. EX dictis ſequitur, vitam contemplatiuam vt benè obſeruauit Gerſon) eſſe inſtar montis cuiuſdam, in quo ſunt tres manſiones, in quarum *infima* manet cognitio propria, in

qua

qua ſe meritò exercere debent tyrones, ſcrutantes vias ſuas, ac meditantes peccatorũ & pęnarũ ſuarum miſerias, vt ab eis liberari ſtudeant. In *media* reſidet cognitio Chriſti Seruatoris noſtri, in qua longiores moras trahere debent proficientes, ſcrutantes ac meditantes virtutes, operaque cœleſtis huius magiſtri, ad eum ſtudioſè imitandum. In *ſuprema* habitatione manet cognitio Dei, ſecundum eius diuinitatem, in qua habitare debent perfecti, meditantes ac expendentes diuinas perfectiones & beneficia, vt ſuo creatori perfecta amoris vnitione iungantur. Et hic transformatio fit ſpiritus noſtri in diuinum, per contemplationẽ. Quamuis ſinguli horum ſtatuum ita propriam ſedem teneãt, vt aliarum etiam exercitia participẽt ob connexionem, quam inter ſe mutuam habent. Qui enim in via purgatiua verſatur, in ſuis miſerijs cognoſcendis occupatus, non poteſt non eleuare oculos, vt aſpiciat, earumque reparatorem agnoſcat: Qui verò in via vnitiua verſatur, cognoſcens diuinas excellentias; inde quoque ſuas vtilitates melius deprehendit. Quare ex eiſdem libris & eiſdem myſterijs deduci poſſunt prædictæ omnes tres cognitiones, licèt aliter atque aliter, vt in progreſſu declarabitur.

§. 3.

Qua ratione Meditatio gignat affectus?

VIDEAMVS nunc, qua ratione meditatio in his habitationib. aſſequatur principalem ſuum finem vt moueat ſcilicet voluntatem ad exercendos nobiles ſuos actus, tribus his cognitionibus proportionatos, ita vt intellectus conuictus vi veritatis, quam agnoſcit, moueat efficaciter voluntatẽ, vt virtutem velit, erga eandem afficiatur, exerceatq́ue charitatis ac deuotionis actus, quorum in præcedenti Tractatu mentionem fecimus. Sed quoniam magna deceptio huic rei ſubeſſe poteſt, adferemus ſimilitudinem, quam ibi inſinuauimus ſilicis & excuſſoris ferri, quo vtimur ad ignem eliciendum. quatuor enim hic eueniunt. nam aliquando, ſæpè icto ſilice, nec ſcintilla vlla prodit, niſi poſt multum temporis magnumq́ue laborem: aliquando exeunt quidem ſcintillæ; ſed in ipſo aëre prius extinguuntur, quàm ad fomentum perueniant: aliquando perueniunt quidem ſcintillæ ad ipſum fomentum, ſed quod illud ſit humidum, non concipit: aut certè mox extinguitur, eò quod ſcintillæ valdè fuerint exiles: denique aliæ ſcintillæ receptæ in fomento, ſtatim ignem exuſcitant & flammam. Sic inquam quadruplex eſt ſta-

tus ſiue conditio meditantium veritates & myſteria fidei. Quidam enim multum temporis conſumunt, eadem myſteria quaſi percutiendo meditatione & ratiocinatione, nullo interim bono affectu aut propoſito concepto, manente ipſa voluntate ſicca, tepida ac frigida vſque ad finem ipſius orationis; in quo aliqua tandem ſcintilla poſt magnum laborem erumpit. Quod quidem euenire ſolet aliqua ex tribus cauſis.

Prima eſt in pœnam peccatorum, & ob negligentias in ſeruitio diuino, aut in præparatione ad orationem aut meditationem: ſicut Moyſes (iuxta mentem ſancti Cyrilli & aliorum Doctorum) non eduxit in *aquam ex ſilice* prima virgæ percuſſione, donec *ſecundò percuſſiſſet*: in pœnam incredulitatis ac diffidentiæ, qua ſilicem primò percuſſit: cum autem *bis percuſſiſſet, egreſſa ſunt aquæ largiſſimæ*: ablata enim culpa, maior conſueuit dari gratia. Refert Gloſſa ordinaria & Lyra. in Num. 20. 11

Secunda cauſa eſt, ad probationem noſtræ patientiæ ac perſeuerantiæ, & vt noſtra diligentia curaque in eo quod agimus, creſcat: Ad eum modum quo in *Eliſæus percutiens aquas Iordanis pallio Eliæ*, vt eas diuideret, *non ſunt diuiſæ* ad primum ictum, donec maiori feruore ac fiducia dicens, *vbi eſt Deus Eliæ etiam nunc percuſſit ſecundo aquas, & diuiſæ ſunt huc atque illuc*: creſcente enim b 4. Reg. 2. 14

fiducia

fiducia ac diligentia, Deus non differt ſuam miſericordiam.

Tertia cauſa eſſe ſolet, eo quod meditationis argumentum non ſit accommodatum ſtatui & conditioni meditantis: ſicut myſteria diuinitatis, quamuis ſint ſilices, ex quibus Perfecti magnum eliciunt ignem; non tamen ſunt adeò apti ſilices pro Tyronibus & imperfectis, ob ſtatus illorum imperfectionem: vult enim Deus Dominus noſter, prius illos exerceri conſideratione aliorum myſteriorũ, quæ eorum neceſſitati magis conueniant. Eſt quoque occultior alia cauſa, ex prouidentia Dei, qui diſtribuit interdum myſteria ſicut ipſos perfectionis gradus: ita vt quibuſdam myſterium Natalis ipſius Chriſti talis ſit ſilex, vt ſtatim atque de eo meditantur, ſentiant ſe deuotione accendi: alijs myſterium orationis Chriſti in horto eſt huiuſmodi ſilex. Expedit autem, vnumquemque attendere illud myſterium, in quo Deus cor eius mouet; vt in eo ordinariè ſe exerceat, quãuis nõ propterea cætera ſint myſteria omittenda: nam minimè interdum cogitanti aperietur porta ad ingrediendum in ea.

II. ALII ſua meditatione multas ſcintillas bonorum deſideriorum extrahunt; quæ tamen omnes in aëre ita euaneſcunt, vt cordi non adhæreant: quod etiam ex triplici alia radice prouenit.

Prima eſt, quia illa ſunt deſideria ipſius finis tantum, & non mediorum: talia ſunt de-

ſideria

ſideria pigrorum; qui toti ſunt in propria ſalute deſideranda, non tamen habent illorum mediorum deſideria, quibus voti compotes euadant. Contra quos dixit Saluator, o *quærite regnum Dei & iuſtitiam eius*; deſiderantes videlicet non ſolum ipſum regnum Dei, & ſalutem, ſed etiam iuſtitiam bonorum operũ, quibus illa obtinetur. o Matt. 6.33

Secunda radix eſt, eò quod ſint deſideria rerum valdè vniuerſalium, non deſcendentia ad particulare illud, quod eſt executioni mandandum. Sicut qui deſiderant eſſe ſancti & humiles, ſed non deſiderant efficaciter illa exercitia, in quibus ſanctitas conſiſtit & humilitas. Nemo enim eſt adeò impius, qui non vellet eſſe bonus: aut cui virtus non probetur, vitium verò diſpliceat. Sed vt tale deſiderium ſit homini vtile, neceſſe eſt, ipſam deſiderare humiliationem, quâ virtus humilitatis obtinetur. cõcipienda itaque ſunt firma propoſita, virtutes exercendi, ſuperatis omnibus earum difficultatibus.

Tertia radix eſt, eo quòd deſideria verſentur circa res, quæ etſi alioqui ſint bonæ, non tamen ſunt meditantis neceſſitati conformes. Si enim plenus ille ſit paſſionibus, expendat verò rationem in excitandis deſiderijs moriẽdi, ſi opus eſſet, pro Chriſto, ſuasq; facultates pro ipſius amore largiendi, immemor ſit interim deſiderare mortem ſuorum vitiorum ſuiſque inordinatis affectionibus renunciare: alia inquam deſideria ſunt inſtar ſcintilla-

rum in aëre volantium, quæ non exerunt vim ſuam in corde; & inſtar globorum, qui emittuntur ex tormentis in altum, nec murum, ad quem erant dirigendi, deijciunt.

3. ALII ſunt etiam, qui excutiunt quidem ſcintillas bonorum deſideriorum, peruenuintque ad cor; ſed citiſſimè extinguuntur, non communicato calore ipſi cordi, altera ex duabus cauſis: *Vna* eſt quod ipſa deſideria ſint tepida, nec ſatis radicata: quia in ipſa meditatione, quæ illorum fuit cauſa, non ſatis profundè fuerunt concepta.

QVEMADMODVM Oſeas propheta dixit, de populo ſuo, p *miſericordia veſtra, quaſi nubes matutina & quaſi ros mane pertranſiens*, qui orto ſole, ſtatim areſcit. talia ſunt propoſita, quæ concipiuntur, exercendi aliqua virtutum opera ex aliquo bono motiuo, quod repentè offertur; ſed facile frigeſcunt quacunque oborta difficultate: quia nō miſerunt radicem in ipſum cor. Quamobrem dixit Sapiens q *vult & non vult piger*. Nam quod modo vult, quia arridet & videtur bonum, ſtatim idem non vult, quia videtur difficile.

p Oſe. 6. 5.

q Prou. 10. 4.

ALTERA cauſa eſt, eo quod ſcintilla cadat in cor valdè humidum ab affectionibus rerum terrenarum, quas ni deſerat, ſuffocat ſtatim deſiderium illud rerum cœleſtium, accurrente mox ad contradicendum ſpiritu Dœmonis, r *qui delectatur in locis humen-*

r Iob. 40. 16.

umentibus, horret verò arida, illorum ſcilicet, qui prauas huiuſmodi affectiones mortificarunt.

Colloca ergo te, ſicut dicebat Dauid, 4.
coram Deo ſ *ſicut terra deſerta & inaquoſa*, ſ Pſal. 62. 3
vt conſideres eius virtutem & gloriam: & tunc concipies ignem ex ſcintillis bonorum deſideriorum, quæ tibi communicabit infinita eius miſericordia: ſicut alij multi in ſua Meditatione experiuntur: qui ſtatim atque ſilices diuinorum myſteriorum attingunt, magnam copiam proferunt feruentium deſideriorum, & propoſitorum efficaciſſimorum, generoſa adeò firmaque reſiltatione, vt factum putent, quod faciendum propoſuerunt, & exemplo Zacchæi dicant Deo ſuo: t t Luc. 19. 8
dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quatruplũ. Nõ dico dabo aut reddã, ſed do, & reddo: adeò .n. eſt firmum decretũ innitẽs diuinę gratię, vt non cogitent, ſe promiſſis defuturos. Et ſicut v *ſcintilla vna*, ſi adhæreat & alatur, ingens *ignis* exſurgit. Ita ab his deſiderijs, quę in meditatione erũpunt, ſi nouis rationib. & cõſiderationibus veritatũ, quæ illa excitarunt, alãtur, ingens exſurgit amoris ac deuotionis ignis, qui ad multos dies perdurat. ꝙ indicauit Dauid cũ dixit: x *concaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis*. Meditatio eſt, quæ cor accendit ſcintilla boni deſiderij ꝙ ipſa alit, vt creſcat, magnaq; flamma exurgat. O Saluator dulciſſime, qui dixiſti: y *ignẽ te*

v Eccl. 11. 34
x Pſal. 38. 4
y Luc. 12. 49

velle mittere in terram, nec aliud velle, niſi vt accendatur. Veni, Domine, in terram cordis mei, cùm tua myſteria meditor: ex quibus ſcintillas ignis excute, quæ illud inflamment, & qui deſideras hunc ignem augeri, ita me in meditatione adiuua, vt ſemper hic ignis ardeat.

§. 4.

De ordine affectuum.

SVPEREST iam vt declaremus horum affectuum varietatem, & ordinem in eis exercendis ſeruandum, qui adducitur ex dulciſſimis illis verbis libri Canticorum. a *Introduxit me Rex in cellam vinariam, & ordinauit in me charitatem.* & quæ hæc cella eſt niſi profunditas diuinorum myſteriorum, in diuina ſcriptura reuelata? quæ ſunt tanquam cœleſtia vaſa, ex quibus Meditatio cœleſti lumine illuſtrata, vinum haurit feruentium affectuum, ei, quod eſt aſſecuta, conformiũ, amoris ſcilicet, laudis & gratitudinis ad Deum, gaudij aut compaſſionis & imitationis Chriſti; contritionis & humiliationis ſuijpſius; in alios quoque miſericordiæ, & zeli boni proximorum. Et quamuis hæc vina propinentur interdum delibanda extra hanc cellam, cùm ea Deus repentè, & nulla præcedente cauſa, communicat: ordinariè tamen non propinãtur copioſè haurienda, niſi ijs, qui eam ingreſſi ſunt per orationem, & Medita-

a Cant. 2. 4.

tionem, aut Contemplationem, ſequentes ſcilicet Regis cœleſtis impulſum, illos dirigentis ac manu ducentis, voluntatemque impellentis, vt b *os aperiat, & repleatur* cœleſtibus his affectibus: qui comparantur c *vino*, eo quod *lætificent cor hominis*, repellendo omnem triſtitiam; & animam corroborent ad ea, quæ ſunt diuini ſeruitij, omni humano timore remoto, efficiuntque feruorem ſpiritus, dum inſtar muſti bulliunt deſiderijs rerum grandium; excutientes omnem pigritiam in eis aggrediendis; & interdum ebrietate quadam ſancta, adferunt homini obliuionem ſui ipſius, rerum omnium terrenarum, vt aggrediatur ea quæ ipſius vires & facultatem excedunt. Et quamuis præcipua eorum vis ſita ſit in ſpiritu: ſæpè tamen is abundantiæ ſuæ facit ipſam carnem participem, deducens illam in eandem cellam; & propinas illi vina, quæ ipſe præbibit: ita vt d *cor & caro* ſimul *exultent in Deum viuum*: exercente etiam inferiori parte eoſdem affectus, quos pars ſuperior exercet. ſicut ſupra eſt dictum de tenera & ſenſibili deuotione.

b Pſal. 80. 11.
c Pſal. 103. 15
d Pſal. 83. 3.

1. Oportet tamen, ipſum *Regem* cœleſtem, in hac ſponſę in cellam introductione, *ordinare in ea charitatem*, ipſos ſcilicet affectus certo ordine collocando. Sicut enim vina ſunt alterius coloris, & ſaporis, quædamque alijs pretioſiora: ita magna eſt affectuum varietas: quorum ordo in eo conſiſtit, vt prius illi exerceantur. qui ſunt *via purgatiua*: hau-

e Pſal. 59. 5. riendo e *vinum compunctionis*, ac doloris noſtrorum peccatorum, quò ab eis mundemu : poſtea ſequantur affectus *viæ illuminatiuæ*, f Zach 9 17. hauriendo f *vinum germinans virgines*, & obedientes cum firmis propoſitis in omni genere virtutum.

ET denique ſequantur affectus *viæ vnitiuæ*. g Cant. 5 1. qui ſunt à vino, quod propinatur g *amiciſſimis*, & quo *inebriātur chariſſimi*; faciuntque h Ioan 2.10. illos extra ſe, vt vniātur Deo. hoc eſt h *vinum bonum* & pretioſiſſimum, *quod ſeruat Chriſtus* Seruator noſter *in vltimum locum* quando ſcilicet anima eſt iam valdè purificata. Quemi Mat. 9. 17 admodum enim *non mittunt* homines i *vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpuntur vtres & vinum effunditur:* Sic inflammati amoris affectus, & vnionis cum Deo, zelique proximorum, non conueniunt illis, qui olent ſapiuntve hominem veterem: quia nec ipſi eis proficient, nec affectus elucebunt, aut tales eſſe apparebunt, Vinum itaque nouum in vtres nouos mittatur, & antiquum in veteres, & vtraque ſeruabuntur accommodatis ſcilicet ſpiritus affectibus neceſſitati recipientis ſubiecti.

2. IDEM cœleſtis Rex alium etiam ordinem in eiſdem affectibus conſtituit, ita ſcilicet eos commiſcendo, vt ne vni tantum tribuatur, vt eius acceſſus alteri noceat, propterea enim dicitur de ſapientia diuina, quod k *miſcuerit vinum*, fortius ſcilicet ſuauiori; & vik Prou 9. 2.

num

num timoris diuinæ iuſtitiæ cum vino confidentiæ de eius miſericordia; & vinum zeli cum vino compaſſionis. Si enim purum biberes vinum compunctionis peccatorum tuorum, non admiſcendo ſpem veniæ, incideres in defectionem animi, ac diffidentiam, quæ obſtaret, quo minus ab eis minus liberareris. Immò, vt in libro Canticorum dicitur: l *miſcet vinum cum lacte*, vt dulcedo & lenitas cœleſtium conſolationum moderentur amaritudinem & rigorem aliorum affectuum. l Cant. 5. 1.

Ponit quoque ordinem in quantitate ac duratione huiuſmodi ſenſuum & affectuum, m *dans potum in lachrymis in menſura*, teneramque deuotionem vſque ad certum terminum: ne nimia noceat ſpiritualis ebrietate degenerante in ſenſualem; & feruore ſpiritus in feruorem indiſcretum, rumpanturque vtres ob nimium vinum nouum in eos infuſum; & Dœmonium meridianum, ſpecie deuotionis, deijciat talem in illuſionem. m Pſal. 69. 6.

3. DENIQVE ita in his affectibus ordinem conſtituit, vt præ omnibus velit, eminere charitatem, iuxta illud: *Et vexillum eius ſuper me dilectio*, eleuante ſcilicet ſuper cor noſtrum vexillum ſuum amore puro DEI, qui eſt vinum nouum legis nouæ, & n *mandatum nouum*, proprium hominis noui n Io n. 13. 34

noui Chriſti IESV. Ex quo hauriendum tibi eſt copioſè, ſi cupis renouari ad eius imaginem & ſimilitudinem; coniungendo ſimul reliquos virtutum affectus. Et quoniam excelſus hic Dux, & Rex æternus eleuauit vexillum amoris, cùm penderet in cruce; meditatione tibi eſt ingrediendum in cellam vinariam, ſacratiſſimum ſcilicet eius cor, per eius vulnera, vt ibi inebrietur accenſis affectibus, quos producit meditatio dulciſſimorum eius laborum. O Rex cœleſtis, qui dilectam tuam ſponſam in cellam vinorum tuorum cœleſtium introduxiſti (niſi enim tu introduxiſſes, illa per ſe ingredi non potuiſſet) introduc me etiam ad intimum eius receſſum, adeoque feruentem fac me inde exire ad virtutes procurandas, vt earum per te perfectionem acquiram, Amen.

4. Ex dictis deducere licet præſtantiam & neceſſitatem altiſſimi huius exercitij Meditationis, quo medio Deus tot mirabilia facit, vt enim S. Bernardus ait: conſideratio animam purificat, regit affectus, eorum actiones dirigit, ſuperflua corrigit, vitam componit, mores ordinat, perfectam cognitionem rerumq; humanarum ac diuinarum ſcientiam generat; non vanam, quæ inflat; ſed ſcientiam (vt ait ſanctus Auguſt.) quæ affert compunctionem, & deuotionem, noſque perpetua implet ſanctitate. Perſuadeas tamen tibi, te abſque ſpeciali cœleſti auxilio nō poſſe ad ꝑdictū hūc montem, eiuſq; tres manſiones peruenire; nec diſ-

Lib. 1. de conſider.

Lib. de ſpir. & lit. c. 70.

curſus

curſus rectos facere ad quæſitā intelligentiam obtinendam; nec ingredi in cellā diuinorum horum affectuū. Nam vt Apoſt. dixit, o *nos neſcire quid oremus, ſicut oportet*, niſi ipſe *ſpiritus pro nobis poſtulet*: nos .ſ. inducens ad petendū *gemitibus inenarrabilibus*. Ita dicere nūc licet, nos nec legere, nec meditari, aut contemplari ſcire, ſicut oportet; niſi ipſe Spiritus S. id per nos faciat, ſupplens noſtrā ignorantiā ſua illuſtratione; noſtramq; infirmitatē ſua inſpiratione adiuuans. Et niſi ipſemet (vt ait S. Bonauent.) nobis inſpiret *quid, qualiter, & quando de diuinis ſit meditandū* meditatio noſtra (& idem dico de lectione) erit inanis, vaga, & inutilis: nec in ea accendetur ignis charitatis, ſed vanitatis. Quamobrē inchoanda tibi eſſet Meditatio ab illo verſu Dauidis, verbo vno, charitatis cauſa, mutato: p *Emitte lucē tuam & veritatem tuam, vt ipſa me deducant, & adducant in montem Sanctū tuū, & in tabernacula tua.* O Deus æterne, emitte lucem tuam de cœlo, vt mediter ſicut oportet tua myſteria; & Veritatem tuam, vt verè illa ſciam æſtimare: his enim ducibus, ſecurus ibo, & perueniam ad montem ſanctum vitæ Contemplatiuæ; ingrediarq; ad habitandum in eius manſionibus, donec perueniam ad montem gloriæ, vbi me recipias in tuas æternas manſiones, Amen.

o Rom. 8.26.

Itinere 2 æternit. diſt. 5.

p Pſal. 42.3.

CAPVT II.

LIBROS SACROS, PRAECIpuè verò Euangelia copioſā præbere meditandi materiā, & triplicem eius cognitionem; & qua ratione illi ſint cum fructu legendi.

PRIMVS liber, in quo diſcitur ſcientia Spiritꝰ, ſicut prædiximꝰ, eſt ſacra Scriptura, & nominatim Euāgeliorum liber, in quo magis expreſsè habentur præcipua fidei myſteria, quæ ſunt obiectū noſtræ Conſiderationis: eadem verò Scriptura eſt primū Speculū, in quo licet videre triplicē faciē; quā ſupra indicauimus, Dei .ſ. & Chriſti Seruatoris noſtri, noſtramq́. propriā. In ea.n. omnes Veritates proponuntur, & manifeſtantur, quæ ad ꝑfectā horū triū cognitionem pertinent. Hanc ob cauſam Spiritus Magiſtri meritò affirmant, primum gradum Vitæ Contemplatiuæ eſſe lectionē librorū ſacrorū ac piorū: quorum inſtitutum, vt ait S. Bernar. eſt illuſtrare noſtros intellectus lumine diuinorum Verborum quæ in eis legimus; & proſpicere Meditationi de materia copioſa, vera fixa, ac pia, ne defectu rerū, de quibus cogitet, ſterilis maneat, aut breuis ſit; nec defectu lucis & veritatis eorū, circa quę ratiocinatur, aberret; aut vagetur, ab vna re ad

Gregor. li. Moral. in principio.

August. & Bern. in scala claustral.

alteram

alteram inutiliter tranſeundo, eo ꝙ determinatũ argumentũ non habeat, quo alatur; nec arida ſit & abſq; ſucco, eo ꝙ non adſit materia ad rẽ apta, quæ illã irriget, ac emolliat. Præterea eadẽ Scriptura nobis proſpicit de remedijs cõtra vitia, de armis aduerſus tentationes; de conſilio in dubijs; de ſolatio in triſtitijs; de animi robore in aduerſis; de medijs deniq; ad omnium virtutũ perfectionẽ conſequendam. Quæ omnia copioſius in ſacris libris inueniũtur, eò quòd illi (teſte S. Dionyſio) ſint a *illa menſa quam diuina Sapiẽtia propoſuit in domo, quam ſibi ædificauit*, hoc eſt, in Eccleſia Sancta, quæ abundat pane & vino: quia in ea eſt b *panis vitæ & intellectus*, firmæ. ſ. ſolidæq; veritates, ex quibus procedit vita virtutum, & intelligentia rerum æternarum. Eſt quoque *vinum* feruentium affectuum, *mixtum* aqua Sapientiæ ſalutaris, in ſalutem, fortitudinem, & lætitiam cordis. Eſt itẽ c *cella Regis* Cœleſtis, & *vinorum* eius pretioſorũ, in quam ille *introducit* electos ſuos ſatiatque famem & ſitim Iuſtitiæ, qua laborant. eſt vniuerſalis apotheca plena medicamentis ad omne genus morborum ſpiritualium; & d *ſicut turris Dauid ædificata cum propugnaculis, & omni armatura fortium* aduerſus omnes tentationes. Nam, etſi e *menſa* ſit delicata, *præparata* tamen *eſt* (vt ait Dauid) *in conſpectu noſtro aduerſus eos, qui tribulant* & perſequũtur *nos*. Quamobrẽ dixit Apoſt. f *omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docẽdũ, ad arguẽdũ*

S. Dionyſ. Epiſt. ad Titum.
a Prou. 9. 2.
b Eccl. 15. 3.
c Cant. 2. 4.
d Cant. 4. 4.
e Pſal. 22. 5.
f 2. Tim. 3. 16

ad corripiendum, ad erudiendum in Iuſtitia: vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. quaſi diceret: ſacram Scripturam efficaciſſimam eſſe ad nos docendum veritates, ſaluti noſtræ neceſſarias; & ad eos hoſtes conuincendos, qui falſis rationibus ſeducere nos conantur; & ad vitia noſtra exceſſuſque corrigendos; & nos in Virtutum & bonorum operum, exercitatione ita erudiendos, vt perfectionem obtineamus, ad quam ſumus vocati; eiuſque finem, qui eſt g *vita æterna, quæ in diuinis Scripturis eſſe dicitur*, eò quod eum reuelēt, qui eſt verè vita æterna, mediaq; ad eam comparandam apta.

g Ioan. 5. 39.

§. I.

De quatuor ſacris Euangeliis.

HOC tamen totum ſingulariter eminet in quatuor ſacris Euangelijs, quatuor (vt ait S. Gregorius) rotis myſtici illius a *currus* adumbratis, quē ſancta quatuor animalia, quæ quatuor ſignificant Euāgeliſtas, trahebant. In cuius proprietatibus, quas refert Ezechiel, inueniemus, mirificè adumbratas eas, quas Sancti Euangeliſtæ habent. Quarum illa eſt velut fundamētum quod Veriates, quas nos docent, ſuntque noſtræ Meditationis materia, ſint in ſupremo gradu certæ, excelſę, admirandæ, terribiles, copioſę, ac profundiſſimę; ad quod ſignificandum rotæ iliæ ita deſcribūtur fabricatæ, vt ſint *firmæ, altæ, & aſpectu horribiles,*

Homil. 6. in Ezech.
a Eccl. 49. 10. Ezech 1. 15. & 10. 16.

...atura erat ...tis

ribiles,

ribiles quaſi viſio maris; omnes enim veritates Euangelicæ tantam habent firmitatem, & ſtabilitatem, vt impoſſibile ſit eas deficere in veritate rerum; quas narrant, docent, promittũt, aut minantur. b *Amen* quippe, dixit Chriſtus, *dico vobis: donec tranſeat cœlum & terra, iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant*. Eſt quoque in eis altitudo; reuelant enim altiſſima diuinitatis arcana, excellentiſſimas eius perfectiones, præmiorum præſtantiam, virtutum excelſitatem; & altiſſimam, quæ deſiderari poſſit, perfectionem. Verum aſpectu quoque ſunt horribiles, & admirandæ, quatenus hinc aperiunt peccati, iudicij, & inferni terribilitatem; vt profundius in propria cognitione fundemur: inde verò proponũt aſpectum terribilem crucis Chriſti; & plurima alia, quæ tum in ea noſtri remedij cauſa eſt perpeſſus; tum aliàs in mundo, ad noſtram inſtructionem & exemplum eſt operatus. Et hinc eſt, quòd eius viſio erat ſicut maris, ob immenſitatem veritatũ & myſteriorum, quæ nos docent. & ita impletur quod ſcriptum eſt, quod c *in die illa*, id eſt tempore Meſſiæ, *terra replebitur ſcientia Domini, ſicut aqua maris eam operientes*. Et quamuis aliqua proponat myſteria facilia; alia tamen adeò ſunt profunda, vt non poſſint penetrari, & propterea dixit Sanctus Gregorius: *in pelago diuinarum Scripturarum agnum ambulare & Elephantem natare*. Simplices enim ſicut agni, multas habent veritates expeditas,

b Matth. 5. 18

& altitudo

aſpectus horribilis

Viſio quaſi maris

c Iſaiæ 11. 9.

In prol. Moral. c. 4.

S. Bern. Serm 6. paru.

ditas,quas legant & ſecurè meditentur,tranſvadentes profunditatem huius pelagi per eius littus:Qui verò ſunt magni ingenij,inueniunt altiſſima myſteria in tanta profunditate,vt nō inueniant vbi pedem figant : non tamen periclitabuntur, ſi natent humiliter, ſubijcientes proprium iudicium, & venerantes arcana, quæ non aſſequuntur.Quare vtrique,lectione & Meditatione, vt oportet, peractis,eaſdē obtinent proprietates,ita vt, ſi cupias ſtabilitatē in diuino ſeruitio,animi magnitudinem, Sanctitatis culmen,& eleuatā contemplationē,ibi ſis omnia inuenturus: & ſi velis altas radices iacere in timore Dei, & terribilitate iudiciorum eius, libēterq; amplecti crucēChriſti, bibere mare amarū laborum eius; tua peccata amarè deflere;ad hęc omnia lectio hæc & Meditatio ; animum tibi addit : ita vt nec propter altitudinem euaneſcas;nec propter terribilitatem timidior fias; nec tuam ſtabilitātem mutes ob quamcunq; amaritudinem, aut te inuadentem tentationem.

SED quid refert,ꝙ Sancta Euangelia tot & tantis veritatibus plena ſint, ſi oculos non habemus ad ea videnda : Hinc igitur eorum excellentiam agnoſces:quia eadem ipſa ſunt nobis oculi ad myſteria diuina valde clarè, ac diſtinctè, & ſine velis figurarum cognoſcenda. Et propterea de rotis illis dicitur, ꝙ eſſent plenæ oculis ex omni parte:ad oſtendendum,ꝙ ſublimem lucē cōmunicent ea legentib. & Meditantib⁹:quia illis manifeſtant, quæ ſunt cre-

Totum corpus earum oculis plenum in circuitu ipſarum quatuor.

dēda præmia, quæ ſunt ſperāda; pænas quæ timēdæ; peccata quæ fugienda; ꝓcepta & cōſilia quæ cuſtodiēda; beneficia diuina, pro quibus ſunt gratiæ agendæ: ac deniq; quicquid eſt petendū ac meditandū. Ac proinde ſunt ſicut oculi fidei, Spei, & Charitatis, omniumq; virtutū, ad heroicos earū actus exercendos. quorū auxilio clarificabuntur oculi animæ tuæ, ad imitationem *oculorum* ſponſi, de quibus dicitur, quod ſint *ſicut ipſæ columbæ ſuper riuulos aquarū, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident iuxta fluenta pleniſſima.* Et quæ ſunt aquę iſtę Chryſtallinæ (ait Origenes) niſi ſacræ Scripturæ? in q̃b, tanq̃ in ſpeculis cernere licet, culparum tuarū maculas, quas abluas lacte eius doctrinæ & inſtructionis? Ibi obſeruabis vmbras tranſeuntiū auiū rapacium, quæ volāt per aëra; agnoſceſq; aſtutias Dæmonis, vt eas euadas. Ibi oculi tui cōuertentur in columbas ob ſimplicitatem & innocentiam vitæ; & ob velocitatem, qua volabis, vt bonum aſſequaris, ꝙ cognoſcēs; fugias verò malum quod vidiſti.

S. Bern. Ser. ad ſororem.

d Cant. 5. 2.

Homil. 3. in leuit.

S. Greg lib. 2 Moral.

HINC alia excellentia oritur Sanctorū Euangeliorū, ꝙ nō ſolū ſint nobis oculi ad vidēdum, ſed etiam pedes & alæ ad currendum & volandum ſumma velocitate, ſequentes Deum & Chriſtum Seruatorem noſtrum; fugientes verò peccatum. Noticia enim, quam nobis dant, non ſolum eſt ſpeculatiua, ſed etiā affectiua & practica, quæ magna vi impellit, ad deſiderandū & procurandum bonum, quod manifeſtat. Eam enim ob cauſam nomen rotarū

erat

e Ezech. 10. 13 *Vocauit volubiles*

erat *Gigel* quod interpretatur e *volubiles*, velocitatem, qua mouentur, & teſte Theod reto, etiam ſignificat *vim cognitionis*, ad ſigni candum, quod Euangelia, efficacitate luc cœleſtis, quam intellectui communicant, ra piunt ad ſe cor, & fortitudinem imprimunt ad currendum hilariter per viam perfectionis reddentes iugum Chriſti ſuauiſſimum, & onu eius leuiſſimum: Quare valde propriè comparantur rotis currus, ſine quibus ille moueri non poteſt, cum eis tamen velociter mouetur: Nam ſine lectione & Conſideratione harum veritatum, graue ſolet eſſe onus præceptorum & conſiliorum: cum eis tñ valde leue eſt facileque portatur. Et ſicut rotæ particula tantum quædam eaq; valde exigua terram tangit, cum reliquum eius ſit eleuatum ab ea: ita ſacra lectio faciet adeò curſim pertranſire res terrenas, vt eis cor non adhæreſcat inordinato amore: ſed tantum de terrenis accipias; quantum ſit tibi neceſſarium ad vitam tranſigendam; & mox eleues te velociter ad res cœleſtes.

4. SED cupies fortè ſcire, vnde tot bona, quæ dicta ſunt, procedant, vt ſolidius ea feruentiusque procures? ad hoc reſpondet idem Sanctus Propheta Ezechiel, dicens ſemel & iterũ: f *quod Spiritus vitæ erat in rotis*, qui eas mouebat & *quocunq; iret ſpiritus rotæ pariter eleuabantur ſequentes eum*. Et quid hoc eſt, niſi ſignificare, quod Spiritus S. q auctor eſt diuinarũ Scripturarum & animarum viuificator aſſiſtit,

f Ezech. 1. 20. 21. *Spiritus Vitæ erat in rotis*,

eas legentibus & meditātib⁹, eleuando eorum intellectus & voluntates, vt videant, ament, & exequantur, quod in eis latet; quò ſpiritualem gratiæ vitam hîc, & poſtea etiam æternam cõſequantur. Hic diuinus Spiritus aperit in lectione ſenſum noſtrum, vt eas intelligamus; & in meditatione ignem accendit affectuũ, quos ſequamur; & in executione cor lætitia dilatat, vt pari cum ipſo paſſu valde velociter curramus. Et miro quodam modo (vt ait S. Greg.) veritates libri ſequuntur motiones Spiritus: & *quò ſpiritus legentis tendit, eò diuina eloquia eleuantur*; & ſequuntur bonam eius propenſionem ac deſiderium, quod tunc temporis habet; ſuggerẽs illi rationes varias, motiua & exẽpla, quæ iuuent cõſeruationẽ, & augmentũ, ꝓmoueant boni illius affectus. Si accedis ad lectionẽ Spiritu cõtritionis, aut affectu humilitatis: id, ꝙ leges impellet ad maiorem dolorẽ, & magis inflammatum deſiderium te humiliãdi, quò perfectè humilis euadas. Quòd ſi prædominetur in te Spiritus amoris, aut gratitudinis, inuenies in lectione veritates, & conſiderationes, quibus boni hi affectus foueantur. Homil. 7. in Ezechiel.

ET hinc fit, quod ſicut rotæ adeò erant Sãctis quatuor animalibus colligatæ, vt quando illa per terram *ambulabant*, *rota quoque ita ambularẽt*; & *quãdo illa in altũ eleuabãtur, rota quoq; pariter eleuarentur, ſequentes ea, & cum ſtantibus ſtarent*: Ita viri ſpirituales tantam habeant cum lectione & meditatione ſacrorum Euangeliorum connexionem, vt, quod de

S. Cæcilia refertur, non velint ex manibus ſuis illa dimittere, nec ex cordibus; ſed ſequantur & greſſum & modum vitæ, quam illa habent. Si enim tu ambulas per terram exercendo vitæ actiuæ actiones, etiam ſcripturæ ſacræ te ſequuntur, dirigentes greſſus tuos, ne fortè in aliquid impingas: iuxta illud Dauidis: g *lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.* Quòd ſi te in altum extollas; exercendo vitæ actiuæ actiones, etiam te illæ ſequuntur, mentem illuſtrando, vt excelſam perfectionem conſequaris. Quod ſi ſubſiſtis & firmus ſtas, non tam agendo, quàm patiendo, in hoc ipſo illæ te comitantur, & corroborāt, ad omnia enim Spiritualia exercitia multum conferunt, & omnibus perſonarum ſtatibus ſeſe accommodant.

g Pſal. 118. 105

h Sapi. 16. 20

SICVT enim h *Manna* vnus tantum erat cibus *omne* tamen *delectamentum & omnis ſaporis ſuauitatem* in ſe *habens* ita voluntati iuſti, illud comedentis ſeſe accommodabat vt ſaporem ei afferret, *quem ille vellet*: Ita (ait Sanctus Gregorius) verbum Dei quod eſt in ſacro Euangelio, audientium & legentium conditioni ſe accommodat, dando cuique ſpiritualem refectionem quam eius neceſſitas bonumque deſiderium poſtulant. O Saluator dulciſſime, qui gubernas gloriæ tuæ currum, tuam ſcilicet Eccleſiam rotis diuinarum ſcripturarum, ſacriſque Euangeliis; illuſtra me eorum luce, & ſpiritu

Lib. 10. Moral. cap. 9.

viuifica

viuifica, moue me velociter ad ipſorum greſſum, vt vita mea ſit ita conformis ei, quod illa mihi dicunt, vt conſequar quod promittunt, Amen.

§. 2.

Quinq; documenta pro lectione.

SVPEREST vt modum explicemus, quo, Sacri libri, & alij quicunque pij ſint legendi, ad quod præmittendum eſt diſcrimen, quod SS. Patres faciunt inter Lectionem & Orationem: Quod in Oratione nos loquamur cum Deo, gratiaſque petamus; in Lectione Deus loquatur, nobiſcum inſpirans nobis veritates, quas legimus: repetentes ſcilicet in corde noſtro quod earum ſcriptor de eis dixit. propterea Lectio eſt copioſa quædam vena diuinarum inſpirationum, & internarum Dei allocutionum: quare ad eam, cum eo deſiderio eſt tibi accedendum, vt hoc tibi modo loquatur: diceſque illi cum Samuele: a *loquere Domine, quia audit ſeruus tuus.* loquere mihi in hoc libro, quod tibi libuerit: ego enim parebo, faciamque quod iuſſeris. Hac ergo animi diſpoſitione illud cogitabis, quod grauiſſimè perpendit Sanctus Gregorius, dicens: *Quid eſt ſcriptura ſacra, niſi quadam Epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam?* in qua arcana ſua tibi reuelat, & diuinam ſuam voluntatem aperit, & ſi quis (ait) literas à terreno Imperatore acciperet, nō poſſet qeſcere

S. Auguſt. in pſal. 65. Iſidor. lib 3. de ſum. bon. c. 3. S. Bern. Ser. 54 ad Soror. S Ambroſ. & alij. apud Turrecre. Tract. 14. in regulam S. Benedicti.

a 1. Reg. 3. 10.

Lib. 4.

Digitized by Google

donec legeret; &, quod in eis ſcriptum eſſet, intelligeret, vt exequeretur: cur ergo tam es piger, vt cum cœleſtis Imperator hanc Epiſtolam tibi miſerit in proprium tuum cõmodum, tu eam legere negligas cum omni perfectione. Stude, quæſo te, quotidie legendis ac meditandis verbis tui Creatoris, exercere & *diſce cor Dei in verbis Dei*, in quibus diuinum cor eſt ſculptum: in eis enim cernes conditionis eius nobilitatem, amoremque erga te, & quid à te, ipſe requirat, vt illi placeas. Accipe igitur, ſacrum volumen in manibus, tanquam Epiſtolam ſupremi tui Domini & Monarchæ, colloca illud ſuper caput tuum, aperi reuerenter, & ſtude, ita b *legere, vt intelligas*; quod ſi non aſſequeris, loquere tu illi, prope eſt enim; ac pete, vt tibi ſenſum aperiat, quo illud intelligas.

b Matt. 24. 15.

2\. HINC eſt quod lectio non debeat fieri curſim & feſtinanter, ſed cum mora & quiete; vt relinquatur locus illuſtrationi cœleſti, & loquatur Deus ad cor tuum per id quod legis; & interdum breui aliqua interruptione ſubſiſtes, vt meditando, expendas quod legeris, illudq́; amplius intelligas: aut, quod Sanctus Bernardus monet, hauries dulces aliquos affectus ad ipſum Dominum, tales ad te literas mittentem; & ad Magiſtrum, talem te doctrinam docentem; aut breues aliquas petitiones inſeras circa ea, quæ ibi legis: colloquens cum eo qui tibi loquitur, vt pergat libentius tibi loqui. Quod totum non tam lectionem

Ad frat. de Mont. Dei S. Bonauent. in ſpeculo diſcip. part. 1. c. 7.

interrum-

Digitized by Google

interrumpere cenſendum eſt quam iuuare, vt illa vtilis ſit ac deuota; addereque Spiritum, vt prolixior eſſe poſſit. Licet tantus eſſe poſſet ſenſus internus, vt ſit prudentiæ, lectionem tunc commutare, quo frui liceat pio illo affectu & c *conſolatione*, ad *quam ipſa Scriptura* dirigitur; & poſtmodum reuerti licebit, ad lectionem proſequendam. c Rom. 15. 4

3. Hvic documento & illud adiunges, vt libros ſacros, ſicut S. Bernardus monet, eodem ſpiritu, & in eundem finem legas, in quem illi ſunt ſcripti: Ita vt ad eorum lectionem non curioſitatis & vanitatis ſpiritu accedas, ſciendi V. g. tantum; aut vt magni æſtimeris: ſed ſpiritu Charitatis, vt diſcas, perfectius amare & obedire. In quo experieris mirabilem quendam circulum: incipiens enim hoc affectu librum legere, ipſe affectus exacuet te, vt, quod legis, intelligas; & ipſa lectio affectum exacuet, quo accedis. Nam experientia (vt ait Caſſianus) docet nos, quod bona cordis ſenſa faciant nos, maiori claritate, ac teneritate ſentire ſenſus pſalmorum, quos recitamus; & librorum, quos legimus. Et eam ob cauſam expedit, eum librum ad legendum eligere, qui ſit diſpoſitioni cordis conformior. Si enim magnum dolorem tuorum peccatorum ſentias, aut cordis deſolationem ob tuas miſerias, facilius eum librum intelliges, qui de eo argumento tractet. vbi ſupra. Collat. 10. c. 10. & collat. 14. c. 9.

4. Prae omnibus tamen accedendum tibi eſt ad lectionem firmo quodam ingenuoque

animi decreto, ſequendi ſpiritus diuini inſpirationem in quacũq;re,quam te ipſe docuerit: ſicut qui Epiſtolam æterni Regis aperiret, eo animo, vt mox ad illam reſponderent, nõ verbis modò,ſed ipſe opere: nec ſolum orationis affectibus,ſed etiam imitationis effectibus. Et ſicut qui ſedet ad hanc diuinam menſam, non tam vt cibos videat, quam vt eis veſcatur, ſeque illis alat eos ſibi incorporando per amorem & executionem eorum, quæ lecta ſunt. Propterea enim d *Angelus* non ſolum *librum expandit* coram Ezechiele,& S. Ioanne,ſed etiam iuſſit *comedere volumen*, & intra viſcera ſua illud reponere,vt videbimus poſtea. Et in hunc finem ſtatuit Eccleſia,Sacerdotem, cum in ſacro Miſſæ ſacrum Euangelium legere incipit, formare crucem ſuper librum, & ter in ſeipſo,in fronte videlicet,ore, &pectore poſtquam eam lectionem finierit, accipere ipſum librum in manus & oſculari in ea parte, qua crucem formauit. His cæremonijs ſignificans librum Euangelij ſancti præcipuę agere de Chriſto crucifixo,& crucis doctrinæ; qua crux non debet in libro ſiſtere, quaſi contenti ſimus eam legiſſe; ſed tranſire debet, & imprimi noſtris cogitationibus,verbis,& operibus,cõformando nos crucis ſanctæ doctrinæ,&,mortificationi Chriſti Domini noſtri idque non coactè,aut illibenter;ſed magna volũtate &amore: manus ſtatim ad opus applicando, ad exequendum promptę & libenter quicquid nobis ſanctum Euangelium commendat.

Ezech. 3.1. Apoc.10.9.

PRAETER

PRAETER hæc omnia debes in fine le-ctionis aliquas veritates ſemper eligere, quas in tuæ memoriæ archiuo reponas, ſiue vt habeas argumentum Meditationis, prolixius poſtea habendæ; ſiue vt eaſdem interdiu rumines, fouendo eis ignem deuotionis, aut vt ſint in promptu quando eis opus erit, colligendo ſicut alter Dauid *ex* clariſſimo hoc e *torrente limpidiſſimos* aliquot *lapides*, veritates ſcilicet, eaſque in ſinu tui cordis reponere, iacendas aduerſus inferni Gygantem te aggredientem, vt ad peccatum aliquod inducat: ſicut eas iecit Chriſtus Dñs. N. in deſerto cũ ab ipſomet tentaretur f *Scriptũ* (inquit) *eſt, non in ſolo pane*, &c. *Et non tentabis Dominum Deum tuum*, &c. Nec exiſtimes te intrare in hanc *Dauidicam turrim*, vt videas e-ius *Propugnacula, clypeosq, pendentes: & omnẽ armaturã fortium. quæ in ea ſunt*: Sed vt, arma illa accipiens, ſis vnus ex h *fortiſſimis* illis *Viris, qui gladios tenẽt*, & ſunt ad *bella doctiſſimis, qui enſẽ ſuper femur ſuũ habent propter timores nocturnos*, vt ſe videlicet à tentationib. tueantur, iuxta illud Dauidis: i *Scuto circundabit te veritas eius* ita vt *non timeas à timore nocturno*, cõtegendo te ſcilicet à capite vſque ad pedes. Et ſicut ſcutum (ait S. Bernardus) ex parte ſuperiori qua operit caput, latius eſt, ex inferiori verò parte, qua tegit pedes, anguſtum, & acuminatum: Ita Dei veritates ex ſuperiori parte, qua cœleſtia reſpiciunt, amplæ ſunt & latæ: cor enim ſpe extendunt, & charitate dilatant:

5.

e 1. Reg. 17. 40.

f Matt. 4. 4

g Cant. 4. 4

h Cant. 3. 8.

i 1. Pſal. 90. 5. Serm 4. & 5. in Cant.

Digitized by Google

aperientes omnipotentiam, prouidentiam, & fidelitatem Dei in ſuis promiſſis adimplēdis; ex parte verò inferiori, qua reſpiciunt ea, quæ in terra, & ſub terra geruntur, ſunt anguſtiæ & acuminatæ, vt ſuppliciorum temporalium, & æternorum timore ac periculorum, labendi in peccata, in eiſque pereundi, idem cor terreant: & ex vtraque parte hominem protegunt in tentationibus. Nam interdum rationibus ſuperioribus defendunt eos, qui ſunt tanquam capita, & melius ſe gerunt, viâ ſcilicet amoris: interdum rationibus inferioribus protegunt eos, qui ſunt tamquam pedes, & timore magis aguntur.
Ephes. 6. 16. Et quamuis hoſtium k *tela ſint ignea* (vt ait Apoſtolus) in hoc ſcuto tamen *extinguuntur*, totamq́. vim ſuam amittunt. Eisdem armis muniendus es etiam, quando accedis ad orationem, ad meditationē, & ad ipſam lectionē: Nā & ibi impugnaberis ab his hoſtib. qb' tñ eiſdem ſcutis fidei reſiſtes coniūgendo ſem p alia exercitia cum alijs audiens quid loquatur tibi DEVS in Lectione: vt exaudiat ille quod tu petiueris in Oratione; & vt proſit tibi, quod cogitaueris in Meditatione. O DE-
Iere. 23. 29. VS æterna! l *cuius verba ſunt quaſi ignis*: concede mihi, ea tali Spiritu legere ac ruminare; vt meum intellectum illuſtrent, Voluntatem inflamment, & cor à terrenis ad cæleſtia eleuent: Spiritumque meum in tuum transforment in æternum.

6 DENIQVE obſeruandum tibi eſt, ſi

diſcere

diſcere velis meditari & ratiocinari circa diuina myſteria, plurimum conferre, frequentare lectionem librorum ſacrorum, & piorum, facereque reflectionem circa diſcurſus & ratiocinationes, quas in eis leges. Nam illæ fuerunt meditationes, quas Spiritus S. ſacris ſcriptoribus communicauit; aut quas ipſi induſtria ſua, præueniente diuina illuſtratione, adinuenerunt, ſcriptiſque mandarunt, ad quorum imitationem licebit ſimiles alias diſponere & fabricare. Quemadmodum enim Chriſtus Dominus noſter parabolas aliquas per ſeipſum declarauit vt nos duceret (quod ſanctus Gregorius notauit) circa eas ratiocinari, quas ipſe declarauit: ita ex ijs, quæ legeris in libris à Sanctis notata & diſpoſita, facilè erit, ſimilia inuenire, quæ te iuuent ad eoſdem fines. Et eò referentur, quæ in ſequentibus capitibus proponemus.

Mat. 13. 18. 37

Hom. 15. in Euang.

nitate plenum, literis ſcilicet ipſam diuinitatem repræſentantibus: *& ſpeculum diuinorũ*, in quo liceat res diuinas mentis oculis cernere. Ad quam lectionem multum ſe mutuo iuuant duo intellectus noſtri lumina. Supernaturale ſcilicet fidei, fundatæ in ijs, quæ ſacri libri nobis referunt de creaturis, modoque ac fine in quem fuerunt conditæ; & Naturale rationis, quæ ab his ad illas diſcurrit, inquirens quid hi characteres ſignificent. Quod ſi legere illas & intelligere poſſes, breui peritus euaderes in cognitione propria, & multò magis in cognitione ſupremi tui Conditoris, qui in omni loco & tempore proſpicit tibi de clara valdeque copioſa materia, quam legas, & mediteris, quod vtramque cognitionem poſſit perfectiſſimè generare.

NE verò multitudine creaturarum confundaris, in omnibus & ſingulis earum tria præcipuè puncta legere licebit; tuas ſcilicet neceſſitates ac miſerias, vt in eis teipſum agnoſcas, humilies, & contemnas: Deinde beneficia Dei; ac denique excellentiam perfectionum eius: vt ſic eum cognoſcas ac diligas, & fideliter ſeruias, dicens cum Dauide: c *Quoniam nõ cognoui literaturam*, aliorum ſcilicet librorum, *introibo in potentias Domini*, opera ſcilicet eius; *Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius*, & ſanctitatis. c Pſal. 70. 16

(∴)

§. 1. *Qua*

§. I.

Qua ratione miſerias noſtras ex creaturis cognoſcamus.

1\. TOTVS inprimis ſpectabilis hic mũdu eſt tibi liber, in quo cognoſcas tuas miſerias. Omnes enim creaturæ claman tuas neceſſitates, aut ſummè illis indiges a tui Eſſe, vitæque conſeruationem: quia sin eis ſtatim perires; & quemadmodum infinitam Dei maieſtatem ex eo agnoſcis quod ipſ ſibi ſit ſufficiens, nec vllo alio indigeat, iuxt illud Dauidis a *Dixi Domino. Deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges:* Ita etiam miſeriam tuam profundiſſimam agnoſcere poteris ex eo quod nec tibi, nec tuæ cõſeruationi ſufficias; ſed præcisè indigeas omnibu creaturis, viuaſque eis ſubiectus, ab eiſque dependens?

a Pſal. 15. 2.

NAM quot ſunt creaturæ, tot ſunt tuæ neceſſitates, & miſeriæ; quod facilè intelliges ſi diſcurras mente per Elementa, Cœlos, & Mixta. Indiges enim terra, quæ te ſuſtineat aqua quæ refrigeret; aëre, quo reſpires; igne quo calefias; ſole, qui te illuminet; cœlis, planetis, & ſtellis, quæ ſuis influentijs te viuificent. Plantis & animalibus ad innumeras tua neceſſitates ſuſtentationis, veſtium, habitationis, & lecti; ad medendum tuis morbis, ad ite faciendum, ad ſenſus tuos recreandos, ad laborum leuamen. Et quamuis non ſingula

Crea-

Creaturæ neceſſariæ ſint pro tua perſona: omnes tamen ſunt neceſſariæ pro alijs, à quibus tua ſalus & vita dependet. Si enim tu non paſcis fœnum: illud paſcit ouis, bos & alia, quibus tu indiges: quorum lanam induis, aut pellem calceas. quod ſi tu eam lanam non induas, induunt ſerui tui, & alij artifices, ſine quibus tuam vitam non duceres. Et quò amplius tuam miſeriam agnoſcas, eoque humilieris, voluit Deus, Creaturas viliores eſſe tibi magis neceſſarias, vt habere poſſis quid plurimi facis. Quid enim vilius ape? quod contemptibilius verme: ex illa tamen mel prouenit, quod tuum guſtum plurimum recreat: ex altero producitur ſericum, quo te induis, honoremque affers tuæ perſonæ. O ſuperbe, vnde te iactas? ô inanis, vnde euaneſcis? attẽde, quicquid in hoc mundo habes, alienum eſſe, tibique commodatum: & id totum tuam prodere miſeriam: ſiquidem indiges tot rebus ad miſeram tuam vitam ducendam. Expende, quid faceres ſi harum Creaturarum aliqua tibi deeſſet: & ita deprehendes multitudinem & horrorem tuarum miſeriarum: conſidera, quam fuiſſet triſtis & miſerabilis Adamus, ſi vt conditus fuit à Deo ſexta die, conditus fuiſſet primo: cùm nihil aliud eſſet, quàm cœlum & terra? quid fuiſſet manens in tenebris abſque luce, quæ primo die fuit creata: & cui vſui lux illi fuiſſet, niſi facta fuiſſet diuiſio aquarum? & ſine plantis & arboribus, quæ ſecundo, tertio die fuerunt creatæ? & quã citò

hæc

hæc omnia perijſſent, niſi adfuiſſent influentiæ, & temporum varietates, quæ luminaria motibus ſuis efficiebant, quæ Deus creauit die quarto: & quantus fuiſſet defectus rerum neceſſariarum, deficientibus auibus, piſcibus & animalibus, quæ quinto & ſexto die fuerunt producta? Deus vero hominem creauit, poſt quam prædicta omnia condiderat: id fecit vt ei patefaceret amorem, quo ipſum proſequebatur: cùm ſciret, quã fuiſſet miſer futurus ſine eis, quibus omninò indigebat. Agnoſce itaque in creaturis extremam tuam neceſſitatem; vt ex ea aſcendas, ad conſiderandam æſtimandãque magnitudinem diuinæ liberalitatis, quæ ita illi conſuluit.

2\. NE tamen prius ex hoc puncto recedamus, quam noſtræ miſeriæ profunditatem penetremus: attende, quantoperè indigeas non ſolùm creaturis rationis vſu carentibus, ſed alijs etiam hominibus, quibuſcum verſaris. & quamuis omniũ ſis maximus, indiges tamen etiam minorum opera, quemadmodum dixit Apoſt. ſicut enim b *caput & oculi indigent pedibus*. Ita magni in repub. indigent paruis: & vniuerſim alij alijs indigent: & quiſque ferè omnib⁹. opus enim tibi eſt alio, qui cibos tibi afferat, & præparet: & qui veſtes conficiat & calceos; qui ędificet domũ & lectum faciat: & ferè oẽs homines admiranda quadam concatenatione & connexione ita ſunt occupati, vt alij faciant; quod alijs eſt neceſſarium: & oẽs aliquid eorũ, quę tibi ſunt neceſſaria, vt come-

b 1. Cor. 12. 21

das, in-

das,induas,quieſcas,& viuas. Et,ſi aliorũ labor & occupatio ceſſaret, viueres in ſumma miſeria,quam tu ſolus reparare non poſſes. Quod totum ita diuina prouidentia diſpoſuit,ne tu contra paruulos ſuperbires, aut te minores contẽneres:cùm videas,te omnibus indigere. Quid ergo dicã de neceſſitatib.animæ,in quib. non minus ab alijs dependes,quam in corporis neceſſitatibus. Abſque enim aliorum auxilio non addiſceres ſcientiam,nec prudentiam, nec virtutem: in quibus ſæpè minor docet maiorem,vt maior agnoſcat, ſe indigere minori. Si membra corporis naturalis ratiocinari poſſent,& loqui,agnoſcerent & faterentur, alia omninò alijs indigere:nec vnum auderet alterum contemnere, ne indignum ſe redderet auxilio, quod alterum illi impendebat. Sed quod linguis non fatentur, quia illis carent,promulgant operibus, quæ ſunt voces te monentes, quid in membris myſtici corporis agatur:vt intelligas, quo pacto erga illa te gerere debeas.

O Devs æterne, clarifica oculos animæ meæ, vt in his rebus viſibilibus meam miſeriam agnoſcens, ita affectionem meam erga illas moderer,vt non ad ſenſualitatem fouendam,ſed ad occurrendum neceſſitati, eis vtar.

Praetereo aliam viam miſerias noſtras ex his creaturis cognoſcendi, quarum multæ nos cruciant & affligunt: aliæ, etſi in aliquem finem ſint nobis vtiles, varijs ta- 3.

men

men modis nobis ſunt noxiæ: ignis enim cal facit quidem nos, ſed etiam vrit; aqua refrig rat, ſed etiam nos ſuffocat. Et quæ maior m ſeria eſſe poteſt, quam in tot periculis verſa vt quod Deus ad noſtram vtilitatem creau idem in perniciem noſtram conuertatur. S quoniam hoc prouenit nobis à peccato, id ad noſtram ſpectat propriam cognitioner quæ in eo fundatur: de qua paulò inferiùs d cemus.

§. 2.

Quod Deum per Creaturas cogno-ſcamus.

EX his aſcendes ad conſiderandum, qu totus hic ſpectabilis mundus ſit qu dam liber diuinorum beneficiorum, quo meditanda ſint bona quæ à Deo accip quæ tot ſunt, quot ſunt creaturæ, quas tu quinque ſenſibus percipis. Omnes enim cl mant, & prædicant immenſam Dei erga te l beralitatem. Sed, vt, quid dicant, intelliga neceſſe eſt prius aures aperire, vt earum v ces audias, quibus tibi manifeſtant, qu ille ſit, qui illas fecerit, & in quem finem co diderit.

1. NE ſis autem brutis animantibus ignora tior, cogitans, has res, quibus frueris, caſu a quo in hoc mundo eueniſſe, nullo alio eis d

a Iob. 12. 7. te eſſe, quod habent: a *Interroga* (inquit Io *iumenta & docebunt te: & volatilia c*

*& *

& indicabunt tibi, loquere terra, & reſpondebit tibi: & narrabunt piſces maris. & quod omnia clamant, eſt: *quis ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerit? in cuius manu anima omnis viuentis, & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis.* Quid aliud eſt, creaturas interrogare, an ſit Deus, qui illas condiderit? niſi attentè conſiderare ordinem & concordiam, quæ eſt in omnibus ſimul, & in ſingulis componentes admiranda harmonia mundum hunc viſibilem, & pulcherrimam eius fabricam? Quæ autem eſt earum reſponſio, niſi quod ex hac conſideratione deducitur? quod non illæ ſeipſas fecerint, nec potuerint caſu euenire: ſed eſſe vnum verum Deum, qui eas condiderit, ſemperque gubernet? Si enim pulcherrimum palatium ingredereris, in quo varias cerneres areas, curritoria, aulas pretioſis pendentibus aulæis, & tapetibus mille modis elaboratis, figuriſque valdè ſpectabilibus exornatas: etiamſi neminem in ipſo palatio videres, ſtatim procul dubio iudicares magnum aliquem fuiſſe principem, qui tale opus conſtruxiſſet; & peritiſſimum architectum, qui illud delineaſſet; & miniſtros ac operarios valdè induſtrios qui eam delineationem exactè adeò eſſent aſſequuti; quia huiuſmodi palatium nec ſeipſum ædificare potuit; nec aliquo caſu in tali loco ſic fabricatum eſt inuentum. Conijce itaque oculos per vniuerſi huius ſpectabilis palatia, conſidera diuerſitatem, varietatem, & ordinem Creaturarum; ſtellati cœli elegantiam,

aperientes omnipotentiam, prouidentiam, & fidelitatem Dei in ſuis promiſſis adimplẽdis; ex parte verò inferiori, qua reſpiciunt ea, quæ in terra, & ſub terra geruntur, ſunt anguſtiæ & acuminatæ, vt ſuppliciorum temporalium, & æternorum timore ac periculorum, labendi in peccata, in eisque pereundi, idem cor terreant: & ex vtraque parte hominem protegunt in tentationibus. Nam interdum rationibus ſuperioribus defendunt eos, qui ſunt tanquam capita, & melius ſe gerunt, viâ ſcilicet amoris: interdum rationibus inferioribus protegunt eos, qui ſunt tamquam pedes, & timore magis aguntur. Et quamuis hoſtium k *tela ſint ignea* (vt ait Apoſtolus) in hoc ſcuto tamen *extinguuntur*, totamq́. vim ſuam amittunt. Eisdem armis muniendus es etiam, quando accedis ad orationem, ad meditationẽ, & ad ipſam lectionẽ: Nã & ibi impugnaberis ab his hoſtib. qb° tñ eiſdem ſcutis fidei reſiſtes coniũgendo ſem p alia exercitia cum alijs audiens quid loquatur tibi DEVS in Lectione: vt exaudiat ille quod tu petiueris in Oratione; & vt proſit tibi, quod cogitaueris in Meditatione. O DEVS æterna l *cuius verba ſunt quaſi ignis*: concede mihi, ea tali Spiritu legere ac ruminare; vt meum intellectum illuſtrent, Voluntatem inflamment, & cor à terrenis ad cæleſtia eleuent: Spiritumque meum in tuum transforment in æternum.

k Epheſ. 6. 16

l Iere. 23. 29.

6 DENIQVE obſeruandum tibi eſt, ſi

diſcere velis meditari & ratiocinari circa diuina myſteria, plurimum conferre, frequentare lectionem librorum ſacrorum, & piorum, facereque reflectionem circa diſcurſus & ratiocinationes, quas in eis leges. Nam illæ fuerunt meditationes, quas Spiritus S. ſacris ſcriptoribus communicauit; aut quas ipſi induſtria ſua, præueniente diuina illuſtratione, adinuenerunt, ſcriptiſque mandarunt, ad quorum imitationem licebit ſimiles alias diſponere & fabricare. Quemadmodum enim Chriſtus Dominus noſter parabolas aliquas per ſeipſum declarauit vt nos duceret (quod ſanctus Gregorius notauit) circa eas ratiocinari, quas ipſe declarauit: ita ex ijs, quæ legeris in libris à Sanctis notata & diſpoſita, facilè erit, ſimilia inuenire, quæ te iuuent ad eoſdem fines. Et eò referentur, quæ in ſequentibus capitibus proponemus.

Mat. 13. 18. 37

Hom. 15. in Euang.

nitate plenum, literis ſcilicet ipſam diuinitatem repræſentantibus: *& ſpeculum diuinorũ*, in quo liceat res diuinas mentis oculis cernere. Ad quam lectionem multum ſe mutuo iuuant duo intellectûs noſtri lumina. Supernaturale ſcilicet fidei, fundatæ in ijs, quæ ſacri libri nobis referunt de creaturis, modoque ac fine in quem fuerunt conditæ; & Naturale rationis, quæ ab his ad illas diſcurrit, inquirens quid hi characteres ſignificent. Quod ſi legere illas & intelligere poſſes, breui peritus euaderes in cognitione propria, & multò magis in cognitione ſupremi tui Conditoris, qui in omni loco & tempore proſpicit tibi de clara valdeque copioſa materia, quam legas, & mediteris, quod vtramque cognitionem poſſit perfectiſſimè generare.

Ne verò multitudine creaturarum confundaris, in omnibus & ſingulis earum tria præcipuè puncta legere licebit; tuas ſcilicet neceſſitates ac miſerias, vt in eis teipſum agnoſcas, humilies, & contemnas: Deinde beneficia Dei; ac denique excellentiam perfectionum eius: vt ſic eum cognoſcas ac diligas, & fideliter ſeruias, dicens cum Dauide: c *Quoniam nõ cognoui literaturam*, aliorum ſcilicet librorum, *introibo in potentias Domini*, opera ſcilicet eius; *Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius*, & ſanctitatis. c Pſal. 70. 16

(.˙.)

§. I.

Qua ratione miſerias noſtras ex creaturis cognoſcamus.

1. TOTVS inprimis ſpectabilis hic mũdus eſt tibi liber, in quo cognoſcas tuas miſerias. Omnes enim creaturæ clamant tuas neceſſitates, aut ſummè illis indiges ad tui Eſſe, vitæque conſeruationem: quia ſine eis ſtatim perires; & quemadmodum infinitam Dei maieſtatem ex eo agnoſcis quod ipſa ſibi ſit ſufficiens, nec vllo alio indigeat, iuxta illud Dauidis a *Dixi Domino. Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges:* Ita etiam miſeriam tuam profundiſſimam agnoſcere poteris ex eo quod nec tibi, nec tuæ cõſeruationi ſufficias; ſed precisè indigeas omnibus creaturis, viuaſque eis ſubiectus, ab eiſque dependens?

a Pſal. 15. 2.

NAM quot ſunt creaturæ, tot ſunt tuæ neceſſitates, & miſeriæ; quod facilè intelliges, ſi diſcurras mente per Elementa, Cœlos, & Mixta. Indiges enim terra, quæ te ſuſtineat; aqua quæ refrigeret; aëre, quo reſpires; igne quo calefias; ſole, qui te illuminet; cœlis, planetis, & ſtellis, quæ ſuis influentijs te viuificent. Plantis & animalibus ad innumeras tuas neceſſitates ſuſtentationis, veſtium, habitationis, & lecti; ad medendum tuis morbis, ad iter faciendum, ad ſenſus tuos recreandos, ad laborum leuamen. Et quamuis non ſingulæ

Crea-

Creaturæ neceſſariæ ſint pro tua perſona: omnes tamen ſunt neceſſariæ pro alijs, à quibus tua ſalus & vita dependet. Si enim tu non paſcis fœnum: illud paſcit ouis, bos & alia, quibus tu indiges: quorum lanam induis, aut pellem calceas. quod ſi tu eam lanam non induas, induunt ſerui tui, & alij artifices, ſine quibus tuam vitam non duceres. Et quò amplius tuam miſeriam agnoſcas, eoque humilieris, voluit Deus, Creaturas viliores eſſe tibi magis neceſſarias, vt habere poſſis quid plurimi facis. Quid enim vilius ape? quod contemptibilius verme: ex illa tamen mel prouenit, quod tuum guſtum plurimum recreat: ex altero producitur ſericum, quo te induis, honoremque affers tuæ perſonæ. O ſuperbe, vnde te iactas? ô inanis, vnde euaneſcis? attende, quicquid in hoc mundo habes, alienum eſſe, tibique commodatum: & id totum tuam prodere miſeriam: ſiquidem indiges tot rebus ad miſeram tuam vitam ducendam. Expende, quid faceres ſi harum Creaturarum aliqua tibi deeſſet: & ita deprehendes multitudinem & horrorem tuarum miſeriarum: conſidera, quam fuiſſet triſtis & miſerabilis Adamus, ſi vt conditus fuit à Deo ſexta die, conditus fuiſſet primo: cùm nihil aliud eſſet, quàm cœlum & terra? quid fuiſſet manens in tenebris abſque luce, quæ primo die fuit creata: & cui vſui lux illi fuiſſet, niſi facta fuiſſet diuiſio aquarum? & ſine plantis & arboribus, quæ ſecundo, tertio die fuerunt creatæ? & quã citò

hæc

hæc omnia periјſſent, niſi adfuiſſent influentiæ, & temporum varietates, quæ luminaria motibus ſuis efficiebant, quæ Deus creauit die quarto: & quantus fuiſſet defectus rerum neceſſariarum, deficientibus auibus, piſcibus & animalibus, quæ quinto & ſexto die fuerunt producta? Deus vero hominem creauit, poſtquam prædicta omnia condiderat: id fecit vt ei patefaceret amorem, quo ipſum proſequebatur: cùm ſciret, quã fuiſſet miſer futurus ſine eis, quibus omninò indigebat. Agnoſce itaque in creaturis extremam tuam neceſſitatem; vt ex ea aſcendas, ad conſiderandam æſtimandãque magnitudinem diuinæ liberalitatis, quæ ita illi conſuluit.

2. NE tamen prius ex hoc puncto recedamus, quam noſtræ miſeriæ profunditatem penetremus: attende, quantoperè indigeas non ſolùm creaturis rationis vſu carentibus, ſed alijs etiam hominibus, quibuſcum verſaris. & quamuis omniũ ſis maximus, indiges tamen etiam minorum opera, quemadmodum dixit Apoſt. ſicut enim b *caput & oculi indigent pedibus*. Ita magni in repub. indigent paruis: & vniuerſim alij alijs indigent: & quiſque ferè omnib⁹. opus enim tibi eſt alio, qui cibos tibi afferat, & præparet: & qui veſtes conficiat & calceos; qui ędificet domũ & lectum faciat: & ferè oẽs homines admiranda quadam concatenatione & connexione ita ſunt occupati, vt alij faciant; quod alijs eſt neceſſarium: & oẽ aliquid eorũ, quę tibi ſunt neceſſaria, vt comedas, in

b 1. Cor. 12. 21

das, in

Digitized by Google

das, induas, quieſcas, & viuas. Et, ſi aliorũ labo: & occupatio ceſſaret, viueres in ſumma miſeria, quam tu ſolus reparare non poſſes. Quod totum ita diuina prouidentia diſpoſuit, ne tu contra paruulos ſuperbires, aut te minores contẽneres: cùm videas, te omnibus indigere. Quid ergo dicã de neceſſitatib. animæ, in quib. non minus ab alijs dependes, quam in corporis neceſſitatibus. Abſque enim aliorum auxilio non addiſceres ſcientiam, nec prudentiam, nec virtutem: in quibus ſæpè minor docet maiorem, vt maior agnoſcat, ſe indigere minori. Si membra corporis naturalis ratiocinari poſſent, & loqui, agnoſcerent & faterentur, alia omninò alijs indigere: nec vnum auderet alterum contemnere, ne indignum ſe redderet auxilio, quod alterum illi impendebat. Sed quod linguis non fatentur, quia illis carent, promulgant operibus, quæ ſunt voces te monentes, quid in membris myſtici corporis agatur: vt intelligas, quo pacto erga illa te gerere debeas.

O DEVS æterne, clarifica oculos animæ meæ, vt in his rebus viſibilibus meam miſeriam agnoſcens, ita affectionem meam erga illas moderer, vt non ad ſenſualitatem fouendam, ſed ad occurrendum neceſſitati, eis vtar.

PRAETEREO aliam viam miſerias noſtras ex his creaturis cognoſcendi, quarum multæ nos cruciant & affligunt: aliæ, etſi in aliquem finem ſint nobis vtiles, varijs ta- 3.

men

& indicabunt tibi, loquere terra, & reſpondebit tibi: & narrabunt piſces maris. & quod omnia clamant, eſt: *quis ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerit? in cuius manu anima omnis viuentis, & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis.* Quid aliud eſt, creaturas interrogare, an ſit Deus, qui illas condiderit? niſi attentè conſiderare ordinem & concordiam, quæ eſt in omnibus ſimul, & in ſingulis componentes admiranda harmonia mundum hunc viſibilem, & pulcherrimam eius fabricam? Quæ autem eſt earum reſponſio, niſi quod ex hac conſideratione deducitur? quod non illæ ſeipſas fecerint, nec potuerint caſu euenire: ſed eſſe vnum verum Deum, qui eas condiderit, ſemperque gubernet? Si enim pulcherrimum palatium ingredereris, in quo varias cerneres areas, curritoria, aulas pretioſis pendentibus aulæis, & tapetibus mille modis elaboratis, figuriſque valdè ſpectabilibus exornatas: etiamſi neminem in ipſo palatio videres, ſtatim procul dubio iudicares magnum aliquem fuiſſe principem, qui tale opus conſtruxiſſet; & peritiſſimum architectum, qui illud delineaſſet; & miniſtros ac operarios valdè induſtrios qui eam delineationem exactè adeò eſſent aſſequuti; quia huiuſmodi palatium nec ſeipſum ædificare potuit; nec aliquo caſu in tali loco ſic fabricatum eſt inuentum. Conijce itaque oculos per vniuerſi huius ſpectabilis palatia, conſidera diuerſitatem, varietatem, & ordinem Creaturarum; ſtellati cœli elegantiam,

ſolis ſplendorem, lunæ pulchritudinem, motuum eorum vniformitatem, annis ſingulis, ſingulisque menſibus ac diebus ſingulis: aſpice deinde aërem cum tanta auium diuerſitate, quæ ſua pulchritudine viſum; cantu ſuo auditum, guſtum ſapore recreant. Aſpice prætereà terram tot arboribus adornatam, tot floribus intertextam, innumeris animantibus repletam, magnæ aſtutiæ & ſagacitatis, vt propriam vitam conſeruent. Et quando hæc omnia benè conſideraueris, etiamſi corporis oculis eum non cernas, qui illa omnia fecit, mentis tamen oculis videre illum poteris, ſi attentè omnia clamantia audias, ac dicentia, magnũ quẽdã principẽ illa feciſſe, qui ſapiẽtia ſua infinita omnia ita delineauerit; & infinita potentia delineationẽ fuerit executus. Et proterea apud Iob dicitur: b *oẽs homines videre Deũ*, q̃uis *vnuſquiſque eũ intueatur procul*: q.a. nõ in ſeipſo, ſed in eius operibus eũ intuẽtur

b Iob. 36. 25.

2\. POSTQVAM autem legeris in creaturis, quis eas fecerit, attende quoque, vt legas, in quem finem eas condiderit. Nam ſi benè ſcias eas interrogare, reſpondebunt illæ, Deũ ipſas feciſſe, non propter ſeipſas, ſed vt homo eis vteretur in obſequium Conditoris Quis adeò eſt ignorans, vt dicat, vineam in proprium ſuũ bonum eſſe plantatam, aut domum in ſuijpſius vtilitatem eſſe conſtructam? aut pecora in vtilitatẽ ꝓpriã eſſe creata? nihil .n. horũ facerẽt homines, niſi vtilitatẽ propriã aut ſuorũ reſpicerẽt. In hũc ergò modũ intellige, non creaſſe

Deum

Digitized by Google

Deum hoc vniuerſum ſpectabile, & creaturas rationis expertes, propter illarum bonum, quod neque ipſæ agnoſcunt, nec gratas ſe exhibere poſſunt: ſed neque eas creauit Deus ob vtilitatem, quam ipſemet ex eis caperet, cùm abſq; eis habeat ipſe ſuũ eſſe æternũ & beatũ abſq; vlla depẽdẽtia à re aliqua, q̃ fecerit: ſed neq; eas cõdidit ꝓpter Angelos, qui vtpote ſpirit⁹, reb. corporeis nõ indigẽt. Cũ itaq; ipſe ſit infinitè ſapiẽs, certũ eſt eas creaſſe ꝓpter hominẽ, qui illis indiget; poteſtque eas cognoſcere, ob commodum, quod ex eis accipit gratum largitori ſe exhibere: amando, glorificandò, & ſeruiendo ei, qui adeò liberaliter eas ipſi dedit. Vnaquæque itaq; creatura eſt tanquam character quidam libri huius vniuerſi, qui character tria tibi ſignificat, neceſſitatem ſcilicet tuam, vt illa vtaris; omnipotentiam Dei, qui illam creauit; & finẽ, quem reſpexit reparandi per illam tuam miſeriam: vt tu ſolicitus eſſes in eius ſeruitio, ſicut ille fuit liberalis tot rebus tibi indulgendo. Terra tibi dicit: Deus me condidit, non mihi ipſi, ſed tibi: vt me tibi ſeruiẽte, tu ſeruires conditori tuo; cœlum dicit: opus ſum Dei, non in meam vtilitatẽ, ſed in tuã, vt gloriam pro me & pro te reddas ei, qui vtrumq; fecit. O Deus æterne, qui omnia creaſti ad teipſum, tanquam ad vltimum omnium finẽ, & viſibilia omnia deſtinaſti ad bonũ hominis, qui illis indigebat; aperi aures meas, vt audiam, & intelligam voces, quas edunt, agnoſcẽdo me & te; & humiliando me propter

meam miſeriam, te verò exaltando propter infinitam tuam miſericordiam. O Pater amãtiſſime, quam notæ tibi erant neceſſitates meę ſiquidem antequam me creares, tot condidiſti creaturas in earum remedium? prius mihi domum præparaſti, veſtes, alimenta, & quicquid mihi etiam ad leuamen conducebat, vt beneuolã tuam prouidentiam agnoſcens eiq; innitens amarem te, glorificarem, ac maiori cura ſeruirem; ſim, vtinam, ego adeò ſolicitus in tuo obſequio, atque tu es in mihi ſubueniendo.

3. HINC progredi licebit ad alias tres voces audiendas, quas edunt Creaturæ (ſicut benè perpendit Hugo de S. Vict) vnaquæque enim dicit tibi: ACCIPE, REDDE, FVGE. *accipe beneficiũ, redde ſeruitiũ, fuge ſuppliciũ.* ACCIPE humiliter de manu Dei *beneficium*, quo tuæ neceſſitati vult occurrere; REDDE verò illi animi *gratitudinem*, eum laudãdo, eiq; ſeruiẽdo propter bonũ in te collatum: quod ſi non facis, FVGE *ſupplicium*, quod propterea promereris: vt ſcilicet priueris beneficio, ob tuam ingratitudinem. *Recipe* donum, quod Deus mittit ſumma benignitate; & illud ipſum iterum eidem offer inflammata charitate, caue ſis infidelis ei, qui eſt in te adeò liberalis. Omnes Creaturæ has edunt tres voces: licet enim aliquę ſit inſtrumenta beneficij per modum indulgentiæ; aliæ tamen etiam ſunt per modum ſupplicij; quamuis & hæ cenſendæ ſint beneficium Dei, qui nõ eas condidit, vt te caſtigaret;

Lib. 6. de arca Mor. c. 4. tom. 2.

ſed vt

ſed vt moneret, fugere illam pœnam, quò & beneficium accipias, & maiori ſecuritate accepto fruaris.

SED quando Deus tibi dicit hoc verbum: *accipe*, hoc ſcilicet donum: ne exiſtimes, vnum tantum eſſe beneficium. Nam in vnoquoque innumera continentur, quæ illud comitantur; aut præceſſerunt, vt eo poſſis gaudere. Et quādo vel minimum confert donum, eodem te facit omnium debitorem. Quod manifeſtè deprehendes, ſi ea expenderis, quæ præceſſerunt vel vnum bolum antequam illum comedas. Omnes enim ſementis labores, pluuiæ cęli, vt frumentum naſceretur, meſſis, trituratio purgatio, collectio in granaria, contritio in molēdino, cribratio, ſubactio, ſiue pictura, coctio & alia innumera, quæ cum his omnibus ſunt coniuncta, Dei ſunt beneficia; ſine cuius prouidentia & auxilio non potuiſſet hic effectus prouenire, vt panis ille ad menſam tuam perueniret, quo tuæ neceſſitati occurreres vitamque conſeruares. 4.

VERVM multò adhuc plura ſunt perpendenda in hac ipſa indulgentia. Nam dona etiam minima plurimi fiunt, quæ ipſemet Princeps manu ſua largitur. Sicut miles ille, qui argenteum Clenodium à ſuo Capitaneo ſibi miſſum contempſit; quod tamen idem ab ipſomet Capitaneo propria manu oblatum accepit, & plurimi fecit. Quod ſi donum ſit ab ipſomet Principe proprijs manibus confectum adhuc multò pluris æſtimatur: qualis eſſet ali- 5.

qua imago ab ipſomet Principe depicta. Cùm igitur aliqua creatura vteris, quem exiſtimas tibi illam offerre? num Deus in cœlo manens inde illam tibi mittet, vt ea vtaris in terra? Nihil tale: Nam ipſemet Deus, reipſa & vere manu ſuæ omnipotentiæ hoc donum fabricauit, & actu etiam componit & conſeruat, tibique tradit vtendum, ac dicit: *Accipe* hoc donum, quod ego ipſe confeci, & propria mea manu tibi offero fruendum. Deus eſt, qui ædificat domum, in qua habites: c *niſi* enim *Dominus ædificauerit domum, in vanum laborant, qui ædificant eam:* ipſe menſam ſternit tibi, quotidie cibos apponit, quibus veſcaris: veſtes offert, quibus tegaris: & reliqua bona quibus gaudes: ille propriam ſuam manum aperit, vt te benedictionibus repleat. Cur ergò non aperis tu os tuum, vt illud laudib. eius repleas: & manus vt repleas obſequijs: & cor feruentibus affectibus, amando, laudando & ſeruiẽdo ei, qui te replet tot beneficijs. d *Ne ſit* (ait Sap.) *manus tua porrecta ad accipiendũ, & ad dandum collecta.* Si ergo aperis manum tuã vt accipias donũ Dei, aperi etiã eandẽ, vt reddas gratitudinẽ, & obſequiũ propterea debitũ. *Fuge ſupplicium.* tot. n. & tanta beneficia per ſeipſa ſi benè conſideres: clamãt, tuaq; ſeruitia extorquent. O Pater miſericordiarũ, & Deus vltionũ, qui vltionẽ proponis, vt copioſiorẽ & ſecuriorẽ accipiamus diuinã tuã miſericordiã ego audio voces tuas, quas mihi edis per creaturas: & accipio dona tua cũ amore, eo quod

c Pſal. 126. 1.

d Eccl. 4. 36.

ſint tua: reddoq; viciſſim amorē propter illa, ſiquidē amori nōniſi amore poteſt reſpōderi. cùm itaq; charitatē tuam accipio, volo reddere charitatē fugiēs ſupplicium amittendi ipſam charitatē, quæ ſupremum eſt donum omnium, quę mihi largiris. O ſpiritus diuine, qui es *donum Dei altiſſimi*, dic cordi meo: *accipe, & redde*. accipe me, qui ſum donum amoris & redde mihi eundē amorem amando me ſicut ego te amo. Vtinam te amarē ſicut me amas: vt bonis reſpōderē, quæ mihi cōmunicas.

§. 3.

De cognitione Dei creaturis coniuncta.

HINC vlterius aſcendes conſideratione vt legas in creaturis, earū creatoris excellētias, præcipuè verò immenſitatē vnitiuam, & vnionē immenſam, quam cū illis habet, cùm ſit intra oēs illas, tenens, & cōſeruans eas tribus illis digitis, de quibus Iſaias, qui eis a *appendat molem terræ* ſapientia .ſ. omnipotentia & bonitate, ſiue charitate. Nā in ſpectabilis huius mūdi libro potes legere & cognoſcere infinitā Dei ſapiētiā, qui ab æternitate ſua tantā creaturarum infinitatē intuēs, earū ordinē diſpoſuit, nouitq; quid faciāt, quidque faciēt, aut facere poſſint, quādiu in ſuo eſſe quod habent, permanſerint: nulla prorſus earum re ipſi Deo occultata, quātūuis interna ſit & ſecreta. Deinde perpendēda eſt magni hui⁹ a Iſa. 40. 12.

Architecti omnipotentia, qui, vt ſuam diſpoſitionem executioni mãdaret, nec materialib. opus habuit; nec miniſtris; qui manus ſuas ad id apponerent: ſed ſola ſua voluntate in momento & ex nihilo condidit præcipuas huius vniuerſi partes; quib. tanquã materialib. vtens, reliquas fecit pro libitu, vt voluit, nec opus habuit longo tẽpore, ad eas fabricandas; nec fuit vllus, qui eius voluntati reſiſtere poſſet. Et in hodiernũ vſque diem eadem ſua omnipotentia eas cõſeruat in eo Eſſe, quod vnicuiq; dat, iuuatque eas in actionib earũ: quas nõ poſſent facere, niſi actu ipſe cũ eis concurreret. Simul etiã perpendes infinitã bonitatem & charitatẽ Dei huius adeò ſapientis ac potẽtis, quę illum impulit exire extra ſe, vt ſe creaturis communicaret: exercendo ea, quæ de eis ſtatuerat: coniungens ſe cum omnibus realiter ac verè per ſuam eſſentiam, præſentiam, ac potentiam. Neque. n. potuiſſent eſſe, nec operari, niſi ipſe tribus his digitis appenſas teneret, & cum eis cooperaretur. O altitudo ſapiẽtiæ, omnipotentiæ, & charitatis Dei? Quid te Dñe permouit, vt hoc totũ vniuerſum cõderes tuãque diuinitatem, & omnipotentiã non ſolum cum cœlis, & pulcherrimis ſideribus coniungeres: ſed cũ vermiculis etiam, & abiectiſſimis terræ creaturis? Et ſiquidẽ omnes illas ad vtilitatem, & ſolatium meum cõdidiſti, erit proculdubio in meum quoque ipſius bonum coniunctio, quam cum illis habes: ita vt, cũ aliquã mihi donas creaturam; ſimul cũ illa cõiunctus

veniaſ

venias, vt conſerues donum mihi in illis datum. Et cum dicis mihi *accipe* donum hoc, quod tibi propria mea manu dono: quid aliud dicis, quam *accipe me* in iſto dono, in quo & ego ſum? O anima mea b *intra* cum Dauide *in potentias Domini*, non eas aſpicias in ijs, quæ exterius habent; nec ſatis habeas librum hunc in cortice (vt dicitur) aſpicere, ingredere etiam ad interiora, in quibus ipſummet DEVM inuenies omnibus illis vnitum, vt tibi benefaciat, ſi illum ames; aut puniat, ſi offendas; aſpice inuiſibilem in hoc rerum viſibilium ſpeculo; iunge cor tuum amore puro cum Creatore, qui intra illas eſt: venerare eius ſapientiam, admirare omnipotentiam, fruere eius bonitate: & propter eam dilige omnem bonitatem creatam, quatenus in ea emicat etiam diuina. Et hac ratione amor creaturarũ nõ aduerſabitur amori Creatoris: quia omnes erunt tibi tanquam cœlum; manifeſtantes Dei gloriam, quam in ſe continent. Et ad eam allicientes, cuius cauſa in libro Canticorum dicuntur c *manus ſponſi eſſe plena hyacinthis*: vt nobis ſignificetur, omnia opera, quæ ab eo procedunt, etiamſi natura ſua vilia & terrena, quatenus tamen ab eius manibus prodeunt, illiſq; coniunguntur, eſſe inſtar gemmarum precioſarum, quas hyacinthos appellamus: vt, quia cœlos colore referunt, erigant nos ad cognitionem, & amorem rerum cœleſtium, & diuinitatis in illis exiſtentis. O *manus* ſanctiſſimæ, *tornatiles*

b Pſal. 70. 16

c Cant. 5. 14.

& aurea: aureæ ob infinitam charitatem, qua opera iſta perficitis & tornatiles, ob ſummam in agendo velocitatem: quæ tamen non propterea deſinunt eſſe perfectiſſimæ: aperimini, vt animam meam cælestibus veſtris donis impleatis; veſtraque luce illuſtrata, quicquid in terra aſpexerit, ſit ipſi coelum, agnoſcenti, per hyacinthos diuinitatem manuum, quæ illos ſuſtentant; & per creaturas, digitos Creatoris eaſdem conſeruantes.

IN hunc modum te geres in aſpectu omnium Creaturarum, aſpiciens in ſingulis excellentiam, quam habent; & mox, eleuans oculos animæ ad Creatorem, qui eam illis cōmunicauit, & quam in ſeipſo habet infinitè pſectiorem: vt fuſius in Tractatu tertio dicetur.

§. 4.

De Meditatione per Creaturarum ſimilitudines.

NVNC id ſolum addam: quòd poſſit ex viſibilib. creaturis deduci copioſiſſima materia admodum quendam meditandi in S. Scriptura valde vſitatum, per ſimilitudines. ſ. & comparationes, diſcurrendo per proprietates earũ, eaſq; ad res inuiſibiles ac diuinas applicando in eo q. proportionem aliq̃ cum eiſdem habere poſſunt. In eum. n. finem Scriptura S. manifeſtat ſecreta regni coeleſtis, gratiæ, & virtutum, & ipſiuſmet Dei per has

ſimilitudines. Vocat. n. Deum Solem & Ignem, vt diſcurrentes per harum duarum Creaturarũ proprietates & effectus, quos faciunt; aſcendamus ad cognoſcendum quod eſt in ipſo Creatore, ſicut fecit S. Dionyſius, referens multa, in quibus tanquam in ſpeculis apparent Dei magnalia. Et ob eandem cauſam Chriſtus D. N. et appellatur Agnus, Leo, Lapis angularis, Vitis, & Arbor vitæ. Ipſa Gratia appellatur aqua viua & fons bulliens & ſaliens in altum. Regnũ Dei comparatur theſauro abſcondito, margaritæ precioſæ, grano ſinapis. Et Canticorum liber his ſimilitudinibus eſt refertus, quibus declaratur diuini ſponſi excellentia; & animarum, quæ ſunt eius ſponſæ. In quibus ſimilitudinibus aduertendum eſt, vt, cum proprietates rei viſibilis, inuiſibili attribuuntur, addatur id, in quo hæc excellit, vtpote perfectior. Sicut ipſe Chriſtus Dominus gratiam ſuam aquæ cõparans, vt intelligeretur, quam gratia eſſet præſtantior, dixit: a*Qui bibit ex aqua hac ſitiet iterum, qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum.* quaſi diceret, vtraque aqua in hoc eſt ſimilis, quod ſitim extinguit: ſed intereſt, quod hæc corporalis ad modicum tempus extinguit; ſpiritualis verò in æternum. Et comparans panem Sanctiſſimi ſui corporis cum Manna dixit: b. *Patres veſtri manducauerunt Manna in deſerto & mortui ſunt*: at de corpore ſuo, addit: *hic eſt panis de cælo deſcendens, vt, ſi quis ex ipſo manducet, nõ moriatur.* In hunc ergo modum cum per

a Ioan. 4.13.

b Ioan. 6.4[illegible]

huiuſmodi

huiuſmodi ſimilitudines & comparationes meditationes tuas inſtitues, ita ex rebus viſibilibus ad inuiſibilia conſcendes; vt intelligas, multo plura eſſe in his perpendenda, ob inſignem earum ſupra alias excellentiam & exceſſum. Propterea ſiquidem in Canticis cum c *oculi ſponſæ* dicuntur eſſe *ſicut columbarum*; *&* d *genæ eius ſicut fragmen aut* e *cortex mali punici*, additur; *abſque eo quod intrinſecus latet*: quod eſt multò amplius, quam exterior ſimilitudo exprimat.

c Cant. 4. 1.
d Ibid. 3.
e cap. 6. 6.

ADHAEC licebit in Meditatione vti varijs ſimilitudinibus, à minori ad maiorem adſcendendo, vt ſenſim rerum ſpiritualium magnitudo æſtimetur, ſicut fit in Canticis, vbi dicitur f *Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora conſurgens pulchra vt luna, electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata*. Quaſi diceret: noſſe cupis, quæ ſit anima iuſti? id intelliges ex quatuor his ſimilitudinibus quarum alia alijs eſt excellentior. in initio enim eſt ſicut aurora, quaſi lux exigua; ſed creſcit ſemper. Nam poſtmodum eſt pulchra vt Luna; deinde electa eſt & ſingularis in ſua excellentia tanquam Sol; ac deniq́ue eò proficit, vt ſit terribilis, & inuincibilis ſicut caſtrorum acies benè ordinata, militum ſcilicet inter ſe & cum ſuo Duce benè conuenientium.

f Cant. 6. 9.

EADEM quoque ratione licebit inuiſibilia, horrenda, ac deteſtanda meditari, qualia ſunt vitia, & inferorum pœnæ, Dæmonum fe-

Digitized by Google

num feritas, & aliorum peccatorum, quos ſcriptura Sacra ſerpentibus, Baſiliſcis, ac Draconibus comparat; Tygridibus, lupis, alijs que feris; ventis, tempeſtatibus, mari, & igni: in illis eorum proprietatibus, quibus ſunt hominibus infeſta: additis præcipuè illis, in quibus eiſdem hominibus magis ſunt noxia. His ſimilitudinibus referti ſunt libri prophetarum, & Apocalypſis. In quibus comparationibus idem quoque ſeruandus eſt ordo, vt à minus horrendis ad terribiliora procedatur, ſicut ſapiens monuit g *ne intue-aris vinum quando flaueſcit & cum ſplenduerit in vitro calor eius, ingreditur enim bandè ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & ſicut regulus venena diffundet.* g Prou. 23. 31.

NEC ſine magno myſterio voluit DEVS vti frequenter his ſimilitudinibus, non ſolùm quod hæ magis ſunt noſtræ naturæ conformes vt quæ inuiſibilia ſolùm poſſit cernere in ſpeculis rerum viſibilium; ſed etiam, vt frequens harum ſimilitudinum aſpectus, ſit nobis continuum motiuum, quo recordemur rerum, quas illæ nobis referunt. & ſicut eædem res, iuxta diuerſas ſuas proprietates conferunt, ad agnoſcendum vitium, & Virtutem; præmium, & pœnam; bonum Spiritum, & malum: Ita ex eiſdem oportet nos excitari ad affectus diuerſos, amoris, & odij; ſpei, & timoris; gaudij, & triſtitiæ: alios alijs moderantes. Itaque in luna agnoſces Iuſti pulchritudinem, Deum tanquam ſolem

ſuum reſpicientis;& Inſipientis mutabilitatẽ, ſe ab illo ſeparantis: In Leone, Chriſti magnanimitatem, & Dæmonis feritatem; in igne, charitatis vigorem, & ardorem cupiditatis: In meditatione itaque his rebus vteris, nunc ad vnum finem, nunc ad alterum, iuxta exigentiam & deſiderium tuum. Siquidem ipſe Deus (vt inferius videbimus) in ſupernaturali & extraordinaria oratione communicat internè hunc modum ſimilitudinum, quo reuelat res altiſſimas & occultas.

CAPVT IV.

INCHOATVR TRACTATIO propriæ cognitionis, quæ obtinetur legendo, & meditãdo in libro propriæ Cõſcientiæ: aperiuntur tria maxima dãna, quæ ex ignoratione ipſius proueniunt, & in quo illa conſiſtat.

PRIMA cura cupientiũ in ſciẽtia myſtica proficere, & vitæ Cõtemplatiuæ p̄ſtantiam aſſequi, ea debet eſſe, vt multum ſtudij ponãt in cognitione ſui ipſorũ, legendo, & meditãdo in libro ſuæ Conſcientiæ & vitæ ꝓpriæ. Hæc.n. cognitio eſt prima litera, Alphabeti Spiritua-

is, vt inſinuauit Ieremias propheta, qui inci-
piens caput tertium ſuarũ lamentationũ ab A-
leph primo Hebraici Alphabeti charactere; ſta
im ſubiungit: a *Ego vir videns paupertatẽ meã*. a Thren. 3. 1
quaſi diceret: Primũ exercitiũ vitę meę, primũ
q; viſus mei obiectũ eſt paupertas mea, in qua
meditor, & in quo oſtendo me eſſe virũ: virilis
n. animus neceſſarius eſt ei, qui videns tantam
pau ꝑtatẽ, nõ animo deficiat: nec me occupo in
aliena pau ꝑtate inſpicienda, quæ me non con-
cernit, ſed in mea, quæ me pungit: hic .n. aſpe-
ctus erit initiũ mei remedii. & quamuis vir ſim
valde excellens, non deerit mihi paupertas, q̃
aſpiciã in meipſo. quæ verè eſt paupertas mea.
Nã, ſi quid boni habeo, illud non eſt meũ, ſed
alienũ, & à Deo mihi ꝓuenit, cuius eſt totũ ꝙ
eſt optimum. Nã ex me nõ habeo, niſi boni pri-
uationẽ, quæ adeo ingẽs eſt, vt nec habeã ocu-
los ad eã diſcernendã, niſi Deus illos mihi cõ-
municet. Nam à Diuino Spiritu oportet veni-
re lucem, qua me videam & cognoſcam.

HI oculi, quos Deus dat ad ſic videndũ, nõ
ſũt ſicut corporei, q̃ vident alios; ſed ſeipſos &
ꝙ intra ipſos eſt videre nõ poſſunt: ſed poti⁹ oc
cupantur videndo ſeipſos, & ſua; vt poſtea re
ctè aſpicere poſſint reliqua. Huius figuram ait
S. Gregor. fuiſſe expreſſam in ea, quam vidit E- Homil. 4. in Ezechiel.
zechiel, quatuor Sanctorum animaliũ ſequen-
tium impetum diuini Spiritus, b *vnumquodque* b Ezech 1. 12
(ait) *coram facie ſua ambulabat*. Quid enim eſt
coram facie ſua ambulare, niſi ſeipſa ſibi præ-
ſentia habere; ſicut ambulare coram facie Dei

eſt De-

eſt, Deum ſibi facere præſentem. Et quamuis vtrumque ſit ad ſpiritualem perfectionem neceſſarium, primum tamen horum diſpoſitio quædam eſt ad ſecundum: ideoque eſt ab eo inchoandum, vt monuit S. Bernardus Papam Eugenium; à te (inquit) tua conſideratio inchoet; ne fruſtra extendaris in alia, te neglecto. nam licet noueris omnia myſteria, noueris latitudinem terræ, altitudinem cœli, profunda maris: ſi te neſcieris, eris ſimilis ædificanti ſine fundamento, qui laborat in ſtructura, quæ citò ruet: quicquid ſtruxeris extra te, erit inſtar congeſti pulueris, ventis obnoxium. Non ergo ſapiens qui ſibi non eſt ſapiens. à te proinde incipiat tua conſideratio: non ſolum autem, ſed in te finiatur. quocunq; euagetur, ad te reuocaueris eam cum ſalutis fructu. Quod ſi negligas teipſum aſpicere, & cognoſcere, euaneſcet quoque à tuo conſpectu Deus, & omnia bona, quæ in eius domo, in eius familiaritate, & ſocietate obtinueras: ſicut ipſemet monuit ſponſam horrendis & terribilibus minis, dicens ei: c *Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hados tuos iuxta tabernacula paſtorum.* O tremendam ſententiam, à cœleſti ſponſo iuſtoque iudice pronũciatam contra propriam ſponſam; non turpem, ſed pulcherrimam; non peccatricem, ſed iuſtam; non rebellem, ſed ſubiectam: nec animo illam è domo & ſocietate ſua repellendi, ſed præſeruandi ab eo, quod poſſet illam è do-

Lib. 2. de Conſid. ad Eugeniũ. B.

c Cant. 1. 8.

mo extur

mo exturbare. O quam horrendum eſt malum ignorantia ſuiipſius: ſiquidem creaturam adeò pulcram, dignam facit tā aſpera ſentētia. potuiſſet quidem Dominus blandius illā monere, vt ſeipſam cognoſcere ſtuderet, noluit tamen blandè, ſed ſummo rigore vti, quia vera cognitio ſui ipſius, non tam in ſuauitate & fauore, quam in laboribus & repulſa conſiſtit. In his enim facilius deprehenditur, quid ex nobis ipſis habeamus, quidque noſtra culpa promereamur, Ideoq; non ſine magno myſterio dixit Ieremias, ſe agnoſcere paupertatē ſuam, d *in virga indignationis Dei.* Eſto enim certiſſimè id cognoſcatur ex lectione ſacrarum Scripturarum, vbi ſupplicia, pœnæ, & minæ referuntur; multo tamen clarius eadem leguntur in propria experientia: cum oculis proprijs videmus, & auribus prope nos audimus, & intra noſtras animas ſentimus. Sed nunc videamus harum minarum atrocitatem in alieno capite, vt ita cauti ex ea euadamus, ne recidat in noſtra propria.

d Thren. 3. 1.

§. I.

Tria grandia mala affert ignorantia ſuiipſius.

TRIA maledicta includūt hę Domini noſtri minæ aduerſus omnes, ſeipſos non agnoſcentes, quatenus videlicet ignorātia ſuiipſius (teſte S. Bernardo) mater eſt, & ſocia ſuperbiæ, omniumq; filiarū, quæ ab ea pro-

ſerm. 27. in Cant.

cedunt cuius prima pæna & maledictio indicatur primo illo verbo: *Egredere*, quod eſt dicere: Si te nõ agnoſcis, recede à domo mea, in qua tanq̃ ſponſam recepi; diſcede à protectione & gubernatione mea: ego. n. nec paſco nec protego ignorantes ſe. Separa te à grege ouium mearum electarum, inter quas permanere non licet, ſeipſam ignoranti, recede ab amicitia & familiaritate mea: non. n. delector cum ea conuerſari, quæ non nouit quid ſit, & quid habeat. Exi quoq; à te ipſa, & à proprio corde tuo: Nõ enim intra ſeipſam quietem inueniet, quæ ſe ignorat. Exi de abſcondito faciei meæ; & vulnerum ac foraminum corporis mei. In his enim locis non poteſt conſiſtere, qui ita eſt cæcus, vt ſeipſum non videat. Denique recede procul à regno meo cœleſti, quo ingredi non poſſunt, qui paupertatem ſuam non agoſcunt. Nec fidas pulchritudini præſenti: Nam ignorantia tui ipſius conuertet eam in deformitatem, & nigredinem; nec illa me continebit, quo minus tibi dicam: *Egredere & vade.* Pulcherrimi erant Lucifer in cœlo, & Adamus in Paradyſo: Sed quia ſeipſos non agnouerunt: nec ego illos noui, & repuli ex glorioſo adeò loco, quem occupabant. Nam a *ignorans ignorabitur.* qui videlicet ſeipſum ignorat, ignorabitur nec approbabitur à me: dicam illi in die nouiſſimo, quod b *fatuis virginibus & c operarijs iniquitatis: neſcio vos*: d *diſcedite à me maledicti.* Talis enim ignorantia hanc etiam pœnam meretur, vt non patiar

a 1. Cor. 14.
b Matt. 25. 12
c 14. d cap. 7
3.

vos in

vos in mea præſentia conſiſtere. O Deus æterne, nouerim me, vt tu me agnoſcas: nec vnquam deſinam me in tua præſentia agnoſcere, ne mihi aliquando dicas: egredere ex domo mea.

2.
SED quò mihi eundum eſt, ſi me ignorem? *abi* (inquit) *poſt veſtigia gregum.* O tremendam maledictionem, nec minus horrendam, quàm fuerit proxima? Quid enim hoc aliud eſt dicere, quàm abi poſt brutas animantes, mores earum inimitandos, abi poſt tuas paſſiones earum explendo deſideria, vadat voluntas tua poſt id quod ei lubet; appetitus poſt ſuas cupiditates; ſenſus poſt voluptates ſuas; caro poſt ſuas libidines; imaginatio poſt ſuas chymæras; & ipſum iudicium poſt ſuos errores, totum permittam enim in tuæ ignorantiæ pœnam; te in has deuenire miſerias. Et quæ maior miſeria paſtori euenire pt; quàm vt, qui gregem ſuum gubernare deberet, & quo ipſe vellet deducere, id non præſtet; ſed ſequatur ipſe potius, trahaturq; à grege ipſo errante, quò ille voluerit. Et quæ maior infelicitas rationali homini accidere poteſt, quàm quod ſe ſubijciat appetitionibus brutis, ratione carentibus, quæ illi pro meritis reddant, e *facientes eum* (vt ait ſapiens) *in gaudium inimicis ſuis*? Hoc damnum timebat ipſa ſponſa, cum petijt à ſuo ſponſo: f *Indica mihi, quem diligit anima mea, vbi paſcas, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum.* ad quod reſpondit ipſe: ſi ignoras te, incides in

e Eccle. 18. 31
f Cant. 1. 7

damnum prætimeſcis, & in horrendam maledictionem qua dixit Deus: g *abſcondi ab eo faciem meam & indignatus ſum, & abijt vagus in via cordis ſui*, viuens pro ſuo libitu abſque freno rationis. Ex quo prouenit, vt non ſolum veſtigia ſequatur brutorum; ſed etiam (vt Sanctus Bernardus perpendit) procul & retro, tanquam illis miſerior, ſequatur. Nam illa miſeriam ſuam finiunt cum morte, poſtquam ſupplicia non timent: tu autem niſi te agnoſcas h *ligatis manibus & pedib. mitteris in tenebras exteriores*, luens pœna incredibili culpam tuæ ignorantiæ.

Iſa. 57. 17.

Serm. 35. in Cant.

Matt. 22. 13

3. EODEM tendit maledictio tertia, quæ oſtendit ſeueritatem huius diuinæ permiſſionis, qua dicit: *paſce hœdes tuos*. quaſi diceret, non ſolum ſequere beſtiales tuas paſſiones; ſed etiam illas ale, illiſque multum indulge, quaſi qui iam non ex ſola paſſione, ſed etiam ex malitia peccat. Paſce malas tuas cogitationes, phãtaſias fœdas, deprauatas voluntates, & errantia iudicia, & opera laſciua ab his ad illa trãſeundo, nullo appoſito limine aut termino Hi ſunt hædi tui: tui, quia tuum eſt quod peccas; hædi quia eorum cauſa inter reprobos computaberis. Et quæ ad dexteram iudicis manũ tanquam ouis eius gregis fuiſſes futura, collocaberis ad ſiniſtram inter hædos, qui ad gregem pertinent Dæmonis. Et propterea addit. *iuxta tabernacula paſtorum*, falſorum ſcilicet, faciendo quod illi faciunt; & ſequendo eorum errores, falſaſque doctrinas. Nam,

Grego. ibi

qui ſe-

qui ſeipſum non agnoſcit, facilè decipitur; & qui veſtigia Chriſti ſequi ſolebat, ſequitur nũc Antichriſti; & qui prius cogitationes ſuas ac deſideria in paſcuis cœleſtibus paſcebat, nunc eaſdem paſcit in paſcuis inferni; & qui habitationem ſuam prope Sanctos & Apoſtolos collocabat, nunc aſſociatur infidelibus & abominãdis peccatoribus, cum quibus partem ſuam habebit, ex DEI ſententia dicentis: i *Quo pulchrior es deſcende & dormi cum incircumciſis.* O anima, quæ iactas magnam tuam pulchritudinem: niſi te agnoſcas, quò eras pulchrior, eò eris abiectior: deſcende ex iſta altitudine, dormi cum incircumciſis: morieris enim cum infidelibus, & cum gentibus peribis. O fons veræ pulchritudinis, da mihi cognitionem propriam, quæ illam generat & conſeruat: aufer verò mei ipſius ignorantiam, vt pulcher ſim in tuo conſpectu, nec me vnquã è domo tua repellas.

i Ezech. 32. 19.

S. Grego. 24. Moral. c. 3.

§. 2.

Variæ ſuijpſius Ignorantiæ.

VT GRAVISSIMA hæc damna ignorantiæ tui ipſius euadas, neceſſe erit explicare in quo hæc ignorantia conſiſtat. multi enim ea laborant, qui tamen eam nõ nouerunt; & exiſtimantes, quod ſeipſos agnoſcant, vehementer in eo errant. fabricant enim conceptum quendam ſuipſorum, rerum-

queſuarum adeò à veritate alienum, vt non imago aut exemplar ſit verum eius, quod habent; ſed fictum quoddam idolum propriæ ſuæ apprehenſionis. Quod vt oſtendamus, ſufficiet ſcire, hanc ignorantiam ad extrema duo perueniſſe, quæ magis inter ſe diſtant, quàm cœlum & terra, vtrumque cæcum & ſtultum. Quoſdam enim adeò excæcauit ſuperbia, vt formarent de ſe conceptum quendam diuinitatis, faciendo ſeipſos Deos, & collocando ſe tanquam idolum ceterorum ho-
Ezech. 28. 2 minũ, ſicut princeps ille Tyri, qui dixit: a *Deus ego ſum; & in cathedra Dei ſedi in corde maris.*

ALIOS in contrario extremo adeo carnalitas excæcauit, vt beſtialitatis quendam conceptum de ſeipſis fabricarent, iudicantes ſcilicet animam ſuã mortalẽ eſſe, & ſicut brutorũ corruptibilem, vt quæ ſimul cum corpore intere-
Iſai. 22. 13. at. Tales illi fuerunt, qui dicebant: b *comeda-*
Sapien. 2. 6 *mus & bibamus, cras enim moriemur.* Quæ ergo extrema eſſe poſſunt magis diſſita & ſtulta, quam iſti duo ſint errores? Quos non ſolum ſacra fides reprobat, ſed ipſum naturale lumen planè condemnat, clariſſimè oſtendens, neque animã eſſe Deũ, nec eſſe poſſe niſi Dei facturã, q illã ex nihilo creauit; à quo eſſe accepit, & ab eodẽ ita depẽdet, ſicut lumẽ à ſole, q illud pducit, & cõſeruat. Nec tñ mortalis eſt, aut perit cũ corpore; ſed immortalis & æterna, vt oſtendit raciocinationis eius nobilitas, & ingenuitas liberi eius arbitrij, eiuſq; independentia à carne

in his

in his actionibus, ac denique naturalis appetitus, quem habet ad ſui memoriam perpetuam in mundo efficiendam.

I. SED his ignorantijs, tanquam craſſioribus relictis, ad alias ſubtiliores veniamus. Quarum *prima* eſt circa iudicium bonorum & malorum, quæ intra noſtram ipſam animam habemus, circa quæ ſunt intolerabiles deceptiones, ſtultæ cogitationes, idola & ſtatuæ inſignis vanitatis. Vix enim eſt qui penuriam ſuorum bonorum, grauitatem verò malorum agnoſcat. extollunt enim bona, quæ habent, & imminuunt mala, omnino aliter quam reuera ſint. Multi ſe iuſtos reputant, qui tamen ſunt peccatores; ſapientes iudicant ac prudentes; & ſunt ignari & imprudentes; credunt ſe humiles eſſe, & mortificatas habere ſuas paſſiones, qui pleni ſunt ſuperbia, valdeq; in illis viuunt inordinati affectus: peccata ſua iudicant fuiſſe leuiſſima, cum grauiſſima fuerint; perſuadent ſibi egregia ſe facinora perfeciſſe, cum valde fuerint communes, & abiectæ actiones: fingunt itaq; formantq; conceptum ſuipſorum rerumq, ſuarum contrarium omninò ei, quem Deus de ipſis habet; ac proinde valde erroneum. Nam conceptus, quē Deus de nobis habet, verus eſt, ac proprius: & ille eſſe debet regula noſtrorum conceptuum. Talis erat cogitatio, q̄ ille Epiſcop. habuit, cui hæc verba dixit Deus: c *dicis quod diues ſum, & locupletatus, & nullus egeo: & neſcis*, quia es ignorans & inſipiens? contrariū n. ego iudico & c Apoc. 3. 17

SED quid mirum, ſi in rebus animæ noſtræ ſecretioribus adeò cœcutiamus, cùm ſint plurimæ multò clariores, quæ ipſum corpus concernunt, quæ tamen æque ignoramus, eò quod earum originem finemque & inconſtantiam earundem non conſideremus, cogitabis, te bona valetudine vti, fortunas in multos annos & honorẽ habere: & eodem tempore diſponitur intra ipſum corpus morb⁹, vt propè iam ſis ad portas mortis; aut calũnia aliqua texitur, aut lis, ob quam bonis tuis ſpoliaberis, ſicut diues ille, qui dicebat ſibi: g *habes anima mea multa bona poſita in annos plurimos: requieſce, comede, bibe, epulare:* cogitanti autem hæc Deus aperuit illius ignorantiam & ſtultitiã, dicens: *ſtulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti cuius erunt?* ô quam iuſtè deflebat S. Iob miſeriam h *viri, cuius abſcondita eſt via, & circumdedit eum Deus tenebris.* Neſcit enim, num via, quam ambulat, recta ſit; & num felicem ſit ſortitura finem, cùm enim omni ex parte ſit tenebris circumdatus, præteritorum non recordatur; &, quæ futura ſunt ignorat; & multa eorum, quæ ſunt præſentia, non aſſequitur. Nam cùm nihil ipſi ſit magis proximum, quam ipſemet, nihil tamen minus cognoſcit, quam ſeipſum. Quamobrem ait S. Baſilius; veriſſimum eſſe Homeri dictum: Quod nihil ſit difficilius, quam ſeipſum agnoſcere. Quod ipſe Deus confirmat dicens: i *prauum eſſe cor hominis & inſcrutabile: quis cognoſcet illud? ego Dominus ſcrutans cor.*

4.

g Luc. 12. 19.

h Iob. 3, 23.

Hom. 18 de hum & van. glor.

i Ierem. 17. 9

O iudex viuorum & mortuorum, doce me cor meum ſcrutari, ac in libro meæ conſcientiæ ita legere; vt eam agnoſcam, malaque eius reparem: quò in die nouiſſimo, quando hic liber aperietur, inueniatur benè ſcriptus, omnibus deletis malis.

Apoc. 20.12 *liber aperietur*

EX dictis hactenus facilè intelliges, quàm ſit neceſſarium, frequenter exercitia, & conſiderationes, quibus tuijpſius cognitionem cõſequaris, deſignato ſufficienti tempore, quo in hanc rem incumbas, donec eam perfectè aſſequaris. Hæ conſiderationes duo rerum genera complectuntur: mala ſcilicet noſtra, & miſerias; bonaque ac dona, quæ Deus nobis tradidit, ad miſerias reparandas. Primę illæ res magis propriè pertinent ad noſtri cognitionem: mala enim & miſeriæ ſunt verè noſtræ, & à nobis ipſis originem ducũt: ſed bona ſunt Dei, quæ ſi dicamus noſtra, ideo eſt, qui ex miſericordia & gratia ſua illa in nobis collocauit.

HINC fit, vt propria tuijpſius cognitio in hoc conſiſtat, vt formes conceptum quendam tuipſius, rerumque tuarum verum, integrum & bene plenum, ſeparãdo precioſum à vili, quod ſcilicet habes à teipſo, ab eo quod habes à tuo creatore, & eius gratia. Conſiderans teipſum tanquam pauperem, mendicum, egenum, & ab omnibus bonis nudum: innumeris verò malis oneratum. cùm verò aſpicis bona, illa conſidera tanquam aliena, & ex eleemoſyna & gratia accepta: tribuens illa Deo largitori, eo modo, qui in ſequentibus capitibus declarabitur,

tur, incipiendo à cognitione miſeriarum, quæ in decurſu vitæ nobis eueniunt, ab ipſa natiuitate vſque ad mortem, ijs præmiſſis, quæ in prima parte Meditationum ſunt poſita.

CAPVT V.

DE PROPRIA COGNITIONE ex miſeryjs, quæ tum à peccato Originis, tum ab alijs actualibus nobis eueniunt; & ex nihilo, quod ex nobis ad bona opera habemus: & quod ex his aſcenditur ad cognitionem Dei.

QVONIAM propria cognitio obtinetur legendo & meditando librum propriæ conſcientiæ, ac vitæ noſtræ, redigenda ſunt in ordinem, quæ in eo ſunt ſcripta: perpendendo & ruminando tria præcipuè genera characterum, ſeu ſententiarum, quarum ſacri libri prolixam faciunt mentionem.

QVAEDAM enim ſunt ſententiæ ſcriptæ manu primi noſtri parentis Adami, per generationem ſcilicet carnis: alias tuipſe ſcripſiſti,

ac verò ſcribis quotidie propria manu, addens ſponte tua miſerias voluntarias ſupra naturales & hæreditarias: alias ſcripſit ipſe Deus, ſcribitque quotidie, ac verò ſcribet, vt tuas promeritis pœnis afficiat, iuxta illud quod ei dixit Iob: a *ſcribas contra me amartudines & conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ meæ.* Sicut enim tu in hoc libro culpas, & peccata ſcribis; ita Deus ſcribit pœnas. Et ex vtroque ſimul diſces cognitionem Dei, quoad ſeueritatem iuſtitiæ eius, & profunditatem iudiciorum, aliorumq; diuinorum attributorum his affinium: & progrediens, peruenies ad cognitionem rerum, quas Deus ſcribit in eodem libro, ad reparandas tuas miſerias, teque ipſum ſuis miſericordijs implendum.

a Iob. 13. 26.

VT hæc omnia exactiùs intelligas, adhibere quoque licebit ſpeculum ſiue librum alium præter eum, in quo continetur diuina ſcriptura, ſpeculum videlicet, in quo videas, quæ cæteris hominibus quotidie eueniunt. eorum enim miſeriæ clarius tuas patefaciunt. Nam (vt S. Gregorius ait) amor propius excæcat oculos animæ in rebus proprijs, vt turpe, quod amat pulchrum eſſe iudicet: quod idem, ſi videt in alio, melius aduertit eius fœditatem. Sicut Dauid proprium peccatum agnouit in alieno, quod Nathan propheta illi proponebat, dicens: b *peccaui Domino.* Neceſſe tamen eſt, conſiderationem hanc eſſe profundam, humilem, dolentem, & cum applicatione ad reparandum malum, quod deprehendes; alio-

Hom 4. in Ezech.

b 2. Reg. 12. 13

quin

quin c *comparaberis* (vt ait S. Iacobus Apoſt *viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo: conſiderauit enim ſe, & abijt: & ſtatim oblitus eſt, qualis fuerit.* c Iacob. 1. 23

§. 1.

De peccato originis eiuſque vulneribus.

INCHOANDO itaque à primis libri characteribus quos propria manu depinxit Adamus terrenus in ipſo puncto tuæ conceptionis, deprehendes (ſicut dixit Dauid) a *quod in iniquitatibus fueris conceptus: & in peccatis te conceperit mater tua.* licet enim in ſolo peccato originis fueris conceptus: eo ipſo tamen plurima accepiſti vulnera, quæ initia ſunt innumerabilium peccatorum. Hæc vulnera (vt ait Beda) ſunt quatuor, ignorãtia ſcilicet, malitia, debilitas, & concupiſcentia; quib. quatuor præcipuæ animæ facultates afficiuntur. Nam intellectus repletus fuit ignorantijs & tenebris. Natus enim es abſque fidei lumine; naturali etiam obſcurato, ſine prudẽtia, ſine ſcientia, ſine cognitione veritatum, ſubiectus mille erroribus, illuſionibus, ac deceptionibus. Voluntas accepit etiam vulnus malitiæ, ob defectum charitatis, peruerſæ inclinationis ad ſeipſam, vt legem diuinam nihili faceret. eodem tendit concupiſcibilis, accepto vulnere concupiſcentiarum, & cupiditatũ, quibus quærit quæ delectabilia ſunt huiꝰ

a Pſal. 50. 7.

vitæ

vitæ,quæ per ſenſus aditum habent: de quibus
b Gen. 8, 21. propterea ait Scriptura,quod b *ſenſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia*, & natiuitate *ſua*; & pro omnium miſeriarum coronide accedit vulnus infirmitatis ſeu debilitatis, ad quodcunq; bonum præſtandum: quod vulnus inflictum eſt facultati iraſcibili, quæ eſto ſit audax & animoſa ad proſequendum quod carnem delectat; eſt tamen puſillanimis ac debiliſſima ad ei contradicendum, & obediendum ſpiritui. Ingredere igitur teipſum conſideratione, & incipe legere ac meditari quatuor has miſerias; & quanta earum pars tibi contigerit: vt ſic humilieris, nec tibi aliquid tribuas, vt qui procedas à tam corrupta radice, adeoq; infectus ab ea proceſſeris, cum periculis perpetuæ damnationis, niſi diuina miſericordia tuam intercipiat miſeriam. c *Radix tua* ait ipſe Deus per Ezech. *&*
c Ezech. 16. 3 *generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Amorrhaus & mater tua Cethaa & quando nata es in die ortus tui, non eſt præciſus vmbilicus tuus*, nec vena tui nutrimenti fuit alligatā, *& aqua non es lota in ſalutem, nec ſale ſalita, nec inuoluta pannis, nec pepercit ſuper te*, aut miſert⁹ eſt tui *oculus, vt faceret tibi vnum de his*, in refrigerium ſcilicet tui: *ſed proiecta es ſuper faciem terræ in abiectione*, & periculo *anima tua. tranſiens autem ego per te, vidi te conculcari in ſanguine tuo, & dixi tibi: viue: dixi, inquam, tibi: in ſanguine tuo viue.* O ſi rectè ſcires teipſum in hoc ſpeculo intueri,

vt co-

vt cognoſceres, quid ſis ex tua natiuitate; & quid fuerit Deus tibi. Si enim radicem tuam aſpicias, procedis à terra Chanaan, qui fuit à patre ſuo Noe maledictus. Natus enim fuiſti in peccato originis, maledicto ſubiectus, quod inde nobis prouenit. Pater tuus fuit Amorrhæus quod ſignificat rebellem, ſeu amarum: es enim filius Adami, qui ſuperbè quærens dignitatem & excellentiam, cecidit in amaritudinem culpæ, mortiſque, quam ſua ſuperbia eſt promeritus. Mater tua eſt *Cethæa*, quod interpretatur ſtulta, aut quæ alios ſtultos facit. es enim filius Euæ, quæ paſſa eſt, ſe à ſerpente ſeduci, exiſtimans ſe futuram ſicut Deum: quā ſtulticiam ſuis quoque filijs communicauit, ſicut Adam amaritudinem. d *Qualis enim Adā terrenus, tales & terreni.*

D. Hierō & & Lyra. ibi.

d 1. Cor. 15. 48.

AB his parentibus natus es filius iræ, peccatorum ſanguine maculatus, & multis miſerijs infectus: vt in tota natura non ſit aqua ſalutis, potens lauare illam culpā; nec ſapientiæ ſal ſufficiat ad ſubueniendū tuæ tantæ ignorātiæ: nec panni virtutum, quibus tua nuditas & malitia contegatur; nec eſt, qui ruptas tuorū appetituū venas alliget, ne ſanguis erūpat cupiditatum: nec eſt, qui abiectionem tuam erigat, teque animet, vt tot miſerias euadas. omnes enim creaturæ te abiectam relinquunt in terra; corde adhærentē rebus terrenis; inbecillem, & abſque virtute, vt poſſis te ab eis extricare. Sic itaque conſtituto quid aliud tibi ſperandū erat, niſi æterna dānatio? aut certè

Digitized by Google

dic mihi quid infelix ille homo ſpei habere
Luc.10.30. poterat, qui e *deſcendens ab Ieruſalem in Iericho incidit in latrones, qui diſpoliauerunt eum*, & in multis partibus vulnerarunt, & ſanguinem ex vulneribus fundẽs in eam animi defectionem venit, vt *ſemiuiuus*; aut ſemimortuus *relinqueretur*. & ſupra hæc omnia illud acceſſit mali, vt à *ſacerdotibus & leuitis*, qui illum viderunt & *tranſiuerunt*, deſertus fuerit, & abſque vllo remedio relictus, ſine vllo dubio mortuus fuiſſet, niſi pius *Samaritanus acceſſiſſet, & curam eius geßiſſet*. Tu autem es ille, infelix, qui dum in voluntate Adami peccaſti, in manus infernalium latronum incidiſti, qui te juſtitia & ſanctitate ſpoliatum vulnerarunt, tuaſque facultates quatuor prædictis vulneribus ſauciarunt, ſemique viuum reliquerunt. Quia nihil aliud in te viuum remãſit niſi ſcintilla rationis ac liberi arbitrij, adeò tamẽ debilitati, vt neque ipſum poſſit ſe ſanare; aut reparare vitam, nec ſit vlla Creatura, ad eam reparationem ſufficiens. Quid ergo ſtulte ſuperbis, ſicut mater tua Eua? ô ſuperbe, quid quæris famam & honorem, ſicut pater tuus Adamus? ô miſer, cur te non abijcis, cùm tot in te cernas miſerias, tot vulnera, tot pericula & exiguum eorum remedium.

SED poſtquam quis ipſe ſis cognoueris, ne animo deijciaris; & aſpectu rei adeò abiectæ, ſtomachumq; mouentis affligaris: eleua oculos ad videndum, quid ſit Deus, & qualem ſe exhibuerit erga te, in miſero illo ſtatu iacẽtẽ.

Tunc

Tunc enim magnus ille miſericordiarum Pater, pericula tua & miſerias videns, commiſeratione tui permotus dixit tibi: *viue, dixit, inquam, viue*. Et quoniam ipſius dicere eſt facere, ſimul reſtituit tibi vitã gratiæ, magnaq́; præſtitit auxilia, vt culpæ tuæ reliquias abſtergeret. Aqua ſalutis te lauit in Baptiſmo, mundans à peccato originis, infudit ſapientiæ cœleſtis ſalem cum lumine fidei, qua tuam expulit ignorantiam; induit te veſtimento charitatis aduerſus malitiã: dedit tibi ſupernaturales virtutes, quibus tuarum cupiditatum venæ ruptæ, ligarentur, deiectæque tuæ vires erigerentur: certum etiã præbens pignus, quod ex parte ſua ſit ſubſidia præbiturus ſuæ gratiæ, ad conſequendam vitam æternam. Pius enim hic Samaritanus, non ſolùm alligat vulnera; ſed etiam infundens vinum & oleum ſuorum Sacramentorum, reſtituit ſanitatem; teq́; collocat in hoſpitio Eccleſiæ ſuæ, alium tibi aſſignans patrem, & aliam Matrem, non terrenos ſed cœleſtes, qui curam tui gerant: multoſq́; miniſtros ſuos conſtituit, qui te iuuent, vt perfectè ſanitati reſtituaris. Laudet te, Deus meus Angeli & creaturæ omnes benedicant, ob tot beneficia in adeò indignum collata: nouerim me, & quid ſim ab origine meæ carnis, vt me humiliem: nouerim & te, & quod à te accepi in ſpirituali regeneratione, vt reſumam ſpiritum ad tibi conſtanter ſeruiendum, donec cõſequar coronam gloriæ. Amen.

§. 2.

De peccatis actualibus alijſquè miſerijs.

POSTQVAM legeris, meditatuſque fueris characteres in te ſcriptos, tum à terreno Adamo; tum à cœleſti, ad reparandum, quæ ille deſtruxerat, poteris aggredi ea, quæ tu ipſe propria tua manu ſcripſiſti, libertate tua vtens, ad innumera actualia peccata admittenda, per totũ vitæ tuæ progreſſum: ad eũ modum, quo id faciebat S. ille Rex, qui Deo
Iſa. 38. 15. dicebat: a *recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine animæ meæ*: his verbis ſignificans, hanc cogitationẽ debere eſſe profundam, quę ſcrutetur ſecretiſſima quæq; per omnes actus & exercitia totius vitæ, cum dolore cordis, & in ipſius Dei conſpectu: vt maiorem tibi adferat pudorem, & inde aſcendas ad cognitionẽ eius Domini, qui tam diu te ſuſtinuit.

INCIPE igitur recogitare omnia peccata, quæ à quatuor prædictis vulneribus à culpa originis inflictis, proceſſerunt. Et inuenies tot eſſe peccata ignorantiæ, tot inaduertentiæ, & obliuionis, vt nec numerare ea ſufficias; nec lumen habeas ad ea cognoſcenda; niſi vt cum
Pſal. 24. 7. Dauide dicere poſſis: b *delicta iuuentutis meæ,*
Pſal. 18. 13. *& ignorantias meas ne memineris*: c *& ab occultis meis munda me*. Quomodo ergò enumerabis peccata paſſionũ, quæ fluxerũt ex vulnerib. effreniũ cupiditatũ? & ea, quæ ex infirmi-

tate admiſiſti, ob timiditatẽ & puſillanimitatẽ tuã? & quis numerus erit peccatorũ malitiæ, q̃ praua tuæ volũtatis inclinatio ꝓduxit? Hęc .n. eſt d *ſanguiſuga*, cuius ait Sap. *duas eſſe filias dicentes, affer, affer*. Hæc.n. beſtiola duo habet ora, quæ Sap. appellat filias: alterum in capite, alterum in cauda: quibus carnem arripiens, ſugit ſanguinẽ tanta auiditate, vt videatur nũquam ſatura futura. Ita ait S. Bernard. voluntas propria, originis culpa ſauciata, duas habet vehementes inclinationes, alteram ſuperiorem, ad honores & excellentias; alterã inferiorẽ, ad delicias ſeu voluptates: & vtraq; eſt inſatiabilis: quia nec animus vnquã vanitatibus ſatiatur, nec voluptatibus caro: quas vt aſſequantur, eiſque fruantur, ſugunt & hauriũt innumera peccata, quibus cruentant & maculant animam: quia ſemper dicunt: affer, affer.

d Prou. 30. 15

Ianſen. in eum locum; In declamat. *ecce nos reliquimus omnia.*

NAM admiſſa vna vanitate & voluptate, alterã mox appetit; & ſtatim atq; vni culpę cõſentit, pro altera ſuſpirat; & poſt minorẽ, cõcupiſcit maiorem; & ſic vſque ad ſupremam: id quod facit continuato tempore, die ac nocte. Statim enim atque homo euigilat a ſomño, illa quoque euigilat, aperitque ora ſua, appetens eſcã & ſanguinẽ ſuũ ſugens. Statim atq; videt honorẽ aut voluptatẽ, illis adhæreſcit, & affectione arripit, cupiens ſibi ſugere: imò etiam bona opera arripit, vt aliquid vanitatis, ſenſualitatis, aut intereſſe, ſiue vtilitatis ſugat. Quibus ita eam maculat, vt omnes tales e *iuſtitia tanquam pannus menſtruatæ ſunt*

e Iſa. 64. 6.

& ſtomachum moueat vel ipſe eorum aſpectus.

2. ET vt ſemel concludam; ſi ad fundum venire velis propriæ cognitionis exiſtimare debes, adeo eſſe inſatiabilẽ maledictæ huius ſanguiſugę ſitim, cum vtraq; ſua filia: tantumq́; ſanguinẽ peccatorum, quem vtroque ore haurire cupit, vt, niſi diuina miſericordia ea clauderet gratia ſua, maledicta illa inclinatio te deduceret eoq́ue abijceret, vt omnia peccata, quæ in mũdo fiunt, admitteres. & quotquot vides in alijs hominibus, & audiuiſti aut legiſti in libris ſacris ac prophanis. Et cùm tu adeò ſis debilis, vt ſolis viribus tuis nec has filias mactare, neque ora hæc claudere poſſis: tibi ipſi attribuere potes omnia peccata, quæ poſſes admittere quò altiùs in humilitate funderis; & ſimiliter omnes pœnas, quæ propter illa peccata ſunt cõſtitutæ, ſiue temporales ſiue æternas, exiſtimare potes te eſſe promeritum: vt magis in Dei amore eiuſque iuſtitia proficias. Quod ſi pertingere poſſes, ingredique in abyſſum diuinæ ſapientiæ, & in profunditatem occultorum eius iudiciorũ, intelligeres peccata, quæ Deus in te nouit, ſiue quæ hactenus admiſiſti, ſiue quæ admitteres, ſi manum ille ſuã à te ſubtraheret: & in quæ fortè incides, permittente id ipſo in pœnam tuæ ſuperbiæ & negligentiæ & hæc conſideratio altius te fundabit in cognitione tuijpſius, vt ſtudeas, magis te coniungere Deo, a quo vides te omninò depẽdere.

QVò verò clarius adhuc aliquid horum

per-

perſpicias, ſtatui ponere tibi oculos quendam librum, quem oſtendit Angelus Zachariæ prophetæ, tanquam magnam membranã, quæ per aërem volabat: & f *longitudo eius erat viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorum:* cuius titulus & argumentum erat. *Hac eſt maledictio, qua egreditur ſuper faciem omnis terra: quia omnis fur ſicut ibi ſcriptum eſt, iudicabitur. & omnis iurans ex hoc ſimiliter iudicabitur: Ego educam, ait Dominus exercituum illud* in lucem: *& veniet ad domum furis, & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & conſumet eam, & ligna eius & lapides eius.* O ſi magni conſilij angelus oculos tibi aperiret, vt huius libri ſcripturam legeres & intelligeres, & eius longitudinem & latitudinem, & titulũ ſiue inſcriptionem, & modum, quo deſcendit de cælo: locum, ad quem tendit, & in quo moratur: & ſtragem, quam ibi facit: Non enim eſt aliud hoc volumen, quam diſtincta notitia, quã Deus habet eorum peccatorum, quæ homines ſcribunt in libris ſuarum conſcientiarum: & ſuppliciorum, quæ propter illa merentur, vt eos iudicet tempore ſuo, & cuique infligat pœnam, culpæ eius proportionatam: & in illo libro deſignata & conſtituta eſt pars pœnæ, quę te continget.

f Zach. 5. 1.

ELEVA igitur oculos mentis ad legendum quod in eo libro continetur: & inuenies horrendas quatuor miſerias culparum & pœnarum.

Prima miſeria eſt, quod peccata ſint innumera, ideo enim libri latitudo erat decem cubitorum, denario illo numero ſignificans, iu-
ech.31.7. xta ſcripturæ ſacræ conſuetudinem, innume-
poc.2.10. ram multitudinem. Quamuis enim propheta ſolum dicat, ſcripta ibi eſſe furta & periuria: quia illa tunc magis in vſu erant: per illa tamen duo vitia, quorum alterum eſt recta contra proximum, alterum contra Deum, intelliguntur cætera peccata cogitationis, verbi, & operis: quia Deus non obliuiſcitur ſcribere in libro ſuæ memoriæ aliquid eorum, quæ tu ſcribis in libro tuæ conſcientiæ: ſimul verò cum ipſa culpa ſcripta & notata eſt pœna, quæ tibi inferetur, niſi pœnitentiam egeris.

2. HAEC miſeria creſcit multum, accedente ſecunda, duratione ſcilicet continua & perpetua, quam pœnæ illæ ex ſeipſis habent. Propterea enim liber ille duplo plures cubitos habet in longitudine, quā in latitudine, vt ſignificetur, quod ibi ſcriptum eſt, æternum duraturum: niſi Deus, ob noſtram pœnitentiam, illud deleuerit, quæ in ſola ipſius miſericordia fundatur. Peccatum enim, quod ſemel admiſiſti, quantum eſt ex parte tua, eſſet æternū, & gratiæ vita, quam ſemel amittis, æternum eſſet amiſſa: quia non habes facultatem ad illā reparandam. Sicut violentas tibi manus inferens, occidere te potes: te autē reſuſcitare non potes. Et propterea pœna, in mortali peccato decedentis, eſt æterna: quia eius culpa ſemper durabit in inferno, vbi nō eſt locus pęnitētię

ET

ET quamuis hæc duo mala adeò ſint grauia, additur tamen illis tertia miſeria, certitudo videlicet & velocitas, qua veniunt, quæ exprimitur per volatum: volumen enim erat volans, magno ſcilicet impetu. Nihil enim eſt in mundo certius, facilius, ac velocius, quam labi hominem in peccata, & mittere DEVM de cœlo ei debitas pœnas. 3.

QVID verò dicis de ſtrage quā adferunt? nam etſi mala illa volent, non tamen citò tranſeunt, ſed in illa infelici anima commorantur, quaſi ex inſtituto: & ſicut peccatum ſemel admiſſum inſtar peſtis, inficit omnes potentias, & omnes deſtruit virtutes: ſic à Deo conſtitutum ſupplicium deſtruit poſtea animam & corpus horrendis inflictis cruciatibus. 4.

ET propterea non eſt ſine myſterio, vt quod translatio vulgata vocat volumen; alia, quam ſequitur S. Chryſoſtomus vocet *falcem volantem*: ad ſignificandam atrocitatem, infallibilitatem, & feſtinationem horum ſuppliciorum & pœnarum. Quod ſi me interroges, quibus perſonis hæ minæ dicantur? Titulus voluminis ad id reſpondet: *hac eſt maledictio, qua egredietur ſuper faciem omnis terra.* Omnes enim ei ſubijciuntur, & omnes comprehendit, cadetque ſuper omnes, niſi diuina miſericordia eam prohibeat.

Hom. 15. 19 & 27. ad pop. Theodoret. & Patres Græci.

Ingredere itaque ô miſer, intra teipſum & attentè lege ac meditare, quicquid liber hic cõtinet, priuſquam Deus in die nouiſſimo illum in lucem proferat. Aſpice illam partem, quæ jam prodijt in peccatis, quæ hactenus admiſiſti, & in pœnis hactenus tibi inflictis: & ſtatim illam aliam, quæ iã imminet: & attende, quod liber & falx diuinæ iuſtitiæ venit volans, & fortè prope eſt, vt ſuper te ſedeat: ſentiaſque ictum eius cum id minime cogitas: & ſiquidem tot miſerijs ſubiectus es, agnoſce illas & humiliare.

5. NE tamen animum omninò abijcias, poteris per hunc eundem gradum propriæ cognitionis, aſcendere ad cognitionem infinitæ Dei miſericordiæ & omnipotentiæ; vt eum diligas, laudes, & fideliter eidem ſeruias. Ipſe enim eſt Deus, qui vtrumque maledictæ huius ſanguiſugæ os occluſit; ne totum ſanguinem peccatorum, quem vehementer cupiebat, exſugeret. Idē Deus eſt, qui ex eiuſdem ſanguiſugæ ventre ſanguinem, quem illa iam exſuxerat, extraxit: cùm te ad veram pœnitentiam permouit. Hic Deus eſt, qui oſtendit tibi librum, & falcem per aëra volantem, vt videas, legas, & contempleris, priuſquã deſcendat, feriatque terram, vt fugias, & ictum præuenias. Hic Deus eſt, (ait S. Gregorius) qui ob oculos tibi ponit ſcripturam diuinam, ſignificatam etiam per hoc ipſum volumen, volens eleuatum ſuper terram: vt legens & meditans quæ in eo ſcripta ſunt, eleues cor tuum à terrenis

Lib. 15. Mor. c. 8.

ad coe-

ad cœleſtia; fugiaſq́; peccata, quæ prohibet; & euadas pœnas, quas minatur; ames verò ſeruiaſq́; fideliter iudici adeo beneuolo, qui tanquã pater monet in tempore, vt teipſum malaq́ue tua, agnoſcens remedium adhibeas. O pater miſericordiarum? *nouerim me, & nouerim te.* Nouerim innumeras miſerias meas, vt me humiliem; & ex eiſdem cognoſcam ſeueram tuam Iuſtitiam, vt te timeam; & immenſam miſericordiam, vt te diligam; tibiq́; obediam.

§. 3.

De menſura peccatorum vniuscuiuſque.

SED adhuc ſupereſt multo amplius, in quo poſsis profundius deſcendere in cognitione tuorum peccatorũ, ſi verè deſideres cognoſcere teipſum. Nam vel in vno ſolo peccato lethali latentes inuenies, tanquam in ſemine, omnes miſerias temporales, & æternas, quæ euenire tibi poſſunt, cum modo quodam tremendo: & quandocunq; illud admittis, exponis te periculo eas ſubeundi. Nã, quod in te eſt, omnibus illis te ſubijcis.

QVOD vt intelligas, diligentius attende 1.
magnum Deum, æternum & ſapientiſſimum, a Sapi. 11. 21.
a *qui omnia in menſura, & numero. & pondere diſpoſuit*, ab ipſa ſua æternitate vidiſſe, ac limitaſſe numerum annorum, menſium, dierum, & horarum, quo velit ſuſtinere & expectare omnes peccatores; menſuram quoq; peccatorum,

& pondus ac grauitatem eorum , quam velit permittere: quo numero expleto, & qua menſura impleta, eos caſtigat vltimâ miſeriâ, mortis ſcilicet temporalis, & æternæ. Et, ob ſecreta ſua iudicia, numerus ille maior eſt, & latior menſura, interdum verò & numerus eſt paruus, & menſura anguſta. Nam ſint aliqui prædones qui ad primum furtum incidunt in manus Iudicis, & in patibulo culpam ſuam luunt; alij verò perueniunt ad ſenectutem poſt multa latrocinia, & tunc incidunt in manus Iudicis, eandemque ſubeunt pœnam, quam alij propter primum latrocinium: Sic inquam occulto diuinæ iuſtitiæ ordine euenit, vt aliquis peccator primis vitæ ſuæ annis, & cum paucis peccatis, & fortè vnico ſolo impleat deſtinatam menſuram: & qui vix dum viuere incœperat in mundo, repente transferatur ad infernum. Sicut miſerandus ille puer quinquennis, de quo refert Sanctus Gregorius quod blaſphemans in vlnis ſui parentis, raptus fuerit à Dæmonibus ad infernum: eò quòd tãtum haberet vſum rationis, vt cognoſceret ſe malefacere blaſphemando. Alios verò ſuffert Deus vſq; ad ſenectã, & tunc admittunt aliquod delictum, quo implent ſuam menſuram; incidúntq; in manus diuinæ iuſtitiæ, à qua b *quantum glorificarunt ſe, & in delicijs fuerunt, tantum accipiunt tormentum & luctum.* ſicut euenit miſeris illis ſenibus, qui S. Suſannam concupiuerunt, quibus Daniel dixit: c *inueterate dierum malorum nũc venerũt peccata tua*, & numerus eorũ impletus eſt, vt ſi-

Lib. 4. Dialo cap. 18.

b Apoc. 18. 7.

c Dani. 13. 52.

t, vt ſimul omnia luas. Et quamuis in primo aſu emineat magis diuina Iuſtitia, admixta tñ ſt ei miſericordia, quæ præuenit peccata Iuue- is, vt leuiores ferret pœnas in inferno. Cõtra erò, licet in ſecundo caſu reſplendeat miſeri- ordia diuina, tam diu expectans peccatorem ad pœnitentiam; eidem tamen admiſcetur ſe- uera Iuſtitia, nam, vt dicitur in libro Macha- bæorum: d *expectat Deus patienter alias natio- nes, vt eas cum iudicij dies aduenerit, in plenitu- dine peccatorum puniat.* d 2. Machab. 6. 14.

2. HINC licebit colligere, quòd cum nullus hominum noſſe poſſit numerum & menſuram à DEO conſtitutam, fortè primum lethale peccatum, quod admiſeris, erit tibi vlti- mum huius numeri, & quid deerat ad implen- dam menſuram, poſt quod ſequatur æterna tua damnatio: inuadente te morte in illa culpa; aut minimum, deſerente te Deo, propter eã; ita vt (qđ Iſaias aliã ob cauſam dixit) e *de radice colubri egredietur regulus, & ſemen eius abſorbens vo- lucrem,* ſiue, (vt LXX vertunt) *ſerpentes alati,* qui auem deuorent, ſiue animam tuã in eas cul- pas labentem ſerpentes infernales. Quomodo ergo non horreas quodcunq; peccatum, quod eſſe poteſt ſemen adeo horrendi & æterni ma- li? Quomodo potes de te præſumere, mul- tumq; tibi fidere, cum hinc adeò ſis procliuis ad lapſum in culpam; inde verò neſcias, nũ illa vltima ſit, quæ deerat ad implendum nume- rum & menſuram, qua cauſæ tuæ finis infe- liciter imponatur. O cæce, agnoſce te ipſum: e Iſai. 14. 29.

Digitized by Google

& attende diligenter, te ſemper verſari propè ſerpentem qui poſſit te mordere, tali morſu, qui tibi afferat mortem æternam; aut quod ex eo baſiliſci naſcantur, & dracones, qui ſuis venenis te in æternum mactent.

3. VT AVTEM maiorem vim apud te habeant hæ veritates, audi admirandam quandam viſionem, quam habuit Zacharias, qui vidit in aëre amphoram quandam, qua liquores menſurari ſolent. &, cum interrogaret Angelum, qui eã oſtendebat, quid ſibi illa vellet, reſpondit Angelus: f *Hæc eſt oculus eorum in vniuerſa terra.* Hæc ſcilicet eſt menſura in quam vniuerſæ terræ homines oculos ſuos coniectos habẽt, vt illam impleant, *& ecce* repente *talentum plumbi portabatur* per aëra, quod erat neceſſariũ, vt amphora occluderetur. *et ecce mulier vna ſedẽs in medio amphoræ, cuius nomẽ erat impietas, & proiecit Angelus eam in medio amphoræ, & miſit maſſam plumbeam in os eius,* quæ illam clauſit: & mox *acceſſerunt duæ mulieres, quæ habebant alas milui*, à malo ſpiritu ductæ, & *leuauerunt amphoram inter terram & cælum, vt eam deferrent in terra Sennar*, quæ eſt Babylonia, vbi collocetur in propria domo & *ſtabiliatur* in æternum *ſuper baſin ſuam.* Quæ viſio etſi ad literam intelligatur de peccatis, & pœnis Iudæorum, quibus Chriſtus dixit: g *implete menſuram patrum veſtrorum; genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ:* poteſt nihilominus cuiuis peccatori accommodari eo modo quo iã diximus. Cogita itaq; frater, te

f Zach. 5. 6.

S. Cyrillus S. Hieron & alij Patres.

g Matt. 23. 32

ter, te eſſe illum, qui oculos tuos in eam menſuram coniectos habeas, vt illam impleas ; & quod iã impietas cęperit in eam intrare: quæ licet interdum vno quaſi impetu ingrediatur; eamque Deus ita concludat, vt nũquam exeat; ordinariè tamen intrat pedetentim, imponens primum pedem, de quo Dauid: h *ne veniat mihi pes ſuperbiæ* interioris. & quoniam habet mores inciuiles plane & ruſticanos, vt ſi ei pedem porrigas, mox arripiat manum: ſtatim atque pedem impoſuerit prauæ affectionis, intro ducit manum mali operis, & multorum malorum, quod Apoſtolus appellat i *corpus peccati* mox verò atq; ingreſſa eſt, *ſedet in medio amphora*: neque enim ſatis ſibi eſſe putat, in medio cordis ſtare, tanquam tranſiens; ſed ſedet, quieſcitque prauam inducens conſuetudinem: ſtatim inducit caput, oculos, & omnes ſenſus; oblectando in ſe ipſa, & in rebus ſuis; vt multis alijs peccatis menſuram impleat; in quam, iuſto Dei iudicio, cadit maſſa illa plumbea, vt inde non exeant: ſed permittit, miſerum peccatorem excæcari, & cor eius indurari, obſtinatione Diabolica: ſubito verò accurrunt ſpiritus maligni, in forma *duarum mulierum cum alis milui*, referentes figuram, quam induerant ad decipiendum, & inducendum eum ad vanitates & voluptates: quem rapiunt ex propria terra & præſentant ante tribunal Dei, a quo damnatum transferant ad terram Sennaar, quod fætorem ſignificat. vbi ædificata fuit turris Babel, quod ſignificat confuſionem. finis

h Pſal 35.12.

i Rom. 6.6. Pſal. 1. in via peccatorum nõ ſtetit: neque in cathedra peſtilentiæ ſedit.

Iſaiæ 6. excæca cor populi huius: & aures eius aggraua.

S Greg li. 14 Mor. c. 16.

enim eius eſt terra miſeriarum, cooperta vmbra mortis: in qua eſt fœtor intolerabilis, & æterna confuſio, cum menſura æternorum cruciatuum, menſuræ peccatorum proportionata. O menſura horrenda, ô tremenda miſeria? O DEVS æterne, ne ſinas me de numero eſſe horum miſerorum, qui oculos ſuos ſtatuerunt, ad implendam hanc menſuram: meos, quæſo ita clarifica, vt meipſum cognoſcam, & peccata, quæ hactenus in eam amphoram inieci; ſtudeamque ea inde extrahere, & ita pœnitentia diſſoluere, vt liberer à tam horrenda miſeria.

§. 4.

Quod ſine Deo nihil ſimus ad opera bona facienda.

HINC aſcendere poteris ad vltimum & perfectiſſimum gradū cognitionis tuiipſius; quando nihil ex teipſo habeas ad bona aliqua opera faciẽda. Perpẽde itaq; Deũ D.N. æterna ſua ſapientia & prouidentia, quam de ſuis electis habet, deſignaſſe etiam eis numerum & menſuram meritorum, quæ in hac vita ſint habituri, vt ea remuneret in futura, ea gloriæ menſura, quam ipſe appellat a *bonam, & confertam, & coagitatam & ſupereffluentem.* Sed in hoc extremam tuam miſeriam potes aduertere, quod cùm ſola tua voluntate, proprijſq; naturæ viribus implere poſſis menſuram peccatorũ, ac proinde in æterna tor

a Luc. 6. 38.

menta

menta incidere; non tamen poſſis per teipſum menſuram implere tuorum meritorum. Et quid dico implere? nec vel vnum meritum, etiam ſolius cogitationis, potes per te ipſum habere, niſi adiutus ab ipſo Deo, qui dixit: b *perditio tua Iſrael: tantummodo in me auxilium tuum*: & Apoſtolus, c *non ſumus ſufficientes cogitare aliquid* boni *à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia noſtrà ex Deo eſt*: & d *ipſe eſt, qui operatur in nobis & velle & perficere*, quod valeat ad meritum æternæ vitæ. A DEO itaque auxilium & fauorem venire oportet, vt impleas menſuram & meritorum, & præmiorum, quæ ſperas in gloria; & cum eius gratia ſcribendi tibi ſunt in libro tuæ conſcientiæ characteres, qui illi placeant, & opera bona quæ ſit remuneraturus, quando librum aperiet, ex quo te iudicet. Adeoq; es miſer, vt eadem ipſa bona, quæ accipis, agnoſcere neſcias; & multo minus æſtimare, ſi ex gratia & fauore eiuſdem Dei. quod fallus eſt ſapiens ille, qui dixit: e *Sciui quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det: & hoc ipſum erat Sapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum*. Et quamuis à Deo petendum tibi ſit hoc donum, tanta tamen adhuc tua eſt miſeria, vt quod ores, ſicut oportet, neſcias, niſi *Spiritus* f *Sanctus adiuuet infirmitatem tuam, & poſtulet pro te*, aut poſtulare faciat, *gemitibus inenarrabilibus* Quid amplius de te dicam, vt bene quis ſis, agnoſcas? tu q; ad peccandũ es gigas, ad benefaciẽdũ infans. es ſicut g *palmes qui nõ poteſt*

b Oſee 13. 9.
c 2. Cor. 3. 5.
d Phil. 2. 13.
e Sap. 8. 21.
f Rom. 8. 26.
g Ioan. 15. 4.

poteſt ferre fructum illum *à ſemetipſo, niſi manſerit in vite*; quæ eſt Chriſtus; à qua virtutem accipias, ad fructum proferendum. es
f Iſa. 10. 15. tanquam f *ſecuris, aut ſerra*, ita vt nullum bonum motum habere poſſis, niſi Deus dederit. es ſicut aër, qui ex ſeipſo eſt tenebroſus, ita vt nec lucem vllam, aut ſplendorem veritatum & virtutum cœleſtium habere poſſis niſi à Iuſtitiæ ſole tibi communicentur, & continuè conſeruentur. Nam quemadmodum aër, etiamſi iam à ſex millibus annorum à ſole quotidie illuſtretur, nunquam tamen habitum aliquẽ fecit, quo lucem ſibi abſque præſentia ſolis, eam communicantis, retineret: (nam ipſo occumbente in eiſdem manet tenebris) ſic tu, etiamſi magnos fauores donaque recipias à Deo, etiamſi per multos annos illa in te perſeuerẽt, non tamen potes ea tibi tribuere, & tanquam propria vſurpare: Nam, ſi Deus manum ſubtrahat ab eorum conſeruatione, remanebis in propria tua miſeria, & in tuo nihilo, in quod oculos tuos conijcere debes, vt teipſum bene agnoſcas; & in ea cognitione ac ſenſu tota vita tua perſeuerare, vt menſuram implere poſſis. Etſi enim nihil ex te ipſo ſine eo valeas, habes tamen tam ad manum tuam & in promptu, eius auxilium & fauorem, atque ſi per te ipſum ſolum idem fuiſſes facturus: Ita vt nunquam Deus defuturus ſit, niſi tu tibi deſis. Et hinc licet mentem eleuare ad infinitam liberalitatẽ, bonitatem, & omnipotentiam tui conditoris cognoſcendam, qui adeo eſt paratus ad iuuandã

vilem

vilem adeo creaturam, qualis tu es. ſiquidem vt certum eſt, nihil te per teipſum poſſe, ita certum eſt, te omnia poſſe cum Deo. O Devs animæ meæ, in me quidem nihil, in te verò omnia poſſum, nouerim me, & nihilum, quod ex me habeo, vt me humiliem: nouerim etiam te, & plurimum quod per te poſſum, vt te glorificem in æternum. Amen.

Capvt VI.

De propria cognitione ex miſeriis, quæ tempore mortis euenire poſſunt.

S I cvpis miſerias tuas perfectè cognoſcere, neceſſe eſt, te legere & ſtudere in quodā libro in quo reteguntur deceptiones quē Deꝰ quotidie tibi ante oculos ponit, mortē ſcilicet, in quo legere poſſis & euidenter cognoſcere corporis tui miſerias: ſiquidem omnia mortuorum oſſa clamant: a *memor eſto iudicij mei,* a Eccl.38.23
ſic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie. Sed animæ miſeriæ adhuc ſunt occultiores, ad quas cognoſcendas, fidei lumen eſt neceſſarium. quarū ſummā intelliges legendo & meditando tria illa tantū verba, quæ ipſemet Deus ſcribi iuſſit

b Daniel 5.6

coram magno illo peccatore, Rege b *Balthaſare, qui in grandi illo conuiuio, quod fecit optimatibus ſuis mille, in eadem hora, apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum, in ſuperficie parietis aulæ regiæ: & Rex aſpiciebat articulos manus ſcribentis. Tunc facies regis commutata eſt, & cogitationes eius conturbabant eum: & compages renum eius ſoluebantur, & genua eius ad ſe inuicem collidebantur.* qui, cum ſcripturam legere ipſe non poſſet, conſuluit Magos Chaldæos & aruſpices, qui cùm nec legere nec interpretari poſſent. Vocatus eſt Daniel, qui Dei ſpiritu legit ſcripturam, quæ ſic habebat: MANE, THECEL, PHARES. cuius hæc erat interpretatio. NVMERAVIT, APPENDIT, DIVISIT: Quæ verba mox declarauit in hunc modum. *Deus numerauit regnum tuum, & compleuit illud*: quia finis eius peruenit: appendit, ſiue *appenſus es in ſtatera, & inuentus es minus habens. & diuiſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis & Perſis.* quòd ita omnino euenit. *eadem* enim *nocte interfectus eſt ipſe Rex Balthaſar* ab hoſtibus ſuis. Et quamuis miſer ille hac lectione vti non ſciuerit, quia nihil de eius pœnitentia legitur, tu tamen ea vti potes, ſi in exemplo hoc viſibili conſideres, ac mediteris, quod inuiſibiliter in hora mortis eueniet tibi, ſi te in aliquo lethali peccato, quodcunque illud ſit, deprehenderit, manus enim diuinæ Omnipotentiæ, in pariete conſciētiæ tuæ, has veritates ſcribet tam clarè, vt lumen, quod eſt in candelabro tui

intellectus

intellectus, illas plane videat ac intelligat; taleſq; tremores & horrores in miſera tua anima efficiet, quales nec imaginari quidem poſſes in hac vita. Tunc aũt lectio quidem earum veritatum erit clara, ſed tibi inutilis: quia tunc remediũ nullũ erit. nunc autem etſi lectio obſcuritatem habeat fidei, erit tamen certiſſima, tibique vtiliſſima. poteſt enim eſſe principium excellentis cuiuſdam vitæ, fundatæ in profunda tuiipſius cognitione, ob miſerias, quibus ſubiaces. Quod ſi tam es ignorans atque rex Balthaſar, pete à Deo lumen, quod Prophetæ Danieli conceſſit, vt & legere poſſis, & intelligere in eo ſenſu, quo eas iam, obeuntes Danielis prophetæ officiũ, declarabimus, ob oculos tibi ponentes, quod in ea ſcriptura latet.

§. I.

Quod Deus numeratos habeat dies vitæ noſtræ, rerumq; noſtrarum.

PRIMVM illius ſcripturæ verbum fuit. MANE. cuius germanus ſenſus, pro ijs q. ad horam mortis peruenerunt, hic eſt: numerauit Deus dies vitæ tuæ, qui iã ſunt cõpleti. Nõ poteſt in hac cõputatione vlla eſſe deceptio [q]a calculator eſt infinitè ſapiens, c *& omnia in [m]enſura, & numero, & pondere diſpoſuit*. Nec [a]ppellatio ad aliud Rationum conſilium ad[m]ittitur: quia ipſius conſilium eſt ſupremum. [N]ec eſt, qui cogere illum poſſit, vt vel vnum di[e]m decretis ipſius addat: quia omnipotens

c Sap. 11. 21. 1. part Medit. 7.

eſt & immutabilis. quod ſi quando preces admittit, & propter illas aliquos addit annos, ſicut d *Regi Ezechia*; hos ipſos iam numeratos habebat, & cõprehendebantur definitiua ipſius ſententia; e *qui* quando implentur, (vt habetur apud Iob) *præteriri non poſſunt*. Quid ergo dices, miſerrime peccator, in illa triſti hora, quando velis nolis aperientur oculi animæ tuæ, qui euſque fuerunt clauſi; vt hanc videas ſcripturam, & vltimam audias ſententiam, ſubſcriptam à Sanctiſſima Trinitate. Qui enim ſcribit, eſt ipſe pater; eius manus eſt filius; & digiti ſignificant Spiritum ſanctum omneſq; tres perſonæ vnanimi cõſenſu talem ſententiam ferunt. Quid in illa anxietate poſitus reſpondebis? quos habebis adiutores? quis tibi poterit aliquod ſolatium dare? num regem Balthaſarem magnates regni eius; qui cum illo ad menſam epulabantur, defendere valuerunt? num conſolari potuerunt vxores & concubinæ, quæ illum circumdabant? num aliquod leuamen illi attulerunt egregia illa vaſa auri & argenti, quibus vtebatur? aut cibi delicati, & pretioſa vina, quæ in menſa proponebantur? ſciuerunt ne conſilium aliquod illi dare ſapientes magni, & aruſpices aulæ ipſius? omnes illum in ea hora deſeruerunt. &, quod prius eſca erat ſenſualitatis eius & ſuperbiæ, cæpit ipſius afflictionem & cruciatum alere. f *O mors, quam amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantiis?* Quod ſi memoria

d 4. Reg. 20. 6.

e Iob. 14. 5.

f Eccl. 41. 1.

tua adeò eſt amara, quantò erit amarior ipſa præſentia? Hoc ſolum inuenio diſcrimen, quod tua præſentia malis ſit amara, abſque ſpe remedij; tua verò memoria, amaritudinem adferre poteſt cum vtilitate, ſi ex ea permoueantur ad amarè flenda ſua peccata, ſtatuentes ita vitam ſuam inſtituere, ſicut hora illa mortis vellent inueniri. Perpende itaque, frater, vim huius ſcripturæ, quando DEVS inſpiratione ſua eam ſuggerit memoriæ tuæ. cogita quotidie, quod inuiſibilis Dei manus, in conſcientia tua ſcribat illud verbum: MANE, hoc eſt computati ſunt dies tui, & forte hodie complebuntur. & hoc ſenſu excita in te ſanctum quendam timorem, & dolorem de tuis peccatis, qui te iuuet vt ab eis libereris. & ita quotidie inſtitue vitam tuam, atque ſi dies ille vltimus eſſet. Agnoſce benè eius breuitatem, & inconſtantiam; & ita ſtatue, quaſi iam præterijſſet. Nam ipſimet damnati qui ſunt in inferno, etſi eam aliquando longam putauerunt, inſtruentes nunc te dicunt *nos nati, continuò deſiimus eſſe*, tardè aduertentes, ſe valdè fuiſſe deceptos. Sapient. 5. 13

S. Gregor. li 7. 14.

2. SED ſupereſt adhuc, quod legas in eodem verbo: MANE: quod eſt *numerauit Deus regnum tuum & compleuit illud*: quia ſcilicet finis eius adeſt. non enim ſolum DEVS vitæ tuæ dies numerat; ſed etiam illos, quibus res tuæ, quas poſſides, ſunt duraturæ. Numeratos habet Deus dies regni tui, ſi es Rex; & prælationis, ſi es prælatus; diuitiarum tua-

quidem Dei manus non ceſſat quotidie pulſare, prudentiæ erit deceptionem tuam tempeſtiue retexere, & externarum rerum mutabilitatem agnoſcere, & ita eas poſſidere (vt ait Apoſtolus) *quaſi eas non poſſideres*, exiſtimans, illas tibi eſſe à DEO commodatas: ideoque paratus eſſe debes ad eaſdem ei reddendas, quando illi placebit repetere: nihil earum occaſione faciendo, quod eum offendat, qui tam liberaliter eas tibi commodauit. O DEUS æterne, qui ſapiẽtia tua m *greſſus meos dinumeraſti*, fac tales illos eſſe, quos tua approbet miſericordia, remuneret verò Iuſtitia, Amen.

l 1. Cor. 7 30

m Iob. 14 16

§. 2.

Quod Deus appendat opera noſtra.

SECVNDVM ſcripturæ huius verbum eſt, THECEL; cuius interpretatio fuit: *appenſus es in ſtatera, & inuetus es minus habens.* Qua ſententia ſignificatur nobis ſeuerum tamen, ſtrictumq; iudicium, quod facit DEUS e noſtris actionibus in hora mortis, quod iudicium in eadem S. Scriptura, appellatur a *pondus & ſtatera.* Sicut enim ſtatera duas habet lances, in quarum altera collocantur pondera, ſigillo regio aut reipub. notata, in altera ro res, quæ ponderantur, vt deprehendatur m pondus ſit iuſtum, an aliquid deſit. Ita gitare licet, ſtateram diuinæ Iuſtitiæ, duas

a Prou. 16. 11

quoque habere bilances; in quarum altera collocentur cogitationes, ac deſideria, verba & opera, quæ libere feceris, à tempore, quo ratione vti cœpiſti, vſque ad illud punctum, quo expiraſti; In altera verò pondera, ex quibus diſcernendus ſit valor & pondus, cui opera reſpondere debent, vt iuſta ſint. Hæc pondera ſunt præcepta legis Dei, & Eccleſiæ ſanctæ, ſtatuſque tui; quod ſi opera tua cum his ponderibus momento ſtateræ reſpondebunt, vt ſint illis cõformia, & fundata in diuina gratia approbentur, tu ſententia iudicis, iuſtus declaraberis, remunerabiturq́; Deus te corona Iuſtitiæ, quã illis es promeritus. hanc ſecuritatem habebat Sanctus Iob, innixus teſtimonio bonæ ſuæ conſcientiæ, cum dicebat: b *ipſe Deus conſiderat vias meas, & cunctos greſſus meos dinumerat: ſi ambulaui in vanitate, & feſtinauit in dolo pes meus, appendat me in ſtatera iuſta, & ſciat Deus ſimplicitatem meam.* hoc eſt, declaret ſententia ſua meam puritatem, & fidelitatem in ſeruitio eius: qua meas actiones omnes direxi iuxta eius mandata. Quod ſi actiones tuæ non erunt benè directæ iuxta regulam diuinæ legis, & quando DEVS eas in iuſta ſua ſtatera collocauerit, inuenientur minus habere, ponderis ſcilicet, quod habere debebant: Quia non fuerunt diuinis præceptis, regulisq́ue virtutum conformes: quibus ponderibus ſunt examinandæ iudicio diuino notabuntur tanquam prauæ, ac minus habentes, & tu ipſe uoque earum cauſa. Ex nunc igitur incipe

Iob 31.4. Greg. li. 21 or. c. 4.

ponde-

ponderare id, quod in hora mortis tibi eueniet: cum intra conſcientiam tuam Deus multas accendet *c lucernas*, quibus *ſcrutetur Ieruſalem*, animæ ſcilicet tuæ angulos, vt tu ipſe clarè videas quicquid in ea eſt, & intelligas, quouſque pondus tuarum actionum perueniat, defectumque & malitiam earum. Tunc ſeriò incipient timores, ac tremores; anxietates, & agoniæ ipſa morte terribiliores. quam atrocitatem nemo intelligere poteſt, niſi miſer ille, qui eam patitur: quamuis interdum ipſum corpus indicia det eius, quod infelix anima intus patitur: ſicut Rex Balthaſar, iuxta aliquorum Doctorum ſententiam, ſolus vidit digitos manus ſcribentis in pariete; qui vero aderant, ex horrendis regis tremoribus, & clamoribus ingentib. coniecerunt, Regem terrificas aliquas res vidiſſe: Ita ſolus peccator videt, quas Deus *d ſcribit contra eum amaritudines* in illa hora. Sæpè tamen ex hoc eius ſenſu prodeūt horrendi motus, & corporis geſtus, quibus manifeſtatur rigidum iudicium, quod intra miſeram animam geritur: Id ita diſponente Deo noſtro (vt notat Sanctus Gregorius in multis caſibus huius argumenti, quos ipſe refert) ad cautelam eorum, qui adhuc viuunt, Et præcipuè vt cogitent de ſuis operibus ponderandis, & cognoſcendis in vita; &, antequam dies rationis reddendæ adueniat, corrigendis.

c Soph. I. 12.

Medit. II. part. I.

Nicolaus Lyra.

d Iob. 13. 26

Lib. 4. Dial c 37. & 38.

Memor quoque eſto ſimilis alterius ſcripturæ, quam in modum cuiuſdam Epiſtolæ, miſit Chriſtus Dominus noſter cuidam Epiſcopo in

Digitized by Google

Apoc.3.1 Apocalypſi dicens: *Scio opera tua, quia nomen habes quod viuas & mortuus es: eſto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant. non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo, in mente ergo habe, qualiter doctrinam acceperis & audieris & ſerua & pœnitentiam age. Si ergo non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur* vt rationem exigam *& neſcies qua hora veniam ad te.* quaſi ei diceret: Attende quod ſis ignorans, neſciens quid ſis, nec vanitatem operum tuorum, quæ tu non ponderas ſicut ego: ex quibus ego hoc deduco, quod etſi tu nomen habeas quod viuas, opera tamen ſunt mortui; titulum habes Chriſtiani, opera verò hominis mundani; in ſtatu es Epiſcopali, ſed vita tua eſt ſæcularis. Nam tua opera etſi coram hominibus iuſta videantur, coram Deo tamen non ſunt plena, ſed vacua, inania, & plena defectibus; & in ſtatera meæ iuſtitiæ multò minus habent, quam tu exiſtimes, & illa habere deberent. Quamobrem agnoſce teipſum: memor eſto doctrinæ fidei, quam audiuiſti; præceptorumque legis, quæ tibi eſt promulgata; & iudicij ſeueri, quod te expectat: Et hac memoria teipſum excita, & anima ad faciendam pœnitentiã: vt me ad iudicandũ te aduenïente, opera tua inueniantur plena, & abſque vllo defectu: & obtineas præmium, quod tibi ꝓ eis reddã. ô iuſtiſſime viuorũ atq; mortuorũ Iudex; ſiquidem talem ad nos mittis Epiſtolã vt nos agnoſcamus, ac reformemus, & ad rationem reddẽdam præparemus: cõcede nobis

copio-

Digitized by Google

copioſam tuam gratiam, qua opera noſtra ita impleamus, vt in tua iuſta ſtatera poſita, non inueniantur minus habere.

§. 3.

Quod Deus malos diuidat, regnoq; ſuo ſpoliet.

TERTIVM verbum prædictæ ſcripturæ erat, PHARES: cuius ſenſus pro peccatoribus, cum in morte verſantur, eſt: *diuiſum eſt regnum tuum à te, & hoſtibus tuis traditum.* pro cuius maiori intelligentia, eſt aduertendum, quatuor eſſe regna, quibus peccatores in ſua morte priuantur. *Vnum* eſt extra ipſos in terra: *Secundum* propè ipſos: *Tertium* intra: *Quartum* ſupra eoſdem in cœlo.

Primum regnum, quod eſt extra ipſos, eſt mundus hic ſpectabilis: in quo fuit homo conditus, vt a *præeſſet*, inſtar regis, *vniuerſis creaturis terræ*, in quo regno numerantur parentes, fratres, & amici, quos habemus: principatus, dignitates, diuitiæ, & bona reliqua, quæ poſſidemus à quib. omnib. ſeparamur, atq; diuidimur oẽs in morte. ſed intereſt, quod iuſtus agnoſcens vanitatem & mutabilitatem huius regni, non habet illud pro ſuo: ſed cũ Chriſto Seruatore noſtro dicit: b *regnum meum non eſt de hoc mundo*: ideoq; abſq; vllo dolore illud relinquit: q̃a non diligit illud: at peccator, q̃a inordinato amore illud diligebat, ac poſſidebat, nõ relinq̃t ſine magno dolore: & interdũ

1

a Gen. 1. 26.

b Ioan. 18. 36

Sreg. 31. ſor. c. 8. Iob. 27. 19

deuenit ad hæredes, maximos eius hoſtes. A
hoc propoſitum dixit S. Iob. c *diues cùm do-
mierit, nihil ſecum auferet; aperiet oculos ſuo
& nihil inueniet; apprehendet eum quaſi aqu
inopia; nocte obruet eũ tempeſtas; tollet eum vẽ
tus vrens, & auferet, & velut turbo rapiet e
de loco ſuo.* Nulla potuit magis propria ſimili
tudo afferri, ad exprimendam primę huius ſe
parationis infelicitatem. Cogita diuitem ali-
quem, & potentem, qui nocte aliqua reciperet
ſe in domum aliquam recreationis in villa;
cum magno famulorum comitatu, quiq in ca
mera aliqua pulcherrimè ornata; & in lecto
pretioſis ac delicatis ſtragulis ſtrato, ſomno
ſe dederet: ad quem profundo ſomno immer-
ſum, multi latrones ingrederentur, qui omnes
famulos in fugam conijcerent, & omnes eius
diuitias deprædarentur: ipſum verò extractũ
ex lecto, & domo ſua proijcerent in campum,
vbi repentè exorta tempeſtate aquæ, & gran-
dinis, cum vento frigidiſſimo malè illum tra-
ctaret, & à profundo illo lethargo excitaret:
quando miſer ille homo, aperiens oculos, vi-
deret ſe ſolum abſque famulis, abſq; diuitijs,
extra domum & lectum, & abſque vllo ſubſi-
dio, in medio horrendæ adeò tempeſtatis: quis
inquam hunc diuitem ſtupor inuaderet, qui
timores & anxietates, afflictum eius cor pre-
merẽt? Hoc igitur idem (ait S. Iob) eueniet ti-
bi, bona huius vitæ inordinatè amanti. dum e-
nim viuis, lethargus tuorum peccatorum, &
cupiditates oculos tuos claudunt, ne te ipſum

agnoſ-

agnoſcas; & pericula, quibus expoſitus es, videas; neque de imminentibus tibi malis plus cogites, quam ſi fidem de eis non haberes: ſed, cum primum mortuus fueris, aperies oculos etiam nolens; & videbis te ſolum, pauperem, deſertum. Mors enim latronis inſtar crudelis, & furentis; ſpoliabit te omnibus quæ habebas, & ſeparabit omnes amicos & famulos. Ventus verò vrens diuinæ iuſtitiæ extrahet te ex loco honorato, delicijſque pleno quem occupabas in hoc mundo, proijcietque in horribilem inferni cloacam, vbi tantum erit fletus & ſtridor dentium in tremenda illa vmbra, ex repentina adeò mutatione, quæ eò erit g auior magiſque ſentietur, quo fuit minus præcogitata: eoque amarior, quo minus ſpei ſupereſt obtinendi remedium.

HOC ipſum verò melius intelliges, ſi perpendas diuiſionem reliquorum regnorum, quę tunc fit.

Secundum itaque regnum, quod anima noſtra prope ſe habet, eſt dilectum ipſum corpus cui præſidet, gubernando omnes eius facultates, ac ſenſus, ipſaque membra externa; cuius imperio parent omnia, alia inſtar mancipiorum, alia inſtar ciuium liberorum. Hoc regnũ diuiditur, in hora mortis, imò propriè mors non aliud eſt, quam hæc ſeparatio animę à corpore, proueniens violenter ex morbis, humoribus, & rebus alijs externis, quæ tanquã hoſtes miſerum hominem aggrediuntur, animamq; compellũt cedere regno corporis ſui. 2.

Et ſic-

Et ſicut abſente rege à ſuo regno, ſubditi, q
prius erant concordes, incipiunt inuicem di
ſentire; & hoſtes accedere, vt illud expugne
eiuſque ſpolijs ditentur: Ita, anima diſceder
te, incipiunt corporis partes diuidi, & ab i
uicem ſeiungi; ac in elementa, ex quibus er
compoſitæ, reſolui, vt ſententia illa in Ad
d Gen. 13. 19. mum eiuſque poſteros lata executioni mar
detur: d *puluis es & in puluerem reuerteris.* &
mox hoſtes illi accedũt, Medis Perſiſque cru
deliores, quibus iuſtitia diuina regnum ho
diuiſum tradit. Sunt enim (vt ait Sapiens
e Eccl. 10. 13. e *ſerpentes, & beſtiæ & vermes*, qui corpu
ipſum lacerant, eiuſque ſpolijs impinguan
tur, rabidam ſuam famem carnibus illis ſa
turantes, donec illas omninò conſumant. Et
quamuis reges ſint & Monarchæ, hæc tamen
ſors miſera illis quoque continget, ſicut cui-
f Iſa. 14. 11. dam illorum dixit Iſaias: f *detracta eſt ad in-
feros ſuperbia tua, concidit cadauer tuum, ſub-
ter te ſternetur tinea, & operimentum tuum e-*
3. *runt vermes.* Huius regni diuiſio priori eſt a-
marior, quia eſt rei magis dilectæ. Sed vtraque
eſt terribilior diuiſio *tertij regni*, quod eſt in-
tra ipſum hominem, de quo dixit Chriſtus
g Rom. 14. 17 Dominus: g *regnum Dei intra vos eſt*. & Apo-
ſtolus, quod *regnum Dei non ſit eſca & potus,
ſed iuſtitia, & pax. & gaudium in Spiritu ſan-
cto.* qui nomine iuſtitiæ omnes virtutes com-
prehendit, quæ nos faciunt iuſtos: quarum
charitas eſt inſtar reginæ, illas gubernantis, ac
dirigentis ad ſuos fines; & ipſemet Deus, qui

chari-

Digitized by Google

charitas eſt, vt ſupremus rex omnium iuſtos gubernans, adiuuat ad eorum conſeruationem & augmentum. Hoc virtutum regnum diuidere à ſe incipit peccator, in vita ſua cum peccatis ſuis fidem & ſpem diuidit à gratia & charitate, illas retinendo, has dimittendo ſed in ipſo mortis momento, iuſto Dei iudicio ac ſententia, etiam quod reliquum erat, illis aufertur. vt ſuo loco diximus. 1. p. Med. 30. punct. 4.

Per totã itaq; æternitatẽ nec Chriſtus habitabit in dãnato per fidẽ; nec Deus regnabit in eodem per gratiam, nec ſpes vlla ſupererit ad eius amicitiã redeũdi. Nã, vt ait Sap. h *mortuo homine impio, nulla erit vltra ſpes, & expectatio ſolicitorũ ũ ipſis peribit.* Hac diuiſione facta ſequitur vltima regni quarti, cœlorũ. ſ. in quo regnãt electi, fruentes cũ æterno ſuo rege, præmio æterno laborũ ſuorũ. in illo. n. inſtãti, ſonabit in aurib. peccatoris tremẽda illa ſententia: i *ſeparetur impius ne videat gloriam Dei: & qui in terra ſanctorũ iniqua geſſit*, repellatur ab eorũ ſocietate, ne videat, quod illi vidẽt; nec fruatur eo, quo illi fruuntur. audiet ſimul & illam aliam tremendam ſententiam, quæ dicit: k *foris* maneant excluſi ab hoc regno *canes & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat, & facit mendaciũ: ego Ieſus miſi Angelum meum, teſtificari vobis hæc in Eccleſijs.* Denique iudex ſupremus, æternæ huius diuiſionis ſententiã pronunciabit: l *diſcede à me maledicte in ignẽ æternũ, qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius,*

h Prou. 11. 7.

4.

i Iſa. 26. 10. iuxta LXX.

k Apoc. 22. 15

l Mat. 25. 41.

quorum

quorum opera es imitatus. Huius ſententiæ virtute, tradetur infelix ille hoſtibus ſuis dęmonibus, qui trahent eum ad carceres æternos, in quibus æternum diuiſus à iuſtis omnibus; & bonis, quibus beati fruuntur. O quātus tremor, quantæ anguſtiæ, rabieſq; furioſæ occupabūt infelicem animam, cùm experiri cęperit æternæ huius diuiſionis damna? O anima mea, agnoſce teipſam; & attentè cōſidera diuiſionem, quæ tibi imminet ab his quatuor regnis; & animare, vt mundi huius regnū contemnas; ſanctoque odio regnum tui corporis proſequaris: m *deſtrue* magna animi fortitudine regnum & *corpus peccati, vt vltra non ſeruias peccato.* caue verò diuidas regnum virtutum; ne eò deuenias, vt eas amittas: ne n *diuidas cor tuum*, eiuſque affectiones inter Deū & creaturas, *ne intereas*; & ſepararet te Deus ab æterna ſua ſocietate. recollige, quæ à te ſunt diuiſa; recupera charitatem, amiſſumque feruorem, vt in die mortis tuæ, & ſi diuidaris ab hoc mundo, & à corpore tuo, non tamen excludaris à requie, & regno æterno, Amen.

m Rom. 6. 6.

n Oſeæ, 10. 2.

CAPVT

CAPVT VII.

VARII AFFECTVS, ET Vtilia exercitia, quæ peccatorum & miſeriarum noſtrarum cognitionem comitantur.

CVM finis Meditationis, vt prædictum eſt, ſit ingredi animam in cellam Dei vinariam, feruentium ſcilicet voluntatis eius affectuum, operæ pretium erit exponere, quomodo id præſtent meditationes miſeriarum noſtrarum, aut vt magis propriè loquamur, quomodo id faciat Deus per eas; ſiquidem ipſe eſt a *rex qui introducit* in eam *cellam*, non ſolùm dilectam ſponſam, ſed eos etiam, qui his miſerijs & difficultatibus implicantur, iuxta illud Dauidis: b *oſtendiſti populo tuo dura, potaſti nos vino cõpunctionis: dediſti metuentibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui*. Quid eſt Deum oſtendere nobis *dura*, niſi miſerias noſtras nobis patefacere? tum permittendo, vt illas experiamur, & ipſa experientia agnoſcamus: tum lucem cœleſtem nobis communicando, qua eaſdem in Meditatione videamus, ac ſentiamus? Et quid eſt,

a Cant. 2. 4

b Pſal. 59. 5

potare nos vino compunctionis, niſi nobis communicare in hac recollectione affectus doloris, & pœnitẽtiæ, qui cor noſtrũ pungant contritione, magnoq; noſtrorũ peccatorum ſenſu? & hæc præcipua eſt *ſignificatio*, quam nobis dat, vt *fugiamus arcum* iræ: & ſeueræ ipſius iuſtitiæ, arcumque hoſtium noſtrorum, quem in nos intendentes, tentationũ ſagittas iaculantur: ne illis ſuccũbamus. Et hoc fauore eos proſequitur Dñs, qui ipſum timẽt: & amicos quos ipſe diligit. talis enim lux, tale vinum, talis ſignificatio, & fuga talis, ſalus atq; libertas, magnæ amicitiæ ſunt indicia inter Deum & animam, quæ ſerio de eo agit, vt ſe cognoſcat, quo ſuo dilecto ſecurius vniatur.

SED, vt magis in particulari modum intelligas, quo id fieri debeat; conijce oculos in propriũ finem cognitionis tuarum miſeriarũ, in purificationem. ſ. cordis tui, ab omnib culpis & imperfectionibus eius. Propterea enim Deus illam communicat etiam perfectioribꝰ in ſua contemplatione, ſicut fecit cũ Iſaia, cũ ei manifeſtauit gloriam ſuam in medio Seraphinorũ, Simul enim ei manifeſtauit defectũ puritatis, quo laborabat, cumq; ipſe conquereretur de ea, ac diceret: c *Væ mihi quia vir pollutis labijs ego ſum, & Regem Dominum vidi oculis meis: ſtatim ad eum volauit vnus de Seraphin, & tulit calculum*, ſiue prunam, *quam tulerat de altari*, tangenſque eius labia, dixit: *Ecce, tetigi hoc labia tua & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur*. Ita nobis

c Iſa. 6. 7.

ſignificans, proprium eſſe ſpiritus diuini, mittere inflammatos Seraphinos, feruentes ſcilicet inſpirationes, quæ ponant in corde noſtro ardentes prunas valdè feruentium affectuum, cum quibus purificemus nos à culpis omnibus nobis in meditatione patefactis. & quoniã hęc purificatio non eſt Seraphinorum tantũ opus, ſed noſtri etiam ipſorum: ei eſt tibi attendendum in ipſa meditatione: ſicut Dauid faciebat, cum dixit: d *Meditatus ſum nocte cum corde meo, anxieq; exercitabar, & ſcopebam ſpiritũ meum.* quaſi diceret: recipiebam me de nocte ad ea meditanda, quæ habeo intra meipſum: meque ipſum magnis affectibus excitabam, & ſpiritum ſcopebam, ab omnibus ſordibus culparum, quæ in eo erant. Et ne exiſtimaretur hæc ſcopatio eſſe rudis, tantumque in ſuperficie, alia verſio dicit *ſarriebam vel limabam ſpiritum meum*, euellendo ſcilicet inutiles herbas affectionum inordinatarum, quæ ipſa conſuetudine radices iam miſerant, & *limabã* lima mortificationis, vt vitiorũ ferruginẽ imperfectioneſq; euaderẽ, quãuis tenaciter inhærerẽt.

d Pſal. 76. 6

Vide Genebrardum.

MEDITATIO itaq; producebat affectus viæ purgatiuæ: & illi ſeuerè, exacteq; purificationẽ ſpiritus exequebãtur. & in hoc conſiſtit excellentia nobiliſſimi illius exercitij, quod examen cõſcientiæ appellamus, eſtq; modus quidã orandi, & meditandi circa propriã cognitionẽ, vt ſpiritus purificetur, *ſarriendo, limãdo & ſcopando*, ac demũ accendendo eum prunis accenſorũ affectuum, qui ex altari, Chriſto ſ.

excuſſi recipiuntur in [illegible]ri cordis noſtri, ſicut inferius declarabitur.

§. I.

Qua ratione quis iudicium de ſeipſo ferat in conſpectu Dei.

1. PRAESTANTEM huius exercitij praxim delineauit S. Iob in ſeipſo dicens: a *Quis mihi tribuat, vt cognoſcam & inueniam Deum, & veniam vſque ad ſolium eius? ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus, vt ſciam verba, quæ mihi reſpondeat: & intelligam, quid loquatur mihi.* Planum eſt, Iob hic non eſſe locutum de iudicio nouiſſimo, quod fit in morte: hoc enim timetur potius, quam deſideretur. locutus itaq; eſt de iudicio, quod fit in hac vita; vt euadam^9 illud, quod fiet in eius fine, aut in futura. Mos enim eſt delinquentium, cùm nouerint, iudicem eſſe miſericordem; legeſque & pœnas in agnoſcentes & confitentes culpas ſuas eſſe leues ac pias: accedere per ſeipſos ad ipſum tribunal, priuſquam ab alijs accuſentur; ſperantes, hac via, ſe aliquo modo ſui delicti veniam impetraturos. Et quamuis hoc in humano tribunali ſæpè deficiat, nunquam deficit in diuino, in quo infallibiliter obtinebis tuorũ peccatorum veniam, ſi te humiliter huic tribunali præſentaueris, vt in eo iudiceris. Nam (vt ait Apoſtolus) b *ſi noſmetipſos diiudicaremus,*

a Iob. 23. 3.

b 1. Cor. 11. 31

non vtique iudicaremur. & idem Iob: c *iudicare coram Deo, & expecta eum,* ſcilicet confidenter, quando venerit ad iudicandum. eò enim ſecurius (ait S. Gregorius) expectat quiſque aduentum Dei ad iudicium, quò maiori cura examinat quotidie vitam ſuam: vt cùm venerit, iam iudicatum inueniat. Iudicabo (inquit S. Bernardus) mea opera, mala & bona; & ſcrutabor vias meas, vt cùm venerit Dominus *ſcrutari Ieruſalem in lucernis*, nihil inueniat, quod non ego ſcrutatus fuerim ac iudicauerim. Scriptum eſt enim d *non iudicabit bis in idipſum*: condemnans ſcilicet poſtea eum, qui ſe hic condemnauerat, & pro peccatis ſuis ſatisfecerat: quin magna potius fiducia dicere poterit cum Dauide: e *feci iudicium & iuſtitiam, non tradas me calumniantibus me.*

c Iob. 35. 14.

Lib. 25. Mor. c. 5.

S. Bernard. Serm. 55. in Cant. & ser. 4. de aduẽt.

d Nah. 1. 9. iuxta LXX.

e Pſ. 118. 121.

2.

HAC igitur firma fide magnum concipies deſiderium, ſicut Iob, tuum iudicem cognoſcendi, cognoſcendi inquam eius bonitatem, & miſericordiam, liberalitatem, & benignitatem, in recipiendis peccatoribus, cum viſceribus paternis. Hæc enim Dei cognitio animabit te in hoc examine, ne animo deijciaris, etiamſi multas inuenias miſerias; animabit quoque ad eiuſdem Domini præſentiam quærendam, locumque in quo ipſe habet tribunal ſuum, hoc eſt in ipſomet corde tuo. Ibi poteris illum intueri millibus Angelorum ſtipatum, ſicut eum vidit Daniel; aut Seraphinis, ſicut vidit Iſaias: & humillimè feruenterque illi ſupplica, vt conſcientiæ tuæ angu-

los omnes illuſtret lucernis illis, quas adhibebit, quando veniet, ad iudicandam Ieruſalem: vt lumen earum tum intellectum illuſtret, tum voluntatem ita inflammet, vt nullum te effugiat peccatum, quod non charitas vrat & conſumat. Huiuſmodi petitiones, efficaciſſimæ eſſe ſolent ad propriam cognitionem impetrandam. Nam (vt ſanctus Gregorius ait) *ſæpe melius ſcrutamur conſcientiam noſtram orando, quam inquirendo*: erecta enim anima in altum, cum ſpiritu compunctionis plus penetrat, quod in ſe habet, vt integrè de eo iudicet.

Lib. 1. Mor. c. 17.

3. S. Greg. 25. l. Mor. c. 5. S. Aug. apud Tho lect. 7 in 2. Cor. 1.

FORMA huius iudicij hæc erit ſummatim & compendio, vt cùm ingreſſus fueris in aulam tui cordis, cogitatio tua primum accuſet delicta, quæ admiſiſti; tua conſcientia teſtis ſit, affirmetque ita eſſe: ratio officium pręſtat iudicis, ad pœnam te damnando, quā propterea es promeritus; Timor ſit tibi tanquam compedes, quæ te ſupplicio ſubijciant; dolor ſit carnifex, qui cor tuum cruciet, & conterat; lachrymæ ſint pro ſanguine; & propoſita efficacia ſatisfaciendi ſint pro executione, donec veniat tempus illam præſtandi.

f Iſa. 43. 26.

HIS peractis, offer tuam ſententiam ante tribunal Domini, qui præſens adeſt, allegans rationes & titulos quos habes, vt tibi parcat; mundet te ac ſanctificet: Ipſe enim dixit: f *Reduc me in memoriam, & iudicemur ſimul. narra ſi quid habes, vt iuſtificeris.* Sed quid ego potero

tero pro me afferre, Deus meus, vt tuo conſpectu iuſtificer? nolo excuſationes prætendere, vt culpam imminuam; ſed multas rationes afferre, ad eam exaggerandam: eſt enim multò maior, quam mea mens aſſequatur. Verùm quo maior eſt mea miſeria, eò eminebit magis tua miſericordia, eidem ſubueniendo: g *propter* gloriam *nominis tui Domine propitiaberis peccatis meis*, quæ plurima ſunt, valdeque grauia. Tu mihi dicis, Domine: *narra, ſi quid habes vt iuſtificeris*. plurima certè habeo, quæ ad hoc poſſum allegare: non tamen ex parte mea, ſed ex parte filij tui. Allega itaque eius incarnationem, natiuitatem, vitam passionem, ac mortem, totum ſanguinis eius pretium: ſufficientes hæ ſunt rationes, vt ego iuſtificer, & tu permouearis, ad me liberum pronunciandum in tuo iudicio, renumerans in peccatore pœnitente, innocentis filij ſeruitia; acceptans pœnam, quam luit filius, pro ea, quam meritus erat ſeruus. g Pſal.24.11

Si hoc ſpiritu te reprehenderis, animamque tuam; h *repleberis increpationibus*, licebit tibi, cum Iob, dicere: i *ſi vias meas in conſpectu eius arguam, ipſe erit Saluator meus*: loquetur enim ad cor tuum verba ſalutis, remittendo tibi tuas culpas, & eripiendo te à tuis miſerijs. h Iob.23.4. i cap.13.15.

§. 2.

Ratio ſpiritualiter confidendi in conſpectu Dei.

HINC deduci poteſt vtilis quidam modus, faciendi ſub ipſa oratione, ſpiritualem quandam peccatorũ noſtrorũ confeſſionem, quæ vicem ſuppleat ſacramẽtalis, quẽadmodum de cõmunione ſpirituali dici ſolet, faciendo quod dixit Dauid: a *Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Nam (vt ait ſanctus Auguſtinus) *ceſſat vindicta diuina, vbi confeſsio præcurrit humana.*

a Pſal. 31. 5.

Apud Gloſ. 1. Cor. 11.

1\. CONSTITVTVS itaque in præſentia huius Domini, *ſtatuo tibi* (vt ait Ierem.) & conſcende b *ſpeculam, pone tibi amaritudines* tuas coram te. & quæ hæc eſt ſpecula, niſi profunda tuijpſius cognitio, coniuncta cognitioni altiſſimi Dei tui, in cuius conſpectu es conſtitutus? & quæ illæ ſunt amaritudines, niſi culpæ & miſeriæ tuæ, quas conſtituere debes coram tuis oculis & Dei, c *recogitando* ſicut B. Rex Ezechias, *omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ,* eaſque confitendo, ſicut Daniel, cum pudore & d *confuſione faciei tuæ,* nulla prætermiſſa cogitatione, verbo, aut opere, quod non manifeſtes, atque ſi ſacerdoti confitereris; non, quò Deus illa ſciat, qui, etiam te tacente, omnia nouit: ſed quò tu erubeſcas

b Iere. 31. 21.

c. Iſa. 38. 15.

d Dan. 9. 7.

peccas, ea exprimendo: addeſque (iuxta morem Eccleſiæ in generali confeſſione) ter: *mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*: qu ſi dicens, non conijcio culpam in dœmonem, qui me tentauit: neque in carnem, quę me impulit; neque in occaſionem externam, quæ occurrit; neque in defectum auxilij cœleſtis: ſed in ſolā meam voluntatem, quæ acquieuit, & voluit: ego enim culpa mea conſenſi in malam cogitationem; & culpa mea protuli malum verbum; & maiori culpa mea malum opus commiſi, & ſtatim ſubiunges: plura eſſe peccata, quę nō inueniſti, & accuſabis te de ipſa radice & cauſis, cur illa ſint tibi occulta: quæ ſunt tres, ignorantia videlicet, obliuioque eorum, quę teneris ſcire & meminiſſe, illuſio ac deceptio dœmonis, proprijq; iudicij, quod cooperit vitium pallio virtutis; & deſidia incuriaque tui profectus. eò quod parui faciens culpas, quę tibi videntur, quas tamen oēs Deus optime nouit, & e *conditas habet in theſauris* memoriæ ſuæ, quas tempore ſuo patefaciet. Quamobrē dixit Apoſt. etſi f *nihil mihi conſcius ſim, ſed nō in hoc iuſtificatus ſum: qui quia iudicat me, Dominus eſt*, qui facilè inueniet culpas, quas ego non aſſequor. O Iudex iuſtiſſime, & ſapientiſſime, coràm te propono non ſolùm meas culpas, quas ego inueni & agnoſco; ſed illas etiā, quas me non agnoſcente, tu noſti: quas ſi & ego noſcerem, etiam confiterer. dimitte vtraſque vt mundus ſim in oculis tuis, quamuis ſim viliſſimus in meis.

e Deut 32. 34.
f 1. Cor. 4. 4.

2. POSTHAEC excitandus eſt affectus perfectæ contritionis ac doloris de ipſis peccatis: & hoc eſt vinum compunctionis, quod in cœleſti cella hauritur. qui affectus excellentiſſimè exprimitur verbis illis Dauidis: *Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci.* quod fere eſt idem
Pſal. 50. 6. Luc 15. 21. cum eo, quod dixit filius prodigus: h *pater peccaui in cœlum & coram te, iam non ſum dignus vocari filius tuus.* qui enim dicit, ſe peccaſſe *ſoli* Deo, aut *in cœlum*, manifeſtè oſtendit, ſe iam non tanti facere propira incommoda, aut humanos, terrenoſue reſpectus; nec moueri timoribus inferni, aut aliarum pænarum, aut incommodorũ temporalium; nec, quod ipſum peccatum fuerit contra honorem ſuum aut facultates, aut contra inanes ſuos fines, aut contra alios homines, quibus cupiebat placere: ſed quod eſſet contra Deum, & ſolum Deum. Nam reſpectu huius motiui, nihil curat reliqua. Incipe itaque conſiderare; & expendere, contra quem peccaueris: & inuenies innumera grauiſſimi doloris motiua, propterea quod peccaueris. Peccaui, dices, contra Deum trinum & vnum; contra patrem æternum, qui me de nihilo creauit; contra Dei filium, qui ſuo me ſanguine redemit; contra Spiritum S. qui me in baptiſmo ſanctificauit; contra totam ſanctiſſimam Trinitatem, quæ ſuam mihi dedit imaginem, & in ſuum habitaculum elegit; peccaui contra infinitam eius bonitatem, quæ ſe impendit ad mihi benefaciendum; cõtra eius charitatẽ, quæ me gratis dilexit; contra miſericor-

diam

diam quæ ex gratia mihi peccata remiſit; contra omnipotentiam, quæ me iuuat in omnibus, quæ facio; & contra eius omnes perfectiones peccaui, eas conculcando, vt propriam meam ſequerer voluntatem: peccaui etiam contra Deum, qui eſt meus pater, meus magiſter, meus paſtor, rex meus protector meus, & benefactor infinitus: & contra beneficia, quæ ſummo amore mihi contulit & hoc nomine peccaui in cœlum, quod me illuminat; in terram, quæ me ſuſtentat; in reliquas creaturas, quæ mihi miniſtrant; in Angelos, qui me cuſtodiunt; in animam meam & corpus meum, quæ ſunt factura mei creatoris. Peccaui item in lumen ipſius rationis & fidei, quas conculcaui; contra gratiā Dei, quam deſtruxi; contra dona Spiritus S. quæ abieci; contra virtutes, quas aboleui aut obfuſcaui; ſed in his omnibus tibi ſoli Deo meo peccaui: creaturarum enim iniuriæ redundant in iniuriā Creatoris; iniuria autem Creatoris adeo eſt infinita vt iniuria creaturæ cenſeatur, quaſi non fuerit. Sed attēde te nō ſolū in Deū peccaſſe, ſed ēt corā Deo, & ipſo aſpiciente, te verò infinitam eius maieſtatem contemnente; non in eius abſentia, ſed in ipſamet eius præſentia. peccaui coram diuina eius ſapientia, quæ me aſpiciebat; coram eius infinita Charitate, quæ mihi indulgebat; coram ſumma liberalitate, quæ me ditabat; & coram ipſa omnipotentia, quæ me adiuuabat. O cæce, cur non attēdiſti contra quem, & in cuius præſentia peccares? ô Deus æterne, iam non ſum dignus

vocari

vocari filius tuus, non ſum dignus nomine hominis; nec ipſo eſſe, quod habeo. Si quidem ipſum offendi, qui mihi illud dedit: eratque iuſtiſſimum, vt illud auferret, antequam illũ offenderem. mallem non eſſe, quàm te offendiſſe; & potius vniuerſi mundi, omniumque creaturarum iacturam facere vellem, quàm te vel vnico peccato amplius offendere. Parce Domine, dimitte quod feci contra te, & corã te; vt eluceat infinita bonitas & tua miſericordia, condonando tantam iniuriam; meque à tanta miſeria liberando.

Hac ratione licebit multiplicare innumeros doloris affectus, diſcurrẽdo per diuinas perſonas, earum perfectiones, officia, donaq; & per omnia beneficia, quæ in te contulit, & in omnes creaturas; dolendo de iniuria, quæ in horũ ſingulis includitur.

§. 3.

De variis affectibus, ſanctoque ſuiipſius odio.

EX HOC dolore & triſtitia ſecundum Deum, varij alij affectus oriuntur, quos Apoſtol. vocat a *ſolicitudinem*, *defenſionem*, *indignationem*, *timorem*, *deſiderium*, *æmulationem*, *&* *vindictam*: *Solicitudo* eſt in adhibendis medijs, quo ad poſſibile ſit, ad aſſecurãdam veniam peccatorum, cum propoſito Sacramentalis confeſſionis ſuo tempore inſtituendæ; *Defenſio*, non qua tuam culpam, ſed

a 2. Cor. 7. 11

qua Dei

qua Dei honorem defendas, eius ſcilicet cauſam iuſtam pronuntiando; *Indignatio*, non contra alios, ſed contra teipſum, ob iniuriam Creatori tuo à te illatam; *Timor* relabendi in eaſdem culpas; *Deſiderium* proficiendi in omnibus virtutibus; *Aemulatio*, vt alios in eiſdem virtutibus excellat; *Vindicta*, quam ſumas de teipſo, eo quod peccaueris: ſatis faciendo pro culpa; caſtigando eius autores, propriam ſcilicet voluntatem, appetitum, ſenſus, & carnem: iuxta illud Dauidis: b *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.* quaſi diceret: in primo ortu diei, & ſtatim atque illuceſcit mihi lux propriæ cognitionis, firmiter & efficaciter ſtatuo, interficere ac deſtruere, ex terra animæ meæ, omne peccatum & iniquitatem: Quod propoſitum meum adeò eſt virile & efficax, vt reipſa factũ putem, quod propono: nullum ſcilicet peccatum permittere vt in me viuat. Et ſicut qui habitãtes in aliqua ciuitate interficiũt gladio, non eo ſunt contenti, quod eos interfecerint: ſed interfectorum corpora eijciunt è ciuitate, ne ſuo fœtore illam inficiant: Sic ego non ſum contentus, quod ipſa peccata interficiam, per dolorem & contritionem; ſed etiam pergo donec deſtruam & expellam ex anima mea, malos habitus, vitioſas conſuetudines, omneſque earum reliquias: ne me inficiant, & ad noua peccata prouocent. Totum enim hoc amplectitur perfectum c *vinum compunctionis*, quo

b Pſal. 100. 8

c Pſal. 59. 5.

Deus

Deus *nos potat*, vt plenè purificemur. Nam ſicut materialis vini duplex eſt vſus: alter principalis, vt ſcilicet hauriatur & in ſtomachum traijciatur: Alter ad lauandum, & confortandum, ſiue ad curanda vulnera exterius; ad eum
d Luc. 10. 34. modum, quo prius ille d *Samaritanus* ea curauit, *adhibendo* ſimul, *vinum & oleum*: Ita vinum hoc compunctionis præcipue penetrat animæ interiora, affectibus & propoſitis feruentibus & efficacibus; producit vero exterius admirandos quoſque effectus, ſatisfactio-
e Ioan. 7. 23. nis & pænitentiæ, ad e *ſanandum* & confortandum *totum hominem*, interiorem & exteriorē in ſuis operibus.

SED omnes iſti actus originem ducunt ab vno, qui eſt valdè perfectus, Sancto ſcilicet odio ſuiipſius. Nam ſicut perfecta Dei cognitio, cum nos in cellam pretioſorum vinorum introducit, inebriat pręcipuè amore diuino, in quo tanquam in origine reliqui affectus continentur, ad quos felix hæc noſtri ipſorum cognitio impellit. Ita etiam, quando propria cognitio in cœleſtem hanc cellam nos introducit, inebriat ſancto odio noſtri ipſorum: ex quo reliqui affectus oriuntur, qui ex hac luce procedunt. Et iure optimo ſtatim atq; peccatorē te agnoſcis, debes te odio habere, quatenus es auctor peccati; tuãq; voluntatem deteſtari, vt quæ ſuo conſenſu illud admiſerit; tuamq; ſenſualitatē, quæ ſua cupiditate ad illud admittēdū induxerit, & ſenſus tuos, qui portas aperuerint, per quas tētationes aditū inuenerunt; carnē deniq; tuā, quę

ſuis de-

ſuis delicijs illas fouit & aluit; Et præteritam vitam malè actam; deſidioſam præſentem; & quicquid in te eſt, quod te poſſit in poſterum diſturbare. Quid eſt autem, odio te habere, niſi te, vt hoſtem tuum tractare? teneriq; interno cordis deſiderio interficiendi & mortificādi in te, quicquid eſt Deo contrarium; & concipere efficaciſſimum propoſitum abnegādi teipſum in omnibus quæ tua volūtas inordinatè voluerit, concupiuerit ſenſualitas, caroq́; ipſa cū ſuis sēſib. appetiuerit. Sed hic modus & ratio odij, potius eſt amor valdè intens⁹: non ſolum Dei cuius cauſa ea facis; ſed etiā tui ipſius: nunquam.n. tantum te amas, atq; quando te ita odiſti. Amare.n. eſt velle alteri benè: quando autem maius bonum vis tibi, quam cum in ſpecie tibi vis malè. Siquidē, vt ipſe Saluator dixit: f *qui ſic odit animam ſuam in hoc mundo: in vitam æternam cuſtodiet eam* Si mactas propriam tuam voluntatem, viuet in te diuina: Nam g *vita* tua *in volūtate eius.* h *ſi carnem tuam crucifixeris cum vitiis & concupiſcentiis* eius, viuet in te Chriſtus cum ſuis virtutibus & gratijs. O i *fortis vt mors dilectio*, quæ diligendo occidis; & occidendo diligis: & in hoc magnam tuam fortitudinem manifeſtas, odiendo & mactando in te quicquid ei diſplicet, quem diligis: vt vehementius illum ames. O DEUS æterne, nouerim ego me, vt oderim; oderim verò me, vt te diligam; diligā te, vt me odio proſequar, eo gradu, quo tu vis: vt ſummum bonum impetrem, quod mihi promittis.

f Ioan. 12. 25.
g Pſal. 29. 6.
h Galat. 5. 24.
i Cant. 8. 6.

§. 4.

De quodam alio modo noſtra opera examinandi.

1\. LEVANDI faſtidij cauſa per aliquam varietatem, ponam hic aliam praxin ad propriam cognitionem aſſequendam in examinatione operum noſtrorum, ex morali ſcilicet
a Lib.3.Mor. c.22. ſenſu, quem S. Gregorius poſuit circa ea,
quæ diuina ſcriptura refert de Gedeone, qui a
Iudic.6.11. *cum excuteret atque purgaret frumenta in torculari,* vt munda ſecum acciperet, *& fugeret, Madiam* hoſtem ſuum *apparuit ei Angelus Domini,* & conſolatus eſt eum; *qui cum hadum coxiſſet, vt ſacrificium offerret, iuſſit Angelus tollere carnes & azymos panes, & ponere ſupra petram, & ius deſuper fundere. cumque Angelus Domini extendiſſet ſummitatem virgæ, quam tenebat in manu & tetigiſſet carnes & panes azymos, aſcendit ignis de petra, & carnes azymoſq; panes conſumpſit.* in hac iucunda Hiſtoria delineatum perſpicies quendam modum, tua opera cognoſcendi & examinandi. cuius finis debet eſſe, fugere furorem Madiam, qui eſt Dæmon, vt ſi b *acceſſerit* te, vt ſcrutetur tua, *nihil inue-*
b Ioan.14.30 *niat quod ſit eius,* ex quo poſſit te accuſare & damnare.

AD ID autem faciendum, recipies te ad locum aliquem ſecretum, & ab omni ſtrepitu expeditum: quamuis nullus aptior ſit & collectior ipſo torculari paſſionis Chriſti, collocando

te in Spi-

te in Spiritu prope crucem, & in conſpectu Chriſti crucifixi, tuiq; cauſa cruciati: attendẽdo, quo pacto dura illa crux, trabis inſtar *c torcularis* compreſſerit diuinum illum botrum, expreſſeritque ſanguinem ex venis eius corporis, in pœnam tuorum peccatorum, vt eo exemplo te ad eorum pænitentiam induceret. Cur enim non ſtudeas tu animam tuam à vitijs purificare, ſi mortem aſpicias, quam tuus Saluator ſuſtinuit, vt ab eis te liberaret? & cur non caſtiges tu carnem tuam ob eius exceſſus, ſi vides carnem Chriſti à trabe illa crucis fuiſſe oppreſſam, quò te ab eis eriperet? Et ſiquidem ille crudeliſſimis cruciatibus ſanguinem ex ſuis venis emittere voluit: quid magnum, ſi tu peccatorum tuorum ſanguinem à te ſepares, lauando illa pretioſo illo ſanguine, quem Chriſtus, vt ea curaret, effudit? c Iſa. 63. 3.

3. INGREDERE itaq; torcular illud, & examinare incipe omnes cogitationes, & deſideria; verba, & opera, quæ feciſti: ſicut qui excutit & purgat triticum ſecernit granum à palea, & næuis: abiectaque palea, mundum granum retinet: ſic tibi curandum eſt, omnia tua opera cognoſcere, & precioſum à vili, granumque virtutum à palea vitiorum, & næuis tuarum imperfectionum ſeparare. cumq; id cognitione tantum feceris, perge etiam, vt ſepares affectu, deteſtando mala opera; & dolendo, quod ea admiſeris, addito efficaci propoſito ad ea non redeundi ſed excutiendo illa à te tanqu m paleã, quæ ad aliud non valet, quam vt ignem alat in-

ferni aut purgatorij. Quod ſi bona aliqua inueneris, retinenda ſunt tibi, & approbanda; gloriaque Deo reddenda, quod talia grana tritici tibi dederit ad tuam ſuſtentationem: & maiorem animum concipies progrediẽdi ſemper in eius ſeruitio. Quod ſi feceris magno ſpiritu, veniet tibi (vt ait S. Gregorius) Angelus de cœlo, vt te comitetur, & conſoletur, ſicut Gedeonem. Angeli .n. accedunt inuiſibiliter & ipſe Dominus Angelorum ad eos iuuandos, qui ſeriò de ſui cognitione & vitæ emẽdatione agũt, dirigendo eos in hac exercitatione, vt maior cũ fructu in ea pergant.

4. HINC fit, vt ijdem diuina inſpiratione, in hoc eodem examine ſeriò agant de ſacrificandis Deo appetitionibus & perturbationib. carnis, per *hædum* ſignificatis; & omnibus deſiderijs & cogitationibus rerum delectabilium huius vitæ, per *ius*, in quo coquitur hędus, ſignificatis: ſi.n. ſeriò agnoſcis ac deteſtaris miſeriã tuarum culparum, ſtatim adijcies animum, ad cognoſcendas ac deteſtandas earum occaſiones & radices: nihil permittẽdo in te viuere, quod te prouocet ad recidiuam. Ita vt materia propriæ cognitionis, & huius examinis non ſolũ ſit ipſum opus malum, ſed eius quoque radix, & origo tam interior, quam occaſio exterior: vt offeratur Deo perfectiſſimum quoddam ex his omnibus holocauſtum.

5. SED quo igne holocauſtum hoc eſt offerendum? non alio quam amoris Dei, igneque feruentium affectuum, qui prodeunt ex petra, qui

eſt Chri-

eſt Chriſtus Dominus noſter. Nam, examine tuo peracto, conceptiſq; deſiderijs & firmo propoſito, id totum ponendum eſt ſuper hanc viuam petram, innitendo potius virtuti eius & gratiæ, quam tuę induſtriæ ac diligentiæ. Virgâ quoque meditationis & conſiderationis, à diuina omnipotentia præuentæ, quæ tecum eſt, vt te adiuuet, tangẽda eſt petra prædicta, conſiderando plurima, quæ ipſe pro te tulit, & paſſus eſt: d *ponens*, vt ipſe dixit *faciem ſuam, vt petram duriſſimam*, quo ictus ſuſtineret crudeliũ ſuorum hoſtium. Ex his conſiderationibus prodibunt, in virtute huius petræ affectus amoris & doloris adeo accenſi, vt omnino exurant & conſumant totum ſacrificium, quo tuus Spiritus, & caro, omneſque tuæ potentiæ maneant totaliter ſacrificatæ & oblatæ ſeruitio tui Creatoris. d Iſa. 50. 7.

QVID verò dicemus de animi illa fortitudine, quam recipit Spiritus ex hoc modo examinis, ad reſiſtendum dæmonibus & omnia vitia inpoſterum vincenda? Videtur enim tunc dicere illi Deus, quod Angelus Gedeoni: *vade in hac fortitudine tua, & liberabis Iſrael de manu Madiam*. quaſi diceret: ante fugiebas Madiã cum timore: nunc aggredieris illum cum fortitudine; antea contentus eras, ſi te liberares à tyrannide Dæmonis & peccati; nunc ſpiritum & animum tibi dabo, vt alios quoque iuues, & liberentur. nam qui adeò fortem ſe oſtendit circa ſui cognitionem, & huiuſmodi holocauſti oblationẽ, dign⁹ eſt, q ad res maiores diuini ſer- 6.

uitij eleuetur. In cuius teſtimonium mutatum fuit nomen c *Gedeonis* in nomen *Ierobaal.* Gedeon enim ſignificat circumeuntem in vtero: Ierobaal autem, idem eſt quod fortis contra idolum Baal. Nam qui prius tanquam infans timidus erat, aut intra ſeipſum incluſus proprio tantum profectui attendens, prodit iam cum magna animi fortitudine, ac deſtruendum Dæmonem, & peccatum, in ſe & vniuerſo mundo. O Saluator dulciſſime, qui poſtquam incluſus fuiſti in vtero Virginis Sanctiſſimæ, exiſti inde magna fortitudine, ad deſtruendum peccatum, & ſpoliandum infernum: doce, quæſo, me colligere in tua præſentia; taleq́; examen mearum actionum inſtituere, vt ingens amoris ignis accendatur, quo perfectum omnium eorum holocauſtum tibi offeram.

c Iud. 6. 32.

Gloſſa interlinea. S. Iſidorus & Lyra.

§. 5.

De frequentia harum examinationum.

VT AD tantam perfectionem, qualem propoſuimus, perueniatur, neceſſe eſt, magno ſpiritu frequẽtare excelſum hoc propriæ cognitionis exercitium, quod eſſe debet tanquam panis quotidianus, de quo ſingulis diebus aliquid ſumas; inſerendæ tamen ſunt reliquæ meditationes et ipſius diuinitatis: Nam in omnib. occaſionem inuenies ac fundamentũ ad id inſtituendum. Propterea. n. dixit S. Iob: a *cum oculus meus vidit te, ipſe me reprehendo & ago pænitentiam in fauilla & cinere*: agnoſcẽdo. ſ.

a Iob 42. 5.

nihilum

nihilũ ſuũ & miſeriã. Et eã ob cauſam eſt cõſiliũ ſalutare, vt collecta oratione inchoetur ab aliquo breui exercitio propriæ cognitionis, examinatis ſcilicet admiſſis defectibus in illa die, aut nocte præcedente: & humiliando te, ac de eiſdem coram Deo accuſando: Sicut inſinuauit Ieremias, cum dixit: b *Scrutemur vias noſtras, & leuemus corda noſtra cum manibus ad Dominum in cælos.* quaſi diceret: prius ſcrutemur & culpas noſtras defleamus, vt in contẽplatione liceat affectus noſtros puros ad Deum eleuare; & Sapiens dixit: c *Iuſtus prior eſt accuſator ſui.* 1. b Thrẽ. 3. 40. c Prou. 18. 17.

2. PRAETEREA vtile valde eſt, quadrantem ſaltem temporis in hoc exercitio ſingulis noctibus, antequam incumbatur, conſumere: ſtudendo ſcilicet cognoſcere, qualis illa die fueris, & qualia tua opera omnia in memoriam reuocando, nullo prætermiſſo: & exigendo, vt ait S. Chryſoſtomus, à te ipſo rationem, ſicut à famulis tuis exigere conſueuiſti ad finem diei, petendo librum Dati & Accepti. Ita inquam, tu quoq. librum habere debes rationum, tuam ſcilicet memoriam & conſcientiam, in quo ſingulis noctibus legas beneficia, quæ à Deo acceperis in illa die: & operum expenſas, quæ feceris, bene examinando, quid mali in eis fuerit: teque accuſando, quæ acceptis beneficijs male reſponderis: tantoque feruore culpas tuas lugendo, vt rationes feliciter expediantur. Modus hoc examen inſtituendi poſitus fuit Med 27. partis primæ. Homil. in id Pſal. 4 Iraſcimini &c. & hom. in pſal. 50.

Digitized by Google

QVOD ſi tamen multum proficere cupias in propria cognitione, frequentius adhuc, bis ſcilicet aut ter in die hoc examen inſtitues; ſicut monuit Sanctus Bernardus, videlicet antequam incumbas, & ante prandium, & mane, circa ea, quæ in nocte tibi euenerunt. Sicut qui bis terue horologij pondera trahit, vt à cõtinuo motu nõ ſiſtat. nam, ſi te bene cognoſces, inuenies; quod ſicut pondera horologij, dum mouent horologium deſcendunt ad terrã, ita vt ait S. Gregorius, continuo bonorum operum exercitio ſenſim vis tepidior, & pondere affectionum inclinas ad res terrenas. Quãobrem neceſſe eſt, frequenter ſcrutari vitam tuam, & attrahere pondera ac deſideria tua ad res cœleſtes.

l frat. de onte Dei l. 12.

b 19. Mor. 16. & lib. c. 5.

4.

QVOD ſi maiorem perfectionem deſideras, amplectere conſilium, quod Christus Dominus noſter dedit S. Brigittæ in quadam reuelatione dicens, vt ſingulis horis diei examen inſtitueret ſuæ conſcientiæ. quod exactiſſimè ſeruabat Beatus Pater noſter Ignatius: ita vt ſi non liceret aliqua hora illud facere ob neceſſariam aliam occupationem, ſtatim atque ab illa ſe expediebat ſeſe examinaret: & cum nocte excitabatur, idem breuiter faciebat. Hoc idem ſuadebat Abbas Paſtor, (vt refert Sanctus Ioannes Climachus) dicens proprium eſſe feruentium negociatorum in tabella aliqua notare ſingulis horis, quid in eis eſſet factum: & Sanctus Dorotheus addit: *ſingulis horis, & per qualibet temporum momenta* exa-

regula ... luatoris.

ib. 5. c. 1. in anuſcript.

p. 4.

r. 19. & 11.

examen

xamen operum noſtrorum eſſe inſtituendum: tanta ſcilicet frequentia, vt ſtatim repares culpam tuam eiuſque obliuionem: teque ipſum ſemper tibi præſentem habeas, vt benè quis ſis agnoſcas. Propterea ſiquidem de d Iuſto dicitur, quod *ſepties cadat in die, & reſurgat*. Non itaque expectat noctem, vt reſurgat; ſed ſtatim atque ceciderit nec abſque cauſa dicitur (vt Sanctus Bernardus notat) quod cadat non de nocte, ſicut cadunt improbi non agnoſcentes ſuum lapſum, ſed *in die* & in lumine, aduertentes ſtatim ſuam miſeriam, & de eius remedio ſoliciti. Et hoc, ait Sanctus Baſilius, voluiſſe Dauidem, cum dixit: e *in matutino interficiebam omnes peccatores*: Nam ſtatim atque lucem habuit, qua in anima ſua peccatum aliquod deprehenderet, pœnitentiâ illud iugulabat, iuxta conſilium Apoſtoli, dicentis: f *ſol non occidat ſuper iracundiam veſtram*; nec vel ad momentum patiamini, hoſtē veſtrum ſuperuiuere, qui domum veſtram inuaſit. Nec exiſtimes, inanem eſſe laborem, toties in hac examinatione occupari. inuenies enim, veriſſimum eſſe quod Sanctus Bernardus de ſe dixit: *quo diligentius me ipſum examino, eo plures defectus in conſcientiæ meæ angulis reperio*. hoc enim feruore lux creſcit, quæ mihi manifeſtat, quod antea non videbam: quando autem culpa valde ſentitur, ipſemet ſenſus oculos aperit, ad eam melius cognoſcendam, ac deprehendendos malos ramos, qui ab ea procedunt.

d Prou. 24. 16.

Serm. 57. in Cant.

e in pſal. 1c

f Eph. 4. 26

In Med. c. 11 & c. 5. Ex S. Grego lib. 6. Mor. c. 13.

5. HINC eſt, quod alij feruentiores non ſolũ ſingulis horis, quid egerint examinant; ſed in ſingulis actionibus ſuis, præcipuè quæ alicuius ſunt momenti examinant num aliquis defectus interuenerit. Sicut murarij non differunt regulam ſiue amuſſim ſuam adhibere ad finem diei, nec poſt vnam horam; ſed cum primum laterem vel magnum quempiam lapidem collocarunt, adhibita amuſſi experiuntur num rectè ſit collocatus, & in loco ſuo; & ſi quem defectum aduertunt mox rectificant: Sic deceret in hoc Spirituali bonorum operum ædificio ſtatim illa regulare, & videre num ſint conformia primæ omnium regulæ, quæ eſt diuina voluntas: vt, quod inuenitur curuum, rectificetur, & ſtatuatur à ſimili curuitate in poſterum abſtinere.

O DEVS æterne, qui in ipſa mundi creatione ſuper ſingula tua opera reflexionem faciens, tanquam bona approbabas, cum ad hoc vt illa bona eſſent, ſufficeret, quòd eſſent tua; doce me cognoſcere & examinare mea, quibus ferè ſemper aliqua mala miſcentur, vt meam in eis miſeriam agnoſcam; &
Pſal. 74. 3. ita reparem, vt g *cum tempus acceperis, vt iudices iuſtitias*, inuenias iam iudicatas & purificatas, earumq́ue præmium reddas. Amen.

PROPTER ea, quæ hactenus diximus, ne accipias occaſionem in eorum extremum incidendi, qui totam vitam conſumunt in Meditationibus pœnalibus ſuorum peccatorum &

miſeriarum,

miſeriarum, non dantes locum luci diuinarum miſericordiarum, quos ſanctus Bernardus reprehendit, monens, vt interdum auertentes oculos à ſuis culpis ſe in diuinis laudibus & gratiarum actione exerceant, cùm ipſe Deus dulci hoc h *laudum* ſuarum freno *infrenare nos* velit, *ne intereamus.* Serm. 11. in Dant. h Iſa. 48. 9

ET QVAMVIS deberemus ſemper lapſus noſtros deflere, id tamen (vt monet Caſſianus) non debet fieri ſemper euoluendo fœtidam vitæ noſtræ prçteritæ cloacam: ne exhalans ex ea fœtor, nos inficiat: ſed ob alios excelſiores & nobiliores reſpectus, qui dolorem afferunt ſine huiuſmodi animi defectione; & triſtitiam cum lætitia coniunctam, ob fiduciam, quæ illam comitatur; & conſiderationem bonorum, quæ DEVS nobis contulit. De quibus proximo capite agetur. Col. 20. c. 9. & 10.

CAPVT VIII.

DE PROPRIA COGNITIONE circa bona quæ habemus, per quæ aſcendimus ad cognitionem Dei, per heroicos humilitatis & gratitudinis affectus.

VENIAMVS nunc ad alteram propriæ cognitionis partem; quæ verſatur circa bona, quæ habemus naturalia vel ſupernaturalia; corporalia aut ſpiritualia: ad quam ipſemet Deus, qui ea donauit, nos impellit iuxta illud Apoſtoli:
1.Cor.2.12 a *Nos non ſpiritum huius mundi accepimus,* qui cœcus eſt & fallax; *ſed ſpiritũ qui ex Deo eſt vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis.* hæc enim cognitio, quæ à tali ſpiritu procedit non poteſt non eſſe vtilis: imò aliquo modo eſt neceſſaria, niſi enim ea cognoſceremus, quomodo largitorem eorum diligeremus? Quomodo gratos nos pro eis exhiberemus? Quomodo ſtudioſè conſeruaremus? quomodo eis vteremur in obſequium eius, cuius illa ſunt? quomodo in afflictionibus animique deiectionibus reſpiraremus; & fiduciam haberemus, in rebus magni voti cõpotes euadendi? & quomodo Deum agnoſceremus

ex donorum experientia, quæ nobis largitur. Hæc & ſimilia commoda nobis ceſſarent, niſi agnoſceremus bona ſpiritualia, quæ habemus; cùm dixerit Sapiens: b *theſaurus inuiſus, quam affert vtilitatem?* aliundè verò, niſi valdè cautè in hoc agamus, periculum imminet ſuperbiæ, vanæ gloriæ, præſumptionis & in graues errores incidendi, cum iniuria ipſius Dei, & proximorum: & cum iactura eorundem bonorum, amiſſa videlicet recta eorum cognitione. Sicut ille ſuperbus, de quo dixit Propheta c *perdidiſti ſapientiam tuam in decore tuo*. ad hæc incommoda aduertenda conſulit S. Gregorius, vt ſcientes, neſciamus. Studendo ſcilicet cognoſcere ex eis, quantum ſat eſt, ad prædictos fructus percipiendos: excœcando verò nos ſanctè ad id, quod eſt prædictorum incommodorum occaſio.

b Eccl. 20. 32.
c Ezec. 28. 17.
Lib 9. Mor. c. 13.

AD cuius declarationem aduertendum eſt: propriam cognitionem circa bona noſtra ad duo potiſſimum reſpicere poſſe: ad originem ſcilicet & fontem, vnde illa promanant, qui eſt ipſe Deus; & ad alios homines, qui ſimilium bonorum ſunt participes.

ET ita duo procedunt gradus humilitatis' alter erga Deum Dominum noſtrum, alter erga omnes proximos: & vterque eſt neceſſarius iuxta illud Apoſtoli Petri: d *omnes inuicem humilitatem inſinuate, & humiliamini ſub potenti manu Dei, vt vos exaltet in die viſitationis.* Inter quos hoc intereſt, quod ſecundus impedit illa incõmoda, eò q bona ſua ita agno-

d 1. Pet. 5. 5.

ſcat,

ſcat, vt rectâ æſtimet ac minima: & quà rectâ æſtimamus, grati ſimus Deo; qua verò minima nos alijs hominibus humiliamus, vltimum inter omnes locum eligentes. de quo in 4. Tract. fuſiùs; nunc ſolum ad noſtrum inſtitutum de prima cognitione primoque gradu humilitatis dicemus, qui gradus non reputat, num, quæ habet bona, ſint magna, vt parua; maiora, aut minora, quam reliquorum; ſed qualiacunque illa ſint, tranſit ad conſiderandas, & expendēdas tres veritates, quibus ille innititur.

Prima veritas eſt, quod homo ex ſeipſo ſit nihil, nec bonum vllum habeat magnum aut paruum.

Secunda, quod quicquid boni habet, origiginem habeat à Deo, auctore naturæ & gratiæ, qui ex bonitate & miſericordia ſua illa eſt largitus.

Tertia veritas eſt, quod teneatur homo, quicquid habet, Deo reddere: gloriam ſcilicet propter illud Deo reddendo, & eidem obſequium præſtando. Quæ tres veritates ita ſunt connexæ, vt vna ſine altera ſatis expendi non poſſit.

1. PRIMVM, ſi vis te radicitus omninò cognoſcere: oportet benè penetrare nihilũ, quod ex te ipſo habes, in quatuor partes illud diuidendo, quas licet quatuor nihila appellare.

Primum nihilum eſt in Eſſe, cui innituntur bona naturalia, quæ fundantur ex nihilo, quod eras antequam Deus te crearet; & in eo eidē reuertereris, niſi ipſe in eo Eſſe, quod tibi dedit,

te con-

te conſeruaret. Sicut Iob dixit, quod Deus e *appendit terram ſuper nihilum*: quia eam ex nihilo condidit, & nullo alio fulcro illam ſuſtentat, quam ſua omnipotentia, qua illam tenet appenſam. e Iob 26.7.

Secundum nihilum eſt, meritorum, cui innitũtur bona ſupernaturalia & gratiæ dona: abſque vllis enim tuis meritis, ex ſola meraq; gratia Deus incipit illa tibi communicare. Propterea enim dixit Dauid: f *pro nihilo ſaluos facies nos* grates ſcilicet & nullo à nobis oblato precio quod vocationem & gratiam quã nobis dat promereatur. 2. f Pſal. 55.8.

HVC accedit *tertium* nihilum circa actiones, quod valdè ſe extendit. Nam, vt ſuperius expendimus, ſine Deo nihil ſumus, ad faciẽda quæcũq; opera ſiue naturalia, ſiue ſupernaturalia, ſiue magna, ſiue parua. In hac cognitione horũ triũ nihil, fũdatur heroica humilitas animę Chriſti D.N. eiuſq; Matris ſanctiſſimæ, Angelorum, & Sanctorum, qui non peccauerunt. 3.

SED eſt *quartum* aliud nihil, ſcilicet peccatum, quod S. Auguſtinus appellat nihilum, ſic intelligens quod S. Ioannes dixit: g *ſine ipſo factum eſt nihil*; culpa ſcilicet, ſiue peccatum. Et in huius nihili cognitione fundatur humilitas ſanctorum, qui fuerunt aliquando peccatores; de quo hactenus diximus. 4. g Ioan. 1. 3. & ib. S. Aug.

IVXTA hæc quotieſcunque aliquod bonum, quod habes, conſideras, demittere debes oculos ad illud nihilum in quo illud bonum fundatur, & in eodem nihilo teipſum fundare 1.

cum profunda humilitate contemnendo te ſicut ipſum nihilum, & iudicare de te quod non ſis dignus, cuius maior ratio habeatur, quam eius quod nunquam fuit: & quod eſt nihil. Hoc ſiquidem tantum habes ex teipſo. Dices ergo coram Deo, magno humilitatis ſpiritu: nihil ſum, nihil mereor, nihil poſſum, ex meipſo propendeo in nihilum, quod eſt peccatum, propter quod adhuc me reddidi deteriorem ipſo nihilo. In hoc mei nihili abyſſo viuam & me continebo, vt ſecuriora ſint mihi bona quæ habuero.

2. Mox eleuandi ſunt oculi mentis ad videndum & conſiderandum fontem primum, ex quo bona omnia oriuntur: quæ huic nihilo ſunt addita. qui fons eſt ipſe altiſſimus Deus, creator & ſanctificator tuus: vt ames illum ob infinitam bonitatem & charitatem, quam oſtendit erga te, cui talia bona impertitur immeritò; gratiaſque illi propterea agas, & illum laudes. Ab eodem enim oritur principio, quod te humilies ob defectum bonorum; & quod ames laudeſque benefactorem, qui illa tibi dedit: obuiantibus ſibi ſeſque coniungentibus humilitate & charitate. ad implendum quod dixit Iſaias: h *mittet id, quod ſaluatum fuit de domo Iuda*, (quod ſignificat confeſſionem & laudem) *radicem deorſum* (confitendo humiliter ſuum nihilum) *& faciet fructum ſurſum*, laudando ſcilicet Deum ac diligendo, eique cum charitate ſer-

h Iſa. 37. 31

uien-

uiendo. Et vtrumque horum præſtant in oratione quando agunt de propria cognitione de qua hactenus.

3. Ex his fit, vt omnia hæc bona ſint eorum largitori reddenda, offerendo ei fructus, quos ex manu eius acceperunt. *Quis* enim (ait Apostolus) *plantat vineam & de fructu eius non edit?* Cùm ergo Deus in medio huius mundi ſuæque Eccleſiæ, animæ tuæ vineam plantauerit, cùm omnibus vitibus & palmitibus potentiarum, virtutum, ac bonorum, quæ habet corporalium & Spiritualium. Aequum eſt, Devm ex eius fructu edere; teque omnia ea collocare & occupare in eius obſequio & ad maiorem ipſius gloriam dicere cum ſponſa: *k omnia poma vineæ meæ noua & cætera, natura & gratia dilecte mi, ſeruaui tibi*: quia tua ſunt potius quam mea accipe illa ad gloriam tuam, quia illa tibi offerre magnum mihi eſt lucrum. *Omnia flumina* (inquit Eccleſiaſtes) reuertuntur *ad mare, vnde exiuerunt, vt iterum fluant*: Ita omnia bona, quæ habeo, exierunt ab immenſo tuæ diuinitatis mari: vt æquum propterea ſit, ad eandem redire, vt copioſius iterum fluant, & iterum ad te reuertantur, qui principium & finis es vitæ meæ in quo ſita eſt tota mea beatitudo.

i 1. Cor. 9. 7.
k Cant. 7. 13.
l Eccl. 1. 7.

§. I.

Declaratio prædictorum ex oratione & exceſſu ſiue extaſi Dauidis.

TRIA hæc proxime poſita puncta, docuit ipſemet Deus Dauidem quæ mirifice ipſe in praxin deduxit in altiſſima quadam contemplatione, quam appellauit exceſſum, cuius fecimus mentionem in præcedẽte Tractatu, ad quam peruenit, poſtquam dixit: cap. 13. a *credidi, propter quod locutus ſum: ego autem humiliatus ſum nimis.* quaſi diceret: multũ me in actibus fidei exercui, & in clamoribus orationis: & in multis humiliationibus, quæ mihi ob mea peccata acciderunt: quaſque ego ipſe elegi, vt magis propter illam me humiliarem. Propter quod totum eleuauit me Dominus ad exceſſum quendam lucis & cognitionis admirabilis, ac feruentis: in quo mihi tres admirãdas veritates manifeſtauit, quas eaſdem idem Dominus manifeſtabit tibi, ſi te ad eas, eiſdem exercitijs præparaueris, quibus Dauid.

a Pſal. 115. S. Dionyſ. c. 4. de diuin. nomin. p. 1. S. Thom. 2. 2 q. 175 a. 3. ad. & 1. 2. q. 28 a. 3.

I. PRIMA veritas fuit illius nihili & miſeriæ quam, quod homo eſſet, ex ſeipſo habebat, eſt enim Spiritui S. familiare, exceſſus lucis ſuæ inchoare à manifeſtatione noſtrarum miſeriarum, quodam exceſſus modo, quem declarauit ipſe Dauid dicens: *Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax*: quaſi diceret primum, quod in meo exceſſu cognoui, & apertè intellexi, fuit

quod

quod omnis homo, nullo excepto, ex ſeipſo ſit res quædam inanis, mēdax, inconſtans, & mutabilis. cùm enim videatur aliquid eſſe; & firmitatem quandam, & in ſuo eſſe ſtabilitatem præ ſe ferre; nihil tamen ex ſeipſo habet, ipſeque ſibi ipſi mentitur, ſi aliquid ſe habere exiſtimet. Nam vt dixit Apoſtolus) b *ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.* Quia alium ſe exiſtimat, quam reipſa ſit: & alia translatio habet (vt aduertit S. Chryſoſto.) *omnis homo eſt mendacium & nihil.* Nam quicquid habet fundatur in nihilo, tranſitque inſtar vmbræ & fumi: eſtque c *vniuerſa mundi vanitas*, nihil habens ſoliditatis, & ſubſtātiæ; ſed ex ſe inclinat ad mendacium, quod prouenit à dœmone, qui d *cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur.* O propheta ſancte, attende benè quid dicas, quamque illud ſit verum. Si enim omnis homo mendax, ergò & tu talis es, qui hæc dicis: ſiquidem es homo, quomodo ergo mendaci fidem adhibebimus, qui in hoc ipſo, ꝙ dicit mētitur? Sed non ſum homo (reſpondebit ipſe) quando hæc dico, ſed ſupra hominem; meipſum enim excedo, & in hoc exceſſu loquor, Deo meo coniunctus, cuius luce agnoſco, me ex meipſo nihil eſſe, & mendacem; & quicquid boni habeo eſſe ab exceſſu diuini amoris, qui à ſe exiuit, vt mihi benefaceret, meque ex abyſſo mei nihili educeret, boniſque me repleret, quæ excedunt totum quod eſt meum, quantum ipſum eſſe excedit non eſſe; quantum veritas

b. Galat. 6. 3

In eundem Pſal. 115.

c Pſal. 38. 6.

d Ioan. 8. 44

S Greg l. 22. Mor. c. 20.

S. Dionyſ. ſupra.

excedit mendacium, vanitatem & vmbram. O Deus æterne, veritas ſumma, tu es, qui es ita, vt non poſſis deſinere eſſe: illuſtra me, vt agnoſcam ego, me eſſe qui non ſim; & eſſe nihilum ex meipſo; omnemque hominem idem habere ex ſeipſo. ne mihijpſi innitar, aut brachio carnis, ſed tibi Deo omnipotenti, à quo totum eſſe procedit, Amen.

2. HINC eleuat ſpiritus diuinus mentem, vt cognoſcat bona, quæ Deus poſuit in hoc nihilo, & mendaci, ac inani homine: manifeſtans illi luce ſua, quicquid boni in ſe videt, id non à ſe habere, ſed à Deo: qui & ipſum eſſe, & quicquid cum ipſo eſſe eſt, ei dedit, conferenſque mendacium, quod ex ſe habet, cum bonis, quæ à Deo accipit, exit extra ſe exceſſu quodam amoris, laudis, & gratitudinis; addens: *ego dixi in exceſſu meo: quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi.* ſecundò inquam, dixi in exceſſu meo: *quid retribuam?* O Deus cordis mei, qui fieri poteſt, vt me videns bonis plenum, ſcienſque, ea non eſſe mea ſed tua, non te amem, laudem, ac benedicam pro illis omnibus. *Quid* ergo *retribuam* tibi pro tot beneficijs? quomodo gratias agam? quæ obſequia præbebo? exceſſus vnus altero exceſſu compenſatur, tu exis à te per amorem, vt te manifeſtes in bono, quo me afficis; ego exibo à me per amorem, vt tibi ſeruiam, propter bonum, quod accipio. Magnum myſterium (ait ſanctus Auguſtinus) latet in illo verbo *quæ retribuit mihi*, ſiue *reddidit mibi.*

In Pſal. 115.

Quæ enim obſequia ego præſtiti Deo, vt mihi daret ipſe, quod dedit, ita vt ipſum donum ſolutio eſſet aut retributio? Quid ego illi dedi, niſi peccata, mendacia, & grandes offenſiones? Sed eius miſericordia tanta, vt *retribuat* ipſe *bona pro malis, cui homines retribuũt mala pro bonis*. O exceſſus diuinæ charitatis erga homines? ô exceſſus humanæ malitię aduerſus Deũ? quæ malitia maior eſſe poteſt q̃ afficere iniuria eũ, qui tot me cumulat bonis? & q̃s charitatis exceſſus eò pertingere poterit, vt beneficia cõferat in eũ, à quo accipit iniurias? ô exceſſ⁹ amoris Dei mei, q̃d tibi dabo? q̃d tibi reddã, ꝓ bonis, q̃ mihi ſemel & iterũ cõfers, naturalia ſcilicet, & ſupernaturalia, quæ non merebar, & quorum me indignum feci? Fateor, me hoc non aſſequi, victaſque propterea trado manus. Te, diuine ſpiritus, interrogo te, ſupplex oro, vt mihi dicas, quid retribuam Domino pro his bonis, quæ video in me, ſed à te tũ profluxerũt in me. Ad feruentẽ hãc interrogationem idem ſpiritus diuinus reſpondet, & inſpirat ea, quæ à nobis requirit, vt gratias pro beneficijs in nos collatis agamus, exercentes in profunda hac contemplatione affectus feruentiſſimos, & generoſa valdè propoſita; ſicut Dauid exercebat, cùm adiecit: *calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Vota meo Domino reddam coram omni populo eius.* Quis iſte calix eſt? & quid in ſe continet, niſi vinum illud precioſiſſimum, quod educitur ex cœleſti cella, in quã

Rex cœleſtis ſuos electos introducit? & quãdo tales illis communicat exceſſus, hoc vino illos inebriat, & extra ſe facit: ingentique amoris exceſſu totoſque transfert in ipſum Deum. Nam e *Calix meus inebrians* (vt idem Dominus ait) *præclarus eſt.* O dilecte cordis mei, quid tibi reddere potero pro bonis, quæ in me poſuiſti; niſi vt accipiam calicem ſalutaris, precioſis amoris tui vinis plenum? ego te diligam ex toto corde meo; laudabo perpetuò ſanctumque nomen tuum inuocabo: en offero me ad bibendum calicem, quem Saluator meꝰ bibit; & ad patiendum pro te, quod ille eſt pro me paſſus. accipiam calicem diuiniſſimi Sacramenti, quod ipſe inſtituit in actionem gratiarum propter collata mihi beneficia: dabo tibi quicquid habeo: totum ſiquidem eſt tuum, non meum: à te accipio, quod tibi reddo: & quod illud minus habet, propterea quod ego offeram: ſuppleatur propterea quod tu ſis, qui illud mihi dederis. O dilecte animæ meæ, parum mihi omninò videtur, ſi tamen ex omnibus viribus meis: quia illæ ſunt valdè debiles. Eleua ergo me ſupra me, vt excedam ſupra id quod poſſum, & augeam vires, & poteſtatem, ad amandum iuxta vota mea *Hæc ſunt vota & propoſita, quibus oſtenditur gratitudo, propter bona quæ nobis dat Deus: quæ non ſumus promeriti, vt ſupra eſt fuſiùs declaratum.*

e Pſal. 22. 5.

§. 2.

De cognitione Dei, quæ hinc eruitur.

POSTQVAM agnoueris, Dei eſſe omnia bona quæ habes; per eadem aſcendes, ad eiuſdem Domini excellentias agnoſcendas. ad quod tutò licebit pro argumento Meditationis accipere bona corporis & animæ, quæ cæteris quoque hominibus ſunt communia. conijciendo ex eis infinita magnalia & perfectiones Creatoris ex ijs, quas in hac nobili creatura poſuit, quæ ab eius omnipotentia prodijt. Propterea ſiquidem dixit Dauid: a *mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me*, & ijs quę in me video, quæ ita tamen excellens eſt, *vt nō poſſim ad eam* peruenire. hoc inquit S. Gregorius ſignificat illud Ezechielis, quod in templo Dei b *oſtium eſſet contra oſtium* è regione ſcilicet alterius, quò alterum tranſitum præberet ad alterum. Duæ enim ſunt portæ, quibus aditus eſt ad perfectionem, & ad intimum vnionis diuinæ. altera eſt ſui ipſius propriæque animæ ſuæ, cognitio, qua excellentias & dona naturalia, quæ accepit à ſuo creatore cognouit: altera eſt cognitio Dei, & infinitorum magnalium, quæ in ipſo ſunt. Prima porta ſiue cognitio eſt contra alteram, ſiue è regione alterius: cognitio enim ſuijpſius aditum præbet ad cognitionem Dei: vt cùm ingreſſus fueris perfectè primam portam; ſtatim tibi

a Pſal. 138.6.

Hom. 17. in Ezech.

b Ezec. 40. 13

præluceat, quod eſt intra ſecundam: vt idem contempleris in Deo cum infinito exceſſu, quod in teipſo cognoueris. Sicut anima tua eſt purus ſpiritus; ita Deus eſt ſpiritus puriſſimus abſque vllius rei corporeæ aut materialis admixtione: illa tota eſt in tuo corpore, & tota in ſingulis eius partibus: Deus eſt totus in hoc mũdo & in ſingulis cęli & terræ angulis: anima tua, cum ſit vna in toto corpore, operatur per illud res valdè diuerſas: videt enim per oculos, per aures audit, & operatur per reliquas potentias, & ſenſus: anima tua eſt immortalis, independens à corpore; quo pereunte, ipſa tamen permanet.

AT Deus eſt ipſa immortalitas, ab hoc vniuerſo & creaturis ſuis omninò indepēdens; quibus omnibus pereuntibus, ipſe permanet abſque vlla mutatione. Anima tua ita eſt vita corporis, vt ſine ea ſit mortuum, omninoque impotens ad aliquid faciendum: Deus, excelſiori quodam modo, eſt vita viuentium: ſine quo omnia iacerent mortua; eſt vita ipſius animæ, quæ ſine illius concurſu rediret in nihilum. Anima tua manens in corpore, diſcurrit, aſpicitque ea, quæ ſunt intra & extra ſe, ſuperiora & inferiora: de quibus omnibus iudicat, pro vt ſentit. Deus autem ſapientia ſua infinita omnia penetrat, ac de ijs ita iudicat euidenter, vt nulla ipſum latere poſſint. Anima tua rebus omnibus corporeis eſt ſuperior, & per rationem omnibus præſidet: At Deus (ait

ſanctus

ſanctus Gregorius) omnibus præſidet creaturis, & mirabiliori alio modo eſt intra & extra, ſupra, & infra res omnes. Intra illas eſt, quia eas implet; extra eſt, quia eas circumdat; inferior, quia ſuſtentat; ſuperior, quia gubernat.

QVOD ſi tanta eſt creaturæ vnius adeò paruæ excellentia, vt comprehendi non poſſit; quis comprehendere ſufficiat infinitam excellentiam, & maieſtatem Creatoris? O Creator ſapientiſſime, introduc me luce ſapientiæ tuę per portam primam, cognitionem ſcilicet meiipſius: vt aditus mihi pateat ad ſecundam, cognitionem ſcilicet tuæ diuinitatis: & introduc me ad intima eius, vt interna cordis charitate tibi coniungar.

HAC EADEM ratione licebit ex bonis, quæ propria induſtria tibi comparaſti, aut ex diuina gratia accepiſti, aſcendere ad cognitionem infinitarum Dei excellentiarum, ex quibus, quæ tu habes tanquam riuuli ex immenſo mari prodierunt. Sed attendes, ex quocunque bono, quod in te deprehenderis quantumuis magno, debere te deducere motiua, vt creſcas in propria cognitione, & heroica humilitate erga Deum tuum: c *coram quo omnes gentes quaſi non ſint: & quaſi nihilum, & inane reputantur.* c Iſa. 40. 17.

AC proinde omnia bona tua cum ipſius Dei bonis comparata ſunt tanquam nihilum,

Digitized by Google

quod nihilum coniungere poteris quatuor illis nihilis initio huius capitis poſitis. cuius cognitione anima Chriſti Domini noſtri, & ſanctorum, qui ſunt in cœlo, ſunt humillimæ, etiamſi præſtantiam videant bonorum, quæ habent. Vident enim clarè bona, quæ ſunt in Deo: quorum comparatione, ſua iudicant eſſe tanquam nihilum: & apertè fatentur, quod ſcriptura dicit: ſolum Deum eſſe bonum, ſapientem, & ſanctum. O ſancte ſanctorum, & ſapientum ſapiens, quam eſt infinita ſanctitas & ſapientia tua: ſiquidem angelica & omnis humana ſapientia, ad eam comparata eſt quaſi non eſſet? Doce me agnoſcere dona, quę mihi contuliſti tali moderatione, vt neque ignorantia faciat me ingratum; neque cognitio tumentem & vanum. Amen.

HAEC Dei cognitio ex ea, quam de ſupernaturalibus bonis, quæ in nobis ſunt, habemus, ſecurius & perfectius obtinetur, ſi meditemur in quarto *libro* ſcientiæ *myſticæ*, Eccleſia ſcilicet, & ſanctis eius: de qua in proximo capite dicetur.

CAPVT IX.

ECCLESIAM ET EIVS SANctos librum eſſe viuum, ex quo diſcitur ſcientia ſpiritus, & propria, Deique cognitio.

SICVT Deus Dominus noſter, quà eſt autor naturæ ſcripſit manu ſua librum viſibilis huius vniuerſi, cuius characteres ſunt omnes creaturæ in eos fines, quos ſupra indicauimus: Ita quà eſt ſanctificator & author gratiæ, ſcripſit alium librum intra ipſum vniuerſum, ſuam videlicet Eccleſiam, cum omnib⁹ ſuis ornamentis in qua diſci poſſit valdè exactè myſtica ſcientia, & cognitio propria ac Dei. Si enim hanc Eccleſiam iuxta ea, quæ ex ſe habet, intueamur, illa eſt congregatio quædam hominum ſubiectorum innumeris calamitatibus, & miſerijs corporis & Spiritus; & indigentium multis medicamentis & antidotis ad illas expellendas. Sin eandem conſideremus iuxta ea, quæ habet à Deo, & Chriſto Seruatore noſtro, qui eam fundauit & ex latere ſuo eduxit, eſt congregatio hominum admirandis gratiis & virtutibus ornatorum, in qui-

bita ſeruitia, niſi magnos velis experiri cruciatus. Accipe donum tot miniſteriorum, eiſque vtere cum magna animi gratitudine: & fuge ſupplicium & pœnam eius, qui talentum ſuum fodit. O anima mea, ne ad has voces obſurdeſcas: cum tua vita in eis audiendis conſiſtat: mors verò reijciendis. doctrina & lex Euangelica, eſt lex gratiæ, quam abundè communicat, vt impleri poſſit, quod præcipit. Sacramenta ſunt anditota, quæ vitam, ſalutem, & virtutem, quam ſignificant, impertiunt. in ſtatibus ac myniſterijs aſſiſtit Spiritus diuinus, auxilium præſtans, ad ea, vt oportet, præſtanda: & in tribulationibus ac periculis nunquam tibi eius protectio deerit, quæ te ab eis eijciat.

HINC perges perpēdēda ad Dei magnalia, quæ in ſeptē his rebus reſplendent. In *doctrina* .n. fidei, quam ſacra Scriptura cōtinet, animad- 3.
uertes infinitam Dei ſapientiam, cognoſcentis præſentia, & abſentia: præterita & futura, & occulta cordium, quæ figuris & modis ſtupendis myſteria manifeſtat operum ſuorum. In Euangelica *lege* cognoſces immenſam bonitatem, & ſanctitatem ſupremi huius legiſlatoris ac Ieſu Chriſti Seruatoris noſtri, qui eam promulgauit: & ex virtutibus ſuis exemplaribus, eas deduxit, quas in ſuis præceptis & cōſilijs commendat. In ſeptem *Sacramentis* legere licet excellentiſſimam eius charitatem, & miſericordiam: qua nos regenerat, confirmat, ac nutrit in eſſe gratiæ: noſque à peccatis omnibus, eorumque reliquijs liberat, ac remediū

affert

affert contra noſtras concupiſcentias; ordinem conſtituit in *miniſteriis* noſtris in quorum varietate ac diſpoſitione ſtupenda, licebit tibi altiſſimam eius prouidentiam legere quæ multò ampliorem tibi admirationem afferet, quàm habuerit Regina Sabba, cum vidit ordinem domus, familiæque Regis Salomonis. Quod ſi efficacitatem aſpicias *ſacrificiorum & orationum*, ibi leges immenſam liberalitatem DEI, qua diuitiarum ſuarum theſauros cuicunque impertit, qui eſt Eccleſiæ coniunctus. Nam plus ipſe deſiderat dona ſua largiri, quàm homines deſiderent accipere. Denique in *perpetuitate* rei adeò fragilis, in medio tot impugnationum, diuinam legere poteris omnipotentiam, quæ rem tam infirmam adeò corroborat, vt vel fortiſſimis reſiſtere poſſit. & in deſpectum tyrannorum & Dæmonum firma ſtat eius domus, eò quod *fundata ſit ſuper viuam petram*. Hæc eſt domus illa admirabilis, de qua Salomon, quod *Sapientia ædificauerit ſibi domum*, vt ſcilicet infinitas ſuas perfectiones in hominum vtilitates manifeſtaret. Diuina enim Sapientia propoſuit in ea menſam doctrinæ; eius bonitas excidit præcipuas columnas præceptorum & conſiliorum, quibus illa innititur; eius miſericordia panem poſuit & vinum ſacramentorum, quibus nos nutrit; eius liberalitas diſtribuit vnicuiq; portionem, quam petit; eius charitas immolauit victimas ſacrificiorum, quibus nos ſibi reconciliat; eius prouidentia diſtribuit mittitque ancillas ſuas,

[margin: ...u.9.1.]

per qua-

per quarum miniſteria homines vocat ad arcem, & mœnia ciuitatis, vt ipſi ſeruiant; omnipotentia ſua totum ædificium ſuſtentat ita, vt nunquam deſtruatur, aut deficiat, quod in ſe continet.

QVOD ſi beneficij huius magnitudinem, & reliqua, quæ in his tribus punctis ſunt dicta, clarius videre velis. conijce oculos in *arcem* illam quam *diuina ſapientia* fabricauit, vt paucos electos à morte, quæ per diluuium imminebat liberaret: extra quam nullus homo aut beſtia potuit vitam conſeruare; ſed omnes diluuio perierunt: in arca tamen ſeruatus eſt Noë cum ſua familia & animalibus, quæ eius induſtriâ & angelorum, eum adiuuantium, miniſterio, in eam intrauerunt: ipſo DEO, vt ait Sapiens, *per contemptibile lignum iuſtum gubernante*. lignum enim vocat ipſam arcam ex ligno fabrefactam, tum quod illud ex ſe eſſet vile; tum quod eius temporis homines ipſum Noë contemnerent, & irriderent, quod talem arcam fabricaret, in eamque cum ſua familia ingrederetur; & quod ipſos moneret, quòd eſſent, veniente diluuio, perituri, qui extra illam inuenirentur. Sed breui, deceptione propria retecta, viderunt ſe illuſos, qui ipſum Noe irriſerant. Nam in contemptibili hoc ligno ſuos Deus ſaluauit electos, mirificè eos gubernans abſque arcæ, & in ea habitantium detrimento. Deducebatur arca inter ſcopulos & rupes ſecurè; quia Deus erat eius gubernator: nec aquę gutta in eá ingrediebatur, quia ipſemet

4. Geneſ. 6. & 7 1. Pet. 3. 20.

Sapi. 10. 4.

Digitized by Google

Ingreſſus fuit *Dei virtus & Dei ſapientia*, quia Deus ipſe in ſe recepit, per hoc contemptibile lignum eos gubernare, donec ad æternæ quietis portum peruenirent. O arca nobiliſſima, quam proſperè per tot ſcopulos, rupeſque tribulationum per tot perſecutionum fluctus & horrendas tribulationes nauigaſti? contra te inſurrexerunt poteſtates inferni, tyranni huius mundi, & aſtutiæ carnis: ſed non potuerunt præualere: quia Deus eſt gubernator tuus, qui & clauſit, & bitumine ſuæ protectionis ita liniuit, vt vndique ſis munita ac defendaris. Nam quamuis oculis tuis videas diluuium errorum & peccatorum, quo mundus ſubmergitur; tuiſque auribus percipias ſtrepitum miſeriarum, quæ illum conturbant: hæ tamen aquæ te non ita penetrant, vt ſubmergant: Dominus enim omnes rimas tuas ita occluſit, vt his omnibus præualeas, & ab eiſdem te defendas. Intra te fames eſſe non poteſt, eo quod gubernator tuus de pane doctrinæ, de aqua ſapientiæ, de vino charitatis, de Sacramentorum nutrimento, paneque illo Angelorum, qui de Cœlo deſcendit pro mundi vita, tibi proſpexerit: qui panis, quamuis in multos diuidatur, vnicuique tamen tantum datur, quantum omnibus: nec vnquam conſumitur, quamuis ſemper comedatur. Et quamuis in te habitet homines, qui vel nationis vel naturalis conſtitutionis occaſione ſint inuicē inimici, ſi tamen ſecundum tuas leges vitam inſtituant ſumma concordia, paceque fruen-

Iſa.11.6.& c. 65.25 tur: de te enim dictum eſt, quod *habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit; vitulus, & leo, & ouis ſimul morabuntur; & puer paruulus minabit eos.* vnusquiſque enim prælatus, etiamſi conditione ſit paruus & ſimplex: in virtute tamen DEI ſufficiens erit ad gubernandum gregem, charitate gratiaque adeo vnitum & concordem, ſicut prius diuiſus erat, ob deprauatam inclinationem, prauoſque mores. Non erunt intra te nec morbi neque mortes, ſi tui filij vti voluerint medicamentis præſeruantibus, quæ Deus prouidit, ne in eos inciderent; aut ſi incidiſſent, ab eis liberarentur. Quicquid in te eſt, ſumma concordia ordineque conſiſtit: quia diuina ſapientia rem ita direxit, vt alij maiores ſint, alij minores; alij ſubditi, alij prælati, qui illos gubernent; ſingulos adiuuans, vt officio ſuo dignè fungantur.

ET VT verbo concludam, cum Sancto Hieronymo dico: *quod arca in diluuio hoc Ecclesia præſtat in mundo.* In ea enim omnes viuere poſſunt: extra eam neceſſe eſt omnes perire; in ea ſacietas eſſe poteſt. extra eam neceſſe eſt eſſe famem in ea pax eſſe poteſt, ſalus, ſolatium & vera requies: extra eam nihil tale ſolidum eſſe poteſt, ſed quaſi in cortice & perfunctoriè. Felices filij Eccleſiæ, qui talem habent matrem, talem habent gubernatorem & Patrem. O ſupreme pater, gratias tibi, quod me in hanc arcam induxeris, quam

In c.11. Iſai.

fabricaſt

fabricaſti ad gratiæ tuæ diuitias, & infinitæ ſapientiæ theſauros oſtendendos: guberna me Deus in ea ita, vt ad deſideratum gloriæ portũ tandem perueniam. Amen.

§. 2.

De ratione meditandi geſta Sanctorum.

TRANSEAMVS nunc ad legendos viuos Eccleſiæ libros, ſanctos ſcilicet homines, in quibus Spiritus diuinus, ipſis cooperantibus, ſcribit excellentias ſanctitatis prædictas, imprimens in tabulis cordium eorum doctrinam fidei, viuoſque virtutum characteres; charitatis legem, cum præceptis & conſiliis ſuis; fructus Sacramentorum, & Sacrificiorum, & conſtantiam in laboribus, & perſecutionibus. Quamobrem dixit Sanctus Gregorius: *viuam lectionem eſſe vitam bonorum*, lectionem ſcilicet Sanctitatis & mediorum, quibus illa comparatur; & magnalium Dei illa inſpirantis. In qua lectione, ne qua ſit deceptio, eſt obſeruandum, tria rerum genera in his libris conſiderari poſſe, tanquam tria genera characterum: quoſdam enim ipſi Sancti ſcripſerunt proprijs tantum manibus; alios manu Dei adiuti, alios denique DEVS ipſe ſine ipſis ſculpſit, vt iam explicabitur. Lib. 24. Mor. cap. 6.

Prima Conſideratio.

PRIMVM aliqui Sanctorum, quoniam natura ſua filij fuerunt Adami terreni,

imitati parentem ; ſcripſerunt in libro ſuarum conſcientiarum grauia aliqua peccata propria ſua manu tantum:(peccare enim noſtrum eſt tantum) quæ peccata in duobus temporibus ſcripſerunt.

1. *Primum* fuit ante ſuam conuerſionem : in quo laxiſſimè vixerunt, ſicut Maria Magdalena, Matthæus, Saulus & ſimiles, qui in primis librorum ſuorum folijs tot characteres culparum carbone nigriorum ſcripſerunt, vt aliqui eorum faſſi ſint, eas excedere a *arenas maris*, b *& capillos capitis.* Sed huiuſmodi characteres non permanſerunt libro inſcripti : quia eos pœnitentia deleuerunt; licet non ipſi ſoli ſed manus præcipue DEI potens, ob IESV CHRISTI filij ſui merita, manifeſtans infinitam miſericordiam ſuam in hoc,quod in charta adeo maculata ſuperſcribere voluerit illuſtrationes & inſpirationes ſuas cœleſtes,gratiamque vocationis efficaciſſimam, qua illos permouit, ad ſuas culpas deflendas ; quas ipſe ex eorum animis ita deleuit, vt nec veſtigium reliquerit : ſed adeò purus & immaculatus liber remanſerit, atque ſi tales maculas nunquam habuiſſet. c *Ego* (inquit ipſe Dominus) *deleui, vt nubem iniquitates tuas* ; *& quaſi nebulam peccata tua.* Nam ſicut nubes ac nebulæ videntur eſſe quædam maculæ ipſius cœli, ſed calore ſolis ita diſſoluuntur, vt nullum earum veſtigium maneat. Sic (inquit) deleui ego iniquitates, & peccata tua, & iterum. d *Ego ſũ, ego ſũ ipſe, qui deleo iniquitates tuas, propter*

a In orat. Manaſſ.
b Pſal. 39. 13.
c Iſai. 44. 22.
d Iſa. 43. 25.

me, &

me, & gloriam nominis mei, *nec peccatorum tuorum recordabor amplius*, vt vlciſcar de eis. Quod totum ſapientia diuina diſpoſuit, vt in eodem libro, eodemque eius folio legere poſſes, & cognoſcere, quis homo ſit, & quis DEVS; qualis homo fuerit contra DEVM, qualiſque DEVS erga hominem: & in hoc homine te ipſum agnoſces, attendẽs, quid ex te ipſo habeas; & in eodem agnoſces ipſum DEVM videns quantum ipſius gratia valeas obtinere. Primum impellet te ad humilitatem & timorem; ſecundum ad amorem & fiduciam: Vtrumque verò ad inſignem pudorem & contritionem. Vis noſſe quid ſis ex corrupta tua natura peruerſaque libertate? aſpice quam fuerit carnalis Magdalena, ante ſuam cõuerſionem? quam cupidus Matthæus? quam ſuperbus feroxque Saulus; Nam quales illi fuerunt, es tu; multoque peior eſſes, ſi à Deo tibi relinquereris. Siquidem (teſte Sancto Auguſtino) nullum eſt peccatum, quod faciat aliquis homo, quod non poſſit alius homo facere. Vis ſtatim cognoſcere, quis ſit Deus erga te; aſpice, quid cum eiſdem fecerit, & quæ bona eiſdem communicauerit: & intellige, eius bonitatem & omnipotentiam non eſſe imminutam, ſed promptam eſſe, vt tibi ſicut illis faueat. &, vt dixit Sanctus Paulinus. *oſtendit in raris, quod omnibus, ſi velint, proſit*. Aperi itaque animæ tuæ aures, cum legere incipis vitas horum Sanctorum, audique breuiſſimam ſed altiſſimam lectionem, quam Christus Dominus

In ſolilo-quio c.15.

Refert Bellarm. tom. 3. lib. de gr. ia. c. 5.

nus noſter Saulo prælegit, cum dixit: e *Ego ſum* e Act. 9. 5. *Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris* : quaſi illi dixerit, Saule agnoſce teipſum, & agnoſce me. agnoſce, te eſſe perſecutorem illius, qui te vult ſaluare: me verò Saluatorem eius, qui me perſequitur. Quo peruenire potuit vltra tua malitia, quam peruenit; perſequendo miſericordem adeo Seruatorē? & in quo potuit manifeſtari magis mea miſericordia, quam in peccatore adeò miſerabili, ad mentem & ſanitatē reducendo. Aſpice anima mea, vtramq; hanc effigiem: alteram infinitæ miſeriæ & alteram infinitæ miſericordiæ. in prima agnoſce quis tu ſis, vt odio te habeas; in ſecunda agnoſce quis ſit Deus, vt illum diligas.

2. VT autem in vtraque cognitione proficias, & creſcas: aſpice ſtatim peccata, quæ aliqui Sancti in libro ſuo ſcripſerunt, poſt ſuam conuerſionem, & poſtquam agnouerunt & multum cum Deo egerunt, qualis fuit Moyſis incredulitas, Dauidis adulterium, Petri negatio, & alia ſimilia, qui nigros hoſce characteres ſoli & per ſe ſcripſerunt, quos etſi deleuerunt, non tamen ſoli, ſed magnis Dei auxilijs illos præuenientis, & adiuuantis, ad eos amaris lacrymis & grauibus pœnitentijs delēdos: vt & tu etiam in hoc libro legas, clariuſque cognoſcas, quis homo ſit aduerſus Deum; & quid Deus ergà hominem; quàm infidelis, ingratus, inconſtans, & mutabilis homo in Dei obſequio: quàm verò fidelis, conſtansque Deus in benefaciendo miſero homini? Ex primo di-

ſces tuam infirmitatem vereri: præteritæ ſanctitati non fidere; nec ſecurum te putare ob acceptos prius fauores; nec multum tibi propter eos tribuere: Ex ſecundo verò diſces, non deſperare de miſericordia diuina, ſi contingat te labi; & ſperare, quod ex tuis malis Deus eliciat bona; & vbi creuit culpa, creſciturã & gratiam, vt ſic manifeſtetur diuina bonitas & omnipotentia. O Deus omnipotens, qui deles in tuis electis peccata, ſicut nubes; vt claros illos ſerenoſq; relinquas, in quibus habites poſtea per tuam gratiam: dele in me, quæſo, quicquid mali ego feci, vt anima mea ſit tanquam cœlũ, quod enarret gloriam tuam, propter bona, quę à te accepit. Amen.

Secunda Conſideratio.

PROGREDIERIS ſtatim ad legendũ cũ longiori mora admirandos characteres, quos ſcripſerunt ſancti in libris ſuarum conſcientiarum, propria quidem manu, & induſtria, ſed præueniente tamen & adiuuante gratia. Deus enim a *dedit legem ſuam in viſceribus eorum & in cordibus eorum ſcripſit eam.* Ipſi verò, eodem adiuuante, eandem recepe- a Ierem. 31. 3 / a Hebr. 10. / b Prou. 3. 3. & c. 7. 3.
runt, & ea perfectione b *ſcripſerunt* qua ſcripta erat in tabulis lapideis, & in libris ipſis ſcripturæ S. ita, vt ſi oculos haberes ad vtrumque hunc librum legendum, ſtupendam deprehẽderes ſimilitudinem inter illos: eò quod valde ad viuum deſcriptæ ſint in altero virtutes, quas alter commendat: aut dic mihi, quid aliud fuit

conſcientia magni illius ſancti Abrahami, niſi liber quidam, in quo Deus ſcripſit id quod eſt fidei perfectiſſimum; ſpei valde arduum: ſupremum obedientiæ; & excellentiſſimum reſignationis & charitatis? Et quamuis Deus velociori manu legem ſuam ſcriberet in corde ſanctiſſimi viri; ipſe tamen exactiſſimè & velociſſimè ipſum ſequebatur: ſcribens manu ſua ſimul cum Deo clariſſimas harum virtutum actiones. obedit ad nutum vocationi diuinæ, exit ex terra ſua, & cognatione ſua peregrinatur per multas prouincias, c *contra ſpem in ſpem credit*, præparat ſe ad offerendum proprium filium Iſaac, d *extendit manum, arripit gladium, vt immolaret filium ſuum quem diligebat*: & in omnibus ſtudet e *eſſe perfectus, ambulando coram Deo*: & familiariſſimè cũ eo agendo. Quid verò dicam de S. Iob, cuius vita fuit admirabilis quidam liber, in quo ſcripta erant illuſtriſſima opera religionis verſus Deum, zeli verſus filios ſuos, miſericordiæ erga pauperes, iuſtitiæ erga ciues & ſeruos ſuos, patientiæ in aduerſis, tolerantiæ in iniurijs, puritatis & ſanctitatis in cogitationib & verbis: hic erat liber, quem ipſemet ſcribi cupiebat cum dixit: f *quis mihi tribuat, vt librum ſcribat ipſe qui iudicat: vt in humero meo portem illum, & circundem illum quaſi coronam mihi, per ſingulos gradus meos pronunciabo illum; & quaſi principi offeram eum.* Erat autem hic liber, quem S. Iob deſiderabat, ſententia quædam definitiua Dei Iudicis viuorum

Rom. 4. 18.
Geneſ. 22. 9.
Gen. 17. 1.
Iob. 31. 35.

atque

atque mortuorum ſcriptis mandata, in qua referrentur ipſius Iob opera, labores, calamitates & calumniæ, quas eius aduerſarij ipſi obieciſſent; & reſponſa illius ad illas: & circa hæc omnia in fine libri iuſtiſſimam ipſe ſupremus iudex ſententiam ferret: qua quicquid geſtum fuiſſet approbaret: ſicut re ipſa fecit. Sed & talis liber eſt quæcunque ſcriptura, quæ refert vitas ſanctorum: in qua, Dei ſpiritu, referuntur perſecutiones, quas pertulerunt; tentationes quas vicerunt; & inſignia opera, quæ præſtiterunt: eorum pœnitentiæ, ieiunia, prolixæ vigiliæ, & orationes; eleemoſynæ & opera miſericordiæ, & charitatis erga proximos; & heroica alia facinora, quibus ſeipſos excelluerunt, & ipſam humanam naturam ob diuinæ gratiæ abundantiam, quæ illis aſſiſtebat, eoſque iuuabat. Quod totum approbauit Deus, & bonum eſſe oſtendit, e-ditis multis ſignis ac miraculis per eos, & fauoribus extraordinarijs, quibus eos proſequebatur, in teſtimonium ſui erga illos amoris. In his libris vult idem Dominus te frequenter legere, meditando & ruminando omnia, quæ in illis ſcripta ſunt. Nec tamen vult te hoc ſolo eſſe contentum: ſed vt eos ponas ſuper tuos humeros, ſubiens onera diuinæ legis, quæ ſancti tulerunt; & pondus laborum, quos ipſi magno ſpiritu & feruore ſubierunt; moxque liber ille tanquam corona ſuper caput tuum eſt collocandus, vt pugnes viriliter ad imitationem ſanctorum, ea ſpe,

quod ſis coronandus ab ipſo Deo, ſicut & illi fuerunt, magnifaciendo ſanctitatem, tanquam coronam, præferendo eam omnibus, quæ in hac vita deſiderare, aut quærere poſſis ad ſingulos paſſus, ad ſingulos gradus, quos aſcendes, hunc librum pronunciabis, vtendo, & adhibendo exempla Sanctorum, vt ambulare poſſis, & in virtutibus creſcere, ſicut illi fecerunt, ac denique eundem librum offeres principi cœli, accipiens in tuis manibus eius opera, vt ea imiteris.

Hoc itaque modo legendi tibi ſunt cœleſtes hi libri, qui clariſſima ſunt ſpecula, in quibus cognoſcere poſſis teipſum, Deum, & Chriſtum, tuum Saluatorem.

1\. Si enim aſpexeris, quid Sancti fecerint, deprehendes, malũ, quod tu facis; & bonũ, quod facere negligis; debilem tuam virtutem, & exiguos in ea progreſſus. Oſtẽde (inquit DEVS Ezechieli) g *domui Iſrael templum, & confundãtur ab iniquitatibus ſuis & metiantur fabricam, & erubeſcant ex omnibus, quæ fecerũt*. Et quodnam hoc templum eſt, ait S. Gregorius, niſi vita Sanctorum, qui nos prçceſſerunt, fueruntque templum Dei viui? quod templum ſi aſpicias, eiuſque fabricam conſideratione metiaris, perpendens ac ruminans, quid illi fecerint, confunderis, & erubeſces ex ijs, quę tu facis. Et intuẽs clariſſimos hos viros, dices quod ſcriptum eſt apud Iob h *reſpiciet homines, & dicet. peccaui, & verè deliqui; & , vt eram dignus, non recepi.*

g Ezec. 43. 10

Lib. 24. mor. c. 9.

h Iob. 33. 27.

Exe-

Ex eiſdem libris diſces cognitionẽ Dei, qui eſt *mirabilis in ſanctis ſuis*, & in eis manifeſtat infinitam ſuam charitatem, & bonitatem, & admirabilium ſuarum perfectionum excellẽtiam. & ſicut videmus ſæpè ſolem in pulchritudine nubium & in ſplendore montium, iuxta illud Dauidis: i *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis*. Ita (ait S. Greg.) in illuſtrib. Sanctorum exemplis aduertimus pulchritudinem ipſius Creatoris, qui adeò illos fecit excellentes, ac perfectos. 2. Pſal. 67.36 i Pſal. 75.5. Lib. 29. Mo. c. 5.

SED diſtinctius in eiſdem cognoſces ſolem iuſtitiæ Ieſum Chriſtum, cuius viuæ imagines fuerunt Sancti, qui apertum coram ſe habuerunt k *librum vitæ* huius Agni, de quo paulò poſt dicemus: in quo legerũt ac meditati ſunt deſcribendo illum in ſeipſis: quem & poſuerũt ſuper humeros ſuos, portantes iugum & onus crucis eius; & eodem ſeipſos coronarunt, præferentes eum omnibus reb⁹ creatis; ac pronũciantes illum ad ſingulos paſſus; imitantes heroicas eius virtutes. & ex ijs, quas ipſi Sancti exercuerũt, clare perſpicies, quam fuerint excellentiores illæ, quæ in diuino hoc libro ſunt ſcriptæ: ſcriptus ſiquidem fuit, vt eſſet earum exemplar in toto mundo. O Pater æterne, hunc Principis filij tui librũ tibi offero, cũ infinitis rationibus ac titulis, qui ſunt in eo, vt me exaudias. Concede mihi, vt opera mea, ipſius operib. conformem: vt in die nouiſſimo, quãdo libri oẽs aperientur, liber meæ conſciẽtiæ ſimilis inueniatur libro eius vitæ. Amen. 3. k Apoc. 20.12 S. Greg lib. 10. Mor. c. 19. & lib. 24. c. 6

Tertia

Tertia conſideratio.

VLTIMÒ legẽdę ſunt in his libris res il-læ, quas ipſemet Deus manu ſua ſcripſit vltra vires & induſtrias ipſorum ſanctorum Prætereo illas admirabiles, quas erga eos fecit, præueniendo eos ante omnia eorum merita, vt conuerterentur & ad ipſius obſequium accederent: de quocunque enim venientе ad Chriſtum, ait ſanctus Auguſtinus, quod *trahatur miris modis*, quamuis occultis, & ſtupendis funiculis, cateniſque beneficiorum, & internis externiſque vocibus, donec conſentientes accedant. Venio itaque ad ea, quæ ipſemet Dominus operatus eſt in Sanctis ſuis, ad eorum ſeruitia remuneranda, & ad eos inducendos ad profectum in eis. Quis autem explicare poterit fauores, quibus eos eſt proſecutus? contemplationis amplitudinem, deuotionis teneritatem, & lacrymas, delicias, iubilos, ſolatia excellentia, reuelationes, prophetias, gratias miraculorum, & clariſſima alia beneficia, quæ manifeſtabant infinitam charitatem & omnipotentiam Domini illa largientis, & ſcribentis horum librorum ſententias, characteribus aureis, & quidem pulcherrimè illuminatis, vt nos alliceret, & in eis legendis, meditandis, ac imitandis oblectaret, transferendo in animas noſtras, non ipſas illuminationes, ſed ſententias vt virtutes imitaremur; miracula verò, Dei-

Lib. cont. 2. ep. ad. Pelag. c. 19.

que

que fauores admiraremur. Quamuis ipſæ virtutes non fuerint minus admirabiles, vtque in ſuo genere fuerint etiã prodigioſæ. Vt autem aliquid horum diſtinctiùs perſpicias, conijce oculos in prodigioſam illam a ***mulierem***,quam vidit ſanctus Ioannes ***in cœlo amictam Sole, & Luna ſub pedibus eius,& in capite eius corona ſtellarum duodecim***. Quæ erat figura Eccleſiæ, quatenus ſanctorum & perfectorum congregationem complectitur, quorum vitæ ſunt veluti prodigium & miraculum diuinæ omnipotentiæ. Quis enim alius,niſi Deus,dare potuiſſet huic mulieri excelſum adeo locum, atque eſt cœlum: adeoq; ſplendens indumentum, atque eſt Sol, fundamentum adeo ſolidum & elegans, atque eſt Luna: & coronam adeo glorioſam qualis eſt duodecim ſtellarum? Deus eſt, qui ſanctos ſuos extollit ad id, quod eſt in actiua & contemplatiua vita altiſſimum, ſeparando eos à rebus terrenis, vt ſuas cogitationes affectiones collocent in rebus cœleſtibus: ille induit illos ſole iuſtitiæ, vniendo ſibi illos per cognitionem & amorem,in magna vitæ ſimilitudine. Ipſe eos fundat ſuper magnam & perfectam puritatem, quam ſignificat Luna plena quę obſcuritates omnes,quas habebat,abiecit, Ipſe denique coronat eos, omnium virtutum ſplendore,quæ ſtellarum inſtar,partem eius animæ ſuperiorem exornant. Quicquid itaq; Deus pretioſum habet in cœlo, totum collocat in ſuis electis exornandis; eſtque adeo ad-

a Apoc. 12. 1.

miran-

mirandum illud ornamentum, vt ipſi Angeli obſtupeſcant dicentes: b *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens; pulchra, vt Luna: electa, vt Sol; terribilis, vt caſtrorum acies ordinata?* O DEVS æterne, qui tàm es admirabilis in Sanctis tuis, quos c *elegiſti*: non quod ipſi, Sancti eſſent; ſed, *vt eſſent ſancti & immaculati in conſpectu tuo*. præueniat me copioſa gratia tua, vt ei cooperando ſanctorum vitas ita mediter, vt etiam imiter; & comiter in loco, veſtimento, fundamento, & corona. Amen.

b Cant. 6. 9.

c Epheſ. 1. 4

§. 3.

De excellentijs Virginis ſanctiſſimæ.

NON decet ſilentio præterire optimũ librum, quem habet Chriſtus D.N. inter Sanctos Eccleſiæ ſuæ, ſacratiſſimã ſcilicet Virginem Matrem ſuam, præſignatam ſpeciali quadam excellentia per prodigioſam illam mulierem, de qua proximè dicebamus: cuius vitam par eſt meditari te, ad Dei magnalia cognoſcenda; eamque accipere tãquam exemplar vitæ tuæ, in ijs in quibus imitari eam licet, perpendendo diſtinctè quatuor illas excellentias, quas ornatus eius, quem audiuiſti, tibi ob oculos proponit. in quo reliquos Sanctos incomparabiliter excedit: qui quod fuerint in peccato cõcepti, cor habuerunt aliquo tempore in terram deiectum, manſeruntque nudi à veſtimento illo Solis iuſtitiæ, & eius

gratiæ. qui vitam ſuam inceperunt à vita purgatiua pedetentim ſe purificantes à culpis ſuis ad eum modum, quo Luna in ſuo cremento paulatim dimittit tenebras, donec veniat ad plenitudinem lucis. Quamuis enim habuerint omnes virtutes, non tamen ſinguli fuerunt in omnibus inſignes: ſed hi in vna, illi in alia; vnoquoque ſe aliqua coronante: At Virgo ſacratiſſima ab inſtanti ſuæ conceptionis filia fuit lucis, abſque vlla admixtione tenebrarũ; 1.
cœlumque clarum ab ſplendore gratiæ, & altitudine vitæ, qua ſemper erat à terra eleuata, ita vt nunquam eius cor, rei alicui terrenæ adhæreſceret; vtque omnes ſuas cogitationes ac deſideria fixa haberet in cœlo, in quo totũ ſuũ habebat theſaurum.

SEMPER fuit ex omni parte amicta Sole iuſtitiæ, vnitione quadã charitatis adeò accẽſæ, & ſimilitudine adeò perfecta. vt tota appareret Sol quidam diuinitatis; eiuſq́; exemplar adeò ad viuum, vt magnus ille Dionyſius Areopagita fuiſſet deceptus, cogitans eam eſſe Deum, niſi naturale & fidei lumen, deceptionem illam retexiſſet. Ex quo fit, vt nulla pura creatura, tam diſtinctè nobis aperiat Dei excellentias, atque hæc Virgo ſanctiſſima, ob admirandam ſimilitudinem, quam cum illo habet. Quare ſicut dicit Dauid, quod a *Deus in Sole poſuerit tabernaculum ſuum* ad ſignificãdum, (vt ait S. Thomas) quod quærens perfectã Creatoris & perfectionum eius cognitionem inuenturus ſit eã, cõtẽplando eas, q̃ ſunt Solis,

2.

Refert Dionyſ. Carthuſ. in c. 4 de diuin. nomin

a Pſal. 15. 6

in quo

in quo valdè ad viuum illæ repræſentātur, & ſimiliter, ait idem Sanctus, poſuiſſe Deum tabernaculum ſuum in Sole ſanctiſſimæ Virginis, cuius heroicas virtutes meditantes, perfectam inueniemus ipſius Dei cognitionem, quà auctor eſt gratiæ, Quamobrem dixit S. Petrus Chryſologus: eum neſcire, quam magnus ſit Deus, qui non nouerit animam ſacratiſſimæ Virginis, nec ſpiritum eius admiretur, in quo Deus adeò ſe admirabilem oſtendit, vt per excellentiam; illa appelletur *electa vt Sol*, cum quo ſingularem habet ſimilitudinem. Nam ita reliquos Sanctos excellit, (teſte Petro Damiano) ſicut Sol reliqua excellit aſtra, in cuius præſentia videntur non eſſe, ob exceſſum eius ſupra illa.

Serm. 140.

ſerm. de Aſſumpt.

3. Ex quo fit, vt iſta virgo ſanctiſſima ſemper fuerit ſupra puritatem & pulchritudinem plenæ lunæ fundata, incipiens vitam ſuam ab eo puritatis gradu, quem reliqui ſancti in fine vitæ ſuæ obtinuerunt, fruendo ex priuilegio ſingulari in terra, ea puritate, quam habent ij, qui ſunt in cœlo; vtpotè quæ nullum vnquam habuerit peccatum, nec originale, nec actuale, nec imperfectionis alicuius veſtigium, nec aliquam inconſtantiam, quæ plenitudinem lucis & ſplendoris eius imminueret, iuxta id quod ſcriptum eſt, quod b *Thronus* Chriſti, mater ſcilicet eius ſanctiſſima (vt interpretatur S. Ioannes Damaſcenus) eſſet *ſicut ſol in conſpectu Dei, & ſicut luna perfecta in æternum*, imitata ſcilicet ſolis magnitudinem, perfe-

b Pſal. 88. 38.

Lib. 4. fidei. c. 15.

perfectæque lunæ pulchritudinem, & vtrumque in æternum.

4. HINC etiam ortum eſt, vt ſtellis duodecim eſſet coronata, quæ ſignificant totam multitudinem virtutum; & Sanctorum, qui in eis eluxerunt. Ipſa enim Virgo ſingulari eminentia in omnibus reſplenduit, ad ſupremum ſingularum gradum perueniens, vt cęteri omnes ab ea illas diſcerent. Quamobrem non ſolum duodecim Apoſtoli; ſed omnes quoque Martyres, Doctores, & Virgines, ac reliqui ſancti eorum ſucceſſores, ſunt huius Dominæ corona bonus ſiquidem diſcipulus (teſte Apoſtolo) e *corona* eſt ſui magiſtri. illa autem fuit omnium Magiſtra, quæ ſuis exemplis & orationibus iuuit illos, vt ſancti eſſent. O Virgo clariſſima, Sanctorum Sancta, & miraculum miraculorum, ac prodigiorum mundi, fac me ſtellam aliquam capitis tui: docens me ita vitam tuam meditari, vt meam cum illa conformem.

e Phil. 4. 1.

§. 4.

Quod Sanctorum exempla doceant nos modum vtiliter orandi.

EX prædictis omnibus deducitur, quod ad perfectè diſcendam Spiritus ſcientiam, de qua agimus, ſit medium valdè efficax, aſpicere in libris viuis Sanctorum, modum orandi & meditandi, quo illi ſunt vſi; ſi ingenuè ſtatuamus, eorum exempla imitari. per eos enim ſolet Deus ſtupendas facere muta-

tiones: infirmos animando, vt ad ſanctitatem & perfectionem eorum adſpirent, & verò etiam perueniant: ſiquidem a *manus Domini* (vt ait Iſaias) *non eſt abbreuiata, vt ſaluare nequeat*, & nos Sanctos efficere: qui omnes exhortatur, vt tales ſint, cùm dicit: b *ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum.* Vt vero animum reſumas ad tantam perfectionem, modumque teneas, quo eam aſſequaris, memor eſto myſticæ illius mutationis, quam Samuel Sauli prædixit his verbis: c *venies in collem Dei, vbi eſt ſtatio Phyliſtinorum: & cum ingreſſus fueris ibi vrbem, obuium habebis gregem prophetarũ deſcendentium de excelſo, & ante eos pſalterium, & tympanum & tibiam & citharam, ipſoſq; prophetantes: Et inſiliet in te ſpiritus Domini, & prophetabis cum eis; & mutaberis in virum alium.* Quod totum ita illi euenit, *vt videntes*, præ admiratione *dicerent ad inuicẽ: quænam res accidit filio Cis? num & Saul inter prophetas?* in quo euentu adumbrata mirificè inuenies ſpiritualia Sanctorũ exercitia; & admirandos effectus, quos eorũ exempla efficiũt. In primis enim ſtudent, frequentiſſimè aſcendere ad collem Dei, in quo (vt ait S. Greg.) occupatur in lectione ac meditatione myſteriorũ, quæ ſunt in diuina ſcriptura, & ab eo colle (qui etiam d *thuris* appellatur) feruentes ſuas orationes dirigunt in cœlũ. Et in hoc aſcenſu ſeipſos inuicẽ comitantur, ſicut in deſcenſu: vt inuicẽ ſe ſuis exemplis iuuent, & ad feruorem in ſuis exercitijs prouocent: ad eũ modũ, quo

a Iſai. 59. 1.

b Leuit. 11. 44 & c. 19. 2

c 1. Reg. 10. 5

1. Lib. 4. in 1. Reg. c. 4

d Cant. 4. 6.

e *Seraphin clamabant alter ad alterũ:* & f *ſancta quatuor animalia, alis ſuis inuicẽ percutiebant*, quaſi ſeipſa incitarent ad exercitia diuinarum laudum; & ad volatum ſpiritus, vt myſteria diuina contẽplarentur. Et quoniá in hoc colle ſtatio eſt Phyliſtinorũ, eò quod plurimi ſint hoſtes oppugnantes orationem, & contẽplationem, Sancti ſe mutuò iuuant, vt illis reſiſtentes, in ſanctis ſuis exercitijs perſeuerent.

e Iſa 73. f Eze c 1. 24 S. Greg. l 24. Mor. c. 6.

SVPRA hunc collem conſtituti ſancti in ſua meditatione, quatuor internè exercent affectuũm & valdè efficacium propoſitorũ genera, tanquam quatuor muſica inſtrumenta pulſantes non terrena ſed cœleſtia: quia Scriptura vocat *pſalterium, tympanum tibiam*, & *citharam*. *Primi* affectus ſunt doloris & contritionis, quaſi tibiam inflantes, quarum vſus olim erat in exequijs defunctorum: lugent. n. ob ſua & proximorum, qui vita gratiæ priuati ſunt, peccata. Hos affectus ſequuntur propoſita mortificationis, quę per tympana, ex animalium pellibus exſiccatis, fortiterq; tractis cõfecta ſignificantur: quia decreuerunt carnem caſtigare ac domare, vt trahatur vltra, id, quod ipſa vellet; & ſeipſum dedat ſubijciatq; ſpiritui. Exercent deinde feruentia obedientiæ deſideria, pulſantes pſalterium decem chordarum, cum eo animi firmo decreto, vt perfectè impleant decem legis mandata, reliquaque præcepta, & conſilia, quæ ad ipſius ſtatum pertinent. Ac denique citharas pulſant cum iubilo & cordis exultatione,

2.

Ex S Greg.

ob ea beneficia, quæ à Deo accipiunt, & in poſterum accipere ſperant.

3. ET vt horum animi propoſitorum efficacitas magis appareat, quoniam non ſemper poſſunt in alto eius collis hærere, nec in ſua recollectione ſemper eſſe: cùm inde deſcendũt prodeuntque in publicum, portant ſecum eadem inſtrumenta in manibus, magna induſtria ea pulſantes, exercentes videlicet magno feruore, quod facere propoſuerunt. prodeunt verò etiam prophetantes, verbis ſcilicet & operibus laudantes Deum; eius magnalia prædicantes exemploque ſuo oſtendentes, quod ſint contemnenda temporalia, & æterna quærenda, quæ retro ſunt, obliuioni tradenda; & ad ea, quæ ſunt ante, aſpirandum. Hæc enim altiſſima eſt, & vtiliſſima prophetia, quæ diſcitur in colle orationis & meditationis.

O FELIX contemplatio, quæ ad tantam eleuas altitudinem? ô muſica paradiſi? ô cœleſtis cantus, Deo gratus, Angelis admirabilis, & Eccleſiæ vtilis, iuſtis iucundus, ſæcularibus ſtupendus, & potens ad corda omninò mutanda? ô felices prophetæ in huiuſmodi exercitijs occupati? ô quam eſt ſuauis muſica veſtræ obedientiæ, & mortificationis, in qua caro concordat cum ſpiritu, & humana voluntas cum diuina? ô quam ſunt dulces veſtræ lacrymæ? quam amabile veſtrum gaudium, & veſtrum exemplum ad corda mutanda potens? ſuauitate enim veſtræ muſicæ malignos ſpiritus terretis, diuinum verò ſpiritum è cœlo attrahi-

Digitized by Google

trahitis, qui corda mutat ex terrenis in cœleſtia, faciatque illa vobis ſimilia.

QVEMADMODVM enim, cũ primum vidit Saul prophetas prædictos, ſpiritus Dei venit ſuper eum, mutauitq; virum in alterum illis ſimilem: Ita licet ſis improbus, durus, aut valdè remiſſus, ſi frequenter conuerſeris cum his viris ſpiritualibus, & contemplationi deditis eorum aſpiciendo exempla, aut in libris attẽtè legendo, veniet ſuper te ſpiritus Dei cum ſanctis ſuis inſpirationibus, & impulſibus internis, commutabitque cor tuum, alliciẽdo illud ad ſimilia exercitia; tibique perſuadendo, vt eadem inſtrumenta muſica arripiens, ea pulſes, ſicut prophetæ, factus illis ſimilis, cum tanta omnium, qui te prius nouerant, admiratione, vt mutuò ſibi dicant: *quid eſt hoc quod accidit filio Cis?* & quomodo *Saul eſt inter prophetas*? quis hunc hominem ex carnali in ſpiritualem tranſmutauit; ex tepido in feruẽtem; ex terreno in diuinum? Quis eum tam repentè in alium virum mutauit? & qus talem fecit mutationem? Tuæ ſunt Deus meus, iſtæ mutationes, & à tua dextera proueniunt: licet media adhibeas, ſocietatem viuorum contemplantium, & exempla clariſſimarum eorum virtutum. 4.

O HOMO tepide, durique cordis, ſi vis à Deo mutari, fieriq; ſicut vnᵒ ex hiſce viris ſanctis, coniungere illis, lege in viuis hiſce libris, diſce formam orandi, quam te ſuis exemplis docent; aſcende cum eis ad collem Dei,

CAPVT X.

INCIPIMVS AGERE DE perfecta IESV CHRISTI *Domini noſtri cognitione, quæ obtinetur meditando viuum ipſius vitæ librum: proponuntur ſummatim omnia eius myſteria, & virtutes.*

EXCELLENTISSIMVS maximeque naturæ noſtræ accommodatus liber, ad ſtudendum myſticæ ſpiritus ſcientiæ, & ad perfectam contemplationem aſcendendum, eſt IESVS CHRISTVS Seruator noſter, DEVS & homo verus, in quo ſimul eſt, quod eſt Dei excelſum, & quod eſt hominis infimum: qui de ſe dixit: a Ioan. 10. 9. *Ego ſum oſtium: per me, ſi quis introierit, ſaluabitur: & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet.* Sic nobis ſignificans: ſe vnicum eſſe medium obtinendi veram ſalutem, & vitam æternam; paſcuaq; perfectæ cognitionis, amoris, omnium virtutum, donorum, & ſolatiorũ ſpiritualium. Per hanc portam ingrediendum eſt nobis, ad contemplanda arcana, & inuiſibilia eius diuinitatis; & exeundum ad

contemplanda externa, & viſibilia eius humanitatis; ingrediendo & egrediendo frequẽter: quia ſemel id facere non ſufficit, ad cognoſcendum quicquid in Chriſto eſt: & quotidie opus eſt nouam refectionem accipere. Et ſimul oportet ingredi & egredi, quia non ſatis eſt externa cognoſcere humanitatis, niſi cognoſcas etiam interna diuinitatis: nec benè poteris cognoſcere interna diuinitatis, niſi tranſeas per externa humanitatis. Nam vita æterna, totaque noſtra beatitudo conſiſtit in hoc, vt fide viua vtrumque credamus, & perfecta beneuolaque cognitione vtrumque cognoſcamus. Nam qui ea non nouerit, non poterit in cœlum intrare: b *ſine fide*, qua creditur quis Deus ſit, & quis Chriſtus, *impoßibile eſt placere Deo*, & ſalutem habere, & vitam ſpiritualem, Et, vt dixit S. Petrus; c *non eſt aliud nomen ſub cœlo, in quo oporteat nos ſaluos fieri, niſi nomen Ieſu.* Nam viua huius Saluatoris fide, ſalui facti ſunt legis antiquæ iuſti, quamuis non fuerit illis adeò expreſſa, atque eſt nobis.

Ioan. 17. 3.
b Heb. 11. 6
c Act. 4, 12.
S. Thom. 2. 2 q. 2. a. 7.

§. I.

Myſteria Saluatoris ſecundum eius humanitatem.

PRO HVIVS materiæ fundamento præmittimus, vitam CHRISTI Domini noſtri, eiuſque myſteria, ſicut in libro æternæ ſapientiæ erat præordinatum, iuxta ea, quæ in ſacra Scriptura con-

S. Hilar. Præfat. in Pſal. S. Greg. l. 4. Dialog. c. 42.

continentur, eſſe ſicut illum a *librum* quem Sanctus Ioannes *vidit in dexter ſedentis ſuper thronum, ſcriptum intus & foris*; plicatum ad inſtar membranæ ex vtraque parte ſcriptæ; *ſignatum ſigillis ſeptē & nemo poterat neq; in cœlo, neq; in terra, neq; ſubtus terram, aperire librum, donec Agnus, qui ſtabat tanquam occiſus, venit & accepit de dextra ſedentis in throno librum, quem aperuit*, ac reſignauit. Vita enim Seruatoris noſtri ſcripta fuit characteribus excellentiſſimarum perfectionum, ac virtutum, tàm ex parte interiori diuinitatis ſuæ, quàm in exteriore humanitatis; ſicut etiam in interiori ſanctiſſimæ eius animæ, & in exteriori ſanctiſſimi corporis: quod totum accepit de manu Dei. Nam ab æterno patre per æternam generationem accepit, quod habebat quà erat Deus; & ab eiuſdem omnipotentia, quod fecit, accipiendo formam hominis. Id quod totum, ante eius Incarnationem, erat inſtar libri clauſi, & ſigillis multis obſignati, ita vt plebs antiqua non ſciret diſtinctè legere, aut intelligere quod in eo latebat; licet omnes viderent ſeptem ſigilla prophetias videlicet parabolas, ſacrificia, ceremonias, ſacramenta, ſtupendi euentus, & varij qui inſtar imaginum & figurarum referebant id, quod poſtea erat venturum. Hæc ſigilla reſignauit Agnus filius Dei viui, cum producere cæpit in lucem myſteria vitæ ſuæ, quæ ſub illis latebant: quæ licebit educere ad ſeptem potiora, quæ Sancta Eccleſia nobis proponit in ſeptem ar-

a Apoc. 5. 1.

baptiſmo, vbi cœli aperti ſunt, Paterq; & Spiritus S. teſtimoniũ dederunt diuinitatis & Sãctitatis ei⁹ & paulò poſt (vt refert S. Luc.) g *cũ intraſſet in Synagogã traditus eſt illi liber* claus⁹ quẽ ille aperuit, & vt *reuoluit illũ inuenit locũ*, apud Iſaiã, qui de eius in mũdũ aduentu ad prędicandũ Euangeliũ loquebatur: dixitq; omnb. *hodie impleta eſt hac Scriptura in aurib. veſtris.* Et ex eo quod videtis & auditis ſublatũ eſt ſigillũ, quo illa erat clauſa. Hoc modo perrexit in ſua pdicatione cũ clariſſimis miraculis & horrẽdis pſecutionib. ac laboribus, donec inimici ei⁹ ex odio & inuidia de morte ei inferẽda egerint. à quibus fuit captus, flagellis cæſus, ſpinis coronatus, ac deniq; cruci affixus: in qua paulo antequã expiraret, aliquid aceti deguſtauit, vt ſcriptura impleretur, quę ea de re loquebatur; & ſtatim dixit: h *cõſummatũ eſt*, quicquid, ſ de me erat prædictum, & ſcriptum: ac proinde totum iam manet manifeſtum & explicatũ in cuius teſtimonium i *veũ templum* quod Sãcta Sãctorum tegebat, *ſciſſum eſt medium à ſummo vſque deorſum*: vt intelligerentur eſſe k *propalata* myſteria, quæ eouſque erant ibi occulta & figurata: & cuiq; licere iam illa videre, & intelligere.

g Luc. 4. 17.

h Ioan. 19. 30

i Matt. 27. 51.

k Heb. 9. 8.

SED ſtatim atq; expirauit aperuit *quartũ* ſigillũ cũ anima eius ſanctiſſima verbo diuino vnita ad inferos deſcendit, penetrans inferiores partes terræ, vbi ſuæ paſſionis virtute infernales portas aperuit: ſuoſq; captiuos libertate donauit, magnaq; victoriã ac triũpho cũ eiſdẽ

inde

5. inde exiuit. Tertio die *quintum* aperuit ſigillum, dum ſanctiſſima illa anima ingreſſa ſepulcrum, corpori in eo iacenti ſe coniunxit: & exiuit nobilis iſte triumphator ingenti gloriâ renouatus, triumphans de morte, & peccato, de inferno, & Principe huius mundi; certa reddens teſtimonia ſuæ glorioſæ Reſurrectionis, l *interpretans* (vt ait S. Lucas) *quæ in omnibus Scripturis de ipſo* occulta *erant, & aperiens ſenſum diſcipulorum, vt ea intelligerent.*

l Luc. 24. 27. 32. 45.

6. POST dies quadraginta *ſextum* aperuit ſigillum: aſcendens propriâ virtute in cœlum, ſecumque ducens captiuos, quos è limbo eduxerat; ſingulos collocans in throno gloriæ, quam quiſque eſſet promeritus: ipſe verò ſedit ad dexteram Dei patris, apud quem noſtrũ agit aduocatum; & vterque mittit nobis Spiritum Sanctum cum ſtupendis gratiæ ſuæ donis, ad perficiendam conuerſionem & ſanctificationem animarum. in quo munere, ad finem vſque mundi perſeuerabit, quando tandem aperietur *ſeptimum* ſigillum Iudicij, quod ex parte eſt iam apertum. magna enim claritate, & abſque ænigmate, vmbris aut figuris, aduentum ſuum ad iudicium in magna gloria & maieſtate prædicauit ac prædixit, explicans circumſtantias præcipuas futuri Iudicij, reſurrectionem corporum, & ſeparationem Iuſtorum ab impiis; ſententiam in fauorem illorum & contra hos eiuſq; executionem. Quamuis occultum ſit adhuc, quando illa dies futura ſit; quæ vbi aderit, erit liber omninò apertus, ita

vt omnes

vt omnes in vniuerſum homines in valle Ioſa-
phat ſint viſuri magnitudinem & maieſtatem
Seruatoris ſui, vt impij confuſi maneant; exul-
tent verò iuſti.

HAEC ſunt myſteria ſeptem, & præcipui
humanitas Chriſti D.N. articuli, quos antiqui
confusè & implicitè credebant, ſub varijs fi-
guris: ſicut qui libri ſigilla vident, ſed nõ quod
intus ſcriptum continetur. Qui autem in le-
ge noua viuimus eadẽ explicitè ac diſtinctè vi-
demus: quia ſigilla ſunt iam aperta; & ipſe Sal-
uator omnia eſt executus, ſicut diximus. Fide
itaq; explicitâ valde, ac diſtinctâ ea credimus
& intelligimus, ſicut in ſanctis Euangelijs re-
uelata ſunt & expreſſa: quæ eſſe nobis debent
continua meditationis noſtræ materia, vt pe-
netremus & ſentiamus, quod in ſingulis ſcri-
ptum eſt intus & foris: interiora ſcilicet diui-
nitatis & exteriora ſacratiſſimæ humanitatis
eiuſq; opera heroica, corporis labores, & ani-
næ virtutes atque affectus. Quare neceſſe eſt,
eundem agnum Ieſum Chriſtum, qui librum
nunc toti populo Chriſtiano aperit, eâ ratio-
ne qua diximus, in particulari ſingulis no-
ſtrum eum aperire; & internem diuina ſua il-
luſtratione manifeſtare, quę in ſingulis myſtè-
rijs continentur, quod faciet ipſe liberaliſſimè
niſi nos ipſi nobis deſimus. decet tamen nos re-
cognoſcere felicem noſtram ſortem, quæ no-
bis in lege gratiæ exiſtentibus obtigit: quod mMatt. 13. 16 Luc. 10. 23.
ſcilicet legere ac meditari poſſimus in hoc li-
bro adeò diſtinctè. m *Beati* enim (inquit ipſe

Salua-

bi vltimum inter alios locum. Hoc itaq;, quod obſignatum erat in libro perfectionis, & ſanctitatis, reſignauit agnus Chriſtus Ieſus, factus ipſe pauper & humilis pro nobis: docenſq; ſuos diſcipulos, eãdem paupertatem, & humilitatem amplecti, vt ipſum imitarentur; in ea enim ipſos inuenturos perfectionem & beatitudinem temporalem & æternam.

MOX *manſuetudinis* ſigillum aperuit, dicens: *Beati mites: quoniam ipſi poſsidebunt terram.* idque declarans, docuit; reprimendos eſſe iræ motus, non exteriores tantum, ſed etiam interiores, auertendo omnem contentionem, tolerando contemptum, condonãdo iniurias; noſq; promptos offerendo, ad nouas potius tolerandas, quam vindicandas antiquas: vt d *ſi quis te percuſſerit in dextram maxillam tuã, præbeas illi & alteram*, ſcilicet percutiendam: d Matt. 5. 39
& *ſi quis tuam tunicam velit tollere, dimittes ei & pallium*: res temporales potius, honorem & vitam cupiens perdere, quam veram ſanctitatẽ & Iuſtitiam lædere.

APERVIT deinde tertium ſigillum dicẽs: 3.
Beati qui LVGENT: *quoniam ipſi conſolabuntur*, non enim veram conſolationem conſiſtere in ludendo, & ridendo, ſicut mundus exiſtimat; ſed in peccatis noſtris lugendis & pœnitentiâ eorum ſubeundâ; caſtigando carnem, & compellendo eam intrare per anguſtam mortificationis portam: cogendo illam ad tollendã crucem ſuam; & ſi opus ita erit, etiam ad moriendũ in ea. Et ne hoc ipſum cum triſtitia tædioq.

cerent angelicam: perfecteque ſpirituale & dignam, quæ poſſet videre Deum, eoq; frui in terra dulci contemplatione, quæ maiori claritate poſſidetur in cœlo.

DENIQVE aperuit ſeptimum ſigillum, qui fructus eſt charitatis, proprius filiorum Dei: *beati* (inquit) *pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*: ſic declarans, beatitudinem noſtram conſiſtere in perfecta vnitione, paceque, & cõcordia cum ipſomet Deo, & cum proximis noſtris; & in eo, quod omnibus noſtris viribus iuuemus, vt & illi cum Deo, & inter ſeipſos ſint conformes, & inuicem ſe diligant in Deo, & eidem ipſi Deo: quo diuina eius gloriâ dilatetur, creſcatque in ſanctitate corpus Eccleſiæ myſticum. Et quoniam in executione omnium harũ virtutũ magnæ ſunt contradictiones, cõcluſit dicens: beatos eſſe, qui PERSECVTIONEM PATIANTVR PROPTER IVSTICIAM, ob conſeruandã. ſ. virtutem & ſanctitatẽ prædictã, ita vt, ſi fortiter patienterq; in ea perſeuerent, manſuri ſint in poſſeſſione regni cœlorum plenè fruentes omnibus prædictis præmijs. 7.

HAE ſunt præcipuæ virtutes, ſcriptæ in libro vitæ Chriſti Domini noſtri, qui in ſeipſo illas produxit in lucem; eas exercens à tempore Natiuitatis ſuæ in ſpecu Bethlehemitica, vſque ad mortem in cruce: vt omnium illarum exemplum nobis præberet, iuxta prophetiam Iſaiæ, cui DEVS loquens de vnigenito filio ſuo dixit: e *ſume tibi* e Iſai. 8.

librum grandem (LXX. dicunt: *grandem, & nouum*) *& ſcribe in eo ſtylo hominis*, quæ ventura ſunt. Hoc ſignificans, quod filius eius Sanctiſſimus futurus eſſet inſtar libri cuiuſdã magni & noui; magni in ſanctitate; noui in modo eã exercendi: in quo ſcribenda eſſet perfectio ſtylo hominis, magnis ſcilicet claris, & patentibus characteribus, virtutum conformium naturæ hominum; ita vt omnes à maiore ad minorem poſſent legere, intelligere, & in praxin eas deducere: ſimul indicans, quod vera perfectio & ſanctitas tunc in eiſdem virtutibus cõſiſtere cenſebuntur, ſi erunt illis ſimiles, quas in diuino hoc libro ſcriptas viderent. Et quidẽ fuimus tam felices, vt librum hunc apertum & extenſum videremus, præcipuum noſtrum ſtudium eſſe debet, quotidie in eo legere ac meditari; conando aſpicere, ruminare & imitari in ſingulis virtutibus interiora & exteriora, quæ illæ complectuntur; præmiumque, quod illis proportione reſpondet: ſicut ſuo loco de octo beatitudinibus diximus, & poſtea aliquid etiam earum declarabimus.

Infra Tract. 4. c. 2.

SED non præteribo ſilentio, quod S. Hieronymus perpendit: prophetam Iſaiam, ad ſcribendum prædictum librum ſtylo hominis, adhibuiſſe duos teſtes, *Vriam*, quod ſignificat lumen aut ignem Domini; & *Zachariam*, quod Dei memoriam ſignificat. Quid autem hoc aliud fuit, quam vt te doceret: ad legendum & meditandum vtiliter myſteria & virtutes Saluatoris, opus eſſe lumine cœli, &

3. part. Medit. 11. In Iſaiæ 8.

igne

& igne Spiritus Sancti, cum memoria præſentiæ Dei. hac enim luce intelliges, quæ legeris, & meditaberis: & eo igne accenderis deſiderio illud imitandi & opere exequendi. & hac memoria Domini te aſpicientis, diligentius attendes, quid agas. O mundi Saluator, qui ſimul es liber, & Magiſter; auxiliator, & teſtis; lux & ignis: aſſiſte mecum, ad legendum, & meditandum myſteria & virtutes tuas: comitare meam memoriam, illuſtra intellectum, & ita accende voluntatem, vt, quod meditabor, intelligam: quod intelligam, amem; & opere exequar, quod amabo. Amen. Arias ment.

§. 3.

Myſteria & perfectiones diuinitatis.

ADHVC multò eſt altius & excellentius, quod Chriſtus Seruator noſter reuelauit de ſua ipſius diuinitate, eiuſq. infinitis perfectionibus. Nam de illa quoq. dicere licet, ꝙ ſit liber ſcriptus intus & foris: ſed ſigillis ſeptem obſignatus, quo ad multa valde arcana & admirabilia, quæ in lege antiqua adeò explicata non erant: donec idem agnus Ieſus Chriſtus, librum eum aperiendo, reuelauit. iuxta id ꝙ eius Euangeliſta de eo dixit: a *Deum nemo vidit vnquam, Vnigenitus filius, qui eſt in ſinu patris, ipſe enarrauit.* a Ioan. 1. 18.

Et quamuis multa nobis myſteria reuelauerit, quædam, quæ ſpectant ad interiora ipſiꝰ diuinitatis. quædã quæ ad eius operationes ex-

ternas, quæ ab ea procedunt omnia tamen reuocari poſſunt ad ſeptem myſteria, ſiue articulos ipſius diuinitatis, quos Eccleſia in hũc modum proponit.

1. PRIMVM aperuit ſigillum æternæ ſuæ generationis, reuelans nobis, ꝙ Deus ſit verè PATER infinitæ maieſtatis, non habens ab alio
2. principium; ſed in æternitate ſua, per notitiam ſui intellectus, generat diuinum VERBVM,
3. quod eſt eius filius. Etiam manifeſtauit arcanum proceſſionis SPIRITVS Sancti, qui à Patre & filio procedit per amorem, quo æternum ſe amant. Et quamuis tres ſint perſonæ re
4. ipſa diſtinctæ, VNVM tamen idemque ſunt in diuinitate, cum ſumma æqualitate in omnibus ſuis perfectionibus, ita vt omnes tres ſint VNVS idemque DEVS, in vna æternitate & bonitate, ita vt vnus altero non ſit antiquior, ſapientior, potentior aut ſanctior; ex quo prouenit, vt omnes tres ſummam habeant in operando vnionem: quia ſicut cognoſcunt, volunt & poſſunt vnum & idem: ita abſq; vlla diuiſione, illud idem operantur: & omnes tres ſunt VNVS idemq; CREATOR, gubernator, &
5. proſpector mundi. Verũ præ alijs nobis mani-
6. feſtauit indulgentiſſimã ſanctiſſimæ Trinitatis prouidentiã, circa ſalutẽ hominũ, per filij INCARNATIONEM: in qua omnes tres perſonæ infinitam ſuam charitatẽ, & miſericordiã ſummæ Iuſtitiæ coniunctam, manifeſtarunt. Neq;.n. Pater potuit amplius nos amare, quam dando nobis filium ſuum vnigenitũ, qui nos re-

dimeret; nec potuit filius amplius noſtri commiſeratione affici, quam in ſe ſuſcipiendo pœnas quibus ſatisfaceret pro noſtris culpis. Quia eius Iuſtitia non voluit culpas condonare, niſi æqualis pro eis ſatisfactio ipſi offerretur: quod cùm homo præſtare non poſſet, ipſemet factus eſt homo, vt pro eo ſolueret quod ille debebat. Et ipſe Spiritus S. inuiſibiliter venit, vt huius Saluationis ſit executor, ſuis nos præueniens inſpirationibus ad credendum, orandum, & operandum ſicut oportet: communicando nobis in magna abundantia admirabiles ſuæ gratiæ theſauros. Ac deniq; ipſemet Deus vult eſſe 7.
GLORIFICATOR, & præmium ſuorum electorum, cœlos ſuos omnibus aperiendo, & ad claram ipſiuſmet diuinitatis viſionē admittendo: vt eodem modo ipſi ſint beati, quo ipſe beatus eſt; & eiſdem bonis fruantur, quibus fruitur ipſe.

HAEC ſeptem myſteria, ſicut poſita ſunt, nobis reuelauit Seruator noſter; debentq; eſſe materia noſtræ meditationis, & contemplationis, cum deſiderio cognoſcendi, & amandi magnū hūc Deum, Trinum & vnum; eiuſq; exemplares virtutes, quo modo imitari poſſum⁹, æmulandi. Sed vt ipſe Euangeliſta S. Ioannes multis lacrymis impetrauit, vt agnus, ipſo præſente librum aperiret, vt legere poſſet & intelligere: b *quia nemo poterat neq; in cœlo, neque in terra, neque ſubtus terram aperire librum: neque* dignus erat qui *illum reſpiceret*, ita fatendum tibi eſt, ſolum ſaluatorem dare b Apoc. 5.

tibi poſſe veram cognitionem & æſtimationẽ altiſſimorum horum myſteriorum;neq; te aut creaturam vllam poſſe per ſeipſam ea aſſequi; lacrymis verò ac ſuſpirijs ſupplicare illi oportet,vt illa tibi aperiat,& intra tuum Spiritum reuelet:alioquin clauſa tibi & velata remanſura. O agnus Dei,qui habes clauem Dauid & c *quod tu aperis,nemo claudit;& quod tu claudis,nemo aperit*:ſupplex te oro, vt claue diuinæ tuæ ſcientiæ intelligentiam mihi altiſſimorum myſteriorum tuorum aperias,vt ea intelligam,eoque modo ſentiam, quo tu illa reuelaſti ; & aſſequar finem,ob quem illa nobis aperuiſti. Amen.

Apoc.3.7.

CAPVT XI.

PERNICIOSAM ESSE IGNOrantiam eius quod eſt Deus & Chriſtus Seruator noſter : & perfectam eius cognitionem conſiſtere in transformatione quadam Spiritus noſtri in viuam eius gloriæ imaginem; & qua ratione hæc transformatio fiat; & quæ eius excellentia.

ETIAMSI Chriſtus Dominus noſter librum hunc,vt prædictum eſt,aperuerit,quidque in eo contineretur, ſtylo adeò familiari de-

clararit,

clararit, vt qui viua fide illum voluerit a *legere, percurrere poſſit*, ſine periculo offenſionis: multi tamen fuerunt, qui non potuerunt illum legere; ſed adhuc illis eſt adeò occluſus, atque ſi recluſus non fuiſſet; eò quod duplici graui ignorantia laborent: altera verò Chriſti Seruatoris mundi; altera b *ipſiuſmet Dei*, admiſcentes mille errores ijs, quæ de illis audiuerunt. quorum miſeriam deplorabat Apoſtolus dicens: c *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit, non obedire veritati, ante quorum oculos* Iesvs Christvs *præſcriptus eſt*, & ſentētia in ſcriptis lata ad mortem damnatus? aut (ſicut S. Chryſoſtomus ait) qui habetis coram vobis Chriſtum, tanquam ſcripturam & picturam, in qua legeratis veritatem Euangelij eius? ô quam eſt plenus mundus huiuſmodi inſipientibus, qui videntur faſcinati, & quaſi abſorpti à bonis delectabilibus terræ, nec habent oculos, vt videant myſteria cœleſtia? Sed quid mirum, quod miſer homo ignorantiæ ſui ipſius, qua laborat, cùm adeò ſibi ſit coniunctus, hanc quoque miſeriam adiungat, vt etiam ſui Creatoris & Saluatoris ignorantia laboret? Et ſi magna incommoda ex priori ignorantia proueniunt, vt ſupra diximus: multò maiora prouenient ex poſteriori. Vt enim ait Apoſtolus: d *Qui ignorat, ignorabitur*. quaſi diceret, qui Deum & Chriſtum non nouit: neq; ab ipſis cognoſcetur, cognitione ſcilicet approbationis, qua ſuos electos cognoſcit. potius in die nouiſſimo, dicet illi:

a Habac. 2. 2
Iſa. 8. 1. 16

b Cor. 15. 34

c Galat. 3. 1.

d 1. Cor. 14. 38

e Matt. 25. 12 e *neſcio vos.* Nam ſicut f *vita æterna eſt, vt co-*
f Ioan. 17. 3. *gnoſcatur benè Deus, & Ieſus Chriſtus, quem illę miſit*: ita erit mors æterna, quod ijdem nō cognoſcantur; ſed ignorentur. ex quo innumera mala & peccata proueniunt, ſicut ipſemet Dominus dixit:
g Iere. 4. 20. g *vaſtata eſt omnis terra, quia ſtultus populus meus me non cognouit*:
h Iſa. 5. 13. h *& propterea captiuus ductus eſt: quia non habuit ſcientiam.* Eſto.n. multas alias habeat ſciētias, ſi hæc illi deſit, idem eſt, ac ſi nullam haberet. Nam huius ignorantia captiuus ducetur à ſuis hoſtibus dœmonibus, ligatus propriarū paſſionum catenis, proprijſque peccatis irretitus & eijcietur à terra promiſſionis, quæ eſt Eccleſia; vt transferatur in Babylonem æternæ confuſionis, quæ eſt infernus.

§. I.

De duplici ignorantia.

SED quoniam miſeria noſtra tanta eſt, vt ignorantia ſubmerſi, exiſtimemus, nos ea carere; aduertendum eſt, duplicem eſſe ignorãtiam ſiue errorem circa Deum & Chriſtum Dominum: alteram ſpeculatiuam, alteram practicam.

1. PRIMA lędit fidem, cùm deeſt vera cognitio eius, quod illa credendum præſcribit; aut eſt aliquis error contra id, quod reuelatum eſt
1. Cor. 8. 4. de Deo, & Chriſto D.N. Talis eſt ignorantia, qua laborant miſeri Hæretici, ac Iudæi, qui etſi non fabricant ſibi ſicut gentes Deos aureos, & argenteos, qui ſint imagines falſorum

Deo-

Digitized by Google

Deorum;in ſuo tamen intellectu tales formāt cogitationes & conceptus, vt illi non ſint imagines veri Dei, veriq́ue Chriſti Seruatoris noſtri; ſed inania idola Dei alicuius, & Chriſti ficti, ab eorum ignorantia adinuenti. Si enim faciunt conceptum alicuius Dei, qui non ſit ſpiritus, ſed corpus;aut qui non ſit trinus in perſonis; aut qui creaturarum non habeat prouidentiam; aut talis Chriſti, qui ſit purus homo,& non Deus;aut qui non habeat verum corpus,ſed fictum: hoc totum eſt idolum. quia non eſt in mundo talis Deus;nec talis Chriſtus ſicut iſti,quem illi fingunt,& cuius cauſa Deū verum contemnunt,quem ignorant: quia, vt dixit S. Apoſt. Iudas: k *Quæcunq́; ignorant blaſphemant*; negant quod non intelligunt, & loquuntur malè de eo, quod nec credunt,nec nouerunt Et in hodiernum vſque diem Chriſtus D.N.vt prædixit Iſaias,multis infidelibus eſt l *ſicut liber ſignatus* ſeptem ſigillis. Quia ipſamet myſteria infantiæ,eius vitæ, paſſionis, & mortis illos excœcant:vt non credant, eſſe diuinitatem in eo, qui adeò ſe humiliauit: ſicut euenit Iudæis, qui Meſſiæ, quem ſperabant, conceptum quendam ſibi formauerant, cum mille erroribus: fingentes ſibi tanquam Regem temporalem, opulentum, potentem, & bellicoſum.cùm autem viderunt Chriſtum adeo pauperem, humilem, & abiectum, non cognouerunt eſſe Meſſiam, ac propterea eum abiecerunt, & affixerunt cruci.

k Iudas in ſua Canon. 10.

l Iſa.29.11.

1.Cor.2.8 Act.3.7.1.

Sed

2. Sed hos omittamus, tanquam gentem ſine Deo, & ſine Chriſto; contra quorum ignorantias agitur in alijs libris: & accedamus ad alteram ignorantiam & errorem practicum, qui eſt multorum fidelium, quibus competit, quod Apoſtolus dixit: m *confitentur, ſe noſſe* DEVM, *factis autem negant*. Et illud ſancti Ioannis: n *Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.* & o *qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum.* quia non nouit ſicut oportet, nec cum ea veritate & puritate, quam in ſeipſo habet: ſed cum multis nebulis & obſcuritatibus, formans conceptum Dei, rerumque eius valdè confuſum & breuem; & admixtis plurimis apprehenſionibus alienis ab eo, quod ipſe habet, & quo dignus eſt. quod mirificè explicat S. Bernardus dicens: omnes peccatores, qui nolunt conuerti, laborare hac ignorantia Dei. Siquidem nullam ob cauſam negligunt, quam quod ſibi fingant grauem & ſeuerum eum, qui eſt pius; implacabilem ac durum eum, qui eſt miſericors; ferum ac terribilem eum; qui eſt mitis & amabilis: & ipſa iniquitas mentitur ſibi, ipſi dum format ſibi idolum pro eo; quod non eſt ipſe, ſed ſtatua aliqua aut fictus Deus, neque enim talis eſt Deus in mundo, qualem ipſius imaginatio eum depinxit. Talis fuit ignorantia, & error pigri illius ſerui, qui p *fodit talentum, & abſcondit pecuniam Domini ſui*: & tempore rationis reddendæ, oſtendit quam finxiſſet ſibi effigiem

m Tit. 1. 16
n 1. Ioan. 2. 4
o c. 3. 6.

Serm. 38. in Cant.

p Matt. 25. 18. 24.

Domi-

Domini ſui dicẽs: *Scio quia homo durus es, metis vbi non ſeminaſti; & congregas, vbi non ſparſiſti; & timens abij, & abſcondi talentum tuũ in terra: ecce habes quod tuum eſt.* Et in hunc modum ſinguli peccatores, deſides, & imperfecti, formant intra ſe Deum quendam, & Chriſtum iuxta ſuam apprehenſionem, aut humorem. Scrupoloſus enim iudicat DEVM valdè exactum, & quorumcunque minimorum rationem habentem; qui anxius eſt, illum imaginatur, quaſi longas moras trahentem in rebus ſuis, quia nõ ſtatim ſuccurrit anxietati ſuę: puſillanimis depingit illũ inexorabilem; ſeuerum in iudicando, & qui illatas ſibi iniurias vlciſcitur; delicatus, illum facit ſibi minimum miſericordẽ, & qui q *multitudinis peccatorum eius ad finem vitæ miſerebitur.* q Eccl. 5. 6.

§.

SICVT tempore, quo Chriſtus Dominus noſter prædicabat varios de ipſo conceptus, quis ipſe eſſet, homines formabant. r *alij* enim exiſtimabant ipſum eſſe *Ioannem Baptiſtam, alij Eliam, aut Ieremiam, aut vnum ex prophetis*: ſic nunc aliqui CHRISTVM cogitant ſeuerum pœnitentem, ſolitarium, ſicut Ioannem Baptiſtam; exiſtimantes, hoc & non aliud eſſe ingenium Chriſti; & neminem ſaluandum, qui talem eum non exiſtimet. alij fingunt Chriſtum ſicut Eliam, qui ignem de cœlo mittat contra peccatores, nec vllum relinquat impunitum, qui contra ipſum aliquid admiſerit, ſed ſtatim vlciſcatur: r Mat. 16. 14.

cuius

cuius contrarium ipſemet dixit duobus diſcipulis valdè zelantibus, qui proprium Magiſtri ſui ſpiritum non ſatis agnouerant: alij Chriſtum Dominum apprehendunt mœſtum, & flentem, ſicut Ieremiam continendo ſpiritum Chriſti in continua triſtitia & lacrymis: quaſi non poſſit vnquam habere lætitiam, qui vel ſemel peccauerit. Hos & huiuſmodi alios falſos conceptus habent multi homines, non quod Chriſtiani talia de Chriſto aut Domino Deo credant, ſed quod ipſorum opera teſtimonium dent harum fictionum, à vero aberrantium: qui agunt tanquam qui ſuas actiones talibus phantaſijs moderentur. Ex quo prouenit, vt alij in fiducia deficiant, alij in eadem excedant, ac præſumant, alij ſint nimium laxæ conſcientiæ, alij nimium arctæ: omnes tamen in apprehenſione ſua aberrant, quia non eſt in Deo nec in Chriſto, quod ipſi imaginantur.

4. HIS peractis erroribus ſunt alij ſimiles circa virtutes Chriſtianas, earumque valorem. Quamobrem dixit philoſophus: omnem hominem improbum, eſſe ignorantem: & Sapiens ait: *ſerrare omnes, qui operantur malum*. Maximus verò eorum error in eo conſiſtit, q̄ nō habeant æſtimationem, quam debent habere Deo, de eius bonitate, & iuſtitia, de virtute & ſanctitate; & quod non integrum exactumque conceptum faciant de grauitate atque malitia vnius peccati. & ſimiliter ſunt alij errores practici circa præ-

3 Ethic. c. 1.
Prou. 14. 22

S. Tho. 1. 2. q 76. a. 4. ad 1. & q. 78. a. 1 ad 1.

cepta, præmia & pœnas; eò quod non ſatis apprehendant ſuauitatem legis diuinæ, ſed t *fingant* quaſi inacceſſibilem, & vt ait Dauid: *laborem in præcepto*: nec felicitatem cœleſtem, aut inferni atrocitatem; quia horum omnium faciunt conceptus valdè falſos & confuſos. Vt his malis occurras, & hos errores euites, refert plurimum, ſi te ſolicitè exerceas in legendis ac meditandis omnibus, quæ continentur in libro glorioſiſſimæ vitæ ac doctrinæ Seruatoris D. N. ſicut ipſe librum illum aperuit ac declarauit: in quo deprehendes verum conceptum, effigiem, & figuram, quam debeas tibi formare de vero Deo, & eius Chriſto, ac virtutibus, quibus ille glorificatur: ne decipiaris in cognitione eius, quē amare debes ac imitari.

t Pſal. 93. 20

§. 2.

Qua ratione perfecta Dei, Chriſtiq; cognitio formetur.

MODVM, quo perfecta hæc cognitio ſit formanda, mirificè declarauit Apoſtolus dicens: a *Nos reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu*. Gloriam Domini vocat myſteria in quibus ſplendet gloria diuinitatis ac Trinitatis DEI, cum omnibus ſuis excellentijs, & perfectionibus; & gloria IESV CHRISTI,

a 2. Cor. 3. 18

qui

qui ſplendor eſt ſubſtantiæ Patris æter*n*
cum omnibus virtutibus, gratijs, ac doni
quæ elucent in myſterijs diuini huius libr
de quo diximus: quæ ait Apoſtolus, ſpecula
mur, non ſicut Iſraelitæ, qui non potente:
ferre ſplendorem ex facie Moyſis prodeun
tem, aſpiciebant illum velo tectum: & i
hodiernum vſque diem aſpiciunt illi myſte
ria CHRISTI velo tecta, & cortice ſuarur
ſcripturarum; & tanquam librum obſigna
tum ſigillis ſuarum figurarum, & cœremo
niarum externarum: non penetrantes la
tentem in eis ſpiritum: quia non remouen
velum ignorantiæ, & incredulitatis, quod im
poſuerunt duro cordi ſuo: nos autem aſpici
mus hæc myſteria, *reuelata facie*, ſubmot
ſcilicet velo, & ablatis ſigillis, ſicut in ſanct
Euangelio ſunt explicata, quod tanquam li
brum patentem *ſpeculamur*, tanquam in clar
ſpeculo, quod planè oſtendit nobis, quicqui
repræſentat; & ibi vultum videmus Chriſt
glorioſiſſimum, variaſque figuras, quas pr
nobis aſſumpſit, in quas *transformamur*, di
ſcurrentes ab vna in alteram, & ab vno grad
claritatis in alterum, permoti ac directi *à Do
mini ſpiritu*.

Speculari eſt in ſpeculo videre.
S. Tho. ibid Lect 2. & 2.2 q. 180. a. 3. ad 4.

CVM hoc dicit Apoſtolus, obiter nos do
cet, proprietates virorum ſpiritualium, ora
tioni & contemplationi vacantium: in qu
diſcernuntur à tepidis & imperfectis, qui d
his non agunt, aut ea paruifaciunt: fidei e
nim myſteria aſpiciunt tanquam velo & ne

bul

bula cooperta; aut tanquam in ſpeculo vapore aliquo aut pulueribus obducto: in quo non cernuntur diſtinctè vultus hominum, ſed quaſi confusè: eò quod fidem habeant obfuſcatam, culpis & affectionibus terrenis; parumque exercitatam in conſiderandis eiſdem myſterijs, ideoque ſatis ſibi exiſtimant, ſi confusè illa credant; non formantes diſtinctum conceptum eius, quod eſt Deus & Chriſtus, infernus, aut cœlum. Et quoniam non penetrant, quæ intra has res ſunt, eas non ſentiunt; nec dant operam, vt transformentur in diuinam imaginem; nec vt ſequantur, quod fides illis dictat.

At viri ſpirituales has res aſpiciunt vultu aperto & ſine velo aut nebula, & in libro aperto, & in ſpeculo claro, in quo vultus aſpicientium diſtinctè cernuntur; & formatur diſtinctus conceptus eius, quod eſt in illis, iuxta id quod fides de eis reuelauit: quam habent valdè clarificatam, & puram cum mundicia cordis. 1.

Ex quo procedit, vt etiam contemplentur hæc myſteria non vultu, rubore aut pudore cooperto, quaſi erubeſcerent aſpicere opprobria, & contemptus Saluatoris; ſed aperta facie, læta ac ſerena, formantes ſibi conceptum quendam valdè glorioſum de his omnibus: honorem & gloriam eiuſdem Domini, exiſtimantes, non ſolum quod eſt de diuinitate reuelatum, ſed etiam quod geſſit, & perpeſſus eſt in humanitate: de vtriſque enim intelligi 2.

b Ioan.1.14. poteſt, quod dixit S. Ioan. b *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre plenum gratia & veritatis*. & Angeli in eius natali
c Luc.2.14 cecinerunt: c *Gloria in excelſis Deo*. in his enim viſitatibus emicuerunt virtutes & perfectiones præclariſſimæ: & de eiſdem gloriãtur, qui eas benè intelligunt, quas ſibi ipſis præeligunt, & d *gloriantur*, nõ in alia re, *niſi in cruce*
d Galat.6.14 *D.N. Ieſu Chriſti*.

3. HINC eſt, quod cùm hæc myſteria cogitãt & meditãtur, conentur pertingere ad finem principalem ſuæ contemplationis: de quo Apoſt. quod *in eandem imaginem transformantur* eius Dñi, quem meditantur & contẽplantur. participes eius claritatis & ſplendoris cũ magna ſimilitudine: ad modũ, quo ferrum, miſſum in focum, transformatur in imaginem ignis; tantum concipiens ſplendoris, & caloris, vt ignis potiùs videatur, quam ferrum: ſic iuſtus contèmplans diuinitatem, & ſacratiſſimam Chriſti humanitatem, transformatur in diuinam eius imaginem. Infinita enim claritas, pulchritudo, & ſanctitas, q̃ intuetur, & contemplatur, efficit in ipſomet aliam ſimilẽ ingentis ſplendoris, gratiarum, & virtutum, donorumq́; cœleſtium: quæ illum efficiũt valdè ſimilẽ Deo & Chriſto. Et queãdmodũ hic Dñs in ſuis myſterijs varias induit imagines, vt apparet in præſepio, in monte Thabor, & in monte Caluario; in oẽs eas conatur iuſtus ſe transformare eo modo, quo poteſt *à claritate in claritatẽ*. non ꝙ ipſe ſolus poſſit eam trans-

S. Bonauent. de 7. gradib. contempl. tom. 2. in eadem imaginem trãſformamur.

forma-

formationem efficere, cùm dicat Apoſt. *tanquam à Domini ſpiritu*: quia ſcilicet diuini ſpiritus eſt proprius effectus: ſed quod præueniẽti ſpiritui cooperetur omni diligentia poſſibili in hunc modum.

PRIMVM ſupponendũ eſt, intellectũ noſtrum eſſe ſicut aliquem pictorẽ, cuius munus eſt facere imagines, figuras, & effigies rerum omnium viſibilium, & inuiſibilium, quæ ad ipſius notitiam perueniunt; quas imagines appellamus conceptus: quando .n. intellectus noſter aliquid cognoſcit, id ꝙ intra ſe cõcipit, eſt imago & idea quædã ſpiritualis rei, quã cognouit, tanquã prolem, quæ etiam ab ea producitur. Quamobrem dixit S. Ioan. e *nos* in cœlo *futuros ſimiles* Deo; *quoniã videbimus* (inquit) *eum ſicuti eſt*. ſignificans, viſionem Dei claram eſſe quandam ipſius Dei ſimilitudinem effigiatam in ſpiritu noſtro, per quam illi aſſimilamur. & quemadmodũ pictores, cũ alicuius vultum pingendo imitantur, interdũ effigiem faciunt valdè diſſimilem rei, quam imitari volebant, aut omninò, aut ex parte: at ſi periti ſint pictores, ſolent valdè ad viuum effigiem delineare, quæ ſit rei ſimillima, quam imitari intendebant: Ita etiam cùm intellectus noſter vult de Deo cogitare, aut de Chriſto, interdum format conceptũ ſeu effigiem valdè falſam, atque abſimilem ei, quam reuera habent in ſeipſis, quales ſunt conceptus inſipientium, & improborum, de quibus ſupra eſt dictum: ſed interdum tamen formant cõceptũ

1.

e 1. Ioan. 3. 2.

Dei & Chriſti verum,proprium,plenum,va
deque ſimilem ei,quod eſt de illis reuelatum
& quod reuera ipſi habent: & talem conce
ptum formant viri ſpirituales in ſua contem
platione,talem etiam ſibi formauerat Sponſa
cum interrogata,qualis eſſet dilectus eius:re
ſpondit,minutim referendo omnes eius pro
f Cant.5.9 prietates,f *dilectus* (inquit) *meus candidus, &*
rubicundus, electus ex millibus: caput eius au
rum optimum; coma eius ſicut elatæ palmarum
nigræ quaſi coruus: oculi eius ſicut columbæ, qu
lacte ſunt lota. & ita pergit referendo reli
quas partes eius corporis, oſtendens his ſimi
libus quam exactè eum nouiſſet, eiuſque per
fectiones ac virtutes aſſecuta eſſet. In hun
ergo modum ſtudere debes, lectione &
meditatione formare intra teipſum con
ceptum quendam & cogitationem, quæ ima
go ſit,valdeque viua idea eius, quod eſt Deus
& Chriſtus in ſeipſis. Bonitatis ſcilicet,chari
tatis,ſapientiæ,patientiæ,cæterarumque vir
tutum ac perfectionum,quas fides nos docet
altiſſimè de ſingulis ſentiẽdo; vt figura, in qu
illum cernis, & apud te habes, ſimilis ſit e
quam de ſeipſo nobis reuelauit: & tunc inc
pis transformari per cognitionem in imagi
nem gloriæ eius.

2\. SED non hic ſiſtit transformatio. Nam a
hac imagine,quæ imprimitur intellectui,pro
cedere debet alia imago,& idea affectuum,&
virtutum,ac perfectionum ſupremi iſtius Do
mini,ad noſtram voluntatem, eo modo qu

poſſun

poſſunt Creaturæ illum imitari. Sicut itaque intellectu depinxiſti imaginem Chriſti miſe-ſericordis & Sancti; aut figuram eiuſdem infantuli, pauperis, contempti, aut in cruce pẽdentis: Ita imprimas voluntati tuæ ideam aliam viuam affectuum, quos Chriſtus Dominus habebat: ex qua prodeant in te opera valdè ſimilia ipſius operibus. vt ſic impleas, quod ipſe tantopere commendauit, cùm dixit: g *Pone me, vt ſignaculum, ſuper cor tuum: vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* neque enim abſq. magna cauſa & myſterio voluit, ſe comparare imagini & figuræ in ſigillo ſculptæ, quæ nõ eum vſum habet, quemadmodum aliæ imagines, vt viſum tantum recreet, aut in memoriã reuocet perſonam, quam refert: ſed præcipuꝰ eius vſus eſt, vt aliquid obſignetur, propriam ſuam omninò figuram imprimendo rei, quæ obſignatur, vt apertè apareat cuius ſit: aut vt benè ſit cuſtodita. Hoc igitur modo viua Ieſu Chriſti D.N imago & idea eiuſque virtutũ, & clariſſimorum operum, quæ ob oculos tibi posuit in lectione & meditatione, non debet tantum oculos tuos recreare, aut ipſum tibi in memoriam reuocare eo tempore, quo meditaris: ſed vt te verè obſignet, imprimendo animæ tuæ viuã eiuſdem Dñi imaginem, ipſius imagini ſimillimam, quam interius & exterius habebat. Propterea n. dicit: *vt ſignaculum hoc* ſuper cor tuum, & ſuper brachium tuũ ponas. Per cor (inquit Theodoretus) intelligitur hic vita contemplatiua, quę tota eſt interna, & co-

g Cant. 8. 6.

Vide Martin delRio hic.

gnitione & affectu; per brachium aũt intelligitur vita actiua, quæ externis rebus occupatur ac propterea Deus in veteri lege iuſſit, vt ſacerdotes acciperent h *pectuſculũ & armum*, cũ brachio arietis, quæ *cederent in vſum* eorũ, vt intelligerent; ſe debere valdè expertos & exercitatos eſſe in operibus interioribus vitæ contemplatiuæ & affectiuæ: & in externis vitæ actiuæ. Quid itaque eſt, quod Chriſtus tibi dicat: *pone me ſicut ſignaculum ſuper cor & brachium tuũ*, niſi quod te moneat, vt diuinã ipſius imaginem imprimas intellectui tuo, cũ illam agnoſcis: & voluntati, per affectus amoris & virtutũ internarum: & ſenſibus ac potentijs externis & earum operibus, transformãdo te totum in viuam ipſius imaginẽ: ſicut transformatur cera in imaginem ſigilli: tunc .n. maximè completur transformatio, de qua dicit Apoſt. trãſeundo à claritate in claritatem: à claritate. ſ. Ieſu Chriſti, ad noſtram claritatem: & à claritate cognitionis, ad claritatem affectus; & ab hac, ad claritatem operum: ita vt omnia ſint clarificata imagine diuini iſtius ſignaculi. O dilecte animæ meæ, tu iubes, me ponere te tanquã ſignaculum ſuper cor meũ, & brachiũ meũ: ſed ego ſupplex oro, vt tuipſe ponas te, vt ſignaculũ ſupra totum ſpiritum meũ: ego enim ſine te id præſtare non ſciam. pone te igitur ſicut ſignaculum ſuper meas potentias, imprimendo illis imaginẽ eius, qui tu es, vt te agnoſcam, amem & æmuler: totuſq; transformer in te, tuque viuas in me in æternum. Amẽ.

h Exod. 29. 26.

§. 3. De

§. 3.

De culmine & celſitate, ad quam hæc perfecta cognitio aſcendere poteſt.

SED quis declarare poterit, quomodo Chriſtus D.N. impleat hoc deſideriū imprimēdi ſeipſum tanquā ſignaculum ſpiritui noſtro? ipſemet hoc declarauit, loquēs cū æterno ſuo Patre: a *ego* (inquit) *claritatem, quā dediſti mihi, dedi eis: vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus: ego in eis* ſum, *& tu in me, vt ſint conſummati in vnū*, & perfecti in hac vnione, *& cognoſcat mundus, quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos ſicut & me.* O altitudo charitatis Chriſti, quò potuit illa vlterius aſcendere, quā vt electis ſuis eam impertiretur claritatem, q̃ ipſe ab æterno ſuo Patre acceperat? & quæ hęc eſt claritas, niſi claritas cognitionis & amoris cum clariſſimis donis gratiarū & virtutū, quæ illā comitantur? hanc ipſemet nobis largitur. niſi enim ipſe det, non poſſumus viribus noſtris eā adipiſci. ipſe ponit ſe tanquam ſignaculum ſuper ſpiritum noſtrum; vt ſuam imprimat imaginem, cum tanta ſimilitudine, vt ſimus vnum cum ipſo: & vt ait Apoſtolus: b *qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt*, ſcilicet cum eius ſpiritu: ita, vt propter hanc ſimilitudinem, mundus agnoſcat excellentiam illius Domini, cuius gerimus ſigillum; credatque patrem eius, ipſum miſiſſe, vt noſter eſſet Magiſter, redemptor & exemplar omniū. Reſignauit ſeptem ſigilla figurarum, & cœre-

a Ioan. 17. 22

b 1. Cor. 6. 17

moniarum externarum, quibus eius liber erat clauſus, & obſignabatur populus Hebræus: & loco illorũ vult, eũdẽ librũ clariſſimę ſuę vitę ſigillum eſſe, quo obſignetur populus Chriſtianus: imprimens electis ſuis viuam vitæ ſuæ imaginem: vt c *vita Ieſu manifeſtetur* (vt ait Apoſt. *in corporibus eorum*: eaque muniti ſint, ac ſecuri, donec transferantur in cœlum, vbi erit vnio perfecta per viſionem beatificam.

c 2. Cor. 4. 10

I. SED videamus nunc, quam altè aſcendat hic in terra? euſq; progreditur, vt ſit vnum, ſicut pater & filius vnum ſunt: d *Ego*, inquit, *ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ ſicut nouit me Pater, & ſicut ego cognoſco Patrem.* Videamus nunc quomodo Pater cognoſcat filium & quomo filius agnoſcat Patrem, ouesque ſui gregis. Fides nos docet, quod æternus pater cognoſcens diuinam ſuam eſſentiam, per eam cognitionẽ producat viuam & infinitam imaginem ſuijpſius, filium ſcilicet ſuum vnigenitum, quem propterea verbum appellamus, & ſapientiam patris, quam æternum generat, communicans illi ſuam diuinitatem, omneſque ſuas perfectiones tanta ſimilitudine, vt vterque ſit vna eademque res in eſſentia: idque tanto amore & gaudio, vt non poſſit ſibi non complacere. & oblectari in eo, eumque amare infinito amore: & per eundem omnia operatur, quia vnum omninò eſt vtriuſque velle, & poſſe Hoc ergo modo bonus hic paſtor Chriſtus Ieſus

d Ioan. 10. 14

cogno

cognoſcit electas ſuas oues; cognitione comprehenſiua, beneuola, & efficaci: imprimens eis imaginem & ſimilitudinem diuinæ ſuæ naturæ, gratiam ſcilicet, & charitatem, cum reliquis virtutibus, doniſq; ſupernaturalibus; vniturque ac coniungitur eis ſicut ſigillum; accipiens eas in ſuas, ac diligeas, & complacens ſibi in eis: & per eaſdem operatur res valde glorioſas. In hunc ergo modum non quidem æqualiter, ſed valde proportionaliter, perfecti Chriſti diſcipuli, qui optimæ ſunt oues eius gregis, eò perueniunt, vt in Contemplatione eum agnoſcant, cognitione quadam adeò robuſta, & efficaci, vt in ſuis intellectibus forment perfectam quandam imaginem ipſiuſmet Chriſti, eiuſque virtutum ac perfectionum placentes ſibi & oblectantes in eis: & eadem viuacitate ac efficacia illas imprimunt ſuæ voluntati, amando hunc paſtorem, & pro ſuo eum accipiendo, ſeque ipſos illi coniungendo; nec volentes quicquam agere aut facere, niſi cum ipſo, & propter ipſum, & ad ipſiuſmet ſimilitudinem, ita vt cum Apoſtolo dicant: e *Viuo iam non ego; viuit verò in me Chriſtus*: Ego viuo vitam naturalem, ipſe verò in me viuit vitam ſupernaturalem; cognitio mea, amor meus, affectus & opera mea ab ipſo procedunt, ipſum referunt, per ipſum ego illa facio, & ipſe in me: quia Spiritu vnum ſumus. ipſe eſt in me, & ego in eo per amorem. hoc modo ipſemet Chriſtus, quà homo eſt, patrem ſuum agnoſcit, cogni- e Gal. 2, 20.

tione beneuolâ, quæ diuinam eius volũtatem ſcrutatur, imitatur ei⁹ perfectiones, approbat quicquid ille diſponit, illudq; ad nutum exequitur, ita vt imaginem infinitæ perfectionis, quam à Patre accipit, qua Deus eſt, imprimit ſibi ipſi qua eſt homo, cum ineffabili ſimilitudine. propter quam, in ſuo tamen gradu, dicere licet, qualis eſt Pater, talem eſſe & filium, &: f *qui videt Filium videre etiam Patrem.*

f Ioan. 14. 9. g Rom. 8. 29. O Pater æterne, qui tuos electos g *prædeſtinaſti conformes fieri imaginis filij tui*: per eum te ſupplex oro, vt mihi concedas illum cognoſcere, amare, tantoq; ſpiritu imitari, vt me cõformem, & transformem in imaginem gloriæ eius. h Luc. 9. 28. i Matt. 17. 2. O Redemptor dulciſſime, qui h *dum orares in monte* Thabor, trãsformaſti & h *transfiguraſti* corpus tuum in glorioſam animæ tuæ imaginem; & *Moyſen atque Eliã* transformaſti in imaginem gloriæ & i *Maieſtatis*, quam tu habebas: transforma & transfigura animã meã in tuam, imprimens ei figuram excellentium virtutum tuarum: vt per earum ſimilitudinem ſim vnum tecum, Amen.

2. Vt perueniamus ad cognitionem adeo excelſam, voluit Chriſtus Dominus noſter docere nos ſtatim quandam aliam, infirmitati noſtræ magis conformem, dicens: proprietatem k Ioan. 10. 4. 14. eſſe ouium k *agnoſcere ſuum paſtorem, & ſequi eum; agnoſcere vocem eius*, obedire ei, *ſequendo eum; alienum autem non ſequi, quia non nouerunt vocem alienorum*, quaſi diceret: ſi vis eſſe ouis Chriſti, opus eſt ſupremum hunc

paſtorem

paſtorem agnoſcere, ad duo oculos conijciendo, ad ipſius ſcilicet l *veſtigia* vt ea *ſequaris*, conſiderans exempla quæ tibi dedit, & opera quæ fecit: & ad eius vocem & ſibilum, vt ſtudeas illum agoſcere in præceptis & conſilijs legis, quam promulgauit, & admirandâ doctrinâ quam prædicauit, obediendo ei in omnibus quæ præceperit, aut tibi inſpirauerit. hoc eſt enim, illum perfectè cognoſcere, ſicut ipſemet dixit: m *Ego noui patrē, & ſcio eū, & ſermonē eius ſeruo.* quod ſi hoc modo cognoſces tuū paſtorem, ille te ſignabit tanquam ouem ſuam ſignaculo viuę ſuæ imaginis & ſimilitudinis impreſſæ in intimo animi tui, ipſe enim dixit: n *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt.* Frater erit, quia accipiet à Patre æterno imaginem gratiæ eius, qua ſimilis fiet Chriſto; erit & mater, quia ſpiritualiter ipſum concipiet intra ſeipſam, formans in ſe ipſammet CHRISTI imaginem, ſicut iam diximus, & de hac cognitione adeò beneuola & obediente potius gloriari debes, quam de omnibus aliis ſcientijs, dignitatibus, aut terrenis diuitijs iuxta illud quod ipſe per Ieremiam dixit: o *in hoc glorietur qui gloriatur, ſcire & noſſe me.* ſcire (inquam) vt verum conceptum, quis ego ſim formet: cognoſcere verò, vt approbet quicquid in me videbit: *quia ego ſum Dominus, qui facio miſericordiam, & iudicium, & Iuſticiam in terra: hæc enim placent mihi.* & eadem, opus eſt

l 1. Petr. 2. 21

m Ioan. 8. 55

n Matt. 12. 50

o Iere. 9. 24

id totum, quod ſenſus & ratio aſſequi poſſunt; eaque admittat ac ſentiat maiori multò certitudine, quàm ſi ea videret aut palparet, aut naturali ratione penetraret. Id quod ſingulariter elucet in myſterijs Chriſti Domini noſtri, in quibus talis eſt vnio & coniunctio rerũ adeò diſtantium, vt, eas ita coniungere, videretur impoſſibile. Quæ diſtantia inter illas, præcipuè in ſeptem rebus valde myſticis, fuit, tanquam ſeptem ſignacula, quibus a *liber vitæ*, qui eſt ipſe Chriſtus, occluſus & obſignatus manſit ita vt multi non potuerint legere illum, aut meditari; nec adhuc poſſunt, donec ipſemet Chriſtus Seruator noſter ſigilla reſignet, & faciat in illis coniunctionem intellectus eorum, cum certiſſima rerum illarum fide. Nos autem in quibus iam infinita Dei charitas, hæc mirabilia eſt operata, largiendo nobis diſtinctam ſuorum myſteriorum fidem, meritò debemus illam clarificare, & cum ipſius auxilio perficere, meditantes ac perpendentes prædictas ſtupendas coniunctiones: omnes enim ſunt neceſſariæ ad obtinendam perfectã huius Domini cognitionem, cum iucunda ſapientiæ, omnipotentiæ, ac charitatis admiratione, quam oſtendit in eo, quòd ſciuerit, potuerit, voluerítq; res adeò diſtantes in vnum coniũgere, pro noſtra reparatione.

a Apoc. 20. 12. & c. 5. 1.

PRIMA vnio ſiue coniunctio, quæ radix & fons eſt reliquarum, eſt vnio duarum naturarũ diuinæ ſcilicet & humanæ, in vna eademque perſona, ita vt etſi infinita ſit diſtantia inter I.

Deum

DEVM & hominem, inter vitam Dei & vitam hominis coniungantur tamen in vno eodemque Chriſto Domino, qui ſimul eſt verus Deus & verus homo, & ſimul viuebat vitam diuinam, faciens propria opera Dei, creando ſcilicet, conſeruando, & gubernando mundũ: & ſimul viuebat vitam humanam, faciendo opera hominis propria comedẽdo ſcilicet dormiendo, creſcendo, ſentiendo, ac diſcurrendo: & reliqua, quæ faciunt puri homines; ita vt alia opera alia non impedirent.

2. HINC proceſſit ſecunda coniunctio, animę ſcilicet beatæ ac glorificatæ cum corpore mortali ac patibili, ita vt vnus idemq; Chriſtus duas ſimul vitas duceret, alteram beati, quo ad animam, qua Deum clarè videbat, cum immenſo gaudio, & cum omnibus excellentijs, quibus fruuntur beati in cœlo empyreo: & ſimul vitam viueret Viatoris, ſubiectam, quo ad corpus, omnibus miſerijs mortalitatis, quas patiuntur homines in hac lacrymarum valle. Ex quo etiam procedebat, vt in eadem anima alia duo coniungerentur valde inter ſe diſſita ſummum videlicet gaudium, ex clara Dei viſione; & ſumma triſtitia, ex noſtrorum peccatorum aſpectu: Diuina ſapientia ita hanc coniunctionem diſponente; vt hic Deus & homo ſine detrimento gloriæ & maieſtatis, quæ debebatur animæ coniunctæ vnigenito filio æterni Patris, ſimul haberet b *corpus aptum*, vt ſacrificari poſſet, ac mori pro ſalute generis humani.

b Hebr. 10. 5.

HINC

HINC etiam tertia vnio prouenit; viri ſcilicet & infantis in vno eodemque Chriſto qui exiſtens in ventre ſuæ matris, vitam ducebat viri perfectiſſimi, in ſapientia, & diſcretione, vſuq; rationis; ſicut cum eſſet triginta annorũ: ſimul verò infantis vitam ducebat, ad inſtar omnino aliorum infantium: in qua progrediens poſt Natiuitatem ſuam, toto tempore infantiæ, nihil prætermiſit eorum, quæ eſſent infantium propria; magis quam ſi non fuiſſet vir: & hoc eſt c *Nouum* illud ſtupendum, quod Iſaias dixit, *Dominum creaſſe ſuper terram: quia fœmina circumdabit virum,* in ſuo videlicet vtero virum geſtabit. 3.

c Iere. 31. 22.

HVIC adeò nouæ coniunctioni aliam adiecit plane inauditam, qua coniunxit conceptionem hominis abſq; viri opera, & vt idem naſceretur ex Matre, quæ non propterea deſineret eſſe virgo: ita vt idem Chriſtus Dominus, haberet in terra veram matrem abſq; Patre: & vna eademq; fœmina ſimul eſſet mater & virgo, & hoc fuit ſtupendum illud d *ſignum* quod Iſaias dedit Regi Achaz: *Ecce* inquit *virgo concipiet, & pariet filium; & vocabitur nomen eius Emmanuel,* quod ſignificat nobiſcum De[9]: quia reuera erat Deus, & nihilominus *butyrum & mel comedet,* ſicut cæteri infantes. 4.

d Iſai. 7. 14.

QVINTA vnio, quæ mundum obſcurauit, fuit coniunctio ſummæ gloriæ cum ſumma ignominia, per totum eius vitæ decurſum, è Natiuitate ſcilicet eius in Bethlehẽ, vſq; ad mortem in monte Caluario. ita vt ducens vitam 5.

cum ſumma gloria, qualem decebat ducere filium Dei, in ſapientia, ſanctitate, & potentia quas tres excellentias ſtupendis oſtendit operibus; ſimul tamen vitam duxerit adeo pauperem, contemptibilem, & moleſtam, & quod amplius eſt cũ ſumma infamia, ac dedecore apud multos ex populo ſuo: quoniam & habebatur & tractabatur tanquam ignarus quiſpiam, ſtultus, & furioſus contra infinitam ipſius ſapientiam, & tanquam peccator, & blaſphemus deteſtandus, cõtra infinitam eius ſanctitatem; & tanquam infirmus impoſtor, & habens dæmonium, contra diuinam ipſius omnipotentiam.

6. HINC ſecuta eſt SEXTA vnio rerum aliarum non minus diſtantium, quam fuerint p̃cedentes; mortis ſcilicet & victoriæ, cruciatus crucis ignominioſæ, & glorioſi triumphi de ſuis hoſtibus: ita vt vnus idemq; Chriſtus ſimul eſſet occiſus, ex malitia & inuidia Iudæorum, Dæmonibus eos ad id inſtigantibus; qui tamen ſua morte vinceret ipſammet mortem, & peccatum, & infernum. & in eodem ligno opprobriorũ & cruciatuum ipſius, titulus poneretur eius regni: & inde inciperet regnare tanquam Rex, & Dominus vniuerſorum; & corpore ipſius in ſepulcro iacente, anima ſimul ſpoliaret infernum.

7. HVIC coniunctioni acceſſit vltima, in qua Sanctiſſima illa anima, propria virtute coniũxit ſe corpori mortuo, iacenti in ſepulcro; illudque reſuſcitauit immortale & impatibile,

relictis

relictis in eo tamen vulnerũ cicatricibus, quas dum viueret, accepit in cruce, in manibus ſcilicet, pedibus & latere. quę ſigna eſſent mortalitatis, quam prius habuit; & ignominiæ, quam ſuſtinuit in cruce. Et poſtmodum propria Virtute per aëra aſcendit, penetrans cœlos uſq; ad omnium ſupremum: in quo ſedet ad dexteram Patris, & qui in humana natura minor eſt quã Angeli, & omnium ſupremus in dignitate filij Dei, doniſq; gloriæ.

PRAETEREO hic aliam vnionem rerum diſiunctiſſimarum, quam idem Dominus facit ſua Omnipotentia, renouatq; quotidie in Sanctiſſimo Altaris ſacramento, de qua poſtea fuſius dicetur.

§. .I

Qua ratione ſtupenda hæ coniunctiones ſint perpendendæ.

HAEC ſunt ſeptem mirabilia Dei hominis facti, quæ incredulis ſunt tanquam liber obſignatus; & vt Apoſt. dixit: a*Iudæis ſcãdalum, gentibus aũt ſtultitia: credentib. autem* Iudæis *atq; Græcis*, ſunt liber apertus, in quo ſplẽdet ipſe *Chriſtus*, qui eſt *Dei virtus, & Dei Sapientia.* per illa enim admiranda opera ipſum cognoſcũt ac venerantur: Quamuis magno ſtupore & admiratione, iuxta illud Habacuc prophetę ſecundũ verſionẽ LXX. quam recepit Eccleſia: b*Domine* (inquit) *conſideraui opera tua & expaui*, ſiue obſtupui, *in medio duorum animalium cognoſceris*. quæ verba (vt no-

a 1. Cor. 1. 23.

b Habac. 3.

tat S. Auguſt. & S. Hieron.) referri poſſunt ad v-
S. de ciuit. c. 23. & in Orat contra Iud. & Paga. c. 13 S Hier. in Habac. 3.
trumq; extremum vitæ Chriſti D. N. ex quibus iudicium ferri poſſit de ijs, quæ in medio eorũ euenerunt, á primo ſcilicet ingreſſu eius in mundum per Natiuitatem in ſpecu Bethleemitica, vſque ad eius exitum per mortem in monte Caluario. Quando enim natus eſt, poſitus eſt in præſepio, vt canit Eccleſia, in medio duorum animalium; vbi ab vtroq; populo fuit agnitus Hebræo .ſ. ac Gentili; conuenientibus
c Luc. 2, 16.
c *paſtoribus* tanquam primitijs vnius populi; d
d Matt. 2. 11.
Magis vero tanquam primitijs alterius, vt illũ adorarent, eiq́; tanquã Regi *aurum*; tanquam Deo, *thus*; & tanquam homini mortali *myrrhã offerrent* nihil de cognitione tantæ maieſtatis imminuẽtes eò, quod illã adeò abiectã viderẽt Et quando idem Dominus mortuus eſt, fuit affixus cruci in medio duorum latronum, brutis animantibus deteriorum: vbi tamen à *Centurione*, quamuis gentili; & à multa plebe fuit co-
e Luc. 23. 48. 42
gnitus, qui e *reuertebantur percutientes pectora ſua ac dicentes: Verè hic homo iuſtus erat*: &
f Marc. 15. 39 f Matt. 27. 4
f *verè filius Dei erat iſte*; & *vnus de his qui pendebant, latronibus*, eum agnouit, & confeſſus eſt Regem paradiſi, dicens: *memento mei, cum veneris in regnum tuum.* conſiderans igitur hæc opera, ait Propheta: *expaui*, & extra me factus obſtupui: videns hinc maieſtatem Dei infinitam adeò humiliatam, vt ſe collocet inter brutas animantes, & latrones: inde verò, quod in vtraque humiliatione cognoſcatur, & venerationi ſit; ita vt eędẽ humiliatio-

nes &

nes & vilitates, quæ in cauſa eſſe poterant, cur non agnoſceretur, ac proinde contemneretur; ex vſu ſint, vt eadem cognoſcatur, & venerationi ſit Iudæis, & gentilibus; ſapientibus, & inſipientibus; iuſtis, & peccatoribus, & ijs qui ſunt brutis deteriores, quos idem Dominus, diuini ſui vultus lumine adeo illuſtrabat, vt ipsũ agnoſcerent, quis eſſet; adorarent, & æſtimarent O altitudo diuitiarum, & ſapientiæ Dei ô immenſa Charitatis & omnipotentiæ magnitudo? quis alius præter Deum manifeſtare potuiſſet tantam maieſtatem in medio extremarum vilitatum quid admirabilius, quàm filium Dei videre factum filium hominis, vt homines redimeret? Dt quid ſtupendum magis, quã videre ſapientiã infinitã in vno infantulo, in ſpecie, rerum ignaro, iacere in præſepio in medio duorum animalium? Quis non fiat extra ſe, cum videt bonitatem infinitam, in forma peccatoris, in medio duorum latronum, atque ſi ipſe talis eſſet? & quis non obſtupeſcens obmuteſcat, conſiderans ſummam Omnipotentiam in forma tantæ infirmitatis, vt pannis inuoluatur, ac ligetur; eademque duriſſimis clauis cruci affigatur? Vere Dñe *conſideraui opera tua, & expaui*, & in medio duorum horum animalium agnoui, quis ſis: vt qui noueris, potueris, ac volueris res adeò altas coniungere rebus adeo vilibus: vt ſuperbiam meam curares, torporem accenderes, & cor meum igne amoris tui inflammares. O Dilecte mi, *quantò pro me vilior. tanto mihi charior*: in

S. Bern. Ser. Epipha ni.

cti opera conceptus, aſpiciſq; vitam, quam in loco illo adeo anguſto, obſcuro, & horrẽdo viuit: eleua ſtatim oculos, ad eundem in immenſo Patris æterni ſinu contemplandum: in quo æternum generatur, recipitq; ipſammet vitã Dei, & ſimul cum illo, eam communicat Spiritui Sancto, amore & gaudio infinito. Et cum eundem inſpexeris in præſepio inter duo animalia; aut in cruce inter duos latrones: & attenderis vitam, quam ibi ducit in tanta paupertate, contemptu, dolore, ac labore: tranſi mox, ad eundẽ conſiderandũ in cœlo empyreo, inter cherubinos & Seraphinos, & in throno infinitæ maieſtatis vitã ducentem, infinitis diuitijs & gaudijs plenam; & eorum participes facientem creaturas ſuas: quas vitas, earũq; opera, ſi ad inuicẽ contuleris, agnoſces immenſam magni huius Dei bonitatẽ, in eo emicantem ꝙ hanc vnitionẽ facere voluerit, nõ ſuæ neceſſitatis aut cõmodi intuitu, ſed animo ſolũ tibi manifeſtandi amorẽ, quo te proſequitur; & quãti faciat tuum remedium, magnumq; ſuũ deſiderium te exaltandi, hunc honorẽ tuæ vilitati tribuendo, vt ipſius magnitudini vniatur. Et tũc dices cũ Propheta: O vita viuentiũ: *conſideraui opera tua, & expaui.* Conſideraui opera tuæ diuinitatis, mundi creationẽ, prouidentiam in gubernando, ſupplicia prodigioſa, quæ Aegypto intuliſti: ſtupenda illa, quæ in populo tuo feciſti, cũ mare diuideres, manna de cœlo plueres: aq̃. educeres è petra; ſolemque ipſum in ſuo curſu ſiſteres: per quæ opera agnoſco, quis

ſis ingenteſq.tuarum virtutũ excellentias. Verum adhuc multò amplius te agnoſco,& expaueſco,cũ attendo coniunctionẽ vtriuſq.vitæ in te humanæ & diuinæ,quam in tua perſona effeciſti. hic inquam altiſſimam tuam ſapientiã video,ſtupẽdam omnipotentiã,ſeueram iuſtitiã, liberalem miſericordiã, tuamq; dulciſſimam charitatẽ. O vtinam me tibi ſimilem in vtraq; vita faceres,obſignãs diuinâ cor meum: & brachium, humana? viuat exterior meus homo,ſicut tu viuebas vitam humanã,g *portans in corpore meo ſtigmata* corporis tui, tuamq; *continuam mortificationẽ*: vt h *vita tua,in mea manifeſtetur*. interior verò homo meus viuat, ſicut tu diuinam tuam vitam viuebas, renouatus de die in diem, & occupatus in te cognoſcendo, diligendo,ac fruendo,vt *vita mea ſit tecum abſcondita in Deo*, transformata in tuam Deitatẽ in æternum.

g Gal. 6. 17.
h 2. Cor. 4. 10.
i. Coloſ. 3. 3.

IN hunc modum conferes reliquos vitarũ huius Domini modos prædictos, vt in medio illarum eum agnoſcas: applicando eas ad myſterium, quod conſideras. In præſepio licebit conferre vitam viri, cum vita infantis; in horto Gethſemani, vitam Beati lætitia plenam, cum Viatoris vita, timore ac triſtitia plena; in progreſſu vitæ eius, licebit aſpicere operum coniunctionem, humanorum ſcilicet ac diuinorum, cum ſtupenda miracula erga alios patrauerit: ſibi verò quæ pœnam doloremq.afferrent acceperit: nolens miraculis vti ad aliquod proprium leuamen. Diuinum quoq.modum attende,

tende, quo virtutes exercet, quæ propriè ſunt humanæ, qualis eſt humilitas in contemptu: Spiritus paupertas, in rerum omnium abrenunciatione; patientia in diuerſis, manſuetudo in tolerandis perſecutionibus; obedientia in præceptis; compaſſio ac triſtitia malorum alienorum.

DENIQVE perpendes, quādo exercuerit cōiunxeritq; duplicē illam vitā actiuam & Contemplatiuam, in quarum medio etiam agnoſcitur, in cuius teſtimonium, quando in Baptiſmo iecit vitæ actiuæ primordia exercitijs pœnitentiæ: & in transfiguratione aperuit vitæ Contemplatiuæ præſtantiam, exercitijs orationis: in vtroque loco fuit paterna voce declaratus filius eius naturalis. vt intelligas in vtriuſque huius vitæ medio, te illum inuenturum & cogniturum, ita vt illum ames, & transformeris in viuam eius imaginem, ob inſignem gratiæ & Charitatis eius participationem.

§. 2.

Harum ſeptem coniunctionum motiua & cauſa.

PERGENS porrò, perpendes præcipuas cauſas, ob quas magnus iſte Deus, ſtupendas has coniunctiones, rerum adeò diſtantium fecerit: & mixturam, qua illas tanta harmonia colligauit. quę cauſæ ad duas pcipuè, eaſq. maximas reduci poſſunt. *alterā* ex parte ipſiuſmet Dei, quò ſ. aperiret nobis (vt ait S. Auguſtinus) immen-

De Catechizan rudib. c 4. S. Thom. 3. p q 1. art. 2.

Digitized by Google

immenſum charitatis ignẽ qui in diuino ipſius pectore ardebat: *alteram* ex parte hominis, vt infinitam peccati eius miſeriam repararet, ſecumq́; illum vniret vnitione eiuſdem charitatis: Amor enim, cuius proprietas (teſte S. Dionyſio) eſt, amantem à ſeipſo educere, vt ſe cõmunicet rei amatæ; etſi ita Deum à ſeipſo eduxit in Creatione mũdi, vt multis modis ſe creaturis ſuis cõmunicaret: id tamen totum adeò erat modicum infinitæ ipſius charitati, vt potuerit reputari quaſi non fuerit, donec idem infinitus ignis impulit illum à ſeipſo exire, vt ꝓprium ſuum eſſe communicaret, vniendo diuinam ſuam naturam cum humana, in perſona filij. Et quo ignis hic magis reſplenderet, non elegit naturam Angelicam; ſed hominis, qui fuerat eius proditor, & inimicus. neq; enim maior charitas eſſe poteſt, quàm adeò infinitum bonum, hoſti & inimico ſuo conferre, vt illum ſibi reddat amicum.

4. de Diuinis nominibus.

HOC voluit ſignificare diuina Maieſtas, cũ ſe aperuit Ezech. prophetæ, in a *aſpectu & figura hominis quaſi ſpecie electri*, quod eſt auri & argenti mixtura, qui *totus per gyrũ erat quaſi igne accenſus: à lumbis eius ſurſum ignis erat intrinſecus; à lumbis vero vſque deorſum, quaſi ſpecies ignis ſplendentis in circuitu, velut arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ.* Quis alius (ait Sanctus Gregorius) homo iſte erat niſi Ieſus Chriſtus Dominus noſter, in quo cõuenerunt aurum diuinitatis, & argentum humanitatis, faciente hanc vnitionem infinito igne charita-

a Ezech. 1, 27

S. Hiero ibi. Homil. 1. & 2. in ſupra.

tis &

is & amoris, quo ille nos proſequebatur, qui ignis (vt idem ſanctus perpendit) antequam hoc myſterium perficeretur, Chriſtuſque generaretur in eſſe hominis, erat quaſi intrinſecus incluſus in pectore Dei, & abſconditus in intimo cœli ſui Empyrei receſſu, vbi ſe angelis communicans, eos in ſui amorem incendebat, vixque ab hominibus cognoſcebatur, & amabatur; niſi fortè à paucis aliquibus in Iudæa. quicquid enim eorum gratia fecerat, etſi in ſe plurimum eſſet, non tamen plus erat quā ſcintilla quædam fornacis immenſæ ipſius charitatis. At poſtquam myſterium hoc fuit peractum, Deuſque factus eſt homo, ſparſit hunc ignem ſuper terram, vt amore ſui animas accenderet, conſtituens figuram cœleſtis arcus in ſignum, quod illas ſibi reconciliaret, pluuiaque gratiarum ſuarum iuſtificaret: placando patris ſui iram; & peccatorum diluuium, quod mundum ſubmergebat, remouendo. Hos autem ignis radios, in figura arcus emittebat, à lumbis ſuis vſque deorſum: ſignificans, omnia myſteria, greſſus omnes, & opera ipſius, à Conceptione & Natiuitate, vſque ad expirationem in cruce, amoris radios producere, & affectus reconciliationis. Quis enim impulit, vt in virginis vterum ingrederetur? quis vt naſceretur in porticu, & collocaretur inter duo animalia? quis vt circumcideretur & fugeret in AEgyptum? quis coëgit, vt capi ſe ſineret & flagellari, & inter duos latrones occidi? id totum fecit amoris

Homil. 8. ſupra.

ignis, arcus reconciliationis,&pluuia gratiarum ac donorum cœleſtium, quæ ſecū in noſtram reparationem afferebat: vbicunq; illum aſpicias,ſiue in præſepio,ſiue in cruce,vbique clamat:b *ignem veni mittere in terram,& quid volo,niſi vt accendatur*?Veni, vt mundum reconciliarem,& ſaluarem, & quid volo,niſi vt ſaluetur? mecum affero gratiarum & virtutum copiam,quas pluuiæ inſtar ſpargam ſuper terram. Quid ergò volo,niſi vt ſuper omnes ſpargantur? O Saluator dulciſſime, exple deſiderium tuum in me, vt & ego meam expleam: quod non eſt aliud,niſi tuum. Tu enim c *factus es mihi ſapientia* mea,mea *iuſtitia, ſanctificatio & redemptio* mea,imple me hoc ipſo quod mihi es,vt eodem tibi fideliter ſeruiam. O anima mea,ſurge,ſicut alter Moyſes, & dic tibi ipſi:d *vadam & videbo viſionem hanc magnam: quare rubus ardeat, & non comburatur*. Volo contemplari hanc ignis diuinitatis,cum rubo noſtræ humanitatis vnionem,conſiderare ſplendores ignis & rubi,ſpinas, ardentes cordis Chriſti affectus, doloreſque & cruciatus,quos in ſuo corpore tulit. Videbo,quātum amauerit, quantum fecerit, meiq́ue remedij cauſa pertulerit:accedens valdè prope, vt igne ſuo me illuſtret,accendat, atque purificet; & vt eius ſpinæ me pungant, & pungendo ſanent. ô ignis diuine, coniungere rubo huic meæ humanitatis,tuæ ſimilis in natura: vt etiam ſit in gratia,per vnitionem charitatis. Amen.

Luc.12. 49

c 1.Cor.1.30.

d Exod.3.3

§ 3. De

§. 3.

De affectibus hinc prouenientibus.

HOc itaque ſpiritu, accedendum tibi eſt ad diuinorum horum myſteriorũ meditationẽ, coniectis in id oculis, vt affectus & propoſita ſanctitatis concipias, ijs conformia, quæ Chriſtus D. N. intendit vnitione vtriuſq; naturæ, vtriuſque vitæ, & operũ earum ſtudendo coniungere te cũ Deo tuo; vitamque tuam, Chriſti Domini vitæ conformare: & amoris igne, quo ille ardet, accendi: fructúmque ſumere ex reconciliatione, quam ipſe tibi affert: & ex pluuia gratiarum ac virtutum, quibus te inuitat: affectuſque tuos ſemper cum eius affectibus conformare: amando videlicet illum, ſicut ipſe te amat; humiliãdo te, ſicut ipſe ſe humiliat; tolerando, ſicut ipſe tolerat; & obediendo, ſicut ipſe obedit. Nec verò animũ abijcias, eò quod videas infinitam diſtantiã inter te & Deũ: ipſius.n. omnipotentiæ facilè eſt, res etiã diſiunctiſſimas vnire, & cõiungere; nec diffidas, eò ꝙ te valdè frigidũ inuenias: quia diuinus ignis in momento valet huiuſmodi glaciem liquefacere, & in affectus ardentes conuertere. nec te peccata tua timidum reddant: Nam ſtatim atque Deus arcum hunc cœleſtẽ aſpexerit, meminerit pacti tecũ initi, & ignoſcet propter eum, ſi tu humiliter in eius conſpectu illum conſtituas. Si te videris; ſicut terram ſine aqua, in conſpectu

Dei; intellige, Chriſtum eſſe inſtar nubis, immenſis gratiarum aquis plenæ, vt aridam cordis tui terram ſpargat, faciatque ferre fructus, quos deſiderat. Denique ſi aſſueſcas diuina hæc myſteria quotidie meditari, illa te prouocabunt ad virtutum omnium exercitia: quò creſcas quotidie, & in eis proficias, iuxta illud

a Cant. 1. 12.

Canticorum; a *dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum*: Qui ſunt hi accubitus, & loca, in quibus Rex cœleſtis cõuiuium facit ſuis electis, niſi loca illa, in quibus vitæ ſuæ myſteria prædicta celebrat? Quæ verò nardus dat odorem ſuum in huius regis præſentia, niſi præſtantiores virtutes, quibus ipſe amplius oblectatur? Nardus (ait ſanctus Gregorius & ſanctus Bernardus) eſt parua quædam plantula, natura calida, quæ pectoris frigiditates abſtergit: eſtque vehementis odoris, quem eò vehementius emittit, quo magis conteritur. Ideoque repræſentat humilitatem, quæ inclinat ad paruitatem; & charitatem, quæ inflammat cor; pœnitentiam & contritionem, quæ culpas abſtergit; feruorẽ ſpiritus, qui torporem repellit: ac deniq; animæ deuotionem, quæ profert affectus odoriferos & exemplaria opera.

S. Greg. in eũ loci. S Bern. ſer. 42. in Cant. Gloſ ibid. & Silua Allegoriarum.

X. OMNES hæ virtutes actus ſuos proferunt, dum eſt Rex in accubitu ſuo in quocunq; enim horum loco eum aſpexeris, mox te ad abyſſum vſque tui nihili demittes: tum ob humiliationem, quã tua peccata meruerunt: tum ob rarã humilitatem Regis, in ei⁹ exẽplis relucentem.

Nam

Nam cur non ſe humiliet ſeruus: cùm videt Regem ſuumadeò humiliatum: intoleranda (inquit S. Bernardus) eſſet impudentia, ſi adeò ſe humiliante diuina Maieſtate, vilis vermiculus ſuperbiat, humiliat ſe Deus, vt hominis ſuperbiam ſanet: & non ſe humiliabit homo, vt Dei humilitatem imitetur, & quamuis verè tibi perſpecta tua miſeria te non humiliaret, id meritò facere deberet charitas tui Saluatoris, ſe ad illam reparandam humiliantis. O Rex ſupreme, me vidente adeò te eſſe humiliatum *nardus mea dabit odorem ſuum.* qui tamen odor non meus erit, ſed tuus, vtpotè productus à tua virtute & exemplo, & ad imitationem odoris humilitatis, quem nardus tua produxit: tantò excellentiorem meo, quantò amplius eſt ipſum Creatorem ſe dimittere, quam creaturam ſe humiliare: ſed coniungo tamen nardum meam cum tua, humiliationem meam cum tua, vt ſimul vtraque odorem ſuũ producat, qui tibi patriq; tuo placeat; meque faciat dignum, qui in eius conſpectu inueniam gratiam.

Serm. 1. de Natiuit.

Odorem ſui ſiue eius ſcilicet ſponſi.

In conſpectu eiuſdem ſupremi Regis, nardus charitatis vſitatum ſuum profert odorẽ, affectuum ſcilicet amantiſſimorum, ipſius Regis affectib⁹ ſimilium, & iuxta exigentiam diſpoſitionemque illum aſpicientis. Nam, ſi diſpliceant tibi peccata tua, profert affectus amabilis contritionis, cùm videt quo ſenſu idẽ Dominus afficiatur propter illa, quidque agat, patiaturque, vt remedium illis afferat.

1. Odorem ſui ſibi proprii

Debes

Debes aũt exemplo Magdalenæ, procidere ad
b Luc. 7. 38. b Ioan. 12. 3 pedes eius, cum fragranti hoc nardi b *vnguẽto*
vt eos *vngas*, dolenter tuos affectus cum ipſius
affectibus coniungendo, veniamq; & remediũ
tuorum peccatorum petẽdo. Quod ſi reſpires
ſpe iam obtentæ veniæ, proferet eadẽ Nardus
gratitudinis & laudis affectus: & cum eadem
c Matt. 26. 7 c Marc. 14. 3. Magdalena, accipies animũ, c *caput eius vngẽdi*, coniungendo feruentia tũa deſideria ſublimis perfectionis, cũ præclariſſimis operibus,
quæ ipſe fecit: vt tanquam myſticum mẽbrum
capiti tuo coniunctũ, influentias accipias æternæ vitæ. Qui. n. fieri poteſt, vt nardus charitatis non producat amorẽ valdè inflammatũ,
ſi eſt propè ignem infinitum amoris, in ipſius
pectore ardentis? ô homo (ait S. Aug.) *ſi amare pigebat, ſaltem redamare non pigeat* eam, qui
te amando præuenit: ac proinde amore ſuo infinito obſtringit te, vt tuũ illi reddas, qui adeò
eſt limitatus. O amator infinite, vellem te amare, ſicut me amas, vt amoris mei deſideriũ
ita ſatiarem: ſed ego meum amorem cum tuo
coniungo, vt tuus accendat & perficiat meũ;
contrahar ego ac diſſoluar in meipſo, vt totus
tibi coniunctus fragrantiorem odorem, feruentioremque amorem producam. Amen.

3. IN hunc modũ deduces in praxim reliquas
virtutes, attendens, vt actus & exercitia tua,
ſint ſtatui tuo accommodata; proprium tuum
odorem non alienũ producendo. In conſpectu
enim ſupremi huius regis nardus tyronis ac
perfecti; prælati & ſubditi; religioſi huius re-

ligionis, & alterius producere debet odorem, quem eius ſtatus poſtulat. Et propterea fortè Apoſt. dixit: d *induimini Dominū Ieſum Chriſtū.* ſignificans quod ſicut veſtimentum debet menſuræ noſtræ accommodari, vt nec ſit laxius, nec anguſtius, aut nimis longum· ita induere debeamus virtutes, affectus & opera Ieſu Chriſti, iuxta noſtræ neceſſitatis & capacitatis menſuram. deſiderium enim progredi poteſt, quouſque volueris, & extendi vſque ad id, quod Saluator tuus fecit & perpeſſus eſt: ad propoſita, quæ ſtatim debent executioni mandari, non vltra debent extendi, quam tibi competant.

d Rom. 13. 14. Galat. 3. 27.

4. Cvm igitur ad orationem accedis, cogita, te accedere, vt ipſum Ieſum Chriſtum induas & imiteris, in ea figura, quam refert myſterium, quod meditaris. & in eius præſentia conſtitutus quatuor hæc exerceas. Cogita primum, quantum ille te amet: audi deinde verba, quæ ad te loquitur; aſpice præterea opera, quæ pro te facit; ac denique ſtude in te ſentire labores, quos pro te patitur. & hæc omnia induere procura, amando ſcilicet illum ſicut te amat; obediendo ijs, quæ iubet, & offerendo te ad ipſum imitandum in eo, quod facit, & patitur; in eo gradu & perfectione, quæ tibi dabitur: cuius praxim in ſequentibus capitibus ponemus.

Nota.

Quatuor puncta.

CAPVT XIII.

DE COGNITIONE CHRISTI Domini, quoad ea, quæ in primo ſuo in mundum ingreſſu geſſit: tam occultè in ipſa conceptione, quam apertè in Natiuitate.

CVM adeò ſint multa in Chriſti D.N. vita, eiuſque myſterijs legenda, ac meditanda, de quibus prolixè actum eſt in libro Meditationum; nũc aliqua tantum addam de initio ac fine diuini huius libri. ex quibus facilè cognoſcerẽtur, quæ in medio eius ſunt ſcripta. Nam ipſe Chriſtus D.N. tam in ingreſſu ſuo in hunc mundum, quàm in exitu ab eo, ſingulariter voluit excellere. In ingreſſu quidem, vt nos felix quoddam noſtræ vitæ principium doceret: quod ex vſu nobis eſſet, ad totam poſtea feliciter tranſigendam, iuxta illud: *dimidium facti qui bene cœpit habet*. Si itaque feliciter cupis ad Chriſtianam religionem accedere, aut ad vitam religioſam, aut inſignem aliquã vitæ mutationem facere: inchoandum tibi eſt, ſicut Chriſtus D.N. vitam ſuam inchoauit: vt *primus religionis introitus*) vt ait S. Cyprianus) *ſit ſicut in mundum Chriſti ingreſſus*: qui

Serm. de Natiuit.

exem-

exemplar eſſe debet, quod in vita noſtra imitemur. Sed magis adhuc ſingulariter in exitu ex hac vita excelluit: quia a *in finem dilexit ſuos*, a Ioan. 13. 1
maiora eis præbens amoris indicia in fine; quã dediſſet in principio; vt intelligerent, in hoc etiam debere ipſum imitari, multò amplius in vitæ ſanctitate creſcentes, cùm ad eius finem accedunt, ſupplices ipſum Deum (vt ait David) orantes, vt ſingulari cura b *introitum &* b Pſal. 120. 8.
exitum ipſorum *cuſtodiat*; in quo integra & conſummata perfectio eſt delineata.

QVOD ad primum attinet: in ipſo Chriſti Domini noſtri aduentu duplicem ingreſſum licet conſiderare, alterum occultum in incarnatione & conceptione, quando cœpit eſſe homo, ingreſſus in vterum ſacratiſſimæ Virginis: alterum palam & manifeſtè in ſua Natiuitate, cum in ſpecu Bethleemitica naſcens ingreſſus eſt in mundum, vt ab hominibus c *in terris videretur, & cum hominibus conuerſaretur.* c Baruc. 3. 38
In primo cœpit vita contemplatiua & vnitiua, & interior atque recollecta; in ſecundo cœpit actiua, & exterior, quæ oſtenditur in vſu rerum externarum, & conuerſatione cum proximis, licet altera alteram ſemper ſit comitata: & in medio vtriuſque & in earum coniunctione agnoſcemus admirandas eius virtutes, vt eas imitemur.

§. 1.

Quatuor virtutes exercuiſſe Chriſtum Dominum noſtrum in ſanctiſsimo Matris vtero.

a Iere. 31.22. IN primo introitu, coniunxit hic Dominus perfecti a *viri* exercitia, cum corpore infantis paruuli; in quo excellentiſſimas tres virtutes exercuit, quas commemorat Propheta Ieremias, cum dicit: b *bonum eſt viro, cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, ſedebit ſolitarius & tacebit, quia leuauit ſuper ſe.* Quis eſt, qui per excellentiam VIRI nomen mereatur, niſi Chriſtus Seruator noſter, qui elegit, vt fieret homo, & ingrederetur per greſſus ætatis, ſicut cæteri homines: vt cõiungeret viri præſtantiam, cum vilitate infantis: & ſtupendo quodam, nouoque modo, à primo ſuæ conceptionis inſtanti, cœpit eſſe vir, & portare iugum Domini: ſedens per nouem menſes in ſolitudine ventris vnius fœminæ; tacens in ſummo ſilentio, & ſe eleuans in immenſam magnitudinem ſuper ſe: vt hoc ſuo exemplo te doceret, qua ratione ſit tibi inchoanda vita, à primo inſtanti vſus rationis. quod ſi iam hoc præterijt, optes verò nunc recens illam inchoare, vt videas, quale principiũ accepturus ſis à iuuentute tua, aut ab hac ipſa ætate, in qua nunc es, & quam cupis feruenter inchoare.

b Thren. 3.27

1. PRIMVM in primo illo aditu ſuo in mundum

dum, obtulit ſe generosè, ad portandum iugũ perfectiſſimæ obedientiæ, & ſubiectionis, voluntati æterni ſui Patris, ſanctæ eius legi, & ijs omnibus, quæ ille de ipſo conſtituere vellet; ſiue vt ageret, ſiue vt pateretur in progreſſu vitæ ſuæ, vt mirificè perpendit Apoſt. ex ijs, quæ Dauid in perſona huius Domini dixerat: quod c *ingrediens mundum* æterno ſuo Patri *dixerit*: *Ecce venio vt impleam, quod in capite libri ſcriptum eſt de me; vt facerem voluntatem tuam*, Deus meus, eandem & ego volo, eamque & *legem tuam in medio cordis mei* colloco. legerat ſanctiſſimus hic Saluator in primo illo inſtãti, & exactè intellexerat quicquid de ſe in ſacra ſcriptura prædictum erat, præcipuè præcepta & conſilia omnia, ad perfectionem ſpectantia; & quicquid dicturus ipſe eſſet, facturus, atque perpeſſurus: & multa præterea, quæ Pater æternus in æternæ ſuæ prædeſtinationis libro, de ipſo ſcripta habebat in cuius initio ſcripta illa erant, eò quòd ipſe caput eſſet prædeſtinatorum. Et quamuis inter ea eſſent plurima horrenda, & quæ dolorem & ignominiam afferrent; omnia tamen ipſe ſummo amore complexus eſt, & in medio cordis ſui collocauit, tanquam res pretioſas ſibique chariſſimas: ſeipſum offerens ad ea exequenda, nec iota aut apice vno prætermiſſo: O altiſſima obedientia, reſignatio perfectiſſima: & flagrantiſſima charitas? quæ talem obedientiam produxit tanta velocitate, vt neque ad inſtans fuerit

Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua.

c Heb. 10. 5. Pſalm. 39. 7.

Digitized by Google

cunctata; cum tanta integritate, vt nec ap
cem prætermiſerit; cum tanta hilaritat
vt in medio ſui cordis collocauerit; &
cum tanta perſeuerantia, vt numquam def
cerit, aut aliquid in ea relaxauerit: donc
in hora mortis aduertens, vnicum adhuc ſil
d Ioan.19.28 deeſſe eorum, quæ in hoc libro legerat,
vt illa *ſcriptura impleretur*: *dixit*: *Sitio*. &
cum oblatum *acetum accepiſſet*, *dixit*: *Con*
ſummatum eſt, & impletum quicquid de m
ſcriptũ erat in libro Patris mei, & ego adim
pleui, quicquid in meæ conceptionis inſtan
obtuli me impleturum. Gratias tibi Sa
uator dulciſſime, ob generoſam volunt
tem, qua te obtuliſti ad graue hoc iugum por
tandum, concede mihi, vt ex nunc ego mea
e Matt.11.30 voluntatem tuæ ſubijciam, e *tuumque iu*
gum tanto amore *tollam*, eo quod ſit tuum
& iudicem eſſe *leue*. Diſce, ô anima mea, le
gere, cum Seruatore tuo, quod ſcriptum eſt t
bi in libro legis eius, ideo ſiquidem eſt ſcr
ptum, vt tu exequaris: forti itaque animo d
ei: *ecce venio*, paratus vt impleam quicquid n
bes voluntas tua erit mea, & in medio cord
mei integra ſemper erit.

4. *Sedebit ſolitarius & tacebit.* Vitæ contẽplatiuæ forma.

HAC oblatione peracta, ſecundo loc
amplexus eſt idem Saluator in eodem inſtan
ti ſolitudinem, & ſilentium, quod eleger
pro primo ſuo in mundum ingreſſu: quan
uis enim perfecti viri corpus ſumere potui
ſet, ſicut creauit Adamum in paradiſo: volu
tamen incipere ab ſtatu & ætate infantis, qu

ſe ſc

ſe ſolitudini, ſilentio, & anguſtijs obſtringeret, quæ in ventre matris tolerantur: manſit enim in carcere illo cum generali quadam mortificatione rerum omnium, quæ poſſunt in hoc mundo ſenſus recreare: ex tunc incipiens offerre ſacrificium ſuijpſius, cum voluntaria rerum omnium viſibilium ac delectabilium huius mundi abnegatione. Et quamuis infantes reliqui hæc non ſentiant, quia vſu rationis carent: nec ſciunt, in quo ſint loco: at benigniſſimus hic infans, vtpotè qui vir eſſet, nouerat omnia, ſentiebat, amplectebatur, & eis omnibus delectabatur: hoc exemplo docens eos, qui ſunt in publicum exituri, ad conuerſandum cum hominibus, quantum illorum referat, per aliquod tempus, in ſecreto & ſolicitudine agere cum Deo: in eum enim finem, receſſit ipſe poſtea in deſertum; in quo per dies quadraginta manſit, priuſquam ad prædicandum in publicum prodiret.

SED quoniam parum prodeſt corporis ſolitudo & ſilentium, niſi ſocium habeat ſolitudinem Spiritus. hanc maiori voluptate in illo inſtanti amplexus eſt. Solitudo ſpiritus eſt cùm abſunt imagines, cogitationes, & affectiones creaturarum, quæ occupantes & conturbantes cor, conuerſationem impediant & vnitionem cum Deo. Silentium vero ſpiritus eſt, quando is non ſe occupat cum his creaturis, nec interius cum illis loquitur, ſed cum ſolo Deo, cum quo totam ſuam conuer-

ſationem habet; & hæc ſancta ſolitudo & ſilentium, fuit ſemper ipſi Chriſto Dño familiare, quamuis eſſet in medio plurimorum: ipſe enim de ſe dixit, ſe, quamuis f *deſcendiſſet de cœlo*, ſemper tamē *in cœlo eſſe*: ſpiritus enim eius erat ipſius cœlum, in quo ipſe latebat, contemplans ac videns Deum.

f Ioan. 3. 13.

3. *Leuauit ſe ſuper ſe.*

ET ex tunc cœpit ſeipſum eleuare ſupra ſe, per ſublimia orationis & contemplationis exercitia. cùm enim ſe in eodem inſtanti, videret eleuatum ad infinitam dignitatem filij Dei, propter hypoſtaticam vnionem; eleuauit quoque ſe ſuper omnes Cherubinos & Seraphinos, ad ſupremam cum Deo coniunctionem per cognitionem, amorem & fruitionem. in eo enim inſtanti diuinam vidi eſſentiam, in qua tanquam in libro, clariſſim legit omnia præterita, præſentia, & futur per totam æternitatem. Videnſque bonitaten illam infinitam, amplexus eſt eam. Brachij charitatis, ſummiq́ue amoris, exultans, quo eam ſummo gaudio poſſideret. Tunc omne affectus produxit orationis, qui poſſibiles e rant, nunc laudando & glorificando Deun ob infinitas, quas in eo videbat excellentia nunc immenſas gratias agendo, ob immen in ſe collata beneficia: nunc adorando peter doq́ue diuinæ ipſius gloriȩ dilatationem p totum vniuerſum, nouoſq́ue fauores pro ſu fratribus hominibus; & hoc modo incho tam orationem continuauit per omnes ſi

mort

mortalitatis dies g *cum valido* (vt ait Apoſto-lus) *clamore & lacrymis*, conuertens ventrem matris ſuæ in oratorium, multò exactius, quā h *Ionas* conuerterit *ventrem* Ceti. O Saluator dulciſſime, qui in ipſo ventre matris, aſcendiſti i *ad montē myrrhæ, & ad collem thuris*, cōiungens tam ſublimem mortificationem ſublimi adeò orationi, docens me ædificare in ſpiritu meo donum ſolitudinis, vbi taceam, & orem in abſcondito, & meipſum eleuem ſupra me tecumq; ſummo bono meo coniungam in æternum. Amen.

g Heb. 5. 7.

h Ionas. 2. 2

i Cant. 4. 6

4. CVM his tribus virtutibus coniunxit hic Dñs quartam, tanquam earū fructum zelū videlicet ardentiſſimum ſalutis animarum, qui ab eo momēto cœpit comedere eius viſcera, & impellere ad eas iuuandas orationibus & oblationibus, quas pro eis offerebat. nam ſtatim cœpit exequi, quod licebat; magna beneficia ſanctiſſimæ ſuæ Matri conferendo, & ſuauiſſimas inſpirationes communicādo: per quā voluit etiam præcurſorem ſuū Ioannem ſanctificare, & Spiritu S. replere, magniſq; fauoribus proſequi; vt contemplatiui intelligant, ſic ſe debere ſupra ſe eleuare, quò vacent Deo, vt proximos ſuos non negligāt; ſed qn̄do poſſint à ſeipſis rebuſq; proprijs exire, vt res fratrum ſuorū iuuent orationib. & gemitib. aut per alios, qui ad id talentū habeant; zelo & oratione ſua illos comitando, ſicut poſtea dicemus.

IN quatuor his virtutibus imitandus tibi eſt Saluator, ſi vis ad vitæ contēplatiuę culmē

aſcendere, ingreſſus tanquam in oratorium, in ventrem alterius matris, quæ te omninò ſolum, recollectum, beneque animatum habebit. Et quænam hæc mater eſt, niſi Dominus ille, *qui* vt per quendam Prophetam
k Iſa.46.3. ſuum dixit, k *portat nos in vtero ſuo, & geſtabit in vulua*, quamdiu vita ſupererit? Ingredere intra ipſam diuinitatem, quæ te ex omni parte circumſtat, ſicut mater in ventre
l Coloſ.3.3. ſuo circumdat infantem, & l *abſconditus ibi cum Chriſto*, ora ſimul cum illo, tanquam exemplar tuæ orationis, Magiſtrum, & adiutorem accipiens. O cœleſtis Magiſter, qui
m Luc.6.12. m *pernoctabas in oratione Dei*, & in ipſo mundi aditu prolixam habuiſti noctem nouem mēſium, quam conſumpſiſti orando in obſcuro & tenebroſo Matris tuæ ventre, doce me orare, oratione Dei, qua ingrediar ipſummet Deum, loquarque cum illo ſeorſim, ita vt non me creaturæ turbent.

§. 2.

De quatuor alijs virtutibus, quas Chriſtus D. N. in ſua Natiuitate exercuit.

IN VISIBILI ingreſſu noſtri Saluatoris in mundum, cùm ſcilicet in ſpecu Bethleemitica natus eſt, oſtendit excellentiſſimum ſpiritus feruorem, tanquam iaciens totius Euangelicæ perfectionis ſolida fundamenta. Quamobrem de eo ſcriptum

eſt::

eſt: a *Deus ab Auſtro veniet, & Sanctus de monte Pharan.* vt enim S. Gregorius aduertit, ab eo loco venit Deus, vbi ſe manifeſtat: ſicut manifeſtauit in Bethleē, quæ eſt ad partem venti auſtri, & ad meridiem reſpectu Ieruſalem. inde enim venit, operante eius aduentum virtute Spiritus Sancti per auſtrum ſignificati, & obumbrante virginem, quæ ipſum concepit. figuratā per montē Pharan ſiue vmbroſum. Sed in hoc ipſo loco manifeſtauit etiam ſe ipſe Chriſtus Dominus noſter in operibus perfectiſſimi feruoris, ſicut lux & ardor meridiei, ex inſpiratione diuini Spiritus, illū ad ea inducentis, licet in Specie, vmbroſa appareret, ac deſpecta: eo ꝙ miro modo ſupremā ſuam internam excellentiam contegeret infima illa externa vilitate. in quatuor rebus pænalibus quę maieſtati eius nihil nocerent: in paupertate ſcilicet, opprobriis, doloribus, & laborib⁹; quibuſdam eorū à ſuis inimicis illatis, alijs propria ſua electione in hominum vtilitatem ſuſceptis, licet omnibus valde voluntarijs quorum omnium meminit ipſe Dominus, per os Dauidis dicens: n *pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea* educatus, *exaltatus autem* cum eſſem, *humiliatus ſum & conturbatus.* Omnino in ſua iuuentute cæpit hos labores ſentire, qui ſtatim in ſua Natiuitate, eis dedit initium: ſuper has quatuor pænalitates, tanquam ſuper proprias baſes erigens quatuor virtutes, quæ veluti columnæ ſunt Euangelicæ perfectionis.

a Habac. 33. LXX. verterunt. *de monte vmbroſo & condenſo* Lib. 31. Mor. c. 18.

n Pſal. 87. 16

1. Pauper ſum ego.

PRIMVM enim tunc exercuit heroicã valde PAVPERTATEM SPIRITVS, etiam cum exſpoliatione rerum omnium terrenarũ ſiquidem, vt in mundum naſcendo prodiret, deſerere voluit domum & commoditates, quas in Nazareth habuiſſet; & ea occaſione in Bethlehem ſe contulit, vt cogeretur, tanquam pauper hoſpitium mendicare; quo in ciuitate non inuento, pauperrimum & abiectiſſimum elegit vile ſcilicet ſtabulum, vbi pro lecto præſepium habuit. Paupertati coniunxit.

2. Humiliatus ſum.

Cordis HVMILITATEM ſororem eius, eligens contemptus eoſque amplectens: neque ſolum elegit locum vltimum & abiectiſſimum ad naſcendum, vt .ſ. inter animalia natus collocaretur: ſed adiecit quoq;, vt octauo die circumcideretur; quod ſignum erat propriũ peccatorum. neque enim ſatis ſibi eſſe exiſtimauit, quod ſe ad formam hominis ſumendam demiſiſſet, niſi etiam ad imaginem peccatoris ſuſcipiendam progrederetur; quamobrem exaltatus fuit honore, quem illi Angeli detulerunt; & poſtea etiam Magi: Mox tamen honorem illum ſecutus eſt contemptus, vt humiliatio eminentior appareret, quæ poſt exaltationem ſequeretur.

Exaltatus autem humiliatus.

3. In laborib. à iuuentute mea.

DVABVS his ſororibus, tertiã coniunxit heroicã PATIENTIAM in doloribus, incipiens ſtatim eos delibare, tũ ob ſeueritatem temporis, in quo natus eſt: quia ex ſponte elegit in hyeme naſci, vt frigoris rigorem experiretur:

tum

tum ob cultum circumciſionis, qui delicatam carnem abſcidit, effuſo pretioſo ſanguine, quo noſtræ redemptioni principium daret, oblato eius pretio. Intra paucos etiam dies, perſequẽtem Herodem coactus eſt fugere per loca deſerta, in Aegytum, vt maioribus ibi laboribus exerceretur.

HIS acceſſit quarta virtus, quæ reliquas ſupra modum exaltat, ingens inquam FERVOR SPIRITVS, ab incenſa eius charitate, zeloq; diuinæ gloriæ, & ſalutis animarum proueniens pro quibus has omnes pænalitates ſubibat, remedij noſtri, conſolationis, & exempli cauſa proponens eas nobis pro argumento meditationis & imitationis, vt hic dicere nobis liceat cũ ſponſa c *faſciculus myrrha dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* 4. c Cant. 1. 13

COGITA itaque, dilectum tuum eſſe tanquam arborem myrrhæ, quam per ſuos poros diſtillat. cuius cortex, ſi pungatur & findatur, ea fuit abundantius. Nam tota eius vita, non aliud fluit, quam continua quædam paupertatis, contemptus, doloris, & laboris exercitatio, quas pęnalitates ingenti amore diſtillabat ſiue eas propria electione ſubiret; ſiue acceptaret, quas hoſtes illi inferebant, & pungentes duriterque tractantes in perſona, fortunis, honore & vita. Ad ſanctiſſimam hanc arborem eſt tibi accedendum, vt horrendas eius amaritudines metidando, perpendas, colligasque aliquam earum in partẽ tuam memoriam, vt eas diutius inſpicere poſſis, ponens illas,

(vt ait

Ser. 43. in Cant. (vt ait S. Bernardus) non retro in dorſo, ſed in pectore: vt tua conſideratio ſit continua, & amabilis, cum duplici tenero affectu: altero cõmiſerationis, altero gratitudinis. condolendo ſcilicet ob ea, quæ pro te paſſus eſt; ſimulque eum laudando, immenſaſque gratias agendo, quod talia pati pro te voluerit. Verum his non contentus, colliges quoque tibi (vt S. Gregorius ſuadet) faſciculum alium mortificationũ, & virtutum illius virtutibus ſimilium: optans ex toto corde imitari ipſius nuditatem, deſpectum, laborem, & dolorem: vt occaſionẽ accipias exercendi eius paupertatem, & humilitatem; eius patientiam & feruentem zelum, ligando hunc faſciculum affectu amoris & charitatis, d *quod eſt vinculum perfectionis.* Sic enim fiet, vt quamuis plurimum myrrhæ colligas, non ſit tibi ſarcina grauis, ſed leuiſſimus faſciculus: quia charitas reddit illum ſuauem; carniſq; amaritudinem conuertit in Spiritus dulcedinem. Quando enim non erit tibi faſciculus, quod pro te patitur, ipſemet Deus, factus tui cauſa infans? Quomodo non pones ante pectus tuum, quod ipſe ante ſuum poſuit? Quomodò obliuioni trades, & in dorſo tuo pones, quod ipſe ſemper coram oculis ſuis habuit? Ne itaque vnam tantum aliquam virtutem colligas; ſed fac ex omnibus faſciculum. vna enim ſola grauis eſſet: omnium verò coniunctio erit leuamen. Nam humilitas ſuauem facit paupertatem; patientia iucunda eſt cum charitate; & ipſa charitas dulcorat humi-

In 1. c. Cant.

d Coloſ. 3. 14

rat humilitatem, & vnius virtutis difficultas alterius ſocietate ſuperatur; omneſque cohærent optimè cum ſocietate dilecti, qui ſe illis exornauit. O dilecte cordis mei, ex hoc eris mihi faſciculus fragrantis myrrhæ. ſi enim te amo: quicquid in te videro, erit mihi dulce ac iucundũ; odor, quem illud habet, eò quòd in te fuer t, confortabit me, & animabit, vt delecter, ſi ſemper mecum illud habeam. Diligam te ego ſicut tu me dilexiſti: & ſtatim dulce erit pro te pati, quod pro me tu ſuſtinuiſti.

HINC conſideratione progredieris ad ea, quæ idē Dominus deſeruit, & quibus vt quatuor has pænalitates indueret, renunciauit. perpendendum enim eſt tibi: Si ſupremus tuus Redemptor in mundum intrare voluiſſet, veſtitus & ornatus iuxta ſtatum & dignitatem ſuam; ex Iuſtitia illi debebatur ſplendidiſſima veſtis quatuor gloriæ dotium: erat enim beatus, quoad animam ſuam: omnes verò beati habent corpus glorioſis dotibus ornatum, quas vulgò appellamus claritatem, Impatibilitatem, Subtilitatem, & Agilitatem. Sed hic Dominus, quò e *aptum corpus* aſſumeret, quod ſacrificari pro nobis poſſet, pretioſæ huic veſti renũciauit; induit verò aliam intextam, ſiue ex quatuor partibus compoſitam, quas poſſemus appellare quatuor dotes miſeriæ & pænalitates. pro dote enim claritatis, induit ſe ignominia; pro impatibilitate, doloribꝰ; ꝑ ſubtilitate, paupertatis oneribus; & pro agilitate, laboribus

Quatuor rebus Chriſtus renunciauit

e Heb. 10. 5.

ribus ac defatigationibus : & hoc ornamento veſtitus ingreſſus eſt hunc mūdum viſibilem, reponēs pretioſam illam veſtem, donec ingrederetur ad poſſeſſionem capiendam regni Patris ſui. Et quamuis f *in monte Thabor*, eam induit, ſolum id fuit, vt quomodo ſibi quadra-

f Matt. 17.2.

ret, experiretur; carnemque ſuam animaret ad tormenta paſſionis ſuſtinenda, ſpe recipiendi poſtea veſtem illam gloriæ integram, valdeque perfectam per totam æternitatem, quam

g Luc. 9. 31.

propterea ſtatim exuit, vt g *exceſſum* impleret *in Ieruſalēm*, de quo *cum Moyſe & Elia loquebatur* : qui exceſſus erat in paupertate, opprobrijs, doloribus & laboribus, amoris exceſſu toleratis, In his enim omnibus reb. voluit dulciſſimus noſter Ieſus excellere, ſi ita loqui licet, nimius eſſe; laborans & patiens pro nobis multò amplius, quàm pro noſtra reparatione eſſet neceſſarium: nimio amore ipſum extra ſe deducente : ad quem ſpectat huiuſmodi exceſ-

Gen. 37. 3.

ſus facere. Aſpice igitur verum hunc Ioſephū, cum *tunica polimita* variorum colorum, quæ ad pedes vſq; deſcendebat, quam fecit illi pater infantulo, quatuor prædictarum pęnalitatum varietate intertextam, quæ vt proprio ipſius ſanguine tingeretur, iuuit fratrum eius inuidia. Attende item, quod quamuis eā infans induerit, & ad propriam menſuram formamque tunc accommodauerit; vt tamen ipſe ætate creſcebat, ita etiam creuit ipſa veſtis in varietate laborum vſq; ad ſummum. Nam etſi totā

Luc. 1. 58.

vitā valde pauper vixit, i *non habens vbi caput*

ſuum

ſuum realinaret, k *ſaturatus opprobriis*, l vt *vir eſſet dolorum*, multiſque laboribus laſſatus, portans ſemper iugum quatuor harum pænalitatum, continuò hanc crucem baiulans, calicemq́; hunc amariſſimum bibens, & horrendo *hoc baptiſmo baptizatus*. In morte tñ ſeipſum ſuperauit, & ea, quę tota vita paſſus fuerat: volente ipſius Charitate, dilatare, quantum poterat & expediebat, rigorem harum pænalitatum, donec eis ſubmerſus moreretur, offerēte ſummo hoc n *Sacerdote, veſte hac*, quatuor his colorib. texta induto, ſuiipſius ſacrificium pro noſtris peccatis.

k Thre. 3. 30.
l Iſa. 53. 3.
m Marc. 10. 38.
n Exod. 2. 84

REQVIRE humiliter ab ipſo cauſam, cur huiuſmodi veſtem in ſua natiuitate, totâ vitâ ac morte induerit; audieſq; reſpondentem ſe id feciſſe, vt filios huius ſæculi confunderet, induentes veſtē hominis veteris, quatuor mūdanæ gloriæ, dotibus textam: quæ ſunt *diuitiæ, honores, voluptates, & ſolatia*; fundantes in eis *cupiditatem, ſuperbiam, carnalitatem, & vitæ otioſitatem* hoſtes ſalutis eorum æternæ. O magiſter ſupreme, ex hoc nunc renuncio huic veteris hominis indumento, quod tu tantopere horruiſti; o *induam*, verò veſtem *hominis noui*, quam tu adeo amaſti. Paupertatem tuam omnibus mundi theſauris præfero; pluris tuas facio ignominias, quam omnes mūdi honores malo dolorum ac laborum tuorum particeps eſſe, quàm delectationum & ſolatiorum, quæ pereunt. Seruetur veſtis cum dotibus gloriæ in alteram vitam: mihi in hac

1.
o Coloſ. 3. 9.

peregri-

peregrinatione glorioſum erit, illam induere quam tu induiſti.

2. Hic præcipuus eſt affectus, & præcipuum propoſitum, quod ex hac conſideratione colligere debeas: perſuadens tibi, quod, ſi obtinere velis patris tui cœleſtis benedictionem oporteat exuere te, ſicut alter p Iacob, conſuetis veſtibus, quibus terrenum Adamum imitabaris; induere verò pretioſiores fratris tui Chriſti Ieſu, pænalitates complectens, quæ in Charitate cum ipſius pœnalitatibus coniungantur. Et tunc odor huius veſtimenti prouocabit æternum Patrem, vt cœleſtibus te benedictionibus in hac & in futura vita repleat. Nam pro paupertate tibi dabit diuitias ſuæ gratiæ, pro opprobrijs, magnos fauores exhibebit; pro doloribus, immenſa ſolatia; & pro laboribus gaudia ineffabilia.

p Iac. 27. 15.

3. Memento, milites, qui Chriſtum crucifixerunt, q *diuiſiſſe ſibi veſtimenta eius in quatuor partes.* vt vnicuiq; pars vna cõtingeret: ſorte vero obtigit vni *tunica* eius *inconſutilis, deſuper contexta per totum*; ad ſignificandam hæreditatem, quam Chriſtus Dominus ſuis militibus relinquit, diſtribuens illis hanc veſtem quatuor harum partium. Quibuſdam enim partem tribuit paupertatis, alijs partem contemptuum; his dat partem dolorum & infirmitatum: illis laborum ac defatigationum in ſuis officijs & miniſterijs: ſed alijs tamen feliciori ſorte, dat tunicam inconſutilẽ, deſuper contextam per totum; varietate ſcilicet

q Ioan. 19. 23.

quatuo

quatuor harum pænalitatum : vt exerceantur in illis ab initio vſq; ad finem vitæ : ipſi verò magna alacritate eaſdem amplectuntur eius amore, qui prius eas induerat. Beati qui felicē adeo ſortem acceperunt, quæ illis r *cecidit in præclaris*. Nam etſi viles ſint in oculis mundi, prætioſæ tamen ſunt & præclaræ in oculis Chriſti : propterea enim illas ipſe induit. O Redemptor dulciſſime, in cuius manibus ſortes meæ, nullas volo meliores quam tuas imitari pænalitates, quas ſuſcepiſti ; & virtutes, quas in eis exercuiſti: certus ſum enim, ſi hanc s *veſtem habuero*, me non excludendum à *Nuptiis*; ſed admittendum ad eas, vt regnem gaudeamq; tecum in æternum, Amen.

r Pſal. 15. 6.

s Matt. 22. 11

CAPVT XIV.

DE LECTIONE ET MEDITATIONE in libro Ieſu Chriſti crucifixi, & octo præſtantiſſimis proprietatibus diuini amoris vnitiui, quæ in eo eluxerunt.

LIBER compendioſſimus, maximè ſublimis, & efficax ad myſticam Spiritus ſcientiam, eſt Ieſus Chriſtus crucifixus, apertus, & extenſus in cruce ; vt legi poſſit ac intelligi ab omnibus, qui ad id oculos habent, quod aperte nobis ſignificauit S. ille Apoſtol⁹,

qui etſi raptus ad tertium cælum, viderit arca na Dei, volens tñ cũ hominibus loqui, dixit: a *N iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum, & hunc crucifixum* quaſi diceret: omnia arcana, quæ mihi fuerunt reuelata, compendio continentur in Chriſto Ieſu crucifixo: & qui nouit quod in abbreuiato hoc diuino libro cõtinetur, nihil ſuper eſt illi ſciendum, vt ſit perfectè ſapiens. Quamobrem quicquid cogito, quicquid prædico, & ſcribo, non aliud eſt, quam Chriſtus crucifixus. Hic eſſe debet liber, in quo ſemper ſtudeatis, cogitetis ac meditemini: de eo vobis eſt loquendum, agendumq́; de eo eſt vobis gloriandum; quodcunq in eo videritis, imitandum; ille (ſicut ait Iob b *circundandus quaſi corona capiti* veſtro, & *pronuncianda per ſingulos veſtros greſſus*, & operum veſtrorum exercitia, virtutes quæ in eo ſunt ſcriptæ, *& quaſi principi* Regique cœleſti *offerendus*, tanquam titulus & cauſa, ob quam ſuis vos gratijs & miſericordijs repleat. Nullus excuſare ſe poteſt ab huius libri lectione Nam (vt ait S. Laurent. Iuſtinianus) ſapientes & ſimplices multa in eo habent, quæ legere poſſint, capacitati ſuæ accommodata. Simplices aſpiciendo quod c *eſt exterius ſcriptum*; ſapientes penetrando ad id *quod intus eſt ſcriptũ*, exterius ſcriptus eſt literis horrendorum dolorum & cruciatuum; intus literis inſignium gratiarum ac virtutum: exterius ſcriptus eſt manu carnificum & ſatellitum; intus digito ipſius Dei, qui ſuis donis illũ repleuit. Flagella

a 1. Cor. 2. 2.

b Iob. 31. 36.

ſupra c. 9. ex S. Greg. lib. 20. Mor. c. 14 Lib. de triumph agon. Chriſti. c. 20. c Apoc. 5. 1. e Ezech. 2. 9

ſpinæ

ſpinæ,& claui inſtrumenta fuerunt literarum, quæ exterius apparent; ſed facultates & virtutes ſanctiſſimæ eius animæ fuerunt inſtrumenta heroicarum literarum, quæ interius elucent: &, vt dixit Ezechiel propheta, in eo tria præcipue ſunt ſcripta d *lamentationes, carmen & væ.* in eo enim manifeſtantur efficaciſſima motiua ad noſtra peccata deflenda; & ad ipſum Deum, ob immenſa eius beneficia laudandum: ac denique ad horrenda eius ſupplicia pertimeſcenda. d Ezech. 2. 9.

§. I.

Praxis Meditationis ex his tribus motiuis.

PRIMVM ergo legendi ſunt tibi planctus & lamentationes in hoc libro ſcriptæ: vt perpendas cruciatus, & dolores omnes Saluatoris, tã interiores, qui in eius anima ſunt ſcripti: quam exteriores, qui in corpore; vt excitentur tibi lacrymæ, videnti, quæ abſq; vlla culpa patitur innocentiſſimus hic agnus, q̃ venit, vt peccata mundi tolleret. Attende quo pacto hic Dominus, in horto Gethſemani, voluerit initium dare huic dolorum ſcripturæ, ipſomet ſcribente nõ alio calamo, quã propria ſua imaginatione, in qua ad viuum depinxit dolores oẽs, ignominias, atq; labores, qui ipſũ manebãt, ita vt ſtatim magna vehemẽtiã ꝓduci cęperint affectus triſtitiæ, timoris, tædij, pauoris & agonię, adeò vt sãctiſſima ei⁹ anima trãsfigurata & transformata fuerit in doloroſã imaginẽ, q̃

erat habiturus in totius paſſionis decurſu. Q
verò hi characteres interni legi poſſent, vol
eorum externa quædam indicia dare, erump
tem ſcilicet per corporis poros ſanguine
ſudorem, terribilem adeo, ac tremendum,
ſatis oſtenderet immenſam amaritudinem
flicti cordis, ex quo procedebat. Quod ſi ſ
repræſentatio, characterum deſcribendor
cum funeribus flagellis, ſpinis, & clauis, ta
tum ſenſum huic Domino attulit, vt ſang
neas lacrymas per omnes corporis poros e
primeret, quem poſtea ſenſum eidem attu
rint ijdē funes quib. delicata eius brachia cr
deliter ligabantur; flagella, quæ totum e
dorſum ſulcabant; ſpinæ, quæ cerebrum p
netrabant; & claui, qui manus & pedes tra
figebant? & quem ſenſum par eſt, vt effic
in corde tuo, horum omnium memoria? Qu
modo poteris lamentationes huius libri le
re, quin lacrymarum fontes ex tuis oculis
mittas, flens cum flente, cuius fletus tu ſis ca
præcipua.

2\. MVLTO autem amplius hæc ſenties, ſi b
nè perpendas, quid hi characteres ſignifice
hæc inquam Domini tui vulnera & tormen
omnia enim vnà tibi ſignificāt culpæ grauit
tem, ad cuius ſatisfactionem, terribilem a
eo pœnam deſtinauit; multitudinem & v
rietatem noſtrorum peccatorum, pro qu
rum remedio tot tamque varios ſubijt cr
ciatus; inuentiones deteſtandas peccatoru
ingratorum ad quorum curationem dire

inaud

Digitized by Google

inaudita dolorum & contemptuum remedia. Legens itaque ac meditans, quid Saluator tuus, pro alienorum peccatorum ſatis factione ſit perpeſſus, ſimul quoque intelliges pænitentiæ ac mortificationis remedia, quæ debeas adhibere, vt te purges à peccatis proprijs, *Corona* ſpinarum capiti infixa planctum ſignificat, quem pro tuis ſuperbijs facere; & conſtantiam, qua illas mortificare debeas. *Fel & acetum* te docent, quomodo vincas gulam & helluationes tuas; totius corporis eius *nuditas*, eſt rerum omnium renunciatio; pedum manuumque *claui* in cruce ſicut carnis tuæ crucifixio cum vitijs & concupiſcentijs eius; *lancea*, quæ latus eius aperuit, te docet cor tuum aperire; vt culpas tuas confitearis: deſque locum diuinis inſpirationibus; fluens ex venis omnibus *ſanguis*, monet te reſiſtentiæ quam peccato debeas adhibere, effundendo, ſi opus erit tuum ſanguinem; vt illud non admittas ſed repellas: Denique (vt ait Sanctus Bernardus) conſideratio tui remedij oſtendit tibi magnitudinem tui periculi. Agnoſce ô Chriſtiane, quāta ſint peccatorum vulnera, pro quibus fuit neceſſe, Dominum tuū tot pænis vulnerari, niſi illa lethalia fuiſſent, & quidem in æternum nunquam Dei filius tam crudelē mortem ſuſtinuiſſet, vt illis mederetur. Ser. 1. de Natiuit.

QVOD ſi hæc lectio nec dum te conuicerit, perge porrò legendo minas & VAE in hoc libro ſcriptas: omnia .n. hæc vulnera, ſunt characteres, qui ſignificant ſuppliciorū atrocita- 3.

tem, quæ diuina Iuſtitia aduerſus eos præparauit, qui perſeuerant in ſua culpa. ſicut idem Redemptor dixit filiabus Ieruſalem: a *ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet*? ſi huius mundi peccata, talia ſupplicia operantur in arbore viridi ac fructuoſa, qualia efficient in ſicco & inutili ligno? Hæc enim temporalia ſupplicia, quæ pro alienis peccatis ego ſuſtineo, leue quoddam veſtigium ſunt æternorum, quæ vos manent propter peccata propria. In meis *ſpinis* legere licebit eas, quæ tuum ſpiritum horrendo remorſu pungent; in *ſiti* mea leges, quam tu ſine vllo refrigerio ſuſtinebis; ſicut auarus ille & epulo diues; in mea *nuditate* tuam æternam confuſionem; in *clauis* meis vincula pedum ac manuum tuarum, vt tibi libertas adimatur; tum ad bona opera præſtanda, tum ad tormenta pro malefactis fugienda; In *vulnere* mei *lateris* morſum leges vermis æterni; in mea *triſtitia*, *agonia*, & deſertione cognoſces hæc omnia, quæ tu patieris æterna, eò quod fructum capere neglexeris ex ſanguine, quem pro te effudi: qui pro atramento eſt, quo lamentationes iſtæ omnes minæque deſcribuntur: qui ita mouet ad planctum ſalutarem, vt peccatores pænitentes miſericordiam conſequātur; qui etiam vltionem petit contra rebelles, qui eius fructu vti nolunt.

a Luc. 23. 31.

4\. POSTQVAM hæc omnia legeris, incipe etiam CANTICA in eodem ſcripta legere, perpendens innumera motiua, quæ in eo inuenie

ad laudan

ad laudandum & glorificandum Deum, ob accepta prius, & in poſterũ accipienda beneficia: quæ in ipſo Chriſto crucifixo, ob oculos tibi ꝓponuntur. omnia ſiquidẽ eius vulnera & afflictiones, ſunt characteres, ſignificantes infinitã Dei charitatem, miſericordiam, ac liberalitatem; heroicam obedientiam, manſuetudinem, & patientiam Saluatoris; quantiq́; faciat noſtram ſalutem; valorem item & pretium inæſtimabile theſaurorum gratiæ & gloriæ ipſius. In *corona* ſpinea, licebit legere quid valeat corona æternæ beatitudinis; in *ſiti & nuditate*, quanti facere debeas ſaturitatem, q̃ tibi ꝓmittit ex viua aqua gratiæ, & pulcritudine, q̃ dabit tibi cum præclara veſte charitatis; in pedũ, manuum, laterisq́; *vulneribus* leges: quam firmiter Deus te ſcriptum habeat in manibus ſuis & in corde ſuo impreſſum, vt ſecũ te vniat amore perpetuo, ſi tu volueris iucundam eam vnionem conſeruare. Et quoniam hic liber non ſolum eſt legendus, ſed eẽ (vt ipſe Ezechieli dixit) b *comedendus* ac deuorandus; aperi os tuum, & totum *comede* immittendo illum vſq́; ad Spiritum tuũ tecumq; per amorem vniendo, & teipſum in eundem per imitationem transformãdo. Attende ꝙ c *in ore tuo* futurus ſit *dulcis ſicut mel*; ſed *ventrem tamen tuum faciet amaricari*; quia dulce quiddam eſt, ruminari & loqui de myſterijs in eo contentis; valde tamen eſt amarum, eadem reipſa imitari: ſed perſeuerãti in eo libro comedendo, dulcedo Meditationis, reddet dulcem ipſam mortifi-

b Ezech. 3. 1.
c Apoc. 10. 5

cationem & imitationem. O Saluator dulciſſime, qui tantis tuis expenſis ſcripſiſti *lamentationes, carmen, & va* in tuo libro, doce me eo amoris Spiritu illa legere, quo tu ſcripſiſti. plangam ego ex amore peccata mea; timeam ex amore ſupplicia tua; laudem quoq; te ex amore, ob tua beneficia; & ex eodem amore ſperē ſuprema tua præmia; vt amando, & imitando, quod in te lego, perueniam ad fruendum eo, quod deſidero.

Opuſc. de incendio amoris par. 3. Apoc 5. 1. liber iſte, ait eſt vniuerſalis rerū omniū notitia.

SVMMAM eorum, quæ diximus, collegit S. Bonauentura dicens: Chriſtum D. N. paſſione ſua, aperuiſſe ſeptem ſigilla libri, quem S. Ioannes viderat obſignatum. aperuit .n. ſingulariter ſeptem myſteria, quæ hominib. erant valde occulta; ſapientiam .ſ. & admirabilem DEI perfectionem, valorem ſpiritus hominis, vanit. tem rerum huius mundi, atrocitatem inferni, iucunditatem paradiſi, horrorem culpæ, & virtutis præſtantiam. ac propterea licebit dicere, Chriſtum crucifixum eſſe retectionum librum. Nam omnes deceptiones & errores, quibus homines circa ſeptem illa patiuntur, in eo reteguntur, & tunc legeris, & vtiliter meditatus fueris, quod liber iſte continet, cum ſeprē prædictos fructus, aut eorum aliquos ex eo perceperis.

§. 2.

Quod amor ſimilitudinem efficiat.

SED NECESSE nunc erit, magis in particulari explicare diuini, & vnitiui amo-

ris pro

ris proprietates & excellentias, ad quas le-ctio & manducatio huius libri, qui eſt Chriſtus crucifixus, nos inuitat. quique ex ipſa cruce plus operibus, quam verbis illud nobis canticorum inculcat: a *pone me vt ſignaculum ſupra cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt, vt mors dilectio: dura, ſicut infernus, æmulatio lampades eius, lapides ignis atque flammarum; Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam: ſi dederit homo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectione, quaſi nihil deſpiciet eã.* quibus verbis per ſimilitudinem ſignaculi, mortis ſepulturæ, inferni, ignis, flammarum, aquarũ, & fluminum, declarat nobis Spiritus S. perfecti amoris proprietates. a Cant. 8. 6

HARVM prima eſt (vt ſuperius dicere cœpimus) efficere magnam ſimilitudinem & cõformitatem in rebus omnibus interius & exterius, cum ipſo Domino, quem diligit: ponit enim illum vt ſignaculum ſuper cor & brachium ſuum, ſicut ipſe eſt in cruce. Nam vbi magis ad viuum figuram ille accepit ſigilli, quã in ſua paſſione: cũ ęternus Pater per lictores & carnifices eum cælauit? ſicut dixit per ſuum Prophetam b *ego cælabo ſculpturã eius*: excauando ſcilicet in eo magnas foſſas; infigẽdo in caput eius multas ſpinas; dorſum aperiẽdo multis flagellis, pedes eius & manus clauis; latus denique lancea perforando. c *ponam* enim *eum* (ait per alium Prophetam) *quaſi ſignaculum* in pulcherrimo annulo ſculptum:

Prima proprietas amoris. c. 11.

Pone me vt ſignaculum

b Zach. 3. 5

c Agg. 2. 24

 quia

Digitized by Google

quia *eum elegi*, vt ipſius imaginem omnibus meis electis imprimerem. Scimus ſigillum & rem ſigillatam eſſe ſimilia; & vnam eandemque figuram habere: quamuis hoc interſit quod ſigilli figura, ſculpta ſit in auro, aut argento, aut lapide aliquo pretioſo; magnoque artificio ac firmitate elaborata, quæ vt plurimum effecta eſt arte cælatoria, extrahendo videlicet partes aliquas ex ipſo auro, donec figura formetur: at in reipſa ſigillata figura eſt ceræ impreſſa, aut alteri alicui materiæ molli, q̃ facilè deletur; nec ſemper aptè imprimitur, curua, modò non ſatis benè expreſſa; nō culpa ſigilli, ſed applicantis illud malè, aut materiæ durioris vitio. Hoc igitur modo Chriſto crucifixo electi eius ſimiles eſſe debent in vita: eò quod æternus Pater d *eos prædeſtinauerit, conformes fieri imaginis fi'ij ſui.* Sed hoc intereſt, quod in Chriſto D.N. qua ratione & ſimul homo & Deus, omnes virtutes ſint quaſi in auro aut lapide aliquo pretioſo exactiſſimè ac ſoliſſimè ita cœlatæ, vt nec diminui nec obfuſcari aliquando poſſint. Et licet illas initio acceperit in hac perfectione, voluit nihilominus, ſacratiſſimum corpus ſuum cœlari, ac perforari, quò virtutum, quæ in eius anima erant, pulchritudo manifeſtaretur. vt pulchrè dixit ſanctus Bernardus: *patet*, inquit, *arcanum cordis perforamina corporis; quid in vulnera per viſcera pateant*: per ea enim manifeſtatur firmitas & præſtantia eius humilitatis, patientiæ, & obedientiæ; & viſcera clementiæ

d Rom. 8. 29.

Serm. 61. in Cant.

mise-

miſericordiæ, & charitatis: ex quibus omnibus ſimul conficitur perfectiſſima imago, quæ iuſtis eſt imprimenda. In quibus tamen imprimitur tanquam in cera, ex natura ſua corruptibili, & quæ facilè amittit figuram acceptam, niſi idem Dominus, qui impreſſit, eam conſeruet. Sæpè verò eas virtutes accipiunt cum multis defectibus & imperfectionibus: non defectu ipſius ſigilli: quia nihil magis deſiderat ipſe Chriſtus, quam nos videre perfectos: ſed culpa noſtra, & parua diſpoſitione. Nobis enim incumbit, applicare, cum ipſius auxilio ſignaculum illud ſuper cor & brachiú noſtrum: conando videlicet conformare noſtras affectiones & actiones cum ijs, quas ipſe habet. Sed vlterius adhuc nobis eſt progrediédum & conandum: vt ſolus ipſe, & nullus alius ſpiritum noſtrum poſſideat, tanquam vnicus dilectus & amor noſter.

Nam propterea etiam nobis dicit: pone me vt ſignaculum. O dilecta anima mea, attende, quod quemadmodum cera, non poteſt ſimul duo diuerſa ſigilla accipere: alterum enim ſtatim delebit alterum: ita fidelis & caſta ſponſa non debet habere duos amores ſibi contrarios; ſed totum ſuum amorem collocare in e *vnico ſuo viro* & ſponſo *Chriſto*, eum diligendo ex toto corde ſuo, ſpiritu, anima, & viribus. Quemadmodum dilectionis præceptum præſcribit. Caue itaque obſignes cor tuum & brachiũ ſignaculo mundi, aut Antichriſti; quæ eſt imago ſuꝑbiæ, cupiditatis, & carnalitatis; ſed

Secũda proprietas amoris.

e 2. Cor. 11. 2

obſig-

obſigna ſignaculo vitæ meæ,quę imago eſt humilitatis,paupertatis,& puritatis corporis & animi. Tu ipſa ponere me debes tanquam ſignaculum ſuper cor & brachium tuum,vt me diligas ſicut ego te;viuaſque,ſicut ego:mihiq; coniungaris,ſicut ego cupio tecum eſſe cõiunctus. neque enim conſeruare poteris meam figuram,niſi ego ad eam conſeruandam tibi aſſiſtam.

NE autem negligas facere quod præcipio, coniungam minas & VAE canticis. volo enim ſcias: *dilectionem eſſe fortem ſicut mortem,duráq;,ſicut infernus,æmulationem.* quaſi diceret: cape hoc benè,quod irritata dilectio,ſit fortis ac terribilis ſicut ipſa mors: zelus verò & æmulatio dura,& quaſi infernus ipſe,inexorabilis: ita vt, ſi ſponſa fidelitatem non ſeruet, quo magis eam prius amabat, eò amplius illam dedignetur,eo quod infidelis fuerit & ingrata:nulliſque admiſſis precibus, vlciſcetur hanc iniuriam,inferendo mortem & pœnam æternam: vt ſic,rebellis caſtigetur pro meritis ſuæ rebellionis.O caſtarum animarũ ſponſe,æquiſſimum eſt, vt tu ſolus ſis vnicum ſignaculũ earũ nullo alio admiſſo, qui tibi aduerſetur.Sed quomodo ego ſolus ponam te, vt ſignaculum ſuper animam meam: ſiquidem opus hoc,tuum eſt potius,quam meum? Nam ſi meum eſt,id eſt propter auxilium tuum. pone te igitur,vt ſignaculum ſuper cor meum: imprime integrè recteque viuam tuarum virtutum imaginem, deleta omninò execranda vi-

tiorum figura. Ego tibi cor meum offero, tanquam ceram mollem, aptam & promptam ad ſignaculum tuum ſuſcipiendum; tu illud applica & fortiter preme, vt rectè ſolideque exprimatur, etiam cum meo dolore ac labore. Si enim tanti tibi conſtitit fieri ſignaculum tuorum electorum; an multum eſt, quod aliquid illi patiatur, vt obſignentur? Ex nunc dicam cum Apoſtolo, f *vt Deo viuam, Chriſto confixus ſum cruci.* Chriſtus crucifixus, meum erit ſignaculum, imago mortificationis, quã ipſe habet in corpore ſuo, portabo ego in meo: ſpinæ, quæ caput eius coronarunt, & meũ coronabunt; claui qui pedes & manus eius tranſfixerunt, meos quoque transfigent: g *abſit mihi gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*: cuius amore viuo tanquam cruci affixus: *& ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto*: h *carnem meam crucifigens cum vitijs & concupiſcentijs eius.*

f Galat. 2. 1

g Gal. 6. 14. 17.

h Gal. 5. 24

§. 3.

De mortificatione quam efficit amor.

HINC progredieris ad excellẽtem aliã proprietatem meditandã amoris diuini, vt ſit ſolus in corde. quod ſcilicet *fortis ſit vt mors*, vincens, mactans, deſtruẽſq; omnes affectiones ſibi contrarias, aut ipſum impedientes: ſiue ſint vitioſæ, ſiue naturales, licet cum diſcrimine. Nam, quemadmodum mors occidit, omniaq; viuentia deſtruit, ſol-

Tertia proprietas amoris.

Fortis eſt vt mors dilectio.

uendo

uendo connexionem, & colligationem, qua anima & corpus coniunguntur, etiamſi antiquiſſima ſit, ita vt non ſit in terra poteſtas, quę illam poſſit impedire, aut intercipere, aliter tamen occid t viuentia, quæ ratione carent, quam rationem habentia. Nam in brutis cum animam à corpore ſeparat, ſimul illam deſtruit, & couuertit in nihilum, ita vt nunquam poſſit ad vitam redire: at in hominibus nō occidit animam, ſed à carne ſeparat, vt ipſa caro moriatur, anima verò viuat; non tamen eius legibus tributiſq́; ſubiecta : ſed ſicut purus ſpiritus. Ad eundem ergo modum perfecta charitas & dilectio eſt fortis, ſicut mors: quia vincit, eijcitque ex corde reliquos omnes affectus: & vitioſos quidem, qui à proprio amore carnali & mundano naſcuntur, omninò deſtruit, ac reducit in nihilum: & quamuis in corde fuerint valdè radicati, contra eos præualet adeò, vt non amplius regnet in anima peccatū vllum graue, nec vitioſus habitus; imò nec leue ſpontè admittit, ſed ſtatim atque apparere incipit prauꝰ motus, deſtruit illū ac intercipit, ne culpa reuireſcat. Quod ſi tales affectus ſint naturales & humani, qualis eſt naturalis amor parentum, & fratrum; ſanitatis & vitæ propriæ, alijq́ue ſimiles: non eos deſtruit omninò charitas, ſed ita ſeparat, & abſtrahit à carne & ſanguiue, vt occidens in eis quod carnem ſapit & ſenſum; viuere permittat quod in eis eſt honeſtum & ſpirituale : vt affectus quidem viuant, non tamen iam tanquam car-

nale

nales, ſed tanquã ſpirituales; induẽtes nimirũ rationem ſpiritualiũ ab ipſa charitate, ita vt, ſi amet ſanitatem aut morbũ timeat; ſi parentes diligat, ac de proſperitate eorũ lætetur; triſtetur verò de aduerſitate, non id fiat, ſolo titulo carnis & ſanguinis, ſed titulo amoris Dei, in quo & per quẽ diligit, quod Deus vult oditq́ue quod illi non placet. Talis fuit eminenter amor Ieſu Chriſti crucifixi; qui, vt hominibus benefaceret, reliquos oẽs amores & affectus ſuperauit, non vitioſos, qui nunquã vixerunt nec aditum in cor eius habuerunt. quamuis. n. grauiſſimis iniurijs afficeretur, nec minimum tamen vnquã adfuit iræ, aut impatientiæ indicium propter illas; ſed naturales omnes affectus vicit, timoris & triſtitiæ, & amoris vitæ propriæ contra quos nocte ſuæ paſſionis luctans, dixit patri ſuo: *non mea voluntas ſed tua fiat*. & ita generoſo quodã corde ad ipſam mortem ſe obtulit. niſi. n. ipſe ſe obtuliſſet, nec totus mundus nec infernus potens fuiſſet, ad ipſum morti ſubijciendum. O dilectio ſicut mors fortis: ſi fortitudine tua contra Deum præualuiſti, quantò magis contra homines præualebis? O anima mea, ſi amor Chriſtum poſuit in cruce. an ne multũ erit, ſi te in altera ponat? obſigna te ſignaculo Ieſu Chriſti crucifixi, & mortui, vt cruci affixa viuas & ipſius amore mundo ſis mortua.

Vlterius tamen amoris victoria progreditur cuius zelus & *æmulatio* dura eſt tanq̃ ſepulcrũ aut *infernus*. in qua ſimilitudine alia quædam dile-

Dura ſicut infernus æmulatio,
4 proprietas amoris.

dilectionis proprietas valde eminens inſinuatur. Nam ſepulcrum & infernus ſunt duo hoſtes poſt mortem duriores & crudeliores. ſepulcrum enim eſt duriſſimum contra corpus; quod omnibus quæ habebat ſpoliat, comeditque ac deſtruit exiguum illud reſiduum, quod mors illi reliquerat: conuertit enim carnes, ipſas venas, & arterias in puluerem, totamque eius fabricam diſſoluit, relictis oſſibus omninò ſpoliatis ac ſiccis; exequendo ſeueriſſimè ſententiam in Adamum prolatam, qua dixit Deus a *puluis es & in puluerem reuerteris.* Infernus verò crudeliſſimus eſt in animam, ad ipſum deſcendentem; horrendiſque caſtigat tormentis culpam, quam illa ſecum affert. vterque autem hoſtis durus adeò ac pertinax eſt in præda retinenda, vt eam ante integram vltionē ſumptam non deſerat. In hunc itaq; modum diuinus amor durus eſt in eum ipſum, quem amat, crudeliter quidem ſed ſuauiter, & abſque violentia. Non enim contentus eſt, quod in eo occiderit internas omnes affectiones inordinatas: ſed vlterius pergit ad perfectionem, ſpolians illum rebus omnibus externis, quas poſſidebat: ita vt ipſe parentes deſerat, amicos, & notos, exeatque ex mundo, & ſeipſum in religione ſepeliat, aut in aliquo terræ angulo: in quo ſoli Deo viuat, & de ſeipſo vindictā ſumat ob peccata præterita; ſeueram propter illa pænitentiam amplectens; ſeipſum ad puluerem vſque demittens; ſeque offerens, ſi opus erit, ad ſubeundos inferni dolores & cruciat⁹, vt Deo

a Gen. 3. 19.

ſuo

ſuo placere poſſit, & vt his omnibus dilectum ſuum Ieſum imitetur: cuius zelus fuit ipſi durus, ſicut ſepulcrum & infernus, iuxta illud b Dauidis in eius perſona: *zelus domus tuæ cõedit me.* fortunas enim omnes, honorem, omniaque vitæ ſolatia comedit, & conſumpſit donec illum reliquit in cruce nudum, infamem, & mortuum; ac poſtea corpus eius proiecit in ſepulcrum; animam verò in infernum aut limbum, licet non in pœnam, ſed vt hanc etiam humiliationem ſubiret, ad eos, qui in ea captiuitate tenebantur, eripiendos, cùm prius ſeueriſſimam in ſeipſo vindictã ſumpſiſſet de omnibus, quæ homines, ob ſua peccata, merebantur, pro quorum amore ad omnes hos labores ſeſe obtulerat. O ſi quis mihi daret, vt anima mea felici hac amoris morte moreretur; & in amabile eius ſepulchrum ingreſſa, ibi clauderetur, & ſignaculo dilecti ſui obſignaretur? O dilecte cordis mei, c *moriatur anima mea* non quocunque modo *morte iuſtorum*, ſed morte illius, qui eſt iuſtus iuſtorum; *& nouiſſima mea* nouiſſimis eius ſint *ſimilia*: vt d *vita mea* ſepulta *ſit* & *abſcondita cum Chriſto in* te *Deo* meo in æternum.

b Pſal. 68. 10

c Num. 23. 10

d Coloſ. 3. 3

§. 4.

De fortitudine in agendo & patiendo quam efficit amor,

Quinta proprietas amoris

VT autem appareat, mortem & ſepulturam, quam adfert diuinus amor, dirigi ad vitam aliam nobiliorem, addit Spi-

Lampades eius lampades ignis atq; flammarum.

ritus S. quod *eius lampades ſint lampades ignis atque flammarum*, eò quod ſemper diuinus hic amor reſplendeat præſtantiſſimis & heroicis operibus, valdeque accenſis affectibus, qui nõ hærent in terra, ſicut prunæ; ſed flammarum inſtar in altum aſcendunt, trahentes poſt ſe ſpiritum in cęlum, vbi eſt eius dilectus, cui cupit eſſe perpetuò amore coniunctus. Et valde propriè comparatur igni, & flammis lãpadũ, quæ ſuis proprijs expenſis ardent. & ſplendẽt, conſumentes oleum, & lychnũ, quibus ignis ipſe fouetur; vt ſic intelligatur ipſius amoris excellentia, qui non dubitat amittere & cõſumere quicquid habet, quo lucere & ardere poſſit inſignibus operibus, in obſequio ſui dilecti: qui in cruce tanquam lampas arſit, emittens flammas immenſi ſplendoris & ardoris, quæ accendere & inflammare poſſunt frigidũ cor noſtrum Si enim a *eſurientem inimicũ cibare* (vt Sap. ait) *eſt prunas congregare ſuper caput eius*, ad eius animi duritiem emolliendam, ſibiq; reconciliandum. Quid faciet: ſi pro eodem honor, fortunæ, & vita ipſa exponantur, quò ille ab æterna morte liberetur? Quid aũt eſt Chriſtus cruci affixus, niſi vas prunarium tot prunis plenum; quot ſunt ea, quæ patitur; & bona, quæ nobis largitur, & mala à quibus nos liberat; quæ omnia ipſe Chriſtus congregat ſuper capita noſtra, vt tot beneficijs corda noſtra emolliat, & amoris flammis incendat, vt tantoperè nos amantem redamemus? O Saluator dulciſſime, qui ex prunario cru-

a Prou. 25. 22

cis cla-

cis clamas: b *ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* proijce in terram cordis mei aliquam ex his prunis, vt amoris tui ignem concipiat; flammamque in altum tollat cò meum ſpiritum transferendo, vbi tuus eſt: faciendoque per amorem, ex vtroque vnum.

b Luc. 12. 49

Sexta proprietas amoris.

NEC ſine myſterio comparat Spiritus S. dilectionem *morti ſepulcro inferno, & igni*, quibus proprium eſt eſſe c *inſaturabilia, nec vnquam dicere: ſufficit*. Tale enim eſt diuini amoris ingenium, vt licet multa pro ſuo dilecto faciat, & patiatur: nunquam tamen ſatietur, aut dicat, *ſufficit*. Semper enim creſcere deſiderat; aſcendere & in omnibus proficere. Si moritur per mortificationem, magis adhuc deſiderat mori; ſi ſepelitur per humilitatem, amplius deſiderat ſepeliri; ſi ſeipſum cruciat ob ſua peccata, vt de illis vlciſcatur, deſiderat amplius vlciſci; ſi ardet ſplendetque inſignibus operibus, multò amplius ardere deſiderat, & lucere: & quantumuis altè aſcendat, non requieſcet, donec in æternitate ipſi dilecto ſuo coniungatur.

c Prou. 30. 15

Richar. tract. de charitate vulnerat.

Septima proprietas.

Aquæ multæ non potuerũt extinguere charitatem.

VERVM multò adhuc amplius eminet diuini amoris excellentia cùm dicit Spiritus S. quod *aquæ multæ non potuerint ignem charitatis, nec flumina illam obruere*: ad ſignificandam adeò eſſe inuictam eius patientiam & conſtantiam, vt nulli labores aut moleſtiæ internæ & externæ ipſam chari-

tatem extinguere valeant, ſiue deſcendant è cœlo inſtar pluuiarũ; ſiue è terra veniant inſtar fluminum. Nam etiamſi plurima ſint & copioſa, ſunt tamen inſtar guttarum in focum miſſarum, quæ multò amplius eã accendunt: adeò vt ampliores edat ſplendores in medijs maioribus calamitatibus; & maiores deſideret calamitates, vt adhuc magis ſplendeat. eò quod vehementer deſideret ad altiorẽ perfe-
d Ioan. 15. 13 ctionem peruenire, quæ conſiſtit in d *vita pro amicis ſuis ponenda.* Talis fuit charitas Chriſti noſtri Seruatoris, quæ etſi fuit impugnata ab aquis immenſis, non dulcibus ſed amariſſimis,
e Pſal. 68. 1. de quibus Pſalmiſta e *intrauerunt aquæ vſq; ad animam meam, infixus ſum in limo profundi, veni in altitudinem maris & tempeſtas* ſuis fluctibus *demerſit me*, & cooperuit: non tamen ſubmerſit, nec eius amorem imminuit, ſed potius in feruore tot tribulationum accenſiſſimos emiſit ſplendores. circumdederunt eum hoſtium exercitus (quos ob feritatem modo f
f Pſ. 21. 13. 17. 22. *vitulos* modò *pingues tauros, canes, vnicornes & leones* appellat) qui quinquies præcipuè & in quinque locis illum inuaſerunt, in horto, in domo Caiphæ, in palatio Herodis, in prætorio Pilati, & in monte Caluario: in quibus omnib. perſtitit inuicta eius charitas, benefaciendo ijs, qui ipſi faciebant malè: ita vt in ipſa etiam cruce pro ſuis perſecutoribus exorauerit, excuſando illorum peccata, & vitam ſuam offerendo, vt eos ab eis liberaret quod eſt ſummũ
g Rom. 5. 7. amoris. vt enim dixit Apoſt. g *vix pro iuſto, &*

eo quod

eo quod iuſtum eſt, & obligatorium, *quis audet mori: commendat autem charitatem ſuam Chriſtus, quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt*: quam *charitatem nec multa aqua* noſtrorum peccatorum *nec flumina* grauiſſimorum tormentorum *obruere* aut imminuere *potuerunt*. quo facto prouocat nos ad ipſum alia charitate inſuperabili, qualis fuit ipſius, amandum, ita vt quemadmodũ nulli labores eius charitatem extinguere potuerunt: ſic nec poſſint noſtram, iuxta illud quo Apoſt. de vtraque dixit: h *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia nos poterit ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Christo Ieſu D. N.* Quia neque nos poterunt ſeparare à charitate ipſius erga nos, neque nos ab ea, quã erga illum habemus: illius enim eſt inuincibilis, eiuſque virtute & noſtra erit inuincibilis. O fortiſſime Redemptor, diligam te ego, ſicut tu me diligis; vt charitas mea inſaturabilis ſit & inuincibilis, ſicut fuit tua; coniunge amorem meum tuo, & i *cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim *poſueris me iuxta te*, tecumque vnieris, etiamſi impugner, non expugnabor, nec ſuccumbam.

h Rom. 8. 35.

i Iob. 17. 3.

tatem extinguere valeant, ſiue deſcendant è cœlo inſtar pluuiarũ; ſiue è terra veniant inſtar fluminum. Nam etiamſi plurima ſint & copioſa, ſunt tamen inſtar guttarum in focum miſſarum, quæ multò amplius eã accendunt: adeò vt ampliores edat ſplendores in medijs maioribus calamitatibus; & maiores deſideret calamitates, vt adhuc magis ſplendeat. eò quod vehementer deſideret ad altiorẽ perfe-
d Ioan. 15. 13 ctionem peruenire, quæ conſiſtit in d *vita pro amicis ſuis ponenda*. Talis fuit charitas Chriſti noſtri Seruatoris, quæ etſi fuit impugnata ab aquis immenſis, non dulcibus ſed amariſſimis,
e Pſal. 68. 1. de quibus Pſalmiſta e *intrauerunt aquæ vſq; ad animam meam, infixus ſum in limo profundi, veni in altitudinem maris & tempeſtas* ſuis fluctibus *demerſit me*, & cooperuit: non tamen ſubmerſit, nec eius amorem imminuit, ſed potius in feruore tot tribulationum accenſiſſimos emiſit ſplendores. circumdederunt eum hoſtium exercitus (quos ob feritatem modo f
f Pſ. 21. 13. 17. 22. *vitulos*, modò *pingues tauros, canes, vnicornes & leones* appellat) qui quinquies præcipuè & in quinque locis illum inuaſerunt, in horto, in domo Caiphæ, in palatio Herodis, in prætorio Pilati, & in monte Caluario: in quibus omnib. perſtitit inuicta eius charitas, benefaciendo ijs, qui ipſi faciebant malè: ita vt in ipſa etiam cruce pro ſuis perſecutoribus exorauerit, excuſando illorum peccata, & vitam ſuam offerendo, vt eos ab eis liberaret quod eſt ſummũ
g Ad Rom. 5. 7. amoris. vt enim dixit Apoſt. g *vix pro iuſto, & eo quod*

eo quod iuſtum eſt, & obligatorium, *quis audet mori: commendat autem charitatem ſuam Chriſtus quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt:* quam *charitatem nec multæ aquæ* noſtrorum peccatorum *nec flumina* grauiſſimorum tormentorum *obruere* aut imminuere *potuerunt*. quo facto prouocat nos ad ipſum alia charitate inſuperabili, qualis fuit ipſius, amandum, ita vt quemadmodũ nulli labores eius charitatem extinguere potuerunt: ſic nec poſſint noſtram, iuxta illud quo Apoſt. de vtraque dixit: h *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neq. Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia nos poterit ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu D.N.* Quia neque nos poterunt ſeparare à charitate ipſius erga nos, neque nos ab ea, quã erga illum habemus: illius enim eſt inuincibilis, eiuſque virtute & noſtra erit inuincibilis. O fortiſſime Redemptor, diligam te ego, ſicut tu me diligis; vt charitas mea inſaturabilis ſit & inuincibilis, ſicut fuit tua; coniunge amorem meum tuo, & i *cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim *poſueris me iuxta te*, tecumque vniueris, etiamſi impugner, non expugnabor, nec ſuccumbam.

h Rom. 8. 35.

i Iob. 17. 3.

tatem extinguere valeant, ſiue deſcendant è cœlo inſtar pluuiarũ; ſiue è terra veniant inſtar fluminum. Nam etiamſi plurima ſint & copioſa, ſunt tamen inſtar guttarum in focum miſſarum, quæ multò amplius eã accendunt: adeò vt ampliores edat ſplendores in medijs maioribus calamitatibus; & maiores deſideret calamitates, vt adhuc magis ſplendeat. eò quod vehementer deſideret ad altiorẽ perfectionem peruenire, quæ conſiſtit in d *vita pro amicis ſuis ponenda*. Talis fuit charitas Chriſti noſtri Seruatoris, quæ etſi fuit impugnata ab aquis immenſis, non dulcibus ſed amariſſimis, de quibus Pſalmiſta e *intrauerunt aquæ vſq; ad animam meam, infixus ſum in limo profundi, veni in altitudinem maris & tempeſtas* ſuis fluctibus *demerſit me*, & cooperuit: non tamen ſubmerſit, nec eius amorem imminuit, ſed potius in feruore tot tribulationum accenſiſſimos emiſit ſplendores. circumdederunt eum hoſtium exercitus (quos ob feritatem modo f *vitulos* modò *pingues tauros, canes, vnicornes & leones* appellat) qui quinquies præcipuè & in quinque locis illum inuaſerunt, in horto, in domo Caiphæ, in palatio Herodis, in prætorio Pilati, & in monte Caluario: in quibus omnib. perſtitit inuicta eius charitas, benefaciendo ijs, qui ipſi faciebant malè: ita vt in ipſa etiam cruce pro ſuis perſecutoribus exorauerit, excuſando illorum peccata, & vitam ſuam offerendo, vt eos ab eis liberaret quod eſt ſummũ amoris. vt enim dixit Apoſt. g *vix pro iuſto, & eo quod*

d Ioan. 15. 13
e Pſal. 68. 1.
f Pſ. 21. 13. 17. 22.
g Rom. 5. 7.

eo quod iuſtum eſt, & obligatorium, *quis audet mori: commendat autem charitatem ſuam Chriſtus quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt*: quam *charitatem nec multa aqua* noſtrorum peccatorum *nec flumina* grauiſſimorum tormentorum *obruere* aut imminuere *potuerunt*. quo facto prouocat nos ad ipſum alia charitate inſuperabili, qualis fuit ipſius, amandum, ita vt quemadmodū nulli labores eius charitatem extinguere potuerunt: ſic nec poſſint noſtram, iuxta illud quo Apoſt. de vtraque dixit: h *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neq; Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia nos poterit ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu D.N.* Quia neque nos poterunt ſeparare à charitate ipſius erga nos, neque nos ab ea, quā erga illum habemus: illius enim eſt inuincibilis, eiuſque virtute & noſtra erit inuincibilis. O fortiſſime Redemptor, diligam te ego, ſicut tu me diligis; vt charitas mea inſaturabilis ſit & inuincibilis, ſicut fuit tua; coniunge amorem meum tuo, & i *cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim *poſueris me iuxta te*, tecumque vnieris, etiamſi impugner, non expugnabor, nec ſuccumbam.

h Rom. 8. 35.

i Iob. 17. 3.

tatem extinguere valeant, ſiue deſcendant è cœlo inſtar pluuiarũ; ſiue è terra veniant inſtar fluminum. Nam etiamſi plurima ſint & copioſa, ſunt tamen inſtar guttarum in focum miſſarum, quæ multò amplius eã accendunt: adeò vt ampliores edat ſplendores in medijs maioribus calamitatibus; & maiores deſideret calamitates, vt adhuc magis ſplendeat. eò quod vehementer deſideret ad altiorẽ perfectionem peruenire, quæ conſiſtit in d *vita pro amicis ſuis ponenda.* Talis fuit charitas Chriſti noſtri Seruatoris, quæ etſi fuit impugnata ab aquis immenſis, non dulcibus ſed amariſſimis, de quibus Pſalmiſta e *intrauerunt aquæ vſq; ad animam meam, infixus ſum in limo profundi, veni in altitudinem maris & tempeſtas* ſuis fluctibus *demerſit me*, & cooperuit: non tamen ſubmerſit, nec eius amorem imminuit, ſed potius in feruore tot tribulationum accenſiſſimos emiſit ſplendores. circumdederunt eum hoſtium exercitus (quos ob feritatem modo f *vitulos* modò *pingues tauros, canes, vnicornes & leones* appellat) qui quinquies præcipuè & in quinque locis illum inuaſerunt, in horto, in domo Caiphæ, in palatio Herodis, in prætorio Pilati, & in monte Caluario: in quibus omnib. perſtitit inuicta eius charitas, benefaciendo ijs, qui ipſi faciebant malè: ita vt in ipſa etiam cruce pro ſuis perſecutoribus exorauerit, excuſando illorum peccata, & vitam ſuam offerendo, vt eos ab eis liberaret quod eſt ſummũ amoris. vt enim dixit Apoſt. g *vix pro iuſto, & eo quod*

d Ioan. 15. 13

e Pſal. 68. 1.

f Pſ. 21. 13. 17. 22.

g Rom. 5. 7.

eo quod iuſtum eſt, & obligatorium, *quis audet mori: commendat autem charitatem ſuam Chriſtus, quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt*: quam *charitatem nec multa aqua* noſtrorum peccatorum *nec flumina* grauiſſimorum tormentorum *obruere* aut imminuere *potuerunt*. quo facto prouocat nos ad ipſum alia charitate inſuperabili, qualis fuit ipſius, amandum, ita vt quemadmodũ nulli labores eius charitatem extinguere potuerunt: ſic nec poſſint noſtram, iuxta illud quo Apoſt. de vtraque dixit: h *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neq. Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia nos poterit ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu D.N.* Quia neque nos poterunt ſeparare à charitate ipſius erga nos, neque nos ab ea, quã erga illum habemus: illius enim eſt inuincibilis, eiuſque virtute & noſtra erit inuincibilis. O fortiſſime Redemptor, diligam te ego, ſicut tu me diligis; vt charitas mea inſaturabilis ſit & inuincibilis, ſicut fuit tua; coniunge amorem meum tuo, & i *cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim *poſueris me iuxta te*, tecumque vnieris, etiamſi impugner, non expugnabor, nec ſuccumbam.

h Rom. 8. 35.

i Iob. 17. 3.

Lampades eius lampades ignis atq; flammarum.

ritus S. quod *eius lampades ſint lampades ignis atque flammarum*, eò quod ſemper diuinus hic amor reſplendeat præſtantiſſimis & heroicis operibus, valdeque accenſis affectibus, qui nō hærent in terra, ſicut prunæ; ſed flammarum inſtar in altum aſcendunt, trahentes poſt ſe ſpiritum in cęlum, vbi eſt eius dilectus, cui cupit eſſe perpetuò amore coniunctus. Et valde propriè comparatur igni, & flammis lāpadū, quæ ſuis proprijs expenſis ardent. & ſplendēt, conſumentes oleum, & lychrū, quibus ignis ipſe fouetur; vt ſic intelligatur ipſius amoris excellentia, qui non dubitat amittere & cōſumere quicquid habet, quo lucere & ardere poſſit inſignibus operibus, in obſequio ſui dilecti: qui in cruce tanquam lampas arſit, emittens flammas immenſi ſplendoris & ardoris, quæ accendere & inflammare poſſunt frigidū cor noſtrum Si enim a *eſurientem inimicū cibare* (vt Sap. ait) *eſt prunas congregare ſuper caput eius*, ad eius animi duritiem emolliendam, ſibiq; reconciliandum. Quid faciet: ſi pro eodem honor, fortunæ, & vita ipſa exponantur, quò ille ab æterna morte liberetur? Quid aūt eſt Chriſtus cruci affixus, niſi vas prunarium tot prunis plenum; quot ſunt ea, quæ patitur; & bona, quæ nobis largitur, & mala à quibus nos liberat; quæ omnia ipſe Chriſtus congregat ſuper capita noſtra, vt tot beneficijs corda noſtra emolliat, & amoris flammis incendat, vt tantoperè nos amantem redamemus? O Saluator dulciſſime, qui ex prunario crucis cla-

a Prou. 25. 22

cis clamas: b *ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* proijce in terram cordis mei aliquam ex his prunis, vt amoris tui ignem concipiat; flammamque in altum tollat eò meum ſpiritum transferendo, vbi tuus eſt: faciendoque per amorem, ex vtroque vnum.

b Luc. 12. 45

NEC ſine myſteriò comparat Spiritus S. dilectionem *morti, ſepulcro, inferno*, & *igni*, quibus proprium eſt eſſe c *inſaturabilia*, *nec vnquam dicere: ſufficit*. Tale enim eſt diuini amoris ingenium, vt licet multa pro ſuo dilecto faciat, & patiatur: nunquam tamen ſatietur, aut dicat, *ſufficit*. Semper enim creſcere deſiderat; aſcendere & in omnibus proficere. Si moritur per mortificationem, magis adhuc deſiderat mori; ſi ſepelitur per humilitatem, amplius deſiderat ſepeliri; ſi ſeipſum cruciat ob ſua peccata, vt de illis vlciſcatur, deſiderat amplius vlciſci; ſi ardet ſplendetque inſignibus operibus, multò amplius ardere deſiderat, & lucere: & quantumuis altè aſcendat, non requieſcet, donec in æternitate ipſi dilecto ſuo coniungatur.

Sexta proprietas amoris.

c Prou. 30. 15.

Richar. tract. de charitat. vuinctat.

VERVM multò adhuc amplius eminet diuini amoris excellentia cùm dicit Spiritus S. quod *aqua multæ non potuerint ignem charitatis, nec flumina illam obruere*: ad ſignificandam adeò eſſe inuictam eius patientiam & conſtantiam, vt nulli labores aut moleſtiæ internæ & externæ ipſam chari-

Septima proprietas.

Aquæ multæ non potuerũt extinguere charitatem.

eo quod iuſtum eſt, & obligatorium, *quis audet mori: commendat autem charitatem ſuam Chriſtus quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt*: quam *charitatem nec multa aqua* noſtrorum peccatorum *nec flumina* grauiſſimorum tormentorum *obruere* aut imminuere *potuerunt*. quo facto prouocat nos ad ipſum alia charitate inſuperabili, qualis fuit ipſius, amandum, ita vt quemadmodũ nulli labores eius charitatem extinguere potuerunt: ſic nec poſſint noſtram, iuxta illud quo Apoſt. de vtraque dixit: h *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neq; Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia nos poterit ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu D. N.* Quia neque nos poterunt ſeparare à charitate ipſius erga nos, neque nos ab ea, quã erga illum habemus: illius enim eſt inuincibilis, eiuſque virtute & noſtra erit inuincibilis. O fortiſſime Redemptor, diligam te ego, ſicut tu me diligis; vt charitas mea inſaturabilis ſit & inuincibilis, ſicut fuit tua; coniunge amorem meum tuo, & i *cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim *poſueris me iuxta te*, tecumque vnieris, etiamſi impugner, non expugnabor, nec ſuccumbam.

h Rom. 8. 35.

i Iob. 17. 3.

brium hominum & abiectio plebis. Sed adhuc in hoc ipſo oſtendit, ſe excellentiſſimum eſſe hominem, qui ſua omnia dirigeret ſumma hominis ratione ac diſcretione, licet non puri hominis, ſed ſimul hominis & Dei, de quo ait Apoſt. b *quoniam propter nos egenus factus eſt, cùm eſſet diues*: & ob amorem, quem erga nos habuit, omnibus renunciauit, quæ habebat; etiam in ipſa cruce veſtimenta reliquit, quibus operiebatur; & nutrimentum, quo ſe alebat; ac denique totam vitam, ex quo natus eſt, donec expirauit, expendit in dilectione, & in amoris operibus, faciens ſtupenda, pœnaſque grauiſſimas ſuſtinens, in eorum commodum, quos diligebat: pro quibus propriam etiam vitam dedit. Neque his contentus, propter eandem dilectionem dedit nobis omnem ſubſtantiam domus ſuæ, corpus ſcilicet & ſanguinem ſuum, in cibum & potum, vt mox videbimus. Et quamuis adeò fuerit magnum, quod fecit, & noſtri gratia perpeſſus eſt, exiſtimauit tamen ſe nihil facere: quia multò plura facere deſiderabat. ad magnitudinem enim amoris ſui adeò inſaturabilis, parum erat, quod mille vitas daret, milleq; annorũ tormenta, & laborum genera, ſi noſtræ reparationi neceſſe fuiſſet, ſubiret: Ad hoc aũt totũ ſeſe obtulit, ſciens, ſe propterea contẽnendum, & pro ſtulto habendũ: ſiquidẽ c *Chriſtus crucifixus Iudæis fuit ſcãdalum, gentibus autem ſtultitia*. vtpotè qui non aſſequerẽtur neq, intelligerẽt amorẽ, à quo ꝓceſſit, vt ſe ad talem mortẽ offerret cũ omnib.

b 2. Cor. 8. 9

c 1. Cor. 1. 23

inuentionibus, quæ in illa fuerunt. Omnes enim fuerunt à charitate, cum altiſſima ſapientia, ac diſcretione: cuius exemplo fideles, qui oculos habent, ad has amoris inuentiones cognoſcendas, reſumentes ſpiritum tanto huius Domini amore accenduntur, vt liberaliſſimè dent quicquid habent, quò charitatem conſequantur, eamque in ſuo corde conſeruent Hic eſt d *theſaurus abſconditus in agro* Euangelij, pro quo *vendit homo vniuerſa quæ habet, vt illum emat*; eſt item *precioſa* illa *margarita* pro qua *vendit homo omnia quæ habet, vt illā emat.* Propter hanc deſerunt Religioſi omnem ſubſtantiam domus ſuæ, renunciant hæreditatibus, & poſſeſſionibus ſuis: propter hanc contemnentes Martyres propriam vitam, crudeli morti ſe offerunt, vt eam conſeruent: in hac totam ſuam vitam exponunt electi, qui viuere cupiunt, vt plus liceat amare, & poſtquam dederunt, quicquid habebant; & fecerunt quicquid potuerunt: id totum illis videtur parum: quia e *in comparatione* ad charitatem, *aurum videtur eſſe ſicut arena*, *& argentum ſicut lutum*: & omnes mundi theſauri, tanquā nihil ſunt in conſpectu illius. Et propterea quamuis ſciant propter hoc ſe contemnendos, nihili id ducunt, f *maiores diuitias æſtimantes theſauro Ægyptiorum, improperium Chriſti*, & ſummam prudentiam exiſtimant, quam mundus iudicat ſtultitiam, id, quod ſuo tempore manifeſtabitur iuxta illud quod Iob dixit: g *deridetur iuſti ſimplicitas, lampas contempta*

d Matth. 13. 44. 46.

e Sap. 7. 9.

f Heb. 12. 26.

g Iob. 12. 4.

apud cogitationes diuitum, quæ tamen *parata eſt manifeſtari ad tempus ſtatutū*. Lampas ignis (vt diximus) charitas eſt iuſtorum contempta tamen è diuitibus huius ſæculi: quia nec lucet, nec ardet iuxta eorum opinionem: ſed quando conſtitutum à Deo tempus aduenerit, is manifeſtabit eius ſplendores: & omnes aduertent, quam fuerint eius opera cordata, & inuentiones prudentes; tunc, vt Sapiens ait ipſimet homines mundani, rei veritate conuicti, dicent: h *nos inſenſati vitam illorū æſtimabamus inſaniam, & finem illorū ſine honore*: ſed iam deceptio noſtra eſt retecta. *cōputati enim ſūt inter filios Dei, & inter Sāctos ſors illorū eſt.* h Sap. 5. 4.

LAMPAS etiam contempta fuit Chriſtus D.N. cùm eſſet coram Caipha, & Principibus Sacerdotū, qui tamen, dum ab ipſis cōtemneretur, valdè libere dixit: i *Amodo videbitis filiū hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli* cum maieſtate magna, manifeſtantem diuinitatis & maieſtatis ſuæ: ſplendores qui tunc erant ſuis hoſtibus occulti, licet amicis fuerint ſemper manifeſti. nam in crucis candelabro adeò ipſe eminenter arſit, & reſplenduit, vt fuerit à multis cognitus; & filius Dei viui, & Rex paradiſi proclamatus, vt ſtatim cœperit implere quod prædixerat: k *ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum*; exaltando illa ab ipſa terra, vt ibi ſint, vbi ego ſum. O ignis infiniti amoris, qui omnia trahis ad te, vt ea transformes in te, per amorem & imitationem? Tu trahis ad te i Mat. 26. 64 k Ioan. 12. 3.

eorum memoriam,vt ſemper de te cogitēt;intellectum,vt tibi credant,teq́; cognoſcant,voluntatem,vt te diligāt; potentias & ſenſus eorum, vt tibi pareant,corpus & animam, vt in tuo ſeruitio occupentur; eorum fortunas,honorem,delicias,ſalutem,& vitam, vt ſint tuæ gloriæ inſtrumenta. Sed quid mirum,ſi omnia eorum ad te trahas, ſiquidem eadem omnia in te inueniũt? trahe me,Domine,ad te, vt amem te, ſicut me amas;transforma Spiritum meũ in tuum qualem tu habes in iſta cruce. ſit vna vtriuſq;crux,vt tecũ ſim confixus ei,amoris clauis tanta firmitate, vt nec vitæ proſperitates, nec mortis amaritudines à cruce me ſeparent, donec per eam me tibi coniungas in gloria in æternum.

CAPVT XV.

DE AMABILI IESV CHRISTI cognitione, qua eſt ſanctiſſimo altaris Sacramento: ac de ſeptē ſtupendis rebus, quas in ſe includit cũ admirandis virtutibus, vi exēplis perfectionis, ad eundem cognoſcendum perpendendis ac meditandis.

EX IIS medijs,quæ in hoc exilio habemus, ad diſcendam & aſſequendam eminenter beneuolam & vnitiuam Dei Domini noſtri, eiuſq; filij Ieſu Chriſti cognitio-

nem altiſſi-

Digitized by Google

nem, altiſſima, accommodatiſſima, efficaciſſima ac potentiſſima eſt cognitio ſanctiſſimi Altaris Sacramenti: in quo ipſemet Chriſtus D.N. incluſus latet, vicē ſubiens libri in triplici excellentia. *Prima* eſt, quod nobis det copioſiſſimam materiam legendi & cognoſcendi quicquid in toto libro ſuæ vitæ deſcripſit, à ſua incarnatione vſque ad mortem, & in cœlos aſcenſionem: quorum omnium inſtar eſt pugillarium, & memorialis excellentiſſimi, ſicut ipſemet Dominus ſuos Apoſtolos monuit, cum dixit: a *quotieſcunque feceritis,* quæ ego iam feci, *facite in meam commemorationem.* Et prius idem prædixerat Dauid: b *memoriam* (inquit) *fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus: eſcam dedit timentibus ſe.* Et hinc oritur *ſecunda* excellentia, ꝙ in animæ viſcera immittat quidquid idem in ſe habet ſcriptum: ingreditur enim tāquam cibus, vt imprimatur & obſignetur in corde. Neq; enim nouum quid eſt, (vt proximo capite diximus) quod velit Deus libros ſuos, non ſolum legi, ſed etiam comedi, vt virtutem quam habent, comedenti communicent hic enim ad literam impletur, quod præcepit, dilecto ſuo diſcipulo, cum dixit: c *accipe librum & deuora illum*; & quod dixit Sponſæ: d *pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum.* Ex quo fit vt liber hic miro quodam modo nos doceat, illuſtret, afficiat, transformetque in Ieſum Chriſtum Deum & hominē verum, cum quadā humanitatis ac diuinitatis ejus iucunda & vnitiua

1.

a Cor. 11.24.

b Pſal. 110.

2.

c Apoc. 10. 9

c Ezech. 3. 1

d Cant. 8. 6.

coniun-

coniunctione, quæ perfectam noſtri Spiritus cum diuino coniunctionem efficit: in quem finem illud eſt inſtitutum, eoque tendunt duo illi modi illud manducandi, *ſacramentalis* videlicet, cum re ipſa Sanctiſſimum Sacramentum ſumitur; & *ſpiritualis*, cùm legimus, meditamur, & reliqua ruminamus, quæ in eo cõtinentur: exſtimulata vehementer fide, ad ea benè penetranda, eo quod liber ſit clauſus e *ſeptē ſigillis*, ſeptem rerum difficillimarum, quas in ſe habet obſignatus: quæ tamen res ſi fides eas bene penetrat, fiunt ſeptem res admirandæ & iucundiſſimæ, in quibus patefiunt diuinæ excellentiæ & perfectiones. Ne autem diffidas, audi *tertiam* huius libri præſtantiam, quod ſcilicet contineat in ſe Magiſtrum ipſum à quo fuit ſcriptus: qui etiam illum declarat, ſenſumq; aperit, vt capi poſſit. ipſe ſiquidem eſt agnus, qui aperuit ſeptem ſigilla alterius libri obſignati, vt intelligi poſſent: & miro quodam modo ipſemet eſt liber, & Magiſter, & cibus & potus, arctatus ad vnum exiguum bolum iuxta Iſaiæ Prophetiam dicentis: f *dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam breuem. & non faciet auolare à te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorèm tuum.* quæ promiſſio etſi præcipuè intelligatur de tempore, in quo Chriſtus Dominus, noſter homo factus prædicauit, legem ſuam Euangelicam in hoc mũdo, fundatã in crucis coarctatione, & redactã ad duo charitatis præcepta: poteſt nihilominus eadẽ promiſſio intelligi de hoc diuino

e Apoc. 5. 1.

f Iſai. 30. 20.

S Hiero ibi

Sacramento, in quo ipſemet Chriſtus, Deus & homo verus, carnem & ſanguinē ſuum ita anguſtauit, vt totus & integer ſit in parua panis illius buccella, & exigua vini quātitate, admixta aquæ guttula, in memoriam preſſurarum, & anguſtiarum, quas in paſſione ſua pro noſtra reparatione ſuſtinuit; & vt inde nos doceret, non verbis externis modò, ſed præcipuè exemplis diuiniſque inſpirationibus, arctam viam mortificationis, cordibuſq; noſtris imprimeret viuam & abbreuiatā legem gratiæ & charitatis. Cui muneri ita conſtanter ac perſeueranter attendit, vt propheta dixerit: *non faciet vltra auolare doctorem tuum.* licet enim, poſt ſuam Reſurrectionem, aſſumpſerit alas aquilæ, & volauerit ad cœlum Empyreum: vt iam eum non videas in propria figura humana; in hoc tamen Sacramento nunquam auolabit, aut à te diſcedet vſque ad finem ſæculi: ideoque tui oculi videre ſemper poſſunt præceptorem tuū: licet panis viniq́ue accidentibus velatum. Confidens itaq; ſublimis huius Magiſtri virtuti, incipere poteris legere ac meditari ſeptem illa mirabilia & ſtupenda prodigia, quæ fides nobis reuelauit in hoc libro viuo, & pane vitæ: legendo quoque in ipſis prodigijs virtutes cæleſtes, quæ per illas ſignificantur; aut in eis exercet ipſe Magiſter, quia ea inſtituit, ad oſtendendam infinitam ſuam ſapientiam, & charitatem; ſed prius corroboranda fides tua eſt celebri illa S. Auguſtini ſententiâ: *ſi ratio quæritur non erit admirabilis: & ſi quæritur exemplum,* Epiſt. 3. ad Voluſian.

non erit

non erit ſingularis. Fateamur itaque Deum poſſe aliquid facere, quod nos non poſſimus intelligere: in huiuſmodi enim operibus tota ratio ipſius facti, eſt omnipotentia facientis.

§. I.

De coniunctione Dei & hominis cum ſpeciebus Panis & Vini.

PRIMVM prodigium, quod in hoc diuino libro reſplendet, eſt ſtupenda quædã cõiunctio, ſicut ſuperius dicebamus, duarũ rerũ â ſe inuicè plurimũ diſtantiũ accidentiũ videlicet panis & vini cum corpore & ſanguine Chriſti veri Dei & hominis, in eadem integritate ac maieſtate, qua eſt in ipſo cœlo. Quid igitur admirabilius, quam rem adeò vilem & terrenam coniungi rei adeo ſublimi ac diuinæ? Hoc eſt admirandum illud quod Propheta dixit Zacharias: a *Quid bonum Dei eſt, & quid pulchrum eius, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* O diuinæ Sapientiæ altitudinem, quæ tales potuit adinuentiones excogitare, vt coniungeret quod bonum & pulcrum eſt Dei, cum panis & vini figura, electionem vitæ æternæ cum manducatione panis; floremque virginitatis, cum hauſtu vini? Sed omittamus nunc has duas vltimas adinuentiones, de quibus poſtea erit ſermo, nunc de prima dicamus: in qua ſimul cum ſpeciebus Sacramentalibus Panis &

a Zach. 9. 17.

vini

vini coniunctum eſt omne bonum & pulcrum quod habet Deus intra & extra ſe, corporale & ſpirituale, & in omni genere virtutum, quod bonitatem & pulchritudinem veram efficit. Nam ibi eſt ipſamet diuinitas, quæ eſt bonitas & pulchritudo per eſſentiam; & vnio precioſiſſima & pulcherrima, quam adinuenire potuerit Sapientia diuina: vnio ſcilicet verbi diuini cum humana natura, & cum carne & ſanguine, ex quibus illa componitur. Ibi eſt pulcherrima creatura, quæ ſit inter puros Spiritus, anima ſcilicet Chriſti Domini noſtri ſanctiſſima, in cuius comparatione obſcuræ ſunt Hierarchiæ Angelorum: ſicut in præſentia ſolis, ſtellæ non lucent. eſt præterea eleganiſſimum corpus inter omnes homines, qui ſunt, & erunt cum ſplendore immenſo, quem ex coniunctione talis animæ accipit, cuius venæ ſunt plenæ precioſiſſimo agni ſanguine; quo ille abluit peccata mundi. Ibi quoque ſuprema eſt bonitas & pulchritudo gratiæ, charitatis virtutum, ac donorum quæ DEVS communicauit, aut communicaturus eſt ſuis creaturis: quia b *in hoc* Domino *ſunt omnes theſauri Sapientiæ & ſcientiæ* DEI, cum ſupremo lumine gloriæ, viſioniſque beatæ, cum poteſtate excellentiæ, & innumeris alijs gratijs: de cuius plenitudine omnes Iuſti accepturi ſunt partem bonitatis & pulchritudinis, quam habuerint. Ac deniq; quoniam, Bonũ (teſte S. Thoma) obiectũ eſt appetitionis & amoris; pulchritudo

b Coloſ. 2. 3.

verò

ctam; quò te magis humiliatum aſpicio, eò magis obſtupeſco, eoq́, amplius te diligo. Sciebas tu benè Domine, ſi hoc modo te cooperiebas, multos te contempturos, paruiq́ue facturos, tanquam purum panem quemadmodum multi te in mortali vita degentem contempſerunt & tanquam purum hominem vili penderunt, ſed immenſa tua charitas has humiliationes tacens complectitur; tolerat ac diſſimulat: nullam quærens vltionem de ijs, qui eas tibi intulerunt, vt mihi manſuetudinis, & humilitatis exemplum præberes. O humilitatem ineffabilem? ô manſuetudinem incomprehenſibilem? ô cœleſtem Magiſtrum? qui in ſanctiſſimo iſto Sacramento, docendo tuo exemplo clamas, omneſq́; exhortaris: d *diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde*. fac me diſcere à te, vt mundi huius gloriam occultem, ſicut tu diuinam occultas; & vt patientiam habeam, dum ab alijs contemnor, ſicut tu habes, dum contemneris; gaudeam ego ſi habear qualis ſum, & contemnar pro meritis; ſiquidem tu à multis haberis pro eo, qui non es; nec in eo honore, quo dignus es. d Matt. 11. 29

§. 2.

De conuerſione ſubſtantiæ panis, accidentibus ſine ſubiecto remanentibus.

PRIMVM hoc miraculum alia valde ſtupenda comitantur, in quibus licebit tibi legere ac meditari veritates & exempla

altiſſimę perfectionis. Secundũ ergo miraculũ eſt ſtupenda conuerſio ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti D.N. & ſubſtantiæ vini in precioſũ eius ſanguinem Quemadmodum olim a *virga Moyſis* cõmutabatur *in ſerpentem*, & *aqua fluminũ in ſanguinem*, & b *aqua denique in vinum*. Intereſt tamen, quod aliæ conuerſiones fuerũt viſibiles, hæc autem eſt inuiſibilis: in qua interiora panis & vini mutantur, perſiſtentibus viſibilibus accidentibus: ad eum modum, quo Chriſtus D. N. ex vtero ſuę Matris egreſſus eſt abſq; eius integritatis detrimento: & cũ aues (ait Sanct. Thomas) conuertant interiora ouorum in carnem viuam, eorum corticibus non mutatis: non eſt multum, quod modo alio prodigioſo commutet noſter Seruator interiorem panis ſubſtantiam, eiſdem externis accidentibus perſiſtentibus, figura ſcilicet, integritate, & reliquis proprietatibus, quas antea illæ habebant, vt fidei diuini huius myſterij locus relinquatur; & ad ſignificandas ſtupendas mutationes, quas in ſuis electis operatur potens dextera excelſi, hic latentis mutatiſque non exteriora corporis, ſed interiora ſpiritus; non quod naturale eſt in illis, ſed quod liberum & quod terrenum eſt, in cœleſte, humanumque in diuinum: vt quemadmodum ſub ipſa accidentia ingreditur caro Chriſti pro ſubſtantia panis, quæ ibi erat: ſic intra nos ipſos in locum Spiritus proprij ingrediatur Spiritus Chriſti viuatque ille in nobis & non Spiritus noſter: vt liceat cum

a Exod 7 10.
a Exod. 7. 20.
b Ioan. 2. 9.
Opuſ. 58. c. 11

Digitized by Google

Apoſtolo dicere: c *viuo iam non ego viuit verò in me Chriſtus.* c Gal. 2. 20.

HOC ipſum magis elucet in tertio miraculo, quod huic ſimul coniungitur inſignis videlicet ſolenniſq; diuiſionis, quam efficit Deue rerum intimè vnitarum, & in naturali ſuo eſſe colligatarum: accidentia enim panis & vini manent ſine ſuo ſubiecto, ſubſtantia ſcilicet: cui iuxta ſuam naturam ita inhærebant, vt, illa ſublata, ipſa quoque perirent: Sed Dei virtute fit, vt licet ſenſibus noſtris percipiamus colorem, odorem, & ſaporem panis & vini: fide tamen credamus, nullam ibi panis ſubſtantiam remanere, ſed virtute Chriſti ſubintrantis diſſolutam eſſe vnionem illam accidentium & ſubſtantiæ; conſeruarique accidentia per ſeipſa ſupra id, quod ipſorum natura & propenſio exigebat. Quemadmodum d *Iordanis fluminis aqua* in præſentia Arcæ Fœderis diuiſa ita fuit, vt ſuperior pars conſiſteret, inferior verò more conſueto *decurreret vſque ad mare mortuum, donec omnino deficeret.* Hoc eſt diuinæ Omnipotentiæ opus, quo diuina Sapientia te docet, poſſe te virtute ſanctiſſimi huius Sacramenti talem perfectionem conſequi, ne ſis nimium creaturis aſtrictus: quamuis natura ſtricto amoris vinculo te illis agglutinauerit. eam enim fiduciam conſequeris, quod, etiam rebus omnibus creatis, quibus adhærebas, deficientibus, non ſit 3. d Ioſuæ 3. 13

tibi creator defuturus, ob cuius amorem, ſi opus erit, vitam ducere poſſis ſeparatus à parentibus, fratribus, cognatis & amicis, & illis omnibus, à quibus tuæ vitæ ſuſtentatio alioquin pendebat. Cum enim hic Dominus dixerit: e *ſe veniſſe non vt pacem mitteret in terram, ſed gladium & ſeparationem* inter eos, qui ſe diligunt, quando id ad ipſius diuinum obſequium eſt neceſſarium: * Ita diuinum hoc verbum (de quo Apoſtolus, quod ſit g *penetrabilior omni gladio ancipiti*) in hoc diuino Sacramento latens, ad animam tuam venit, vt affectiones omnes carnis & Spiritus diuidat; perdatque carnales, vt ſolus Spiritus viuat. Attende verò, quod quemadmodum poſt conſecrationem, ſub illis accidentibus neque manet, nec vnquam reuertetur ſubſtantia panis, aut aliqua eius pars; ſed ipſe ſolus Chriſtus qui nullam aliam ſubſtantiam voluit cum ſua ibi manere: ſic ſtudendum tibi ſit, vt poſt ſacram communionem, offeras DEO teipſum in holocauſtum, ita repellendo à te affectus omnes inordinatos, vt amplius nec ipſi, nec aliquid eorum locum in te habeant, ſed ipſe ſolus Chriſtus Dominus. h *non guſtatum enim eſt* tui Spiritus *ſtratum*, vt non capiat alterum, qui ipſi aduerſetur; nec manebit ipſe in altari cordis tui i *cum idolo Dagon*, ſiue cum inordinata aliqua ad creaturas affectione. nec vult ſe admitti ad te ad breue aliquod tempus; ſed animo nunquam illum dimittendi; & cum ea fiducia de eius omnipotentia, quoc

e Matt. 10. 34.
f Luc. 12. 51.
g Heb. 4. 12.
h Iſai. 28. 20.
i 1. Reg. 5. 2.

tia, quod gratia ſua ſit tibi affuturus; vt in ijs, quæ propoſueris & ſtatueris, firmus ſis & conſtans. O Deus omnipotens, qui talem diuiſionem in Sanctiſſimo hoc Sacramento efficis, accipe in manu tua potentiſſimi verbi tui gladiũ, ſanctam ſcilicet tuam inſpirationem, eaq; ſepara à me quicquid me poteſt à te ſeparare. tu eſto Domine firmitas mea, & habita ſemper in mea habitatione: te enim in ea exiſtente, nihil mihi deeſſe poterit, etiamſi nulla ſit creatura, cui adhæream.

EX HOC prodigio aliud ſequitur nõ minus ſtupendum. Nam panis & vini accidentia per ſeipſa & abſque ſubſtantia cum inhæreant obeunt officia omnia & opera naturalia, nõ illa modo quæ imperfectæ accidentis naturæ ſunt proportionata; Sed alia etiam, quæ eam excedunt, & ipſius ſubſtantiæ potius ſunt propria. quæ officia æquè perfectè præſtant, atque ſi eſſent ſubſtantiæ coniuncta, ſupplente diuina virtute, abſentis ſubſtantiæ vices. Non itaque ſolum odorem, ſaporem, aut calorem proferunt, ſed confortant etiam, exhilarant & nutriunt humanum corpus, æquè benè, atque ſi reuera eſſent panis & vinum. vt appareat veriſſimum eſſe, quod k *non in ſolo pane viuat homo, ſed in omni verbo, quod procedit ab ore Dei*: ſiquidem in hoc Sacramento non panis eſt, qui nutrit; ſed virtus Dei, cum accidentibus concurrens; quæ etiam, illa eleuat ad alia opera ſupernaturalia & diuina: eiſdem enim animas nutrit, admi-

4.

k Deut. 8. 3. Matt. 4. 4.

randoſque effectus efficit, quos hoc Sacramentum producit.

HAEC OMNIA illud nobis ſignificant: quod iuſti à creaturis veluti auulſi, & innitentes ſoli creatori, & virtuti, ac viribus quas diuinus hic cibus illis communicat; non ſolum ordinarias ſuas actiones, & quidem excellentiſſime ac perfectiſſimè faciant: ſed etiam grandia quædam facinora ſupra proprias vires aggrediantur: feliciterque voti compotes in eis fiant. eò quòd diuina potentia ſuppleat humanam imbecillitatem. quemadmodum glorioſiſſimi Martyres in ſuis agonibus; ſanctiſſimi Confeſſores ac Virgines in ſuis ieiunijs, & vitæ aſperitatibus ſunt experti. Nec verò eſt cur ex puſillanimitate teipſum contrahas, tuumque nutrimentum ſoli pani aſtringas: Nam poteſt Dei verbum ſine eo ſolis herbis ſuſtentare eum, qui multos delicatosque cibos ſumere conſueuerat. neque iuſtum eſt diuinam omnipotentiam limitare, vt quæ & poſſit & ſoleat viles Creaturas, tanquam inſtrumenta, adhibere ad opera præclariſſima. & ita licebit cum Apoſt. dicere l *omnia poſſum* in virtute diuini huius panis, *qui me confortat*; & cum Iob: m *pone me Domine iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me*: ſi enim tu es intra me, omnem, tui amore, ſuperabo difficultatem. O DEVS infinite, qui n *infirma mundi elegis, vt confundas fortia*, ne glorietur aduerſum te brachium carneum; vtere me, tanquam

l Phil. 4. 13.
m Ioh. 17. 3.
n 1. Cor. 1. 27.

tuę Omnipotentię inſtrumento, ad inſignia gloriæ tuę facinora præſtanda.

§. 3.

Quomodo ſit Chriſtus Dominus noſter in Sanctiſſimo Sacramento.

QVINTVM prodigium, vereque ſtupendum eſt, quod totum corpus Chriſti Domini noſtri, cum tota ſua integritate, & pulchritudine, quam habet in cœlo, ſit in hoc Sanctiſſimo Sacramento, modo quodam ſingulari. Nam totum & integrum eſt in tota hoſtia conſecrata, & in qualibet eius parte, atque ſi eſſet Spiritus, ad eum modum, quo anima noſtra eſt tota in toto corpore, & tota in ſingulis eius partibus. Ex quo fit, vt quamuis Chriſtus Dominus noſter habeat in hoc Sacramento veram carnem, non tamen viuat vitam carnis, exercendo ſcilicet proprias potentiarum, & ſenſuum corporis actiones. Habet enim ibi pedes & manus, nec tamen ambulat, aut palpat; habet palatum, ſed non deguſtat; linguam habet, ſed non loquitur; oculos & aures, quibus tamen ibi non vtitur: quamuis ſpiritualibus vtatur, quibus videt auditq; omnia: ac deniq; ob eum modum, quo in hoc Sacramento, caret omnibus delicijs, & delectationibus, quæ ſenſibus percipiuntur: atq; ſi eis careret. Hæc fuit infinitæ Sapientię & omnipotentiæ Dei adinuentio mirabilis, qua condiuit carnem Agni immaculati, tanquam Spi- 5.

ritum, vt eſſet Chriſtiano populo cibus. Quod non ſunt aſſecuti rudes illi diſcipuli, qui id iudicabant impoſſibile; aut omnino horrendum ideoq; murmurantes dicebant: a *quomodo poteſt hic nobis carnem dare ſuam ad manducandum, & durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire? & ex hoc multi diſcipulorum eius abierunt retro, & iā non cum illo ambulabant*. remanentibus verò, ſecretum hoc aperuit dicens: *Spiritus eſt qui viuificat; caro non prodeſt quicquam. verba quæ ego locutus ſum vobis Spiritus & vita ſunt*. Quaſi diceret: ne ita craſſe verba mea accipiatis, ſicut iſti, qui ex mea ſchola receſſerunt: caro enim mea non ita eſt manducanda carnaliter, ſicut manducatur occiſorum animalium caro; ſed ſumenda eſt ſacramentaliter, tanquam Spiritus; quia eſt caro viua, dabitque vitam ijs qui hoc modo eam manducauerint: commutabit enim illos ex carnalibus in ſpirituales.

a Ioan. 6. 53. 61.

QVALIS autem ſit hæc vita, hoc ipſum miraculum repræſentat. Cum enim viri Iuſti verè habeant carnem & ſanguinem; virtute tamen huius manducationis, vitam ducunt adeo Spiritualem, & ab omni carnis odore & ſapore nudam; vt poſſint cum Apoſtolo dicere: b *in carne ambulantes, non ſecundum carnem militamus*: nec propenſiones carnis ſequimur. Nā ad omnia quæ Deo diſplicent, eiuſque voluntati aduerſantur, etſi habeamus oculos & aures, nō tamen ea videmus vel audimus; & cum habeat mus guſtatum & linguam, non tamen guſta-

b 2. Cor. 10. 3.

mus aut loquimur: & habentes pedes ac manus, non tamen ambulamus aut cõtrectamus: interdicentes nobis omnem ſenſuum oblectationem, in omnibus quæ Dei voluntati nõ ſunt conformia: ſed attendimus tantum ijs, quæ ad ipſius obſequium ſpectant, c *mortificantes* (vt ait idem Apoſtolus) *ſpiritu facta* & opera *carnis*, quò vita noſtra ſpiritualis & perfecta ſit: ſicut in ſanctiſſimo hoc Sacramẽto adumbratur. c Rom. 13.

6. Ex hoc prodigio aliud ſequitur, non minus ſtupendum. Nam eſto diuidantur ac ſeparentur ſpecies Sacramentales in plures partes, nõ tamen diuiditur ipſum corpus aut ſanguis Chriſti Domini noſtri, ſed totum & integrum remanet in qualibet parte diuiſa, etiamſi minima. Diuiſio enim & ſeparatio ſolum fit in exterioribus non in interiori: quod eſt indiuiſibile, ſicut ſpiritus: ad eum modum quo ſpeculum refert vultum ſe aſpicientis: quod ſi in quatuor partes diuidatur, vnaquæque refert eundem vultum æquè integrè, atque cùm ſimul eſſent. Ex quo intelligitur, tantũdem recipi in parua hoſtia, atque in magna; & in qualibet eius parte, atque in tota; in quo renouatur antiquum illud miraculum de manna, de quo dicitur, quod d *nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus: ſed ſinguli iuxta id quod edere poterant congregauerunt*, modò deſignatam *menſuram collegiſſent*: quod quid aliud eſt, niſi quod in hoc tibi delineetur ac deſcribatur cordis inte- d Exod. 16. 18 Abulenſ q. in Exod.

gritas,& interior recollectio,quam poſſis obtinere virtute huius Sacramenti.Nam licèt neceſſe ſit,te in varias externas occupationes diuidere,iuxta ſtatus & officij tui obligationẽ: non tamen diuideris interius, e *nec cor tuum* ad varias inordinatas affectiones *diuides,ne intereat*: ſed potiùs in medijs occupationibus Marthæ,conſeruabis illud vnum neceſſarium cui attendit Maria:cor.ſ.integrum,recollectũ & cum Chriſto vnitũ:dirigendo externas illas occupationes ad vnicũ ſolum finẽ, gloriã .ſ. Dei,& executionẽ diuinę eius voluntatis,in reb.omnib.ſiue magnis ſiue paruis,& in qualibet earũ parte,collimando sẽper & in omnib. ad eundem finẽ;& attendendo illis vno eodẽque ſpiritu Chriſti, propter quem æquè ſatur remanebis paucis atque multis,& infimis atq; altiſſimis:quia tua ſaturitas in eo erit. vt voluntatem Dei in omnibus,quæ ipſe iuſſerit,exequaris:eodẽ amore magna & humilia amplectendo,ſi idem Dñs hæc iuſſerit,qui illa. Denique in præclaro hoc exemplo addiſcere licebit recollectionem in oratione & contemplatione,quã deſideras;includendo te, ſicut tuus Magiſter intra receſſum tuum, relicto vſu ſenſuum corporis, & vtendo potentijs ſpiritualibus,ad agendum ſolum cum Deo, eiuſq; magnalia meditanda,concordando, & vniendo tanquam fratres, cogitationes & affectus tuos,virtutes cœleſtis huius eſcæ, quæ panis eſt vnionis & concordiæ.O panis vitæ,qui cõjungis atque conſeruas in tuis electis dupli-

e Oſeæ. 10. 2

vitam

vitam actiuam & contemplatiuam, confirma, & collige cor meum, vt ita exerceam plurima alterius opera, vt pacem & vnionem cum altera non amittam. O vinum generans virgines, purifica & ordina animæ meæ affectiones, vt ita creaturas diligam, quamuis multæ illæ ſint, vt in omnibus te creatorem meum diligam. O Deus ſub iſto velo latens, abſconde me intra teipſum, vt de te ſolo cogitem, teque ſolum amem, omnibus meis potentijs inter ſe, & tecum colligatis & vnitis.

§. 4.

De Chriſti D. N. ad Sacramentum aduentu.

SEPTIMVM miraculum ſeu prodigiũ eſt, quod cùm Chriſtus D. N. ſit in cœlo empijreo, ibique locum corporaliter occupet ſuæ dignitati congruentem, non diſcedens inde, deſcendit ſemper ad Sacramentum, in quo eſt in partibus innumeris vniuerſi, vbicũque fit conſecratio, nullo prætermiſſo loco, quantumuis abiectiſſimo, & viliſſimo. attendit enim prouidentia ſua incomprehenſibili, omnibus ſacerdotibus volentibus conſecrare; & in eodem inſtanti accedit ipſe, vt verba conſecrationis, ipſius nomine ſuper panem & vinum prolata, veriſſima eſſe faciat: ita vt ſtatim, atque ſacerdos dicit: HOC EST CORPVS MEVM, & HIC EST CALIX SANGVINIS MEI, ſit ipſe ibi, ſicut ſupra eſt dictum: a *obediente Deo voci hominis* ſacerdotis. 7.

a Ioſu. 10. 14

non

non ſolum, ſi ille iuſtus ſit, bonaque intentione verba illa proferat; verum etiam, ſi ille ſit improbus, prauaque intentione, ipſum Chriſtum verbi gratia contemnendi & in mortali peccato communicandi, illa dicat: idque facit non ſolùm ſemel in die, ſed quoties eius miniſter voluerit. Quod enim in ſe eſt. decreuit & ſtatuit, non ſuam voluntatem, ſed alienam ſequi; in qua ſuam omninò poſuit. in eodem itaque inſtanti miro & ſtupendo quodam modo, corripit ipſas ſpecies Sacramentales ita firmiter ac ſolidè, vt quamdiu illæ durant, nunquã illas dimittat, vbicunque illæ collocentur: ita vt neque ſumentis illas indignitas, qualis fuit Iudæ; neque vtilitas loci, vbi Sacramentum ſeruandum reponitur; nec iniuriæ vllæ, quæ illi inferantur; aut blaſphemiæ, quæ in ipſum iaciantur, illum ab ſpeciebus expellere valeãt. Nam quemadmodum factus fuit obediens vſque ad confixionem in cruce, & in eadem vſque ad mortem perſeuerauit; itaque noſtri gratia accedit ad ſanctiſſimum Sacramentum: in quo tamdiu perſeuerat, donec ipſe panis & vini ſpecies corrumpantur. & vniuerſum immutabiliter id ſeruabit vſque ad finem mundi, hac etiam ratione implens verbum, quo promiſit, b *ſe nobiſcum futurum vſque ad finem ſæculi.* O heroicam obedientiam: ô inuictã perſeuerantiam: ô prodigioſum exemplum, digniſſimum quod omnes venerentur & imitentur: Lege ô anima mea, & rumina excelſiſſimas virtutes in hoc libro ſcriptas, eaſq. com-

b Mat. 28. 20

edas,

edas, vt tuas facias. Ex nunc Saluator mi, virtute huius tui Sacramenti, ſpero me imitaturũ tuam obedientiam, humilem, & ad nutum: meipſum ſubijciens non ſolùm maioribus, ſed & minoribus; c *non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis*: quatenus illi vices tuas obeunt. nec ſolùm in rebus mihi iucundis & honorificis, ſed etiam in inſulſis & abiectis: exuendo meam propriam voluntatem, vt induã ſuperioris, hilariter, ad nutum, ſine dilatione aut mora; & tanta conſtantia, vt mori potiùs eligam, quam deſinam obedire. O panis viue, qui de cœlo veniſti, vt perpetuam manducanti vitam conferres, ſiquidem d *vita mea in voluntate tua* implenda eſt: concede mihi te cũ eo ſpiritu manducare, vt ſemper exiſtimem: e *cibum meum eſſe, facere voluntatem eius*, qui tanta in me bona confert

c 1. Pet. 2. 18.

d Pſal. 29. 6.

e Ioan. 4. 34

8. HVIC miraculo aliud quiddam accedit, quod mirificè illud exaltat. Nam, eſto ad rei veritatem, quam verba cõſecrationis in rigore ſignificant, ſatis fuiſſet, quod ſub accidentibus panis eſſet ſolum corpus Chriſti D. N. & ſub accidentibus vini, ſolus eſſet ſanguis: hoc tamen nõ obſtante, voluit ipſe, vt ſe hæc duo inuicẽ comitarentur, ſimul cũ cæteris rebus, quæ ſimul cum illis ſunt colligatæ, nulla prorſus excepta: ita vt in ſacra hoſtia ſit corpus cũ ſuo ſanguine & anima, ac diuina perſona, quæ hæc omnia ſuſtentat, cum tota diuinitate, quæ eſt in filio, in qua ipſe eſt vnum cum Patre, & Spiritu S. ita vt nõ poſſit vnus ab alio ſeparari.

Et co-

Et eodem prorſus modo in ſacro calice eſt ſanguis cum ipſo corpore & anima, ac diuinitate: ex quo fit, vt tantundem omninò ſuſcipiat laicus in hoſtia ſola, ſicut ſacerdos in hoſtia & calice: eo quod totus Chriſtus ſit ſub ſingulis ſpeciebus. quare omnes excellentiæ, quas diuina ſcriptura tribuit huic pani, ſunt etiam de hoc vino intelligendæ; & viciſſim quas vnio tribuit, ſunt intelligendæ de pane, qui f *ſitim extinguit*, inebriat, & g *generat virgines:* ſicut diuinum hoc vinum: & hoc f *famem ſedat, cõfortat*, nutritque, ſicut panis: & in vtroq; manifeſtat infinitam ſuam charitatem & liberalitatem erga nos h *commouens* (vt dixit per Aggæum Prophetam) *cœlum & terram*: edens adeò ſtupenda prodigia in pane & vino terrenis; & in corpore & ſanguine ſuo cœleſtibus; coniungens vtraq; in vno, vt *veniat deſideratus cunctis gentibus* quotidiè in templum ſuũ, *& impleat domum ſuam* ſumma *gloria*, reali videlicet ſua præſentia. Quænam charitas profuſior eſſe poteſt, aut quæ liberalitas magis beneuola, quam quod Deus nobis det quicquid i *bonum & pulcrum* habet. inuertens omnes naturæ leges, vt ſua nos repleat gratia.

f Ioan. 6. 35. Oſeæ 14. 8. Cant. 7. 9. g Zach. 9. 17. h Agg. 2. 7. i Zach. 9. 17.

SATIS equidem fuiſſet, ad ſpirituale noſtrum alimentum, ſi merum panem & vinum benedicta nobis dediſſet, ipſo Chriſto Domino è cœlo eis tanquam inſtrumentis vtente, ad efficiendos eoſdem effectus in anima, quos nunc efficit; quemadmodum pura aqua, purum oleum ac balſamum materia ſunt alio-

rum Sacramentorum: ſed id tamen non fuiſſet ſatis, vt infinitam ſuam charitatem, liberalitatem, ac miſericordiam nobis manifeſtaret. quare voluit ipſemet per ſeipſum venire, cum ſuo corpore & ſanguine, cum anima & diuinitate: vt ſic eſſet noſtrum alimentum. Si magnus quiſpiam Princeps, menſæ accumbens cum ſui regni Magnatibus, recordaretur pauperculi alicuius ægroti in ſtraminea ſua caſa iacentis, nihil habentis, quod poſſet comedere, motus Princeps eius commiſeratione, mitteret per aliquem ex ſuis famulis delicatum aliquod ferculum, ex quo ipſe veſcebatur; hoc exiſtimaremus magnum indicium miſericordiæ & charitatis illiꝰ Principis erga deſertum illum pauperculum: quod ſi non per aliquem famulum, ſed per vnum ex Magnatibus menſæ accûbentibus, quē ex menſa ſurgere & ferculum illud ad pauperculum portare iuberet, diceremus maiora Principem tunc dediſſe indicia amoris erga pauperem, quantique illum faceret: Quod ſi verò ipſemet è menſa ſurgens, cibum illum delicatum ad pauperem deferret; exceſſum amoris interpretaremur: nec deeſſet, qui ſtultitiæ factum illud tribueret; aut rem maieſtate regia indignam, aſſereret.

O IMMENSAM ſublimitatem? ô diuini amoris exceſſum infinitum: quod regis pectus terreni non capit, hoc præſtat quotidie Rex cœleſtis modo quodam adeò amabili ac liberali, vt excedat

quic-

quicquid nos aut loqui poſſumus, aut intelligere. Rex enim hic cœleſtis accumbens in cœleſtibus palatijs k *menſa* (ſicut ipſemet Apoſtolis ſuis dixit) & continuum exhibens conuiuium ſuæ aulæ magnatibus, ſeipſum præbens illis in cibum, vt videant ac fruantur ipſo in magna ſaturitate. Ibi inquam meminit pauperculi & miſerrimi hominis, imbecillis, & iacentis in huius mundi caſula, proſtrati in cœno ſuarum miſeriarum, nec bolum habentis panis; quem ori apponere poſſit. Huius ergo miſeratus, vult aliquid ex proprio ferculo & reliquijs menſæ ſuæ illi mittere; de gratia videlicet & charitate, de donis & cōſolationibus: quæ ibi in magna abundantia & abſque vllo faſtidio comeduntur; ſed hanc tamen portionem non vult mittere per aliquem ex Angelis, qui illi miniſtrant; nec per Seraphinos qui menſæ aſſiſtunt. Sed ipſemet è cœlo deſcendit, licet accidentibus panis & vini velatus, & ita fit ipſemet cibus & potus, vt ſuis donis eum impleat, qui dignè ipſum acceperit.

k Luc. 22. 30.

Si non ſcis quid ſit amare, ſtultitiam hanc exiſtimabis: vt enim ait Sanctus Bernardus: inſtar linguæ græcæ eſt ei, qui nunquā illam didicit, quod loquaris de amore cum eo qui neſciat quid ſit amare. Si tamen vel aliquid ſcias de amore, facilè credes quicquid hactenus diximus: eſt enim quædam proprietas amoris, vt ſit inuentiuus viarum & modorum, quibus dilecto ſuo vniatur. fa-

Serm. 79. in Cant.

ciatque illum participem omnium, quæ ipſe habet, vt prouocet ad redamandum. & cûm Deus infinitam habeat ſapientiam, & omnipotentiam; eiuſque amor ſit infinitus: quomodo potes dubitare, quod ſciet, poterit, ac volet has adhibere adinuentiones, quibus te ad ipſum amandum alliciat, ac pertrahat? O amor infinite, quid faciam, vt ita amem te, ſicut tu amas me? cur non tibi dem quicquid habeo, cûm ſit adeò modicum; ſiquidem tu venis ad me cum omnibus, quæ habes, quæ tāta ſunt; adhibeam ego mille inuentiones, ad tibi ſeruiendum; ſicut tu, ad mihi indulgendum, adhibuiſti.

HAE ſunt, frater chariſſime, ſeptem diuini amoris adinuentiones; in quarum meditationibus, ſimul cum alijs ſeptem capite duodecimo poſitis, frequenter exercere te debes; dicens cum Dauide: l *meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor*; congratulando Saluatori tuo de omnibus, illis verbis Iſaiæ: m *dicite iuſto, quoniam bene: quoniam fructum adinuentionum ſuarum comedet.* O iuſte iuſtorum, & ſanctorum ſancte, ſint felices ſanctæque omnes adinuentiones, quas ad nobis indulgendum adhibuiſti: ſit benedicta ſapientia tua, quæ illas adinuenit; & omnipotentia quæ illas eſt executa; & charitas quæ illas voluit & elegit. Certus eſto Domine, quod comedes fructus earum: multas enim animas ad te trahes, quæ has adinuentiones meditantes diligant te

l Pſal. 76. 13.

m Iſa. 3. 10.

amore feruenti, & inuentiuo, qualis tuus eſt amor. Fructus tui fuerunt, adinuentiones Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, Anachoretarum, & Religioſorum, quibus oſtendere voluerunt amorem erga te, reſpondentẽ tuo erga ſe; & nunc comedunt, fruunturque in cœlo fructu adinuentionũ, quas adhibuerunt in terra. Quis mihi det, vt ego ſim vnus ex his iuſtis, medicando ita tuas adinuentiones, vt tuo ſimili amore te diligerem: quò & ego, ſicut illi, fructum comedam mearum adinuentionum, fruendo tuis in æternum. Amen.

CAPVT XVI.

DE AMORE VNIENTE NOS cum Chriſto Domino noſtro: & cum proximis, qui per hoc ſanctiſſimum Sacramentum obtinetur: & quoſnam gradus hæc vnio habeat.

IIs quæ in proximo capite ſunt dicta, ſatis declaratum eſt quicquid pertinet ad aduentum & ingreſſum Chriſti Domini noſtri in hoc Sacramentũ, & ad vnionem quam

habet

habet cum Sacramentalibus accidentibus; & quid ea vnitione nobis ſignificetur: exempla quoque heroicæ perfectionis, quæ in illis nobis præbet. Oportet nunc pergere vlterius, vt legamus etiam ac meditemur, alterum eiuſdem Se. uatoris noſtri aduentum & ingreſſum, quem in ipſo Sacramento exiſtens, facit in ijs, qui communicant; & admirandam vnitionem, quam in illis efficit, quò nos diſponamus & excitemus, vt eius participes ſimus, meditantes nouas eius adinuentiones, quæ in hoc ipſo elucent: eidemq́; Domino cōgratulemur quod illas fecerit.

Ad horvm declarationem eſt aduertendum, quod amor (teſte ſancto Dionyſio) vbicunque ſit, ſiue in Deo, ſiue in Angelis, ſiue in hominibus ſit virtus vnitiua; cui proprium ſit, vnire & coniungere amantem cum re amata, aut (ſicut ait ſanctus Auguſtinus) bitumen quoddam coniungens ſiue alligans, mutuò ſe amantes in conformitate voluntatum. cupit enim illos coniungere, maxima, quæ poſſibilis erit, vnione & nexu: ad eum modum, quo dicit Scriptura ſacra, a *animam Ionathæ conglutinatam fuiſſe* quaſi glutine quodam *cum anima* magni ſui amici *Dauidis*. Et Philoſophi dicere ſolebant, quod amantes optarent ex ambobus fieri vnum: quod explicabat Plato per quandam fabulam duorum inſignium amicorum, qui cùm ſimul iter facerent, obuium habuerunt

C.4. de diuin. nomin.

Lib.8. de Trin. c. 10. S. Tho. 1.2. q 28 a.1.

a 1. Reg. 18. 1

Ariſtophanes apud Ariſt. 2. polit. c. 2.

iam eſt declaratum. Verùm hac vnione (ſicut ſanctus Thomas perpendit) licèt cognationem cum omnibus hominibus contraxerit, & omnes ſuæ cognationis nobilitauerit ac ditauerit, non tamẽ cum ſingulis perſonaliter ſe coniunxit. quia id infinitam eius Maieſtatem non decebat; ſed neque omnibus licuit eius præſentia frui, niſi paucis quibuſdam, quibus fuit conceſſum veſtimenta eius tangere, pedes & manus oſculari, vulnera tangere, & in eius ſocietate manere; & ſoli vni virgini fuit conceſſum, ipſum in vtero ſuo tanquam filium proprium geſtare. Opuſ. 51. c. 5.

HANC igitur ob cauſam infinita Dei ſapientia ineffabilem aliam vnitionem adinuenit, maximam, quæ præter hanc prædictam eſſe poterat, qua hic Deus & homo omnibus hominibus iungeretur: Ingreſſus enim officinam infinitæ ſuæ charitatis ita ſe pinſuit, anguſtauit, & trãsformauit in cibum & potum, coniungens corpus ſuum cum ſpeciebus panis; & ſanguinem ipſum ſuum cum ſpeciebus vini, qua ratione verè & corporaliter ingreditur ſingulos homines, qui hoc ſacramentum ſumunt; eſtq; intra illos ita ipſis vnitus, vt licet ſint duo, vnus tamen vterque eſſe videatur: eaque vnio tam diu in ipſo homine perſeuerat, quamdiu Sacramenti accidentia perdurant; fitque particeps homo deliciarum & fauorum, quos adeò potens amicus, ſuis amicis poteſt communicare. Vnitio Sacramentalis.

HAEC ſunt NOVA illa prodigioſa & mũ-

tua eam velle potuiſſet, vt ſuis amicis indulgeret, & ijs coniungeretur, quos amat. Clarifica, Domine, oculos meos ſapientia tua, vt omnipotentiæ tuæ opera probè intelligam; tuaque immenſa charitate totus inflammer, ingreſſus in hanc tuam officinam, vt euadam per amorē vnitus tuæ infinitæ bonitati.

§. 1.

De ſpirituali cum Chriſto Domino noſtro vnitione.

PRODIGIOSA hæc Sacramentalis vnitio dirigitur præcipuè ad ſpiritualem animæ noſtræ cum ipſo Chriſto D.N. vnitionem; ita vt eſto ſint duo ſpiritus, per amorem tamen perfectum vnus ſpiritus efficiantur; iuxta illud Apoſt. a *Qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt*: & qui Chriſtum manducat, vnus eſt ſpiritus cum Chriſto, vnitate quadam ineffabili, quæ ipſa manducatione ſignificatur. Nam quemadmodum inter omnes res creatas nihil eſt quod maiori vnione ac ſimilitudine cum homine coniungatur, quam cibus ſumptus: quia conuertitur in ipſi' hominis ſubſtantiam, induitq; ipſaſmet eius qualitates. ex quo fit, vt cibi delicati molles carnes nutriāt; craſſi verò fortia & robuſta corpora: ita etiā ingreſſus Chriſtus D.N. in forma cibi in hominē, connectit cum ipſo vnionē & ſimilitudinem ſpiritualē, licèt diuerſo modo, quā cibus corporis, ſicut ipſemet Dominus S. Aug. mani-

a 1. Cor. 6. 17

Lib 7. conf c. 10.

manifeſtauit dicens: *cibus ſum grandium, creſce, & comedes me: ſed non tu me mutabis in te: ſed tu mutaberis in me*: quaſi ei diceret: qui cibos alios comedit, illos conuertit in ſuam ſubſtantiam deſinentibus illis eſſe, quod erãt: comedens enim mutatione hac cibos ipſos viuificat, ita vt & ipſi viuant vita ipſius comedentis, qui eos portat ſecum quocunque eat. Qui aũt diuinum hunc panẽ comedit, ipſe deſinit eſſe quod ante erat, & incipit eſſe quod eſt Chriſtus, qui ipſum ſpiritualiter mutat in ſeipſum, dans illi ſpiritualem ſuam vitam, vt vita viuat ipſiuſmet Chriſti; & ab eodem dirigatur in ijs, quæ cogitat, loquitur, & operatur: ad eum modum, quem S. Paulus experiebatur, cùm dixit: b *viuo iam non ego, viuit verò in me Chriſtus* Nam vt (ſanctus Dionyſius perpendit) *viuebat vitam amatoriam*, ſiue amantis, qui non in ſe, ſed viuit in amato, quocum verſatur: & quieſcit: in cuius conſpectu ſemper incedit, cuius opera imitatur, ſuique ipſius oblitus, ſolum eſt ſolicitus, quomodo placeat dilecto ſuo IESV. Nam *amatoris animus mortuus eſt in ſuo corpore, & viuit in alieno*. & anima, quæ Chriſtum amat, eſt veluti mortua in ſeipſa rebuſque ſuis, ſolum viuens rebus Chriſti, cum quo ſe vna coniungit in omnibus: quod (ſancto Chryſoſtomo teſte) proprium eſt vehementer amantium.

b Gal. 2. 20.

vbi ſupra.

Hom. 61. ad ad pop. & 41. in Ioan.

QVIS verò explicare poterit præſtantiam huius vnitionis, vitamque ex ea prouenien-

uenientem? ipſemet Dominus non inuenit aptiorem ſimilitudinem, quæ eam declararet, quem eam conferendo cum æterna & infinita vnione, quam ipſe cum æterno ſuo Patre habet. c *qui manducat* (inquit) *meam carnem, & bibit meum ſanguinem in me manet & ego in illo: & ſicut miſit me viuens pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe viuet propter me.* O infinita diuinæ charitatis altitudo, quæ ita ſplendes in cœleſti hoc cibo? quænam vnio maior eſſe poteſt, quam illa quæ meruit comparari ei vnioni, quam Dei filius habet cum æterno ſuo Patre? Nam quemadmodum ab eo per generationem æternam accepit ipſum eſſe, & vitam Dei, omneſque eius perfectiones & excellentias: ita proportione quadam, qui diuinum hũc panem comedit per eum accipit ipſum eſſe, & vitam Chriſti, omneſque eius perfectiones & virtutes; ita vt nec ſenſum alium, nec vitam aliam habeat, quam ipſius Chriſti; nec quicquam operetur, faciatue, quam per eundem Chriſtum. propterea (ait Sanctus Gregorius Nyſſenus) datur nobis qui ſemper eſt, in cibum; *vt id efficiamur quod ipſe eſt*, deſinentes eſſe quod ſumus, ita vt ipſius gratiâ, ineffabili quadam ſimilitudine participes efficiamur eius, quod ipſe eſt per naturam. Et hinc prouenit, vt, quando communicas ſicut oportet, ſimul manduces in Sacramẽto Chriſtum cum eius donis; & ipſemet Chriſtus ſpiritum & cor tuum comedat; ſiquidem ipſum in ſe transformat: ſicut comedens ſum-

c Ioan. 6. 57.

Par. VI. Med. 42. punct.

In cap. 3. Eccleſiaſt.

Digitized by Google

ptum cibum in ſe conuertit. Vtrumque autem hoc allegat diuina vocatio, cum ad hoc conuiuium nos vocat, dicens: d *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum & cœnabo cum illo, & ipſe mecum.* quaſi diceret: Ego per gratiam meam ingrediar eius animã, & ſolemne conuiuium inſtituemus: in quo ille corpus meum in Sacramento ſumet, fructuſq; ac virtutes, quas ei meo ingreſſu cõmunicabo: ego verò Spiritum eius ſumam, & in meum transformabo, ne amplius ſit quod erat, ſed imitatione perfecta ſit, quod ego ſum: viuatq; ſicut ego viuo. O Iuſte Iuſtorum, & Sanctorum Sancte, ſit felix fauſtumq; quod factus ſis homo, & hominum cibus, e *quoniam fructum adinuentionum tuarum comedes.* comedes enim, & ſimul comederis; comede, Domine, corda te in Sacramento comedentium, transformans ea in tuum Spiritum, ne vltra ſibi, ſed tibi viuant, te amantes ſicut tu illos amas: permanẽs in illis ſemper, & illi ſemper intra te in æternum. Amen.

d Apoc. 3. 20.

e Iſa. 3. 10.

§. 2.

Varij Spiritualis huius vnitionis gradus.

QVo ſupremam hanc vnitionem pluris facias, operæ pretium erit, omnes eius gradus ac proprietates aperire; & qua ratione diuinum hoc Sacramentũ eos efficiat in ijs, qui benè diſpoſiti illud ſumunt, eò maio-

ri eorundem graduum augmento, quò illi maiori præparatione accedunt.

Prima omnium vnio fit per communicationem gratiæ, animam, ob lethalem culpam mortuam, viuificantis. Tanta enim eſt virtus huius Sacramenti, (eo quòd ſit panis viuus, habeatque in ſe carnem diuini verbi purificatam) vt in aliquo caſu det verè vitam, gratięq; vnitionē ei, qui ea carebat; ſi accedat vel ignorās, ſe in tali peccato eſſe, vel id quidē ſciens, ſed nō potens confiteri, exiſtimans verò ſe perfectum dolorem habere, quē vocamus contritionem. Vis .n. & efficacitas Sacramentorū legis nouæ reſplendet in hoc, ꝙ ſuppleat hunc Contritionis defectum in eo, qui accipit illa, cum ea præparatione, quam poteſt moraliter adhibere, quam appellamus Attritionem. 1.

Spectat tamen magis propriè ad hoc diuinum Sacramentum, (vt ait S. Thomas) conſeruare hanc primam vnitionem, vitamq; gratiæ quā efficit Baptiſmus, aut Pœnitētia, id ꝙ præſtat valdè excellenter. Nam corporalis cibus etiam æquè precioſus atq; ipſum Manna, non ſufficit ad ſuſtentandam perpetuò coniūctionem animæ cum corpore, ſed ad tempus tantum limitatum, ita vt, qui illo veſcitur, tandem moriatur, ſiue morte violēta, ſiue ob defectum naturalem ex nimio ſenio: a *Qui* autem *comedit hunc panem* (ait ipſemet Saluator) *viuet in æternum.* Si enim ipſe velit, numquam morte culpæ morietur: paniſque hic diuinus virtutem conferet, ad 2. 3 part. q. 79. a 1.

conſer-

conſeruandam in æternum vnitionem, quam habet cum gratia, quæ eſt ipſius animæ vita; quem propterea panem Propheta appellat b
b Zach.9.17 *frumentum electorum*. O altitudo ſapientiæ diuinæ quæ cum manducatione panis, nouit electionem æternæ vitæ coniungere. Si vis eſſe ex numero electorum ad cœlum, manduca frequenter ex arbore hac vitæ, quæ eſt in medio paradiſi Eccleſiæ Militantis; cuius virtute per-
c Apoc.2.7. uenies etiam ad c*edendum de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo* Eccleſiæ Triumphantis, vbi clarè videas Deum æternum, quem nunc in Sacramēto ſumis. O vitæ arbor Chriſte Ieſu, perſerua me à morte æternâ conſeruando in me vnitionem cum tua gratia donec illam conſequar, quam es mihi daturus in gloria.

3. SED vlterius progreditur efficacitas diuini huius Sacramenti. Nam quotieſcunque ſumitur, nouos addit gradus diuinæ huius vnitionis; gratiamque ita auget, vt nullus ſit augmēti terminus: quem tamen terminum & limitem habet cibus corporis in eius augmento. Et fortè propterea LXX. interpretes Spiritu DEI
Ita S. Hiero. ibi. afflati, hoc Sacramentum appellarunt *frumētum iuuenum*, vt ſignificarent, quod iuuentutem & vigorem ſpiritualem conſeruet, nec permittat ſenium aut tepiditatem. quin potius
d Pſal.102.5. d *renouat ſicut aquilæ iuuentutem* nouo feruo-
e Iob.29.4. re Spiritus. Quare ſi deſideras cum Sancto Iob e *redire ad dies adoleſcentiæ tuæ, quando ſecretò Deus erat in tabernaculo tuo, quando lauabas pedes tuos butyro ſiue lacte & petra fundebat ſi*

bi riuos

bi riuos olei: manduca hunc panem electorum, quo tectus intret Deus in tuum hoſpitium, vt renouet ſpiritualem tuam iuuentutem, rigans potentias tuas lacte ſuarum conſolationum; manante ex petra hac viua, adeò copioſo deuotionis oleo, vt reddat te ſanitati, illuminet, emolliat, conſoletur, & corroboret te in hac via tua.

QVOD ſi vis ſcire, qua ratione hanc faciat renouationem, reſpondeo id facere, efficiendo in ſpiritu actualem vnitionem cum Deo, per recentes feruenteſque amoris ac deuotionis affectus; atque trahendo ad ſeipſum intellectum lumine illuſtrationum, quas illi communicat; & poſt eum etiam voluntatem, efficacitate diuinarum inſpirationum. replet enim eam iubilis, & cœleſti quadam ſaturitate, ex reali veraque præſentia eius Domini, à quo adeo diligitur. Hæc eſt refectio ſpiritus, diuini huius Sacramenti propria: quod eminenter eſt f *cella* cæleſtium *vinorum* ſponſi: in quam ſuos electos *introducit* ac recolligit: & vt Sanctus Ambroſius ait) adeò eos inebriat, vt omnem curam huius ſæculi dimittant, mortiſque timorem; & omnium terrenorum obliuiſcantur. Eſt Manna abſconditum, cuius dulcedo tãta eſt, (eo quod in ſe dulcedinis fontem contineat) vt nemo poſſit cognoſcere, qui eam non experiatur. Et quemadmodum Manna, vnicum tantum habebat ſaporem proprium & naturalem, g *quaſi ſimila cum melle*. quem plebs & vulgus percipiebat, nec vllum alium: at iuſti, cum qui-

f Cant. 2, 4.

Serm. 15. in Pſal. 118.

g Exod. 16. 31

bus Dominus familiarius agere cupiebat, ac diuinæ ſuauitatis ſuæ diuitias manifeſtare, inueniebant in eodem Manna (vt Sapiens dixit) h *omne delectamentum & omnis ſaporis ſuauitatem: deſeruiens* enim Manna *vniuscuiuſque voluntati, ad quod quis volebat conuertebatur.* Cum itaque Manna eſſet vnicum, qui cupiebat Saporem carnis, piſcium, aut fructuum eundem percipiebat: Ita etiam cœleſte hoc Manna gratiam communicat, ac deuotionem ordinariam ijs qui ordinaria & vulgari tantum diſpoſitione illud ſumunt: qualis eſſe ſolet in hominibus vulgaribus & imperfectis in Eccleſia, feruentibus tamen ac perfectis, qui magna præparatione illud ſumunt, magnam abundantiam & ſpiritualium conſolationũ varietatẽ cõmunicat; eos permouens ad varios virtutum affectus iuxta deſiderium, quo ad illud ſumendum accedunt. Si deſideras humilitatem, ſapiet humilitatem; Si patientiam quæris, eius tibi infundet affectus: quod ſi anxiè orationem & contemplationem ſuſpires, hic tui voti compos efficieris: liberaliſſimus enim hic pater, qui voluntatem timentium ſe facit, voluntatem ſuam in tua voluntate cõſtituit, vtpote ad finem huius Sacramenti directa; per quod exequitur ꝙ ipſa elegerit, ad perfectius implendam ipſam diuinam. Et quemadmodum ingreſſus in matris vterum, extraordinarijs eam conſolationibus repleuit: quæ teſtimonium dederunt diuinæ ſuæ præſentiæ ſtatimq; inſpirauit, vt i *cum fe-*

h Sap. 16. 20 ita Abul. q. 5 in cap 9. Exod. & q 15 in. c. 16. & q 16 in cap 11 Numer Lyra in c. 16. Sapi.

Luc. 1. 39.

ſtinatione abiret in montana, in ciuitatem Iuda in domum Zachariæ, per quam tanquam inſtrumentum & medium, innumera contulit beneficia infantulo Ioanni, eiuſque parentibus: ad eundem modum, cum ingreditur ad eos, qui generoſa quadam diſpoſitione, hoc Sacramentum ſumunt, eos replet Spirituali lætitia, quæ diuinæ ipſius præſentiæ dat teſtimonium: quibus ſtatim inſpirat, vt ad perfectionis ſublimitatem aſcendant, idq́; cum feſtinatione, vt ad eius culmen perueniant, multiſque animabus bene conſulant, in virtute hoſpitis, quem intra ſe habent: O clementiſſime hoſpes, qui tuorum filiorum voluntati te accommodas, vt k *tua* illi deſeruiant, *in qua* eorum *vita* conſiſtit, concede mihi ita voluntatem tuam in terra facere, ſicut fit in cœlo: vt dignus inueniar, qui panem hunc quotidianum manducem, cuius virtute eos æmuler, qui ſunt in cœlo, eo modo quo fieri poteſt in terra: & ſiquidem l *deliciæ tuæ* ſunt, *eſſe cum filiis hominum*, per hoc diuinum Sacramentum veni, ac viſita filium hunc hominis, miſerijs plenum, vt me in filium Dei cõuertas, plenum delicijs ac donis cœleſtibus. k Pſal. 29. 6.

EX HAC vnitione ac refectione Spiritus, alia ſtupenda oritur vnitio & refectio carnis; cui etiam ſua pars contingit, ex præſentia venerabilis huius Sacramenti, quod eam vnit cũ proprio ſuo Spiritu, dum (ait Sanctus Cyrillus) paſſiones eius ſubijcit rationi: eiq́; portionem & partem Spiritualium ſuarum conſo- lib. 4. in c. 15

num

eſt, ſi euadas in leonem, cum habeas intra te leonem illum de tribu Iuda, qui vicit omnes Dæmones? & quid mirum, ſi ſpires flammas ignis, qui comediſti *ignem conſumentem*? Si vinci non vis, indue huius Sacramenti armaturā, ſine quo (vt ait S. Cyprianus) nemo permittebatur agonē intrare martyrij, quia timebatur *ne mens deficeret, quā recepta Eucharistia nō erigeret ac accenderet*. O vinū fortiſſimū, flores ꝑducēs virginū ac Martyrū, inebria cor meum vi amoris tui; vt poſſim inferni poteſtates ſuperare meæq; carnis flāmas tēperare. O panis electorum, ſub cineribus humanitatis & charitatis excocte, qui ſimul etiā es Gedeonis gladius, ad exercitus Dæmonum deſtruendos; cōforta me tua virtute, vt illos omninò vincam: tua ſiquidem erit meæ victoriæ gloria. Epiſt 14.

§. 3.

De amoris cum proximis vnitione.

EX HAC vnitione amoris cum Chriſto D. N. de qua hactenus diximꝰ, alia oritur coniunctio & vnitio Iuſtorū inter ſe. Nā vt philoſophi dicunt quæcunq; ſunt eadē, ſiue vnita vni tertio, ēt ſunt eadē ſiue vnita inter ſe quemadmodum duo brachia, quæ vni corpori ſunt vnita, etiam ſunt inter ſeipſa colligata. ita cum oēs iuſti, dignè cōmunicantes, vni eidēq; Chriſto in Spiritu ſint vniti, habebunt eundem ſenſum, idē velle, & idem operari ipſi Chriſto conforme; vnū eundemq; modū humilitatis & patientiæ; vnam eandemq; conformitatē in vir

tutibus cum Chriſto,per quem viuunt, dicente
a Ioan. 6 51. ipſo: a *qui manducat me, viuet propter me.* Nã
ꝑ hoc Sacramentũ adeò eminenter efficit hanc
b 1.Cor.10.7. vnionẽ,vt dixerit Apoſt.b *quoniã vnus panis & vnũ corpus multi ſumus : oẽs qui de vno pane &* de vno calice *participamus*;quib.verbis mirificè nobis declarat ſublimitatẽ huius vnitionis; fundamentũ,cui innititur; ac modum quo efficitur; eius denique effectus.

1. PRIMVM enim,quid eſt,ꝙ ſint vnus panis, omnes, qui diuinum hunc panem manducant; niſi quod ad tantam imitationis & vnitionis præſtantiam perueniant, vt omnes ſint vnus idemq́ue panis viuus, ipſe videlicet Chriſtus; habentes ſcilicet ipſummet eius Spiritum? Nã quemadmodum omnes Sacræ hoſtiæ, quæ ſunt in vniuerſo mundo, etſi plurimæ illæ ſint, ac in externis panis accidentibus diuerſiſſimæ; realiter tamen ac verè omnes illæ ſunt vnus panis viuus: eò quod in illis ſit vnus ſolus Chriſtus, qui viuens eſt & cum omnibus illis vnitus: Ita qui dignè communicant, quamuis diuerſi ſint homines in naturas in Spiritu tamen ſunt vnus idemq́ue panis viuus, qui eſt Chriſtus,qui viuit in eis,eſtq́ue cum illis vnitus.Et quemadmodum omnes illæ hoſtiæ,propriam ſuam ſubſtantiam amiſerunt, vt vnam omnibus communẽ admitterent,quæ eſt Chriſtus D. N. Ita qui dignè cõmunicant, amittũt quicquid ꝓprij erat Spiritus,vt eius loco n grediatur Spiritus Chriſti, qui vnus & omnibus cõmunis: quia oẽs ſe ſpoliarunt proprio

ſuo Iudicio, propria voluntate, proprijſq; omnibus propenſionib. & affectibus; qui diſcordiarum ac diſſenſionum ſunt radices, ſolumq; admittunt eos affectus, iudicia, & voluntatem, quæ Chriſti Spiritui ſunt conformia, in quo omnes habent vnum ſentire, vnum velle, vnumque operari cum ſumma conformitate, atque ſi multa eſſent corpora, in quibus omnibus vna eſſet ac viueret anima, ad eum modum, quo de primis Chriſtianis dicitur: c *multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna.* Nam cum diuinus hic panis, non conuertatur in eos, qui illum ſumunt: ſed contra ipſi in eum mutentur: (vt ſupra eſt dictum) manifeſtè efficitur, omnes qui digne illum ſumunt, mutari in vnum eundemque Spiritum Chriſti, fierique eundem panem ob conformitatem cum ipſo Domino, qui illos tranſmutauit, & in ſeipſum ita conuertit, vt oẽs vnanimiter dicere poſſint, quod dicebat Apoſt. d *non ſumus nos qui viuimus: ſed viuit in nobis Chriſtus.* O Chriſte dulciſſime, eſto tu noſter vnicus Spiritus; vt omnes Spiritus noſtri ita cũ tuo vniti, ſint quoque vniti inter ſe Amen.

c Act. 4. 32.

d Gal. 2. 20.

SED aliud quoq; myſterium latet in verbo illo Apoſt. *omnes vnus panis ſimus*: inſinuare enim voluit viam & rationem, qua hæc vnio exſurgat. nam (vt perpendit Sanctꝰ Cyprianus) Chriſtus D. N. inſtituere voluit hocSacramentum in re tali, quæ vna quidem ſit, ſed fiat tamẽ ex multis, qualis eſt panis, qui fit ex multis ſeminibus frumenti: & vinũ qđ fit ex multis vua- 2.

Epi. 63. S. Auguſt. tract. 26 in Ioan.

rum granis. Si enim apertius ſignificàtur vnio charitatis, quam ipſe in ſuis fidelibus, excellẽtiſſimo hoc cibo mediante, efficere intẽdebat; ipſaq́; ratio eam cõmunicandi, quæ erat ad ſimilitudinem panis & vini. In quorum granis duplicem vnionis rationem licet conſiderare: alteram naturalem, artificiatam alteram. *Naturalis* vnio conſiſtit in eo, ꝙ plura ſimul grana in vna ſpica, aut in botro vno naſcãtur, valdè inter ſe ſimilia, in quantitate, in figura, in odore, & ſapore: *artificiata* diſſoluit hanc vnionẽ, vt in maiorẽ aliam commutet: abſtrahens enim grana ipſa ab ſpica ſiue botro, eaq́; cõmuniens, corticem craſſioreſq́; partes à ſubtilioribus ſeparat furfuribus ſcilicet, à folliculis, reiectis: ex his maſſam quandam cõficit panis, & liquorẽ quendã vini, qua vnitione cõfecta, nihil ſupereſt quo maius granũ à minori, aut album à nigro diſcernatur: quia omnia conuerſa ſunt in vnũ panẽ, vnumq́; vinum vnitione maxima quæ perficitur & conditur igne, dum panis in furno coquitur; muſtũ vero ꝓprio calore feruet aut bullit, vſq; ad perfectam purificationẽ.

3. EODEM omninò modo inter homines eſt duplex ratio vnitionis: altera naturæ, altera gratiæ. *Prima* innititur eidem ſanguini, aut patriæ, conditioni aut naturali conſtitutioni; ex qua procedit naturalis amor, quo ſe inuicem, diligunt parentes & filij, fratres & vicini, & qui eandem habent propenſionem, & eiſdẽ rebus delectantur Quæ tñ vnio ſolet eſſe valdè imperfecta; & admittere multa carnalia & ter-

rena;

rena; ideoq́; opus eſt eam diſſoluere, & ſecernere partem illam, quæ impedit vnitionem gratiæ, quæ multò maior eſt atq; perfectior. Quãobrem dixit Chriſtus D. N. ſe e *veniſſe in terrã, vt ſepararet hominẽ aduerſus patrem ſuũ, & filiũ aduerſus matrẽ ſuam, & aliquos domeſticos* ab alijs domeſticis, quaſi qui grana tritici ex ſpica; vuæ ex botro, excipitq́; ç conterit & calcat, vt ſeparet ab eis, quicquid eſt carnale atque terrenum, mortificando inordinatas carnis & ſãguinis affectiones omniaq; terrena deſideria fortunarũ, honorũ, & deliciarum, quæ charitatis vnitionem cum proximis impediunt. his .n. inordinatis affectionibus mortificatis, coniuncta manent inter ſe, & charitatis igne condita, & deuotionis calore, Spiritusq́; feruore eouſq. purificantur & perficiuntur, donec ipſa vnio ſtricta valdè ſit, & in omnibus perfecta. & tunc impletur, quod dixit Apoſtolus: omnes eſſe vnum panem, & vnum corpus, qui de hoc diuino pane & calice participamus.

e Matt. 10. 3. Luc. 12. 51.

CVM enim Christus Dominus ingreditur in cõmunicantem, mox tanq̃ gladius, incipit diuidere & ſeparare quicquid charitatis vnitionẽ impedit: ſuaq́. vehementi inſpiratione, efficaciter impellit ad excernendum cor parentum & fratrum à diuitijs, vaniſq. honoribus, ac delectationibus ſenſuum: ita vt hæc omnia carnalia & terrena mortificemus, vt in vnione & concordia cum proximis noſtris viuamus. Aliquando inclinat nos ad hæc omnia relinquenda affectu tantum; aliquando etiam ef-

magnus eſt, vnitur cum paruo: & qui paru' eſt, cum magno. eò quod Spiritus omnes viuificãs & connectens ſit vnus. quemadmodum anima coniungens omnes corporis partes ſecum, efficit, vt & illæ inter ſe coniungantur.

VERVM adhuc eſt mirabilior vnitio, quam halet idem panis, quando eò peruenit, vt cum ſumentis corpore coniungatur, cum ſe accommodat, & aſſimilat omnibus eius partibus, licet adeò diuerſis. Nam dum coniungitur carni efficitur caro, & cum oſſi coniungitur, etiam in os conuertitur. Quid verò hoc eſt aliud, quã nobis ſignificari, quod, q; digne cõmunicant, fiant vnus panis, & vnum corpus, dum omnes ad inuicem ſeſe accommodant in omnibus, quę ſunt licita expediunt ad mutuam omnium vnionem & concordiam conſeruandam, vt cum Apoſtolo dicere liceat: i *omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerem*: cum ijs, qui in triſtitia ſunt contriſtor; cum lætis lætor; & cum infirmis infirmor; cum paruis efficior paruus, vt cum omnibus vnionem ſeruem: O panis diuine, qui ipſius terræ habitatoribus, eandem præbes, animorum conſenſioné & vnioné, q̃ Sancti habent in cœlo, cõmunica omnibus, te ſumentibus vitam q̃ tu viuis; vt omnes vnũ tecum effecti, ſint etiam vnum inter ſe ad gloriam tuam in æternum. Amen. i 1. Cor 9. 22

§. 4. *De frequenti Communione.*

EX ijs, quæ hactenus diximus, ſatis conſtat, quicquid pertinet ad affectuoſam magnaliũ

& vtilitatum venerabilis huius Sacramenti cognitionem: cuius fructus ſentiunt, & experiũtur qui frequenter communicant: Hæc n. eſt alia vna ex diuinis eius excellentijs, quod ſummum valorem cum ſumma frequentia coniugat; & excellentiam extraordinariam cum ordinaria & familiari communicatione. id quod valde eſt ſingulare. nã terrena dona, ſi ſunt pretioſa, etiam ſunt rara. quod ſi vſitata ſint, & frequentia non habẽtur pretioſa: hominum enim facultates, etiam Regum, ſunt limitatæ: quod ſi multum largiantur, id fit valde raro; Si autẽ frequẽter, id non poteſt eſſe multum, alioquin breui tempore nihil, quod largirentur, haberent. at in hoc Sacramento, quod eſt donũ Dei, vtrumq; inuenitur. nihil enim eſt pretioſius, nihilq́; magis extraordinarium, quam Chriſtus homo & Deus: nec aliquid eſt magis ordinariũ quàm panis & vini alimentum; quorum accidentibus ſe tegit, vt animum habeas frequenter eum ſuſcipiendi; infinitas ei gratias agendo quod precioſum adeò donum, adeò etiam frequenter tibi largiatur; quaſi nunquam ſibi ſatis eſſe exiſtimet, quod ſeipſum tibi det, & quicquid habet magnum fauorem Iſraelitæ reputabant, quod Deus illis quotidie largiretur a

Exod. 16, 35 *mãna de cœlo*: ſed id fuit per *quadraginta tantũ annos*. Hoc autem Sacramentũ, à mille ſexcentis annis datur, dabiturq́; ad finem mundi. Cibus ille dabatur ſummo mane, & non aliter: at hic cibus, & Dominus ipſe in eo, datur nobis omnibus horis diei ac noctis, mane ac veſperi:

ſemperque paratus eſt ad nos venire. Et quaſi repetat ſemper illa verba, b *vado & venio ad vos*, venio de cœlo ad Sacramentum propter vos, vt cor veſtrum mecum ad cœlum traham; iterumque redeo, atque reuertar ſæpiſſimè, nec deſiſtam, donec animam veſtram & corpus eò deducam; voſque ſedere faciam mecum in throno gloriæ meæ. Siquidem ergo adeò propendet iſte Dominus, vt ad te viſitandum veniat, non propter ſuum, ſed propter tuum commodum, par eſt, vt ſtudeas eum excipere valdè frequenter, non tàm propter tuum commodum, quam vt eius deſiderio ſatisfacias: ita vitam tuam inſtituens, vt hæc manducatio poſſit eſſe valdè frequens; præparando tamen te ad eam excellenti diſpoſitione: ſic enim fiet, vt frequentia, rei pretium non minuat, ſed augeat potiùs: quia & ipſa dona quæ cum eo conceduntur, augentur. Recordare, inter ſeptem illa, quæ iuſſit nos ordinaria noſtra oratione petere; voluiſſe vt quarto loco hic panis peteretur, quem *panem quotidianum* appellauit: vt intelligeres te quotidie debere illum deſiderare, ac petere: ideoque par eſſe, vt te ad illum recipiendum digna diſpoſitione præparares, poſuit verò hanc petitionem in medio ſex reliquarum, eò quod veluti medium quoddam ſit ad perfectionem impetrandam, quæ in illis petitur. Quod ſi optes ad ſupremum vitæ vnitiuæ culmen pertingere, nullum eſt medium efficacius, quam frequens feruenſque cœleſtis

b Ioan. 14. 28

huius cibi ſumpto, in quo ipſemet perfectionis auctor venit. vt eam augeat atque conſeruet, tanquam qui optimè nouerit, quantopere ſimili auxilio indigeamus Nam (vt ait S. Laurent. Iuſtin.) amor noſter, eſt inſtar ignis, qui in ſua propria ſphæra non indiget lignis, vt foueatur; extra illam tamen, c *cum defecerint ligna*, quibus continuè foueatur, *ſtatim exſtinguitur ignis*. Ideo in veteri lege d *iubebatur ſacerdos nutrire ignem altaris ſubijciens ligna per ſingulos dies*, quò *ſemper arderet*: &, vt ait Sap. e *ſecundum ligna ſilua ſic ignis exardeſcit*: tantum ſcilicet fore (ait) ignem, quanta ſunt ligna, quæ apponuntur. In hunc igitur modum Dei amor, quando eſt in ſua propria ſphæra, in cœlo videlicet, non opus habet recentibus beneficijs, aut manducationibus, vt conſeruentur; quia ad id ſufficit clara diuinitatis viſio; quam nulla res aduerſa deſtruit aut imminuit: at in terra noſtra, vt quæ extra eius ſphæram eſt, multis contrarijs obſeſſus, facilè perit, niſi duplex adhibeatur nutrimentum. *Alterum* idemq́ue præcipuum eſt nutrimentum recentium beneficiorum, quod efficit ſummus noſter Sacerdos IESVS, ita ſtatuens, vt quotidiè hoc diuinum Sacramentum conſecretur, & ipſemet veniat ad ignem illum fouendum; addens ſingulis ſuis viſitationibus recentium gratiarum ligna, donaque ad eum conſeruandum & augendum; ac proinde quod in ſe eſt; vellet, vt quotidiè ſacramentaliter eũ ſumeremus; modò talis adeſſet diſpoſitio, quę

Serm. de Euchar.
c Prou. 26. 20
d Leuit. 6. 12
e Eccl. 28. 12

id promereretur. *Alterum* eiuſdẽ ignis fomentum, ſunt profundæ meditationes: & tale fomentum adhibere, ſpectat ad nos tanquã ſpirituales Sacerdotes, meditantes quotidiè aliquas, quibus ignis ille magis accendatur: quare quotidiè ſpiritualiter ſaltem eſſet nobis communicandum; ac deſiderandum, quod in nobis eſt, diuinum ipſum Sacramentum ſumere; ſtudendo nos neceſſaria ad id puritate præparare, feruentibus orationibus ac deſiderijs, demiſsè eundem Dominum deprecantes, vt ſpiritualiter ligna addat huic igni: ſiquidẽ eius virtus non eſt Sacramento alligata. O dulciſſime IESV, qui in iſto Sacramentali throno clamas: ignem f *veni mittere in terrã, & quid volo, niſi vt accendatur*? veni in terrã cordis mei, & accende in ea diuini tui amoris ignem: fouens illum tua præſentia, vt ſemper ardeat O Deus immenſe, g *cuius ignis eſt in Sion, & caminus eius in Ieruſalem.* Nam intra Eccleſiam tuam manes in hoc Sacramento, tanquam caminus, emittens flammas ignis cœleſtis; accende frigidum cor meum, vt te feruenter diligat in ſancta Sion Eccleſiæ militantis, donec fruar te in Ieruſalem Eccleſiæ Triumphantis in æternum. Amen.

f Luc. 12. 49

g Iſa. 31. 9.

Digitized by Google

CAPVT XVII.

QVOD MEDITATIONI myſteriorum Seruatoris noſtri adiungenda ſit mortificatio, & imitatio: in quibus tribus actibus conſiſtit manducatio ſpiritualis, quæ diſpoſitio eſt ad Sacramentalem.

SVPEREST nunc, vt diſpoſitionem explicemus, qua cœleſtis hic cibus ſit ſumendus quo vnionem illam conſequamur, ad quam dirigitur: ſimul verò explicabimus ea, quæ Meditationi myſteriorum Seruatoris noſtri ſint addenda.

PRO cuius rei intelligentia præmittendũ eſt, quod Chriſtus D. N. in ſolemni illo ſermone, quo diuinum hoc Sacramentum promiſit, tres manducationes myſticè valdè coniunxerit. *Primam* CORPORALEM panis,
Ioa.6.35.55 quæ nutrit Spiritũ: de qua dixit: a *ego ſum panis vitæ, qui venit ad me non eſuriet, & qui credit in me, non ſitiet vnquam. Secundam,* SACRAMENTALEM ipſius manducationẽ licet panis vinique accidentibus tecti, de qua dixit: *qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam:* in

quo nobis inſinuauit: primam manducationem eſſe medium ad declarandam ſecundam: & hanc eſſe diſpoſitionem ad fruendum vtiliter tertia. Quemadmodum enim corporalis manducatio tres præcipuos actus habet, conterere ſcilicet & comminuere cibum inter dentes; & eundem naturali calore conuertere in ſanguinem: ac demum in ſubſtantiam ipſius comedẽtis perfecta ſimilitudine transformare: ita ſpiritualis manducatio tres alios actus complectitur, MEDITATIONEM ſcilicet, MORTIFICATIONEM, & IMITATIONEM perfectam: quas refert Spiritus ſanctus per Salomonem dicens: b *quando ſederis, vt comedas cum principe, diligenter attende, quæ appoſita ſunt ante faciem tuam, & ſtatue cultrum in gutture tuo: ſi tamen habes in poteſtate animam tuam, ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.* quæ verba intelligunt de cœleſti hoc conuiuio inſignes duo Eccleſiæ Doctores, ſanctus videlicet Ambroſius & Auguſtinus, ſequentes translationem ſeptuaginta interpretum, quæ ſic habet: *ſi ſederis cœnare ad menſam potentis, conſiderans intellige quæ apponuntur tibi: & ſic mitte manum tuam: ſciens, quod te tale oportet præparare.* Quis eſt princeps hic potens, qui ad ſuam nos menſam inuitat, niſi IESVS Chriſtus Dominus noſter princeps pacis & c *potens in opere & ſermone*? & quæ eſt ipſius menſa; niſi diuina ſcriptura, ſacrumque Euangelium: vbi eius myſteria ſunt notata? &

b Prou. 23.

Lib. 1. offi c. 13. Tract. 47. & 84. in Ioan. Vide Ianſe in Prou. 23.

c Act. 24.

lia ſunt aurea & argentea vaſa, in quibus cibus & potus apponuntur.

ET quemadmodum rudis & inurbanus iudicaretur, qui de cibis appoſitis ad comedendum, guſtare nollet; ita haberetur fur & impudens qui ſibi acciperet aurea vaſa, in quibus cibi eſſent poſiti. ita enim Ioſeph fratres ſuos, ingratitudinis arguit, cùm finxit illos a *furatos eſſe ſcyphum* argenteum, *in quo & ipſe bibebat*, & illis hauſtum dederat. In hunc ergo modum, in menſa ſacri Euangelij, & huius diuini Sacramenti duo proponuntur, virtutes ſcilicet & prodigia: & vtraque ſunt profundè conſideranda; aduertendo virtutes proponi tanquam cibos, vt eas comedas tibique concorpores, faciaſque tuas proprias per imitationem. At prodigia & opera ſtupēda, ſolum ſunt tanquam vaſa pretioſiſſima, ad manifeſtandam Dei magnitudinem & maieſtatem, ad recreandum ſpiritualem animi aſpectum; & vt maiori tua delectatione & ſuauitate ad virtutes afficiaris, quæ tot rebus ſtupendis inferuntur, tibiq; proponuntur. Qui itaq; auderet, velle imitari miracula, ſuperbus iudicaretur, ac temerarius: Chriſtus.n. Seruator noſter dixit: b *Diſcite à me*, non mortuos ſuſcitare, aut viſum cœcis tribuere, ſed *mites eſſe* ac *humiles*: quia *ego mitis ſum & humilis corde*. Et quoniā non omnia opera virtutū & præcipuè externa omnibus conueniunt, attētius tibi conſideranda ſunt, *quæ apponuntur tibi*: eò quod illa ſint tuæ neceſſitati, deſiderio,

a Gen.44.5.

b Mat.11.29.

pro-

proprioque tuæ vocationis fini, magis accõ modata, quæ propterea diutius tibi ſunt ru minanda, vt magis tibi proſint. Cibus enim etiam valdè pretioſus, ſi deglutiatur integer nec adeò benè ſapit, nec adeò prodeſt; atque ſi comminueretur, & cum mora traijceretur. Quamobrem, cùm Deus D. N. guttur ſpõſa

Cant 7. 9 laudaret, ait de illo, quid eſſet c *ſicut vinum o ptimum, dignum dilecto meo*, eo videlicet, qui à me diligitur, *ad potandum, labijsq; ac dentibus illius ad ruminandum*. hac ſententia ſignificãs, officium munuſque iuſti contemplantis, eſſe meditari, lenteque ruminare myſteria ac virtutes dilecti ſui IESV. omnia enim ſunt inſtar vini, digniſſimi quod eius amici bibant, non feſtinanter haurientes, ſed lentè valdè deguſtantes, ſeque oblectantes, quaſi relingentes, cogitando de eiſdem. ne autem exiſtimes, exercitium hoc ſolum ad feruentes pertinere, alia ait eiuſdem loci verſio, quod illud vinum ſit *commouens labia ſenum*. quo ſignificat, quẽ admodum ſenes, eò quod ſint complexionis debilioris, frigidi, ac melancholi, vehementer delectantur vino, quod illos confortet, calefaciat, & exhilaret: ita qui aduertunt, ſe in ſpiritu ita conſenuiſſe, vt debiles, frigidi ac triſtes ſint redditi, maiori cura ſtudere debent, lentius deguſtare cœleſte hoc vinum, quò vires illis adferat, contra imbecillitatem, feruorem, contra tepiditatem; & hilaritatem, contra triſtitiam. amplectere igitur conſiliũ Spiritus S. cùm ad cœleſtem eius *menſam aſſi-*

des,ac *diligenter attende quæ tibi apponũtur*: diſtinguendo virtutes à miraculis; & in his lauda, & admirans glorifica omnipotentiam, ea patrantis; & introſpice virtutes in eis contentas, tibique manifeſtas: ex quibus & ex alijs faciens quaſi mixturam, & maſſam quandam extolle bonitatem, ſplendentem in Domino, in quo illæ ſunt: attende autem, & perpende nominatim quæ apponuntur TIBI; vt eas tibi ipſi concorpores.

§. 2.

De Mortificatione.

EODEM ſpectat ſecundus actus ſpiritualis huius manducationis, MORTIFICATIO ſcilicet. cuius cauſa adiecit Spiritus S. poſtquam attenderis, quę apponuntur tibi: *ſtatue cultrum in gutture tuo*. quis enim hic culter eſt, niſi *mortificatio* & diſcretio qui guttur debet transfigere, quod eſt guſtatus & ſermonis inſtrumentum, eò quod meditatio debeat ſecum penetrantem adeò feruenteq; mortificationem, ſed diſcretam tamen adhibere, vt vitam omnem carnalem, & eius inordinatas appetitiones, rerumque ſenſualium delectationes, inania verba; & reliqua omnia, quæ rebellis carnis ſunt fomenta, trucidet, ac mactet. abſque hac enim mortificatione, virtutes non poterunt ad animam penetrare; neque earum imitatio poterit exerceri. Et quemadmodum cibus, poſtquam eſt in ore comminutus, non prius poteſt ad omnes

Digitized by Google

corporis partes peruenire, quam ſit benè coctus, diſſolutus, & conuerſus in ſanguinē, ita etiam poſtquam intellectus meditatus eſt horum myſteriorū veritates, mittit has ad volūtatem, vt eas concoquat, deuotionis & affectuum calore: qui affectus conuertendi ſunt in ſanguinem mortificationis, ſuique ipſius abnegationis, ſine qua non poteſt perfecta, cum ipſo Deo Seruatore noſtro ſimilitudo obtineri. Ideo enim ipſe dixit: a *ſi quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* ita ſignificans, abnegationem aditum eſſe, ac tranſitum ad imitationem, pretiumque quò perfecta ſanctitas comparatur. Quamobrem ſanctus quidam Abbas, quem refert S. Dorotheus, dicere conſueuerat: *da ſanguinem & accipe ſpiritum.* eò quod expenſis mortificationum virtutes comparentur. Quod ſi verum eſt, & ipſa experientia docet, quamcunque humanam ſcientiam, ſanguine, hoc eſt labore & importunitate comparari; quid mirum, quod ſcientia ſpiritus ſanguine abnegationum ſit comparanda? reſiſtendo ſcilicet peccato, prauiſque carnis propenſionibus, etiam vſque ad ſanguinis, ſi opus erit, effuſionem, vt omninò vincantur? Quod ſi attentiùs conſideres, quæ tibi in his menſis & in omnibus earum myſterijs proponuntur, non tibi erit graue, ſtatuere cultrum hunc in gutture tuo ſtatim enim proponi tibi videbis continuam mortificationis exercitationem, quam ipſemet Princeps, qui te inuitat, adhibait.

a Mat. 6. 24.

Serm 20.

buit. is enim transfixum ſemper in anima ſua habuit hunc cultrum, donec in cruce totum ſanguinem, remedij tui cauſa effudit, iuxta æterni patris ſententiam dicentis: b *framea ſuſcitare ſuper paſtorem meum: & ſuper virum cohærentem mihi*. O animarum paſtor, vir Deo in vnitate perſonæ vnitus, adde mihi exemplo tuo ſpiritum, ad ſtatuendum in anima mea cultrum mortificationis, qui tuam transfixit: vt mundo mortuus, viuam, ſicut oportet, in tuo conſpectu. b Zach. 13. 7

NON eſt tamen ſola mortificatio, quæ comitari debet meditationem, cùm dicitur nobis, vt accumbentes menſæ, *ſtatuamus cultrum in gutture noſtro*. monemur enim etiam in eadem ipſa oratione & meditatione, cùm res cœleſtes ſentiuntur & delibantur: cum dulcia colloquia cum Domino miſcentur, cultrũ ſtatuere mortificationis & diſcretionis, ne ſpiritus noxia aliqua nimietate aberret, vel proprius amor ſpiritualibus ipſis deliciis foueatur, dum pluris illæ fiunt, quam ipſi cibi, qui ſunt ipſæ virtutes; & dum ipſæ virtutes quæruntur propter delectationes earum; aut dum loquimur nimiũ & parum cautè & irreuerenter coram Principe, qui nos inuitat, in cuius conſpectu decet nos, tanquam cultrum ad guttur habentes, tremere: ne fortè nobis eueniat, quod illi alteri conuiuæ, qui repentè & ignominiosè fuit ex conuiuio nuptiali eiectus, eo quod c *nuptialem veſtem non haberet*. NOTA c Matt. 22. 13

Cogita ergo quoties ad orationem vel communionem accedis, iam d *ſecurim ad radicem arboris eſſe poſitam*: gladiumque diuinæ iuſtitiæ eſſe nudatum, teque habere cultrum iam ad guttur & ipſam mortem ante oculos tuos; ac forte eam ipſam diem fore vltimam: hoc enim totum iuuerit te, ad feruenter illud opus præſtandum, coniungendo amori timorē vt alter ſuppleat, quod alter non poterit. eſt enim hoc totum neceſſariū ad tantū animum induendum, vt cultrum hunc contra teipſum arripias. neque enim ſine cauſa Spiritus S. adiecit: *ſi tamen habes in poteſtate animam tuam*, vt ſcilicet attendas diligenter, num tantas vires habeas ſuper animam tuam, vt ſtatuere poſſis de ea, quod velis; & efficere, vt in omnibus tibi pareat; quæ illi mandaueris: licèt expendenda ſit vita, ne amittatur gratia.

d Luc. 3. 9.

§. 3.

De Imitatione

POST Mortificationem ſequitur actus tertius, ſcilicet IMITATIO, qua virtutum cibus, quem intellectus eſt meditatus, & voluntas (vt dictum eſt) acceptauit, cōcorporatur animæ exercitanti feruentiſſimè internos ſuos actus; & efficaciter ſtatuenti, etiam externos exercere, conformiter ad exemplar, quod ſibi propoſitum habet. Quemadmodum enim ſumptus coctuſque iam cibus, & in ſanguinem conuerſus, ſpargitur per omnes corporis venas, magnaque ſimilitudine in

cuiuſ-

cuiuſque partis ſubſtantiam conuertitur, & vnitur animæ partes omnes viuificanti: ita veritates attentè conſideratæ, & mortificationis propoſita, quæ inde naſcuntur, ſparguntur per totum corpus virtutum, ita vt imitatio humilitate exerceat actus humiliationis; patientia actus tolerantiæ; obedientia, actus ſubiectionis: vt anima coniungatur ſpiritui diuino, omnes illas actiones viuificanti, vt ipſi placeant. Quamobrem dixit S. Bernard. quod in oratione bibatur vinum ſpiritus inebrians, & obliuionem afferens voluptatum omnium carnis; idemque emolliat interius conſcientiam, adiuuet concoctionem, digeſtionemque cibi bonorum operum; digeratque per omnes animæ facultates, fidem confirmans, ſpem corroborans, a *ordinans charitatem*: & bonos mores perficiens: & propterea fortè loquens Sponſus de vino, quod eius dilecti eſſent guſtaturi, ait iuxta aliam verſionem: *vadens dilecto meo in rectitudines*, ſeu *vadens ad dilectũ meum directè*: quod ſcilicet recta ingrediatur in dilectum ſuum, efficiens intra ipſum directiones, aut rectitudines. dirigit enim regitque omnes potentias, & animæ virtutes, vt recta proprium ſuum finem obtineant. In quo ſtatim apparet diſcrimen corporalis vini ab ſpirituali. illud enim curuat, quod eſt rectũ; hoc, quod eſt curuum, rectificat; illud ſenſus obtundit, hoc clarificat; illud linguam ſoluit, vt ſine attentione & iudicio loquatur; hoc eam dirigit, vt loquatur ſicut oportet. deniq;

Serm. 18. in Cant.

a Cant. 2. 5. Vide Titelmannum.

Digitized by Google

pretioſum hoc vinum dirigit proprium iudicium, vt ſe alieno ſubijciat; & voluntatem propriam, vt ſe addicat diuinæ (& ipſos appetitus, vt rationi pareant; & omnes greſſus motuſque hominis externi, vt conformiter incedant ad hominem interiorem, & vterque conformet ſe nouo homini, Chriſto IESV, qui prima eſt regula, & amuſſis totius rectitudinis, quem propterea par eſt omnes imitari.

AD idem pertinet, quod adiecit Spiritus ſanctus, monens eum, qui accumbit menſæ potentis, manumque extendit ad cibos: *ſciens* (inquit) *quod te talia oportet præparare*: quaſi diceret, attende, quod lege gratitudinis tenearis inuitantem te reinuitare; eique ſimiles eſcas proponere ijs, quas ipſe tibi propoſuit, iuxta facultates tuas. & cùm Chriſtus Dominus noſter te inuitet, offeratque ferculum cum exemplo ſuæ humilitatis, obedientiæ & charitatis, reliquarumque virtutum, debeas tu & illum inuitare tuis virtutibus, propoſitis, earumque actionibus & exercitijs. Hic enim eſt cibus, quo ſupremus hic princeps oblectatur. Et cùm ad orandum & communicandum accedis, optat ipſe hoc ſibi conuiuium exhiberi, vt comedat tecum de illis, quæ tu ei obtuleris. Propterea ſiquidem dixit in Apocalypſi: b *ſi aperueris mihi ianuam intrabo ad te, cœnaboque tecum, & tu mecum.* tu ſumas gratias & dona, quæ tibi concedet; affectuſque, & vires quas magnalijs eius meditan-

b Apoc. 3. 20.

dictandis accipies. Ille verò acceptabit efficacia tua propoſita illi ſeruiendi; feruenteſque actus, quos in eius præſentia exerces, & quemadmodum tu paſceris verbis, quæ ab ipſo audis: ita viciſſim ipſe recreatur verbis, quæ tu profers, cùm oras, cùm ipſum laudas, gratiaſque pro eius donis agis. Sic finitur perfecta ſpiritus manducatio, cuius perfectus cibus non eſt meditatio abſque mortificatione, & imitatione. Soli enim diſcurſus inſtar ſunt manducationis, quæ euenit in ſomnijs, de qua dixit Iſaias: c *ſic ſomniat eſuriens, & comedit: cum autem fuerit expergefactus, vacua eſt anima eius. & ſicut ſomniat ſitiens, & bibit: & poſtquam fuerit expergefactus laſſus adhuc ſitit, & anima eius vacua eſt*, ſicut antequam ſomniaret: ita eadem anima debilis manet, ac inanis poſt ipſos diſcurſus, ſicut erat ante eos. Quia non accepit verum cibum cordis, de quo dixit Chriſtus Dominus noſter d *cibus meus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* quaſi diceret, cibus meus non ſolum eſt, vt cognoſcam voluntatem patris mei; ſed vt illam faciam: nec ſolùm nutrior ex hoc quod meam abnegem voluntatem, hoc ſolo nomine, quod illam abnegem: ſed vt faciam voluntatem eius qui me miſit; ſtudendo in hoc progredi, donec voluntas mea in hac actione conformis omninò ſit eius voluntati.

c Iſa. 29. 8.

d Ioan. 4. 34

O Saluator dulciſſime, concede mihi ſemper hunc cibum, vt ſpiritus meus illo ſemper

iuuetur atq; foueatur, manducet meus intellectus panem meditationis, vt voluntas mea panem comedat mortificationis; totaque anima mea pane imitationis veſcatur, vt & tu eum cibum comedas, quo delectaris, procurãte me tibi placere in omnibus, quæ mihi facienda præſcribis.

§. 4.

De præparatione ad ſacram Communionem.

EX prædictis deducere licebit: perfectam ad Sacramentalem Communionem præparationem conſiſtere in his tribus ſpiritualis manducationis actibus hactenus poſitis.

I. PRIMVM in meditandis ſanctiſſimi huius Sacramenti magnalijs, quemadmodum in præcedentibus capitibus eſt dictum: quò excites in anima tua magnam æſtimationem & famem illud recipiendi, ei ſimilem, quam ipſemet Dominus habuit in ipſa nocte, qua illud inſtituit, dicens Apoſtolis ſuis: a *deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* O Saluator mi, tu ipſe aperi, quam fuerit magnum, quamque antiquum deſiderium; & cur ad finem vſque vitę illud implere diſtuleris? deſiderium (inquit) meum æquè antiquum eſt, atq; ego. Nã ab ipſo meæ incarnationis inſtanti, vidẽs me poſſe in forma cibi cũ electis meis coniungi, id mox eodem feruore deſideraui, quo me ad mortem

a Luc. 22. 15.

pro

pro eis ſubeundam obtuli. Et quamuis deſiderium illud ſemper fuerit continuatum; diſtuli tamen illud explere ad finem vſq; vitæ meæ; vt hinc tu diſcas, benè collocatos cenſeri debere triginta tres annos feruentis deſiderij, & præparationis, vt vel ſemel frui liceat hoc ipſo cõuiuio. quod ſi ſæpius fiat, ita ſemper fieri debet atque ſi tunc vltimo eſſet ſumendum pro viatico ad æternam vitam. quod vt impetres, meditari oportet heroicas mortificationes ac virtutes, quæ in eodem Sacramento reſplendent: exacuendo famem ac deſiderium, vt ipſe Dominus te diſponat ornetque ſimilibus alijs; De ipſo enim dicitur b *inclinauit cœlos & deſcendit*, *& caligo* ſiue nubes *ſub pedibus eius*. b Pſal. 17. 10 Quid eſt inclinare ſuos cœlos, niſi communicare hominibus gratias virtuteſque cœleſtes? quæ veluti humiliatæ ſunt & abiectæ, quando in vilibus noſtris cordibus habitant. At eius humiliatio, noſtra eſt exaltatio; quia nos tranſferunt è terra in cœlum, cum ijs ornamentis, quæ habent Spiritus beati. Tunc enim deſcendit Chriſtus Dominus, noſter vt recipiatur in noſtris animabus, quæ inſtar ſunt cœlorum, quamuis obtectus veniat nube huius Sacramẽti. Eius enim aduentus, quaſi obiter fit, ad viſitandos eos, qui peregrinantur cum obſcuritate fidei, donec perueniant ad claram gloriæ eius viſionem.

2. Sed quoniam apta præparatio non in ſolis meditationibus, ac deſiderijs conſiſtit, coniungendus eſt ſecundus actus, mortificando

ſcilicet quicquid vitioſum atq; imperfectum eſt, quod te poſſit tali conuiuio indignum reddere: præcipuè verò arripiẽdus eſt culter mortificationis, & transfigendus per guttur, quod organum eſt & inſtrumentum ad manducandum, & loquendũ: ita vt illa die refrenes compeſcaſque inordinatas appetitiones ciborum, & colloquiorum terrenorum. Cum enim Chriſtus D.N. per tuam linguam & guttur ſit tranſiturus, non decet aliquid exijſſe aut intraſſe per illud, quod maculet animam tuã. Et propterea fortè Spiritus S. adiecit, *ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.* non enim benè ſe cõpatiuntur duo deſideria duæq; fames adeò contrariæ, qualis eſt fames ciborum principis cœleſtis, cuius panis eſt veritas & Sanctitas; & fames ciborum principis huius mundi, cuius panis eſt mendacium & malitia. & ſi hanc famem mortificaueris, ſtatim altera reuiuiſcet, & augebitur, efficietque vt proſit tibi manducatio comedenti diuinum hunc agnum, vt ait Apoſtolus, c *cum azymis ſynceritatis & veritatis*: cum anima ſcilicet pura abſque d *fermento* corruptionis plena ſynceritate in affectibus, & in ſenſib. veritate. Et quoniam ſynceritas hæc & veritas p̃cipuè conſiſtit in altitudine & puritate actionis, qua ad communicandum accedis, expedit perfectiſſimam illam procurare. Aduertes igitur, (vt ait Sanctus Bonauentura) octo fines ſiue motiua poſſe nos ad communionem permouere. *Quoſdam* enim impellit experientia

c 1. Cor. 5. 8.
d Exod. 12. 15
e Proceſ. 7. Relig. c. 22.

infirmi-

infirmitatum ſuarum ſpiritualium, vt aduocẽt ad ſuam domum cœleſtem medicum qui ab eis illos eripiat. *Alios* ipſa propriorum peccatorum conſcientia vrget, vt æterno Patri ſacrificium offerant, quo placatur; & ſatisfactionem, quæ pro eis illi debetur. *Alios* ipſæ angustiæ magnæ alicuius tribulationis, aut tentationis, ad communicandum inducunt, vt hic Dominus, qui omnia poteſt, ipſos iuuet, ſuaq; præſentia protegat. *Alij* accedunt ad communionem cum feruenti deſiderio, gratiam aliquam aut beneficiũ, ab æterno Patre impetrãdi adhibentes aduocatum aut interceſſorem eum, cui pater nihil poſſit denegare. *Alij* accedunt cum Spiritu gratitudinis, ob accepta beneficia, offerentes Deo calicem hunc Salutaris quo ſuam grãtitudinem proteſtentur. *Alij* cum Spiritu laudis, ad honorandum Deum, eiuſque Sanctos, digniſſimã hanc hoſtiã offerentes, ad illorũ gloriã. *Alios* excitat charitas in ꝓximos, ſiue viuos ſiue vita functos, quos cupiũt iuuare ſanguine Chriſti Ieſu, q̃ eſt efficaciſſimus ad viuos à ſuis peccatis: defunctos verò à pœnis, quas pro ſuis ſuſtinent, eruendos. *Alios* deniq; trahit amor Dei optãtes à ſuo dilecto ſæpius viſitari, quo illum ſecũ habere, & ex intimo cordis amplecti, eidemq; cordali vnitione charitatis vniri poſſint: eo quod in eo ſolo inueniant quicquid eorum Spiritus deſiderare poteſt, iuxta illud S. Ambroſij: ***Chriſtus nobis omnia eſt.*** ſi cupis tua vulnera curari, ipſe eſt medicus; ſi concupiſcentiarum febribus æſtuas, ille eſt

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

lib. 3. de virgin. poſt med.

fons;

fons; ſi es peccatis onuſtus, ille eſt iuſtitia; ſi auxilio indiges, ipſe eſt fortitudo; ſi mortem times, ipſe eſt vita; ſi cupis cœlum, ipſe eſt via; ſi tenebras fugis, ipſe eſt lux; ſi deſideras nutrimentum, ipſe cibus eſt; e *guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus: beatus vir, qui ſperat in eo*, ſpiritumque ſuum cum adeò dulci Redemptore coniunxit. O Redemptor mi, & omnia mea: Si te habeo, quid amplius volo? ſi tibi ſum vnitus, quid amplius deſidero? Nunc licebit mihi dicere cum Sponſa f *botrus cypri dilectus me' mihi in vineis Engaddi* Quid habet Inſula Cypri remota cum Engaddi quæ eſt in tribu Iuda, prope mare mortuum? quod ſi interiora huius Sacramenti inſpicio, dilectus meus eſt botrus omnino cæleſtis, denſus valde, plenuſque vuis dulciſſimis virtutum dotiumque præſtantiſſimarum: quod ſi exteriora aſpicio, eſt fructus, qui in terra noſtra inuenitur ad nutritionem, ſalutem, lætitiam, & vitam eorum, qui eius nomen confitentur, peccato verò ſunt mortui. Engaddi ſignificat fontem hædi, & oculum tentationis: dilectus autē meus fons eſt, quo mea lauantur peccata, in quo omnes cupiditates meæ ſuffocantur; in quo omnia mea bona deſideria explentur: eſt oculus ille, qui me dirigit, iuuatque in tentationibus, & ab omnibus periculis eruit. Quis mihi det, vt omnes culpę meę in pręclariſſimo hoc fonte lauētur? quò dignè liceat diuini hui' botri vuas comedere, cœleſteque vinum haurire, ac dulcedinem delibare: quam ſibi ſeruientibus in

terra

e Pſal. 33. 9

f Cant. 1. 14. S Hier de locis Hebraicis:

terra communicat, vt cum feruore progrediantur, ad fruendum ea, quam abundanter cõmunicat ijs, qui habitant in cœlo, ipſi corregnantes in Aeternum Amen.

CAPVT. XVIII.

DE CHRISTI DOMINI NOſtri cognitione iuxtaglorioſum ſtatum, quem habet in cœlo Empyreo, & officiis præclaris, quæ illic erga nos exercet.

AD INTEGRAM & perfectam Chriſti Domini noſtri cognitionem illud ſolum nunc eſt reliquũ vt eum conſideremus in ſtatu illo glorioſo, quem poſt ſuam reſurrectionem eſt conſecutus, & nunc in Empyreo cœlo poſſidet, ſedens ad dexteram patris, poſſidens optima eius gloriæ bona; ex qua cognitione conſequemur plenè quod dixit Apoſtolus. quod a *reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformamur*. quæ autem eſt gloria Seruatoris, niſi quam ipſemet explicuit: b *hac oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam*? Non eſt ingreſſus hic Dominus in gloriam animæ, per paſſionem: quia ab inſtanti ſuæ conceptionis eam habuit, ſed ingreſſus eſt in gloriã

a 2.Cor.3.18.
b Luc.24.26

corporis

corporis, quæ data eſt illi poſt reſurrectionem & in throno gloriæ, quam habet in cœlo Empijreo, quò peruenit in die Aſcenſionis ſuæ.

Med.52 par.6 puncto.2.

HAEC gloria conſiſtit in quatuor glorioſiſſimis dotibus, quibus ſanctiſſimum corpus ſuum exornauit; CLARITATE videlicet millies maiori, q̃ ſit ſol, IMMORTALITATE, vt nunquam amplius moriatur; IMPATIBILITATE, vt nō ſit capax vllius paſſionis; AGILITATE, vt eat quocunque voluerit abſque defatigatione, & ſumma velocitate; SVBTILITATE denique aut Spiritualitate, viuens in carne non ſubiectus tributis carnis, ſed ab eis exemptus, quemadmodum viuit qui eſt purus Spiritus. Hæc eſt gloria, quam oſtendit in monte Thabor ſuis diſcipulis, cum c *reſplenduit facies eius ſicut Sol; veſtimenta autem eius facta ſunt alba, ſicut nix.* & quamuis Sanctus Petrus minimam eius partem tantum videret, adeò tamen ea viſione ſatiatus eſt, atque ſi nihil amplius haberet, quod in hoc mundo videret aut deſideraret. Quid autem feciſſet aut dixiſſet, ſi eam plenè vidiſſet, quemadmodum eius Magiſter nunc eam habet in cœlo? Si vel vnica tantum gutta eius gloriæ perguſtata, tanto affectus eſt faſtidio omnis rei creatæ, quid feciſſet, (ait Sanctus Auguſtinus) ſi ingreſſus fuiſſet in abyſſum gaudij Domini ſui, ac bibiſſet ex copioſiſſimo dulcedinis eius flumine? O Saluator dulciſſime, concede mi-

c Matt.17.1.

in Soliloq c.7.

hi Spiritu

hi Spiritu intrare in cœlum iſtud Empijreum, & appropinquare diuino tuo throno, gloriamque tui glorificati corporis contemplari, vt transformer in imaginem gloriæ, quam illa repræſentat.

§. I.

AB HOC deſiderio auſpicanda eſt tibi hæc meditatio, memor illius quod dixit Apoſtolus: a *ſi conſurrexiſtis cũ Chriſto, quæ ſurſũ ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens.* quibus verbis ſignificat, oportere te reſurrexiſſe cũ Chriſto ad nouã vitam, ſi velis eũ contemplari, ſicut eſt in gloria ſua. ita vt particeps fias glorioſæ figuræ Chriſti reſuſcitati; ac proinde oportere te tranſiuiſſe per meditationes Chriſti crucifixi ac mortui, cum virtutum eius imitatione. propterea ſiquidem ſponſa prius dixit: *faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi* & mox adiecit, *botrus cypri dilectus meus mihi*: ſignificans (vt Sanctus Bernard. declarat) quod qui fuit faſciculus myrrhæ in paſſione, excitans eam ad conſiderationes & affectus valde amaros: idem poſtea fuerit botrus vuarum in reſurrectione, impellens eã ad conſiderationes, & affectus valde dulces. Siquidẽ ergo botrus hic diuinus tibi proponitur tanq̃ indicium fertilitatis promiſſionis terræ æternæ, quam ſperamus, non decet integrum deglutire, quia non percipies eius dulcedinem ſed ſingula grana; perpendendo videlicet

a Coloſ. 3. 1.

b Cant. 1. 13. 14 Ser. 44. in Cant.

Num. 13. 28.

ſeorſim ſingulas eius gloriæ dotes. Intuere er-
1. go primum pulchritudinem, CLARITA-
TEM, & ſplendorem diuini illius corpori
quod fuit aliquando deformatiſſimum & ab-
c Iſa. 53. 2. iectiſſimum totius mūdi; adeò vt eius Prophe-
ta dixerit: c *non eſt ſpecies ei neque decor: & v-*
d 1. Petr. 1. 12 *dimus eum, & non erat aſpectus: & deſidera-*
mus eum deſpectum & nouiſſimum virorum.
facies pulcherrima & ſpecioſiſſima d *in qua*
deſiderant Angeli proſpicere. Nam licet ſem-
per te aſpiciant, numquam tamen aſpiciend
ſatiantur; gaudeo de iſta pulchritudine, qu
es prædita, & qua ita illos ad te allicis. O ani-
ma mea, ſi daretur tibi, ſpecioſiſſimam diuin
huius faciei formam intueri, inuenires procu
dubio in ea plurima digniſſima, quæ videren-
tur; licet non omnia poſſes comprehendere
e Cant. 5. 10. O ſponſa Regis æterni, quæ eius pulchritu-
dinem vidiſti, dic mihi e *qualis eſt dilectus tu-*
us, vt cor meum deſiderio eius videndi accen-
datur: quid de eius capite, quid de coma
quid de oculis, maxillis, labijs, & manibu
eius dicis? *dilectus meus*, inquit, *candidus e*
rubicundus electus ex millibus, quicquid habe
præſtat omnibus, quæ omnes Creaturæ haber
omnis pulchritudo ſiue in cœlo, ſiue in terr
tanquam nihil eſt, comparatione eius. & om-
nis ſimilitudo; quæ ex eis poteſt adhiberi, val-
dè humilis eſt & abiecta. Si enim dico, caput e-
ius, eſſe tanquam aurum: comas, ſicut elata
palmarum: oculos ſicut columbas, quæ lact
ſunt lotæ: labia, ſicut lilia: genas, ſicut granata

manu

manus ſicut ſapphiros: adeò quæ ipſe habet his omnib. prę ſtant, vt hæc dicendo, quaſi nihil dici videatur. O Rex gloriæ, gaudeo ꝙ ſit tãta tua pulchritudo, tuaq; claritas; vt nihil omnino ſit ꝙ plene poſſit illũ exprimere? ô ſpecioſiſſime ſuper omnes filios hominũ, compatere magnæ meæ fæditati. f *Specie tua & pulchritudine tua intende proſperè, procede & regna.* tua eſt omnis pulchritudo, & à te ꝓcedit mea. Per eã quę in te eſt, ſupplex oro, vt eius me facias participem, eandẽ mihi radio aliquo tuæ lucis manifeſtando, vt eam cognoſcã & amem: incipe & proſequere in me, tuæ redemptionis opus, amore tuo me dirigens, donec perueniam ad tui regni magnitudinem intuendam; g *Teq; Regem in decore tuo videndum.* Amen. f Pſal. 44. 4. g Iſai. 33. 17.

HINC pergere poteris ad conſiderationem aliarũ dotium gloriæ perpendendo quæ dixit Apoſtolus in hunc finem: h *quod* in hac vita *ſeminatur*, in futura colligi, & qualis eſt ſementis, talem futurã meſſem: & quoniam ſementis Chriſti D.N. fuit in magna ignominia, meſſis fuit in magna gloria. O mũdi Saluator, quid dicere potero de ijs, quæ in tua paſſione ſeminaſti, & in reſurrectione collegiſti; & quibus nũc in tuo regno frueris? ſeminaſti in ſepulcro corpus tuũ mortale, per mortem amariſſimam: reſuſcitaſti verò illud immortale, vt nõ amplius i *iam moriatur*, ſed viuat ſemper vitam glorioſiſſimã; ſeminaſti illud patibile, tormentis & cruciatib⁹ plenũ: ſed ſurrexit impatibile, plenũ ſummis gaudijs. ſeminaſti illud deformatũ, 2. h Cant. 15. 41. i 1. Rom. 6.

graue milleq; afflictionibus affectum: ſurrexit pulcrū, agile, & ab omnibus laboribus expeditum. Seminaſti carnis miſeriis ſubiectū, & prodiit cum nobilitate & ſubtilitate Spiritus. O *granum frumeti* quod k *cadens in terrā mortuū* fuiſti, vt *multum proferres fructum*, generans multa alia grana, in donis & gratia tibi ſimilia, doce me hāc ſementē, ſicut tu feciſti, inſtituere vt fructum ex ea colligam, quē tu collegiſti.

k Ioan. 12. 24

9. QVOD ſi ſcire velis huius conſiderationis fructum: id fiet transformando tuū Spiritum, in imaginē Chriſti glorificati, ita vt ſis per gratiā pulcher; per fidem ſplendēs; immortalis p conſtantiam & perſeuerantiā in conſeruanda vita charitatis; impatibilis per talē tuarum pturbationū mortificationem, vt liberet te ab omnibus ſpiritualib. infirmitatibus; agilis ob promptitudinē, & velocitatem in obedientia omniū diuinorū præceptorū, Deiq; conſiliorum, ac inſpirationū. Ac deniq ſubtilis & ſpiritualis cum pleno tuę carnis dominio, vt ab eis impedimentis expeditus, aſcendere poſſis ad tuam conuerſationem in cœlis habendam. Et tunc licebit ſpem concipere colligendi eos fructus corpori tuo, quos Redemptor ſuo collegit: dicens cum Apoſtolo: l *Saluatorem expectamus D. N. Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Nam ex transformatione Spirit⁹ ſequetur ſuo tempore transformatio etiā corporis; imitando (vt ait S. Greg.) ex nunc ſpiritualiter, quod obtinebis in reſurrectione cor-

l Phil. 3. 20.

poraliter

poraliter vt tu quoq; tanquam eius *dilectus* ſis per imitationem *botrus cypri in vineis Engaddi*, ducens Spiritu vitam quandam cœleſtẽ, qualẽ ille in cœlo habet, licet corpore ſuſtineas miſerias terrenas. m Cant. 1. 14

§. 2.

NE tamen exiſtimes, quamuis Chriſtus D.N. in cœlo Empyreo ſedeat in throno ſuo, requieſcens iam à præteritis laboribus, eorũq; fructu in ſuo naturali corpore gaudens, eum propterea prætermittere præclariſſima officia, in vtilitatẽ corporis ſui myſtici, Eccleſię videlicet, & congregationis fidelium, & electorum ſuorum. Neq; .n. vel ad pũctum ibi manet otioſus, ſed ſemper attentus & occupatus, abſq; vllo tamen labore, aut moleſtia, ſed ſumma potius oblectatione, & quiete.

1. *Aduocatus.*

Primvm enim præſtat officium Aduocati noſtri, vt nobis applicet fructum ſuæ redemptionis pro noſtris peccatis. quemadmodũ dixit dilectus eius diſcipulus: a *ſi quis peccauerit aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem tantum, ſed pro omnibus totius mundi.* Et qualem putas aduocatum? eſt ſapientiſſimus, in omnibus noſtris neceſſitatib. agnoſcendis; prudentiſſimus in admirandis cõſilijs, ac remedijs dandis; ſtrenuiſſimus in eiſdem ſolicitandis, nobiſq; applicãdis; miſericordiſſimus in commiſeratione noſtrarum miſeriarum; & potẽtiſſimus in ſua aduocatione, vt nos ab eis liberet. Nam cum ipſe a 1. Ioan. 2. 1.

ſit iuſtus, ipſaq; iuſtitia, non indiget vt propria ſua negotia agat; & cum ſanguine ſuo ex iuſtitia ſatisfecerit pro peccatoribus, dum ſua vulnera patri oſtendit, potẽter agit illorum cauſam. ad hoc ſiquidem (vt ait Apoſtolus) b *aſcendit in ipſum cœlum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis*, viuatq; ſemper in eius præſentia pro omnibus intercedendo. Quod ſi diuina iuſtitia contra aliquem peccatorem irata dixerit c *ecce anni tres ſunt ex quo venio, quærens fructum in ficulnea hac & non inuenio: ſuccide ergo illam, vt quid etiam terram occupat*: ille partes eius intercedendo agit, & *reſpondens dicit illi: dimitte illam & hoc anno, vſque dum fodiam circa illam*, & aliquod remedium adhibeam, vt videas, an fructum ferat. Eſtq; adeo potens eius interceſſio, vt iuſtitia diuina propter eam, ſententiam proferre differat, donec fiat experimẽtũ; eius verò eſt tanta miſericordia, vt ipſemet ſeſe occupet in *fodiendo* & *mittendo ſtercora* circa ficum nõ prætermittens remedia quæ ꝓdeſſe illi poſſint. O aduocate dulciſſime, & amabiliſſime, fateor, me ficulneam eſſe inutilẽ, ac dignam, quæ malediceretur, & euelleretur ex rigore tuæ Iuſtitiæ; ſed intercedat pro me tua miſericordia adhibens mihi remedium ꝙcunq; conueniens, etiamſi alioquin doleat, vt fructum proferam, quem æternus tuus Pater requirit, ac deſiderat. Amen.

Hebr. 9. 24

Luc. 13. 7.

2. CVM hoc officio, quod illi tanquam homini conuenit, alterum adiungit Chriſtus D.N. quo valde nobis indulget, & licet appellare

ſupremi

ſupremi ELEEMOSYNARII Dei: omnes.n. Eleemoſynæ quæ petuntur à patre æterno, per filium petuntur, & per eundẽ ipſe pater eas diſtribuit; ac proinde ad illũ remittit quęcũq; memorialia ipſi offerãtur, eò quod omnia poſuerit in manibus eius, & oẽs benedictiones & eleemoſynæ ſpirituales, quæ de cœlo deſcendunt, per manũ IESV Chriſti deſcendũt, & in pauperes in terra degentes diſtribuũtur. Ideoq; dicere licet: Chriſtũ D.N. in throno gloriæ ſuæ, ſẽper recipere memorialia, & audire petitiones, ac diſtribuere eleemoſynas sũma liberalitate & miſericordia, vt ſupra eſt dictũ. *Eleemoſynarius ſupremus.*

SED eius liberalitas nõ aſtringitur ad ſolas Eleemoſynas, quæ petuntur; ſed extẽdit ſe ad diſtribuendũ, magna effuſione oẽs gratias & dona, quæ procedunt à Patre luminũ, omneſq; d *benedictiones cœleſtes*, quas conſtituit ſuis electis cõmunicare. oẽs.n. (vt ait Apoſt.) deſcẽdunt ad nos per manũ IESV Chriſti, qui *aſcẽdẽs in altũ dedit dona hominibus*, ſingulis diſtribuendo propriã menſurã; & omnibus cõmunicando varietatẽ gratiarum: & quod amplius eſt, etiã ipſe mittit ſupremũ omniũ donũ, quod eſt Spiritus S. quẽadmodum ſuper Apoſt. miſit; ꝙ præſtat ſemper officiũ inuiſibiliter omnib. qui ad illud recipiẽdum ſe diſponunt; quos etiam iuuat, vt ſe diſponant, mittẽs innumeram inſpirationũ multitudinẽ ad oẽs memorabiles affectus, quos per illa operatur. 3. *Munerum diſtributor* d Eph 1.3 e Eph. 4.8.

4. PRAETER hæc officia aliud quoq; præſtat, quod plurima alia complectitur, ſupremi .ſ.

Digitized by Google

Gubernator. GVBERNATORIS,& capitis Eccleſiæ, Regis, Ducis, & Paſtoris totius ſui gregis, omnibus aſſiſtens, vt oẽs adiuuet; eadẽ ipſorum officia cum ſingulis præſtans. Nam ipſe cũ pontificibus, ſuiſque vicarijs, officiũ facit ſummi Pontificis, in omnib. quæ illi definiũt, ſtatuũt, & faciunt, quà tales ſunt, exequitur officiũ Epiſcopi & Paſtoris animarũ noſtrarum, cum Epiſcopis & paſtoribus earum. Præſtat officium ſacerdotis, cum ſacerdotibus & confeſſarijs. Nã cum eis offert ſeipſum in ſacrificiũ, deſcenditq; è cœlo, vt ſit ipſa oblatio: per eos ipſe loquitur & cõſecrat, quando dicũt, *hoc eſt corpus meũ*. per eoſdẽ abſoluit etiam à peccatis, cùm dicunt: *ego te abſoluo.* facit officium Concionatoris, cũ ipſis Concionatoribus, per quos & ipſe prædicat, & loquitur ad cor auditorum. Non .n. tam ipſi loquuntur, quã Spiritus Chriſti, qui per eos loquitur. Facit officiũ Magiſtri cũ Magiſtris ſpiritus inſpirans eis, quæ docere debeant, & ipſemet per eos illud docet auditores in intimo animæ ſecreto. Ipſe orat cũ omnib. qui orant, meditãtur & cõtẽplãtur, eos dirigẽs & internè gubernãs in ſua oratione, & qñdo in aliqua tribulatione & pugna ſunt, ſicut S. Stephanus, ſe illis oſtendit ſtãtem inſtar pugnantis pro ipſis, vt illos pugnantes adiuuet.

5. Quæſtor ſupremus. Et quid vltra de hoc Dño dicã? prętat quoq; officiũ ſupremi QVAESTORIS æterni ſui patris, ipſi .n. incumbit, ſoluere ac remunerare in hac & in futura vita ſeruitia ipſi præſtita,

ipſe eſt ſupremus ille f *procurator, cui dixit paterfamilias: voca operarios, & redde illis mercedē.* iſte eſt Dñs, qui iuſtos remunerat cũ magna abundantia ſpiritualiũ conſolationũ, & augmento gratiarũ & virtutũ; quibus etiam diſtribuis aliquas gratias gratis datas, alioſq; extraordinarios fauores. ipſe eſt, qui reddit in parato g *centuplũ ijs, qui propter ipſum rebus ſuis renunciauerint.* ipſe donum largitur perſeuerãtiæ, diſtribuitque coronas gloriæ, vt ſuauiſſimè refert Auctor 4. lib. Eſd. ex quo ipſa Ecclesia accipit aliqua verba. h *Vidi* (inquit) *in mõte Sion turbam magnã, quam numerare non potui, & omnes canticis collaudabant Dominũ. Et in medio eorũ, erat iuuenis ſtatura celſus, eminentior omnibus illis, & ſingulis eorũ capitibus imponebat coronas, & magis exaltabatur: ego aũt miraculo tenebar. Tunc interrogaui angelũ & dixi: Qui ſunt hi Domine? qui reſpondit dixit mihi. hi ſunt qui mortalẽ tunicã depoſuerunt, & immortalẽ ſumpſerunt, & confeſsi ſunt nomen Dei: modo coronantur & accipiunt palmas. Et dixi angelo. ille iuuenis, quis eſt, qui eis coronas imponit, & palmas in manus tradit? & reſpondens dixit mihi: ipſe eſt filius Dei, quẽ in ſæculo confeſsi ſunt.* ac propterea nunc eorũ laborẽ remunerat. ô fili Dei viui, ex corde gaudeo, quod tales in tuo comitatu viros habeas, quibus tua ſpolia diſtribuas, & tuorum præmiorũ participes facias, exerce erga me reliqua officia, quę ad obſequiũ tibi exhibẽdũ dirigũtur, vt dignus inueniar, erga quẽ etiã pſtes quæſtoris officiũ,

f Matt. 20. 8.

g Mat. 19. 29.

h Lib. 4. c. 2. 24. Apoc. 7. 9.

deducens me ad corregnandum tecum in cœlis. Amen.

6. Iudex. VIDEMVR officij Iudicis obliti, quod tamẽ hic ipſe Dominus exercet cum hominibus, nõ ſolùm bonos remunerando, ſed etiã improbos in hac vita caſtigando, ſententiã in eos ferens; & morte damnans, reddens pœnas ad menſuram culparũ. Quod officium continuè exercebit vſq; ad nouiſſimum vniuerſalis iudicij diẽ, quo reuertetur publicè in mundum, cum maieſtate magna, vt oẽs homines iudicet, poſt eorum reſurrectionem; repellendo à ſe peccatores in ignem æternum: iuſtos verò deducendo ſecum ad gaudia cœleſtia.

Part. 1. Med 3 &c. SED quoniã de hoc iudicio multa ſunt alibi dicta, id ſolum nunc addam, quod cum illo die (vt ait S. Ioannes) Dñs iſte i *aperturus* ſit, totique mundo manifeſtaturus *librum* ſanctiſſimę *vitæ* ſuæ, vt ex ijs, *quæ in eo ſcripta erant*, peccatores iudicentur ac damnentur; eo quod nec illum legere, nec imitari voluerint; rationi erit conſentaneum; quemadmodum S. Gregor. monet, nunc ſtudere lectioni & meditationi huius libri, & reliquorum, qui ſunt ſcientiæ myſticæ, de quibus hactenus egimus, transformantes in nos ipſos virtutes, ad quas talis lectio nos inducit, & aſpirantes ad perfectionem ſupremam, quæ ex libro diuinæ eſſentiæ deduci poteſt, de quo libro in proximo Tractatu eſt agendum.

Apoc. 20. 12

Lib. 24. Mor c. 6.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitize

Digitized by Google